GRUBER BÉLA
(1936–1963)

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán lévő

Törzslap

hátoldalán lévő Gruber Béla festő főtanszak hallgató önéletrajza

Gruber Béla törzskönyvi száma: 56/010/95.

Önéletrajz

1936. február 23-án születtem. Apám foglalkozása autószerelő volt. 1945-ben meghalt.
Az általános iskolát többnyire intézetben töltöttem, azaz végeztem el. Hatan vagyunk testvérek, s ez idézi elő meglehetősen szűkös anyagi helyzetünket.
A VIII. általános elvégzése után mezőgazdasági technikumba nyertem felvételt, de erre semmi hivatást nem éreztem, így egy év rossz eredménye után megszakítottam.
1952-ben az Óbudai Hajógyárba kerültem, mint segédmunkás, de kis idő múlva kiemeltek és így a dekorációs osztályra kerültem, ahol eredményes munkával, 1956-ig dolgoztam.
Az itt eltöltött idő alatt sajátítottam el a festészet általános gyakorlati és elméleti alapfogalmait.
Budapest, 1956.

Gruber Béla

A címlapon: Virágzó fa

A szekszárdi Művészetek Háza kiállításai

17.

GRUBER BÉLA emlékkiállítás

1989. március 22-től június 25-ig

Műteremrészlet sárgában

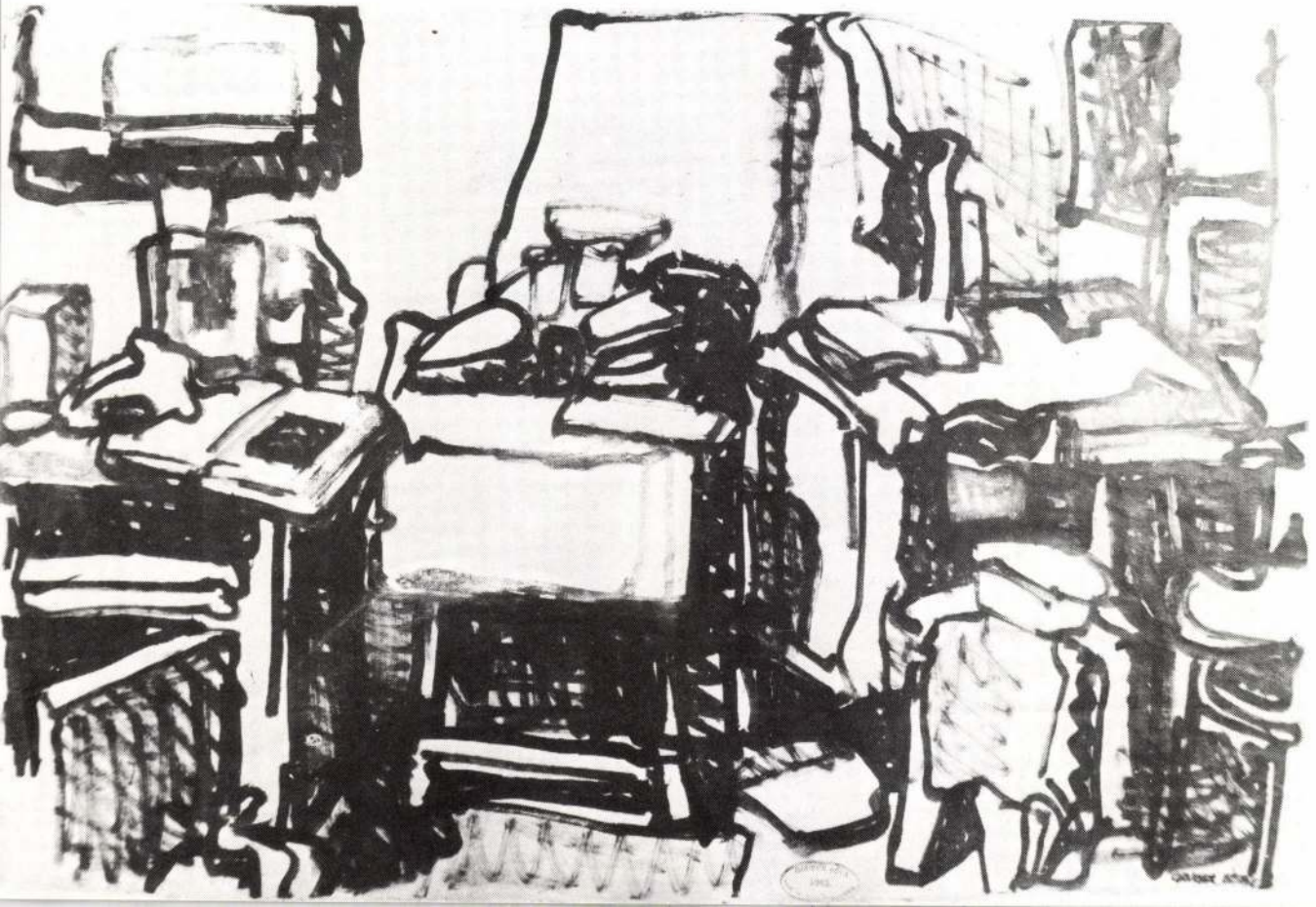

Még főiskolás korában érte a halál – tessék ezt elgondolni! Iskolai tanulmányok is vannak itt bőven maguk előtt, de nem tanulmányi rangon, hanem remekművekként. Tessék azt elgondolni, több száz mesteri, hellyel-közzel isteni rajz, kép maradt a család birtokában, és ez mind egy, iskoláját még el nem végzett fiatalembertől. Nem lehet betelni e tüzes katlanra hasonlatos szív munkarohamával, mert mindent, amit a látás közvetítette érzés neki diktált, azonnal megfogalmazott. Ez a festőtípus a Van Gogh-i, erre mondjuk mi festők: olyan a szenvedélye, hogy eszi a festéket. Az ilyeneknek az indulata oly hatalmas, hogy engedelmes lesz minden téma a keze alatt, mert elképzelhetetlenül egyértelmű számára a világ, amit kiejezni akar. Ez nem könnyű munkát jelent egyben, hanem lázas munkarohamot, mintha az üdvössége függne a munkája sikerétől.

Talán plasztikusabbá teszem a mondottakat: halála előtt négyhetes kórházi fekvés közben az éjjeliszekrényén álló ebédjét tartó lábasok, csészék és a család által hozott virágok s a kórházudvar pár fája legalább annyi képre inspirálta, amelyek egy kisebb kiállítást bízvást megtölthetnének. S mindezt kórházban, betegen.

A festészet a világot ezer és ezer módon látja és láttatja. Az elbűvölő könnyedségtől a tragikus mélységekig óriási a skála. Gruber Béla szeme a tragikus mélységeket látta meg, amiben talán benne van tragikus sorsa érzete is.

Gyorsan talált önmagára, úgyszólván az első rajztól kezdve végig rövid életén magával ragadóan beszél, úgy mint a legnagyobbak akik soha nem küzdöttek azzal a problémával, hogy mit hogyan ábrázoljanak. A magától értetődő robosztus fogalmazás olyan metszően biztos mélyrehatló látást sugalmaz, ami előtt, mint valódi természeti csoda előtt kell állnunk.

Bernáth Aurél

(Megjelent 1969-ben a Zalaegerszegen megrendezett emlékkiállítás katalógusának előszavában.)

Gruber Béla azok közé a kevesek közé tartozott, akiknek a festészet egyszerre önrealizálás és önpusztítás. Gondolatai, vágyai, gesztusai csak a festészetben fogalmazódhattak meg, nem lehetett benne szétválasztani az embert és a festőt, csak festőként élhetett, és hogy milyen hőfokon, arról képei beszélnek. Elég egy pillantást vetni a drámaian súlyos művekre, és azonnal meglátszik, hogy sohasem érezte megoldottnak őket. A már-már domborműhatást ébresztő festékpászmák, az agyondolgozottságában is friss maradó, csattanó kolorit mind azt mutatja, hogy megküzdött képeiért, Balzac hősének Frenhofernek a természettel egylényegűt adni akaró gyötrelme lakott benne. Ő maga még mindezt felkészülésnek vette, – hiszen még diplomamunkáját, a görög sorstragédiák hangját idéző műteremképét sem érezte megoldottnak – művei jó része azonban már művészettörténeti mértékkel mérhető. A vállalt festősorsról szűkszavúan és mélyen valló önarcképei, a műteremkellékek vasabroncsként szorító tárgyi világáról festett csendéletek vagy a kórház dísznövényeit, tömör fáit jelenítő képei – ha élete tragikusan korán zárult is, a már magának rangot és helyet vívó életmű darabjai.

Német Lajos

(Megjelent 1969. májusában a nagykanizsai Thúry György Múzeum emlékkiállításának katalógusában.)

Műtermi csendélet

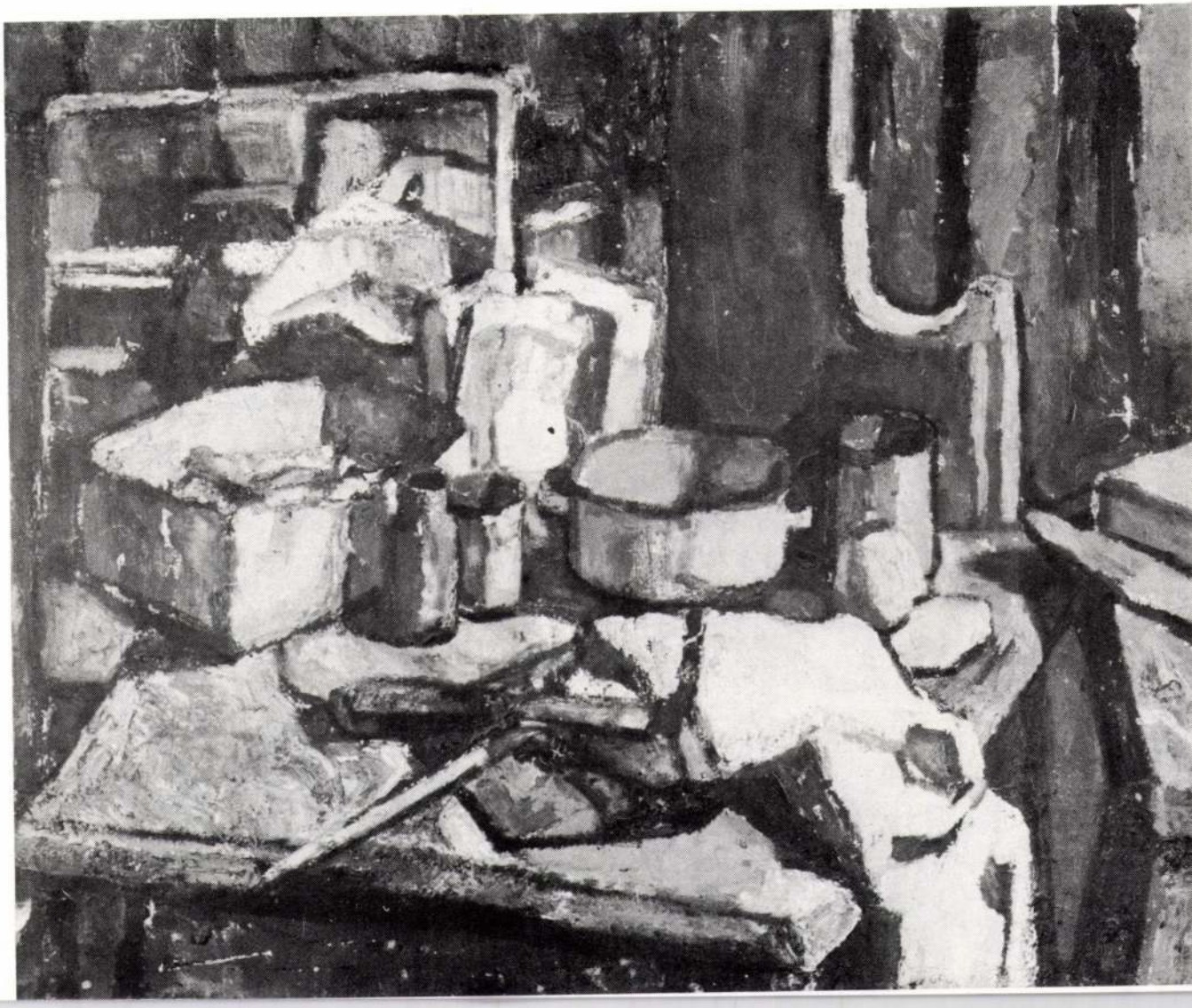

Szanatórium
teraszán

A 60-as évek elején, mikor Gruber Béla művei készültek, a magyar művészet éppen kilábalóban volt az előző dogmatizmus okozta válságból. Ebben az időben ez az újszerű, ábrázoló jellegű művészet egy új, járható utat körvonalazott meg a festészetben, egy olyan utat, mely a mai stíluskeresés korszakában egy lehetséges megoldás felé mutathatott volna.

A szélsőséges irányzatok keresése, a különböző próbálkozások nem jellemezték művészetét. Felfokozott indulatai vezették ecsetjét, a mód, ahogyan alkotott kezdettől a sajátja volt. Életének utolsó másfél évét szanatóriumban töltötte, de alkotó tevékenysége ekkor sem csökkent. Témái ugyan, ha lehet, még jobban leegyszerűsödtek közvetlen környezetére, a kórházi szoba tárgyaira, betegtársaira, a gyógyintézet kertjére. Ezek a tárgyak azonban sokkal tömörebben, expresszívebben jelennek meg, a kert fái, bokrai súlyos tömegükkel, festőjük szenvedélyes, belső vívódásainak adnak kifejezést. A tennivágyás, az élni akarás szimbólumai erejükkel szinte szétfeszítik a kereteket.

O. Jobbágyi Zsuzsa

(Megjelent a Magyar Nemzeti Galéria emlékkiállítása katalógusának előszavaként 1978. júniusában.)

Gruber festői magatartása a tárgyával való azonosuláson alapszik. Az a festő volt, aki a fizikális létet azonosította vállalt hivatásával, megfelelő belső eredendő erővel rendelkezett ahhoz, hogy a szóbeli közlés szegényes direktségét festői nyelvre fordítsa át.

Gruber munkássága cezanne-i alapvetésű. Összefüggésbe hozható Van Gogh, Nemes Lampért teljesítményével, lényegében azonban független életműről van szó. A pasztózuson felrakott, szinte brutálisan traktált festék csaknem plasztikai hatást keltő anyagszerűséget eredményez, csendéletei, tárgyai, tájai szimbólikus jelentéstartalmakat hordoznak.

Az életmű – immár 18 év távlatából nézve is – kiállja az idő próbáját. Nemzedéktársainak java közben maradandó, gazdag oeuvre-öt hozott létre. Gruber életműve torzó volta ellenére is állja az összevetést.

Hann Ferenc

(Megjelent a váci görög templom kiállítóteremben rendezett tárlat katalógusának előszavában, 1981. áprilisában.)

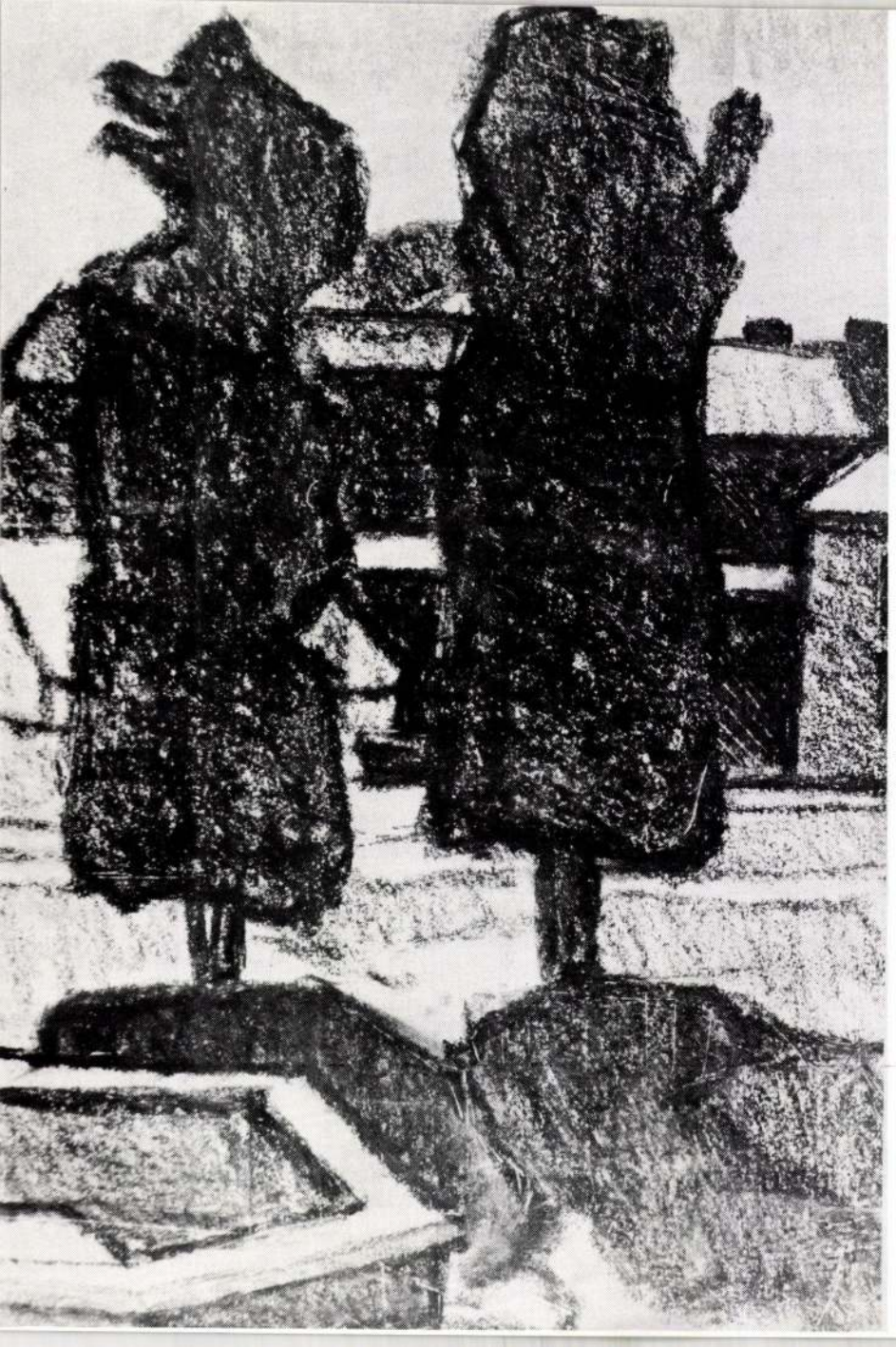

Ikerfa kékben

Uszályok, hajók – mily sok titkot rejtő tárgy, a hajó, a titok, a messziség birtokbavételének szimbóluma.

Hány példát találunk a művészettörténetben e vissza-visszatérő jelkép megfestésére!

Gruber Béla életművének is egyik alapmotívuma a hajó, s új élettel, jelentéssel tudja megtölteni a motívumot. Nagy reményét, a szabadság eszményét vetítette e témakörbe, az önmagával azonosulás és a messzeséget birtoklás vágyát.

Prózai valóságunk, mindennapjaink nyomora ellentéte a nagy utazás, a messzire vágyás, a fantázia szabadsága, az óceánhoz jutás, és a folyam, a hajó a messzire menés és a révbe jutás záloga, szimbóluma.

Ugyanakkor tudjuk, hogy Gruber – elég, ha képeit nézzük – a matériához kötött ember is volt, aki a nagy elől és mintakép, Cézanne művészetéhez hasonlóan formálta újjá, tömörítette az anyagot, érezte a tárgyak egymást vonzását, determinatív erejét. Menekülni az Ideák, a Tiszta Lét Birodalmába, a Messziségbe – ugyanakkor Anteuszként földhöz láncolva élni, anyaggá szilárdulni: micsoda ellentétek találkoztak e fiatalemberben! Ezek az ellentétek tették oly feszültté, drámaivá művészetét, a festői Kompozíciót.

Gruber a tiszta létet áhító művészek utóda volt, – ezért tört össze szükségképp oly fiatalon a valóság könyörtelen prózáján.

A valóság könyörtelen szigora erősebb volt vágyainál, fantáziája szárnyalásánál. A nagy remény, a tiszta lét igézete, művei belső küzdelmében csillan fel, a káoszon rendet teremteni akarás szigorában, a kompozíció erővonalaiért, a harmóniáért vívott küzdelemben.

Németh Lajos

(Elhangzott 1985-ben a Hajógyár, GDHD Művelődési Házában rendezett kiállítás megnyitóján.)

Tény, hogy Gruber sohasem volt „Bernáth-fióka". Fiatal korban természetszerű a hatások megjelenése egy festőnél, de ezek az impreszszionizmusból, Van Gogh-ból, Cézanne-ból származnak, és valószínűleg nagyra becsülte Nagy Blogh János proletár líráját. De talán csak a hasonló sorsból fakadó világszemlélet kapcsolta őket össze.

Mi sem mutatja jobban a festő szemléletét, mint egy szénrajz önarcképének és kommersz fotográfiájának összevetése. A fotón a rock and roll-király „hárévíselete" szerint fésült, sima arcú fiú. A rajzon, darabosak a formák, mély és kifejező a szem, belső vívódásról tanúskodik a kéz. A festő a koponyára feszülő hús és bőr mögé, a forrongó agyvelő mélyére látott; mintha nem is ugyanarról az arcról volna szó.

Székely András

(Megjelent a Művészet című folyóirat 1986. júliusi számában.)

Tömény, de valósághű cinizmussal fogalmazva: jó művésznek csak akkor szabad meghalni, ha készen áll az az „apparátus" amely kellő reklámhatású legendát képes formálni a korai végből. Lásd: Modigliani mint iskolapélda. Gruber előreszáguldott korához képest, csakhogy a kort a 60-as évek végének nagy fellendülése követte. A néhány évvel fiatalabb művészgeneráció már, mondjuk a Hűlő víz című, szép formájú üvegtárgyat csodálta, amelyben valóban lelkiismeretesen felmelegített víz hűlt a kiállításon. Azóta ez a generáció már kiábrándult a hasonló ötletekből / félreértés ne essék: nem akarom bántani az ötleteket, ez is egy lépcsőfok, amelyen túl kell jutni / és elhangzott a „vissza a színhez" / meg a vászonhoz, ecsethez / csatakiáltása – csak épp közben eltelt az idő, és amit Gruber mert, az manapság úgynevezett vizuális közkincs.

Csak hát Gruber nemcsak mert, hanem tudott is.

Székely András

(Megjelent „Egy rövid pálya szép emlékei" címmel a Népszabadság 1986. december elsejei számában.)

Szénaboglyák

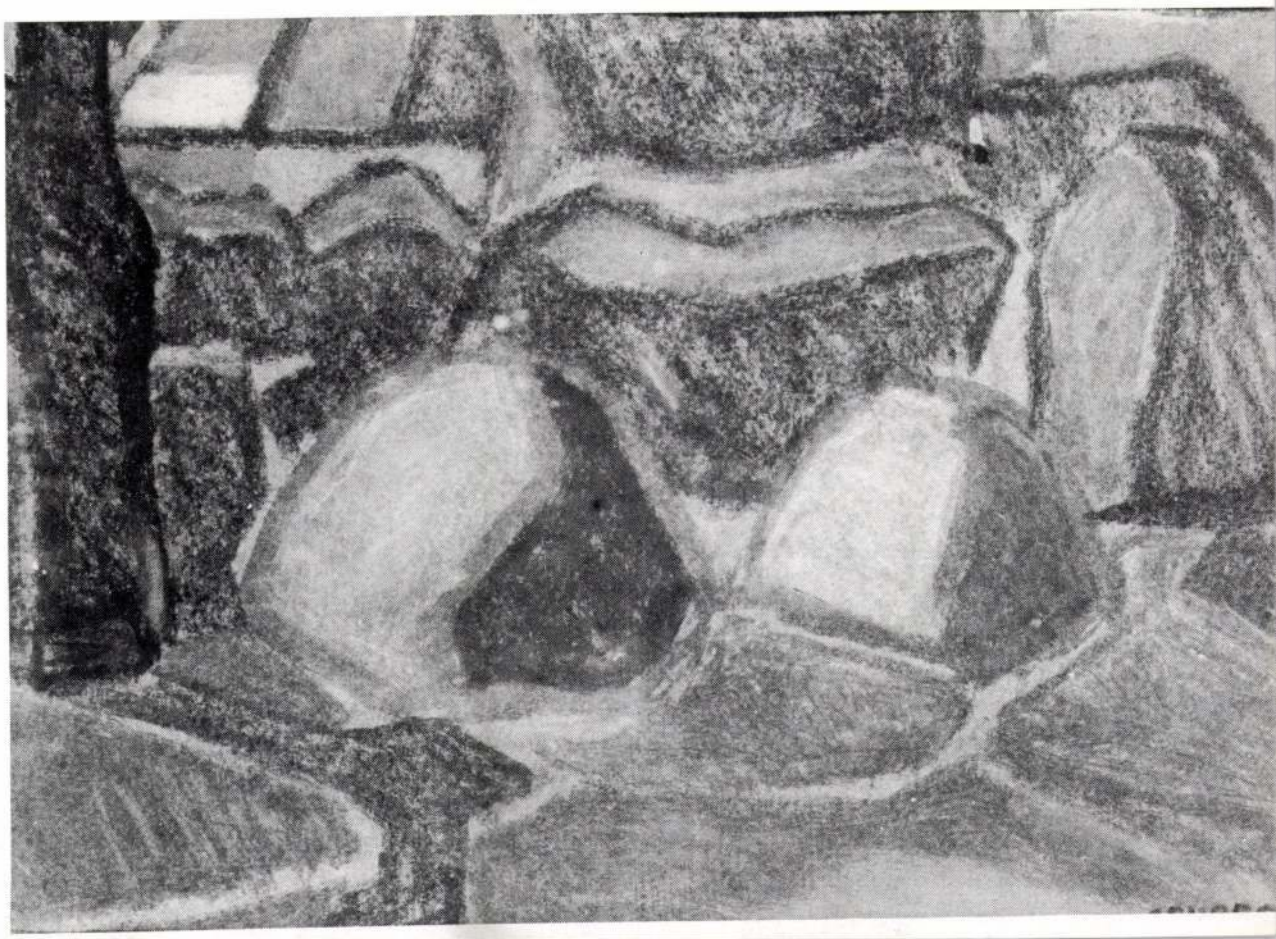

Szanatóriumkert bukszusokkal

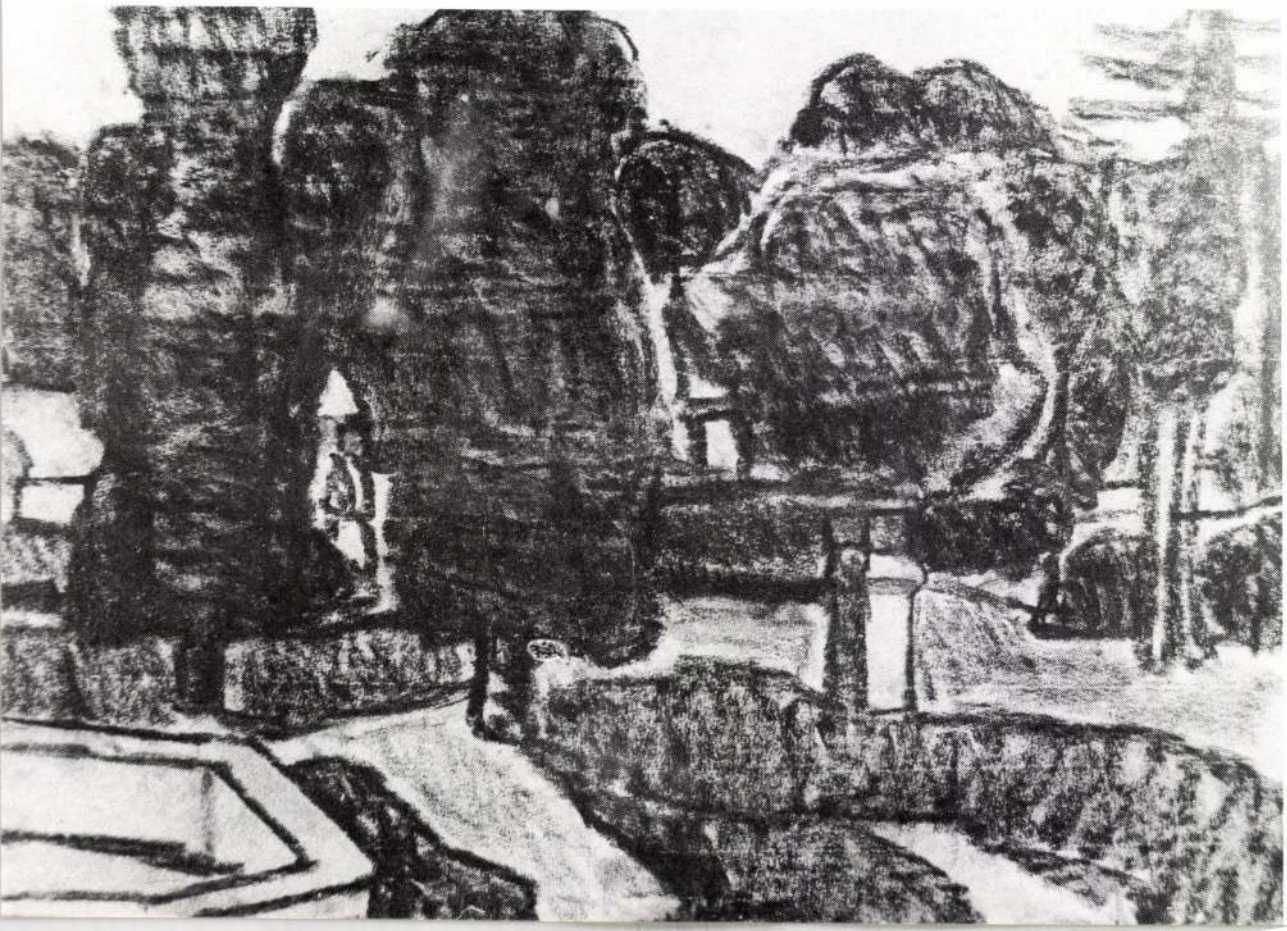

Meg kellene rendezni a magyar festők önarckép-kiállítását – nemcsak remekművek sora lenne, hanem az arcokból feltárulkozó ars poetikák, világképek találkozása valamiként elénk tárná a modern magyar kultúra intellektuális önvizsgálatát, történetét. Gondoljunk Ferenczy Károly erejét ismertető magabiztos tartására, az öreg Hollósy técsői farkasmagányú arcára, Csontváry prófétikus lobogó tekintetére, Nagy Balogh báránytekintetű természetdarab arcára, Tihanyi Lajos hőkölő, csodálkozó szemére, Derkovits aszkézisos önszuggesztiójára, Bernáth Aurél hűvös intellektuális önlátására, Berény Róbert bölcs szkepszisére, Egry napfényverte, összeszűkült szemű parasztarcára – micsoda arcképcsarnok lenne! és e sorban méltó helyet foglalnának el Gruber Béla önportréi, a világot fürkésző, de nem értő fiatalember drámai önvallomásai.

Romantikus rácsodálkozás és sziklaszerű szilárdság jellemzi Gruber önportréit – mint ahogy ez jellemzi egész rövidre szabott, de nagy mélységeket feltáró életművét is. Életműve lényegében e két pólus békítési kísérlete, a belső ellentmondás feloldásáért vívott iszonyú küzdelme.

Gruber Béla a rendet kereső, rendet akaró művészek közé tartozott. Micsoda erőfeszítésébe került a zseniális fiatalembernek, hogy képein meg tudja teremteni azt, ami az életben nem adatott meg neki: a kiegyensúlyozott rendet. A mindent maga teljességében megfesteni akarók, a Frenhoferek, Claude Lantier-k típusához tartozott, csendéletei, interieurjei tobzódtak a tárgyi világ gazdagságában. Az anyagot nem puszta látványi minőségében, hanem úgyszólván materiális kézzelfoghatóságában akarta visszaadni – szüntelenül vigyáznia kellett tehát, hogy össze tudja fogni mondandóját, szigorú kompozícióba tudja szervezni a végtelen sok benyomást, motívumot, a tárgyi valóság ezernyi arcát. Harcolt a rendért – és műveiben meg is teremtette.

Németh Lajos

(Megjelent 1986. októberében a Pataky Galériában megrendezett kiállítás katalógusának előszavaként.)

Gruber Béla köztudottan a legtehetségesebb Bernáth-tanítvány volt. Halálát szinte közvetlenül a tehetsége okozta, mely vulkánszerű erővel tört fel benne és néhány évig fékezhetetlen alkotói tűzben égette. E viszonylag rövid idő alatt, nagyobb utat tett meg, mint mások, hosszú, alkotó életük során. Az intenzív, eufóriás teremtő munka kimerítette idegeit, elmegyógyintézetbe került, ahol végül is a szíve mondta fel a szolgálatot. Élete és halála így kézzelfogható, Van Gogh-éhoz hasonló tragédiát mutatott fel nekünk.

Így vagy úgy, szinte kivétel nélkül mindannyiunkra hatott; voltak akikkel ő értette meg igazán, hogy a művészetet csak teljes odaadással lehet művelni, voltak, akik briliáns szakmai tudását méltányolták, de legtöbben azok voltak, akik szinte változtatás nélkül átvették (gyakran sajnos devalválták) stiláris újításait. Mert ez a fiatalember huszonévesen iskolateremtő mester volt, a hatvanas években induló generáció meghatározó egyénisége.

Befejezett és meglepően érett életművet hagyott hátra, biztosítva ezzel helyét a magyar művészettörténetben. Sajátos képviselője a konstruktivizmusnak. Ezt a hideg, intellektuális stílust ő megtöltötte áradó szenvedéllyel. Képein a tiszta, szigorú, logikus rendet robbanásig feszítik az érzelmek. Minden műve egyszerre az értelem és az érzelem koncentrációjának magasfeszültségét sugározza. Azok a formai megoldások, melyek a képcsarnoki festők munkáin üres sablonok, nála valódi tartalommal telítettek. Értő néző, döbbenten ismeri fel benne az eredetit, a többieket megelőző és lekörözö tehetséget.

Pátzay Mária

(Magyar Hírek melléklete, 1986. május 24.)

Csendélet
vörös
drapériával

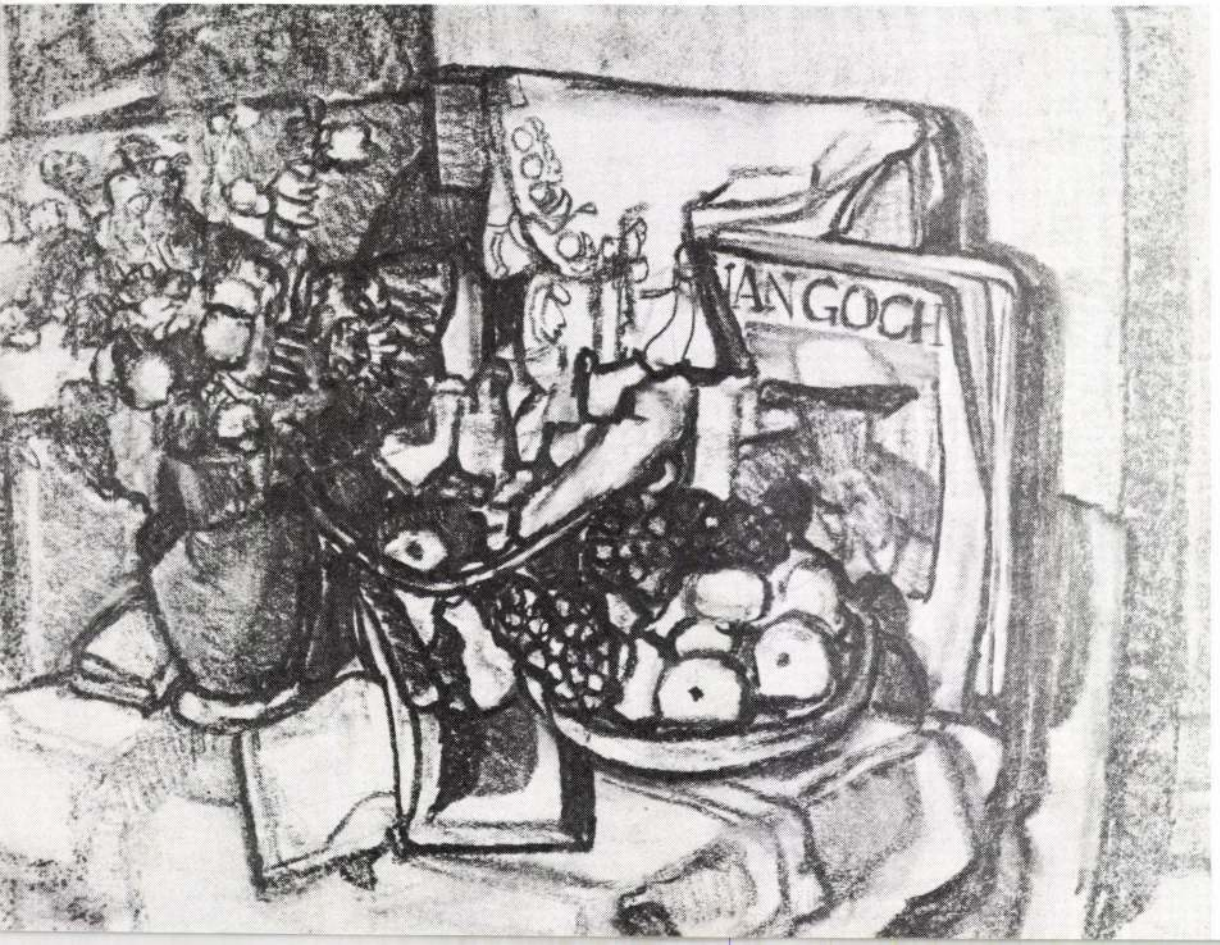

Van Gogh-os
csendélet

MŰTÁRGYJEGYZÉK

István király Múzeum – Székesfehérvár – tulajdona:

Önarckép tükörrel
p.o. temp. 60,5×45,5 cm

Fás tájkép (Öregfa)
p. pasztell 38×29 cm

Janus Pannonius Múzeum – Pécs – tulajdona:

Csendélet könyvvel
„Kmetty" – 1963.
p. temp. o. 33×43,5 cm
Ltsz.: 81.156

Üvegházak, 1963.
p. pasztell 33,5×45,5 cm
Ltsz.: 81.156

Önarckép
p. szén 47×33,5 cm
Ltsz.: 81.158

Kecskeméti Galéria tulajdona:

Műteremrészlet, 1961.
p. tempera 33×43,5 cm j.n.
Ltsz.: 795

Magyar Képzőművészeti Főiskola tulajdona:

Nő kosárral, 1961.
o.v. 100×75 cm
Ltsz.: 191

Csendélet halakkal,
1960. v.o. 50×60 cm
Ltsz.: 17

Csendélet, é.n.
p. tempera 100×150 cm
Ltsz.: 156

Tanulmányok
kisméretű 14 darab
Ltsz.: 139

Magyar Nemzeti Galéria tulajdona:

Üvegházak, 1960 körül
p. pasztell 34,5×46,5 cm
Ltsz.: 78.164 T

Iker-fa, 1960 körül
p. pasztell 49,5×34,5 cm
Ltsz.: 78.165 T

Krizantémos (desodoros) csendélet,
1963. p. szén 345×470 mm
Ltsz.: MM 83.323

Uszályok (Hajók) 1961.
p. tempera, kréta, 75×102 cm Ltsz.:
MM. 83.324

Szanatórium kertje, 1962.
p. pasztell 39,5×46,5 cm
Ltsz.: MM. 83.325

Műterem-csendélet, 1962.
p.o. tempera 88,5×122 cm
Ltsz.: MM. 83.326

Bernáth csendélet, 1961.
p. pasztell 59×39 cm Ltsz.:
MM. 83.327

Thury György Múzeum – Nagykanizsa

Piros ruhás lány, 1960.
o.v. 111×80,5 cm
Ltsz.: K. 69.4

Gruber Antal tulajdona:

Látomás lilában
p. vegyes tech. 30×23 cm

Csendélet zöld szőlővel
p. vegyes tech. 45×29 cm

Nagy kancsós csendélet
p. vegyes tech. 45,5×33,5 cm

Kis kancsós csendélet
p. vegyes tech. 29×22 cm

644-es lila hajó
p. vegyes techn. 49×29 cm

Szanatóriumkert középen fával
p. szénrajz 43,5×32 cm

Édesanyám háza
p. szénrajz
43,5×32 cm

Ablakban
p. tusrajz 41×59 cm

Önarckép piros ecsettel
vegyes techn. 44,5×59,5 cm

Önarckép a műteremben
36,5×28 cm

Enterier a diplomamunkához
vegyes techn. 47×34 cm

Olajkép festőállvánnyal
vegyes techn. 48,5×68 cm

Csendélet
pasztell 51×36 cm

Csendélet Bernáth könyvvel
pasztell 31×39 cm

Beteg férfi pizsamás portréja
pasztell, 35×46 cm

Royal csendélet
pasztell, 46×35,5 cm

Halbauer Antalné,
Gruber Katalin tulajdona:

Csendélet gyümölccsel, é.n.
v.o. 72×61 cm

Vásárhelyi táj, é.n.
v.o. 50×68 cm

Öreg fa, 1963.
o. dekli 34×42 cm

Műterem sarok, 1963.
p. pasztell 46×36 cm

Szanatórium télen, 1963.
p. pasztell 27×32 cm

Főiskolán, é.n.
szénrajz 27×33 cm

Építkezés a szanatóriumban, 1963.
szénrajz, 44×61 cm

Szanatóriumkert bukszusokkal,
medencével, 1963. szénrajz
30×43 cm

Önarckép, é.n.
szénrajz, 60×43 cm

Óbudai téglagyár, é.n.
szénrajz 24×33 cm

Étkező munkások, é.n.
tusrajz 20×24 cm

Kertrészlet zöldben, é.n.
tusrajz 18×28 cm

Kórterem részlet, 1963.
tusrajz, 22×32 cm

Női alakok, é.n.
tusrajz 15×23 cm

Férfi tanulmány, é.n.
tusrajz, 21×29 cm

Uszály, é.n. tus,
tus – vegyes tech. 32×45 cm

Virágcsendélet, é.n.
o. dekli 63×44 cm

Joó Károlyné,
Gruber Ibolya tulajdona:

Csendélet, 1960.
o.v. 67×99 cm

Kert bukszusokkal, 1963.
o.v. 50×60 cm

Gesztenyeleveles csendélet, 1963.
o. dekli 28×22 cm

Önarckép, 1963.
p. tempera 41×32 cm

Csendélet tányérral,
desodorral, 1963.
p. pasztell 32×48 cm

Műterembelső, 1962.
p. vegyes tech. 33×45 cm

Műterembelső, 1962.
p. vegyes tech. 33×45 cm

Szobabelső, 1962.
p. tempera 30×37 cm

Téli táj, 1963.
p. vegyes tech. 36×43 cm

Csendélet lábassal, 1963.
p. pasztell 32×48 cm

Sírbatétel (Caravaggió után) 1961.
p. szénrajz 50×43 cm

Női portré, 1963.
p. vegyes tech. 52×34 cm

Építőmunkások, 1963.
p. pasztell 30×38 cm

Szobabelső, 1963.
p. tusrajz 21×16 cm

Csendélet csuporral, 1961.
diófapác, 30×36 cm

Uszályok, 1961.
diófapác, 43×60 cm

Szobabelső, 1961.
vegyes tech. 46×54 cm

Szobabelső, 1961.
vegyes tech. 30×46 cm

Nagy Ferenc tulajdona:

Szanatóriumkert jelzőtáblával, 1963.
p. pasztell 23×31 cm

Strakovitsné, Gruber Ágota tulajdona:

Műtermi csendélet, 1962.
v.o. 70×90 cm

Fatörzs, 1963.
d.o. 44×34 cm

Szanatórium kertje, 1963.
p. pasztell 36×48 cm

Csendélet vörös drapériával, 1963.
p. pasztell 28×34 cm

Téli táj, 1963.
p. pasztell 32×48 cm

Üvegházak, 1963.
p. pasztell 32×48 cm

Szobabelső, 1963.
p. toll, ceruza, 30×20 cm

Egyedül a kertben, 1963.
dekli, vegyes tech. 32×50 cm

Csendélet krizanténnal, 1963.
p. pasztell 30×42 cm

Szénaboglyák, 1963.
p. pasztell 23,5×35 cm

Virágzó fa a szanatóriumban, 1963.
szénrajz 59×41 cm

Szanatórium kertje tavasszal, 1963.
p. szén 48×60 cm

Virágcsendélet, 1963.
tusrajz 38×31 cm

Bánat (Gruber Béla alakjával) é.n.
szénrajz, 27×19,5 cm

Házak szélben, é.n.
p. szén, 31×22 cm

Bibliai jelenet, é.n.
tusrajz 42×28 cm

Téli táj, 1963.
szénrajz 34×48 cm

Önarckép, 1958.
szénrajz 66×49 cm

Csendélet tányérral, terítővel, 1963.
p. pasztell 31×47 cm

Temesi Józsefné, Gruber Melinda tulajdona:

Üldögélők, 1963.
o.v. 35×45 cm

Szanatórium kertje
medencével és bukszusokkal, 1963.
dekli, vegyes tech. 43×38 cm

Szanatórium kertje ősszel, 1963.
p. vegyes tech. 33×48 cm

Csendélet, – Új ember-es, 1963.
p. vegyes techn. 34×41 cm

Vásárhelyi táj, piros tetőkkel, é.n.
o. dekli 41×50 cm

Virágzó fa, 1963.
p. szén 60×40 cm

Van Gogh-os csendélet, 1963.
p. szén 35×47 cm

Ikerfa kékben, 1963.
p. pasztell 33×23 cm

Ikerfa, 1963.
p. pasztell 49×35 cm

Esti utca, 1963.
p. pasztell 32×41 cm

Önarckép, é.n.
p. szén 51×41 cm

Két akt, é.n.
p. szén 40×30 cm

Kovácsműhely, é.n.
tusrajz, 21×30 cm

Uszályok, é.n.
p. szénrajz, 30×46 cm

Bibliai jelenet, é.n.
tusrajz 22×28 cm

Óbudai táj, é.n.
tus, szén, dió, 31×39 cm

Műterem részlet sárgában, 1962.
p. tus, pasztell 29×45 cm

Szanatórium teraszán, 1963.
tusrajz 24×32 cm

Kovácsműhelyben, é.n.
p. tus 16×22 cm

Olvasó nő, é.n.
p. tusrajz 13,5×18,5 cm

Melinda alszik, é.n.
p. szénrajz 21×14,5 cm

Jelmagyarázat:
p = papír
o = olaj
v = vászon
tech. = technika

A kiállítás anyagát válogatta és rendezte: Váli Dezső festőművész
Technikai rendezők: Bucsányi Kálmán és Németh Antal
A katalógus fotóit készítette: Makky György fotóművész
A kiállítást megnyitotta: Vajda György, a Magyar Televízió elnökhelyettese

Emlékkiállítások:

1964. Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1969. Thúry György Múzeum, Nagykanizsa
1969. Megyei Művelődési Központ Művelődési Háza, Zalaegerszeg
1972. ELTE Eötvös Klub, Budapest
1976. Gárdonyi Géza Színház, Eger
1978. Magyar Hazafias Népfront IX. ker. Bizottsága, Budapest
1978. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
1981. Görög templom, Vác
1985. Hajógyár, GDHD Művelődési Háza, Budapest
1986. Falusi Galéria, Perbál
1986. Pataky Galéria, Budapest
1986. Fészek Klub, Budapest

Felelős kiadó: dr. Méry Éva
ISSN 0236-9206
ISBN 963 01 9615 8
Szekszárdi Nyomda
Felelős vezető: Benizs Sándor

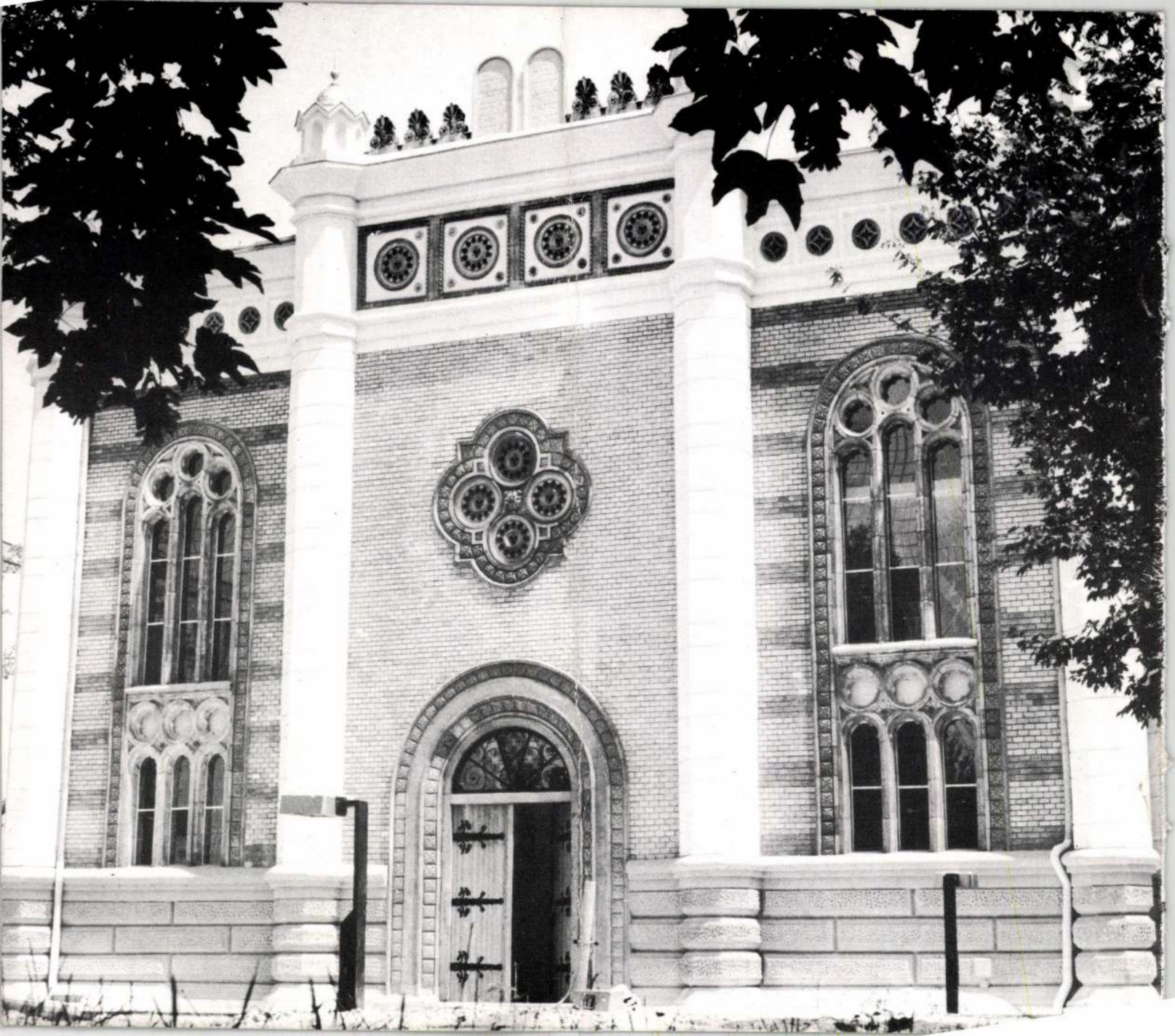

Memento

Ratkó József-díj

A *Ratkó József*-díj egy 1983-ban született rendhagyó kezdeményezésnek a folytatása. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyének nem volt, illetve ma sincsen országos jelentőségű irodalmi és művészeti havi folyóirata. Ratkó József költő, *Nagy András László* színházi rendező, *Görömbei András* irodalomtörténész és *Antall István* rádiós újságíró 1983 novemberében rádiós folyóiratot indított Hangsúly címmel. A „Tiszatáj-botrányok" sorozatától tépázott idegrendszerű helyi hatalom ingerülten fogadta a folyóirat-indítási kísérletet. A rádiós megoldás kompromisszum volt. A közönség előtti rádiófelvételek azonban a „kelleténél nagyobb" érdeklődést keltettek. A három szomszédos ország magyarlakta vidékén pedig még ennél is nagyobb volt a hatás.

A rádiós folyóirat 1987-ig működött folyamatosan. (A tizedik évfordulón, 1993-ban újrakezdte munkáját.) Ez idő alatt háromszáz alkotót szólaltatott meg. Több hangjáték és két színdarab „ősbemutatója" a nyíregyházi rádiófelvételek helyszínén zajlott. Megélénkült a helyi irodalom-, színház- és képzőművészet-kritika. Honosodott a politikai és az irodalmi publicisztika. Versek százai, novellák tucatjai „szólaltak meg" e közönség előtt először.

A Hangsúly lelke Ratkó József volt. 1989-es halála óta is a neve köré szerveződik ez a hazahívó esemény minden novemberben. A három esztendeje létesített díj az ország keleti feléhez kötődő, de alkotásaikkal a provincializmus fölé emelkedő, európai értékeket teremtő alkotókat jutalmazza. A civil kezdeményezésre létrejött díjat eddig *Balázs József* író (1993), *Nagy Gáspár* költő (1994) kapta meg, az idei Ratkó József-díjat pedig *Aczél Géza* költő.

Aczél Géza költő, szerkesztő, irodalomtörténész 1978 óta kötődik a Debrecenben megjelenő, Alföld című irodalmi és művészeti folyóirathoz. Három verseskötete, A magyar avantgárd történetének színvonalas elemzése, *Tamkó Sirató Károly* és *Kassák Lajos* munkásságának méltó földolgozása és az Alföld több évtizedes szerkesztése a magyar irodalom legjobb színvonalú képviselői közé emeli.

A legfontosabb persze az a „zárvatermő költészet", amit Ratkó József is nagyra becsült, sokra tartott. Az a líra, amely valami összetéveszthetetlen fanyar ízzel, ám közvetlen élmények alapján, szociografikus pontossággal rajzolja meg a provinciális világ életének, értelmiségi létének részleteit, mindazonáltal kiemelve a köznapok világából, a puszta ábrázolás gesztusán túllépve, magyar és európai távlatokat adva költői gondolkozásának. Túl minden olcsó stiláris magamutogatáson, teszi ezt úgy, hogy a lehető legkorszerűbb formák mögött ott lüktet a nemzetért, az elveszett nemzedékekért, a kisebbségekért, az emberiségért való aggodalom.

A. I.

Bánáti művészek — útközben

Kiállítás a Lajos utcai galériában

A cikk címe kettős jelentéssel bír: egyrészt azt kívánja jelezni, hogy az a kortárs csoportos tárlat, amelyik október elejéig a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítótermében vendégeskedik, korábban a temesvári Bánáti Múzeumban volt látható augusztus folyamán (tőlünk pedig Münchenbe kerül majd). Másrészt viszont arra utal a cím, hogy az évszázadokkal ezelőtti német betelepítésekkel teljesen ellentétes irányú folyamat indult meg az utóbbi évtizedekben: egyre több művész emigrált román földről az anyaországba. Miközben szétszóródtak az akkori NSZK nagyvárosaiban, mindig tartották egymással a kapcsolatot, és nem utolsósorban erősítették azokat a szálakat is folyamatosan, amelyek az otthon maradottakkal kötötték össze őket.

Így jött létre három évvel ezelőtt a mai bánáti művészek alkotóközössége harmincnál is több taggal, és rövid fennállásuk alatt eljutott már vándorkiállításuk öt német városba: Bonnba, Mainzba és Düsseldorfba, továbbá Nürnbergbe és Ulmba. Ennek a sorozatnak folytatása most a három országra kiterjedő legújabb rendezvényük, amellyel tudatosan lépik át a határokat, ezzel is elősegítvén egy kulturális téren mihamarabb egységes Európának a kialakítását. A német földön élő bánáti művészek közül örökre eltávozott időközben a századunkkal egyszerre született, rangidős temesvári mester, *Franz Ferch.* A többiek jelenleg arra a legbüszkébbek, hogy tagjaik közé sorolhatják a még mindig Temesváron élő és munkálkodó *Joseph Eduard Krämer* művésztanárt, valamint a nemzetközi élmezőnybe tartozó *Hans Stendlt,* a sokrétű grafikust, aki bukaresti illetőségű, amikor éppen nem a világot járja díjazott műveivel. A társaság fáradhatatlan szervezője és mozgatórugója a Münchenben letelepedett szobrász és teoretikus, *Ingo Glass,* aki 1978-ban mint a Friedrich Schiller művelődési ház referense Bukarestben megszervezte a romániai szász és sváb művészek első és utolsó országos seregszemléjét, majd maga is távozott szülőhazájából.

Friedrich Schreiber: A Minotaurusz halála (1994)

A hetvenes években fél évtizeden át közvetlen közelből tanúja lehettem a temesvári művészek munkálkodásának, mint krónikás és kritikus, továbbá mint kiállításaik társrendezője a főtéri modern galériában. A svábok második „nagy bevonulásának" kétszáz esztendős jubileumára a szálegyenes tartású, hófehér hajú piktor, Ferch Feri bácsi még megfestette történelmi triptichonját a „Schwabenzug"-ról, amelynek során a telepesek a közmondásos „Tod-Not-Brot" (vagyis a halál, az ínség és végül a megélhetési lehetőség) keservesen kötelező lépcsőfokait járták meg a mocsaras bánáti földeken, három generáción át, amíg a területet kövér gabonatermő vidékké változtatták. Aztán hovatovább csak szamártöviseket és pusztai bogancsokat pingált az öreg mester gyönyörűen, műtermi magányában, majd élete alkonyán maga is vándorbotot ragadott, és megindult ősei útján — visszafelé… *(Mária Terézia* forog a sírjában!)

Akkoriban folyton csak búcsúzkodtunk egymástól. Miután magam is áttelepültem Magyarországra, első nyugati utamon örömmel konstatáltam a bajor fővárosban Ingo Glass társadalmi elismerésének nyilvánvaló jelét, amikor a müncheni régi botanikuskertben, a művészház közvetlen közelében, a város szívében megpillantottam — ötméteres nagyságban — félreismerhetetlen, neogótikus térplasztikáit, amelyeket acélból hegesztett maradandónak és zománcfestékkel tett életvidámmá. 1987-ben azt is megértük, hogy immár tizenhárom méteres léptékben állították fel Dunaújvárosban Alpha és Omega elnevezésű szabadtéri monumentumát.

A soknemzetiségű Temesvár több nyelvet beszélő lakói mindig is itthon érezték magukat a magyar fővárosban — főleg, amióta megnyíltak az országhatárok —, útközben kelet és nyugat között… Ezért természetes számukra most is megállni, megpihenni Budapesten, így, Temesvár után és München előtt. Jó volt itt viszontlátni a boltívek alatt az Ingo Glassra olyannyira jellemző geometrikus absztrakciót, ezúttal egy tavalyi félkörív és négyzet, valamint egy idei piramisháromszög szellemes és elegáns kombinációjában. Mint ahogy érdekes volt számomra megfigyelni — több mint két évtizedes kihagyás után —, mennyire megmaradt a figurális ábrázolásmódnál és a társadalmi érzékenységnél két egykori temesvári művészprofesszor: a sváb származású, nyugat-berlini *Hildegard Kremper-Fackner* menekülőket és halottsiratókat örökít meg drámai erővel idei színes rézkarcain, míg a brassói szász *Friedrich Schreiber* jelenleg Regensburgban tűvel karcolja és savakkal maratja fémlapokra mitológiai ihletésű jelképeit az elnyomás, valamint a zsarnokság múlandóságáról — némi hátborzongatóan rideg, metafizikus mellékízt sem nélkülözve.

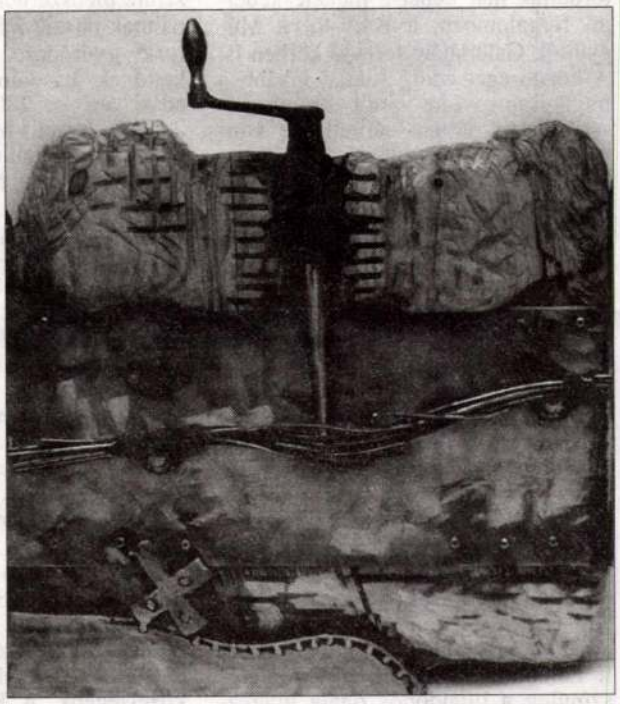

Mircea Schlotter: Csoportterápia I. (1995)

A budapesti megnyitón Ingo Glass mellett még a román keresztnevű, Aradról Frankfurt am Mainba települt *Mircea Schlotter* vett részt, aki már az ifjabb nemzedékhez tartozik, és durván faragott fából meg patinázott fémből kombinálja rusztikusan dekoratív tárgyait, a fogvacogtatva megnevettető Csoportterápia összefoglaló címét adva a karakteres sorozatnak. A véletlen úgy hozta, hogy a megnyitóra elvetődött régi barátunk, egy temesvári román művészettörténész is, aki turistaként járt most minálunk. Így aztán a vernissage után, magyar bor mellett, három nyelven álmodozhattunk egy remélhetőleg közeljövőbeli, közös Európáról…

Wagner István

Gruber Béla értéke forintban

Emlékkiállítás — eladással

A Műgyűjtők Galériája a legrégebbinek számít a szakmában a maga nemében, hiszen 1987-ben indult korábbi székhelyén, a Dohány és az Almássy utca sarkán. Jelenleg a forgalmas Kossuth Lajos utcában várja csendes oázissal a kultúrszomjas betérőket a hétköznapokon, azt pedig népes törzsközönsége hosszú esztendők óta számon tartja, hogy ha péntek van, akkor itt öt órakor menetrendszerűen megtartják a szokásos heti kamaraárverést.

Augusztus közepétől szeptember derekáig ráadásként *Gruber Béla* reprezentatív emléktárlatát kereshették fel a művészetkedvelők, akár vételi szándékkal is, hiszen néhány, magántulajdonból kölcsönzött fő mű kivételével „minden eladó" volt a csaknem száz munkából.

Gruber Béla nem tartozik egyelőre az árverési „sztárok" közé, noha előfordultak már képei a műkereskedelmi forgalomban, a BÁV-tól a Műgyűjtők Galériájáig terjedő körben is. A közönséget eddig sokkal inkább a tragikusan rövidre zárult életmű egésze, illetve drámai sűrítettsége vonzotta a tucatnyi emléktárlaton, semmint egy-egy kép feltétlen megszerzési vágya. Ezen a helyzeten remélnek változtatni a mostani bemutató rendezői — de egyelőre még kevés konkrét eredménnyel.

Őszintén szólva — és az árak között tallózva — ezen nem csodálkozom, hiszen a belterjessége miatt amúgy is meglehetősen felvert árfekvésű magyar műtárgypiac átlagosan megszokott nívójához képest is irreálisnak tűntek fel számomra az elvárások.

Ráadásul előfordult a tárlaton belül, hogy az azonos vagy legalábbis nagyon hasonló témájú, méretű és technikájú munkák pénzben kifejezett értéke nagyon eltért egymástól, amelyet nem feltétlenül a kvalitásbéli különbség indokolt, hanem valószínűleg a tulajdonos óhaja magyarázhat. Ez pedig sem az eladónak, sem a galériának nem lehet érdeke hosszú távon — legkevésbé a potenciális vásárlónak —, mert végső soron a műkereskedelmi forgalmat gátolja.

De lássunk néhány konkrét, kiragadott példát — pro és kontra — a szóban forgó Gruber-tárlaton! A huszonhét évesen elhunyt főiskolai növendékre mély hatással volt *Cézanne* stílusa, amit jól példáz két, nagyjából egyező méretű gyümölcscsendélete is. Az egyiken vastag rétegekben rakta fel az olajfestéket, a másikat annyira szárazon kezelte, hogy szinte pléhszerűen kikalapáltnak látszik a fehér abrosz gyűrődése. (Mindkettőnek hasonló az eladási ára is: 280 000 és 290 000 forint.) Merőben más a helyzet a közvetlenül egymás mellett függő és már-már méretazonos, arasznyi olajképekkel, amelyek urbánus részletet örökítenek meg Vásárhelyi táj, illetve Háztetők címmel, mégis az előbbi ára (360 000 Ft) több mint ötszöröse az utóbbinak (70 000), pedig a különbség közöttük első pillantásra csak annyi, hogy az egyik pasztózus foltokban van komponálva, míg a másik mértanian szigorú szerkesztésű. Kvalitásbéli különbségre hivatkozni ez esetben meglehetősen spekulatív dolog, hiszen közmondásos az ízlések, valamint a pofonok egymástól eltérő volta…

Még szélesebb az árbéli szóródás egy másik variációsorozat esetében, amelyet azonos témára komponált Gruber Béla, és amelyet a tárlat rendezői jó érzékkel helyeztek egymás közelségébe. A Kék uszályokat vegyes technikával, fekete és színes krétával vetette papírra (260 000 Ft), a centire ugyanakkora (42×60) kollázsikertestvér címe Uszály lett, és ezen már papírcsíkokat, ezüst lapokat is ragaszt a temperára látványosan (740 000 Ft), míg az átellenben, kissé távolabb felfüggesztett Barna uszályok mérete is ugyanekkora, és a vegyes technikájú grafika ára azonos az elsővel (260 000 Ft), ebben tehát „van rendszer". A Hajók, uszályok elnevezésű, mindezeket az előtanulmányokat nagy méretben és pasztell kivitelezésben összefoglaló kompozícióján már él a felület adta lehetőségekkel és lényegretörés helyett elidőzik a részleteken — amelyeket köztudomásúan annyira szeretett a sors által rövidre szabott életében —, továbbá a háttérben felbukkanó emberalakokkal is gazdagította a dekoratívan attraktív festményt (1 700 000 forintért kínálják). A „leg"-ek kedvéért tegyük itt még hozzá, hogy nem ez volt a legkiugróbb tarifa, hanem a diplomamunkájának szánt műteremtémához készített variánsok közül az 1961-es datálású Két nő a műteremben kereken két és fél millióért kellette magát, míg a következő évben született Három nő a műteremben alig valamivel maradt alatta (százezer forinttal), amelyet részben a méretbeli eltérés igazolhat.

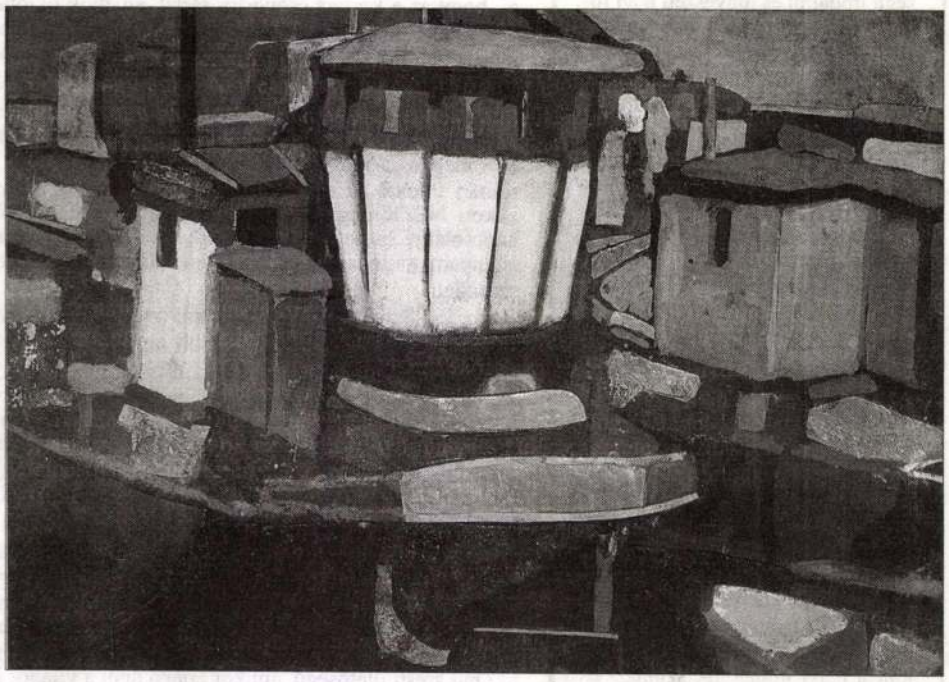

Uszályok (1961)

Ez a magasra helyezett mérce lenne hivatott arra, hogy Gruber Bélát keresett mesterré tegye és rendszeresen szereplő, kelendő „portékaként" vezesse be a magyar műtárgypiacra? A választ egyelőre bízzuk a jövőre és a gyakorlatra, amely minden kísérlet igazi próbája…

Wagner István

Zene

Menuhin magyar tanítványa

Magyarországon egyre kevesebbeknek jut osztályrészül a zenetanulás, de a magas jegyárak miatt csökken a komolyzenei koncertlátogatók száma is. A kispénzű szülők zeneileg tehetséges gyermekei aligha tudják ily módon szárnyaikat bontogatni itthon, a külföldről nem is beszélve. A szükséges hangszervásárlásokat is egyre nehezebben tudják finanszírozni a családok.

Kathy Horváth Lajos 43 éves Menuhin-díjas hegedűművész, zeneszerző példája rendhagyónak nevezhető. Édesapja, aki szintén hegedűs volt, *Cziffra György* zongoraművésszel az Arizona bárban együtt muzsikált 1947-ig, míg Cziffra Párizsba távozott. Amikor Cziffra 1976-ban hazalátogatott, megérezte az ifjabb Kathy Horváthban rejtező tehetséget, s alapítványa vállalta taníttatásának teljes költségét.

Sir Yehudi Menuhinnak, a hegedű virtuózának, az egyetemes zene géniuszának egy előadóesten mutatták be a fiatal hegedűst. Menuhin ifjabb Kathy Horváthot mint kiváló tehetséget jellemezte, s a párizsi központú alapítványa átvállalta Cziffráéktól taníttatását. Ő a kurzus végén nemcsak tanári diplomát kapott, hanem kiérdemelte a hegedű császárától az asszisztensi minősítést is. A mester egyben felkérte őt arra, hogy segítsen az ifjú magyar vonósművészek patronálásában.

A fiatal ígéretek széles körű felkutatásában eddig *Kovács Dénes* hegedűművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanszékvezetője segített, aki szólt Kathynak, ha kiváló hegedűst talált. Ebben az évben már *Kiss András* hegedűművész és vonóstanszék-vezető, valamint *Szenthelyi Miklós* hegedűművész-tanár is segít(ene) a válogatásban, ha kellő számú merész zenészpalánta lenne. Tehetségben nincs hiány, ám mégis kevesen találtatnak alkalmasnak az alapítványi oktatásra: a magas franciaországi megélhetési költségek fedezése még azokat is visszarettenti, akiket patronálna az alapítvány.

A közvélemény eddig rendkívül keveset hallott Menuhin alapítványáról. Az okok között talán Budapest és Párizs egymás közötti távolsága keresendő. Hogy a Cziffra-féle alapítványról mégis többen tudnak itthon, abban a zongoraművész magyarsága is szerepet játszott.

Kathy Horváth Lajos nagy tisztelettel beszél mestereiről: Cziffráról és Menuhinról. Véleménye szerint az egyetemes kultúrának politikamentesnek kell lennie: a zene üzenetet hordoz, a békét és a szeretetet hirdeti — mindenkié. Csak azon áll vagy bukik a siker, hogy hazánkban kik és milyen módon karolják fel az ifjú zenei tehetségek ügyét. Sokat lendítene a jelenlegi keserves helyzeten, ha a kulturális tárca támogatná a zenészeket, vagy akár magánadományokból összegyűlne a külföldi utazáshoz szükséges pénz, hogy a tehetséges ifjak vagy a posztgraduális képzésre vágyók a világ legjobb mestereinél tanulhassanak. Különösen fontos lenne erre figyelni Magyarországon, ahol a vonósművészek *Hubay Jenő* és *Zathureczky Ede* zenei hagyományain nevelkedtek.

Ilonka Mária

GRUBER Béla

GRUBER Béla Kortárs 1964/7

nem pótolhatja a valóságos intellektualitást, amint a mélylélektani fogások sem tárhatják fel a lélek igazi mélységeit. A Fellini-film modernebb változata Grenville francia rendező harmincas években készült ambiciózus *Férfisorsának*, ahol szintén a mese gyöngesége — egy bús karrier-történet — szegte szárnyát a filmalkotó-főhős avantgardista víziónak. A *8 és ½* igényesebb, hitelesebb és jóval érettebb francia elődjénél, de ugyanabban a szervi hibában — az irodalmi alapanyag gyöngeségében — leledzik.

Mit kívánna a valóságos intellektualitás? Nem valami végső megoldást, valami világnézeti „szezám tárulj!", pusztán azt, amit Fellini is megkövetel magától, és mint *rendező*, meg is valósít: a legmagasabb fokon átélni önmagunkat, minden trükkösdi és kieszelt szimbolika nélkül: megszenvedett és legbensőbb lényünkből fakadó szimbolikával. A *8 és ½* története, de bölcseleti vonala is a művész megrekedtségéről vall. Ugyanazok a kérdések — vallás és erotika, pénz és hivatás, házasság és hűtlenség, amelyek előző filmjeiben is. A szint emeltebb, az ellentétek végletesebbek, de a metaforák szegényesebbek és bizonyos kiábrándultságról vallanak. A Saraghina pokoli csábtáncára — a film legmélyebben járó részére — itt nem felel Cabiria üdvözült mosolya. Így is „feledik" film a *8 és ½*: a művész új területre lépett, de még nem szerzett ott teljes otthonosságot. Új problémа-szintre küzdötte fel magát, de tudata és olykor eszközei is, valahol a háta mögött maradtak. Úgy tetszik, a mondén fürdőhely enervált alakjai nem a legalkalmasabb közeg a témakövetelte igazság felderítésére. S mert az igazság — legyen bármily nemes — még a régi, túlburjánzással próbálja hitelesíteni magát: a *8 és ½* nemcsak bonyolultabb, de bőbeszédűbb film is az *Országútonnál* vagy a *Cabiriánál*. Már az *Edes életben* is érződött bizonyos epikus túlméretezettség. Itt, a *8 és ½*-ben csak a gyermekkori emlékképek a szigorúan, lényegretörően komponáltak; a rendezőhőst gyötrő filmeseknek, újságíróknak és sztároknak nemcsak viselkedésében, de ábrázolásában is sok a szófia beszéd. Végső elemzésben a film félelmetesen hű tükre a Kosztolányi epigramma első sorának — a második, filmi víziója, úgy látszik, még várat magára. S ha meggondoljuk, hogy a *8 és ½* mindeme hibájával együtt is az elmúlt évtized filmtermésének talán legkiemelkedőbb alkotása, világos, hogy Fellini itt nemcsak magáról szólott, hanem a filmtörténet egy kritikus pillanatának jellegzetes érzését örökítette meg. Nemcsak ő — az egész művészeti ág is új szintre került, s e teremtő válságot akárcsak egy-két kép erejéig is hiteltérdemlően és hasonlóan kegyetlen őszinteséggel kimondani: legalább fél lépés a megoldás felé.

B. NAGY LÁSZLÓ

MŰVÉSZET:

Gruber Béla emlékkiállítása

Huszonhét éves volt, amikor meghalt. Tanulmányait végezte még, nem adatott meg neki, hogy diplomamunkáját befejezze. De nem is a diploma teszi festővé a festőt, és Gruber Béla nem is az első a művészettörténelemben, akinek nagyon hamar — mielőtt megérte volna a harmadik évtizedét — el kellett távoznia. Masaccio és Raffaello is korán ment el. A festő érettségét nem megélt évei, hanem megfestett műveinek — vagy akárcsak egynek is — a minősége fémjelzi.

Gruber Béla nem fejezhette be diplomamunkáját, életművének még csak a kezdetén állt — mégis festészete már a magyar művészettörténelem értékei közé emelkedett. Kevés kortárs festőnk munkássága állja meg a próbát ennek az éppen csak elindult és mégis távozni kényszerült — nyugodtan írhatjuk — zseniális festőnek a félbemaradt vásznai előtt.

Egy félbemaradt főmű, a *Festőműterem* — és körötte iskolamunkák, műtermi tanulmányok, önarcképek. Kevés? Szűk világ? Lehet. A festészet teljessége azonban nem enciklopédikusságában, hanem intenzitásában rejlik. És olyan hőfokot, a festésnek azt az úgyszólván animális dühét, a festői és fizikai létnek azt a tökéletes eggyéválását azonban,

ami Gruber művészetét jellemzi, csak a nagyra hivatottaknál láthatjuk. Még iskolai tanulmányait is áthatja e belülről fakadó, mindent színné és formává transzponáló művészi erő. Mintha szüntelenül érezte volna, hogy neki csak néhány év adatik, leszűkített témakörében mindent el akart mondani. Nagy kompozíciója és csendéletei zsúfoltak, mintha félt volna, hogy egy tenyérnyi helyen elmulaszt valamit megfesteni, újrateremteni. Festékkezelése brutális, a magyar festészetben csak Csontváry Tátra víziójában és Nemes Lampérth képeiben található hozzá hasonló, plasztikai hatást is ébresztő ecsetkezelés. A szín Grubernek nemcsak festői elem volt, nem pusztán a felületen szétterülő, a látvány hordozója, hanem az anyag tartozéka, egylényegű a matériával, maga is matéria, nemcsak fényvisszaverődés, hanem gyúrható, alakítható, mint az anyag. Ezért kezelhette a festéket úgyszólván domborműként és ezért ízelődnek szervesen képeibe a collage-ok is. Színei belülről világítanak, érzelmet ébresztenek. Nemcsak jelölnek, hanem ki is fejeznek, festői és emberi hitelük van. Amilyen mesterien fogja össze nagy festményén a kék és a piros variációit — vérbeli koloristára vall.

Nagyméretű diplomamunkája formálisan nincs befejezve. Néhány részletében csak az alapozásig jutott, több részen pedig a végső állapotig fejlesztette. Kompozíciója, festői koncepciója, a forma és a tér, a szín és a tömeg értelmezése azonban tökéletesen megoldott. Teljesértékű műként hat a szemlélőre. Festőműterem — a festő világa. Modelljei, a műtermi kellékek, az állványon egy nagyszerűnek ígérkező uszály-kompozíció. A színnel és formával teret szerkesztés remeke a kép. Konstruktív anélkül, hogy a szerkezeti szkémára egyszerűsített lenne; színgazdag, anélkül, hogy a kolorit elmosná valamiképp a szerkezetet. A festői és a konstruktív elem mesteri egyensúlyba került. Zsúfolt kompozíció, tenyérnyi szabad hely sincs, mintha a „horror vacui" borzasztaná a festőt. Ám minden a helyén van, a képen kristályos plasztikai rend uralkodik. A motívumok, a dolgok egymáshoz való viszonyát nem valamiféle zsáner logikája, nem is pusztán az asszociatív elrendezés határozza meg, hanem a plasztikai rend belső logikája. Georges Braque késői kompozícióiban található ilyen kristálytiszta plasztikai rend, a megmásíthatatlanság érzetének ilyen ereje — az analógia azonban csak formális, hiszen Gruber művészetének semmi köze sincs Braqueéhoz. Ha elődöt keresünk, azonnal szembeötlik a név: Cézanne. Gruber tudatosan vállalta is. Műtermi csendéletei, figurális tanulmányai még iskolásan kötődnek is az aixi mesterhez, nagy diplomamunkája és az ahhoz készített vázlatok azonban már levetkőzték az iskolás hatást. Cézanne neve itt is felmerül — de már nem hatásként, hanem kiinduló pontként, hiszen e képek már elképzelhetetlenek a kubizmus vagy a konstruktivizmus térlogikájának az ismerete és tanulmányozása nélkül. Mégis Gruber művészete azt bizonyítja, hogy a Cézanne-i örökség még nem kiaknázott, a festészet még nem járta végig azokat az utakat, amelyek a Cézanne-i életműből indultak. Fülep Lajos 1922-ben írta *Magyar művészet* című, nagyszerű könyvének úgyszólván summájaként: „Cézanne realizmusa, mint művészete, latens lehetőségekkel teli. Több út nyílik belőle. Világnézete, individuális mivoltában, nem válhatott általános érvényűvé s eredeti formájában aligha is válhatik azzá. De ahogy a múlt művészetét csak elvek alapján lehet folytatni, úgy a Cézanne művészetében rejlő lehetőségeket csak megfelelő új világnézet alapján lehet kifejleszteni. Ennek hiánya az oka, hogy folytatói közül az egyik irányzat a végső absztrakcióba lyukadt ki, a másik pedig a felülmúlhatatlan naturalizmus és az új elvek keveredésének chaosában leledzik." Négy évtized múlt el azóta, de a leírt sorok igaza és aktualitása nem változott. A kubizmus és a konstruktivizmus csak egy lehetőséget járt végig, lemondott a színről, mint teretformáló, mint a matériával eggyévált elemről — illetve csak a dekoratív színhez jutott el. Gruber szintetikusan nyúlt a cézannei tradícióhoz, újra azt az eredendő egységet kereste, ami oly homogénné tette Cézanne műveit — ám ebbe a szintézisbe bele akarta ötvözni az azóta történteket is. Ezt mutatják önarcképei is. Különösen a tükrös önarckép megoldott. Ezen is vastagon traktált színek, a levegő megrezegteti a festékrücsköket. Nem doktrinéren divizionista, de tudatosan számol a szimultán kontrasztokkal, a néző szeme és a festék között áramló levegő anyagi mivoltával. Mint a limogesi zománc, csillognak e mélyfényű színek.

Élete utolsó évét már kórházban töltötte, ott is dolgozott azonban, sőt remekműveket is festett. Érdekesmód e késői képein némiképp nagyobb hangsúlyt kapott a dekoratív ritmus, a szigorú sík-tér konstrukció helyett a zenei

hatást ébresztő, ritmikus formaképletek váltak a kompozíció legfőbb összetevőjévé. Szükszavúbbak és dekoratívebbek e késői képei. Nem tudható, hogy újuló stílus jegyei csillannak meg bennük, vagy a betegség hatása módosította addig egységes formanyelvét.

Minden tragikusan korán elment tehetséges embernél óhatatlanul felvetődik a fájó kérdés: mi lehetett volna belőle? Természetesen Gruber kiállításakor is erre gondol az ember — ha a születési és a halálozási évszámot nézi. Ha a műveket, akkor nincs hiányérzet. Számban kevés, minőségben azonban mély, és épp ezért maradandó életművet vallhatott magának, még ha ezt mi csak halála után tudtuk is meg. Mindenesetre a magyar festészet értékeit bemutató múzeumokban ott kell, hogy legyenek alkotásai.

NÉMETH LAJOS

NÉPMŰVELÉS:

Tevék és tűfokok

Április utolsó napja az idén csütörtökre esett, de szombatnak számított. A rádió is ekkorra tette *Hétvége* című tarka műsorát, melynek záró részében a zenét ezúttal a híres Beatles-együttes szolgáltatta. Derűsen hallgattam a munka ünnepét megelőző délután fő adásában, hallgatási csúcsidőben a négy kócos liverpooli ifjú gitáros-dobos daná-ját. Érdekes ki társaság ez. Gúnyos-csípős hírek-kommentárok után nemrég Parcs Sándor írt róluk új hangon a *Magyar Nemzet*ben. New Yorkban találkozott és beszélgetett velük, félig-meddig megfejtve titkukat: dalaikkal, modorukkal, külsejükkel valójában a divatos „dühöngő" zenekarok paródiáját dolgozták ki, még a liverpooli ismeretlenségben, csak azután a vulkáni hevességű sikerrel törököt fogtak. (Bár igazi dicsőségét, sajnos, nem érhette meg, sok tekintetben hasonló az övékhez a magyar P. Howard-Rejtő Jenő esete.)

A Beatles-zene polgárjogot nyert hát a magyar rádióban, s ennek azért is örülök, mert nekem speciel ez a zene tetszik. De meg azért is, mert íme, nem lengetjük már tilalmaink rongyos madárijesztőit olyan heveny, de ártalmatlan divatok előtt, melyek úgyis körbejárják a Földet, hasonlatosan a szélhordta sivatagi porhoz. A twist előtt még lengettük egy ideig; felesleges részleteznem, milyen eredménnyel...

Ám a szertelen Beatles-dalok után — más hangokat is hallani. Például: kritikák és glosszák hevesen ostorozzák néhány színházunkat, hogy olcsó sikert hajszolva gyönge polgári darabokat játszanak. A vád jogosnak látszik. A közelmúlt jónéhány bemutatója színi kultúránk különösebb csorbulása nélkül elmaradhatott volna. De közben egy sor izgalmas produkcióról tudunk Nyugaton és Keleten, melyek hol az egyértelmű siker, hol viták jegyében zajlottak le, de mindig valódi kulturális eseményt jelentettek; s a darabok vagy nem, vagy hosszas huzavona után, megfonnyadva kerültek csak el hozzánk. Régi panasz ez, van azonban vonatkozása, melynek alapján most és e rovatban helye lehet feleleventésének.

Mert furcsa módon a rock and roll hamarabb zöld utat kapott nálunk, mint Webern vagy Schönberg; egy sor újabbkeletű angol filmburleszket láttunk már, mire John Osborne—Tony Richardson *Dühöngő ifjúság*a eljutott hozzánk; Marcel Aymé-nek már két kötete megjelent magyarul, Butor-nak vagy Robbe-Grillet-nek még egy sem; Sagan kisasszony *Jóreggelt búbánat*át már el is feledtük, de Simone de Beauvoir *Les Mandarins*-ját még nem olvashattuk; az éles nyelvű, de mégiscsak Amerika kedvenc házi szatirikusának számító Art Buchwald minduntalan lefordíttatik, de a valóban lázadó fiatal amerikai írók még a *Mai amerikai elbeszélők* megjelenése után is szinte ismeretlenek; a Budapest-mulatóban hamarabb láthat az érdeklődő majdnem sztriptíz műsort, mint egy utcával odébb az Operaházban 20. századi balettet; musical-comedy színházunkat — a megfelelő alkatú színészek és táncosok hiánya mellett — megbuktatta bátortalan műsorpolitikája, de az Operett-

színház tovább virágzik a „klasszikus" bécsi—budapesti iskola hagyományain; a *Népszabadság* glosszaírói gyakran kelnek egy-egy folyóiratban megjelent novella, vers ellen, de a százezres hetilapok folytatásos giccs-füzéreit szó nélkül hagyják; s hogy végül az anyagi megbecsülésről is szó essen, egy slágerszöveggel vagy dallammal ma is tízezreket lehet keresni, míg a szépirodalmi, tudományos és ismeretterjesztő művek honoráriumai több mint szerények.

Ezek persze önkényes ellentét-párok. De a furcsaságoknak nincs vége. Képeslapjaink majd hetente közölnek egy-egy fotot, majom-farokkal, pisztollyal, főzőkanállal, vagy meztelen női testtel „festett" képekről, s e publikációk állítólagos szándéka valamiféle elrettentés „a dekadens művészettől", holott az ilyesmi sohasem volt művészet, csak bohóckodás. Míg valóban értékes, bár a megszokott értelemben talán nem realista művészek munkái igen ritkán kerülnek reprodukálásra. S eközben széles körben teljes értetlenség fogadja Henry Moore művészetét, és nem egy fiatal magyar képzőművész elfogadott, kijelölt helyére oda is került szobrát, épületdíszét az avult ízlésűek eltávolíttatták.

Könnyű a fentiekre azt válaszolni, hogy a rock and roll, Art Buchwald, a Budapest-táncpalota és mellette az Operettszínház százezrek szórakozását szolgálja, míg Webern-zenére, Henry Moore-szoborra, vagy Truman Capote-prózára legfeljebb pár száz „elfajzott intellektuel" jelent be igényt, s hogy a hetilapok *Érdekességek a világ minden tájáról* cím alatti fotóösszeállításait ne tévesszem össze a más szinten szép eredményeket mutató képzőművészeti ismeretterjesztéssel. De míg ez a válasz egy szempontból igaz, más szempontból letagadhatatlan az ellentmondás: a könnyebb műfajok „liberális" kezelése százezrek mindennapi szellemi táplálékát higíthatja fel, míg az értékesebb művek elé állított tilalomfák azokat „óvják" a káros befolyásoktól, akikben többé-kevésbé fejlett kritikai érzéket kellene feltételeznünk. Mely ha nincs meg, nem utolsósorban azért nincs, mert kevés volt még az alkalom az önálló ítéletalkotás gyakorlására.

Érdekes példa a filmművészetben Antonioni és Ingmar Bergman esete. Szakcikkek légiója szólt munkásságukról, anélkül, hogy idehaza egyetlen filmjük műsorra került volna. Mégis, mire azután egy-egy filmjük — Antonioni: *Az éjszaka*, illetve Ingmar Bergman: *Erdei szamóca* (rossz magyar címén *A nap vége)* — hozzánk jutott, a magyar filmművészet alighanem már túlesett mindkettőjük utánzásának gyermekbetegségén. Igen, mert maguk a filmesek, a szakma, ezeket a műveket, s a többi Antonioni- és Bergman-filmet is láthatta rég, külföldön vagy zártkörű vetítéseken. A „zárlat" tehát nem akadályozta meg sem azt, hogy rendezőink éljenek Antonioni hasznosítható vívmányaival, sem azt, hogy epigonjává legyenek (példa mindkettőre van). De a közönség tájékozódását megnehezítette, hiszen a hazai antonionizmus és bergmanizmus feltűnése a magyar nézőt készületlenül érte, nem lévén alkalma e két jelentős rendező értékeit is, korlátait is eredeti alkotásaikban megfigyelni, elhatárolni és megítélni.

Kisebb jelentőségű, mégsem érdektelen a már a múlt havi cikkemben is említett Georges Simenon példája, akinek *Maigret kudarca* című bűnügyi regényét a *Tükör* közli folytatásokban. Simenon egy a *Nagyvilág*ban közölt elbeszélésétől eltekintve 15 éve nem szerepelt nálunk, pedig közben bőven olvashattunk magyar és külföldi bűnügyi és detektívregényeket, sokkal a Simenon-i szint alatt. Persze, ezek „vonalasabbak" voltak. Mintha az olcsó romantika, a rosszul megírt történet „hasznos" volna, ha negatív figurája diverzáns, a pozitív pedig a népi rendőrség egyenruháját viseli. Viszont Simenon társadalomkritikája akkor is „a mienk", ha Maigret főfelügyelő politikai nézetei tisztázatlanok vagy akár de Gaulle-isták. Honoré de Balzac úr a maga részéről royalista volt!

Úgy tűnhet, hogy igazságtalan vagyok. Hiszen az elmúlt években, ha kitérőkkel is, nagy utat tettünk meg, hogy régi elfogultságainkat, elvakultságunkat magunk mögött hagyjuk... Csakhogy más szempontból még messzebbre jutottunk, s így egyes szakadékok nem tűnnek, hanem nőnek.

Megnyílnak a határok. Nyugati vendégeink nemcsak új táncokkal és frizurákkal jönnek. Rokonlátogató honfitársaink — az értékesebb zsákmányról most nem beszélek — sztriptíz bárok emlékével és meztelen-lapokkal sereglenek haza. (*Playboy*, 1964. március: *Nők a vasfüggöny mögül;* a mindentudó pletyka szerint a budapesti hölgyeket is felsorakoztató színes fotosorozathoz Éva-modellt állt honfitársnőinknek a szemfüles riporterek 800 forintot és teljes diszkréciót ígértek, ezzel szemben fizettek 300-at, és kiírták nevüket, civil foglalkozásukat is. A *Playboy* e száma különösen sok

Béla Gruber, an outstanding representative of twentieth century Hungarian fine art, had only a handful of years to create his oeuvre. He died young, at the age of 27. During this short time however, he created a whole series of passionate and deeply resonant works. As if he had felt that fate only allowed a little time to create. Painting for him was work, leisure and his calling at the same time, a way of life, the consummation of his whole short life-span. His range of topics was very narrow, he painted things surrounding him, some events from his young life, and himself, searching and discovering in them the totality of the universe.

Béla Gruber was born in 1936 and died in 1963 in Budapest. From 1952 he worked at the Óbuda Hajógyár until 1956 when he gained entry to the Academy of Fine Art. While still a student he was admitted to a psychiatric ward and he was unable to complete his diploma work – which would have not only been the crowning glory of his oeuvre, but also one of the most outstanding pieces that Hungarian postwar fine art could have produced. These are the few dates framing the impressive oeuvre, containing more than a thousand pieces, he left behind.

The exhibition tries to follow the unbroken line of his artistic development from the beginnings to his tragic, early death. Both of his tutors at the Academy stated that Béla Gruber did not need tuition, his skills were already highly developed in his first year. At his early twenties he was already a role-model for his peers, and a trend-setting talent. His works have a very even quality, the only change detectable is that his later works are more focused, more expressive and they gradually became more concise and deep. Despite the short time span and the narrow range of topics, there are distinguishable periods in his oeuvre. Professor Lajos Németh indicated these in the only academic work evaluating his art that has so far been published. The exhibition endeavours to illustrate these topics and periods. Still-lives and studies about the studio pave the way to his diploma work 'Painting Studio' – in which his whole world, the reality surrounding him, experiences through seeing, painting, reading are condensed, starting from the shipyard's barges through life models, family members, art albums studied, down to his own works ready and in progress – all means of expression for the objectified artistic emotion. His self-portraits range from the moment of surprise in self-discovery through forms becoming more and more passionate, with the fire of colours gaining more and more depth, to the cry-like projection of the inner struggles of a human being turning ever more inwards. The topic of pastels done in the last year, in the sanatorium, is still his surroundings, but by then his inner world became one with the reality he saw, and these compositions express such a destillation of thought that they verge on the abstract.

Painting was Béla Gruber's natural element, it was a way of life for him. Issues of life, space, shape, time gather in his visual world reduced to a few objects, people, buildings. His short creative life span from a constructivism generated by Cézanne, from the discovery of possibilities offered by shapes alone, to a Van Gogh type of projection of one's inner dramas, that is introverted and passionate.

Since his death one could hear in every obituary, every catalogue preface, every exhibition opening speech besides words of appreciation that the very talented Gruber left behind an incomplete oeuvre. His diploma work is unfinished, but the oeuvre is not. It is enough to think of some giants of literature, like Petőfi, who died at the age of 26, or Lord Byron, who was a few years older when he died, to realise that we never ask ourselves what more they could have created had they lived longer. The more than a thousand pieces of work that are of an even quality do make up a complete oeuvre. To say it with the words of Lajos Németh: 'He has a place in art history next to Van Gogh, Nemes Lampérth, next to those who created a place for themselves by burning themselves up.'

Zsuzsa Jobbágyi

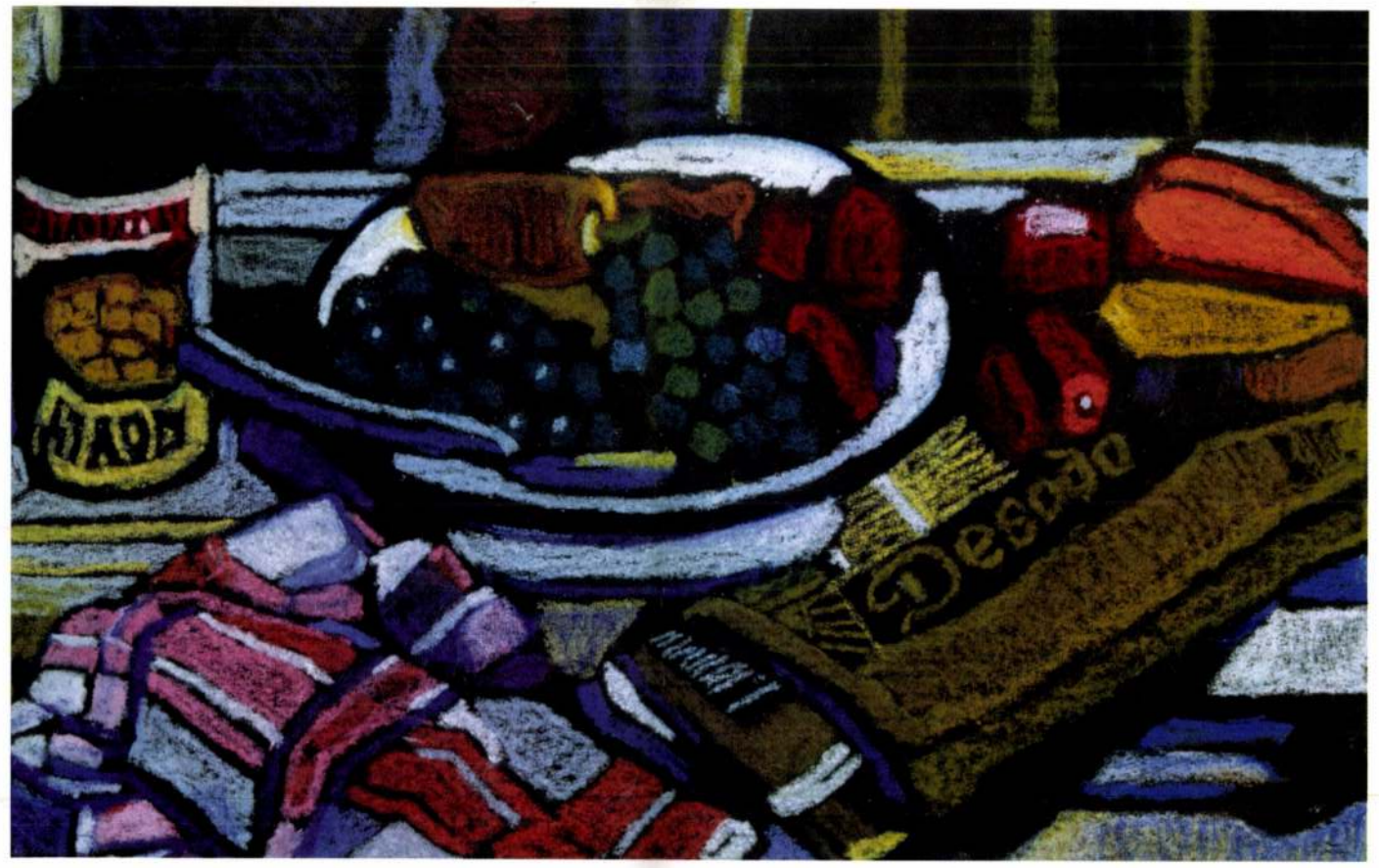

Csendélet tányérral, teritővel, 1963
papír, pasztell, 32 x 47 cm
magántulajdon

Kert házakkal, 1963
vászon, olaj, 25 x 31 cm
magántulajdon

Üvegházak, 1963
papír, pasztell, 34,5 x 46, 5 cm
Magyar Nemzeti Galéria

Szanatórium kertje tavasszal, 1963
papír, szén, 48 x 60 cm
magántulajdon

Önarckép piros zekében, 1961
vászon, olaj, 68 x 55 cm
Magyar Nemzeti Galéria

Stilleben mit Teller und Decke, 1963
Pastell auf Papier, 32 x 47 cm
Privatbesitz

Garten mit Häuser, 1963
Öl auf Leinwand, 25 x 31 cm
Privatbesitz

Glashäuser, 1963
Pastell auf Papier, 34,5 x 46,5 cm
Ungarische Nationalgalerie

Früchlingsgarten im Sanatorium, 1963
Kohle auf Papier, 48 x 60 cm
Privatbesitz

Selbstbildnis in rotem Rock, 1961
Öl auf Leinwand, 68 x 55 cm
Ungarische Nationalgalerie

Still-life with Plate and Tablecloth, 1963
Pastell on paper, 32 x 47 cm
Private Collection

Garden with houses, 1963
Oil on canvas, 25 x31 cm
Private Collection

Greenhouses, 1963
Pastel on paper, 34,5 x 46,5 cm
Hungarian National Gallery

Garden of the Sanatorium in Springtime, 1963
Charcoal on paper, 48 x 60 cm
Private Collection

Self-portrait in Red Jacket, 1961
Oil on canvas, 68 x 55 cm
Hungarian National Gallery

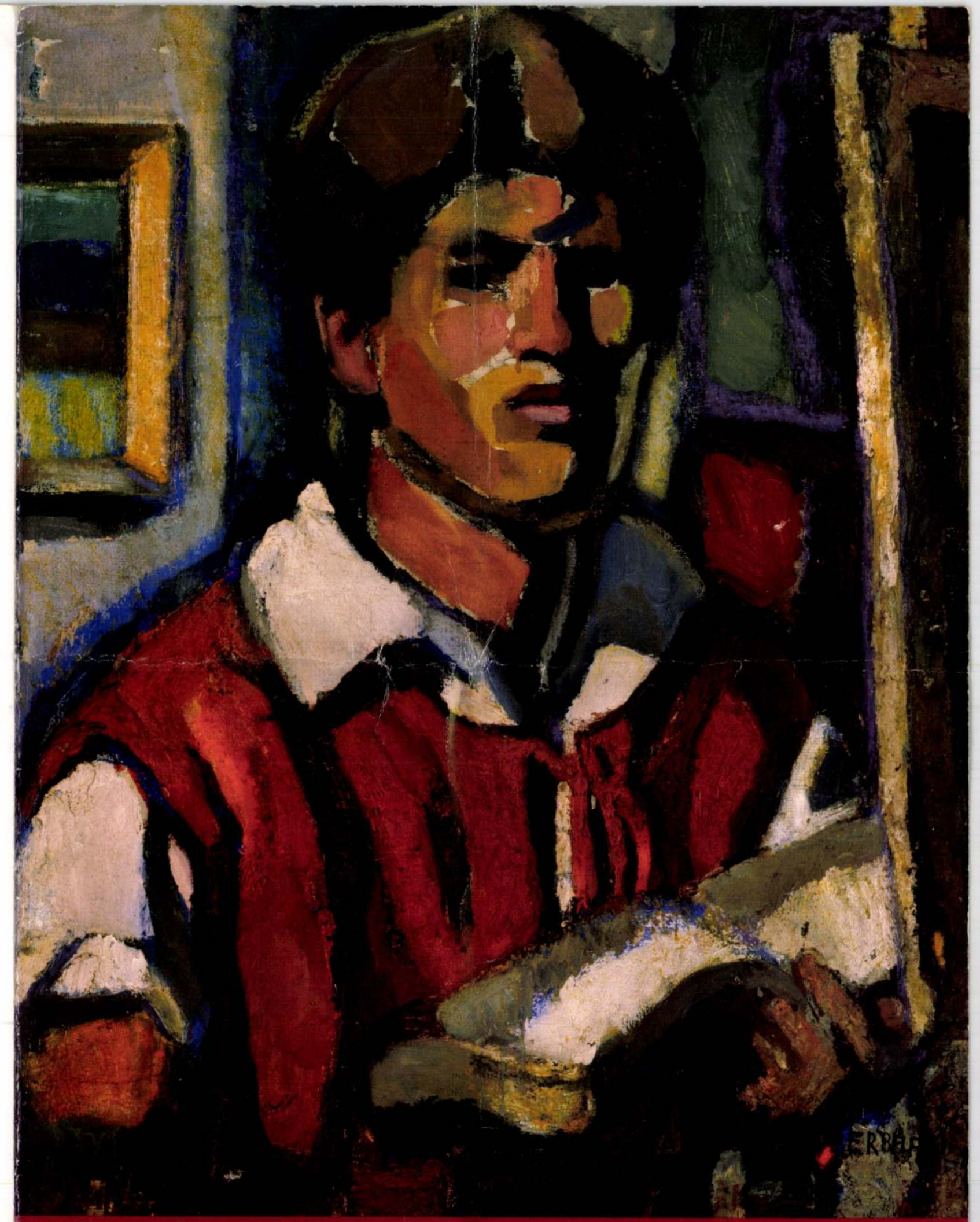

Gruber

Gruber Béla (1936 - 1963) emlékkiállítása

Tihanyi Bencés Apátság Galériája 2001. április 15 - augusztus 13.

Gruber Béla (1936 - 1963)

Tihanyi Bencés Apátság Galériája 2001. április 15 - augusztus 13.

Gruber Bélának, a huszadik századi magyar művészet rangos egyéniségének csak néhány év állt rendelkezésére, hogy életművét megalkossa. Fiatalon, 27 éves korában halt meg. Az alatt a néhány év alatt azonban, szenvedélyes, súlyos veretű alkotások egész sorát hozta létre. Mintha érezte volna, hogy neki csak kevés idő adatik. A festés nála munka, szórakozás és elhivatottság volt egyszerre, életforma, egész rövid életének kiteljesedése. Témakőre igen szűkre szabott volt, környezetét, fiatal életének néhány meghatározó élményét és saját magát festette, kutatva és felfedezve bennük az egész világ teljességét.

Gruber Béla 1936-ban született és 1963-ban halt meg Budapesten. 1952-től az óbudai Hajógyárban dolgozott 1956-ig, amikor felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára. Főiskolásként idegszanatóriumba került, diplomamunkáját, - amely nem csak élete fő műve, hanem a magyar háború utáni képzőművészet számottevő alkotása, - nem tudta befejezni. Ez a néhány dátum fogja keretbe azt az impozáns, ezernél több darabos életművet, amelyet hátra hagyott.

A kiállítás megpróbálja felvázolni és követni művészi fejlődésének töretlen vonalát a kezdetektől tragikus, korai haláláig. Főiskolai mesterei, Kmetty János és Bernáth Aurél egybehangzóan állították, hogy Gruber Bélát nem kellett tanítani, művészi eszköztára már készen állt első éves hallgató korában. Már huszonévesen iskolateremtő mester volt, a vele együtt felnövő generáció egyik példaképe. Művei kvalitás tekintetében azonos színvonalon állnak, élete vége felé csak összefogottságuk, expresszivitásuk változott, tömörebbé, súlyosabbá váltak. Az idő rövidsége és a redukált témakör ellenére nyomonkövethetőek életművének egyes szakaszai, amelyeket először Németh Lajos professzor fogalmazott meg a festő munkásságát mindezidáig egyetlen tudományosan értékelő tanulmányában. A kiállítás ezeket a témaköröket, szakaszokat igyekszik bemutatni. A műtermi csendéletek, tanulmányok az utat mutatják „Festőműterem" című diplomamunkájáig, - amelyben egész környező világa, látott, festett, olvasott élményei sűrűsödnek a hajógyári uszályoktól a modelleken, családtagokon keresztül a tanulmányozott művészeti albumokig, megfestett és készülő képeiig, - mint a tárgyiasult festői indulat kifejezői. Önarcképei a saját magára, mint emberre való rácsodálkozás első pillanatától az egyre szenvedélyesebbé váló formákon, mélytüzű színeken keresztül elvezetnek a magába zárkózó ember belső vívódásainak szinte kiáltásszerű kivetüléséig. Az utolsó év szanatóriumban festett alkotásainak témaköre ugyancsak az őt körülvevő környezet, de ekkor már önmaga belső világa eggyé válik a látott valósággal, letisztult, sommás megfogalmazású pasztellképei már-már az absztrakció határát súrolják.

Gruber Béla életformája, életeleme volt a festés. Élet, tér, forma, idő kérdései sűrűsödnek össze néhány tárgyra, személyre, épületre redukált képi világában. Rövidre szabott alkotói periódusa a Cézannétól induló konstruktivizmus, a formák adta lehetőségek felfedezésétől a Van Gogh-i befelé forduló, szenvedéllyel fűtött, belső lelki dráma kivetítéséig ível.

Halála óta majd minden búcsúztatóban, katalógus előszóban, kiállítás megnyitó szövegben a méltatások mellett elhangzott, hogy a nagy tehetségű művész befejezetlen életművet hagyott hátra. A diplomamunka befejezetlen, de az életmű nem. Elég csak néhány fiatalon elhunyt művészóriást említeni, mint a 26 évesen elhunyt Petőfi Sándort vagy az alig néhány évvel idősebb Lord Byront, akiknél nem is gondolunk arra, hogy mit alkothattak volna még. Az ezernél is több, minőségben egymástól nem különböző alkotás teljes értékű életmű. Németh Lajos szavaival élve: „Művészettörténeti helye a Van Goghok, a Nemes Lampérthok, a maguk elégetésén át egzisztenciát teremtők sorában van."

Jobbágyi Zsuzsa

Für Béla Gruber, der Persönlichkeit von Rang der ungarischen Kunst im zwanzigsten Jahrhundert standen nur wenige Jahre zur Verfügung um sein Lebenswerk zu schaffen. Er starb sehr früh, in seinem 27. Lebensjahr. Aber in diesen Jahren konnte er eine Reihe von leidenschaftlichen, erhabenen Kunstwerken schaffen. Als hätte er gespürt, dass für ihn nur wenig Zeit vergönnt war. Die Malerei war für ihn gleichzeitig Arbeit, Vergnügung und Berufung, eine Lebensform, die Vollentfaltung seines kurzen Lebens. Sein Themenkreis war ziemlich engbegrenzt, er malte die bedeutenden Erlebnisse in seinem Leben und sich selbst, die Vollständigkeit der Welt forschend und entdeckend.

Béla Gruber ist in 1936 geboren und in 1963 in Budapest verstorben. Ab 1952 hat er bis seine Aufnahme auf die Kunsthochschule in 1956 in dem Werftbetrieb in Óbuda gearbeitet. Als Student ist er in eine Nervenheilanstalt gekommen. Seine Diplomarbeit - welche nicht nur sein Hauptwerk, aber eine der bedeutendsten Werke der ungarischen Kunst in der Nachkriegszeit ist - konnte er nicht mehr beenden. Diese Daten geben den Rahmen für sein imposantes, aus mehr als tausend Werken bestehendes Lebenswerk.

Die Ausstellung möchte die ungebrochene Linie seiner Entwicklung von dem Anfang bis zu seinem tragischen Tod schildern. Seine Meister auf der Hochschule, Aurél Bernáth und János Kmetty haben einstimmig behauptet, dass Béla Gruber nicht gelehrt werden musste, er war schon im Besitz seiner künstlerischen Mittel in dem ersten Hochschuljahr. Er war in seiner zwanziger Jahren schon ein schöpferischer Meister, Vorbild seiner Generation. Qualitätsmässig sind seine Werke auf dem gleichen Niveau, nur ihre Expressivität, Prägnanz veränderte sich, die Bilder wurden gedrängter, gravierender. Trotz der kurzen Zeit und dem reduzierten Themenkreis sind die einzelnen Perioden seines Lebenswerkes gut erkennbar, die erst von Professor Lajos Németh, in seiner - bisher einzigen - wissentschaftlich bewertenden Studie formuliert wurden. Die Ausstellung bestrebt sich diese Themen, Periode zu zeigen. Die Atelier-Stilleben und Studien, Darstellungen der sich versachlichten malerischen Emotionen, zeigen seinen Weg bis zu seiner Diplomarbeit: "Maler-Atelier". In diesem Bild sind seine Umwelt, alle seine gesehenen, gelesenen, gemalten Erlebnisse, von den Schleppbooten im Werftbetrieb durch die Modelle, Familienmitglieder bis zu den studierten Künstleralben und den von ihm gemalten und geplanten Bildern konzentriert. Seine Selbstporträte führen von dem ersten Augenblick der Selbsterkenntnis mit den immer leidenschaftlicher gestalteten Formen, tief glühenden Farben bis zu dem schreienden Erscheinen des inneren Kampfes eines in sich geschlossenen Menschen. Das Thema seiner letzten, im Sanatorium gemalten Bilder bildet seine Umgebung, aber seine innere Welt ist schon mit der gesehenen Realität vereinigt, seine klaren, summarisch verfassten Pastellbilder sind an der Grenze der Abstraktion.

Für Béla Gruber bedeutete die Malerei Lebensform und Daseinsbedingung. Die Fragen des Lebens, Raumes, der Form und Zeit werden in seiner auf wenigen Gegenstände, Personen, Gebäude reduzierten Bilderwelt konzentriert. Seine kurz bemessene schöpferische Tätigkeit bildet einen Bogen von Cezannes Konstruktivismus, von der Entdeckung der Möglichkeiten der Formen bis zu dem Erscheinen des nach innen wendenden, leidenschaftlichen, inneren Seelensdrama wie bei Van Gogh.

Seit seinem frühen Tod wurde in den Würdigungen fast aller Abschiedsreden, Katalogvorworte, Eröffnungsreden bei Ausstellungen behauptet, dass der begabte Künstler ein unbeendetes Lebenswerk zurückgelassen hat. Seine Diplomarbeit ist zwar unbeendet, aber keinesfalls sein Lebenswerk. Wir müssen nur einige grosse Künstler erwähnen, bei denen wir nicht daran denken, was alles sie noch hätten schaffen können, wie den in seinem 26. Lebensjahr verstorbenen Sándor Petőfi, oder Lord Byron, wer nur einige Jahre älter war. Diese mehr als tausend, qualitativ gleiche Kunstwerke bilden ein vollwertiges, ganzes Lebenswerk. Mit den Worten von Lajos Németh: "Sein kunsthistorischer Platz steht in der Reihe der Van Gogh's, Nemes Lamperth's, die sich verbrennend ihre Existenz geschaffen haben".

Zsuzsa Jobbágyi

Műterembelső (tanulmány a diplomamunkához), 1961
papír, tempera, pasztell, 52 x 89 cm
magántulajdon

Atelier (Studie für seine Diplomarbeit), 1961
Tempera und Pastell auf Papier, 52 x 89 cm
Privatbesitz

Studio (study for his diploma work), 1961
Tempera, pastel on paper, 52 x 89 cm
Private Collection

Csendélet „Bernáth" könyvvel, 1963
papír, pasztell, 59 x 39 cm
Magyar Nemzeti Galéria

Stilleben mit "Bernáth"s Buch, 1963
Pastell auf Papier, 59 x 39 cm
Ungarische Nationalgalerie

Still-life with "Bernáth"s book, 1963
Pastel on paper, 59 x 39 cm
Hungarian National Gallery

A kiállítás és a kiadvány támogatói:

Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.

Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.

A kiállítást rendezte: Jobbágyi Zsuzsa Fotó: Bokor Zsuzsa Grafikai terv: Pócs Péter, POSTER'Y. Design Studio Nyomás: Pauker Nyomdaipari Kft. Felelős kiadó: Dr. Korzenszky Richard perjel

Gurber Béla
Gurber
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1960 JUL
ORSZÁG VILÁG

Gurber Béla negyedéves, a Főiskola egyik legszorgalmasabb hallgatója, vizsgamunkáját készíti. (Háttérben a modell látható)

rnyéka

hiányzó lakbér. A napégette falnak támaszkodott, kezét szívére szorította, és hangtalanul zokogni kezdett. Fáradt négerek mentek el előtte, ismerősök is, de Mary számára arc nélküli árnyak voltak csupán. A kétnapi megfeszített munka élesen szúrt a derekában, orrában ott érezte a mosókonyha szappanpárás, nehéz szagát, és mindezen túl, mintegy távoli, vésztjósló tam-tam, a fülébe zúgott: »a lakbér... a lakbér....«

Amikor felnyitotta szemét, a túlsó sarkon megpillantotta az öt főből álló rendőrjárőrt. A fehér parancsnok Lussuval, a szomszédék lányával beszélt. »Mary Lukhale?...« — kérdezte a kislány. — »Hiszen ott áll a falnál« — és feléje mutatott. »Értem jöttek!...« — futott át a tudatán, és rohanni kezdett. A rendőrsíp hangja kettétépte az álmos csöndet; a négerek kijöttek az utcára, riadtan nézték a menekülő asszonyt, aki találomra befordult egy kapun, majd az udvar mélyén egy ismeretlen lakás nyitott ajtaja mögött eltűnt. Az udvar riadt fekete arcokkal telt

koltott és futni kezdett. Az őrmester bokánrúgta. Mary az udvar kövére zuhant. — Kelj fel, te kaffer ringyó! — üvöltötte az őrmester. Baljával fölemelte a földről, és a jobb kezével kétszer egymás után arculverte. Amikor a szájából szivárogni kezdett a vér, egy asszony felzokogott a tömegben, és néhány férfi felmordult. — Kuss! — ordított rájuk az őrmester, és kihúzta a revolverét. Egy másik fehér rendőr közben megbilincselte a vérző asszonyt. — Utat!... — vezényelte, de egy vállas néger váratlanul elébe állt:

— Ehhez nincs joga... így verni egy nőt — mondotta.

Az udvar, de már az utca is megtelt színesekkel.

— Nincs joga!... Nincs joga!... — kiáltották többen is.

— Tűnj el, te szemét, mert letartóztatlak téged is.

— Tegye meg — felelte amaz. — Bár nincs joga.

— Bilincseld meg ezt a feketete fattyút! — parancsolt az egyik rendőrre.

— Engem is tartóztasson le — szólt egy asszony. A tömeg gyűrűje egyre szűkült. — Engem is!... Engem is! — kiáltották többen, és néhányan előre léptek.

— Bilincset rájuk! — sziszegte az őrmester, majd a vállas

GRUBER BÉLA NÉPSZABADSÁG 2001.05.11

Rend, festői eszközökkel

Gruber emlékkiállítása a tihanyi bencés apátság galériájában

P. Szabó Ernő

Egy évtizeddel ezelőtt sokan azt gondolták, hogy az egyház ugyan nyer azzal, ha a tihanyi bencés apátság kiállítási programját „házon belül" szervezik, a magyar képzőművészet viszont sokat veszít. Az apátság barokk tömbjéhez kapcsolódó új galériában a jelen vagy a közelmúlt magyar művészetének jelentős értékei jelennek meg, a kiállítási lehetőségeket az is gazdagíthatja, hogy a kőtárban mostanra csak a valóban ide illő középkori anyag maradt, s a felszabadult helyen is kortársak kamarajellegű bemutatóira kerülhet sor. Így kerülhettek egymás mellé a kőtárban *Kun Éva* kerámiái és *Rácz Gábor* tűzzománcai, festményei, miközben a galériában *Gruber Béla* (1936–1963) emlékkiállítását rendezték meg. A két tárlat között a Gruber-díjasok bemutatója látható. A díjat 1993-ban alapították a művész testvérei, s minden évben a Magyar Képzőművészeti Főiskola egyik kiemelkedően tehetséges növendéke kapja meg. Eddig heten részesültek az elismerésben, amelynek komoly előzménye volt az a támogatás, amelyben 1964–1979 között a festő édesanyja részesítette évről évre a főiskolát. Az első alkalommal *Bernáth Aurél* osztotta ki az ajándék festőszereket. *Kmetty János* után ő volt Gruber tanára, aki sokáig nem fogadta el tanítványa festészetét. Csak halála után mondta: „Tévedtem, és be kell fejeznem a tanári pályát, mert ekkorát nem szabad tévedni."

A tévedés különösen nagynak látszik annak a minősítésnek a tükrében, amely egy másik kiváló művésztől, *Gyulai Líviusztól* származik: „Ő a felvételikor már érett művész volt, szakmai szempontból semmi szüksége nem volt a főiskolára..." Bernáth tévedésében mások is osztoztak, hiszen Gruber csak harmadik jelentkezésre jutott be a főiskolára, ahol viszont hamarosan olyan hatást gyakorolt számos diáktársára, hogy nem a tanáraik, hanem Gruber stílusát kezdték utánozni. Megérezték benne a zsenit?

Németh Lajos a modern magyar művészetről szóló könyvében négy nevet említ, akik „legizgalmasabban pendítik meg képzőművészetünk új problémáit és akik jelzik az új generáció igazodását is..." Az egyik Gruber Béla volt.

De hát mi is volt az a probléma, amelyet a tragikusan fiatalon, még főiskolai vizsgaképeinek befejezése előtt elhunyt művész „megpendített"? A rend-, az egyensúlyteremtés problematikája, amelyet a legtisztább festői eszközökkel kívánt megoldani. A dolgok ama áttekinthető, erőt sugárzó, igazodási pontot jelentő rendje után sóvárgott, amelyet saját életében nem valósíthatott meg, s még inkább hiányzott abból a világból, amelyben élt, néhány évvel a levert forradalom után.

Önarcképek, csendéletek, kikötői képek, kertrészletek, interieur – néhány év alatt megalkotott több mint ezernégyszáz műve szinte kivétel nélkül besorolható e néhány témakörbe, s e témakörök is szinte mind egyetlen fő témához, a festő műteremhez kapcsolódnak (a legszemélyesebb motivációt hordozzák a kikötői képek és az idegszanatórium kertjét ábrázoló művek is). A műterem, amely több variációban, részkompozícióban jelenik meg a kiállításon, a tárlaton sajnos nem szereplő vizsgamunkán nagyszabású, alakokkal benépesített belső térként jelenik meg, egyfajta univerzumként, amelynek középpontjába természetesen a képen nem látható művész kerül. Első idegösszeomlása előtt néhány hónappal festette meg Gruber a kép első vázlatát. Az idővel futott versenyt, életműve tanúsága szerint vesztesnek biztosan nem tekinthető. Ideje lenne munkásságát végképp felfedezni.

... töredéke amerikai vagy európai, többségük helybéli. A kiszemeltnek csupán két szempontnak kell „megfelelnie": egész-

autósokat előbb kikérdezték, hogy érdemes-e őket egyáltalán elrabolni, fizet-e valaki értük elég pénzt.

szetesen nem hozzák nyilvánosságra, hisz ezzel csak felhívnák magukra a figyelmet.

A Kárpát-medence időjárása

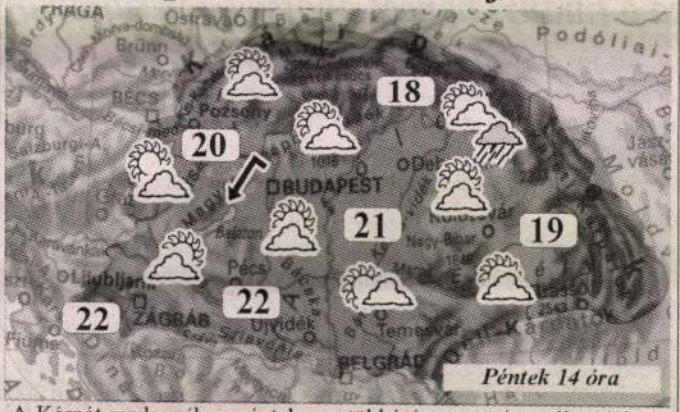

A Kárpát medencében pénteken a többórás napsütés mellett délután gomolyfelhők képződnek, de csak keleten lehet elszórtan zápor. Megélénkül az északi, északkeleti szél. Hajnalban 5, 10 fok várható. A hőmérséklet csúcsértéke 19, 22 fok között alakul.

Szombaton folytatódik a délelőtt napos, délután gomolyfelhős időjárás. Keleten elszórtan kialakulhat zápor. Élénk, erős lesz az északi, északkeleti szél. Kissé csökken a hőmérséklet.

Vízállás-jelentés

Duna,	Pozsony:	413 cm, 15°	*S.-Körös*,	Nagyvárad:	78 cm, 15°
	Budapest:	370 cm, 16°	*Maros*,	Arad:	140 cm, 15°
	Újvidék:	376 cm, 17°	*Dráva*,	Eszék:	166 cm, 16°
Tisza,	Huszt:	60 cm, 16°	*Balaton*,	Siófok:	91 cm, 18°
	Tokaj:	479 cm, 19°	*Velencei-tó*,	Agárd:	148 cm, 18°
	Titel:	410 cm, 18°	*Fertő-tó*,	Fertőrákos:	58 cm, 16°

az *Adriai-tenger* hőmérséklete: 16-18°

Fronthatás: délután hideg

Légnyomás: kissé süllyed

Légszennyezettség (Bp.):

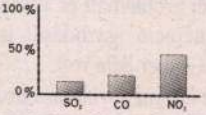

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min.: -1,7°C, Debrecen (1915)

Max.: 33,5°C, Miskolc (1958)

↑ 05:12 ↓ 20:09 ↑ 00:14 ↓ 07:56

Készítette: ICI Interaktív Meteorológia 2001. 05. 10., 13 óra. *www.icicom.hu*

Névnap

Köszöntjük **FERENC** nevű olvasóinkat! A Ferenc latin–olasz eredetű név, jelentése: francia.

Ezen a napon történt:

LONDONBAN, a parlament bejáratánál egy csődbe ment tőzsdeügynök lelőtte Nagy-Britannia miniszterelnökét, Spencer Percevalt (1812); – Szicíliában Itália egyesítését követelő parasztfelkelés tört ki, amelyhez május 11-én csatlakoztak Giuseppe Garibaldi önkéntesei (1860).

Ezen a napon született:

PÁLÓCZI HORVÁTH ÁDÁM költő, a magyar népköltészet egyik első tudatos gyűjtője (1760); – Lenhossék Mihály Ignác orvos; országos főorvosként ő rendelte el a himlő elleni védőoltást (1773); Rejtő Ildikó kétszeres olimpiai bajnok tőrvívó (1937).

Ezen a napon halt meg:

KOVÁTS MIHÁLY katonatiszt. Ő alapította az amerikai lovasságot. Halálának napját az Egyesült Államokban Kováts-emléknappá nyilvánították (1779); – Kászonyi Dániel honvéd százados, újságíró.

(FORRÁS: MTI–SAB)

ÚJ MŰVÉSZET TARTALOM

FŐSZERKESZTŐ: SINKOVITS PÉTER
2003. JÚNIUS, XIV/6. SZÁM

„A MAGYAR HELYZET"

SINKOVITS PÉTER 4 **Progresszív áthatások**
Iparterv Berlinben

MÚLT JELENIDŐBEN

TÁTRAI VILMOS 7 **Verocchio Krisztusa**
Kamarakiállítás a Szépművészeti Múzeumban

BUBRYÁK ORSOLYA 10 **„Nincs az királynak jobb portrait kép írója"**
Mányoki Ádám kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

BOROS JUDIT 13 **A modern Munkácsy**
Széljegyzetek az Alkotások és relikviák című kiállításhoz

ÉRTÉKMEGŐRZŐ

PATAKI GÁBOR 16 **„Innen szép a nyerés"**
Új szerzemények. Válogatás a Tragor Ignác Múzeum kortárs gyűjteményéből

SZEIFERT JUDIT 18 **Beszavazás a Paradicsomba**
A Csárdáskirályok című kiállítás Miskolcon

KIÁLLÍTÁS

KASZÁS GÁBOR 21 **Színöröm és formagondolatok**
Absztrakt utak Ausztriában 1900-2000

PLASZTIKUS VILÁGLÁTÁS

PIERRE RESTANY 23 **A Nanák átvették a hatalmat**
Niki de Saint Phalle

LÓSKA LAJOS 25 **Mozgó művek**
Haraszty István és Pócsy Ferenc szobrairól

MŰKERESKEDELEM

SINKOVITS PÉTER 28 **Misszió vagy árletörés**
Kortárs aukció a BÁV-nál

MULADI BRIGITTA 30 **„A művészet a legjobb antidepresszívum"**
Nemzetközi Művészeti Vásár Kölnben

P. SZABÓ ERNŐ 32 **Látogatók jönnek, a kiméra távozik**
Tavaszi festményaukció a Kieselbach és a Mű-Terem Galériában

KORTÁRS WUNDERKAMMER?

35 **Körkérdés az MNG '45 utáni kiállításáról**
Válaszok: Molnár Sándor, Lajta Gábor

VIRTUÁLIS KIÁLLÍTÁS

ANDOR ANNA 38 **Egy festő álmai**
Drégely László művészetéről

KÖRKÉP

40 HELENA MARKUSKOVÁ: *Luzsicza Lajos kiállítása* **40** P. SZABÓ ERNŐ: *Gvárdián Ferenc kiállítása* **41** LÓSKA LAJOS: *Szotyory László kiállítása Nagykanizsán* **42** HEMRIK LÁSZLÓ: *Bartha Sándor kiállítása* **42** TOLNAY IMRE: *Szőcs Géza kiállítása* **43** MÁTHÉ ANDREA: *Kertészfi Ágnes tárlata* **44** MULADI BRIGITTA: *Bánsághi Tibor kiállítása* **44** SINKÓ ISTVÁN: *Babinszky Csilla kiállítása*

PANORÁMA

46 **Hazai és külföldi kiállítások**

Címlapon: Türk Péter: Osztályátlag I. (1979) fotó, 79,5x69,5 cm

4 *Jovánovics György: Fekvő figura (részlet)*

7 *Luca della Robbia: Krisztus és Szent Tamás (részlet)*

16 *Kocsis Imre: Kaszás II. (részlet)*

23 *Niki de Saint Phalle kiállítási enteriőr*

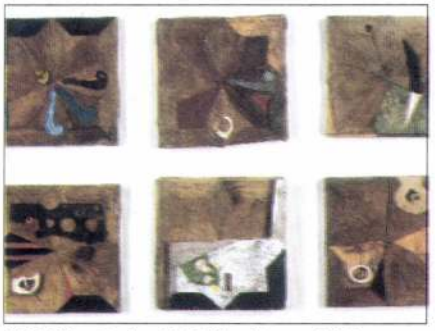

35 *Bálint Endre: Kalózhistória 12 képben (részlet)*

Gruber Béla

A befejezetlen igazság

Gruber Béla életműkiállítása

Szombathelyi Képtár, 2003. június 29-ig

Gruber Béla: Önarckép piros zekében (1961)
MNG tulajdona

Gruber Béla (1936–1963) ígéretesen induló munkássága tragikusan szakadt félbe, Képzőművészeti Főiskolán folytatott tanulmányai befejezése előtt elhunyt. A Szombathelyi Képtár kiállítása művészi fejlődésének töretlen vonalát igyekszik követni a kezdetektől tragikusan korai haláláig. Főiskolai mesterei: *Kmetty János* és *Bernáth Aurél* egybehangzóan állították, hogy Gruber Bélát nem kellett tanítani, művészi eszköztára készen állt már elsőéves hallgató korában. Már huszonévesen iskolateremtő mesternek tekintették. Művei kvalitásuk szempontjából azonosan magas színvonalúak, később készült alkotásainak csak összefogottsága, expresszivitása változott, kompozíciói tömörebbé és súlyosabbá váltak. Témaválasztása – körülményei miatt – nem túl sokrétű: csendéletek, műtermi jelenetek és a kórházi környezet. Szellemiségükben azonban az egyetemességet, a teljes valóságot sommázzák képei. Gruber festményeiben az élet, a tér, a forma, az idő kérdései sűrűsödtek össze néhány tárgyra, személyre, épületre redukált képi világában. Rövidre szabott alkotói periódusa a Cézanne-tól induló konstruktivizmus, a formák adta lehetőségek felfedezésétől a Van Gogh-i befelé forduló, szenvedéllyel fűtött, belső lelki dráma kivetítéséig ível.

CHINaRT

Kortárs kínai művészet

Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum
2003. június 19–szeptember 28.

A nemzetközi művészeti életben nagy sikerrel bemutatkozó kínai kiállítások művészeitől eltérően a CHINaRT művészei a népi Kínában folytatták képzőművészeti tanulmányaikat, és a mai napig is Kínában élnek. Munkáikkal a Velencei és a São Paulo-i Biennálékon is rendszeresen találkozhatott a közönség, de Magyarországon ilyen méretű és kvalitású, kínai, kortárs képzőművészeti anyag eddig még soha nem volt látható.

A kiállításon bemutatott több mint száz festmény, szobor, fotó, videómunka és installáció nagyrészt a kínai művészek fiatal generációja által érzékelt aktuális társadalmi, gazdasági és politikai helyzetre keres választ, ugyanakkor ez a válogatás az időssebb generáció munkáival való összevetésre is lehetőséget ad. A bemutató részben monumentális műveket tartalmaz, amelyek méretük mellett erős szimbólumtartalmukkal hívják fel magukra a figyelmet. A művészek egy része hagyományos műfajokban dolgozik, amelyeket tartalmilag újítanak meg.

A művekben erősen érezhető a kínai tematikának a nyugati kultúra képi megfogalmazásaiba való átültetésére tett erőfeszítések hatása. Az a kínai civilizáció és kultúra, melynek eredményeit Európában valójában csak sejteni tudjuk, a kínai kortárs művészetnek – a CHINaRT kiállításon bemutatott részletét –, a nagyon erős nyugati hatás ellenére is áthatja a formai függetlenség és a szellemi örökség megtartásának igénye.

Kiállító művészek: *Bai Yiluo, Cao Jingping, Chen Danqing, Chen Wenbo, Chen Yu, Feng Zhengije, Guo Jin, Hai Bo, Hu Xiandong, Jiang Jie, Li Jin, Liu Jianhua, Liu Ye, Mao Xuhui, Pan Dehai, Ren Rong, Rong Rong & Inri, Song Dong, Sui Jianguo, Tang Zhigang, Wang Gongxin, Wang Qingsong, Wei Guangqing, Xu Yihui, Xue Song, Zeng Hao, Zhang Jianqiang, Zhang Linhai, Zhang Xiaogang, Zhan Wang, Zhou Xiaohu, Zhuang Hui.*

Zhang Linhai: Nagy Fal (2001)
olaj, vászon, 115x150 cm

2002/6

GRUBER Béla

Új Műv. 1993/10

David és Bethsabé (részlet), 1515, ismeretlen műhely, Brüsszel, arany, selyem és gyapjú, 366×344 cm

rötte pedig a torz, fejetlen vagy éppen csupafej, tojásba öltözött vagy halfejű, félig állat, félig ember figurák, egyáltalán nem tiszteletre méltó pózokban. Arról már nem is beszélve, hogy arrébb ferences barátok „viselkednek" paphoz aligha illő módon: isznak, ölelgetik az asszonyt, lesik a fürdőzőket. Antal értük fohászkodik. Szentet ábrázoló kárpit — igaz, e szent a legnépszerűbb a korban! —, profán megjelenítés.

A faliszőnyegeket *Gaspard de Wit* mecheleni királyi manufaktúrája restaurálta erre a kiállításra, mely Mechelenben is vendégszerepel, végül Amszterdamban lesz látható.

1770-ben Strasbourgban került bemutatásra jó néhány a mostani *Gewirkt in Gold* című kiállítás darabjai közül. Az akkori bemutatót látta a huszonegy éves Goethe is. „Jöttem és mentem, mentem és jöttem, és nem tudtam betelni a látvánnyal" — írta.

□

Az újkonzervativizmus és a neoavantgárd között

Gruber Béla emlékkiállítása a Képzőművészeti Főiskolán • Gábor Zsuzsa

1993. szeptember 28-án nyílt meg a Képzőművészeti Főiskolán Gruber Béla emlékkiállítása. A huszonhét évesen, 1963-ban elhunyt festő rövid alkotói periódusa alatt rendkívül nagyszámú képet, egy teljes életművet hozott létre. Indulása Kassák, Bokros-Birman, József Attila nevét juttatja eszünkbe: korán elhunyt apa, a proletárlét mezsgyéjére lecsúszott polgárcsalád, gyermekotthon, hajógyári segédmunka, majd onnan a „felemelkedés" a hajógyár díszletfestőjévé. 1956-ban, többszöri kísérlet után vették fel a Képzőművészeti Főiskolára, azonban betegsége miatt 1963-ig sem tudta tanulmányait befejezni: végletekig felfokozott munkatempó, konfliktusok tanáraival és diáktársaival, betegség, szanatórium, és végül a korai halál.

Elsősorban családjának köszönhetően azóta számos kiállítása volt, s az ország nagyobb múzeumaiban megtalálhatók művei. Mégis, az egyre legendásabbá váló hatvanas évekbe — úgy tűnik — kissé nehezen illeszthető bele Gruber életműve. A vele foglalkozó kritikák — *Németh Lajos* tanulmányait kivéve — eddig általában megmaradtak a pátosszal teli „mi lett volna, ha" színvonalán, s még a szűkebb értelemben vett szakma is csak — befejezetlen — diplomamunkájára emlékszik. Holott az utolsó négy év alkotásai érett művészt, félbeszakítottsága ellenére is teljes életművet tárnak elénk, amelynek valódi értékei még mindig felfedezésre várnak.

Az 1956 és 1958 közötti időszakból csak néhány grafika és egy-két olajkép ismert. Befelé fordulása már főiskolai éveinek elején szembetűnő. 1958-as virágcsendéletének egész terét kitölti a hervadó csokor őszi, barnás tónusa; fojtogató a kompozíció levegőtlensége. Tájképein szinte soha sincsen ég, folyó, út vagy hegy, amelyek a szabadba vezetnék a szemet; csak az egymásra dőlő házak, háztetők geometrikus mustrája, ember és állat nélküli világa látható. Grafikái tanúsága szerint ebben az időben mindenekelőtt a formaanalízissel való kísérletezés foglalkoztatta. A rajz prizmákra bontott felületén ekkor érezhető leginkább első főiskolai tanára, *Kmetty János* hatása. Kmetty közvetítette Gruber számára a posztimpresszionizmust, *Cézanne* és a kubizmus művészetét — a kompozíciónak azt a drámai erejét és feszültségét, amely a magyar művészetben elsősorban a Nyolcakra volt jellemző. Sötét tónusú tájképei és csendéletei festésekor a *Nemes Lampérth* műveit idéző sűrű festékkel meghúzott, függőlegesen vagy geometrikusan illeszkedő ecsetvonások egymásra hatása izgatta. Gruber még nyugodt szívvel kötődhetett a magyar művészettörténet múltjához; nem gátolta meg ebben az a — főként elzártságból eredő — kisebbrendűségi érzés, a provincializmustól való páni rettegés, amely generációját az évtized második felében arra késztette, hogy oly látványosan igyekezzen felszámolni minden kapcsolatot a — részben valóban hitelüket vesztett — művészeti tradíciókkal.

Gruber Béla: Önarckép/Selfportrait, 1963, pasztell, karton, 48,5×37,5 cm, Magyar Nemzeti Galéria

Gruber Béla: Uszályok/Barges, 1961, pasztell, papír, 122×226 cm, magántulajdon

Gruber Béla: Bernáth-csendélet/Still-life on Bernáth, 1963, pasztell, papír, 59×39 cm, Magyar Nemzeti Galéria

1958-ban Kmetty nyugdíjba ment. Grubernek hiányzott szeretett tanára, és a főiskolán is jelentősen romlott helyzete. Az állandó, súlyos anyagi problémák és egy szerencsétlen szerelem még nehezebbé tették életét. Az 1960 után következő három év már a teljes összeroppanás elől való menekülés, a felfokozott munkatempó, s az ennek következtében elhatalmasodó betegség iszonyú körforgását hozta. Két téma izgatta: a hajógyár régi kikötőjében álló bárkák és uszályok, melyeket először diplomamunkája témájául szán, és a műterem, a „nagy mű", melybe egész életét bele akarja sűríteni, melyben mindent megmutathat, amit tud. Mindkettő számtalan variációban készült el: szén, olaj, tempera, pasztell és kollázs technikával is. A hajógyári képek Grubernél soha nem életképek. A hajók csakúgy, mint tájképein a házak, dekoratív, geometrikus formáikkal betöltik a kép teljes terét, szinte nincs víz és nincs ég sem. Testük ezüst csíkján megvillan a fény, és a kép egész felületét mozgásba hozza. Gruber szereti ezeket a hajókat, közöttük megbékélést talál. Színeik harmonikusak, melegek, kontúrjaik meleg barnája és okkersárgája körülöleli és egyben elválasztja tömegeiket. Ezek a körvonalak azonban még nem ijesztőek, mint majd a későbbi képek fekete kontúrjai. A művész öndefiníciójának meghatározó eleme a „hajós kép": a műteremképek szinte mindegyikének hátterében ott van, az állványon állva, éppen készülőben.

Gruber befelé fordultságát azonban túl kézenfekvő volna csupán betegségével magyarázni. Az ötvenes évek „eszmét hordozó" művészete minden okot megadhatott egy fiatal művésznek arra, hogy elforduljon a hagyományos magyar avantgárdra is oly jellemző társadalomközpontúságtól. A valószínűleg főiskolai penzumként teljesített néhány akton és néhány portrén kívül — melyek közül elsősorban két késői, betegtársáról készült pasztellkép emelkedik ki — szinte soha nincsenek emberek a képein. „Elrejtve" az életműben, több bibliai témájú szén- és tusrajz is található, ezek azonban soha nem érlelődtek festménnyé. A *Szent család* arc nélküli alakjai, vagy a *Sírbatétel* Máriája és Jézusa szublimáltságukban a vallási érzés szimbólumai, s nem emberi alakok. A csendélet tárgyakra korlátozódó világa és a saját műterme az a közeg, ahol minden esetlegességet kizárva, az egyes egyedül önmaga által meghatározott rendben biztonságban érezhette magát. A modellek ugyanúgy szublimált lények, mint a Biblia szereplői. Tekintetük a semmibe vész, vagy egy könyvbe temetkeznek éppen, s alakjuk nem hangsúlyosabb, mint az asztalon előkészített csendélet bármely darabja, vagy a háttérben álló készülő kép. Gruber egyetlen alkalommal akarta szélesebbre nyitni műterme világát, s beengedni rajta azokat, akikben egyedül megbízott. Édesanyja leírásából tudjuk, hogy a diplomamunkaként készülő nagy műteremképén édesanyját és testvéreit akarta megörökíteni — ez a kompozíció azonban valóban félbemaradt, nem úgy, mint az e kiállítás edredményeképp is teljesnek mutatkozó életműve.

Az önarckép műfaja adja a lehetőséget arra, hogy a művész legközvetlenebbül megmutassa önmagát; Gruber esetében mindig szomorúan, meggyötörten, vagy éppen önnön képmására rácsodálkozóan. A képkivágás — a korai tájképekhez hasonlóan — itt is rendkívül, klausztrofobikusan szűk. Az arc — akárcsak a hajók — csaknem teljesen betölti a kép terét, a figyelem erre koncentrálódik, egy kéz gesztusával, vagy a test mozdulatával soha nem egészül ki. Ez alól egyetlen kivétel az a magántulajdonban lévő önarcképe, amelyen festőállvány előtt, palettával a kezében ábrázolja önmagát. A háttérben mindig jelen van az olyan fontos tárgyi világ egy-egy darabja, de a művész „attribútumainak" mindig csak egy kis töredéke látható: a tükör — az önvizsgálat kelléke —, a „hajós kép" egy részlete, egy könyv, vagy egy szobor. Gruber mintegy elemekre bontja önnön arcát. Az arc felülete prizmásan töredezett, olyan, mintha saját, fából faragott szobrát festette volna le. Máshol a súlyos, felülről lefelé haladó vonalak húzzák arcvonásait — mintegy az érzelmek súlya által — a föld felé.

A csendélet biztonságos műfaja az, ahol legszabadabban mutatkozhatott meg Gruber formai kísérletező kedve, s érzelmei is mintha itt nyilvánulhattak volna meg legközvetlenebbül. A posztimpresszionizmus és a kubizmus kedvelt műfaja volt a csendélet; a perspektíva különböző megoldásaival és az analízissel való próbálkozás lehetőségeit így már maga a forma is kínálja. A tökéletesen kordában tartható tárgyak és az érzelmi distancia létrehozásának esélye biztosítják a kísérletezéshez szükséges szabad mozgásteret. Gruber azonban a tér érzékeltetésének igényét soha nem áldozza fel sem a forma- és fényanalízis, sem a vonalak és színek geometrikus ornamentikája kedvéért. Csendéletein a tárgyak gyakran szerepelnek kissé eltolt nézőpontból ábrázolva, de a „hagyományos értelemben vett" térsíkot soha nem bontja meg, s csak a felületek analíziséig megy el. Mondhatnánk úgy is, almája Cézanne almája, de a kép tere a konvencionális egységben marad, az analitikus kubizmus vagy az absztrakt már nem vonzza. Gruber ebben az értelemben ugyanis nem volt intellektuális művész. Számára a festmény vagy grafika mindig a legszemélyesebb mondanivalók hordozója, s nem experimentum, egy képlet kidolgozásának tere. Érzelemgazdag egyénisége érzelemmel teliti a csendélet műfajának gyakori hűvösségét. Korai csendéleteit inkább a tárgyak dekorativitása uralja: a háttér vörös drapériája, vázába helyezett virág rajza, vagy a nyitott könyvben látszó reprodukció és az általa teremtett festett kép kölcsönhatása foglalkoztatja. Később a tárgyak racionális rendjét egyre inkább átszövik az érzelmek, a színek indulati töltései egyre uralkodóbbá válnak. Az analízissel való kísérlet egyre inkább helyet ad a befelé koncentráltságnak.

Három festőnek „ajánlott" Gruber csendéletet. A *Csendélet „Kmetty"-könyvvel* a mestertől tanult stílusban készült, a *Bernáth-csendélet* bernáthos kékjével kínál békejobbot utolsó tanárának, a *Van Gogh-csendélet* pedig annak a festőnek állít emléket, aki talán a legközelebb állt hozzá, s akinek későbbi szalmaboglyás képeit is ajánlhatta volna. A szanatóriumban készült csendéletek már nem a formakeresés képei, tárgyi világuk jelenti az utolsó fogódzót egy olyan ember számára, akitől egyre sebesebben úszik el a valóság. A kórházi asztal rendetlenségében egymásra zsúfolt dolgokat súlyos, éles fekete kontúrok választják el egymástól. Még a szőlőfürt szemei is, mint megannyi ólomdarab, éles geometrikus kontúrjukkal mintha éppen szétgurulni készülnének. A tűzzománc mély színei ragyognak ki a fekete háttérből. Szinte harcolnak egymással ezek a színes mezők. Ha olaj, vagy tempera, mindig vastagon hordja fel a médiumot; a pasztellképeken szinte látszik, ahogy energikusan rányomja a krétát. Mindenből sokat akar Gruber; sok anyag, sok szín, és sok-sok kép.

1962 második felében nagy kedvvel készül a *Bernáth* által betegágya mellett megígért kiállításra. Míg a korábbi tájképeiről, paradox módon, oly fájdalmasan hiányzik maga a „táj", most mintha az ezeken a képeken a szanatórium kertjével megteremtett érzéki kontaktus

Gruber Béla: A szanatórium kertje/ The Sanatorium's Garden, 1963, pasztell, papír, 39,5×46,5 cm, Magyar Nemzeti Galéria (Fotók Mester Tibor)

jelentené számára a világgal való érzelmi kommunikáció utolsó lehetőségét. Eddig soha nem látott felszabadultsággal tobzódik a növényzet zöldjeinek gazdag faktúrájú geometriájában vagy a levelüket hullatott fák dekoratív rajzában. Egyetlen pillanatra még azt is megengedi magának, hogy egyik olajképén két magába roskadt alakot is megörökítsen a kertben üldögélve, akiknek egyike talán éppen önmaga. A szanatórium kertészete üvegházainak vízszintes és függőleges síkjai elé élesen rajzolódnak a faágak kígyózó vonalai. A Gruberre oly jellemző ellentmondásosság, mely csendéletein a tárgyi világ formaanalízisén minduntalan áttörő érzelmességben, műteremképein a ,,személytelenül'' jelen lévő személyekben öltött testet, itt az organikus és geometrikus formák egymásra hatásában nyilvánul meg. A jegenyék szinte már a Nabis-t idéző dekorativitással, éles kontúrral megrajzolt, égre törő, függőleges tömegei és a szögletesre nyírt bukszusok vízszintese stilizáltságukkal a teljes befelé fordultság képei. Egy beteg ember keres valamiféle kapaszkodót az élethez, ahogy újra meg újra nekirugaszkodik ugyanannak a parkrészletnek.

Az életműben egyedülállóak a szintén ebben az időszakban készült, *Van Gogh* hatását mutató ,,szénaboglyás'' tájképek. Ezek a zöld-barna olajban, kék-sárga pasztellben és szénnel is megfestett művek mint a nagy elől előtt tett tisztelgések illeszthetők bele az életműbe. Az ég és a mező széles síkjait a horizont éles vonala választja el. A szalmaboglyák két gúlája élesen rajzolódik ki a napsütötte, ember nélküli tájon.

Gruber rövid élete alatt több száz képet alkotott. Önarckép, csendélet, hajók, műterem, a szanatórium kertje — monomániás ismétlődésben és óriási művészi gazdagságban. Az élettel való kapcsolat keresése. Személyes, leszűkült világ, ,,alanyi'' festészet; egy pálya valahol az újkonzervativizmus és neoavantgárd között, egy olyan művészeti közegben, ahol a lázas, mindig eredetit akarás uniformissá vált, s ahol kötelező valamely irányzathoz tartozni — zavarba ejtő életmű Gruberé. Gruber Béla ma nem divatos.

Between New Conservatism and Neo-Avant-garde

Béla Gruber's Exhibition at the Budapest College of Fine Arts

Béla Gruber's memorial exhibition was opened at the Budapest College of Fine Arts on September 28, 1993. The painter, who died in 1963 at the age of twenty-seven, produced a large number of pictures during his brief creative period, leaving behind a complete oeuvre. Since the artist's death, several exhibitions were held in his memory, largely due to the efforts of the Gruber family; also, his works are owned by the largest art museums of Hungary. Nevertheless, his oeuvre is apparently not easily fitted into the art of the 1960s, and the studies discussing his art have never really gone beyond the stage of posing the rhetorical question: "What

Gruber Béla: Üvegházak Green-houses, 1963,
pasztell, papír, 34,5×46,5 cm, Magyar Nemzeti Galéria

Gruber Béla: Műterem három alakkal Studio Interior with Three Figures, 1962
vegyes technika, papír, 88×122 cm, magántulajdon

if he had lived longer?" This state of affairs is rather surprising, considering that the works produced in the last four years of his life show him a fully matured artist.

From his years of preparation, only a few oil paintings characterized by dark tones and a style reminiscent of Nemes Lampérth's works have survived, together with a small number of graphics experimenting with the dissection and reorganization of motifs. It was János Kmetty, his first teacher at the Budapest College of Fine Arts, who introduced him to Post-Impressionism, Cézanne's art and Cubism, best represented in Hungarian art by a group of artists known as the Eights.

During the early 1960s Gruber was interested primarily in two themes: one was the boats and barges anchored off in the old harbour of the shipyard, and the other was his own studio — the subject of his "grande opera" in which he wanted to sum up everything. He made numerous versions of both themes, using various techniques: charcoal, oil, tempera, pastel and collage. When he had to choose a theme for his diploma work, which eventually became his best-known painting even in its unfinished state, he made a compromise: he decided on the studio theme, but at the back of the studio we see a half-finished picture of a barge, placed on an easel.

In his self-portraits Gruber is shown as a man overcome by sadness and agony, or someone who is curiously studying his own features. The picture space is extremely confined, almost claustrophobic, which the artist's face almost completely fills out. All attention is concentrated on the face, never to be complemented with a gesture of the hand or of the body. In the background we always find one or two items from Gruber's personal world of objects, yet, only small fragments of these "attributes" are shown: the mirror — the means of self-analysis —, a partial view of the "painting of the barges", a book or a sculpture. Gruber "dissected" his own face, so to speak. He broke it up into small rectangles and triangles, with the result that it looks almost as if he had painted a picture of his own portrayal carved into wood. In some other portraits, his features — seemingly under the weight of emotions — are being pulled down towards the Earth by heavy lines.

It was in the safe subject of still-lifes that Gruber's experimental spirit was revealed the most unbridledly. Still-life, the favourite genre of the Post-Impressionist and Cubist painters, offers the best ground for experimenting with various ideas concerning perspective and dissection. Nevertheless, Gruber was willing to sacrifice the three-dimensional representation of space neither in the interest of conducting an analysis of form

and light, nor for the sake of the geometrical ornamentation of lines and colours. He preserved the traditional unity of the picture space, and was not interested in Analytic Cubism and the Abstract. His highly sensitive personality charged these still-lifes, a genre otherwise often seen as detached and cold, with emotions. While in his early still-lifes the decorativeness of objects prevails, in his later pictures the rational order of these objects is getting tinted with emotions, the emotional charges of colours are becoming dominant. The still-lifes made in the sanatorium no longer pertained to experimenting with form; their material world meant the last grip on the world by a man who was rapidly losing contact with reality. The curving lines of tree-branches are drawn against the horizontal and vertical planes of the glass houses in the sanatorium's garden. The presence of contrasts so typical of Gruber's art, as manifested in his still-lifes by the emotions filtering through the formal analysis of the material world, and by the "impersonal" presence of persons in his studio paintings, in this case was realized by the interaction between organic and geometric forms.

In the short time given to him, Gruber painted several hundreds of pictures: selfportraits, still-lifes, pictures of barges, of his studio, of the sanatorium's garden, repeated obsessively and in a tremendous artistic variety. He tried to make contact with life. He lived in a personal and confined world; his art was somewhere between new conservatism and neo-avant-garde.

ZSUZSA GÁBOR
(Translated by Ervin Dunay)

□

ROSSZKEDVŰ KIÁLLÍTÁS

Könyvtárgyak a Széchényi Könyvtárban • *Szűcs György*

Egyre többször áll elő az a skizofrén helyzet, hogy egy kiállításról szóló beszámoló, alkalmasint kritika a háttérben zajló méltánytalan történéseket ismerve maga kénytelen mentegetni a végső produkciót, s a „jó ügy" iránti elfogultságában feledtetni a sikerületlen megoldásokat. Rendszerint az emberi megértés győz, hiszen az alternatíva úgy merül fel, hogy el kell fogadni a kiállítást olyannak, amilyen, s legalább a művészek bemutathatják alkotásaikat; vagy egyáltalán nincs kiállítás, s akkor mindenki vesztesnek érezheti magát. E csapdahelyzet hosszabb távú eredménye viszont kétes: összemosódik a beküldött anyag halmazának, valamint az új minőséget, további értelmezési keretet ígérő rendszerezésnek az alapvető különbsége. Valószínűleg szigorúbban kellene meghúznunk saját belső mércénk határait, még akkor is, ha a szívünknek oly kedves téma meg nem születésével a kedvezőtlen körülmények esetenkénti győzelmét ismernénk el.

A könyvtárgyak kétféle kiállítást viseltek volna el. Hatalmas fehér termekben a tulajdonképpen szobrászi kiterjedéssel rendelkező objektek kialakíthatnák a maguk vizuális, költői, gondolati stb. auráját, s nem elégednének meg jelenlétük albumszerű egymásutániságával. Ellentétes megoldásként kínálkozott volna, hogy kíméletlen nyerseséggel dexion-polcelemeket építsenek egymáshoz az alkalmatlan kiállítási térben, hogy a könyvekhez fűződő érzetek leletként tálalódjanak, mint egy régészeti raktárban. Persze ez elképzelhetetlen a Nemzet Könyvtárában — kérem, ide külföldiek is járnak —, s maradt a bántó műtárgyterítés a fájdalmas ráébredéssel: az erezett márványfelület teljesen „beitta" a műveket.

A bármiféle ötletet nélkülöző kiállítás (egyik oldalon a „romániaiak", a másik oldalon a „magyarok és külföldiek" képtelensége), a technikai közvetítés hevenyészettsége (a képcédulák a zsúfoltság miatt nem voltak köthetők a műtárgyakhoz; az úgynevezett katalógusban az alkotó neve és postacíme mellett mindössze egy névtelen fotó szerepelt, gyakran olyan műről, melyet nem is láthattunk a kiállításon) két dolgot eredményezett. Egyrészt elvékonyította azokat az értékeket, amelyek vitathatatlanul fölhalmozódtak a romániai művészek 1989 utáni tevékenysége nyomán, másrészt szervező erő hiányában teljesen védtelenül hagyta az egyes műveket, s a jelentések gyakran kioltották egymást.

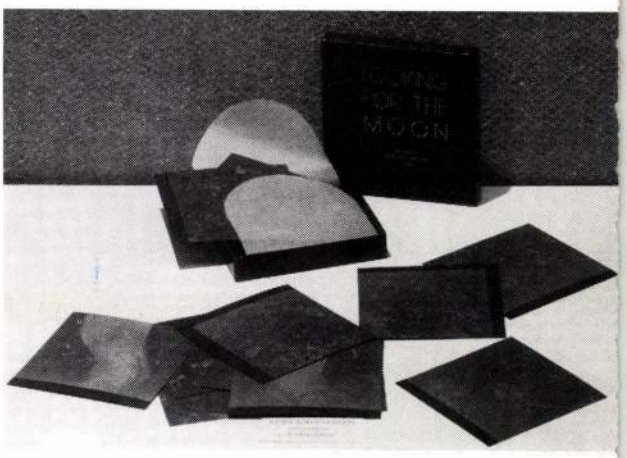

Kurt Johanessen: Könyvtárjegy

A könyvvel való foglalkozás mindig bonyolult kulturális cselekedet, hiszen megmozgatja a benne sűrűsödő, tértől és időtől független tapasztalatokat, az emberiség felhalmozott szellemi kincseit. A századelőn *Hofmannsthal* a jelenkor gesztusának véli a könyvet tartó embert, mint ahogy más koroké az összetett kezekkel térdeplő ember volt. *Marshall McLuhan* óta azonban bizonytalanok vagyunk a könyvben mint tárgyban s mint fogalomban, pedig *Hrabal* lágyszívű papírbegyűjtő munkása, vagy *Zweig* mindentudó Könyves Mendele éppen a könyvmetafora emberi léptékeire figyelmeztet. A kitágított értelemhez pedig *Borges* és *Eco* járultak hozzá a könyv—könyvtár—végtelen tudás szellemi spirál egyéni kifejtésével.

A magyarországi bemutató előzményeihez tartozik, hogy 1990-ben a romániai művészek és kritikusok egy csoportja a leégett bukaresti Egyetemi Könyvtár romos falai között képzelte el azt a művészeti kiállítást, amely sajátos memento és a jövőre utaló megnyilvánulás lett volna. A gondolat ilyen formában nem valósult meg, ám 1990-ben Besztercén, 1991-ben pedig Kolozsváron és Bukarestben láthatott egy-egy válogatást a közönség. 1993 elején *cARTe* címmel a hollandiai Amersfoort látta vendégül a legsikerültebb darabokat. A kiállítások mögött erős elméleti háttér húzódott meg, a kiadványokban Andrei Pleşutól, Călin Dantól, Andrei Cişteanutól,

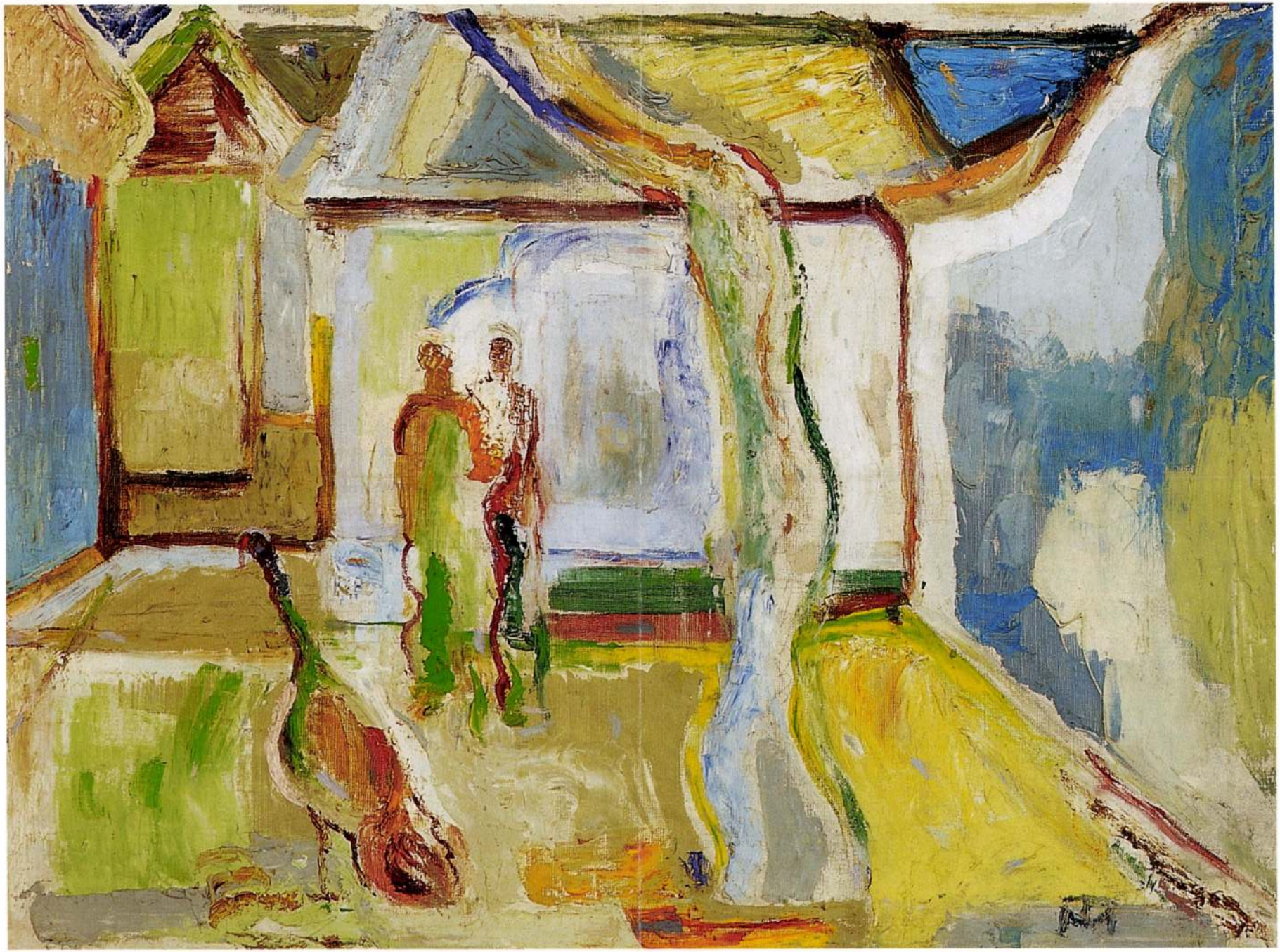

GRUBER BÉLA

164

164 ▪ GRUBER BÉLA (1936–1963)

Uszályok

43 × 60 cm
Vegyestechnika, applikáció
J. n.
Hátoldalán: Gruber Béla hagyatéki pecsét

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

Tizenhat kiállítás, mintegy száz tételes irodalomjegyzék számos méltató cikkel, egy a nevét viselő díj – a már életében iskolateremtő mesterré vált Gruber Béláról a nyilvánosság ennyit tudott 1995-ig. A Képzőművészeti Főiskola kiadványa Németh Lajos nagyszerű tanulmányának reprintjével és Sváby Lajos beköszöntőjével komoly szakmai elégtétel, de még mindig fontos külön is felidézni a tragikusan korán elhunyt festő alakját és életművét, ha egy-egy képével találkozunk.
Az „Uszályok" egyike annak a tanulmánysorozatnak, mely „a magyar festőművészet egyik legnagyobb vállalkozásának" (Németh Lajos), a Festőműterem-nek volt előkészítője. A festő életét és létét, külső és belső világát egyetlen kompozícióban megjelenítő hatalmas méretű vászon diplomamunkának készült, de befejezetlen maradt. Befejezetlen, ám teljes értékű csakúgy, mint az előkészítő vázlatok, részlettanulmányok.
Egy uszályokat ábrázoló kép a „Festőműterem" közepén, festőállványon jelenik meg, utalva az Óbudai Hajógyárban töltött évekre, ahol felfigyeltek Gruber tehetségére. A dekorációs osztályról többévnyi próbálkozás után vezetett a félárva fiú útja a Képzőművészeti Főiskolára, Kmetty, majd Bernáth Aurél osztályába.
A posztimpresszionizmusra fogékony hatvanas években azonban a nagytehetségű tanítvány nem az oldott, posztnagybányai stílusú Bernáthhoz kapcsolódott, hanem a mester Cézanne-hoz kötődő, húszas évekbeli korszakának hangján szólalt meg. Természetesen szó sincs archaizálásról, vagy múltidézésről: a kompozíció, a síkok rétegzettsége, a halmozott formák, az erőteljes színek mind- mind a sűrítés sajátos és egyéni művészi elve szerint szerveződnek. Sűrítés, de nem önkényesen egymáshoz rendelt formák halmaza, zsúfoltság, de a képszerkezet organikus egysége, erőteljes térbeliség, de a síkok finom mozgatásával kialakítva. Mély tüzű, belülről, szinte lazúrosan fénylő színeket látunk, de a látvány taktilis értékeket is hordoz: a festék tapintható, massziv vastagságban van a felületen. Ez a materializmus, a tárgyi világ súlyos jelenléte a vásznon valójában a legtisztább absztrakció: a való világ egy a festménnyel, a képben jelenik meg minden realitás, a „Festőműterem" a makrokozmosz kicsinyített mása, de ez a Rész újrateremti az Egészet.
Gruber Béla érezte a művészet és az élet, önmaga és festészete egységét, aminek megjelenítése feszültség és feloldás is volt egyben. Ezt a feszültséget talán csak Nemes Lampérth József érezhette ilyen gyötrőnek, fájdalmasnak, bármennyire rövid volt is a szenvedés.
„Művészettörténeti helye (...) a Van Gogh-ok (...), a maguk elégetésén át egzisztenciát teremtők sorában van." (Németh Lajos)

165 ▪ BÁLINT ENDRE (1914–1986)

Este zöld erkélyráccsal, teliholddal

55 × 80 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Bálint 48

Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft

GRUBER Béla

Kritika 1966. 9.

gük azonban, ismételjük, filozófiai felkészületlenségükben gyökerezik. Ezért nem ismerhették fel, hogy a magukat marxistáknak nyilvánító vulgár-szociológiai alapon álló ellenfeleik nem marxisták, s ezért nem ismerték fel a módot, ahogyan nézeteiket a marxizmus elméletéből, esztétikai koncepciójából vett érvekkel megerősíthetnék. Munkásságuk ennek következtében maradt torzó, s jutott zátonyra. A formalista iskola válságát két alapvető tényezőre vezethetjük vissza. Egyrészt elméleti és metodológiai gyengeségeikre és ellentmondásaikra, amelyek filozófiai felvértezettségük hiányából is fakadtak, s ezért a neopozitivista szkepticizmust és a fenomenológiai filozófia némely vonását is fellelhetjük náluk. Másrészt pedig, természetesen, a türelmetlen adminisztratív intézkedések is félbeszakították eredményekben oly gazdag irodalomelméleti tevékenységüket. Meg kell jegyeznünk, hogy az orosz formalista iskola felszámolása egybeesett a szocialista avantgarde egyes törekvéseinek elfojtásával is.

A marxista irodalomtudomány sokat meríthet az orosz formalisták elméleti munkásságából, természetesen megfelelő kritikai megközelítéssel. Különösen értékesek számunkra azok a műveik, amelyekben a költői nyelvet vizsgálják, a műalkotást szisztémaként fogják fel, és Tinyanov példaszerű elméleti művei. Ez évben a Szovjetunióban kiadták Abraham Moles francia tudós az *Információelmélet és az esztétikai észlelés* c. könyvét, melynek szovjet szerzőktől írt utószavában ez áll: „A nyelvnek mint valamely formális struktúrának tanulmányozása, amely gyakorlati alkalmazást először nyert a gépi fordítással keletkezett munkákban, jóval a korszerű számítógépi technika megjelenése előtt vette kezdetét. E nyelvészeti elmélet fejlődése a szovjet tudományban a forradalom utáni első esztendőkben elválaszthatatlanul kapcsolatban állt a költői nyelv formális tanulmányozásának területén létrehozott munkákkal, amelyeket olyan tudósok írtak, mint V. B. Tomasevszkij, Ju. N. Tinyanov, V. B. Sklovszkij, B. M. Ejhenbaum, V. Ja. Propp és mások. A szovjet tudósoknak ezek a munkái, amelyek az utóbbi időkben széles elismerésben részesültek, és folytatást is találtak a világ számos országában, közvetlenül készítették elő a talajt a műalkotás precíz leírásához és ahhoz, hogy az irodalomtudományt és a művészettudományt fokozatosan egzakt tudománnyá változtathassuk."

Az orosz formalizmus irodalomelméletének megismerése nálunk még fokozottabb jelentőségű lehet. A magyar polgári irodalomtudomány pozitivista, illetve szellemtörténeti szemléleti alapjai ellenkeztek a műalkotás egzakt módszerrel való megközelítésének igényével. Ezzel magyarázható az a tény is, hogy irodalomtudományunk fejlődésében nincs olyan fázis, aminő az orosz formalista iskola, a cseh strukturalista iskola, a new criticism. A magyar marxista irodalomtudomány, amely sok tekintetben meghonosította a „szociológiai módszert", és nem tudott következetesen szakítani a szellemtörténettel, szintén idegenül állt szemben az egzaktságra való törekvésekkel. A marxista irodalomtudomány ma arra törekszik, hogy módszereit felfrissítse, és nagyobb hangsúlyt vet az irodalomnak tárgyi és tárgyilagos tudományos feltárására. Ebben támaszkodhat az orosz formalisták irodalomelméleti eredményeire, ezzel is megrövidítve az utat kereséseiben és kísérletezéseiben.

NÉMETH LAJOS

Gruber Béla festészete

Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyomja, összefogja
egyik dolog a másikát
s így mindenik determinált.
Csak ami nincs, annak van bokra,
csak ami lesz, az a virág,
ami van, széthull darabokra.

(József Attila)

Évei számát tekintve rövid idő adatott neki és akadémikus értelemben sem volt kész művész, hiszen 28 éves korában, még diplomamunkája befejezése előtt ragadta el a halál. E rövid életmű azonban művei mennyiségét tekintve is impozáns. A halála utáni évben, 1964-ben rendezett emlékkiállításán 23 festmény és 60 grafika szerepelt, pedig műveinek csupán egyharmada került nyilvánosság elé. A művészetben azonban egyébként sem lényeges a mennyiség. Ha nem maradt volna utána más, mint félig befejezett diplomamunkája, a „Festőműterem", Gruber akkor is jelentős szerepet játszana a modern magyar piktúra történetében.

Nemes Lampérth óta nem volt olyan magyar festő, aki úgy megküzdött volna minden ecsetvonásáért, mint ő. Minden görcsösen megharcolt, anyagot érzékeltető színfolt egyúttal önmegvalósítás, a számára egyetlen önkifejezési forma. A festőség nála több mint hivatás, önmaga realizálása, az egyedül elképzelhető létforma. Művei hőfoka ezért igen magas, hiszen a képek formarendjében az emberi szenvedély közvetlenül manifesztálódott.

Annak ellenére, hogy csak néhány éven át festhetett, mégis életművének már szakaszai vannak, amelyek tematikában és stílusban is elkülönülnek egymástól. Az első szakasz a felkészülési periódus, az iskolai tanulmányok sorozata. A második a főmű, a be nem fejezett diplomamunka, a „Festőműterem", illetve a hozzá készített számtalan tanulmány. E mű Gruber munkásságának a fókusza, nemcsak mert a legnagyobb szabású, hanem benne fogalmazódott meg művészi hitvallása, és minden előtte vagy utána készült mű csak e kompozíció vetületében ítélhető meg. A harmadik szakasz élete utolsó évének a termése, önarcképek – amelyek egy része ugyan még a főművel egyidőben készült – és az idegszanatóriumban festett csendéletek, parkrészletek.

A felkészülés

Gruber mestere a főiskolán Bernáth Aurél volt. E tény meghatározta indulását, festői igazodását. A Bernáth-követők népes táborával szemben ő nem a mestere késői, oldott, posztnagybányai elvű stílusához kapcsolódott, hanem inkább a húszas évek vége Bernáthjának a hangját ébresztette, és ezen keresztül a modern művészet nagy indítójához, Cézanne-hoz jutott el. Ezt annál is könnyebben tehette meg, mert a harmincas évek közepén történt stílusváltásig Bernáth művészete sok szálon át kötődött a cézanne-i kérdésfelvetéshez. A „Rivierá"-t követő képeinek réteges térmegoldása lényegében a Cézanne-akvarellek térszerkezetének a logikáját követte, a Genthon István által találóan mélyfényűnek nevezett, belülről világító színeknek a fénytelítettsége pedig Cézanne Geffroy-portréja mélyről ragyogó, émailos koloritjának egyéni hangú variálása volt. Gruber iskolai tanulmányai, egy- és kétalakos modellstúdiumai ugyancsak a valőr festés cézannei értelmezésének, a moduláció elvének a termékei, egy részükre a tömegesebb formálás, míg másokra a lazúrosabb megoldás a jellemző. E tanulmányok koloritja is Cézanné és a korai Bernáth hatását sugallja, a mély tüzű színeket a lila és a kék túlsúlya szövi át. E tanulmányok igazi értékét azonban elsősorban az adja, hogy előkészítői a modern magyar festészet egyik legnagyobb vállalkozásának, a „Festőműterem"-nek.

A „Festőműterem"

200×300 cm-es hatalmas vászon, technikája az olaj és tempera együttes használata, sőt van benne néhány collage applikáció is. A hozzá készült nagyszámú és nagyméretű csendélet és modelltanulmány túlnyomó része tempera, ezekben még nagyobb szerepet kapott a collage. Kompozíciója megoldott, a megfestés azonban néhány részénél nem sokkal ment tovább az aláfestés stádiumánál. A be nem fejezett részletek ellenére (mint pl. a kép bal sarkában álló festő nő, az akt mellett ülő asszony és a jobb szélső csak jelzett figura) a kép kompozíciós és koloritbeli megoldása eléri azt a fokot, amely révén a mű önálló esztétikai valóságnak minősül, és analízis tárgya lehet.

A festmény sokalakos kompozíció. Festőműteremben álló és ülő alakok, festőnő, pihenő modellek, középpontban állványon uszályokat ábrázoló, készülő festmény. A kompozíció megoldása a színnel és tömeggel érzékeltetett

térbeli mozgás gazdag szövevénye. Erőteljesen hangsúlyozott középponti tengely köré épül. A piros pulóver harsány színével is kiemelt ülő nő, a mögötte levő készülő festmény – illetve annak is a fókuszában álló kis férfifigura –, a festőállvány csúcsának függőlegese alkotják e hangsúlyozott középponti tengelyt. A pirospulóveres nő azonban nem csupán a képsík kétdimenziós kiterjedésében foglal el középponti helyet, hanem a képnek a harmadik dimenzióra utaló térszerkezetében is, ugyanis a középponti tengely motívumai ütemes egymásutániságukkal egyúttal rétegződő térszinteket is szerkesztenek. A festőállvány, a hátrább álló illetve ülő figurák, a műterem négyzetidomokkal tagolt hátsó fala a középponti figura mögötti térben helyeződnek el, míg az előtérben lényegében hasonló ütemben rétegződnek a térsíkok, amelyeknek alkotói a rálátásos perspektívában a középpontra utaló, a figura lábánál levő zsámoly, illetve reprodukció, a jobb sarokban ülő modell és az előtte levő csendéleti rész. A középponti figura tehát nemcsak a szimmetrikus tengely képviselője, hanem alakja térbeli fókusz is, az előtér és a háttér találkozási pontja. E szerepét hangsúlyozza a már említett színbeli kiemelés is, a vörös pulóver és a mögötte színértékbeli ellentétként ható plein air tájkép. A hansúlyozott középponti tengely, illetve fókusz, a képmező jobb és bal oldalának úgyszólván szimmetrikus elválasztása ellenére a kompozíció térben és színben rendkívül megmozgatott. E belső mozgást az alakok csoportosításának a ritmusa, a színek dinamikus kontrasztjai és a csendéleti részek elhelyezésének hangsúlyozottan ellentétes irányba mutató perspektivikus rövidülése gerjeszti.

A kép előterében, illetve második és harmadik térszintjén több erőteljes rövidülésű, rálátásos perspektívájú, mértani formátumú motívum – zsámoly, asztalka, nyitott ajtajú szekrényke, hokedli – van. Jóllehet e testek távlattani erővonalai azonos horizonton futnak össze, a kép lényegében meg is őrzi a klasszikus perspektíva szabályait, mégis az idomoknak gyakran hangsúlyozottan, átlósan ellentétes iránya összetetté teszi a kép térszerkezetét. A mélytérbe irányló perspektivikus vonalak viszonylag közeli egymástmetszése a többnézőpontúság expresszív térdinamikájának az illúzióját ébreszti, fokozza a térbeli feszültséget. E feszültséget növeli, még hogy a bonyolult egymástmetszések ellenére is a meghatározott horizontra vonatkoztatott, tehát a mélytérre utaló tömegek távlattani megoldásával szembehelyezkednek a rétegződő térsíkokat szerkesztő, a középponti enyészpont felé haladást ritmusosan megtörő, síkszerű elemek – mint az uszályos kép, a vörös drapéria, a háttérnek geometrikus formákkal ugyan tagolt, a teret azonban mégis lezáró műterem fala és a kompozíció zárt terén belül a figuráknak a mélytér-illúziót ébresztő perspektivikus vonalakkal és a síkszerű elemekkel egyszerre kontrasztáló, fluktuáló ritmusa. A mélytérre utaló távlattani vonalak és a rétegződő síkok ellentéte ugyanis még nélkülözi a mozgás dinamizmusát, inkább csak az alapstruktúra primér feszültségét alkotja. E struktúrán belül az áramló mozgás dinamizmusa a figurák elhelyezéséből és színbeli ritmusából fakad. Az alakok egymáshoz való viszonya több ritmusú láncolat. A bal felső sarokban álló festő nő alakjától a középponti figurán át a jobb sarokban ülő modellig hátulról ütemesen előresodródó ritmus húzódik, ugyanakkor ezzel az átlós ritmussal ellentétes irányt kapcsol a jobb mezőben hátrább ülő akt, amelynek téri helyzete, testének világos foltja mint mellékmotívum kontrasztál a főfigurával. Ezért a középponti alak nemcsak a bal felső sarokból induló átlót vezeti a jobb alsó sarokba, hanem egyúttal belőle új irányú ritmus indul az akt, illetve a mögötte ülő nő felé, és ezzel a csoportosítás ritmusát átrezegteti a kép jobb oldali mezejének háttéri rétegeibe is. Az alakok közötti térintervallumok üteme lüktető mozgással tölti meg a képet, e mozgás feloldja a hangsúlyozott középponti tengely által szerkesztett szimmetriát és megtöri a konstrukció merevségét. Ugyancsak leplezi a rejtett konstrukciót a csendéleti elemek túlburjánzása, dekomponáltnak ható összevisszasága és a kontrasztokra épülő kolorit is. A színkompozíció alaphangját ugyanis a piros és kék ellentéte adja, de ezen az alapvető dinamikus kontraszton túl a világosabb és sötétebb színek ütemes váltogatása, a csendéleti részek tarkaságig fokozott koloritja ugyancsak színizgalmat ébreszt, erősíti az alakok csoportosításából fakadó belső mozgást.

A kompozíció formai összetevői tehát – mint az alakok térbeli elhelyezése, a térrétegek ütemes váltogatása, egymásba áthatolása, a rétegződő síkok és a több irányban megmozgatott mélytér szüntelen korrelációja, a színek dinamizmusa, a képfelépítés szigorában megnyilvánuló állandóság és a részletek bőségéből fakadó véletlenszerűség elvének az egyensúlya – egymást tételezik, belső mozgástól áthatott, önelvű, zárt világot építenek. E zárt mikrokozmosz azonban nem pusztán formai elrendezés, akademikus komponálás következménye, nem is csupán az adott motívumnak művészi tudatossággal megszerkesztett rendje, hanem egyúttal a fiatal festő mikrokozmoszának, életterének a képi manifesztációja, a motívumok mágnesként tapadó egymásra vonatkoztatottsága, az elemek dühödt egymást akarása és fájdalmas egymásba láncoltsága egyúttal a valóságból a maga elhatárolt világát haragos szenvedéllyel és szenvedéssel megteremtő festő hasonmása is.

A „Festőműterem" cím ugyanis csupán az elsődleges ikonográfiai jelentésre utal – a kép több ennél, a festő világa, és nem pusztán egzisztenciálisan, hanem esszenciálisan is, mert a műterem egyúttal Grubernek maga a valóság, ami a falain túl van, az már nem a számára való világ, annak számára nincs jelentése, illetve csak amennyi e zárt világ részévé tudott válni, beleilleszkedett ennek öntörvény-láncolatába. S ami ebből evidensen adódik: a műteremben, illetve annak tárgyi világában, a figurákban és az álványon levő képben manifesztálódó valóság egyúttal a festőt alkotó belvilág ekvivalenciája is, s mint ilyen önkifejezésének és egyúttal önrealizálásának egyetlen, minden mást kizáró lehetősége.

A festő műterme az újkori festészet kedvelt témája, különösen a holland zsánerfestészetben volt gyakori. Többnyire pusztán zsánerminőségben jelenítették, néha azonban allegorikus és szimbolikus tartalmat hordoz, mint a típus legklasszikusabb példája, Vermeer remekműve. E képek a festőt általában munka közben ábrázolják, a műterem a dolgozó festő műhelye. A XIX. és XX. században az igazán jelentékeny festőknél a romantika óta a zsá-

nerszerű elem háttérbe szorult, a hangsúly az alkotás közben jelenített festőre helyeződött, akinek a vonásai mind gyakrabban öltöttek önarckép jelleget. Épp ezért e képek túlnyomórészt ars poeticus értelműek. Általában jelképszerű elemek utaltak a művész céljaira, világszemléletére, társadalmi hovatartozására, mint Courbet, Munkácsy vagy Derkovits ilyen tárgyú képein. Néha az önanalízis etikai értelmű volt, példa erre Hollósy késői műtermes önportréja, máskor pedig a műteremkép festői programmegfogalmazója, mint Ferenczy Károly „Festő és modellje" című képénél vagy Csók István műtermi önportréjánál. Máskor e tárgykör, mint főként Daumier műveiben, a festő és közönsége közötti konfliktusra utalt, vagy mint például Picasso ismert rajzsorozatában – hol gúnyosan, hol tragikusan – a művésznek a valóság festői birtokbavételére irányuló tragikus küzdelmét jelenítette. E típusokban a hangsúly a festő alakján volt, a műtermi környezet inkább csak jelzésként szerepelt.

A témakör másik típusánál nagyobb szerepet kapott a műterem, sőt gyakran a festőt nem is találjuk a képen. Jóllehet Courbet művén ott van, de nála is a műtermi környezet vele egyenlő hangsúlyú, míg a XIX. század másik műtermet ábrázoló főművén, Seurat „Modellek" című képén a festő nem szerepel. Noha Courbet festménye, „A művész műterme, – művészi életem hat esztendejét egyesítő allegória" a realizmus ars poeticájának vizuális megfogalmazása volt az allegória segítségével, alapjában romantikus attitűdről vallott. A középpontba állított festő körül bontakozik ki világa a zolai „mes haines" értelmében. A középpont az „én és a valóság" közötti korrelációra utal, az akt a tiszta forrás jelképe. Jobbra tőle a barátok, a szellemi környezet, balra pedig a modellek, a való élet, a társadalom allegorikus megszemélyesítői. Kulcskép tehát, az „én és a külvilág" fogalmilag végiggondolt viszonyának, Courbet valóság- és természetértelmezésének az allegóriája, a művészt környező világnak enciklopedikus felmérése. Seurat képe Courbet romantikus szimfóniájának a tételes ellentéte. Modellek láthatók e képen is, de ezek jellemzőmód ugyanannak az aktnak a pózvariációi. Courbet képén sem volt a modellek között történésbeli vagy pszichikai kapcsolat, szellemi egységbe fonta őket azonban a művészre vonatkoztatottságuk. Seurat képén magára a művészre csak a közismert főműnek, a „Grande Jatte"-nak a képbe komponált részlete utal. Ennyiben a saját világát jelenítette, de objektíven, a formai viszonylatok tisztázására koncentrálva erejét. E képére is vonatkozik, amit említett főművéről mondott: „. . . Alkalmaztam a módszeremet. Ez minden." A divizionizmus elveinek mesterséges fényben való végigvitele, a „Grand Jatte" plein air megoldásának és a műtermi atmoszférának a viszonya, a fokozott színértékű csendéleti elemek és a modellek, illetve a sárga fal színének dekoratív ellentéte: ilyen formai kérdések foglalkoztatták Seurat-t a műtermi jelenet festésekor, a motívumok tehát elsősorban esztétikai, par excellence formai jelentést sugallnak. A kortárs magyar festészetben Berény Róbert és Domanovszky Endre festett műtermet ábrázoló, nagyobb szabású kompozícióit, mindkettőt a műteremben folyó munka, a fiatal festőnövendékek tevékenysége foglalkoztatta, megoldásuk tehát lényegében megmaradt zsánerszerű értelmezés határain belül.

Gruber képének a műteremértelmezése formálisan Seurat-val rokon, az ő képének szereplői is a modellek és a műterem tárgyi világa. Bár az alakok között található festőnövendék is, az azonban nem önportré. Ennek ellenére a gruberi műteremértelmezésnek némi rokonsága van a Courbet-vel is, annak romantikus és allegorikus jellemvonása nélkül. Gruber műterme is hangsúlyozottan a művész saját világának a jelenítése. A környezet azonos is Gruber főiskolai műtermével, ahol a diplomamunkáját készítette. Ennek ellenére semmi köze nincs a téma zsánerszerű értelmezéséhez. Modellek és főiskolai festőkolléganők vonulnak fel, de nem meghatározottt munkafolyamatot végzőkként, mint történt Berény vagy Domanovszky képén. Seurat képéhez hasonlóan e műteremben sem zajlik semmiféle cselekvés, az alakok között nincs is különösebb kontaktus. A felsorakoztatott modellek és kolléganők passzívak, a festő nő vagy a kezében élelmet tartó középponti figura esetében is a cselekményre inkább csak mint lehetőségre történik utalás. Az alakok állapot- és ebből fakadóan csendéletszerűek, tartásuk – vagy amelyiküknél az arc konkrétabban megoldott – arckifejezésük magábazártságot, belső szemlélődést sugall. Az egész festmény kompozícióját jellemző önmagábazártság manifesztálódik ezekben az önmagukba zárt, saját világukat élő női figurákban, akik nem is egymáshoz kötődnek egzisztenciálisan, hanem az őket környező tárgyi világhoz és azon keresztül a festőhöz. Szerepük, értelmezésük azonban más, mint volt Courbet képén a festő barátainak és modelljeinek allegorikus felsorakoztatása. E figurák lényege nem is modellmivoltukban van, tehát, hogy mint ilyenek, a külső világot reprezentálják, illetve megfestendő tárgyként szerepeljenek, hanem a festő világának tartóoszlopai, alkotóelemei, életének meghatározói, ezt az elhatárolt világot, zárt horizontú életet irányító erőknek plasztikus szimbolumai, végzetének sorsistennői, a festő életterét, illetve élete színpadát alkotó műterem mementószerű, néma kórusának szereplői. Ezért nem lehet Courbet képéhez hasonlóan allegorikus értelmüket keresni, ám nem lehet pusztán formai jelentést sugallónak tekinteni őket, mint Seurat modelljeit, mert jelentésük a festőre vonatkoztatott, az önmegvalósítás médiumai.

E műterem végzetszerűen zárt világában – ismét csak allegorikus jelentés nélkül – az állványon levő kép jelképezi a külvilágot. A zárt miliőt jelenítő képeken szereplő ablak vagy némiképp jelképesen azt helyettesítő festmény gyakran sugall szimbolikus jelentést, a belső és külső tér, a közel és távol hangsúlyozott ellentéte egyúttal szellemi kontraszt is, a helyhezkötöttség és a távolba vágyás, a vágy és a lehetőség szembeállítása. Gruber festményén, mint ahogy a kép formaanalíziséből kiviláglott, a képbe festett kép hangsúlyos helyet foglal el, nemcsak a középponti helye, hanem a mélytérre utaló perspektivikus formák, a rétegződő síkok és a sötét-világos színek kontrasztjának a kiemelése révén is. Sőt a kép az első pillanatásra témakörével is kontrasztálni látszik a műterem interieur zárt világával, hiszen a hajó, a folyó stb. pszichikailag közismerten az elvágyódás, a történés, a mozgás szimbólumai. Mindennek ellenére a kép formailag is szervesen ízül a festmény belső világába, nem töri át annak

1. Önarckép szoborral (1962, vászon, olaj)

2. Festőműterem (1
olaj–tempera. Befej
munka)

3. Műtermi csendél
olaj)

4. Önarckép tükörr
olaj)

GRUBER BÉLA

(1935–1963)

962–63, vászon–
zetlen diploma-

t (1962, vászon,

l (1963, vászon,

5. Nő kosárral (1961, vászon, olaj. Iskolai tanulmány)
6. Virágcsendélet (1963, pasztell)

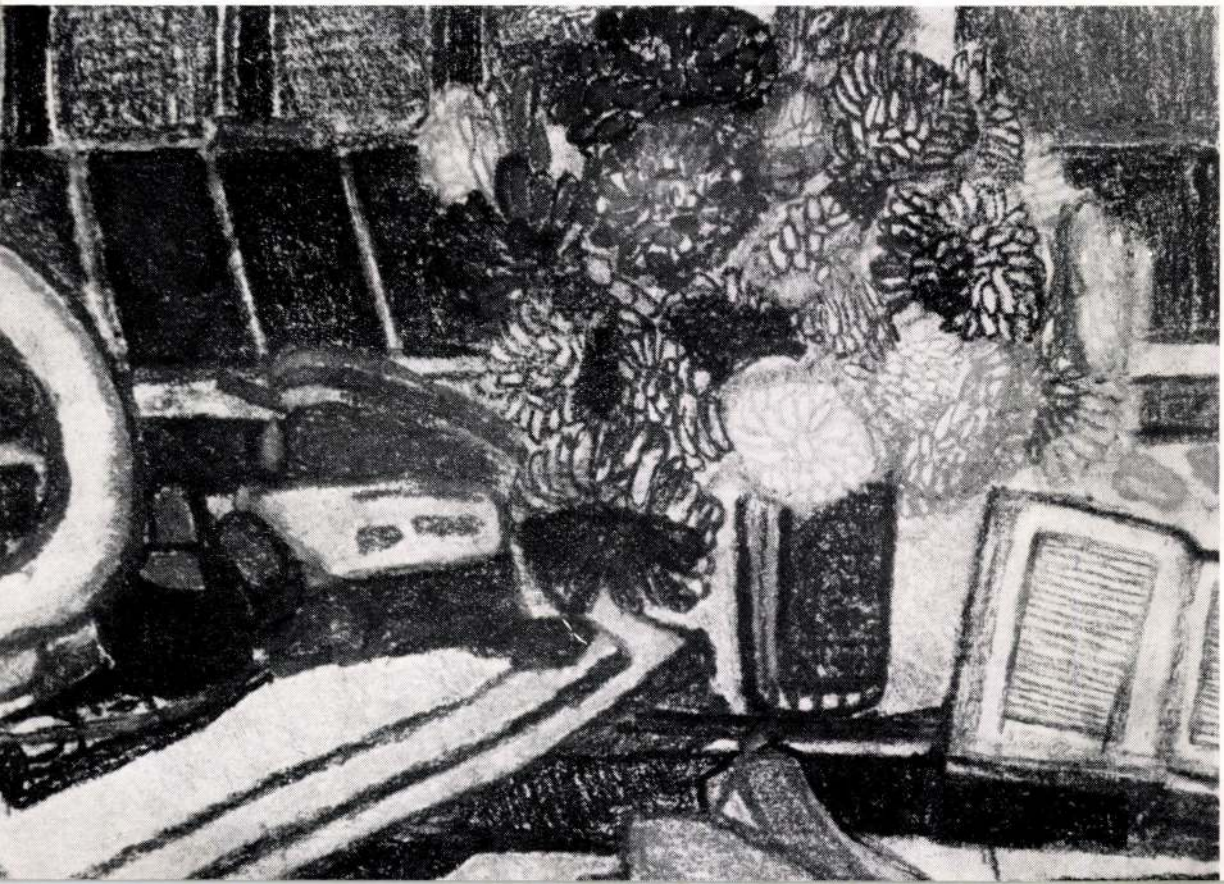

zártságát. A hajók, az uszályok elvágva ábrázolt, egymásra torlódó motívumai ugyanazt a szétszakíthatatlan kohéziót sugallják, mint a műterem többi eleme, másrészt a hajós kép színei visszfényként vissza-visszatérnek a környezet koloritjában, és a festmény síkjának fontos térréteg szervező feladata is az egész kép térkonstrukciójába fűzi az állványon levő képet. E hajós jelenet nem is a zárt világból való kitörést sugallja, hanem fordítva, a külvilág bevonását a festőműteremben revelálódó mikrokozmoszba. Gruber ugyanis, mielőtt a főiskolára került volna, segédmunkásként az Óbudai Hajógyárban dolgozott, tulajdonképpen ott kezdett el festeni, környezetét, a hajókat, a folyón levő uszályokat stb. Ezért nem is lehetett volna más a műteremben szereplő, készülő kép témája, mint hajómotívum, hiszen minden más Gruber számára esetleges, pusztán formaproblémát érintő lett volna, nem válhatott volna e zárt mikrokozmosz szerves részévé, a művész belső világának a kivetítődésévé. A készülő festmény ezért épp a személyes vonatkozásai miatt teszi teljessé a zárt világot, vonja össze a múltat és a jelent, az emléket és az időtlen látvánnyá kristályosodott műtermi jelenetet.

Az asszonyalakok, a külvilágnak a festővel azonossá vált részét szimbolizáló hajókép mellett a műterem világának harmadik összetevője a csendéletek burjánzó sokasága. Formailag ezek a kép legmegoldottabb részei, ezek vallanak a be nem fejezett részek minőségéről is.

Mint a diplomamunkához készített számtalan vázlat vagy a vele egyidőben festett képek sora mutatja, a csendélet különösen fontos helyet foglal el Gruber művészetében. Ahogy a felkészülési szakaszban festett tanulmányai Cézanne hatásáról vallottak, úgy e csendéleti részek is utalnak erre, de itt már nem egyszerű hatásról van szó, hanem nem kisebb dologról, mint hogy Gruber újraélesztette Cézanne csendéletei festői problémakörének néhány elemét, úgy azonban, hogy ebbe beleötvöződtek már Van Gogh művészetének néhány tanulsága és a Cézanne nyomán induló magyar festők – különösen Nemes Lampérth – festői látásának az eredményei is. Gruber csendéleteinek alapelve rokon a cézanne-i „réalisation"-nal, a látványból, illetve színből anyagot teremtés élményével, a való világ elemi erejű akarásával – noha nincs benne Cézanne művészetének másik aspektusa, az anyag felülmúlására való törekvés, az anyagi és szellemi szféra dualizmusának az anyag átszellemítésével való túlhaladása. A festészetben egyértelműen anyagelvű Gruber a tanulmány periódusa után nem is tud mit kezdeni a cézanne-i modulációval, mégsem tér azonban vissza a plaszticitás érzékeltetésének hagyományos eszközéhez, a modelláláshoz, a fény-árnyék átmenetekkel való anyagábrázoláshoz. Cézanne-nak az impresszionizmusból örökölt valőrproblémája Grubert nem érdekli, nem is megy végig a színek világításbeli fokozataiból anyagot teremtés cézanne-i útján. Az ő élménye nem az, hogy a pusztán látványként adódó világ hogyan tárgyiasul ismét a látás alkotó tevékenysége nyomán, hanem a tárgyak masszivitása, az anyaggá tömörülés, illetve tárggyá válás belső dinamizmusa. Vágya: a színnel, festékkel tárgyat teremteni. A dolgok abszolút anyagiságát keresi tehát, ezért Balzac Frenhoferének küzdelmét vívja meg minden csendéleti motívuma megfestésekor, a természettel egyenértőt alkotni akarás iszonyú harcát. Ezért nem tud mit kezdeni a valőrrel, mesterének, Bernáth Aurélnak a mélyfényű színeivel vagy a motívumoknak plasztikai jellé absztrahálásával. Az ő plasztikai valósága azonos a materiális világ valóságával, a dolgok jelentése számára egy azok anyagi szubsztanciájával, nem véletlenül használja fel magától értetődő szervességgel a collage-megoldást is. A szín nála – Van Gogh és Nemes Lampérth piktúrájához hasonlóan – anyagi valóság, nem szakad el felületen élő látványi elemként a dolgok testiségétől. Kurt Badt írja Van Gogh színértelmezéséről, hogy az anyagi valóságként értelmezett színeit, mint ötvös a drágakövet vagy a fémet, plasztikai szubsztancia értelmében kezeli, ehhez hasonlóan épít, formál Gruber is a színnel. Ezért a modellálása nem is a klasszikus festészet modellálásával rokon, hanem inkább a szobrászatéval. Valóságélménye nem is pusztán a festőé, hanem a reliefmintázóé vagy a keramikusé, a vastagon traktált képfelület a festészetnél nyersebb, durvább és primérebb taktilis élményt is ébreszt, rusztikus, mint a román kori kőfaragók műve.

A szubsztanciálisan értelmezett tárgyak között azonban szörnyű kohézió feszül, és ebben Gruber ismét visszakanyarodik némiképp Cézanne-hoz, ám a Van Gogh-i szemmel nézett cézanne-i életműhöz. Ahogy Cézanne csendéletei tárgyi motívumaiban is a dolgok egymást akarása, egymásravonatkoztatottsága uralkodott, a testek súlya, gravitációja az egymásért való lét, az egymást egyensúlyozás elvét képviselte, és célja az ebből fakadó klasszikus egyidejűség, illetve harmónia elérése volt, úgy Grubernél is a tárgyak mágnesként vonzzák egymást. Mintha az üres tér borzasztaná a festőt, a dolgok materiálisan is érintkeznek, nincs olyan motívum, amelyet a levegő szabadon áramlana körül, mert az őserdők szövevényeként burjánzó tárgyi világ egymásba fonódik, összeláncoltságuk, érintkezésük bonyolult termezőt alkot. A nagy kép rétegződő térritmusát ezért a tárgyi világ folyondárja szövi be; a kép az egymás mellé hajított, saját életüket élő tárgyak, súlyok egymásra vonzódásának és hatásának a drámai színterévé vált. E túlburjánzó tárgyi világot a mindent megfesteni akarás kényszere hevíti, benne nyilvánul meg a legtisztábban, hogy Gruber számára az egyetlen önmegvalósítási forma, egyetlen lét, a festői lét. Csak a tárgyi világ ilyen hangsúlya révén nyeri teljes értelmét a műteremjelenet, mint ennek az egyedül lehetséges festő-létnek a vizuális megfogalmazása. Ahogy a festő esszenciális létét reprezentáló festőműterembe bevonta az ifjúkori élményvilágát tolmácsoló hajóképet, az életét körülvevő és formáló asszonyi világ alakjait, úgy vette körül magát környezete legapróbb, jelentéktelennek ható tárgyaival, és váltak ezek is az önkifejezésben való önmegvalósítás szükségszerű részeivé. Ahogy Van Gogh és Nemes Lampérth belső ördögei ellen küzdve a tárgyi világba, az elpusztíthatatlan anyag nyers valóságába mentette magát, úgy vetíti Gruber minden szenvedélyét, feszültségét a dologgá váló anyag drámájába, illetve a festékkel egzisztenciát teremtés és ezzel saját emberi és festői létét igazoló küzdelmébe. Ebből fakad, hogy míg Cézanne-nál a csendélet a „solide"-nek, a „durable"-nak, tehát a világ stabilitásának és állandóságának a formai ekvivalenciája volt, Grubernél a létet reprezentáló tárgyi világ hangsúlyozott

véletlenszerű elhelyezésében, akaratos egymástkívánásában egyúttal a levés erupcióját is sugallja, illetve az elrendeződni akarás és nem tudás tusáját. Az önmagában megformált anyagi valóságok az egész szempontjából pusztán fragmentális életet élnek, egymásba hatolásuk, materiális érintkezésük, szörnyű kohéziójuk a teljességgé válni akarás gyötrelmének a szülötte. Míg a figurák térbeli elhelyezése, a térintervallumok ritmusa totálisan zárt világot látszik építeni, a csendéleti elemek renddé szerveződni nem tudása széttöri azt, illetve a műterem-kompozíció csupán a külvilágtól való tökéletes zártságában képvisel mikrokozmikus teljességet, a művész életét jelképező mikrokozmikus körön belül az elrendeződni akarás és nem tudás, a fragmentum-létből a rész-egész organikus egységévé szerveződni akarás tusája zajlik. Az önmagába mélyedő, kontemplatív, cselekmény nélküli figurák helyett az igazi történés a csendéleti, a tárgyi világnak ebben a tragikus vergődésében megy végbe. Ezért a „műterem-én-világom" mikrokozmoszában a csendélet az aktív elem, ez sugározza a művész legbelső énjét, válik a képen nem látható festő tulajdonképpeni önarcképévé, indulatainak, ördögeivel való küzdelmének primér médiumává.

Az önarckép-ciklus

A „Festőműterem" Gruber önmegvalósításának a színtere, mikrokozmikus zártsága, befelé fordulása, a figurákat jellemző kontempláció és a csendéleti elemek elrendeződni nem tudásában megnyilvánuló szétszórtság, annak felülmúlni, megharcolt rendbe szervezni akarása egyúttal Gruber tragikusan rövidre szabott életművének – és ami ettől nála elválaszthatatlan – életének problémakörét fogalmazta meg. E probléma minden ízében festői valósággá tudott minősülni, minden illusztratív vagy külsőlegesen pszichologizáló momentumok nélkül formálódott képpé. A „Festőműterem"-nek a külvilággal szembeni autisztikus zártsága és azon belül zajló tusakodása tényleges állapotot rögzített, a fiatal festő társadalmi helyét, a külvilághoz való viszonyát, magábazártságát és belső küzdelmét tükrözte. Ennek az állapotnak a pszichikai analízise az önarckép-ciklusban történt meg. A „Festőműterem"-ben Gruber belső világa a tárgyi világ és az asszonyalakok kórusában objektivizálódott, és bár ezek a festő számára való világot képviselték – jelentésük tehát nem pusztán plasztikai viszonylatokra vonatkoztatott volt, hanem magára a festőre is –, mégis a mikrokozmoszon belüli rendkeresés a művésztől függetlenül is létező objektumokban realizálódott. Az önarckép-ciklusban azonban szükségképp maga a művész alanyisága vált a rendkeresés és formateremtés médiumává. Míg a nagy kompozícióban a művészi szubjektum a tárgyi világ plasztikai jelentésébe vetíthetődött, itt a pszichikai jelentés dominál, mint Rembrandt, Van Gogh vagy a magyar piktúrában Derkovits és Egry önportréin. A „Festőműterem" belső ellentéte, a szemlélődő és az indulati elem kettőssége alkotja az önarcképek pszichikai jelentéskörét, e kettő közti egyensúlykeresésből, illetve ennek festői megvalósítási kísérletéből fakad az önarcképek esztétikai problémaköre is. Noha e képekben szükségképp előtérbe került a szubjektív tényező, jellemzőmód azonban Gruber életművében oly nagy szerepe van a tárgyi világnak, hogy az önarckép-ciklus legfontosabb darabjain is kompozíciós ellentétpontként megjelenik az őt körülvevő materiális világ néhány szimbólummá fokozódó motívuma, ezért az önarcképek a pszichikai analízis mellett továbbfolytatják a „Festőműterem" problémakörét is, a gruberi zárt világon belüli rendettevésnek az igényét, illetve a rendért vívott küzdelmet. E folyamatnak a szakaszait jelzi az önarckép-ciklus két főműve, az 1962-es „Önarckép szoborral" és az 1963-as „Önarckép tükörrel". A két kép egyúttal formanyelvében is tükrözi Gruber művészete fejlődésének szakaszait, az első, a felkészülési periódus záróakkordjaként, a „Festőműterem" előtti konstruktívabb, plasztikitásában még a hagyományos értelemben vett modelláláshoz közelebb álló stílust képviseli, míg a második átvezet a diplomakép formanyelvétől Gruber művészete utolsó stíluskorszakához.

A szoborfejes önarckép masszív tömegekből épített, klasszikusan egyensúlyozott kompozíció, Gruber egyik legharmonikusabb műve. A világossal kiemelt könyv, gallér, a fej és a szobor tömege ritmusos egymásmögöttiségében szilárd képszerkezetet alakít, a figura és a szobor elhelyezése ugyancsak kiegyensúlyozza a kompozíciót. Az ökonomikusan összefogott kompozícióból hiányzik is a diplomamunka belső dinamizmusa és konfliktusa, a dolgok konstruktív elrendezése a főiskolai disciplinán végigment festő szuverén festői látásának, komponálni tudásának a bizonyítéka, s mint ilyen Gruber tulajdonképpeni diplomamunkája. A könyvet tartó alak kissé merev beállítása is erre utal. Ugyanakkor a szűkszavúan jellemzett arc, a mélyen ülő sötét szem, a megkétszerezett önportrénak ható erőteljes szobor – amely a mély árnyékok és a sommázottsága miatt némiképp koponyára is emlékeztet – a masszív tömegekből épített konstruktív térszerkezet magabiztosságával szemben tűnődő, lírai elemet kapcsol a kép jelentéskörének áramába, a tűnődő arc, a nyitottságával bizonytalanságot árasztó száj, a titokzatos koponyaszerű szoborfej és a könyv tudatos és szimbolikus értelmű egybekomponálása óhatatlanul a hamleti kérdésfelvetést asszociáltatja a szemlélővel. A kép varázsa nem kismértékben épp a kompozíció szigora, szilárdsága és a lírai, meditatív pszichikai jelentés közötti irritáló ellentétből fakad, amely egyúttal arra is utal, hogy e képe festésekor Gruber még nem próbálta festőileg megfogalmazni a bensejében mardosó konfliktusokat. A kompozícióban megnyilvánuló megszerkesztett rend ezért inkább még csupán a művészettel való elkötelezettséget sugallja, a kép bal szélén jelzett festővászon, a mintázóállvány, a szoborfej és a könyv a művészet attributumaiként szerepelnek, programot közölnek tehát és nem a művészléttel járó küzdelem, az önmaga realizálásának, az anyag festői átlényegítésének a valós folyamatát tükrözi.

A tükrös önarckép attitűdje és formamegoldása más. Önmagát festés közben jeleníti, kezében ecset és paletta.

Mint a napba néző embernek szorul össze a szeme, grimaszolódik a szája. Szorongást sugárzó kép. Az ecsetkezelés is brutális, a kontúrok vájatként kanyarítják a formákat, bemélyednek a felszín alá. A fény-árnyékot mint Nemes Lampérth rokon szellemű képein – a világos és sötét kontrasztja helyettesíti, a fehér barbár ütemként tér vissza, belőle fakad elsősorban a kép belső nyugtalansága. A palettán felvillanó folt, az inggallér, a tükör rámájának csíkja és a tükörben visszatükröződő kis fehér keret ideges ritmussal tölti meg a kompozíciót. E kis fehér keret a festmény fókusza, túlhangsúlyozott zártsága – amelyet még fokoz a tükör zárt kerete is – a festő pszichózisának a projekciója, a belső döbbenet, az autisztikus befeléfordulás pszichikai meghatározottságú szimbóluma. A fehérek vissza-visszatérő nyugtalan üteme, a koncentráló arc belső szorongása és izgalma, az ecsetkezelés brutális faktúrája lényegében ugyanazt a feszültséget sugározza, mint amely a „Festőműterem"-ben a csendéleti részek erupciója és a kontemplatív asszonyfigurák között izzott. Az önarckép-ciklus e sorozatának festői megoldása is rokon a nagy műteremképével, bár némi új elem is megfigyelhető. E festményein Gruber egyéni stílusába olvasztotta a szimultán kontrasztok elvét. A képek színei emailként ragyognak, és ismét anyagi szubsztanciaként értelmeződnek. Egymás mellé kerülésük nem csupán ún. kiegészítő színek dekoratív kontrasztjaival számol, hanem az optikai keverés elvével is. Az anyagi valósághoz oly erősen tapadó Grubernél azonban fel sem merülhetett, hogy a divizionizmus bontottsága szellemében immaterializálja a motívumot, illetve az pusztán a recehártyán ébressze ismét az anyagi valóság masszivitásának az élményét. A dolgok súlyosságát továbbra is hangsúlyozza, erre szolgál a faktúra plaszticitásának a megőrzése, ám a kompakt színnyalábok egymás mellé helyezésekor figyelembe veszi a szimultán kontraszt színintenzitást növelő lehetőségét is. A magyar piktúrában Gruber felléptéig úgyszólván ismeretlen volt ilyen izzó kolorit, amely messze túlhaladja a fauves harsogását, ugyanakkor mentes minden dekorativitástól, és nem is pusztán a felület csillogása, hanem egyúttal a mélyből sugárzó, szubsztanciális értelmű. A vastag faktúra miatt amúgy sem ragadhat a szín a felületre, hanem az anyag tartozékává válik. Nemes Lampérthnál, Koszta Józsefnél ugyan némiképp hasonló indulat feszül, ők azonban ezt néhány szín viszonyára redukálták csupán, sőt Koszta a színkontrasztokat alá is rendelte a sötét és világos primérebb ellentétének. Grubernél azonban a szivárvány minden színe egyenértékűként szerepel, részt vesz a végsővé kofozott színtobzódásban. Ebben tér el az önarckép-sorozat a „Festőműterem"-nek kék-piros kontrasztra épülő színvilágától és emelkedik túl a sötét és világos színek primér ellentétén is. A rücskös festékpászmák megborzolják a kép síkját, megrezegtetik a színeket és ezzel a súlyos tömegekbe drámai elemként irritáló mozgás is vegyül. Ezért a masszivitás, a hangsúlyozott anyagszerűség a műteremkép csendéleti részeihez hasonlóan e sorozatban sem a nyugalom, a mozdíthatatlanság érzetét ébreszti, hanem fojtott dráma feszül benne. A kolorit intenzitása, a fakturális megoldás izgalma és a súlyos tömegek közti ellentét tehát ugyanazt sugallja, mint a kép pszichikai jelentése.

A kórházban festett képek

Az önarckép-ciklus második típusa átvezetett Gruber életműve utolsó szakaszához, az idegszanatóriumban festett tájakhoz és csendéletekhez. A kórházi szoba tárgyai, az asztalkán levő virág és a kórházkert fái, dísznövényei, a világító ablakú esti kórházépület sötét tömbje alkotják témakörét. A környező világ tehát ez is, mint volt korábban a műterem, de ez már inkább csak külsődlegesen az, körülveszi a festőt, de nem egylényegű vele, nincs is az objektív és a szubjektív szférának az az egymásba játszása, mint amely a műterem világát jelenítette. Ezért jelentkezhetik új tendenciaként Gruber művészetében a stilizálás. Főként pasztellképein dominál e vonás, a kompaktan ábrázolt fák, a park sétányai, pázsitja vagy a virágcsendélet dekoratív ritmusláncolat összetevőivé váltak. E dekoratív, stilizáló ritmus már-már Munch vagy a szecesszió emlékét idézi, csak súlyosabb veretű annál. Az önrealizálásnak az az indulatos akarása, amely a nagy diplomamunka sajátja volt, nem szűnt meg, a súlyos formák stilizáló összefogásának a mélyén ugyancsak a rendet tevés vágya húzódik meg. Gruber a kórházban festett sorozatában sem mond le arról a drámai küzdelemről, amelyet a motívum festői metamorfózisáért vívott, és ami nála ezzel egy volt, a motívumnak a saját zárt világába való emelésének, illetve önmaga tárgyiasításának, és ezzel műben való realizálásának a szándékáról. Míg a pasztellképeken ezt a kompakt formát stilizáló egybekomponálásában kereste, a kórházkerteket ábrázoló olajképein a fák, a bukszusok szabályos csíkjai mint forrasztott vaslemezek tömörülnek össze, a táj tagoltságában is szörnyű kohézióban válik egy tömbbé, a tércsíkok immár nem valóságos tér illúzióját adják, hiszen itt még annyira sincs levegő, mint volt a „Festőműterem" térlüktetésében. Ez már nem is tér, hanem homogén tömeg, amelyet úgy kitöltenek a masszív anyagi összetevők, hogy a kézzelfogható anyagiságon túl már semmi más nem is férhet el a képen. Hiába izgatott itt is a faktúra, e képeken nincs már szabad mozgás, a cselekvésnek még a potenciális érzékeltetése sem, hiszen nincs meg a mélytérbe áramlás lüktetése. A mozgás és a súly azonossá vált. E képekben már a súlyok egymásba tömörülése megy végbe a szabadságkötöttség egyensúlyjátéka helyett. E világban ezért nincs már potenciális szabadság sem, az összes elem egymásba kapcsolódása szörnyű determinációban fogja össze a valóságot. Nem is figyelhető meg e legutolsó olajképe kompozíciójában a klasszikus kompozíció tér-idő korrelációja és egyensúlya, itt a tér és idő megszűnik a mozgásláncolat festői ekvivalenciája lenni, az abszolút eggyéválás, a megmerevedettség állapota jön létre, mint ahogy az egybeforrasztott vastömb összetevőin belül szűnik meg a mozgás lehetősége és ezzel a tér-idő dialektikus korrelációja. Több ez a homogenitás, mint a horror vacui miatt mindent megfesteni akarás, itt a festés már nem is csupán az önmagakifejezés, a motívum jelenítés eszköze, hanem anyagteremtő tevékenység, a térhasábok helyére illesztése a fizikai erőkifejtés súlyát idézi. A súlyosveretűségnek e foka már-már a festészet határát döngeti, ha eszköze

és látása még a festőé is, e legutolsó olajképek iszonyú anyagisága már a hegesztett plasztika barbár indulatával rokon. A „Festőműterem" csendéleti részeiben is benne volt már az anyaggal vívott küzdelem, de ott még e barbár tusa horkanásait enyhítette a figurák szemlélődő magatartása és a térintervallumok ütemes változtatása. Itt nincs intervallum, nincs ritmusos előre-hátra lüktetés, hanem csak anyag van, rücskös festékmatéria, bokrokból, fákból, pázsitból formált tömegek, amelyek brutálisan egyesülnek az önmagát anyagi valósággá menteni akaró festő drámai küzdelme nyomán. Ez már nem a cézanne-i gondolat, festői rokona csak a késői képek Van Goghja vagy nálunk Nemes Lampérth – nem véletlen, hogy mindkettő Gruberhez hasonlóan késői képein már nem az önmegvalósításért küzdött, hanem az önfenntartásért, a tárgyi világ túlhangsúlyozott igenlése egyúttal az életpusztító belső ördög előli menedékkeresés volt.

*

Gruber Béla életműve tragikusan korán lezárult. Tehetségét, lehetőségeit nézve, s miután főművét, a „Festőműtermet" nem tudta tökéletesen befejezni, munkássága torzó maradt, ám ha a művei minőségét, a benne felvetett problémák horderejét tekintjük, nem érezzük perdöntőnek e kérdést. „A festő hitele pedig abban mutatkozik, hogy sajátos világa van, egyedül az övé. Indulásától haláláig csak arról beszél, amit igazán átélt" – írta róla Bernáth Aurél az emlékkiállítás katalógusi előszavában. Gruber saját világát – amelyben nem lehetett elválasztani egymástól a festői és az emberi létet, a formát teremtés aktivitását és a tárgyiasulni vágyás nosztalgikus gyötrelmét – művészileg feltérképezte. Ha említettünk is nevével kapcsolatban mestereket, útját maga járta, életműve önös, minden ecsetvonásának emberi hitele és művészi érvénye van. Művészettörténeti helye ezért a Van Goghok a Nemes Lampérthok, a maguk elégetésén át egzisztenciát teremtők sorában van.

Dokumentum

„HABENT SUA FATA LIBELLI..."

„Minden könyvnek megvan a maga sorsa." A könyvek, melyekről az alant következő méltatások szólnak, a harmincas években, az emigrációban keletkeztek. „Elsüllyedt irodalom" ez is; s tróik nehéz, emberi útja is magyarázza, hogy Magyarországon e művek csak évtizeddel keletkezésük után jelenhettek meg; Együttesen különös hangsúllyal dokumentálják, hogy az MSZMP kultúrpolitikája, a marxista irodalomkutatás eredményeire támaszkodva, milyen tudatosan fordít gondot szocialista irodalmi és művészeti örökségünk minél teljesebb újjáélesztésére.
(Szerk.)

Zalka Máté: A bolygók visszatérnek

(Szépirodalmi Könyvkiadó, 1966)

„A kommunista ember, a forradalmár katona és a szocialista író emlékét egységben kell megőrizni. Ez Zalka Máté művének egyetlen lehetséges és igazságos értékelése" – valljuk Garamvölgyi Józseffel, (*Kritika*, 1966. 6. sz.), s nem tudjuk eldönteni éppen ezért, sajnáljuk-e, hogy nem olvashattuk végig a bűbájos Zina és a legendás vörösezred parancsnokának szép szerelmi históriáját, Sárközi Zsiga bácsi sorsának további alakulását; a Kijev alatt verekvő internacionalisták küzdelmeinek elbeszélése hogy olyan váratlan félbeszakad, Zina atyjának imponáló metamorfózisáról mostmár sose tudjuk meg, a Vörös Hadsereg szolgálatává teljesült-e? – mindezt nagyon sajnálnánk, ha mű, élet és történelem egységének megvalósulását nem éppen a félbehagyott regény szimbolizálná igazán. De az szimbolizálja, *A bolygók visszatérnek* Zalka Máté legjellemzőbb regénye, s nemcsak a megtervezés nagyvonalúsága, a belétektetett munka halmaza okán, de félbehagyottságáért kell ezt a könyvet szeretnünk. Abban a világban, amelyben Zalka íróvá lett, ahogy íróvá lett, minden személyes teljesítmény az áldozat alakjába öltözik. Ritka ideje az emberi történelemnek, midőn az egyes oly tökéletesen, minden ellenkedés nélkül oldódik fel az egyénen túliban, a közösség ügyéért való küzdelemben, a forradalomban. A személyiség itt mindig az áldozatvállalásban teljesül, lesz igazi önmagává.

Zalka Máté a párt mindenkor szólítható harcosa, a forradalmi fegyveres harc alkalmas szakembere, s hogy író is, az csak akkor nem magánügye, ha éppen, mint íróra, van szükség reá. Noha az irodalom nem szívesen osztozik abban az áldozatban, amit egyetlen emberi élet érte meghozhat. Az irodalom az egész egyetlen életet követeli, és

GRUBER BÉLA

Mellettünk állt Illés Endre a legnehezebb időszakokban is. Tudtam, hogy korántsem csak udvariasságból ígérte meg a lapalapítás időszakában: – Számíthatsz rám. Mindig! – Így is történt. Amikor az 1963 májusi számban közöltük Juhász Ferenc József Attila sírja című költeményét, Illés Endre azon kevesek közé tartozott, akik védelmükbe vették a költőt, a művét, a folyóiratot, a szerkesztőit és személy szerint engem is. A kibontakozó támadások és gyűlölködések közepette veszélybe került Juhász Ferenc *Harc a fehér báránnyal* című verskötete, hosszú évek óta az első új könyve (1965). Szerepelt benne többek közt a József Attila sírja című költemény is. Illés Endre összehívta a szerkesztőségi tanácsot, ahol Mesterházi Lajos, Simon István, Rátkai Ferenc, Szabolcsi Miklós és mások véleményére építve, határozottan állást foglalt amellett, hogy a kötet jelenjék meg, méghozzá oly módon, ahogy Juhász Ferenc a Kiadónak átnyújtotta. Ez volt az első jelentős állásfoglalás a költő és a folyóirat mellett. E nehéz helyzetben a Szépirodalmi Kiadó szerkesztőségi tanácsa ugyanis úgy döntött, hogy a vita anyagát átadják a Kritika című folyóiratnak.

Amikor 1964. március 19-én közölték velem, hogy meg kell válnom a folyóirattól, megkérdeztem, hogy hol dolgozhatom tovább. Azt a feleletet kaptam, hogy a régi munkahelyemen, a Szépirodalmi Kiadóban, mint Illés Endre helyettese. Sohasem felejtem el, ahogy Illés Endre várt rám, és milyen nagy szeretettel fogadott. Meghívott ebédelni a Kulacs étterembe. Midőn látta, hogy a jó vörös bor sem vidít fel, vigasztalóan és együttérzéssel mondta: – Úgy ülsz itt, mint a tömör melankólia! Nyugodj meg! Nálunk már nem járnak aknamezőkön!

NÉMETH LAJOS

Gruber Béláról

A művészet története tele tragikus eseményekkel és tragikusnak ható kérdésekkel. A „mi lehetett volna belőle, ha . . . ?" kérdés nemegyszer fájóan merült fel a művészettörténeti irodalomban. Felmerül most is: mi lett volna Gruber Béla művészetéből, mit tudott volna még alkotni, ha nem 27 év adatik neki és abból is csupán néhány év az igazi alkotómunkára. Hiszen a főiskolán töltött hét és fél évből is a legtöbbet a tanulmányi felkészülés és a hosszas kórházi kezelés foglalta el – a valóban alkotó munkára tehát kurtányi idő adatott. A művészettörténet azonban könyörtelen, nem törődik a „mi lehetett volna belőle" kérdésével, nem törődik az önmagában vett tehetség meglétével sem. Számára csupán egy dolog létezik: a megszületett mű.

A művészet története tele a fiatalon elment és mégis sajátos világot, értéket teremtő alkotók nevével. Az itáliai reneszánsz egyik nagy előkészítőjének, Masaccionak is csupán 27 év adatott, életműve mégis korszakos jelentőségű. A művészet ugyanis nem mennyiségi kérdés – a művek és az életmű intenzitása a döntő. Tragikus, ha egy művész a sors könyörtelensége miatt nem tudja kibontani mindazt, ami ígéretként benne rejlik tehetségében és ami szeme előtt lebeg művészi programként. A megszületett művek azonban önmagukért beszélnek és vívják harcukat saját értékük elfogadtatásáért.

Gruber Bélának kevés idő állt rendelkezésére, ám a művészet furorja működött benne, és a sors által ugyancsak szűkmarkúan mért parányi időt kihasználta, azt mondhatjuk, hogy extenzíve is, hiszen a rövid idő alatt bámulatosan sokat alkotott. Ám ami a legfontosabb: művei intenzitása páratlan, és a halála óta eltelt csaknem két évtized bizonyítja, hogy művei értéke állja a próbát, rangot vívott ki magának a magyar festészet történetében, méghozzá nem akármilyen rangot.

Új Írás 1981. szeptember

csak vissza kellett adnunk az Áron bölcsője című elbeszélő költeményét. Közöltük ugyan a Poroszkáló pegazus című ironikus dialógusát a magyar íródelegáció angliai útjáról, de ezt meg az olvasók támadták. Végül érdekes vitát remélve, közzétettük az egyik levelet. Én pedig felkértem Tamási Áront, hogy válaszoljon az olvasóinak. Tamási Áron nem ezt tette. Ezúttal ő írt levelet, de nem az olvasóknak, hanem nekem: barátian oktatót-nevelőt, finoman és rejtetten az én írásomat is megcsipkedőt. Mégis örültem neki, mert hallottam, hogy nagyon meg van bántva és neheztel ránk. A levél egyes gondolatain tűnődve megsejtettem, hogy ki lehet az, aki Tamási Áront kiengesztelte. Egyes nézetei kísértetiesen emlékeztettek azokra a gondolatokra, amelyek hét-nyolc nappal azelőtt felbukkantak, amikor Illés Endrével az októberi számról beszélgettünk. Tamási Áron ugyanis a következőket írta:

Visegrád, 1961. október 21.

Kedves Barátom!

Kérlek, ne haragudj, hogy komoly és figyelmes leveledre csak késve válaszolok. Ennek több oka van; s most nem terhelnélek azzal, hogy azokat az okokat felsoroljam.

Azt azonban meg kell mondanom, hogy az „Új Írásról" nem feledkeztem meg, sem leveledet nem vettem rossz néven: már tudniillik az ügy miatt, melyről írtál. A Kondor név alatt megjelent hozzászólásról beszélek. Érdekes: nekem eszembe sem jutott, hogy erre az írásra válaszolhatnék is. Úgy tartom, hogy minden irodalmi igényű írás, mondanivalójában és formájában, zárt írás. Ahhoz az olvasó fűzhet és fűzzön is ilyen-olyan vélekedést, akár magában, akár a nyilvánosság előtt. De maga az író ne magyarázza. Mert vagy jó az írás, s akkor fölösleges; vagy pedig nem jó, s akkor haszontalan. Én soha nem is foglalkoztam azzal, s bizonyára nem is fogom tenni, hogy ilyen természetű magyarázkodásba kezdjek. (Helyette inkább újraírom az írást, mint ahogy egy-két novellámmal tettem is.)

Egészen más természetű dolog az úgynevezett újságírói írásmű, melynek adatait, vagy esetleg következtetéseit korrigálni lehet. S ismét más természetű a hozzászólásnak az a formája, melyet Lengyel vagy Veres Péter tett, kritikai formában és segítő szándékkal. Az ilyent helyénvaló megnyilatkozásnak tartom.

Egyébként, és általában, meg kell jegyeznem, hogy mostanság az irodalmi kritika olyan, mintha az irodalmi alkotó tevékenységet most találták volna ki, s a kritika próbálgatná, hogy neki vajon mi is a szerepe. Egyelőre azt hiszi, hogy csak azt kell vizsgálnia, amit kárhoztat; s talán a létjogát, vagy a tekintélyét félti attól, hogy dicsérjen is. Így aztán, s természetszerűleg, kritika és irodalom között nem alakulhat ki olyan közhangulat, mely az alkotó tevékenységet serkentené. S ez nem jó. Itt van például az Illyés könyve. Illyés nem kezdhette újra költői pályáját minden történelmi változás alkalmával, mert az ő emberi és költői rendszere szerves egész: kezdődött, folytatódott, és bevégződik. Ha igazi költő, mit tegyen hát egyebet, mint azt, hogy erre az életműre érettebb színt rakjon, mint ahogy a fa is sötétebb színű lesz, öregedvén.

Különben, természetes, mihelyt alkalmas írásom lesz, felkeresem vele az „Új Írást". Addig is szeretettel köszöntlek, s leveledet ismét köszönöm.

Tamási Áron

Könyvkiadói tevékenységében szintén felfedezhettem baráti segítőkészségét. Azokat a nálunk is kibontakozó fiatal szerzőket, akikben Illés Endre szintén meglátta – egyetértve velünk – a tehetséget, pártfogásába vette. Figyelme a fiatal kritikusainkra és esszéistáinkra is kiterjedt. Még az Új Írás megindulása előtt, amikor a Szépirodalmi Kiadóban munkatársa voltam, kezdeményezte az első kritikai könyvsorozat megindítását. Ebben elsősorban olyan művek megjelentetését képzelte el, amelyek mai irodalmunkkal foglalkoznak. Emellett fontos szerepet szánt a két világháború közti kor íróiról készülő munkáknak is. Felkért e sorozat gondozására és szervezésére. Szívügyének tekintette. Jelentős és értékes könyvek láttak napvilágot e sorozatban, nemegyszer kiadói felkérésre. Például Pándi Pál Elsüllyedt irodalom?, Fenyő István Új arcok, új utak, Tóth Dezső Életünk – regényeink és még sok más. Köztük Bata Imre Ívelő pályák című első kötete és még több, az Új Íráshoz szorosabban kapcsolódó kritikus, író műve. Megemlítem még Gyurkó László A negyedik ember című könyvét. Az író így dedikálta: „Illés Lajosnak, aki egyik-másik tanulmánynak keresztapja is volt – régi barátsággal: Gyurkó László". Megörökítésre méltó az a tény, hogy a Magvető *Elvek és utak* című tanulmánykötet-sorozata az Új Írás egyik fontos rovatának emlékét őrzi. Ennek Pándi Pál volt a kezdeményezője és a „keresztapja". Először az Új Írás 2. számában találkozhattak az *Elvek és utak* című rovattal az olvasók.

Gruber akkor jelentkezett a magyar képzőművészetben, mikor az válaszút előtt állt: az illuzionista, lírai hangvételű látványpiktúra mindinkább válságba került. Felmerült a nonfiguratív művészet alternatívája is, és új megvilágításba került a művészi tradíció. Mint minden válsághelyzetben, megnőtt a művészek egyéni felelőssége. Mit megőrizni és továbbvinni a múltból, merre haladni tovább – sokkal súlyosabb és felelősségteljesebb kérdések ezek a puszta stíluskérdéseknél. Hiszen minden döntés, újítási javaslat a képzőművészet alakulására döntő jelentőségű lehet.

A gruberi életmű jellemzője, hogy megalkotója tudatában volt a választás etikai és szakmai imperatívuszának. Kevés olyan festőnk volt, aki annyira átérezte volna, mint ő, és sugallták volna olyan egyértelműen művei, mint az övéi, hogy minden forma és színviszonylat, kompozíciós alakítás egzisztenciális értelmű.

A művészi igazság kutatása ugyanis kényszerítő erejű, nincs könyörület és nincs megalkuvás, még ha ennek a művészi igazságnak az olthatatlan keresése önpusztító hőfokot kíván is meg. Gruber számára is az egyéni létnél fontosabb volt a mű megalkotása, a rendet és igazságot keresés művészi kényszere. Törődött is magával, mikor a megfogalmazás és megörökítés dühe munkálkodott benne, és a vizuális logika erejével szervezte változhatatlan kompozíciós renddé a látható dolgok világát! Mert ez volt művészetének célja és nagy ereje: a renddé, kompozícióvá szervezés, az önelvű, zárt képi világ megteremtése. És ez nem csupán program volt, hanem művekben realizálódott.

Ha Gruber Béla műveit esztétikai mércével mérjük, művészetének művészettörténeti helyét kutatjuk, nem is merül fel a „mi lehetett volna belőle" kérdése, hiszen megvalósult művekkel, mérhető életművel állunk szemben. Ám a hirtelen halál, a túl fiatal kori eltávozás megakadályozta, hogy az életmű még a festő életében elnyerje méltó helyét a magyar képzőművészetben. Az eddig rendezett néhány szép emlékkiállítás, a közzétett néhány rangos írás érdeme, hogy Gruber Béla művészete nem felejtődött el. Ahhoz azonban, hogy művészete valóban szerves részévé váljon a magyar kulturális életnek és teljesítse misszióját, többet kell tenni. Ehhez a műveknek művészi ereje és értéke még önmagában nem elegendő. Úgy hiszem és remélem, hogy e mostani kiállítás ennek a többet tevésnek a nyitánya. Köszönet érte Vác városának, a Vak Bottyán Múzeumnak és a Gruber Béla hagyatékát oly szeretettel őrző családnak, hogy ez az első lépés megtörténhetett, és a szép kiállítást megnyithatom.

Gruber Béla emlékkiállításának megnyitó-beszéde (Vác, 1981. ápr. 27.)

TANDORI DEZSŐ

Nem a hirtelen virágzás

Jékely Zoltán tanulmányai

Gyűjteményes kötetek vállalkozásaiból, melyek az író hírlapi cikkeit, naplórészleteit, műbírálatait, alkalmi emlékezéseit, miniatúrás krónikáit hivatottak egybegyűjteni, ritkán kerekedik remekmű. Sietve bocsátom előre ezt itt, mert kivételesen mégis efféléről kell beszámolnom: *A Bárány Vére*, Jékely Zoltán ilyképp egybesorjáztatott, szerves mozaikrakó gondossággal megszerkesztett „elegyes műveinek kötetéből" valódi műremek lett, azzál vált ez a roppant változatosság, s hadd előlegezzem szintén, bizonnyal azért érezhetünk így, mert: mindvégig, csaknem ötven év során ugyanabból az elmélyült tisztességből és költői éleslátásból, abból a közel-vonzó, de bármi bizalmaskodást távoztató tartásból, amelyikből a Jékely-versek is; és mert ezt okvetlenül fontosnak tartom elöljáróba tenni most, hozzáillesztem, amivel visszamenőleg megtoldható az ilyen kijelentés: az említett versek általam leginkább kedvelt évjáratai mellé helyezhető rangban ez a kötet, s mint ilyen, vissza kell sugároznia, vissza fog hatni a költői életmű egészben-látására is, Jékely Zoltán emberi és művészi törekvésének – ne szabódjunk kimondani: alkotói nagyságának – erős példázatául. S milyen színes olvasmány, milyen végső fogalmazvány ez a mű, lapról lapra! Vannak rejtőző értékek ma is irodalmunkban; ezekre példa a most már „elegyesnek" megközelítésül sem nevezhető szép új könyv, Jékely Zoltán egyik főműve.

Még e dolgozat segítőjéül is idevettem először asztalomra az összegyűjtött versek kötetét – de nem kell használnom, látom. Költészet – és *igen jó próza*, elemi természetű közlésjelleg – szövi át, pontosabban, faragja ki a könyv megannyi kis arcélét. Plasztikus a szöveg, de azzá teszik az évszámok is; nem mintha a darabok rászorulnának a historikum gyámolító tudatára, frissek mind, épp csak regényesen gazdagodnak, háttérbe épülnek azzal, hogy tudhatjuk – s tudnunk *kell* –, mikor készültek valójában. Milyen fontos a *Krónika* című írás élén a keltezés: 1943. április 15. – mennyi visszhangot kap s indít akkor egy *valósan a bolygót* érintő töprenkedés „arról, hogy a történelem ismétli önmagát, s hogy korok és helyzetek ataviszti-kusan visszatérnek", mennyire kitágítja a nézőpontot, mennyire jelzi, hogy nemcsak az anyanyelvi területről, s bizonnyal nemcsak erről a századról van szó, hanem – fájó! – alighanem érvényes lesz egy s más a monstre világcirkuszról tett megállapításból még a XXI. században is! Az „indulószerű hanghabarcsok" és méltó névtelenségükből a rossz elemiség erejével kitörni igyekvő szerzők, a tömeggé-sugárzódó hitvány zene, mindaz, amit ilyen hitványságok Jékely számára jelentenek, s mindaz, amit emberiségtörténetileg példáznak – szerves, el nem hallgatható, fájó kontrapunktjai a hitelesen historikus létezésnek, a titokzatos és ünnepelni valóban szép hétköznapokénak, melyekre azért szintén illenek fenntartások; ahogy az *Idegen emberek* című római jegyzetben (1939-ben) Kosztolányi méltó tanítványaként írja Jékely Zoltán: „Hiszem: az idegen csak akkor sejti meg, csak akkor fogja fel istenigazában az idegen földi városok lelkét, ha éjjel érkezik. Nem lakóival találkozik – akik halandó mivoltukban csak egy-két nemzedék átsuhanását, egyetlen korocska divatját jelentik –, hanem köveivel: ezeresztendős tornyokkal, falakkal, sikátorokkal . . . Mert a régi Rómát akár ellophatjuk márványaival és gránitjaival", folytatja akkor, épp az ellenkező oldalról világítva meg plasztikusan „a tényt", és teljes összképet adván az emberi jelenség gazdagságáról és reménytelen szépségéről, „akár telerakhatjuk mozaikdarabkákkal a szobánkat, tarthatunk dialógusokat Horatiusszal, Ciceróval vagy akármelyik császárral – de a mai, a jelen, valóságos ember Rómáját ki nem ismerhetjük . . . Hiába leskelődünk, hiába settenkedünk: halandói életének hasznos és célravezető titkát nem leshetjük el, gazdag és lobogó lelkük-

Gruber Béla

Tisztelet Gruber Bélának

KOVÁCS DEZSŐ

1936–1963

Ébredj, Béla! Tizenöt éves nyugalmadnak immár vége. Ébredj! Hiszen Te nem szeretted a nyugalmat. Nyughatatlanságod űzött rövid festőéleteden keresztül a bírhatatlanságig, a halálig. Szokatlannak, furcsának – zseninek – teremtett a természet. Szokatlannak, mert benned a világ színekké és formákká alakult. Furcsának, mert véleményed csak rajzban tudtad megfogalmazni. Zseninek, mert mikor agyad szín és formavulkánja kitört, hömpölyögve, fékezhetetlenül ömlött szét az alkotnivágyás lávája. Egyre jobban eltemetve minden más életérzést. Egyre jobban megfojtva, elégetve az életedet. Nézem az Önarcképedet. Keretek, keretek, keretek. Szorítanak a keretek, melyeket az élet szegezett köréd és rakott a válladra. Erősek a belső keretek, melyeket énedbe teremtettél magadnak. Egy görcsösen merev, ecsetet fogó kéz festette ezt a vívódásban megmerevedett szenvedő arcot. Érzem a sóhajt. – „Emberek, nézzetek rám, körülzárnak, szétszednek, agyonnyomnak ezek a keretek. Kit ábrázol ez a másik arckép? Betegtársadat? Igen, azt, de nem csak azt. Az EMBERT festetted, aki átélte a háború borzalmait, akinek a szenvedések felmarták a lelkét, bambává tették a tekintetét. A csíkos ruhába kényszerített embert, akinek az egymást váltó igazságok és eszmék túlmanipulálták az agyát. De ez az emberszobor még így is félelmetesen nagyszerű. A vonalak szigora, a fények kemény formái, a színek komolysága nemesíti tragikusan igazzá. Képeidben csak fájdalmasan lehet gyönyörködni, mert Te a „Szanatórium kertjébe" hívsz. Agyat, szívet megmozgató találkozóra. Oda hívsz, hol nem fontos a horizont, a szabad levegőég. Oda, hol a foltokban lerakott sötétzöldek árasztják a nyomasztó hangulatot. Oda, hol csak egy fontos; a tilalmi tábla, mert ez égette, uralta tudatod. És innen nincs menekvés. Bezártság, önmarcangoló egyedüllét. Polip öleli úgy áldozatát, mint ahogy a kényszerlakóhelyet ölelik át a fák ágai. A kontúrok kacskaringós vonalai indaként fojtogatják. Értünk-e téged, Béla? Aki nyolc évesen háborút és apát, aki huszonnégyévesen szerelmet, hitet vesztettél. Csendéleteid vallomások. Nyílt szíved melegével fested, hogy Kmetty, Bernáth mesterek a Te világodban a szeretet és tisztelet országában laknak, de a példakép Van Gogh. Milyen torz fintora a sorsnak, hogy mikor a magyar festészetben elődöt keresek, a vonal másik nagy szerelmesét és virtuózát, Nemes Lampérthet találom, aki ötven évvel ezelőtt ugyanazt a nehéz, tragédiával végződő életet élte le, mint Te. Nagyon közeli ez a rokonság, pedig talán nem is ismerted munkáit, egy-két reprodukción kívül. Nemes Lampérthet emlékkiállításával 1963-ban „ébresztették", Téged pedig ez évben temettek. Talán ismeretlenül is természetes a rokonság. A nagy ős, Cézanne, közös. A lélek érzékenysége, törékenysége azonos. Gyönyörködöm a csendéletek szín-vallomásán és érzem, hogy csak végletek vannak. Amilyen mély a szenvedés, olyan tobzódó az életöröm. Csapongva játszadozol a rózsaszínekkel, pirosakkal, kékekkel, sárgákkal, mintha csak ezek

Gyűrű 1978/10

TAKÁTS GYULA

Áttetsző és mély szárnyakat

Most lettél az, mely változatlan
s teljes a kegyetlen anyagban.
Áttetsző és mély szárnyakat
bontasz az évszakok alatt.

Föléjük így állsz láthatatlan,
de létező biztos alakban
átlépve már abba a tájba,
amely mindenkinek hazája.

Lényegülve a konok hiány
teljest ragyog, mint a szivárvány
s a nagy ív jegyeit kibontva

ragyogsz ránk, fölénk magasodva,
szinte már fogható jelekkel...
Szavaim közt minek is kereslek.

Ahogy a pillanatból odaát

Onnan, hogy mit s hogyan... Hiába
szólnál... A létezés iszonyába
elvész, mert minden oly esendő,
mint az időben az esztendő.

Kitárt tájak között csak változó
jelek sora pereg, akár a szó
s testet nem ölt, de mégis abba,
mintha állna egy tükör lapja.

Egyém így vagy s maradsz!... Az irgalom
épp abban, hogy mégis láthatom
e rettentő szép változást,

ahogy a pillanatból odaát,
– kegyetlen bár, – de lényegülve
suhogsz egy méretlen tükörbe.

lennének palettád színei. Színesen festettél, hiszen a szín a szem legnagyszerűbb ajándéka. Sokat festettél, mert festeni csodálatos, festeni maga az élet. Neked, aki úgy fest, ahogy az ember lélegzik, minden téma. Az ágy, a festőállvány, a lábas, a virág, a könyv és minden körülvevő tárgy megfestésre érdemes. Soha nem az a fontos, hogy mit festesz, hanem hogy hogyan. Egyik képen színekkel, másikon formákkal egyensúlyozva. Komponálásod centrikus. A vonalak megfogják a szemet és kérlelhetetlenül a középpont felé viszik. Úgy érzem, hogy a *vonalak festője vagy!* A kert pázsitja, a virág szirmai, a fák lombja, a tárgyak – színnel kitöltött vonalak. Sokan írták rólad, hogy zsúfoltak a festményeid. Igen, zsúfolják képeid a félbevágott témák, a horizont-nélküliség, a széltől-szélig ömlesztett tárgyak, a távlat erőszakos lezárása. Tudatosan zsúfolod, mert ezekbe a képekbe sűríted világunk. A fogyasztói társadalom mohóságát, az agyat szétziláló információáradatot, az emberi kapcsolatokat bomlasztó elidegenedést, az állandó eszmei és valóságos háborúk ocsmányságát. Ezt a káoszt ábrázoltad, de vásznaidon rendet teremtettél. Szép rendet, miközben magadat szétziláltad. Az egészséged, fiatal életedet tetted a magad gyújtotta máglyára. Nem forradalmár festő akartál lenni, hanem a festészet forradalmára. Nem nézted, mit divat festeni, mi az eladható, miért jár jutalom. Az iskolában is csak a mesterséget tanultad, de azt tehetséged minden felelősségével. Mestereid stílusterhe nem bénította kezed. A saját szemeddel, szíveddel, egész léteddel akartad látni és láttatni a világot. Nem akartad a festészet nagy építményét lerombolni, amelyet a barlangrajzok készítői, az egyiptomiak, a festészet forradalmárai felépítettek. Ehhez az épülethez csak egy követ akartál hozzátenni. Egy olyan követ, amely letéphetetlenül, lesodorhatatlanul illeszkedik ebbe a csodálatos építménybe. Ébredj, Béla! A Magyar Nemzeti Galériában nagy betűk hirdetik: „Tisztelet Gruber Bélának". Jó érzés emlékeddel sétálni kiállításodon.

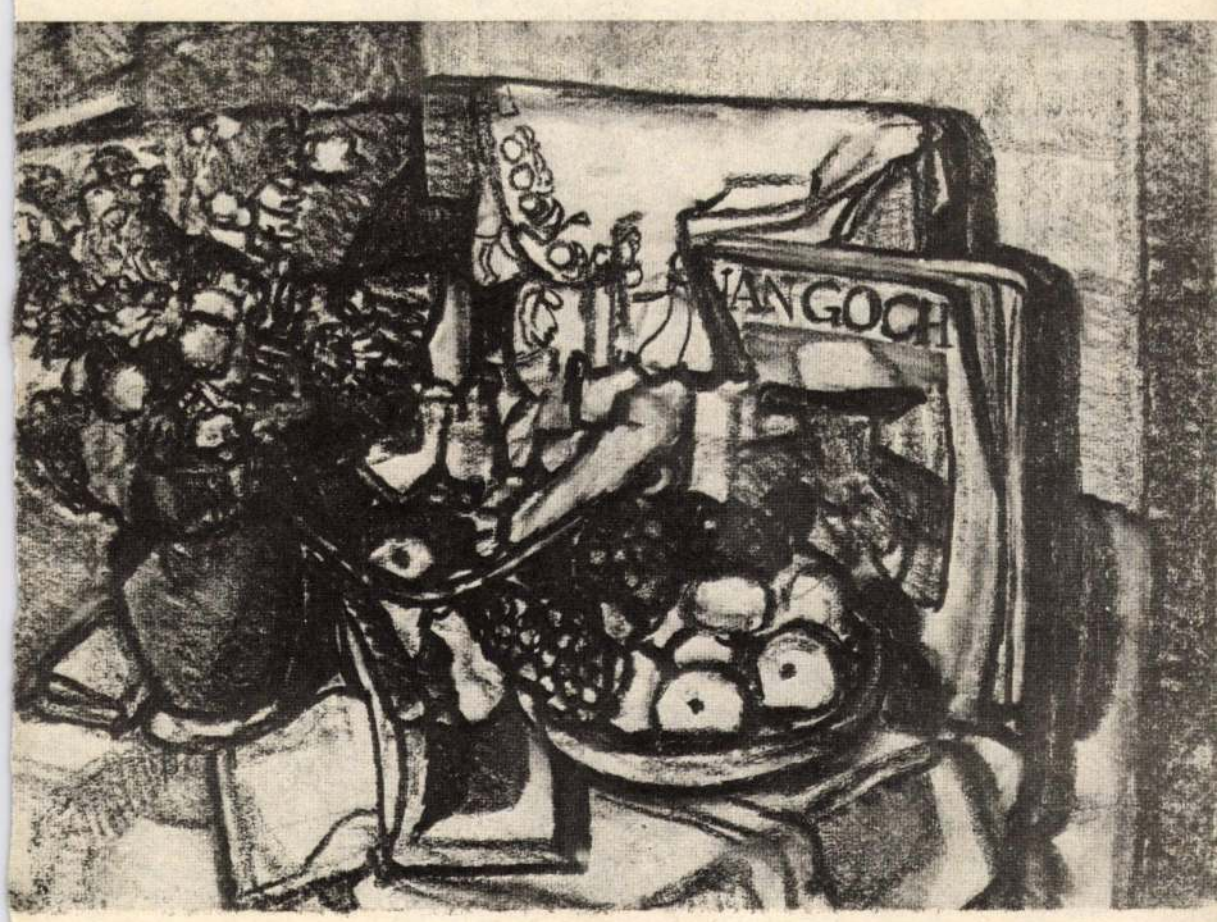

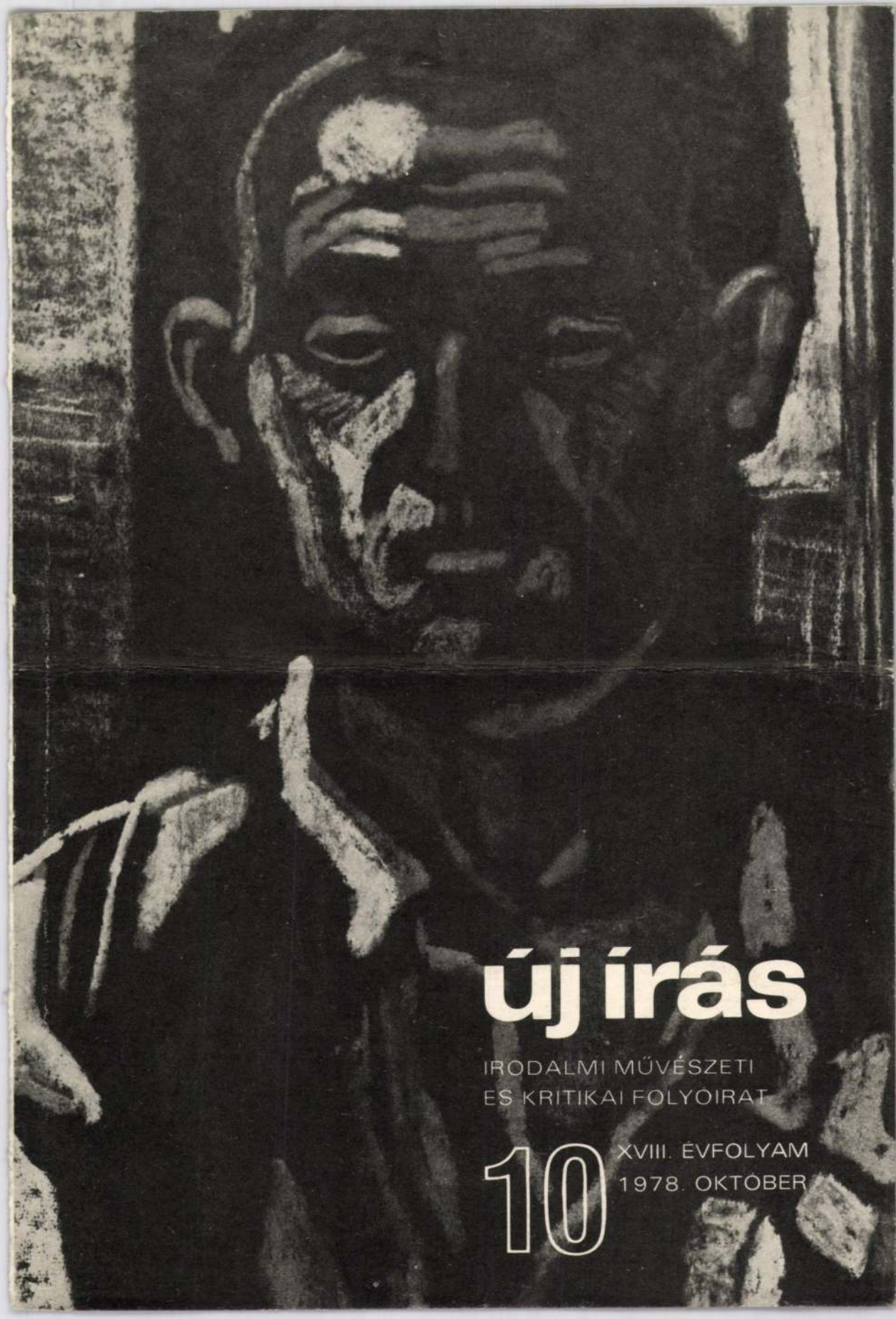

új írás

IRODALMI MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

10
XVIII. ÉVFOLYAM
1978. OKTÓBER

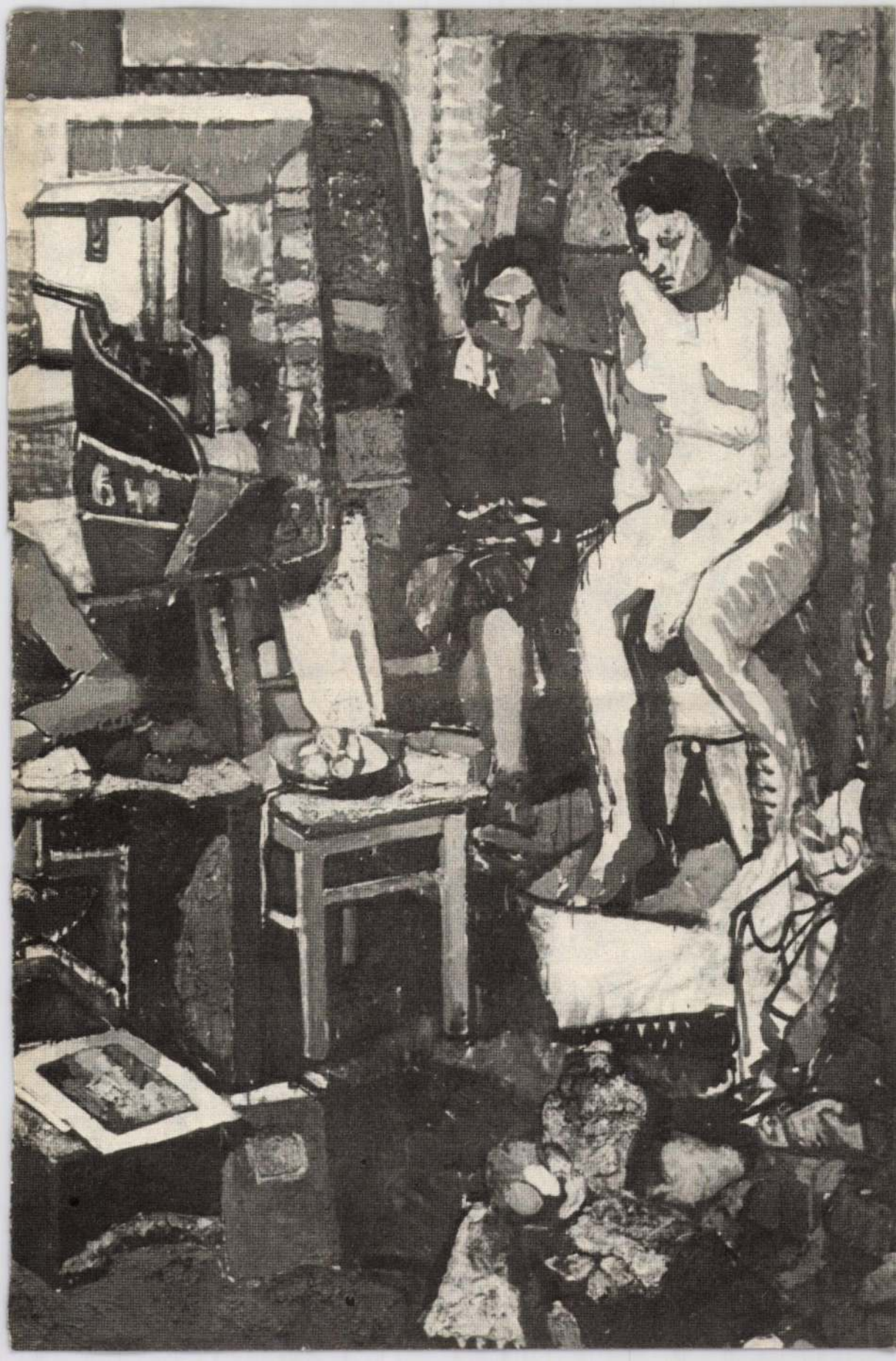

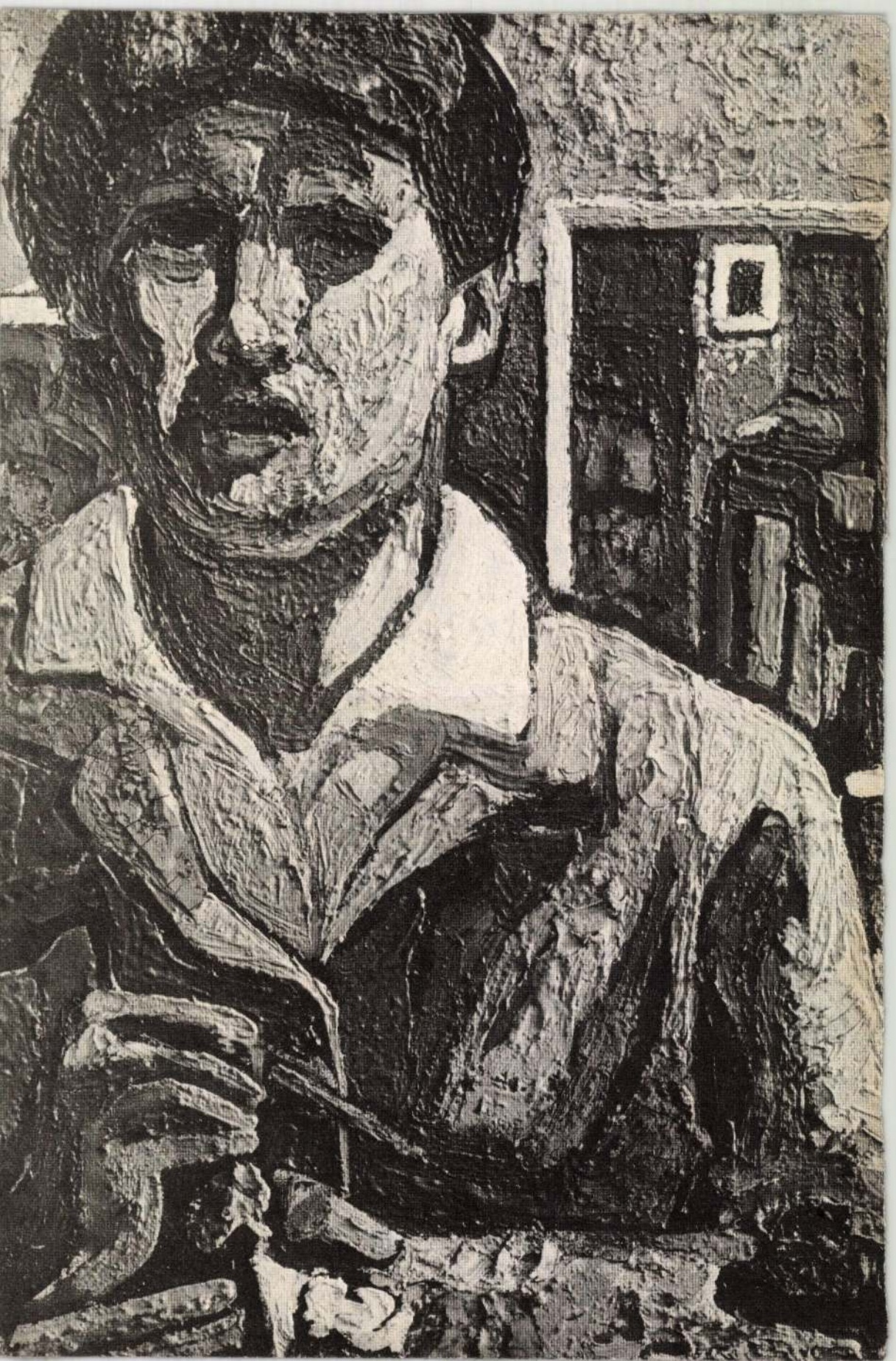

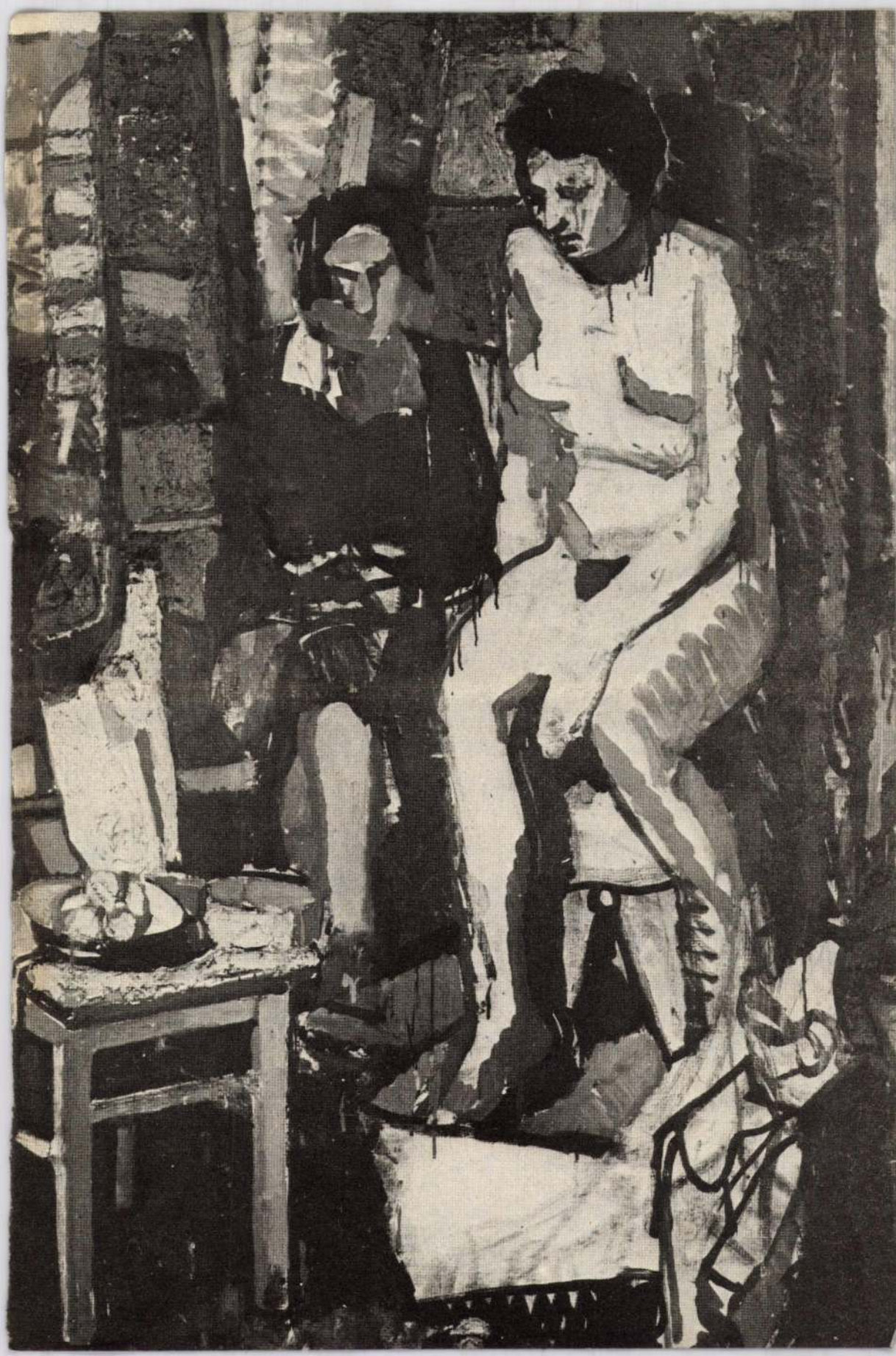

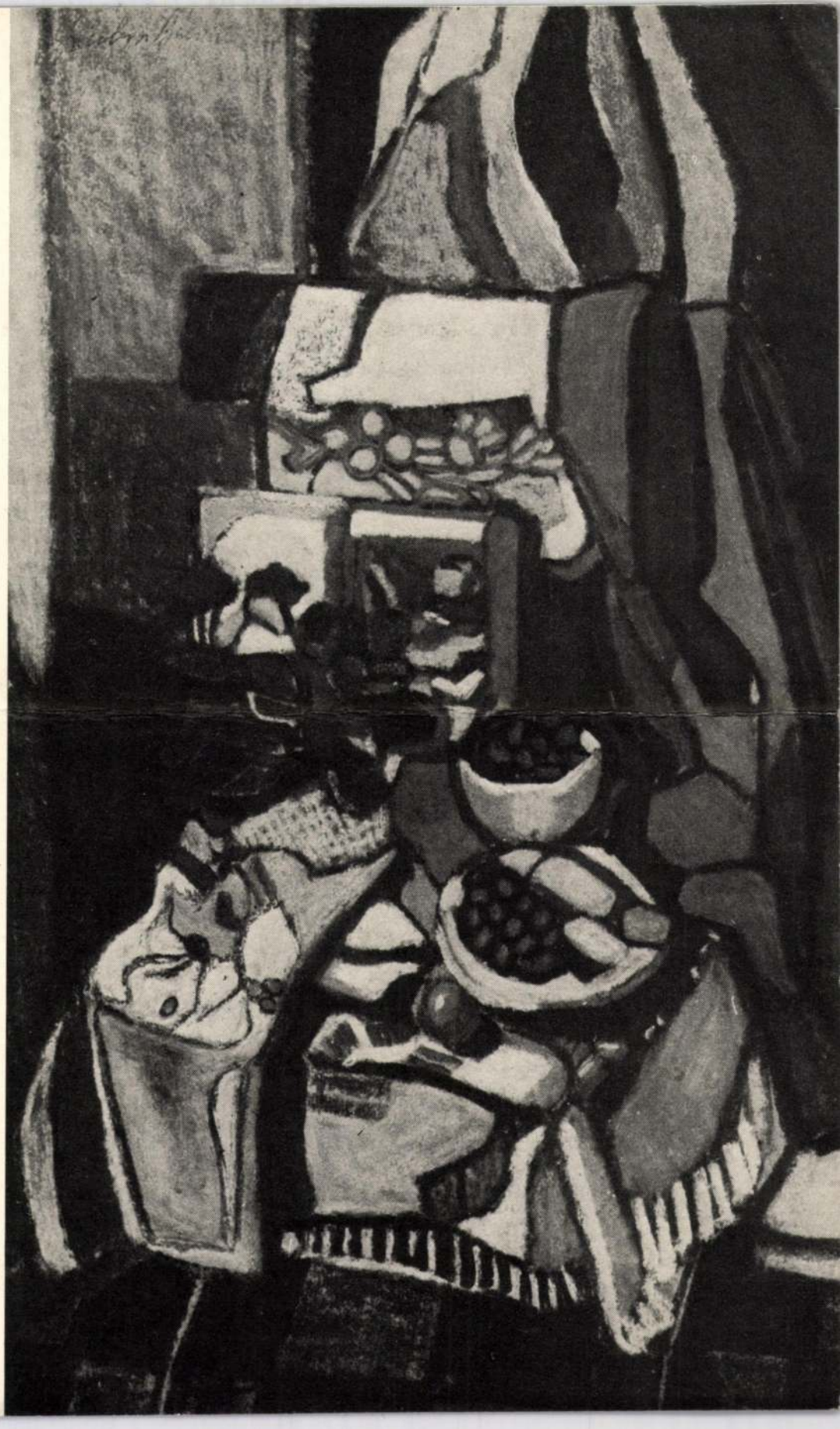

új írás

ÁRA 8 FORINT

NÉMETH LAJOS

GRUBER BÉLA

1936–1963

Tisztelt Megnyitó Közönség!
Újabban többször találkozhattunk Gruber Béla nevével – kis emlékkiállítások, rövid sajtómegemlékezések jelezték, hogy hosszú hallgatás után művészete ismét kezd részévé válni az élő művészeti életnek. Nem arról van szó, hogy most fedezzük fel Gruber Béla művészetét, hiszen kevés olyan fiatal művészünk volt, aki már halála után két-három évvel a Művészeti Lexikonban szerepelt, hiszen az 1966-os keletű, tehát 1964-ben nyomdába adott Művészeti Lexikonban már ott van a neve és a következőket olvashatjuk a Gruber címszó alatt: „Gruber Béla (Bp. 1935. február 23. – Bp. 1963. szeptember 29. festő) a Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél tanítványai közé tartozott. Tragikus halála miatt félbemaradt életműve a modern magyar festészet egyik nagy ígérete volt. Műveit nagy elementáris erő, belső dinamika jellemzi. Lényegében a cézanne-i tradíciót élesztette újjá drámai intenzitású képein (Festőműterem). Emlékkiállítását 1964-ben rendezték meg a Képzőművészeti Főiskolán."

Emlékkiállításának megnyitója, 1986. október 30-án a Pataky Galériában.

Helytálló sorok, talán annyi hiányzik belőle, hogy Bernáth Aurél neve mellé odakívánkozik Kmetty Jánosé is, hiszen képei szerkezetes rendje sokban merít Kmetty puritán konstruktivizmusából és Cézanne neve mellett pedig említhető Van Gogh, hiszen képei faktúrája, belső hevülete, önarcképei tragikus ihletése emlékeztet Van Goghra.

De nemcsak a lexikoncikkre utalhatunk. Tanulmány jelent meg róla, szó volt arról, hogy munkáiról képzőművészeti film is készül, egy alkalommal művészetpszichológiai felmérést csináltunk Gruber főművéről – és folytatni lehetne. Nem kell tehát a magyar művészettörténet-írásnak szégyenkezni, nem kell vakságról beszélni – és mégis újra fel kell fedezni életművét.

Mi volt ennek az oka? Kétségkívül a művészetben felgyorsult események a kortárs művészet lélegzetnyi szünetet nem ismerő vágtája. A hatvanas évek végén, a hetvenes években a magyar művészetbe is betörtek az új avantgarde áramlatok, más problémák foglalkoztatták a képzőművészetet, mint a cézanne-i, van gogh-i tradíció megújításának lehetősége, továbbfejlesztése. Egyáltalán a hagyomány, mint olyan vált kérdésessé és egy ideig maga a festés, alkotó folyamata a tárgyformálás, hiszen a conceptualis irányzatok évei következtek. Márpedig Grubert nehezen lehetett volna valamiképp ezeknek az irányoknak előkészítőjeként értékelni. Vaskosan materiális festő volt, aki úgy gyúrta a festékpászmát, mint az agyagot, képei a szó szoros értelmében vaskos anyagi egzisztenciák, műveiben tárgyak vannak. Festményein tárgyak vannak, szigorú, kemény tárgyak, tömegek és tömegek kontrasztjai, súlyos anyagszínek. Nem a transzparencia volt az ő világa, hanem

a szilárdság, a masszivitás. Hogy művei ugyanakkor mégis átlelkesültek? Szellem, tragikus líra van bennük és messze túlhaladnak mindenfajta szenvtelen leíráson? Tény, kevés olyan drámai művészünk volt, mint Ő. Képei láttán Nemes Lampérth neve ötlik eszembe, valamiként az ő művészetének reinkarnációja Gruber festészete. Nemes Lampérth nevével pedig arra is utaltam, hogy véleményem szerint Gruber méltó rangot képvisel a magyar művészetben és több mint „mi lehetett volna belőle", „milyen tehetség volt". Ne azt nézzük, hogy tragikusan korán ment el. Ez a mi bánatunk. A megteremtett életművet nézzük, amely helyet vívott már ki magának a magyar piktúrában, akár beszélnek róla kritikusok, akár nem. De hogy minél többen megismerhessék a tömör életművet, ahhoz az kell, hogy látni lehessen műveit – ezért örülünk minden kiállításnak és köszönjük a Budapest Galériának, a Pataky Művelődési Háznak, hogy lehetővé tette ennek a szép kiállításnak a megrendezését, amelyet szeretettel és tisztelettel megnyitok.

Gruber Béla

Képét megvásárolta az állam.

Perneczky Géza: Festmények az állami vásárlási kiállításon.

Magyar Hírek, 1967. VII. 19. 4. o.

MDK

Gurber Béla (festőnövendék)

A Képzőművészeti Főiskola negyedéves hallgatója. Vizsgamunkáját készíti. (Tényképrepr.)

Gy. Zs.: A „harmadik szemeszter" előtt. (Képsorozattal)

Ország-Világ, Bp. 1960. július 6. 15. l.

(id) Gruber Béla

1913. Stürmentes králl.
Müvészhaj
Esőntain, olyf 250.–
Ragusai utészlet, olyf.
350.–

~~Amsterdam~~ ~~W. 17, 222-225.~~

Grúber Béla

117 A kereszt tövében 1200.—

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

Vasvármegyei Múzeum VI. 312.

GRUBER BÉLA

44 Vadgesztenye virágok 150.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1933 febr-m'

MDK

Gruber Béla

Képzőművészet, 1932. VI. 48. sz. 68. l.

MDK

Gruber Béla, festö

Jézus átváltozása.

Nemzeti Szalon.-Jezsi Tárlat.1932. szept. Kat.

MDK

Gruber Béla, festöm.

az ujabb generáció kitünö képviselöje.

Berces Mihály: ...magyar festök csendélet kiállitása.
Képzömüvészet. 1932. 48. sz. 68.l.

MDK

Gruber Béla, festö

Virágos udvar.

Nemzeti Szalon. - 1932. Téli tárlat. 1932.dec. Kat.

MDK

Gruber Béla,

1910-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 86.

Gruber Béla
festőművész
72 éves
(szívbaj)
+1951 XI. 17.

X - Új Köztemető

Halotti főkönyv
6946 folyósz.

M.D.K.

GRUBER Béla festő

1910-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott.

Réti: Nagybánya. bp. 1954. 329.l.

Grúber Béla

49	Pilátus	olajkréta rajz	50. –
50	Kajafás	olajkréta rajz	50.—
51	Veronika	olajkréta rajz	50.—
52	Alázat	olajkréta rajz	50.—

Nemzeti Szalon
[Akv past kiáll. 1933 május jun]

~~1225. Ismeretlen festő XVIII sz.~~

1225. Gr. Haller Jánosné, s

Egész alak, párnázot
ra fordul, de visszatekint.
mintha beszélne, baljával pe
talra helyezett piros párnár
van különféle virágokkal. Ol
kivágott piros ruha puffaszt
kal, keblén drágaköves éksze
tyolszerű köténye virágos. S
döke fekete, szeme barna. Fü
karpereczeket hord. A háttér

Vászon, mér. 195:139.6
Vétetett 1908. julius
ex 908).

GRUBER BÉLA

44. Balatoni táj, olajf.
45. Parkrészlet, olajf.
46. Kő kövön nem marad, olajf.

Nemzeti Szalon

Őszi kiáll. 1939. szept.

Gruber Béla

Börtsök – Réti

86. l.

Gruber Béla

festő

l.

Művész-Élet

1932. okt. sz.

15. l.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
dapest, VI. ker., Vörösmarty-utcza 42. szám.

Pesti könyvnyomda-részvény-társ

Gruber Béla

Nagybányai k. k.
1912.

86

Telesphoorus VI. 273

Gruber Béla

1910. nagybányai iskola.

Nagybányai kiáll kat 1912

Tordai Tulipán Szövetség Magyar Védő-

egyesület 17.200.

ELTE 72046

GRUBER BÉLA

Meghívó

SZERETETTEL MEGHÍVJUK

AZ ELTE EÖTVÖS KLUBBA

V. KÁROLYI U. 9

Gruber Béla

festőművész műveiből rendezett

KIÁLLITÁSRA

A KIÁLLITÁST 1972. MÁRCIUS 9–ÉN 18 ÓRAKOR

Svábi Lajos

festőművész

NYITJA MEG

MEGTEKINTHETŐ MÁRCIUS 26–IG NAPONTA

10 – 20 ÓRÁIG

MDK

Gruber Béla

Vadgesztenye virágok.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

Gruber Béla

— **Gruber Béla,** a 28 éves korában, tragikusan elhunyt festőművész alkotásaiból nyílt emlékkiállítás, születésének 50. évfordulója alkalmából csütörtökön a Pataky Galériában (X., Pataky István tér 7—14.).

Magyar Nemzet 1986. X. 31.

Gruber Béla

Gruber Béla emlékkiállítása október 30-án, délután 5 órakor nyílik meg a Pataky Galériában.

Magyar Nemzet 1986. X. 28.

Gruber Béla, festő

GRUBER BÉLA-EMLÉKKIÁLLÍTÁS

A művész festményeiből a Pataky Galériában nyílt kiállítás. A megnyitón Németh Lajos művészettörténész mondott beszédet, mellette Zsigmond Attila, a Budapest Galéria főigazgatója.

–: Hazai T

Új Tüb

43.

XXIII/46

Gruber Béla, festő

Kiállítás

GRUBER BÉLA EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Pataky István Művelődési Központ

Nagy mesterek „rokona" volt ez a festő, aki annyi életidőt kapott, mint Masaccio — 27 éves korában hunyt el, s ez a kegyetlenül rövid idő is elég volt ahhoz, hogy műve fennmaradjon. Sorsa, az, hogy idegszanatóriumban fejezte be életét, Van Gogh örökösévé avatja; egyik csendéletén látható is a holland festő neve. A nagy elődhöz hasonlóan Gruber is festett a betegszobában, a szanatórium kertjét — ez egyik legjobb, legemlékezetesebb alkotása — és a betegeket is. Fontos az is, hogy Bernáth Aurél tanítványa volt, mestere három cikkben is méltatta Gruber műveinek maradandó minőségét. Szembetűnő, hogy a színek tömbös összefogásában Nemes Lampérth Józseffel rokon a művészete, és hajógyári sorozatában, ahol 1952-ben dolgozott, Derkovits Gyula eszményeit viszi tovább. Mindezek ellenére művészetének minden pontján Gruber Béla maradéktalanul és kizárólagosan egyéni. Már első emlékkiállítása (1964-ben) is a reveláció erejével hatott, ma pedig még pontosabban látjuk nagyságát. Bár Csontváryhoz, Gulácsyhoz hasonlóan ő is beteg volt, festményei, rajzai az egészséget, az egyensúlyt, az erőt sugározzák.

Gruber Béla a század fontos művészeti törekvéseit oldotta fel mély és természetes szintézisben. Korszerű és közérthető, a látványon belüli elvonatkoztatásokkal közöl fontos híreket az ember megújulásra kész belső tájairól, természetéről.

Losonci Miklós

-: Heti ajánlat

Új Tükör

3

XX(9/50

GRUBER BÉLA

emlékkiállitásáról
repr.Festőmüterem

Losonci Miklós:G.B.emlékkiállitás.Vác.Müvelődési Központ

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/19.sz.4.o.

15. ... Fd7

16. He4 Bb8

Ez után a sikertelen közjáték után (melyben világos megkísérelt támadást érlelni a királyszárnyon, gyümölcstelenül) most sötét ragadja kezébe a kezdeményezést, e megnyitásra oly jellemzően; a tett lépés nem csupán a bástya elvonulása a szárnyra fejlesztett világos futó nagyátlójáról, hanem már a későbbi támadás előkészítése is. (b5, stb.)

17. Vd2 Hd4

18. Hf4 Fc6

19. Hd5 ...

A hosszúléptű futópár hiányában világos számára a 19. b4 cxb4 stb. vonalnyitás túl kockázatos lenne; így inkább rövid hatósugarú könnyű tisztjeinek akciójára alapoz, bár bölcsebben tenné, ha királyszárnyi gyalogtöbbletével szuronyrohamra indulna.

19. ... a5!

Amit sötét a 19. ... Fxd5 20. cxd5 révén nyerne, könnyen elveszíthetné a további vámon (pl. 20. ... b5 21. Bxf8+ Vxf8 22. Bf1 Ve8 23. Hc3 b4 24 He2 stb.) A 19. ... b5 is túl korai lenne a 20. b4 ellen-

Gruber Béla

Németh Lajos: Gruber Béla festészete - Kritikai
1966. 4. évf. 9. sz. 22-28 l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

256. l.

Gruber Béla

Perbeli vásár

Magyar Nemzet 1986. XII. 6.

Gruber Béla

Pataky Galéria

Siófok
1986. XII. 5.

X Gruber Béla

Balatoni táj, olaj
Parkrészlet, olaj
Kő kövön nem marad, olaj

Őszi kiállitás. Nemzeti Szalon, 1939. szept. 7 l.

MISERUHA

lila selyemszövet, aranyhímzésű indákkal, pikkelyekkel és sávokkal, melyek felületét három függőleges mezőre osztják.
Mag. 115 cm.
Talán Esterházi György kanonok (1654—1663) birtokából. Lepold Antal ajándéka, 1941.
Lepold Katalogus 161. sz.

MISEING,

fehér vászonból, széles gazdagrajzú vert csipkeszéllel: edényből kinövő virágos fát öntöző két nőalak, felettük angyalok és bőségszarus nők, lebegő páva, közben palmettás baldachinok alatt táncosnők angyalkával.
Szél. 64 cm.
Milánói munka, 1680 körül.
Tévesen Oláh Miklóstól származtatva, valószínűen Keresztély Ágost prímás tulajdonából.
Dankó 101—102. l. (Képe XLII. táblán.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 371. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XV., 1881., 349—350. l. — Lepold—Homor 74. l. — Gerevich PA, 200 l. — Lepold Adatok, 12. l. — Csernyánszky 96—99. l. (Képe 97. l.) — Lepold Katalógus 194. sz.

KÉRY JÁNOS KARINGE,

csalánvászonból, aranyhímzésű batisztsávval és rozettás aranycsipkével. Ujjakon keskenyebb aranycsipke.
A csipke 15 cm széles.

MDh

Gruber Béla, festő

Nagytehetségű hatvanéves művészünk vendég volt, mikor huszonnyolc éves korában meghalt. Hat négyzetméteres, befejezetlen diplomamunkája megragadó, önarcképei, portréi, rajzai, tanulmányai egyaránt bizonyítják tehetségét.

M. K. É.: Gruber Béla - emlékkiállítás 8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. május 21.

Gruber Béla, grafikus

7Dh

Rajza:

Repr.

Gruber Béla: Fatanulmány

9.

NÉPSZABADSÁG, dn. 1963. nov. 3.

M.D.K

Gruber Béla
festő

Életéről – műveiről – munkájá-
ról is a verző

Remsey Iván: Emlékezés Gruber Bélára
Művészet, 1964. szeptember – 37 lap.

Gruber Béla
festő

M.D.K.

„Stert bukszusokkal", „Tanulmány a diplomamunkához", „Ő narcisz tükörrel" c. művei szerepelnek a tárlaton.

Dezső József: Gruber Béla festőművész emlékkiállítása.
Művészet, 1964. szeptember – 36 lap

M.D.K

Gruber Béla
festő-

Uszályok }
Önarckép } repro
Kovháza egyeliszekvény

Dezső József: Gruber Béla festőművész emlékkiállítása
Művészet, 1964. szeptember – 36 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 MÁJ 7.

PESTI MŰSOR

Gruber Béla

1021

BÓK ISTVÁN GALÉRIA (V., Váci u. 25.): **Gorka Lívia keramikus művész kiállítása.** Nyitva: 9.30—18, szomb. 10 14 óráig. (1-én zárva.)

DÜRER-TEREM (V., Bajcsy Zsilinszky út 52.): 6-ig: **Szász Endre grafikusművész kiállítása.** Nyitva: 9.30—18 óráig. (1-én és 2-án zárva.)

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.): 3-ig: **Shakespeare-könyvkiállítás.** Nyitva: 11—19 óráig. (1-én és 2-án zárva.)

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33—37): **»Shakespeare Magyarországon« emlékkiállítás.** Nyitva: 11—19 óráig. (1-én és 3-án zárva.)

KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA KIÁLLÍTÓ TERME (VI., Népköztársaság útja 69—71): **Gruber Béla emlékkiállítás.** Nyitva: 11—19 óráig. (1-én és 2-án zárva.)

rizsi érsekség io-vikáriusa	**Egri István**
Szerafin páter, a Simonin-család gyóntatója . . .	**Mécs Károly**
Destand abbé, egyházjogász . .	**Kautzky József**
Fleury abbé . . .	**Tóth Miklós**
Mater Katalin, a Szent Eutrópa zárda házfőnöknője	**Mezei Mária**
Marie-Suzanne Simonin	**Polónyi Gyöngyi fh.**
Simoninné, Marie-Suzanne anyja .	**Temessy Hédi**
Mater de Mari-	

Uruber Béla

Uj Ember 1986. XII. 7

Gruber Béla, festő

□ GRUBER BÉLA festőművész emlékkiállítása június 20-án délután 4 órakor nyílik a Budavári palota D épületében.

□ Gruber Béla ... 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978. jún. 16

Gruber Béla, festő

GRUBER BÉLA festőművész emlékkiállítása június 20-án délután 4 órakor nyílik meg a Budavári Palota D épületében.

–: Hü

8.

Népszabadság, Bp. 1978. jún. 16.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Gruber Béla

MAGYAR HIRLAP

1969 MAI 6

lága címmel tartott előadást.

▲ GRUBER BÉLA, az 1943-ban fiatalon elhunyt festőművész kiállítását vasárnap nyitották meg a nagykanizsai Thury György Múzeumban. A tárlaton, amelyet Bernáth Aurél Kossuth-díjas festőművész nyitott meg, Gruber Béla 108 alkotását, 38 olajfestményét és 70 grafikáját mutatják be. A kiállítás két hónapig marad nyitva.

⊙ *A TOLNA MEGYEI MŰVÉSZETI SZEMLÉT Dunaszentgyörgyön tartották vasárnap. A községi művelődési házban a megye legjobb ének- és zenekarai, va-*

1004

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Gruber Béla

1021

ZALAI HÍRLAP

Kiállítások a két városban

A képzőművészet barátainak népes tábora gyűlt össze vasárnap délelőtt Nagykanizsán a Thúri György Múzeum Lenin úti kiállító termében. A fokozott érdeklődés egy tragikusan korán derékbatört életmű bemutatásának, egy nagy reményű, 27 éves korában elhunyt festőművész, *Gruber Béla* emlékének és műveinek szólt.

A Thúri György Múzeum és a megyei tanács vb művelődésügyi osztálya által rendezett kiállítást a Gruber család tagjainak, a festő négy testvérének jelenlétében *Bernáth Aurél* Kossuth-díjas festőművész nyitotta meg. Gruber Béla főiskolai tanára méltatta a nagy tehetségű tanítvány munkásságát, majd ezt követően tárlatvezetést tartott az érdeklődőknek, akik közt ott láthattuk *Újvári Sándort*, a megyei tanács vb elnökét, *Söjtör Jánost*, a járási pártbizottság első titkárát, *Mózes Pált*, a városi tanács vb elnökét is. A mintaszerűen megrendezett bemutatón — a Gruber család, a Magyar Nemzeti Galéria és Képzőművészeti Főiskola tulajdonában levő alkotások közül — több mint 100 művet, 36 festményt és mintegy 80 grafikai lapot állítottak ki.

★

Szintén vasárnap délelőtt 11 órakor nyitották meg Zalaegerszegen a Megyei Művelődési Központ színházi előterében a VII. Zalai Fotokiállítást. Mint a tárlatot megnyitó Karvalits Ferenc, a KISZ Zala megyei Bizottságának titkára kiemelte: — *Nem sok megye büszkélkedhet az országban azzal, hogy közel egy évtizedes hagyományt teremtett meg a megyei fotósok reprezentatív megjelentetésére, az alkotók és a szemlélők találkozására.*

A kiállítás alkalmából a legsikerültebb képek alkotóit a Zala megyei tanács vb művelődésügyi osztálya, a KISZ Zala megyei Bizottsága és a Megyei Művelődési Központ értékes díjazásban, pénzjutalomban is részesítette. A felnőtt kategóriában díjat kapott *Rezsek György* (nagykanizsai fotoklub), *dr. Kamenár Tibor* (nagykanizsai fotoklub), *Kertész József* (zalaegerszegi fotoklub), *Zóka Gyula* (zalaegerszegi fotoklub), míg az ifjúsági kategóriában három nagykanizsai fiatal, *Juhász Ferenc* és *Novai György* — mindketten a Landler Ferenc Gimnázium tanulói —, valamint *Temesvári Endre* (fiúkollégium) részesült pénzjutalomban.

A két kiállítás méltatására a későbbiekben még visszatérünk.

ZALAI HÍRLAP

Idegenben ezúttal sem sikerült

Szolnoki MTE — ZTE 2:1

Szolnok, 2500 néző. Játékvezető: Vincze dr.

SZOLNOK: Nagy P. — Heidrich, Pap I., Molnár, Kolláth, Papp II., Sebők, Himmer II. (Halmi, 78. perc), Pallai, Nagy F., Imri. Edző: Czigony István.

ZTE: Bolemányi — Prokisch, Papp, Vörös, Filó, Kocsis, Fehér, Kajtár, Tóth T., Madár (Babolcsay, 75. perc), Bita. Edző: Szőcs János.

Már az első percben egy kellemetlen, pattogó lövést kellett védenie **Bolemányinak**, majd egy-két erőteljes „belemenéssel" igyekeztek a szolnokiak tekintélyt szerezni. **Fehér** látta ennek először kárát, akit már a 2. percben hosszabban kellett ápolni. Az első negyed órában egyébként kiegyenlített volt a játék, amelynek során **Prokisch** és **Fehér** lövése kerülte el a kaput, a szolnoki támadásokat viszont hazaadásokkal tisztázta a ZTE védelme. A 15. percben **Bitát** felvágták, a büntetőt **Madár Kajtár** elé csúsztatta, akinek hatalmas lövését csak nehezen hárította szögletre a kapus. A bal oldalról beívelt szöglet már átszállt Nagy P. felett, de a gólvonalról **Pap I.** kifejelte a labdát.

A 19. percben Pallai futott el, s 5 méterről leadott lövése a kapufáról vágódott a bal sarokba. 1:0.

teltek el, de az 55. perc meghozta az egyenlítést:

egy szögletet Kocsis kapura fejelt, s a visszapattanó labdát Fehér újabb fejessel küldte a hálóba. 1:1.

Egy időre a ZTE volt ezután fölényben, **Madár** lövését védte először nehezen a kapus, majd **Vörös** lövése szállt mellé. A szolnokiak alig jutottak szóhoz, ennek ellenére mégis ők szereztek váratlan vezetést:

a 69. percben egy partdobás után Nagy Himmer II. elé játszott, aki lesgyanús helyzetből a hálóba lőtt. 2:1.

Újra zavarba jött a ZTE, s a 70. percben ismét a hálóba került a labda, de a játékvezető les címén most nem ítélt gólt. Közvetlenül ezután **Fehér—Kajtár—Kocsis** adogatás után szögletre védett a kapus, ugyanez lett a sorsa később

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Gruber Béla

NÉPSZABADSÁG

1964 MÁJ 12.

1021

GRUBER BÉLA-EMLÉKKIÁLLÍTÁS

A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA kiállítótermeinek falait egy főiskolai növendék festményei, pasztellképei, rajzai borítják. Közöttük egy igényes, befejezetlenségében is megragadó, hat négyzetméteres kompozíció: *Gruber Béla* be nem fejezett diplomamunkája.

Kivételes és megdöbbentő ez a kiállítás, hiszen tudomásul kell vennünk, hogy a főiskola egy huszonnyolc évesen elhunyt, hatodéves növendékének a hagyatékát látjuk. Szívet szorongató a tudat, hogy a betegség, a halál egy nagy tehetségű művész kezéből tulajdonképpeni pályakezdése előtt ragadta ki az ecsetet, a rajzkrétát, a rajztollat. Hanem valójában a művészi alkotóerő láttán még ilyen tragikus sors esetében sem jogos a szánakozás. Noha töredékesen, noha befejezetlenül, de érvényes életmű áll előttünk, hatásában megragadó, számban sem csekély; mintha ez a fiatal művész erejét megfeszítve sietett volna, hogy tanulmányai közben értékes, maradandó alkotásokat hagyhasson korára s az utókorra.

E műveket látva, vizsgálva alakulásukat is — amit lehetővé tesznek a vázlatok meg a nagy tervnek, a diplomamunkának nemcsak elképzelését, de részleteit is kidolgozó tanulmányok — elsősorban a tragikus sorsú művésznövendék tehetségét kell észrevennünk. Egyúttal megállapíthatjuk, hogy ennek a kifejezésben dús és vívódások között kiérlelt, sajnálatosan hamar lezárt életműnek alapjául az élmények szolgáltak: egy nehéz kamaszkor, egy hányatott ifjúság élményei, amelyek a társadalmi termelőmunkával, a magyar munkásság életével való legközvetlenebb kapcsolatban alakultak. Gruber Béla fiatal nagyüzemi munkás volt, mielőtt a főiskolára került.

Elismerés illeti mindazokat, akik korán felismerték tehetségét, segítették őt és lehetővé tették, hogy a legalkalmasabb környezetben, kitűnő művésztanárok vezetése mellett fejlessze ki ezt a tehetséget.

AZ EMLÉKKIÁLLÍTÁS arról tanúskodik, hogy a képszerkesztés, az ábrázolt személyeknek a környezet tárgyi világával való kapcsolata izgatta leginkább ezt a művésznövendéket, s az a becsülésre méltó szándék, hogy élményei szorítására érzései kifejezésével stílusban és technikában is túljusson a megismert példákon, a festészet múltjának és az ő közvetlen vezetőinek a tanításán.

Érzelmektől átfűtött és mégis racionálisan megszerkesztett színvilág volt Gruber Béláé — s ez leginkább vázlatai, tanulmányai alapján és a nem is befejezett diplomamunkát szemlélve állapítható meg. Az a világ, amit ábrázolt, közvetlen környezete volt: elsősorban a műterem — és diplomamunkájából kiderül, hogy őt is hevítette a nagy realista festőművésznek, Gustave Courbertnak szándéka, belevonni az egész világot ebbe a műterembe. Bele akarta sűríteni nemcsak festői álmát, hanem a környezetről, a dunai vontatóhajókról, a csendélettárgyakról, mindenfajta, de főként a női szépségről, a gondolkozó s az ábrándozó ifjúságról szóló vallomásait.

ÖNARCKÉPEI ELÁRULJÁK vívódásait és őszinteségét is: minden szépítés nélkül vallott indulatairól. Megragadó, sűrű pasztelljei a kórházkert látomásait bontják ki a nézők szeme előtt: oly kidolgozottak, végérvényesek ezek a kis képek, akárha textilbe szőtte volna őket.

E pasztellköltemények szemlélve átérezzük, hogy mily szánandó sors volt, amint egy fiatal művész előtt utoljára ez a látvány tárul ki: e rideg tárgyi világ, amely szépségével sem feledtette el a fájdalmat, a lemondást, az életnek mondandó végső búcsút.

M. K. E.

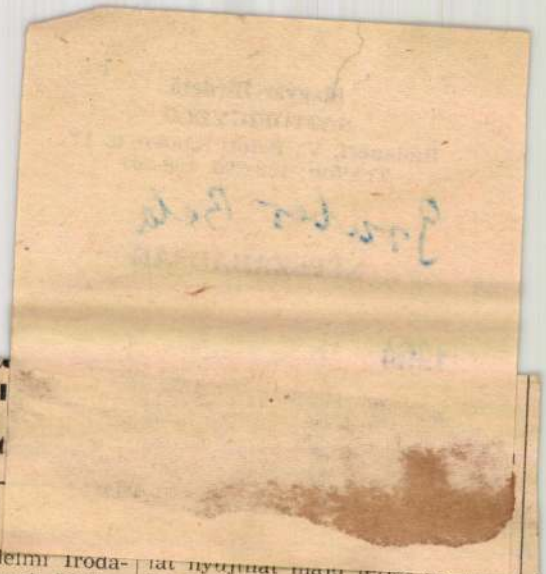

megállapodást zöldségfélék értékesítésére, majd *a bevétel nagy részét elsikkasztotta.* Sorra jelentkeznek a károsultak: a *gyomai*, az *úri*, a *tatai* termelőszövetkezet és a többiek. A nyomozás még a kezdet kezdetén tart, nehéz lenne következtetni a tényleges károkra. Az alkalmi zöldségárusok azonban 71 ezer forint elsikkasztását már bevallották.

Beszélni kell az ilyen bűnügyekről, mert dörzsölt vállalkozók egy idő óta mind gyakrabban vetik ki hálójukat a termelőszövetkezetekre. A Szántó Sándor-féle zöldségárusok úgy lépnek fel, mint a szövetkezet jótevői, holott nekik csak a hivatalos cégére van szükségük, amely mögött degeszre tömhetik a pénztárcájukat. Ez bizonyosodott be a tótkomlósi Alkotmány Termelőszövetkezet esetében is. A szövetkezet Teleki téri árudájának volt vezetője, *Laki Pál*, aki a közeljövőben kerül a vádlottak padjára, félmillió forintos forgalmat bonyolított le engedély, a szövetkezet tudta és beleegyezése nélkül. Erről a féktelen harácsolásról letartóztatásának idején részletesen írtunk. Ami akkor még csak feltevés volt, az ma bizonyított tény: a szövetkezet vezetői, felettesei tudták, hogy Laki egyszer már hozzányúlt a társasalmi tulajdonhoz, mégis áldásuat adták működésére. De ennél is felháborítóbb az a körülmény, hogy az árudavezető a termelőszövetkezetek zöldségüzleteinek

gyakran fal

Miért tűri a t

ellenőrző szervénél, Gazdaságok Kereskedelmi Irodaján is talált cinkostársat. Előfordult például, hogy *az áruda felügyelője 30 ezer forintos árcsökkenést igazolt Lakinak, holott nem is volt árcsökkenés*, s az ellenőrnek egyébként is mindenképpen csak ezerforintos összegig terjedt az aláírási joga.

Nyilvánvaló tehát, hogy az üzérek csak ott „hasznosíthatják" magukat, ahol befogadják őket és elnézőek velük szemben. Ugyancsak most nyomoz a rendőrség *Kiss Iván*, Budapest II., Mártírok útja 64/a szám alatti lakos zöldségpanamájának ügyében. Kiss előbb az állami kereskedelem üzleteiben szedte meg magát, hogy azután a dobozi Petőfi Tsz újpesti árudájában próbáljon szerencsét. Az újpesti zöldségüzlet, amelybe tiszasasi, diósjenői szövetkezetek is társultak, két év alatt egymilliót forgalmazott — hivatalosan. Kiss hétszázalékos jutalékot kapott, plusz két százalékot kálóra, az esetleges veszteségek fedezésére. Ez mindenképpen tisztes jövedelem. Az árudavezetőnek azonban nem volt elég: a dobozi szövetkezet engedélye, tudta nélkül *feketén is vett zöldséget, sőt néhány alkalommal baromfit is árult a zöldségüzletben.*

bízható képet a dobozi termelőszövetkezet káráról.

Természetesen nem minden szövetkezet engedheti meg magának azt a „luxust", hogy 200—250 kilométerre fuvarozza a zöldségfélét, s rovott múltú árudavezetőket foglalkoztasson. A termelőszövetkezeti zöldségüzletek többségében tisztességes, a lakosság és a tsz-ek számára egyaránt hasznos üzleteket bonyolítanak le. Általában helyes az a törekvés, hogy az állami és fmsz-bolthálózatot kiegészítik, pótolják a tsz-árudák. De elítélendő a körmönfont nyerészkedés, az a mód, ahogy néhány kalandor visszaél a zöldségellátás nehézségeivel. Sokszor a termelőszövetkezetek vezetőinek tapasztalatlansága, jóhiszeműsége játszik a bűnözők kezére, néha azonban — amint az idézett példákból kiderül — maguk a tsz-vezetők *tudatosan is támogatják az üzérkedést.* Ezért a szövetkezeti zöldségárusítás ma még a pénzhajhászok kedvelt vadászterülete, s az lesz mindaddig, amíg a közös gazdaságok tagsága eltűri, hogy egyesek visszaéljenek a szövetkezetek kölcsönvett nevével, jó hírével.

Kőszegi Frigyes

1969 MÁJ 24

Gruber Béla

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

sági év végén.

— **Gruber Béla-emlékkiállítást rendez a Zala megyei Tanács művelődésügyi osztálya** és a nagykanizsai Thury György Múzeum, amelyet május 25-én délelőtt a múzeum termeiben nyit meg Bernáth Aurél Kossuth-díjas festőművész.

A beszámolót vita követt
majd a testület egyetértve
jelentéssel, azt jóváhagyóla
tudomásul vette.

Nem tudtak mit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-728
14/a OKT 31
NÉPÚJSÁG (HEVES)
Gruber Béla,
festőművész
1021

Gruber Béla egri emlékkiállításáról

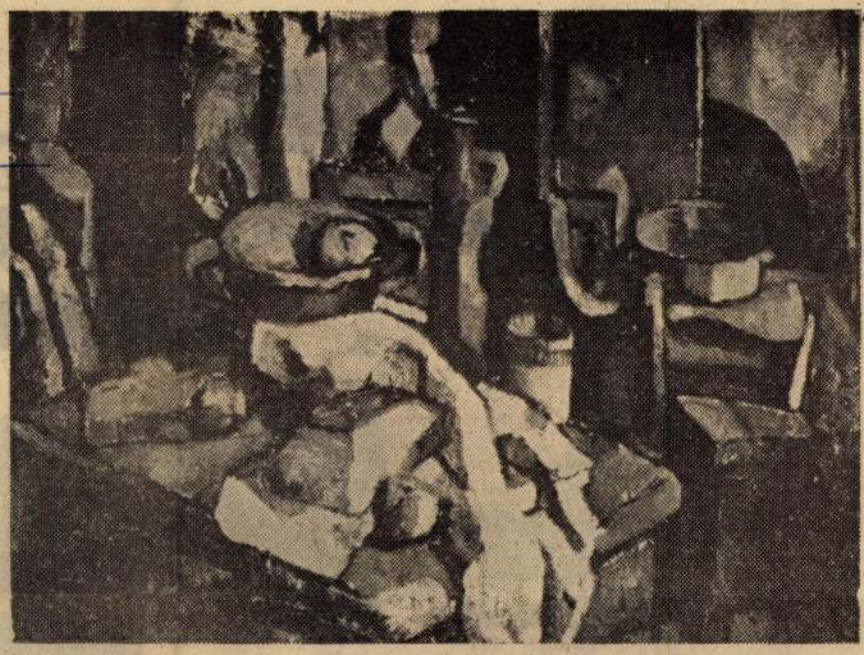

CSENDÉLET

Vasárnap nyitották meg az egri Gárdonyi Géza Színház előcsarnokában *Gruber Béla* festőművész emlékkiállítását. Maga a név sokak számára nem mond semmit, — s ez nem is csoda, ha arra gondolunk, hogy Magyarországon több mint 900 festő él, és csak a közelmúlttal foglalkozó művészettörténet, -kritika is ennek sokszorosát tartja számon. Éppen ezért feladat, hogy kortársaink között válogatva, igyekezzünk azokat az értékeket megtalálni és bemutatni — akár így, egy város és az idelátogatók kisebb nyilvánossága előtt is —, akikről úgy ítélhetünk, hogy helyük van és helyük lesz a magyar művészet történetében.

Gruber Béla kiállításán, ha az adott szűk keretek között is, de olyan művészt ismerhetünk meg, akinek nemcsak a magyar „panteonban" kell helyet biztosítani, hanem lehetővé kell tenni, hogy sajnálatosan korai halála ellenére is élőként hasson mai képzőművészetünkben.

Talán túlzásnak tűnik egy olyan festőt emelni az iskolateremtő művész rangjára, akinek munkássága még valójában ki sem bontakozhatott. Hiszen Gruber Béla főiskolai hallgatóként, diplomamunkájának befejezése előtt, 27 éves korában halt meg. Mégis joggal állíthatjuk, hogy teljes életművet hagyott hátra.

A válogatás, a rendezés munkája közben az ember akaratlanul is a már berögződött séma szerint — korszakol. Fiatalkori és érett műveket emleget, s aztán döbben rá, hogy ez esetben három év termése között válogat.

Kiállításunkban igyekeztünk e néhány munkás évről keresztmetszetet adni, az első iskolai tanulmányoktól a szanatóriumban készült remekművű pasztellekig. Ha nem is vállalkozhattunk az életmű bemutatására, de így kívántunk Gruber valóban kirobbanó tehetségéről képet adni.

A kiállítás megnyitásán *Bernáth Aurél* beszéde, és a katalógusban közölt írása nemcsak a mester és tanítvány bensőséges viszonyáról szólt, hanem Gruber munkásságáról oly szép és teljes méltatást adott, melyhez nehéz lenne valamit hozzátenni.

Csak Bernáth Aurél gondolatait idézhetem, ha még egyszer leírom, hogy Gruber Béla soha nem küzdött avval a problémával, hogy *mit, hogyan* ábrázoljon. A világ, melyet kifejezni akart, egyértelmű volt számára, s *„a magától értetődő, robusztus fogalmazás olyan metszően biztos, mélyreható látást sugalmaz, ami előtt, mint valódi természeti csoda előtt kell állnunk."*

Nem célom tehát a méltatást méltatással tetőzni, inkább néhány kép elemzésével a tárlatlátogató közönségnek szeretnék segítséget nyújtani.

Grubernek már „korai" (1961-ben készült) művei, a nagyobb méretű, sötét tónusú olajfestmények is meglepő érettséget mutatnak. Már itt megfigyelhetjük a részleteket mellőző, lényegre törő ábrázolásmódját, határozott és harmonikus színeit.

A Munkásanya a magyar festészet nagy realistáinak nyomdokain halad, a csendéletek sorából a *halas* és főleg a *kenyeres csendéletet* emelhetjük ki, mely utóbbin a cézanne-i örökséget követi, illetve éleszti újjá.

Minden fiatal festő szívesen ábrázolja magát, hiszen arcvonásaiban emberi-művészi egyéniségét keresi és dokumentálja. Gruber önarcképeiről külön tanulmányt lehetne írni. Az egri kiállítás válogatásában is több önarckép szerepel, melyek közül az elsők (grafika, kisebbik olaj) fiatalos magabiztosságát a szándékoltan cézanne-os *Önarckép vörös zekében* komoly és határozott festő-arca váltja fel, míg végül a szanatóriumban készült utolsó (pasztell) arcképeken az emberséget a végsőkig őrző, tragikus erőfeszítés tükröződik.

Gruber Béla rövid munkásságának központi témája volt életének színtere, a festőműterem. A kiállításon több, különböző technikájú festmény és vázlat látható ebből a körből. Tulajdonképpen ezek mindegyike a vizsgamunka, a nagy feladat előtanulmányának tekinthető, de mindegyike külön-külön is önálló példája annak az elemi erőnek, belső lendületnek, mely Gruber egész munkásságára jellemző. A műterem összezsúfolt tárgyai; a festőeszközök, könyvek, képek, edények, állványok és drapériák tömkelegében jelenlevő figurák differenciált és egy rendszer egységében összefogott képe drámai intenzitással hat, egyszerre felfokozva és feloldva a látvány szépségét.

Külön fejezetet képeznek, s a betetőzést jelentik azok a pasztellek és grafikák, melyeket rövid betegsége alatt (1963-ban) a szanatóriumban készített. A bemutatott anyag itt is csak töredék, ennek sokszorosa van a család és barátok birtokában.

Az objektivitás megkívánja, hogy csak magát az eredményt nézzük, s eltekintsünk e művek születésének körülményeitől; attól a *„lázas munkaroham"*-tól, áradó életszeretettől, melyek ezeket az alkotásokat létrehozták.

E múlékony anyaggal készült kis képek ragyogó, tiszta, tömör színeikkel, tökéletesen kiegyensúlyozott kompozíciójukkal, játékos és biztos rajzukkal — remekművek. Bármilyen igénytelen témához nyúlt is, a világ igazságáról tudott vele valamit mondani — hogy ismét Bernáth Aurél szavait idézzem.

Csak felsorolás formájában szeretném felhívni a figyelmet az *Üvegházak*, az *Öreg fa*, a *Tájkép jelzőtáblával* titokzatos és mégis valóságos világára, a *Munkások*, a *Szanatóriumi részlet* jókedvű színességére, a betegtársak kifejező és megrázó portréira, a virágcsendéletek egyszeri és tűnékeny szépségére, vagy a *„Bernáth csendélet"* egyedi varázsára, bársonyos, meleg színeire.

Reméljük, hogy ez a kisebb válogatásból rendezett kiállítás is alkalom arra, hogy Gruber Béla személyében egy olyan művészt kapcsolhassunk be mai életünk vérkeringésébe, aki kivételes tehetséggel követte és művelte festészetünk legjobb hagyományait, s akinek művészete folytatható érték.

F. Ludányi Gabriella

Vasárnapi magazin

Cousteau kapitány

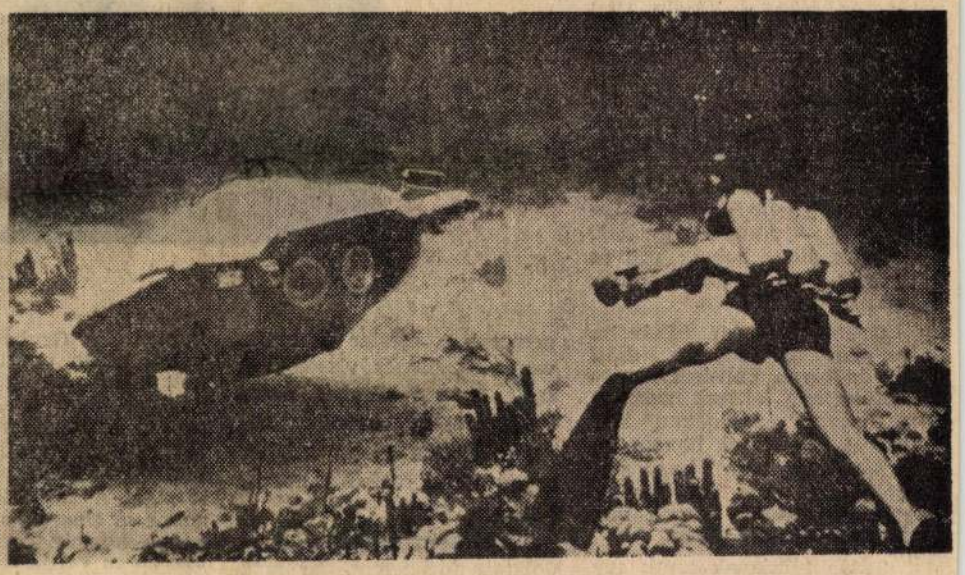

A merülő csészealj a tengerfenéken.

A Cousteau-sztori

Az utóbbi évtizedekben sok ezer ember kutatja vagy csak csodálja a tengerek kisebb-nagyobb mélységeit: békaemberek, búvárok, a nagyobb mélységekbe merülő, különféle szerkezetek legénysége. Példaképük kétségtelenül Jacques-Yves Cousteau, a „nagy öreg", a francia tengerészet volt tisztje. Több mint ötezerszer szállt alá, de kíváncsisága mindig megmaradt.

Ki is tulajdonképpen Cousteau kapitány? Honnan indult el a tengerek mélyét feltáró kutatóútjaira?

Bordeaux közelében született, 1910-ben. A második világháború végén részt vett a fel nem robbant aknák és bombák hatástalanításában, egy önkéntes aknaszedő osztagot vezetett.

Cousteau búvárszenvedélye akkor ébredt fel, 1936-ban, amikor legjobb barátja, Tailliez megtanította az akkori újdonság, a víz alatti védőszemüveg használatára. Cousteau maga mondta:

— Addig úsztam és merültem, mint a vak. A szemnyi ereje maradt, hogy a nehezéket letépje magáról; eszméletlenül emelkedett a felszínre, úgy halászták ki.

Háton viselhető sűrítettlevegő-tartállyal kísérletezett, szüksége lett volna egy olyan szabályozószelep-konstrukcióra, amely automatikusan adagolja bármely mélységben a megfelelő mennyiségű levegőt. Problémájával 1942-ben Emile Gagnan, párizsi mérnökhöz fordult, aki már szerkesztett hasonló szelepeket gázpalackok nyomásának szabályozására. Gagnan és rendben volt, az aqualung bevált.

A Calypso nevű, kiszolgált aknaszedőt Cousteau a saját tervei szerint sok speciális felszereléssel egészítette ki. A hajó orrában előredomborodó, üvegezett kabint alakíttak ki a víz szintje alatt, amelyből megfigyelhették a víz alatti világot.

A speciális felszerelés közé tartozott a fotólaboratórium, a vegyi és a fizikai laboratórium, a hangradar és más készülékek a tengerfenék domborzatának tanulmányozására és mérésére. Erős emelődarut is felszereltek, amellyel kis tengeralattjárót lehetett leengedni és felvonni. Készítettek továbbá egy „cápaketrecet", ebben dolgozott a könnyűbúvár az olyan vizekben, amelyekben nyüzsögtek ezek a ragadozók.

A Calypso 1950-ben készült el, azóta Cousteau úszó műhelye és otthona.

A Calypsónak a Vörös-tenger élővilágának fényképezése és az élővilág fajainak begyűjtése volt fő feladata. Abu Latt szigete körül dolgoztak. Az itteni laguna és korallzátonyok növény- és állatvilága érezték a bőrükön. De Cousteau azt is megfigyelte, hogy a víz alatti élőlények olyan mélységben is csodálatos színűek, ahová a napfény jóformán egyáltalán nem hatol le. Elhatározta, hogy színes fényképeket készít róluk, és el is készítette az első ilyen mélytengeri színes filmet.

Cousteau batiszkáffal nagy mélységekbe is leszállt. A batiszkáf feltalálója Auguste Picard, aki a mélytengeri kutatógömbjét a sztratoszféra-kutatásokhoz használt gömbökhöz hasonlóan szerkesztette meg. Cousteau első leszállásait Piccard-ral együtt hajtotta végre, ezután a francia haditengerészet megbízásából, önállóan számos leszállást végzett.

Az egyik régészeti expedíciójuk alkalmával kiemelték egy görög borszállító hajó rakományát; a hajó mintegy 2200 évvel ezelőtt süllyedt el Marseille közelében.

Több mint 3500 merülést hajtottak végre és mintegy 15 000 tárgyat hoztak a fel-

Gruber Béla festő

Napykanizsán

Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1969 VII. sz

Gruber Béla

Családi (reprodukciók)

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1964. 56-57 p.

Gruber Béla

Műterem (reprodukció)

Bernáth Aurél: Kisebb művészek — Bp. 1974. 56–57 p.

Gruber Béla

Önarckép (reprodukció)

Bernáth Aurél: Kisebb művészek – Bp. 1974. 56-57 p.

Gruber Béla

Műterem c. műve részletesen elemezve.

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1974. 57p.

Gruber Béla

1968-ban Nagykanizsán emlékkiállítása nyílt.

Gruber Béla

Műtermem c. művét — mely diplomamunkája lett volna — az állam megvette a Főiskola könyvtára részére.

Bernáth Aurél: Kisebb világok — Bp. 1974. 57 p.

Gruber Béla

Első kiállítása Pesten volt a Képzőművészeti Főiskolán, rövidebb hallás után.

Bernáth Aurél: Kisebb világok – Bp. 1914. 56 p.

Gruber Béla

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

305. old.

Gruber Béla

festőművész, kiállitása nyilt a Zalaegerszeg-i művelődésházban.

Magyar Hirlap 1969.2.évf.255/8

Gruber Béla

Gruber Béla-emlékkiállítás Egerben

Heves megyei tudósítónktól.

A még főiskolás korában tragikusan elhunyt *Gruber Béla* emlékének szentelték azt a kiállítást, amelyet vasárnap nyitott meg Egerben az ifjú művész egykori mestere, *Bernáth Aurél* Kossuth-díjas festőművész. A Gárdonyi Géza Színház előcsarnokában 46 mű sorakozik a paravánokon, s a műfaj és a technika sokszínűségével vall a mindössze huszonhét évet élt festő tehetségéről.

Az egri tárlat november 22-ig tekinthető meg. X23

Magyar Hirlap 1976/253/9

Gruber Béla, festő

L.: Hegyi Flórián

– :o Kiállításuk 12.

Esti Hírlap, Bp. 1976. okt. 23.

Gruber Béla

1963. szept. 29-én halt meg.

Nemzeti, 1973. szept. 29. 101. évf. 228. sz. 10 p.

Gruber Béla

Neve említve

Dévényi Iván: Kmetty János
születésnapjára

Nagyvilág 74/12 1814. o.

Gruber Béla

Gruber Béla emlékkiállítása
a budapesti Magyar Nemzeti
Galériában megnyílt.

Szabó Lajos: Gruber Béla
Művészet, 1978. június – 48 lap.

Gruber Béla

GRÚBER BÉLÁNAK, a hazai festőművészet másfél évtizeddel ezelőtt, még főiskolás korában elhunyt kivételes tehetségű alakjának festményeiből kiállítás nyílt kedden a Nemzeti Galériában.

Magyar Hirlap 1978-144-8

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 AUG 27

KELET-MAGYARORSZÁG

Gruber Béla

kezdetét veszi, az [illegible]
ból az ajtók keskeny nyílá- négyben:

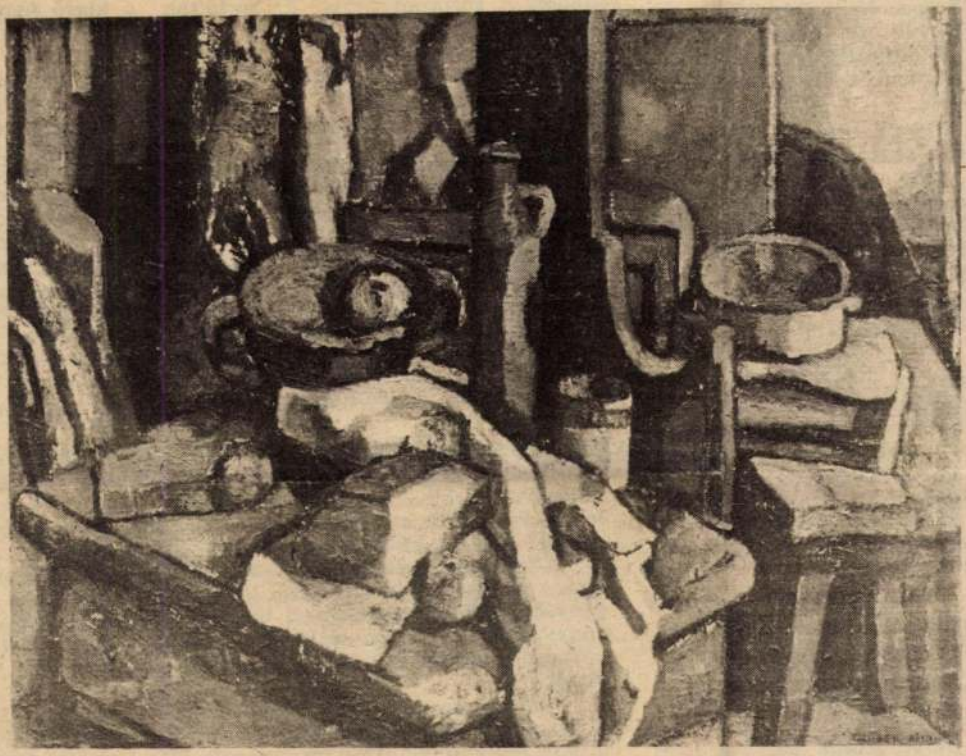

CSENDÉLET KENYÉRREL. Gruber Béla festménye

ban, aki a társadalom peremére került. H. Gy., aki talán a legtöbbre vitte, aki az Állami Népi Együttes táncosa volt, aki a Rigó Jancsi című filmben nyolcperces szólót táncolt, ma csak „lézengő"!

De dr. Vékony Miklós szerint sem ez a jellemző.

Szép lakásban él *Horváth Lajos prímás*, az együttes hajdani zenekarvezetője. Lánya, veje és két unokája lakik vele.

A prímás egy ventillátor légáramában ül.

— Feloszlattak minket, az ÁFÉSZ nem támogatta igazán az együttest, a külföldi utak sorra lemaradtak. Nem akartunk mást, csak azt, hogy a tagok állást kapjanak, ahol a heti három próba biztosítva van. Mert mindent munkaidőn túl, szabad időben csináltunk.

— Két gyermekem van — mondja a fiatalasszony —, de még ma is szívesen táncolnék. Volt idő, amikor hét Horváth volt az együttesben.

A vő, *Varga Dezső* gáz- és vízvezeték-szerelő:

— A szövetkezet a focistákat támogatja inkább. Pedig szép bevételünk volt, és csak

gányok
édes u
Imre v
Sándor.
Berki L
Együttes
rom évi
gemmel

A fiat
godtabb emberek.

— Sokan nem értették meg, hogy a cigányságnak van egy kulturális értéke, amit meg kell menteni. Mi olyasmit akartunk, mint Moszkvában a cigányszínház. Mondják, baj volt a viselkedésünkkel. Csak annyi, mint másokkal. Együtt mentünk mindenhová, a lányokat még

hoz igazán értek. *Rábai M*
lós például nagyon szeret
minket. Tényleg a cigányk
túrát próbáltok megmente
ráadásul az együttes kor
ban tartotta a szertelen ci
nyokat. Ezért már érden
volt létezni. Ezernyi ro
focicsapatot tartanak fenn
országban. Cigányegyüt
csak egy volt.

Volt egyszer egy cigányegyüttes. Kár volt elsorvad hagyni azt, ami létformájuknak, vérmérsékletüknek megf lel, amivel beilleszkedni is tudnak. A cigánykultúra, amir keveset tudunk, része a magyar népi kultúrának is.

A bukásért azonban kár lenne csak az ÁFÉSZ-t okol hiszen az elsősorban gazdasági szerv. Hiba volna csak a c gányokat elmarasztalni, mert ha akad erőskezű ember, m ennyi kirívó eset sem történik. A város, a járás, a megy kulturális szervei is több figyelmet fordíthattak volr rájuk.

Csíky Júlia még nem öreg. Horváth Lajos azt mondt „Júlia még sokat tudna adni." A ruhák és a kellékek rak tárban porosodnak. Még megvannak. Kár lenne végleg ott hagyni őket.

Speidl Zoltá

Gruber Béla festő

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

1969 AUG 31

A nagysikerű kanizsai bemutató után a közeljövőben Zalaegerszegen is láthatják az érdeklődők a tragikusan korán elhunyt festőművész, Gruber Béla alkotásait. Az érdeklődéssel várt tárlat szeptember 14-én a Megyei Művelődési Központ báltermében nyílik meg.

Gruber Béla
(Bp. 1936 - Bp. 1963)

„Gerendelet helabbal" o.v. 59x74 cm
J. l. j.: Gruber Béla Védett. Kikiáltási ár: 8000 Ft

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Gruber Béla (1936-1963)

„Vásárhelyi táj" o.v. 56x65 cm

s.l.j. Gruber Béla Védett

Kiváltási ár: 10000 ft.

BÁV 53.Képaukció Bp.1980.december

Gruber Béla (Bp. 1936 - Bp. 1963)

„Gyümölcsendélet" o. Zarton 61 X 73 cm

J. l. j.: Gruber Béla Védett

Eredeti ár: 8000 ft.

BÁV 59. Képaukció Bp. 1982. december

Gruber Béla, festő

● *EMLÉKKIÁLLÍTÁS. Gruber Béla festőművész emlékkiállítása, a Vak Bottyán Múzeum rendezésében, ma délután 5 órakor nyílik Vácott, a Görög Templom Kiállítóteremben. Megnyitja: dr. Németh Lajos művészettörténész.*

–: o Emlékkiállítás

Esti Hírlap, Bp. 1981. ápr. 27.

8.

A kiállítás megtekinthető
2004. március 9-től április 10-ig, hétfő kivételével
naponta 10 – 18 óráig

1064 Budapest, Vörösmarty utca 47/a.
Megközelíthető a kis földalattival, bejárat az udvarról, földszinten.

Vigadó Galéria

a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete,
a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
közös működtetésében

Borítón: "Csendélet gesztenye levéllel" 1963

Gruber Béla
(1936-1963)

Meghívó

A közel negyedszázada azonos helyszínen működő Vigadó Galériát
- a Pesti Vigadó történelmi épületével együtt - a következő években felújítják.

A Vigadó Galéria azonban kiállító tevékenységét tovább folytatja ideiglenes, új helyszínen.
Ennek ünnepélyes megnyitásához keresett a Galéria kiemelkedő művészeti értékű eseményt.

Új cím: 1064 Budapest, Vörösmarty utca 47/a.
e-mail: galeria@vigado.hu
új telefonszám: 354-37-70

Külön köszönet a Magyar Nemzeti Galériának és a Gruber családnak

A **Vigadó Galéria**
tisztelettel meghívja Önt és barátait 2004. március 9-e, kedd 17 órára

Gruber Béla (1936-1963) festőművész emlékkiállításának megnyitására.
„Ismeretlen rajzok és képek, valamint a „Festőműterem" című mű bemutatása"

Bevezeti: Feledy Balázs
Köszöntőt mond: Gerzson Pál festőművész,
a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány kuratóriumának alelnöke.

A kiállítást megnyitja Jobbágyi Zsuzsa művészettörténész, Magyar Nemzeti Galéria.
A kiállítás anyagát válogatta és rendezte
Havas Eszter grafikusművész és Fabók Gyula festőművész.

/1021

Gruber Béláról*

A kissé már távoli és mégis gyakran jelentkező személyes emlékek derűs és meleg sugárzásában sorsát tűrhetetlenül fájdalmasnak érzem; a befejezetlen, sőt éppen csak kibomlani készülő élet pusztulása mindig gyötrelmes döbbenetet ébreszt, és akiket valamely kapcsolat kötött egy ilyen fiatal, mindenkinek ajándékot ígérő élethez, kicsit önmagukat is vesztesnek érzik és riadtan, lázadozva kérdik: hogyan történhetett?

Miért ez a megközelíthetetlen, igazságtalan tragédia?

Gruber Bélát életének második, valóban tragikusan rövidre mért szakaszában már nem ismertem, sorsunk természetes alakulása korán véget vetett a barátságnak talán nem is nevezhető kapcsolatnak. Amikor megismerkedtünk, ő tizennégy éves volt, én húsz, neki tehát én már csaknem „bácsi" voltam, féligmeddig a felnőttek világához, ehhez a vonzó és taszító, kívánt és rettegett világhoz tartoztam.

Az anyagiakban szerényen élő óbudai család, melynek egységét és józan önbizalmát a kisebb-nagyobb egzisztenciális gondok sem tudták kikezdeni, három évig második, vagy inkább igazi otthonomnak számított; a szokatlanul őszinte jóindulat és a fetlétlen, gyanakvás nélküli bizalom atmoszféráját a Gruber Antallal tartott barátságnak köszönhettem. Bizonytalan, önmagamat keresgélő fiatalember lévén, nem értettem másokhoz, legkevésbé az olyan riadtan és mégis türelmetlenül ébredező kamaszlélekhez, amilyen Bélában élt.

Hiszen, ahogyan én emlékszem — két-három hónap múlva a távolságok és gátlások ellenére is bizalmat érzett hozzám — éppen ez a kettőség jellemezte őt: végtelenül félénken, a tökéletesen ijesztően jelenségekre bukkanó felfedező óvatosságával ismerkedett a világgal, ugyanakkor mohón, sóvárgó csodálattal vágyakozott érte.

Már korai képein is látni lehet, mennyire szeretett élni; amikor festett, csak a kifejezéssel, az anyaggal kellett vívódnia, nem kellett szembenéznie rendkívüli érzékenységéből adódó félelmeivel, az eszmélés természetes kínjait megtetéző, és főleg a gyakorlati életben ratámadó kishitűségével; festés közben tehát szabadabban, bátrabban kutathatott a körülötte és a benne lüktető világban, kitörhetett a gátlások sötét és tüskés sűrűjéből és a hajnali napot váró folyóparti fákban, az úttesten átbotorkáló sebesült kutyában, a rozsdásodó levelek közül kifénylő vadgesztenyékben társakat talált, akikkel könnyen boldogult, ismerte és szerette őket.

Gruber Bélának a festés és a nagy, elmúlt mesterekkel való áhitatos és nyugtalanító együttlét — aprócska „műtermében" tizenöt—tizenhatévesen több tucat jelentős reprodukciós kiadványt halmozott fel — nem csupán a teremtés és a szépség örömét adta, hanem menedéket is jelentett.

A szürke és vaskos hétköznapokból csak a negatív, nyomasztó elemeket érzékelte, alkata már serdülő korában rákényszerítette, hogy áttételek segítségével éljen, a nyers kiszámíthatatlan valóságban nem tudta feltalálni magát. De a művésznek „élnie" is kell, ismernie és alkalmaznia kell a létfenntartást biztosító folytonos tusakodás fogásait, meg kell teremtenie az alkotás objektív feltételeit.

Sajnos, Béla még egészen szelíd formában sem tudott küzdeni önmagáért. Sem egzisztenciális érdekekért, sem elismerésért.

Mindezzel igen keveset törődött, az anyagi javak számára csak annyiban léteztek, amennyiben művészi elképzeléseinek feltételét jelentették.

Nem volt életrevaló, de azonnal hozzá kell tennem, csak a szó mindennapi, gyakran pejoratív értelmében nem. Aki tizenötéves korában világosodáskor állvány elé áll, és csak délután, boldogan szédelegve bújik elő az átforrósodott szobácskából, nem eszik, nem ül le órákon át — a korabeli fiúk veszett örömmel száguldoznak nedves talpukkal a közeli folyóparton —, ő pedig verítékezve, csillogó mosollyal közli velem, hogy a vízből kinövő fűzfák gyökerei most már igazán olyanok, mint a gyűrűs, célratalanul kígyózó elefántormányok, aki ilyen szívósan és makacsul meg akarja közelíteni, ami szerinte fontos, az szereti, csodálja az életet.

A természethez, különösképpen a fákhoz, valami ősi, panteisztikus vonzalmat érzett. A folyópart és a szélső házak közt, az óbudai gyárkémények füstjét szelidítő platánok és óriásnyárfák alatt néha leültünk valamelyik égővörösre mázolt padra.

Bélán nem fogott az ebéd utáni elernyedés; a város elégedetten lustálkodó, de kicsit azért kedvetlen állatként szuszogott mögöttünk. Béla jellegzetes, haragos mozdulattal hátrább parancsolta fékezhetetlen haját, és óvatosan, mint aki fájós lábbal lépcsőt mászik — akár a hajával, a szóval is nehezen boldogult —, megpróbálta láthatóvá tenni egyik régebbi észrevételét: „Idefigyelj... most megint úgy van... ilyenkor mintha aludna a levegő, és minden... nem az, hogy alszik, hanem a színe... vasárnap még a levegőnek is olyan...: lusta a színe."

Elhallgatott, percekig nézte a szürke és barna foltoktól tarkálló platántörzset, azután megkérdezte: „Szerinted tudok én egyszer majd ilyen fákat festeni?"

Főiskolás korában egyszer találkoztunk össze véletlenül az utcán.

Éppen csak szót váltottunk — két vagy három izgatottnak látszó ifjú társaságában rohant valahová a járókelőkkel zsúfolt, idegesen vibráló estében. A reklámfénytől pirosló árnyékban egy percig csodálkozva, zavartan méregettük egymást — nagycsontú, markáns vasgyúrónak láttam, magabiztosan, örömöt váró arccal magasodott előttem. Kezetfogtunk, villámgyorsan a hajához kapott, és a már türelmetlenül toporgó fiatalemberekkel elszáguldott.

Tudtam, hogy negyedéves, szokásához híven rengeteget dolgozik, és nagyon tehetségesnek tartják; erősnek, derűsnek láttam, és azt hittem, önbizalmat szerzett, felszabadult, s talán a természetes emberi örömökhöz is utat talált. Akkoriban gyakran eszembe jutott édesanyja, aki egy pillanatig sem kételkedett fia rendkívüli tehetségében, és a bámulatosan zsúfolt „műteremben" boldogan méltatta a félszeg, hallgatag fiú képeit, a csaknem feketébe hajló zöld színeket, a vihar előtti levegőben sötétlő barna köveket, a mogorva és föltétlen tiszteletet elváró tárgyakat, a vaskos, önelégülten terpeszkedő karosszéket, a háromlábú téglavörös terítővel takaródzó asztalt, a furcsán, komoran sárgálló citromokat.

Gruber Béla: Csendélet (pasztell)

Édesanyja nem tévedett. És később a főiskolán tanára sem tévedett, aki az igazi művész és az igazi ember féltő és látó szemével ismerte fel Gruber Béla valóban eredeti, szinte félelmetesen termékeny tehetségét, és irányításával, bíztatásával elősegítette a betegségével küzdő fiatal művész alkotóerejének kibontakozását.

Gruber Béla sorsát egyetlenül fájdalmasnak érzem; kiállítása, alkotásra koncentrálódott életének hagyatéka azt sugallja, hogy halálával súlyos, talán fel sem mérhető veszteség érte képzőművészetünket.

Füzesi Gyula

*A visszaemlékezést a tragikus sorsú festő ma megnyíló zalaegerszegi emlékkiállítása alkalmából közöljük.

...d hajszál a válladon?!"

Mindig ilyen előnytelen képeket készítenek rólam...

...megpróbáltam ...magyaráztam,

„Bocsáss meg drágám, elfelejtettem mondani ..., hogy ... nem is a férjem!"

Szöveg nélkül.

Mit igyunk rá?

Természetesen a borokról beszélünk. Már előljáróban leszögezzük: nehéz ételek (általában a magyar konyha termékei) nehéz borokat kívánnak. Így tartja ezt Katona József és Dömötör József is a magyar borokról szóló szép könyv két szerzője. Az alábbiakban az ők útmutatását követjük.

Leveshez nálunk nem szokás bort inni, azonban a nehéz újházi- vagy marhahúsleves megkívánja, hogy „40 cseppnyit" leengedjünk utána a torkunkon. A pörköltekhez sokféle bor ajánlható. A marhapörkölthöz testesebb, csersavas bor dukál, burgundi, vagy soproni kékfrankos. A sertéspörkölthöz a „szép, határozott karakterű" csongrádi, vagy villányi kadarka illik, a fehér borok közül pedig a móri ezerjó. Birkapörkölt után jöjjön a homoki siller, vagy ezerjó. (De készítése közben bele is önthetünk egy keveset.)

Sült jércéhez igyunk pezsgővel kevert vörösbort. A tejfölös paprikáscsirkéhez a nagy szénsavas, szőlőillatú bort, gyöngyösvisontait, domoszlói rizlinget adjunk, vagy kérjünk.

Végül nézzük, miben úszik a hal? Természetesen csakis borban. (Átkozott is volna harmadik vizében.) Sült- vagy rántotthal — utána könnyű fajborok. Például rizlingszilváni, pécsi cirfandli, vagy tramini. A fűszeres, erős halászlé gazdag zamatú borokat követel. Ilyennek mondatik a szekszárdi kadarka, a tokaji furmint, vagy a somlói.

S mire igyunk tokaji aszút? A kérdés helytelen. Egy pohárka aperitifként elfogyasztott aszú után lássunk ebédhez!

Magyar járművek a trópusokon

Tizenhárom évvel ezelőtt jelentek meg az első magyar gyártmányú gépkocsik a forró égövi tájakon. Most 17 országban közlekednek magyar gyártmányú teherautók, dömperek, autóbuszok és speciális szállítókocsik, a többi között Jemenben, Nigériában, Pakisztánban, Indonéziában, Indiá... zés óvja a sivatagi autó motorját a legnagyobb ellenségtől, a portól, a púderfinomságú homoktól, a szavannák állandóan lebegő porfelhőitől. Szúnyoghálót erősítenek a vezetőfülke ablakaira, a motorházra pedig sűrű védőrácsot szerelnek, így védekeznek a levegőben repkedő apró bogarak ha...

MA...

A Rádió Kossuth-adóján: 6,10: Kellemes vasárnapot! — 7,28: Nagy családok. — 8,10: Édes anyanyelvünk. — 8,15: A festődoboz. Mesejáték. — 9,12: Szivárvány ... — 10,30: Vasárnapi koktél. — 12,10: Jó ebédhez szól a nóta. — 13,00: Tiszta szívvel ... — 13,10: Zeneművészeink reflektorfényben. — 14,40: Pillantás a nagyvilágba. Naptényes Bulgária. — 15,08: Musicalslágerek. — 15,39: Tudósaink fóruma. — 15,55: Közvetítés Prágából, a Csehszlovákia — Magyarország VB selejtező labdarúgó mérkőzésről. — 17,50: A jazz kedvelőinek. — 18,05: A Bolgár Kultúra Hete. — 18,30: Hungária Kupa vízilabda torna. — 19,10: A MR és TV népi zenekara játszik. — 19,34: Új lemezeinkből. — 20,20: Közvetítés a Debreceni Csokonai Színházból. Anna-ünnep. Dráma három felvonásban. — 22,10: Sporthírek és totóeredmények. — 22,15: Cziffra György zongoraestje. — 0,10: Verbunkosok.

A Petőfin: 7,00: Egyházi félóra. — 7,30: Bach-orgonaművek. — 8,00: Operakalauz. — 9,01: Népdalcsokor. — 9,33: A Bolgár Kultúra Hete. — 10,01: Szívesen hallgattuk. — 10,53: Százados szenzációk. — 11,23: A Prágai Rádió és TV szimfonikus zenekarának hangversenye. — 13,02: A hátvéd halála és feltámadása. Rádiójáték gyermekeknek. — 14,00: Az Ifjúsági Rádió zenés műsora. — 15,00: Mit üzen a Rádió? — 15,35: Mit hallunk? — 16,05: Operarészletek. — 17,05: Aranygyümölcsök kertje. — 17,38: Szigeti József hegedül. — 18,05: Gulyás László népzenei feldolgozásaiból. — 18,25: Mi ez? — 18,40: Knock out! Zenés játék részletek. — 19,01: Parasztok. Folytatásos rádiójáték. IV. — 20,10: A Tahitis együttes lemezeiből. — 20,25: A Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye. — 22,08: Nagy siker volt — hallgassuk meg újra! — 23,10: Bárdos Lajos: II. népdalrapszódia. — 23,20: Operettrészletek.

A TV műsora: 8,55: Iskolatévé. elsőfokú matematika. — 9,35: Orosz nyelvtanfolyam haladóknak. — 10,00: Műsorismertetés. — 10,01: Hétmérföldes kamera. Úttörőhíradó. — 10,15: Mi újság a Futrinka utcában? — 10,45: Csak gyerekeknek! — 14,48: Műsorismertetés. — 14,50: Iskolatévé. Francia nyelvtanfolyam haladóknak. — 15,15: Tévészőttes. — 15,45: Reklámműsor. — 15,50: Telesport. A Magyarország—Csehszlovákia VB selejtező mérk. közv. Prágából. — 19,00: Reklámműsor. — 19,05: A világ térképe előtt. — 19,15: Esti mese. — 19,30: Rinaldo Rinaldini. Magyarul beszélő nyugatnémet rövidjátékfilm-sorozat. — 19,55: Szünet. — 20,00: TV-híradó. — 20,20: A kormányzó. Tévéfilm. (14 éven felülieknek): — 21,25: Udo Jürgens énekel. — 22,05: Az érem harmadik oldala. — 22,15: TV-híradó — 2. kiadás.

*

A Jugoszláv TV műsorából: 9,00: Barázda. — 9,30: Népi muzsika. — 10,00: Földművelőknek. — 10,50: Nincs probléma a Sinjben. — 11,35: Marek Piegus élményei — sorozatfilm. — 12,35: Evezős EB (felvételről). — 13,35: Vásári TV-iroda. — 13,55: Motorversenyek az „Adria-nagydíjért". — 18,00: Az ember és a világmindenség. — Dokumentum és játékfilm. — 20,35: Fiúk és lányok. — 21,20: Videofon. — 21,35: Sportszemle. — 22,25: Evezős EB.

*

Az Osztrák TV műsorából: 16,25: Ifjúsági műsor. — 17,35: Filmismertetés. — 19,00: TV-Híradó. — 19,30: Sporthírek. — 20,15: Karambol. Film. — 21,40: A Bécsi filharmonikusok koncertje. — 22,35: TV-híradó.

*

A zalaegerszegi Ady moziban 16, 18 és 20 órakor **A hekus és azok a hölgyek** című, magyarul beszélő francia filmet, a **nagykanizsai Béke moziban** 16, 18 és 20 órakor **A Karamazov testvérek** című szovjet filmet, a **Kertmoziban A főnök inkognitóban** című francia filmet vetítik. (Mindhárom film korhatár nélküli).

Az Állami Déryné Színház előadásában Lovásziban, 19,30 órakor: **Drága szerelem.**

HÉTFŐN

A Kossuth-adón: 8,15: Mit üzen a rádió? — 8,50: Kedvelt régi melódiák. — 9,25: A hét előadóművészei: Georg Kulenkampff és Solomon. — 10,05: Operaegyüttesek. — 11,00: Iskolarádió. — 11,35: Zenés játékokból. — 12,20: Ki nyer ma? Játék és muzsika tíz percben. — 12,30: Tánczenei koktél. — 13,15: Népi zene. — 13,45: Válaszolunk hallgatóinknak. — 14,00: Édes anyanyelvünk. — 14,05: Kamarazene. — 14,53: Mai témák, mai dalok Vietnamból. — 15,10: A Gyermekrádió műsora. — 15,45: Geszty Szilvia népdalokat énekel. — 16,00: A világgazdaság hírei. — 16,05: Közben volt egy háború ... Európa 1939. — 1969. — 17,05: Külpolitikai figyelő. — 17,20: Georg Kulenkampff hegedül, Solti György zongorázik. — 17,47: A Budapesti Őszi Vásár mérlege. — 18,02: Sajtókonferencia a KPM-ben. — 19,25: Könnyűzene, tánczene, jazz. — 20,05: Grisa őrmester. Rádiójáték. II. — 21,15: Nótacsokor. — 22,20: Zenekari muzsika. — 23,20: Tánczene.

A Petőfin: 8,05: Népi zene. — 8,40: Mozart: B-dúr szonáta. — 9,00: Ezeregy délelőtt... — Mai mesemondónk: Béres Ilona. — 9,08: Szálljon a dal! — 9,20: Az őserdőből jelentem ... — 9,30: Colorado rejtélye. — 9,40: Óvodások műsora. — 10,00: A zene hullámhosszán — 11,43: Rózsák és mosolyok. Versek. — 12,01: Új lemezeinkből. — 13,05: Gyakorlati emberismeret. — 13,20: Richard Mayer és Luisa Tetrazzini énekel. — 14,00: Kettőtől — hatig. A Rádió- és Televízióújság hangos kiadása. — 17,00: Ötórai tea. — 17,57: Új könyvek. — 18,10: Közkívánatra! Fél óra Oscar Petersonnal. — 18,41: A Démon. Keleti rege. — 19,38: Bach: F-dúr toccata és fuga. — 20,25: Kovács Apollónia cigánydalokat énekel. — 20,50: A Munkásőrség Központi Férfikara és a Vándor-kórus hangversenye a Zeneakadémia nagytermében. — 22,16: Operettrészletek. — 23,10: Virágénekek. — 23,25: A hét előadóművészei: Georg Kulenkampff és Solomon.

A TV nem sugároz műsort.

A Jugoszláv TV műsorából: 17,15: Magyar nyelvű kulturális panoráma. — 17,45: TV-kertecske. — 18,00: Kis világ. — 18,20: A tudomány és mi. — 18,50: Szórakoztató zene. — 19,20: TV-posta. — 20,35: Feleslegesek. — TV-dráma. — 21,35: Irodalmi alakok, a zeneszerzők ihlete. — 22,05: A XX. század filozófusai.

*

Az Osztrák TV műsorából: 18,00: Teletest. — 18,50: Amerre a ...

Gruber Béla

■ Gruber Béla emlékkiállítását 30-án, 17 órakor dr. Németh Lajos művészettörténész nyitja meg a Pataky Galériában.

Népszabadság, 1986. X. 28

„...Neki soha nem volt gondja, hogy mit és hogyan fessen. Ha kellett, a jobb kezét is felszögezte volna a képre. Zseni volt..."

Bernáth Aurél

Az Ipszilon Galéria tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait

Gruber Béla (1936-1963) festőművész

„A magány fogságában" c. kiállítására, mely első válogatás a művész grafikai hagyatékából.

A kiállítást megnyitja 1996. június 21-én, pénteken délután 18 órakor

Dr. Czeizel Endre.

A megnyitó után néhány, a kiállításon nem szereplő grafika árverésre kerül. A bevételből a Gruber Alapítványt támogatjuk.

A kiállítás megtekinthető június 21-től július 3-ig, hétköznap 14-től 20 óráig, szombaton és vasárnap 11-től 20 óráig

Cím: 2000 Szentendre, Dalmát u. 9. Telefon, fax: (06-26) 314-332

Gruber Béla

MEGHÍVÓ

GRUBER BÉLA EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

MEGNYITÓJÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: DR. KERECSÉNYI EDIT A NAGYKANIZSAI „THURY GYÖRGY" MÚZEUM IGAZGATÓJA

1969. SZEPTEMBER 14-ÉN 11 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1969. SZEPT. 14-TŐL 30-IG

MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 9-TŐL 19 ÓRÁIG

Németh Lajos művészettörténész úr

Budapest

Szépművészeti Múzeum,

XIV. Dózsa Gy. u. 41.

ZZ—69—3541

Gerber Antal

Megyei Művelődési Központ
ZALAEGERSZEG
November 7 tér Telefon: 12-790

MDK

Gruber Béla
festő

A régi hűtőcsarnokban tartották meg a fiatal művész (1936-1963) emlékkiállítását. A gyűjtemény középpontjában „Festőműterem" c. diplomamunkája áll.

Frank Yates: Gruber Béla
Élet és Irodalom, 1964. május 9-8 sep

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 — 1 n
ÚJ ÍRÁS
Budapest

Gruber Béla,
festőművész

1021

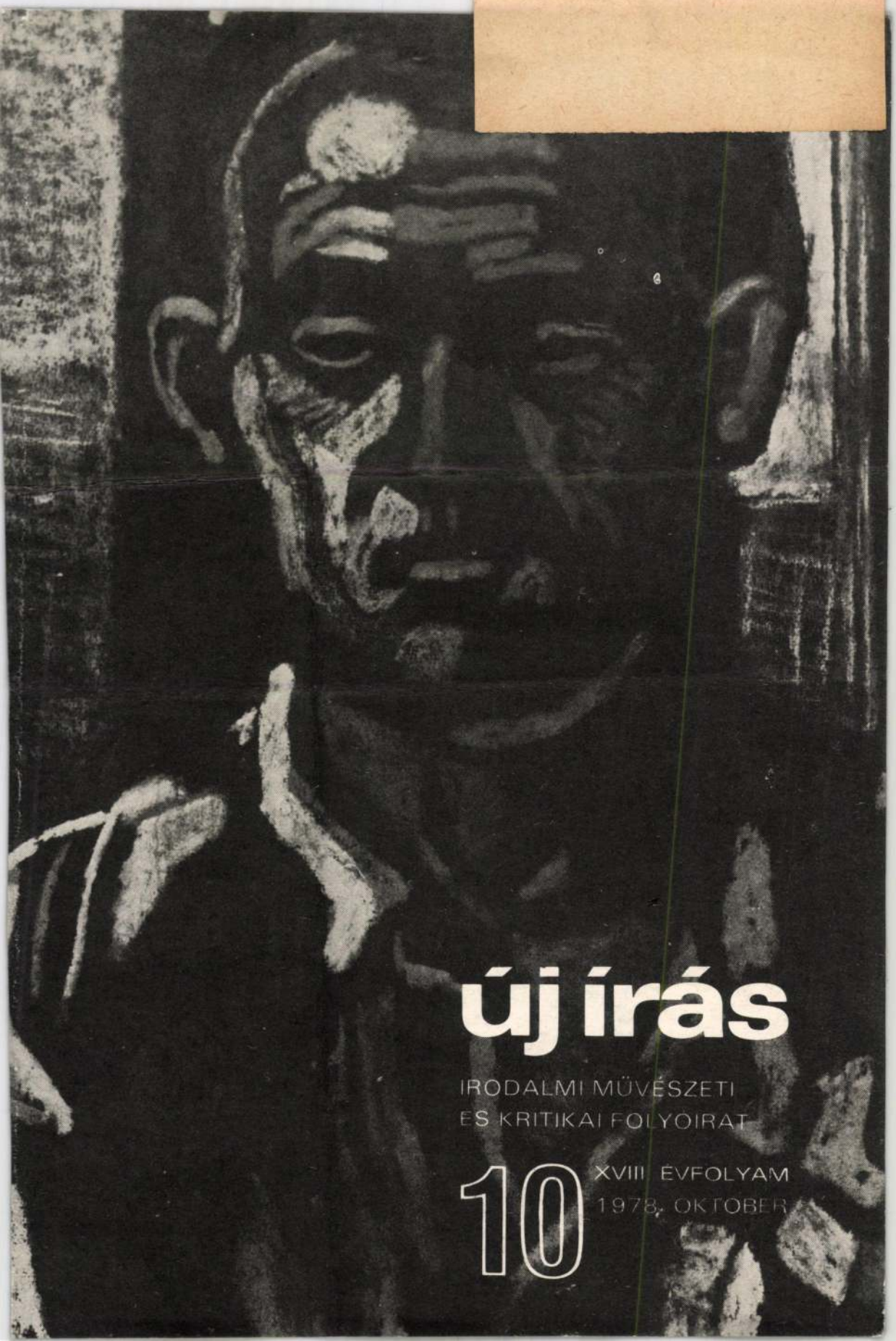

új írás

IRODALMI MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

10 XVIII. ÉVFOLYAM
1978. OKTÓBER

Gruber Béla, festő

13.

XXX/47

Képzőművészet

VADAS JÓZSEF:

Festett öt évet

Középiskolás voltam, amikor meghalt *Gruber Béla*. S hozzám is eljutott tragikus halálának híre. Mindössze huszonhét éves volt, főiskolai diplomamunkájával sem készült még el teljesen, de máris úgy tekintettek rá, mint az új magyar festészet talán legnagyobb ígéretére. Több mint húsz év telt el azóta. Az ő sorsával mérve: egy egész emberöltő. Most már — a *Pataki István Művelődési Központ* galériájában — a megrázó esemény halvány a látogatók emlékezetében. Két évszám lett belőle: 1936—1963. Annál elgondolkodtatóbbak a művek.

A hatvanas évek elején már látni: a magyar képzőművészet diadalmas korszak küszöbére érkezett. Ekkor teljesedik ki a háború előtt indult, de az ötvenes években háttérbe szorított európai iskola tagjainak életműve — Barcsay Jenőtől Bálint Endrén át Vilt Tiborig. Ez a Kerényi-féle Csontváry-síremlék és a Somogyi József által mintázott Szántó-Kovács János-szobor létrejöttének kora. Velük együtt érik be a szocialista Magyarország első művésznemzedéke. Kondor Bélával az élen. Oldódóban a régi; merev normák, és új eszmények segítik a kibontakozást. Ekkor terelődik ismét a figyelem a forradalmi avantgardra, a tízes-húszas évek festőire, akik közül Nemes-Lampérth József súlyos atmoszférájú színeivel, Nagy Balogh János méltóságteljes tömörségével, Kmetty János szikár mágiájával segítette Gruber Bélát az önmagára találásban. Nem tanáraiktól, tőlük kapta legfontosabb inspirációit.

A hetvenes évek elején már közhely: a hatvanas évtized elején új nemzedék startolt. Gruberral szinte egy időben hagyta el a főiskolát Gyémánt László, Lakner László, Kóka Ferenc, illetve Bak Imre, Nádler István, Fajó János. Szándékos ez a csoportosítás. Az új irányba tapogatózó festők egyik tábora a naturális részletekből táplálkozó szürrealizmust, a másik a mértani konstruktivizmust választotta programjának. Máig érezhető elszántsággal. Gruber Béla önmagát sem kímélő roppant erejét az jelzi, hogy egyik irányzattal sem azonosult. Tőle távol állt a tárgyi világ aprólékosan fennköltt ábrázolása; idekenkedett az elvont geometriától is. Portrékat, tájképeket, hajókat festett (diplomamunkája egy szobabelső festőállvánnyal és csendélettel), de elutasította a zsánert is: színes tömbökből építette fel szilárd szerkezetű kompozícióit. A rajznál fontosabb szerepet kap nála a kolorit; azzal a megszorítással, hogy a kékek, vörösek és szürkék az ő felületein öntudatosan hordják a lét mázsás terheit. Ebben a piktúrában nincs helye a játéknak. Gruber Béla a sors által kijelölt feladat nyomasztó felelősségtudatával alkotta meg munkáit.

A nyolcvanas évek elején már nem kell bizonygatni: óriási a veszteség, ami Gruber Béla halálával ért bennünket. Csak az orráig lát, aki ezeken a markáns indulattal festett képeken még csak a készülődést veszi észre, s nem azt: Gruberban, noha főiskolai munkákból áll az életműve, már semmi iskolás bizonytalankodás nincsen. Felnőtt darabok ezek. Túlzás volna, természetesen az is, ha nagy művészt siratnánk a fiatalon elhunyt festőben. Inkább egy nagy lehetőség veszett oda. Gruber azt a nagyon ritka alkotói magatartást képviselte, amelyet kortársai közül az ugyancsak fiatalon távozott Kondor valósított meg művészetében a legmagasabb fokon: egyetemes emberi konfliktusokat ábrázolt. Heroikus vállalkozás volt ez már annak idején is, még inkább az ma, hiszen a tiszavirágéletű irányzatok, amelyek nem akarnak áttekintést adni a világról, a korábbinál is szédítőbb ütemben váltják egymást, s a művészet e félelmes rotációjából szinte senki tehetség nem tudja kivonni magát. Hogyan is tudná? Ahhoz, mint e két művész sorsa szemléletesen példázza, önemésztő elszántságra van szükség. Még csónakon sem könnyű átkelni napjaink művészetének háborgó tengerén. Hát még, ha valaki csupasz testtel ereszkedik a vízbe.

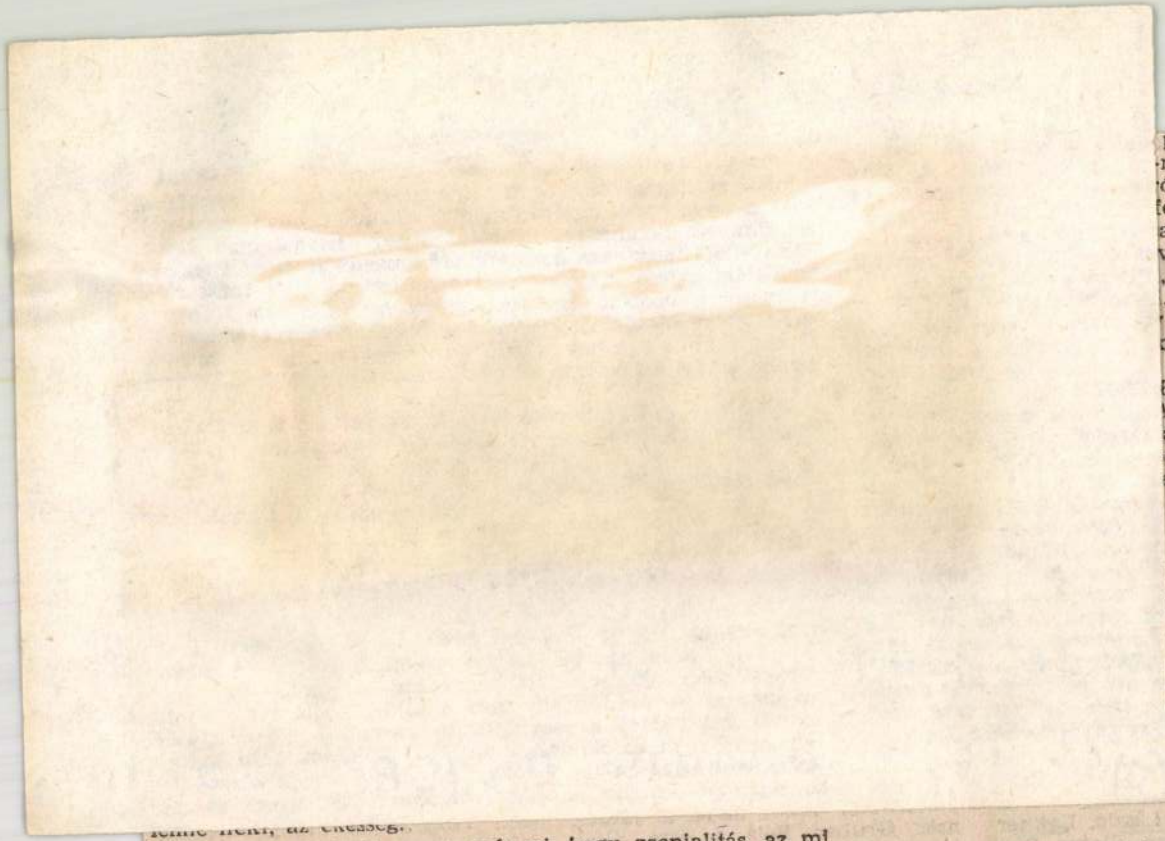

pengerajas tonnen a combtövek
rés, mintha pisini kellenék, bu-
ózsa, karon majd könyökig gipsz
fejér keztő. viszketeg, viszketeg,
andem tandem körbenézne, ülne
volodó, halkuló, örökbe envésző
, környülnézne, mint az, kivel
. mi történni bír, és meglepődés
gondolná, rosszul, és aztán ot-
akőn mámoros desperáltságban

K! VAGYOK!
A setét feküszik rajtam. Az ajtó
alunan, fényrés oldalt. Hangosan
ót. A setét ünként nem válaszol.
erel a kiszámítottsága. Nem ké-
Eridj fenébe, csak búsít. Szép
áldja meg az orromat és az or-
Ottan dobol, unszoz. Kapok két
ibáz vala ergo, külyel kerülénk
karna belecsicserézni. Hamarság-
irvasága köll. Beleharapok a ke-
sölöm. Vigyorog, hogy kezdi haj-
Ezt ki lehet vala kalkulálni,
at esmét feszeget fántom-fánttal.
z. pipes képén látom, azt hiszi,
ok, szűz vagyok, bizon jó!!!

ve ruháim az egekbe
gyogá meg a várast. É

A szobrok, komoly
rének. Nem szívesen lö
az, kitűl ezt legkivált
Szent István szigorúan

Ettől viszont elszer
kiáltoztam vid eszelőse
ezerfelé szét, szét!

Nem csuda hát, h
nagyjaival, az egész fé
vadon és szömérömme
vagolással és mozdulat
va, térgyepelve, mindé
súlyt vöttem, úgy érzv
csin, sokat elszenvedett

Vala, kinek én va
taték moslék, áruló bi
fényes pályán, Esterhá
gyar, gróf Széchenyi tá
fél-kedvűn túl gyüttün
Mélyföldekkel a legsze
őtet egybevöttem Pázm
sággal repedezetten". L
szerént csödöt mond v
ra meg negyedjére, az
relem malozsával szórt
sik küncsökkel tőtött
kinek szinte külön, Jan
nehézkesítene. Denique
be találkozánk hű para
tunk vólna bele, Johan

Nyugodom szűzi
Palkó. Csinom Jankó c
san ébredve így kiált
AZÉRT EZ TÚLZÁS!

hattyú

Az ékesség kedig nem más-mi, hogy zsenialitás, az mi kedig nem egyéb, hogy azonosság, azon ritka tünemény, mikoron mindenek az ő helyükön lennének. A zsenialitás egyszerű es, magától értődő, akár a far, melly, ajak, szömérömtest. Szőr, izom, ín, csont, ez az ékesség. Csupa nem kedves ezt leírnom, olyanná tesz, mint hogy hivalkodnék. — Kopasz mentség.

Coca ölésére möntünk vala én szerelmes apám urammal. Minden szürke, dermedt. Mért nem szeretsz? De benyúltam vala a felvágott disznó hasába, a gőzölgő, párolgó, bővséges belek közé, a beleket csúsztattam, folyattam az ujjaim között. Elig lehetett elvonszozni engemet onnét. A meleg bél az jó, mint Brazília.

Gruber Béla

Egy rövid pálya szép emlékei

Gruber Béla képei a Pataky Galériában

A képzőművészek később érnek, mint a költők vagy a zenészek. A fiatalon elhunyt festő a pálya elején teszi le az ecsetet. *Gruber Béla* pedig alig élt többet, mint Petőfi; hatalmas diplomamunkáján, mely ma a Nemzeti Galéria raktárában várja a feltámadást, alig száradt meg az olajfesték, amikor egy stílusában cézanne-i, szenvedélyességében Van Gogh-i művészéletút véget ért. A főiskola nagy hatású emlékkiállítással tisztelte meg tanítványát, az egykori professzor, *Bernáth Aurél* sokat tett az életmű népszerűsítéséért, mégis — annak ellenére, hogy a Galériában is kiállították — Gruber üstökösszerűen felragyogó festészete valahogy feledésbe merült.

Tömény, de valósághű cinizmussal fogalmazva: jó művésznek csak akkor szabad meghalni, ha készen áll az az „apparátus", amely kellő reklámhatású legendát képes formálni a korai végből. Lásd: Modigliani mint iskolapélda. Gruber előreszáguldott korához képest, csakhogy a kort a 60-as évek végének nagy fellendülése követte. A néhány évvel fiatalabb művészgeneráció már, mondjuk, a *Hűlő víz* című szép formájú üvegtárgyat csodálta, amelyben valóban lelkiismeretesen felmelegített víz hűlt a kiállításon. Azóta ez a generáció már kiábrándult a hasonló ötletekből (félreértés ne essék: nem akarom bántani az ötleteket, ez is egy lépcsőfok, amelyen túl kell jutni), és elhangzott a „vissza a színhez" (meg a vászonhoz, ecsethez) csatakiáltása — csak épp közben eltelt az idő, és amit Gruber *mert*, az manapság úgynevezett vizuális közkincs, vagyis a Képcsarnok-boltok bármely szállítója megteszi.

Csak hát Gruber nemcsak mert, hanem tudott is.

Németh Lajos, a nem sokkal idősebb kortárs tudós, aki a 60-as években írt úttörő modern magyar művészettörténetében sokat tett e festő elismertetéséért, a Pataky István téri kiállítóteremben kimondott valami nagyon lényegeset: idáig az értékelés mindig abból indult ki, *mi lehetett volna* Gruberből, ha... a mostani válogatás viszont azt mutatja meg, hogy *mi lett*. Hála *Deim Pál* válogató segítségének és *Tóth Réka* értő rendezésének. A szobrot különböző fényekben körbefotózó fényképésznek, a falakat jól betöltő kiállításrendezőnek ugyanis hihetetlenül nagy szerepe van abban, mennyire *mutatkozik meg* a műalkotás és létrehozója. Csak hát Kőbánya nincs a Belvárosban, és nem esik a korzózók útjába, mint a Csók István Galéria.

A testvérek tulajdonában maradt hatalmas anyagból igen szerencsés kézzel merített a rendezés. A képek egy része a főiskola megszabta vizsgatéma, a híres *Műterem* köré csoportosul, egy másik a főiskola előtti munkahely, a hajógyár élményei köré. S egy harmadik a „Van Gogh-i témát taglalja": a szanatórium kertjében készültek az utolsó festmények.

Férfiasan feszes komponálás, szigorú kontúrok és mély tüzű, meleg színek hozták létre ezeket a világ egészét újrateremteni kívánó képeket; a néző úgy érzi, vándorútra indul a festmény terében, mikor megáll valamelyikük előtt. A festő érezhette, hogy ideje rövidre szabott, minél többet akart végezni — ez a heves vágy tette olajképeit is olyan tömörré, megmásíthatatlanná, mint a pillanat benyomásának hatására született gyors akvarellek.

Grubert eddig minden kiállításán felfedezték. Itt az ideje, hogy tudomásul vegyük, mennyire *él* ez az örökség.

Székely András

ségi kérdések új megközelítési módja.

A Hungexpo-kiállítás vezetője, *Takács Szonja* tájékoztat: a szovjet partnerek rendkívül nagy figyelmet fordítanak arra, hogy az együttműködés a gazdaságban is még jobban elmélyüljön; új módszerekre, a közvetlenebb kapcsolatokra törekszenek. Eltűnt a tárgyalási stílusból a „majd a minisztérium megmondja" formula, a megbeszélések lényegre törőek, tárgyszerűek. Az 500 négyzetméteres pavilonban feltűnést kelt a *Volán* válik a gazdálkodásuk is.

Háromoldalú kooperációt sejtet az *Óbuda Tsz* által bemutatott NSZK-gyártmányú *Signode* márkájú pántológép. A Compack hazai fűszerkeverékeket, aromásított sókat kínál, cserébe mazsolát, földimogyorót venne. Élénken érdeklődnek a *Technoimpex* csomagolási újdonságai, a *Chemokomplex* termékei iránt, és már szinte bizonyos, hogy vevőre talált a *Mikroelektronikai Vállalat* lisztcsomagoló, kétlépcsős gépsora.

D. P.

Nikex–Poclain együttműködés

Újabb üzletet kötött a *Nikex* Külkereskedelmi Vállalat a francia *Poclain* céggel. Tegnap írták alá azt az 5,4 millió frank értékű exportszerződést, amelynek alapján különféle gépegységeket szállít a magyar fél a Poclain cég részére.

A Nikex 20 évvel ezelőtt, 1966-ban importálta az első nagy teljesítményű kotrógépet, azóta mintegy 400 gép működik hazánkban túlnyomórészt az építőiparban, s a vízügy és a bányászat területén.

Babonáskönyv huszonnégy órán át

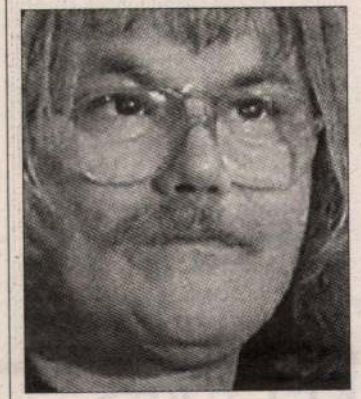

Temesi Ferenc

Lázár Fruzsina

Szegeden szerdán megkezdődött a Beporzás. A cím *Temesi Ferenc* regényére, a Porra utal, no meg arra a szellemi értelemben vett megtermékenyítésre, amit egy huszonnégy órán át tartó felolvasóest eredményezhet. A program a szegedi Bibliotéka Könyvtárban zajlott. Először *Baricz Árpád* beszélgetett a szerzővel egy órán át, majd megkezdődött Temesi Ferenc legújabb kötetének, a Babonáskönyvnek a maratoni felolvasása. A négy bátor vállalkozó, a könyvtár baráti körébe tartozó főiskolás egymást fél-egy óránként váltva olvasta a szegedi, amerikai, spanyol, kisteleki babonák sorát. Szerencsére a közönség is bírta szusszal és türelemmel, nem volt olyan perc, amikor üres lett volna a nézőtér. Igaz, a hajnali órákban nem voltak annyian, mint koradélután (még a szerző is hazatért néhány óra pihenésre a szülői házba), de reggelre újra megtelt a felolvasóterem. A közönség kitartását a könyvtár ajándékokkal jutalmazta, a legtovább ottmaradók között a Bába és Társai Kiadó és az Alexandra Könyváruház könyv- és CD-kiadványait osztotta ki, a HÍD-VÉGI Étterem pedig bort is küldött a hallgatóságnak.

A felolvasóest mellett az érdeklődők a könyvtárban megtekinthették *Majzik Andrea* könyvillusztrációkat bemutató kiállítását, meghallgathatták a Gárdián-csellóegyüttes koncertjét, könyvvásáron vehettek részt, és táncolhattak *Tóth Gábor* táncházában. A könyvtár munkatársai elmondták, nem ez az első huszonnégy órás felolvasóest Szegeden, tavaly is volt már hasonló, akkor *Ottlik Géza* műveit a zsinagógában hallgathatták az érdeklődők. A visszajelzésekből ítélve, a szegediek kedvelik a mediterrán éjszakákba nyúló programokat, hiszen sokan jelezték, mennyire élvezték a „műsort", és izgatottan várják, mikor lesz a következő maratoni felolvasással büszkélkedő kulturális rendezvény.

Rend, festői eszközökkel

Gruber emlékkiállítása a tihanyi bencés apátság galériájában

P. Szabó Ernő

Egy évtizeddel ezelőtt sokan azt gondolták, hogy az egyház ugyan nyer azzal, ha a tihanyi bencés apátság kiállítási programját „házon belül" szervezik, a magyar képzőművészet viszont sokat veszít. Az apátság barokk tömbjéhez kapcsolódó új galériában a jelen vagy a közelmúlt magyar művészetének jelentős értékei jelennek meg, a kiállítási lehetőségeket az is gazdagíthatja, hogy a kőtárban mostanra csak a valóban ide illő középkori anyag maradt, s a felszabadult helyen is kortársak kamarajellegű bemutatóira kerülhet sor. Így kerülhettek egymás mellé a kőtárban *Kun Éva* kerámiái és *Rácz Gábor* tűzzománcai, festményei, miközben a galériában *Gruber Béla* (1936–1963) emlékkiállítását rendezték meg. A két tárlat között a Gruber-díjasok bemutatója látható. A díjat 1993-ban alapították a művész testvérei, s minden évben a Magyar Képzőművészeti Főiskola egyik kiemelkedően tehetséges növendéke kapja meg. Eddig heten részesültek az elismerésben, amelynek komoly előzménye volt az a támogatás, amelyben 1964–1979 között a festő édesanyja részesítette évről évre a főiskolát. Az első alkalommal *Bernáth Aurél* osztotta ki az ajándék festőszereket. *Kmetty János* után ő volt Gruber tanára, aki sokáig nem fogadta el tanítványa festészetét. Csak halála után mondta: „Tévedtem, és be kell fejeznem a tanári pályát, mert ekkorát nem szabad tévedni."

A tévedés különösen nagynak látszik annak a minősítésnek a tükrében, amely egy másik kiváló művésztől, *Gyulai Líviusztól* származik: „Ő a felvételikor már érett művész volt, szakmai szempontból semmi szüksége nem volt a főiskolára..." Bernáth tévedésében mások is osztoztak, hiszen Gruber csak harmadik jelentkezésre jutott be a főiskolára, ahol viszont hamarosan olyan hatást gyakorolt számos diáktársára, hogy nem a tanáraik, hanem Gruber stílusát kezdték utánozni. Megérezték benne a zsenit?

Németh Lajos a modern magyar művészetről szóló könyvében négy nevet említ, akik „legizgalmasabban pendítik meg képzőművészetünk új problémáit és akik jelzik az új generáció igazodását is..." Az egyik Gruber Béla volt.

De hát mi is volt az a probléma, amelyet a tragikusan fiatalon, még főiskolai vizsgaképeinek befejezése előtt elhunyt művész „megpendített"? A rend-, az egyensúlyteremtés problematikája, amelyet a legtisztább festői eszközökkel kívánt megoldani. A dolgok ama áttekinthető, erőt sugárzó, igazodási pontot jelentő rendje után sóvárgott, amelyet saját életében nem valósíthatott meg, s még inkább hiányzott abból a világból, amelyben élt, néhány évvel a levert forradalom után.

Önarcképek, csendéletek, kikötői képek, kertrészletek, interieur – néhány év alatt megalkotott több mint ezernégyszáz műve szinte kivétel nélkül besorolható e néhány témakörbe, s e témakörök is szinte mind egyetlen fő témához, a festő műteremhez kapcsolódnak (a legszemélyesebb motivációt hordozzák a kikötői képek és az idegszanatórium kertjét ábrázoló művek is). A műterem, amely több variációban, részkompozícióban jelenik meg a kiállításon, a tárlaton sajnos nem szereplő vizsgamunkán nagyszabású, alakokkal benépesített belső térként jelenik meg, egyfajta univerzumként, amelynek középpontjába természetesen a képen nem látható művész kerül. Első idegösszeomlása előtt néhány hónappal festette meg Gruber a kép első vázlatát. Az idővel futott versenyt, életműve tanúsága szerint vesztesnek biztosan nem tekinthető. Ideje lenne munkásságát végképp felfedezni.

vagy európai, többségük helybéli. A kiszemeltnek csupán két szempontnak kell „megfelelnie": egész- autósokat [illegible] érdemes-e őket egyáltalán elrabolni, fizet-e valaki értük elég pénzt.

ságra, hisz ezzel csak felhívnák magukra a figyelmet.

A Kárpát-medence időjárása

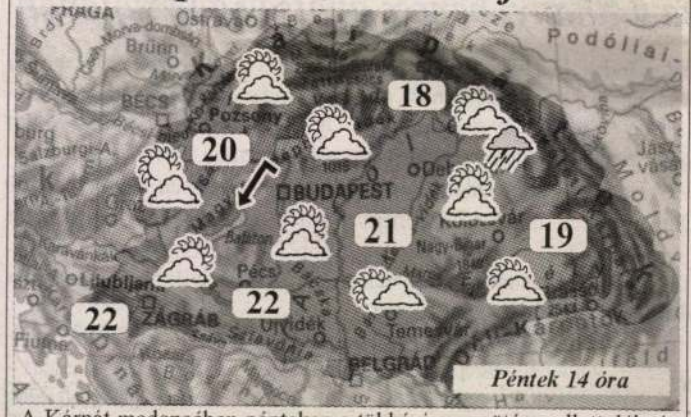

A Kárpát medencében pénteken a többórás napsütés mellett délután gomolyfelhők képződnek, de csak keleten lehet elszórtan zápor. Megélénkül az északi, északkeleti szél. Hajnalban 5, 10 fok várható. A hőmérséklet csúcsértéke 19, 22 fok között alakul.

Szombaton folytatódik a délelőtt napos, délután gomolyfelhős időjárás. Keleten elszórtan kialakulhat zápor. Élénk, erős lesz az északi, északkeleti szél. Kissé csökken a hőmérséklet.

Vízállás-jelentés

Duna, Pozsony:	413 cm, 15°	*S.-Körös*, Nagyvárad:	78 cm, 15°
Budapest:	370 cm, 16°	*Maros*, Arad:	140 cm, 15°
Újvidék:	376 cm, 17°	*Dráva*, Eszék:	166 cm, 16°
Tisza, Huszt:	60 cm, 16°	*Balaton*, Siófok:	91 cm, 18°
Tokaj:	479 cm, 19°	*Velencei-tó*, Agárd:	148 cm, 18°
Titel:	410 cm, 18°	*Fertő-tó*, Fertőrákos:	58 cm, 16°

az *Adriai-tenger* hőmérséklete: 16-18°

Fronthatás: délután hideg

Légnyomás: kissé süllyed

Légszennyezettség (Bp.):

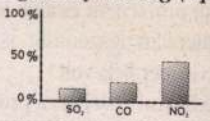

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min.: -1,7°C, Debrecen (1915)

Max.: 33,5°C, Miskolc (1958)

Készítette: ICI Interaktív Meteorológia 2001. 05. 10., 13 óra. www.icicom.hu

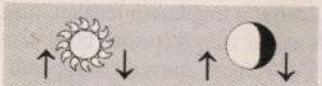

Névnap

Köszöntjük **FERENC** nevű olvasóinkat! A Ferenc latin–olasz eredetű név, jelentése: francia.

Ezen a napon történt:

LONDONBAN, a parlament bejáratánál egy csődbe ment tőzsdeügynök lelőtte Nagy-Britannia miniszterelnökét, Spencer Percevalt (1812); – Szicíliában Itália egyesítését követelő parasztfelkelés tört ki, amelyhez május 11-én csatlakoztak Giuseppe Garibaldi önkéntesei (1860).

Ezen a napon született:

PÁLÓCZI HORVÁTH ÁDÁM költő, a magyar népköltészet egyik első tudatos gyűjtője (1760); – Lenhossék Mihály Ignác orvos; országos főorvosként ő rendelte el a himlő elleni védőoltást (1773); Rejtő Ildikó kétszeres olimpiai bajnok tőrvívó (1937).

Ezen a napon halt meg:

KOVÁTS MIHÁLY katonatiszt. Ő alapította az amerikai lovasságot. Halálának napját az Egyesült Államokban Kováts-emléknappá nyilvánították (1779); – Kászonyi Dániel honvéd százados, újságíró.

(Forrás: MTI–SAB)

rekrut az olasz nyomozók látókörébe 1997-ben. A volt Jugoszlávia területén élő bűntársaival ő szervezte a kábítószer Romániából Olaszországba való eljuttatását. 1998 júniusában Olaru a calabriai Nocera Superiorében, a helyi maffia egyik vezetőjénél, *Raffaele Dalmazio Casellánál* vendégeskedett. Ez alkalommal találkozott a Camorra több tagjával is. Casella telefonját akkoriban már lehallgatta a salernói maffiaellenes igazgatóság, a DDA. Nem sokkal Olaru megérkezte után Casellát egy Hollandiából érkezett kokainszállítmány miatt letartóztatták. Vallomása nyomán nemzetközi kábító- közi: olaszok, görögök, albánok, horvátok, szlovénok és kolumbiaiak is tagjai voltak. A Camorra vezetői mellett elfogtak egy rendőrt, egy ügyvédet, két olasznyelv-tanárt és több, eddig priusz nélküli kereskedőt is. A drogkereskedelmen kívül a szervezet tagjait többek között gyilkossággal, pénzmosással és fegyvercsempészettel is vádolják.

A szervezet felszámolása és a 72 drogkereskedő letartóztatása az olasz nyomozók legnagyobb sikerei közé számít a kábítószer-kereskedelem ellen vívott harcban. Románia már kérte Olaru kiadatását az olasz hatóságtól.

Kilencvenkét éves menyasszony

MTI

Ausztriában tavaly a legidősebb menyasszony 92 éves volt, a legidősebb vőlegény 94 évesen járult az anyakönyvvezető elé. Egyebek között ez is kiderül az osztrák statisztikai hivatal – most közreadott adataiból.A kimutatás számos érdekességet tartalmaz.

A házasságkötők között volt egy asszony, aki tizedik, s egy férfi, aki nyolcadik alkalommal mondott boldogító (bár nem túl tartós) igent. Tavaly a legifjabb anyuka alig 13 éves volt, a legfiatalabb nős férfi éppen csak betöltötte 16. életévét.

A legnagyobb korkülönbség a házasulandó felek között 54 esztendő volt, s a menyasszony volt a fiatalabb, de a szerelemnek a másik irányban sem szab határt a koreltérés: egy férfi nála 49 évvel idősebb aszszonyt vett feleségül. Tavaly hat olyan pár lépett az anyakönyvvezető elé, akik egy napon születtek.

A tervezettnél nagyobb családbővülésről 32 hármasiker-szülés gondoskodott, s akadt egy aszszony, aki 2000-ben a 12. gyermekét szülte meg – szól a statisztika.

GRUBER Béla

Végvári Lajos: Végletek között:
Emlekezés Gruber Bélára. = Délsziget.
17. (1990). 52-54. p.

+ a Hatvani Galériában rendezett
kiállítás képjegyzéke

a Müvészettörténe

GRUBER Béla

Bán András

Gruber Béla emlékkiállítása
Kőbányán

Magyar Nemzet, 1986. nov. 27. 4.

lékeztető, legyőzött sátán között feszül.

Dürer világa itt, a klasszikusan zárt forma tiszteletében érintkezik a Schongauerével: erősebben és mélyebben, mint a híres motívumátvételek mutatják, például a *Menekülés Egyiptomba* kompozíciójának a *Mária élete* fametszet-ciklusába foglalt parafrázisa. Ő az, aki első, nem sokkal házassága után megkezdett velencei útjának tapasztalatai alapján is, a klasszikus formához érkezik a schongaueri tanulságoktól. Különös szerencsénknek tarthatjuk, hogy a colmari mester örökségét itt mintegy az ő szemével, interpretációjában és vezetésével szemlélhetjük.

E kiállítás ezért elsősorban ennek a nagy művészettörténeti stafétaváltásnak, két zseniális művészegyéniség egymásutánjának történetét mondja el. Szemlélteti ugyanakkor környezetüket is, a kettőjük invencióit terjesztő, másolva apró pénzre váltó *AG* monogramista vagy az ausztriai *Wenzel von Olmütz* metszetein, s az önállóbb nagyok művein. A kor közvéleménye által szintén nagyra becsült bocholti, alsó-rajnai *Israel van Meckenem* egyes lapjainak tanúsága szerint maga sem vetette meg az E mester, Schongauer vagy Dürer lapjainak reprodukálását. Mindenekelőtt passiósorozata tanúskodik önálló invenciójáról, s arról a későgótikus manierizmusról, amely minden alakját, ornamensét mintegy kedvelt témájának, a moreszka táncőrületének ritmusára mozgatja. Ugyancsak az átlagon felül emelkedő, a közös vonások mellett is sajátos, egyéni utat követő nagy mesternek mutatják metszetei azt az *MZ* monogramistát, akinek rej-

GRUBER Béla

Vasárnapi Hírek
1993. sept. 26

GRÚBER BÉLA-ÉRMET és -díjat nyújtanak át első alkalommal kedden, szeptember 28-án a Magyar Képzőművészeti Főiskola budapesti kiállítótermében. Itt nyílik meg ünnepélyesen Grúber Béla festőművész (1936—1973) emlékkiállítása délután 5 órakor. Megnyitót mond Sváby Lajos rektor és Kratochwill Mimi művészettörténész. Az érmet és a díjat — Kő Pál alkotását — ezentúl évente a főiskola egy-egy tehetséges festőnövendékének ítélik oda.

*

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Műemléki sóta. Esztergom : Gran Tours, 1993

Gruba Béla

Br Magyar Hajó és Darugyár Művelődési Háza '85

Szélely András: Gruba Béla emlékezete. = Új T.
85. okt. 20. 4. ill

GRUBER Béla

Vadas József

Fekete 61 évet

[Gruber Béla, Patrizi galéria.]

Élet és Irodalom, 1986. nov. 21. 13.

másodállású egyetemi
posztgraduális képzésben
a BME műemléki szakmé
az OMF nyári műemlékv
külföldiek idegen nyelvű
a Közgazdaságtudomány

7. Milyen elképzeléseik v
kel való szorosabb együtt
továbbképzés, a kutatás é
illetően?

A felsőoktatással való
szakmai érdek, de feltétl
lósítást igényel. Rögtönz
nak éppúgy kárára lenné
sem feltétlenül biztosító
Fontos szerep vár az i
tű) specialista-képzés t
dolgozati témák kitűzésé
tori jellegű szakmai segí
támogatásában állhat (egy
zett megoldásaként).
Továbbra is részt vál
szék publikációs gondjai
közlése) megoldásában.
Az intézet közreműköd
nyekkel és a műemlékvédel
társulás formájában) felt

GRUBER Béla

Lékey András

Egy rövid pálya nép emlékei

Gruber Béla képei a Pátzay

galériában

Népszabadság, 1986. dec. 1. 7.

A1 HASAB:1 DOI SZP 25 KD

OROSZORSZ

A SZÍNPAD

P. SZA

„Új formákra van szükség. Szükség van új formákra, s ha ilyenek nincsenek, inkább semmire ne legyen szükség" – idézi *Csehov*ot a századforduló orosz színpadi művészetéről szólva *Tatjana B. Klim* a szovjet-orosz alkotók díszlet- és jelmezterveiből rendezett kiállítás katalógusában. Hogy ezek az új formák milyen változatos és gazdag összképet eredményezve jöttek létre századunk első évtizedeiben a moszkvai és szentpétervári műhelyekben, azt éppen az a *L'Arte della Scena – Russia 1900–1930* című tárlat bizonyította meggyőzően, amelynek a biennálé egyik helyszínéül is szolgáló Cá Pesaro adott otthont.

Mivel e bemutató megnyitásának időpontja is egybeesett a nagy seregszemlével, nyilvánvalónak tűnik, hogy a rendezők a rendkívül gazdag

Tisztelettel meghívjuk 1988. IX. 29.
du. 6 órára a Herman Terembe

Gruber Béla

(1936–1963)
festőművész emlékkiállítására

Megnyitja: **Németh Lajos**

Megtekinthető: X. 14-ig
délután 2 és 8 óra között,
szombat–vasárnap kivételével.

MŰVÉSZETI SZAKSZERVEZETEK
SZÖVETSÉGE
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest, VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

1988
IX
20

Bardoli István
MTA Művtört. Kut. Csop. Könyvtár,
3p.
Úri u. 62.

1014

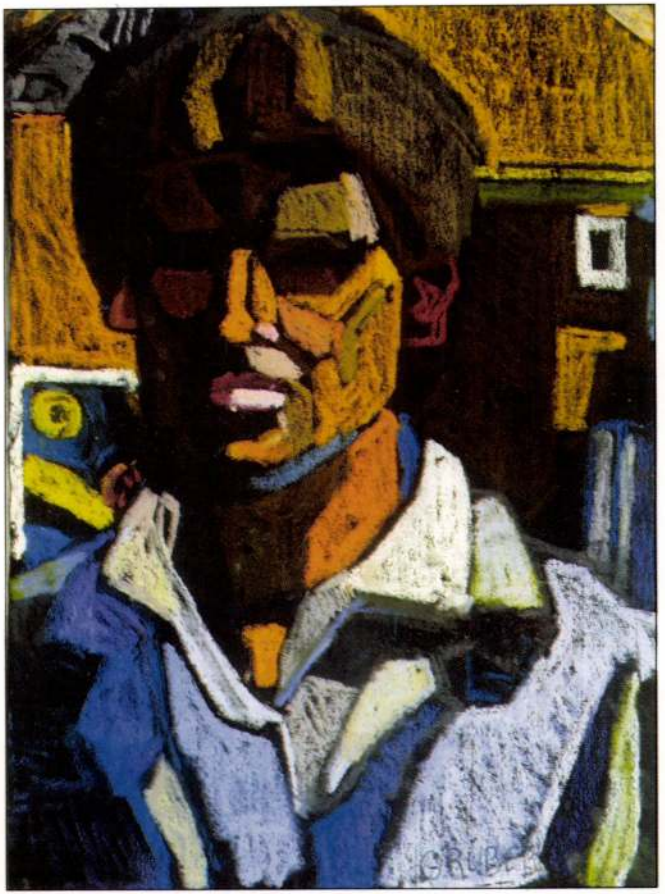

GRUBER BÉLA: Önarckép, 1963

A Városi Művészeti Múzeum és a Gruber család
tisztelettel és szeretettel meghívja Önt

GRUBER BÉLA (1936- 1963)

emlékkiállításának
megnyitására,

1996. március 4- én 17 órára,
a
Városi Művészeti Múzeumba
(Bejárat: Győr, Nefelejcs utca 3).

A művészről megemlékezik és a kiállítást megnyitja:

KOLOZSVÁRY ERNŐ

műgyűjtő, nyugalmazott polgármester.

A kiállítás megtekinthető:1996. április 20- ig, hétfő kivételével naponta 10- től 18 óráig.

GRUBER BÉLA

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata
tisztelettel meghívja Önt és kedves Barátait

2004. november 4-én,
csütörtökön 16 órára

GRUBER BÉLA

festőművész
emléktáblájának avatására
(III. Tímár u. 17/b)

Beszédet mond
Tarlós István polgármester

Emlékeit felidézi
Kőhegyi Gyula
tanár, a művész ifjúkori barátja

Az Óbudai Múzeum
(III. Fő tér 1. Zichy-kastély)
Gruber Béla életút-kiállítását
megnyitja 17 órakor
Bús Balázs alpolgármester

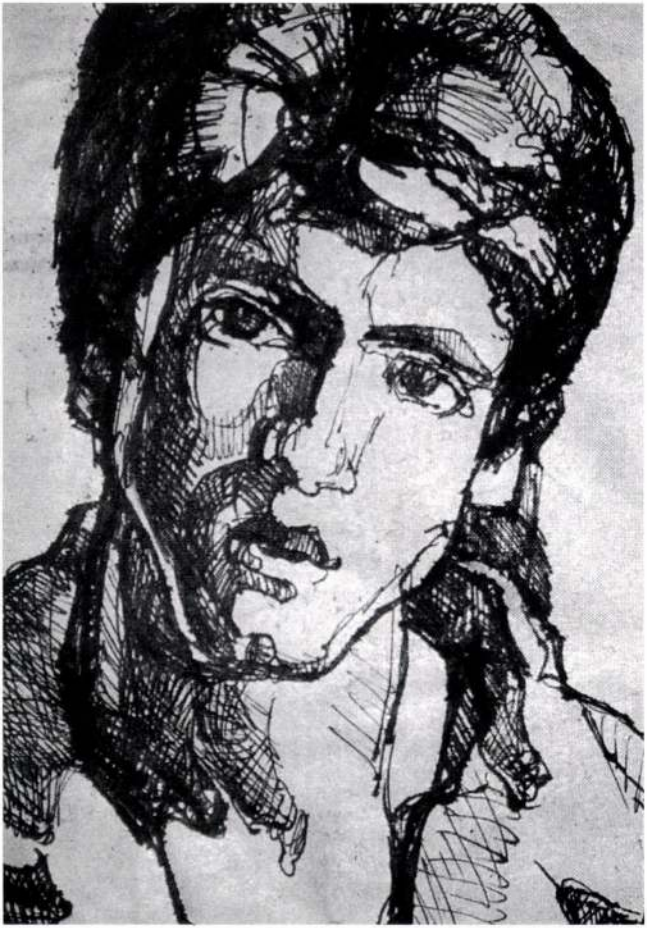

Gruber Béla

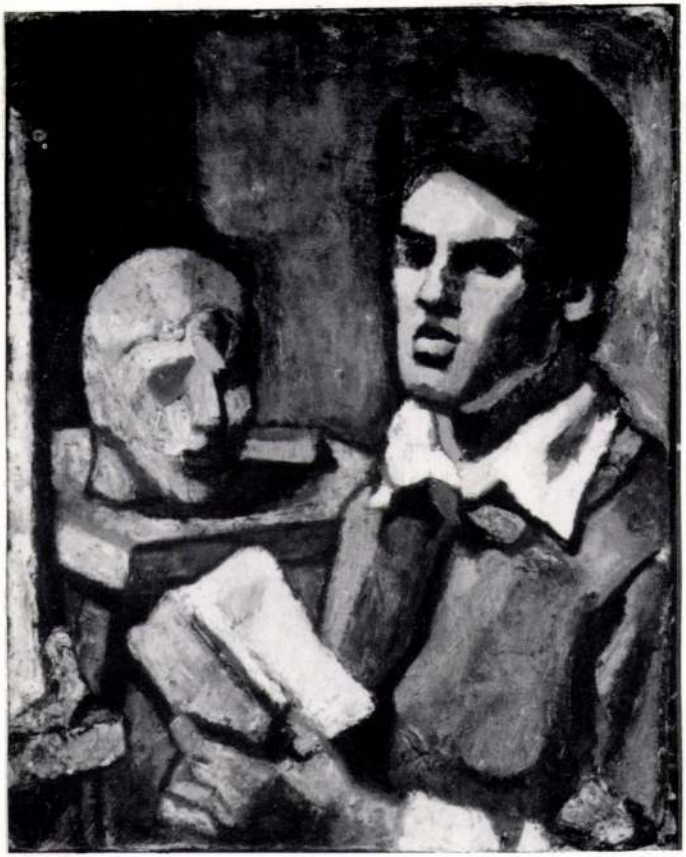

Gruber Béla: Önarckép szoborral

MEGHÍVÓ

A MAGYAR
KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA,
a SZÉPMA alapítvány és a GRUBER család
tisztelettel meghívja Önt
GRUBER BÉLA festőművész (1936- 1963)
emlékkiállításának ünnepélyes megnyitására
1993 szeptember 28- án kedden du. 5 órakor,
a Magyar Képzőművészeti Főiskola
kiállítótermébe.

A kiállítás megnyitásakor kerül sor
első ízben a GRUBER BÉLA ÉREM és DÍJ átadására.
Kő Pál szobrászművész alkotását a továbbiakban
minden évben a Főiskola egy-egy tehetséges
festőnövendéke veheti át.

A kiállítást megnyitja Szábу Lajos,
a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora és
Kratochwill Mimi művészettörténész.

Rendezte Kratochwill Mimi

A kiállítás megtekinthető:
hétfő-szombat, 10-18 óra között, 1993 október 16-ig.
1062 Budapest, Andrássy út 69-71.

1994839

MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 86 3729 o

GRUBER BÉLA 1936-1963

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt

GRUBER BÉLA

emlékkiállításának megnyitójára
1986. október 30-án 17 órára
a Pataky Galériába
(X., Pataky I. tér 7–14.)

A kiállítást megnyitja:
dr. Németh Lajos művészettörténész

A kiállítás megtekinthető november 30-ig,
naponta 14–20 óráig,
szombat, vasárnap 10–18 óráig

GRUBER BÉLA

Uj Tükör, XXII. évf. 42. sz
1985. 4. p.

GRUBER BÉLA EMLÉKEZETE

Magyar Hajó- és Darugyár Művelődési Háza

Gyakori dolog vajon, hogy bármely országban a művészettörténeti tanszék vezető professzora kimenjen két gyárnegyed határára — a mi esetünkben a Váci út 202-be, ahol a villamossínek Angyalföldről már Újpest felé kanyarodnak —, hogy egy hajógyár művelődési házában megnyissa egy húszegynehány évesen elhunyt művész kiállítását?

4

A művész Gruber Béla, aki utolsó éves főiskolás korában halt meg, de — ahogy Németh Lajos mondta — „életművet hagyott maga után, amelynek megvan a belső logikája, rendező elve, sőt, korszakai is vannak", hiszen Gruber „ritka gyorsan érő művész volt".

1963-ban halt meg, festészetünk egyik nagy ígéreteként. Az életműben — rövidségében, drámaiságában, szaggatottságában, az utolsó szakaszt kísérő kórházrészletekben, lezárásában — van valami, amit mélységesen, alkatilag Van Gogh-inak nevezhetnénk. Ha Gruber munkáit — melyeknek jórésze most látható először — odaképzeljük a hatvanas évek elejének művészeti háttere elé, megérthetjük, mekkora veszteség volt e korai halál, s milyen kár, hogy e bontakozó alkotói világ tudományosan feltáratlan maradt.

Ezért is jelentős művészettörténeti tett volt, hogy a 150 éves hajógyár odaadta helyiségeit — egykori m[illegible]kása képeinek. *(Képünkön az [illegible] lyok című 1961-es festmény)*

Széke[illegible]

Sinkovits, Peterdi, Hidegkuti és Román portréját írta meg

Egy könyv óbudaiakról óbudaiaknak

„Az igazak tovább élnek" címmel jelent meg a Codex Print Kiadónál Lelkes Péter óbudai díszpolgárokról szóló kötete. A könyvben Óbuda négy, immár elhunyt büszkeségének élete elevenedik meg anekdoták, levelek, fényképek, személyes vallomások segítségével. Sinkovits meg a többiek, azaz Peterdi Pál, Hidegkuti Nándor és Román Gyula portréja számos kulisszatitkot is felfed.

Többek között olvashatunk az Aranycsapat focistájának rejtélyes betegségéről és haláláról, valamint arról, hogy 1956-ot követően miért várta a nemzet színészét egy nagy fekete autó minden előadás után. A kötet meglepetést tartogat azok számára is, akik Peterdi Pált idáig csupán a „Tücsök és Bogár" azonosították: Peterdinek egy még sehol meg nem jelent művével találkozhat az olvasó. A portrékat Lelkes Péter személyes ismerősként formálja meg, bár Román Gyulával - a kiváló testnevelőtanárral és a Szérűskert utcai uszoda megálmodójával - csak telefonon beszélgetett, és Hidegkutihoz is csupán „fanatikus sportrajongása" kötötte: milliószor látta őt játszani. Azonban Sinkovitscsal találkozott a színpadon - több közös fellépésük is volt -, Peterdi Pállal pedig egyenesen „lelki testvérek" voltak. A könyv szerzője így vall arról, mit jelent óbudainak lenni: *„Aki óbudainak vallja magát, érzi a múltat. Valahol a tudatában benne vannak még a római katonák, meg az egész múlt század Óbudája is, a kis kocsmák és Krúdy Gyula."*

Azért, hogy ne csak a múltat érezhessük: reméhetőleg hamarosan napvilágot lát Lelkes Péter tíz élő óbudai díszpolgárról - köztük Göncz Árpádról, vagy az olimpiai bajnokokat nevelő Sárosi Imre mesteredzőről - szóló könyve is, mely igazi követendő példaképeket tár mindannyiunk elé. Óbudának olyan büszkeségeit, „akik nem elégedtek meg egy szürke élet hordalékaival, hanem magasabb csúcsra is törekedtek."

Az igazak tovább élnek végre egy óbudaiakról óbudaiaknak szóló könyv, mely már kapható a Flórián üzletközpont könyvesboltjában.

Maros Edit

Óbuda-Békásmegyer Sportjáért Emlékplakettet kapnak

A tavalyi évben elért kiemelkedő sporteredménye elismeréseként, a képviselő-testület február 11-ei döntése értelmében *„Óbuda-Békásmegyer Sportjáért Emlékplakettet"* adományoz Benedek Dalma kajakosnak (Dunaferr), Bóta Kinga kajakosnak (Tiszaújváros), Ferjancsik Domonkos vívónak, Fonó László teniszezőnek, Harkai Orsolya kajakosnak (Multi), Kolonics György kenusnak (Csepel), dr. Krzyzewsky Beáta sportlövésznek, Lengyel Balázs vívónak, Mincza Ildikó vívónak, Novák Ferenc kenusnak (BHSE), Pulai Imre kenusnak (BHSE), Szemler István judósnak (Dojo No.1 Judo Club), Viski Erzsébet kajakosnak.

A kerület sportéletében végzett kiemelkedő munkája elismerése jeléül „Óbuda-Békásmegyer Sportjáért Emlékplakettet" adományoz Halmi Bélának (Ganz Villamossági Evező Klub elnöke), Horváth Péternek (Multi Szabadidő- és Vízisport Egyesület elnöke), Koch Istvánnak (Ökölvívó szakedző), Szíjjártó Ágnesnek (Tanuszoda igazgatóhelyettes).

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

■ A **Vesebetegek Egyesületeinek Országos Szövetsége** kéri a lakosságot, hogy személyi jövedelemadójának 1 százalékával támogassa a kiemelten közhasznú szervezethez tartozó művesegéphez kötött betegek életkörülményeinek javítását, valamint a „Vesevilág" című folyóirat megjelentetését szóló programot. **(Adószám: 19000668-1-41.)**

■ A **„Kisközösség" Alapítvány Óvoda** köszöni a személyi jövedelemadóból felajánlható 1 százalékokból befolyt összegeket, egyben kéri a lakosságot, támogassák idén is a civil szervezetet. **(Adószám: 18048267-1-41. Cím: Emőd utca 12.)**

Természettudományi pályázat általános iskolásoknak

A Pedagógiai Szolgáltató Intézet természettudományi pályázatot hirdet a III. kerületi közoktatási intézmények tanulóinak három korcsoportban.

■ Az I. korcsoportban 5-6. évfolyamos tanulóknak írnak ki pályázatot. Témája a napfény hatása a növényekre, állatokra, emberre. Pályázni egyénileg, vagy csoportosan lehet (az utóbbi esetben a pályázati díj a csoportot illeti). A pályázat terjedelme 3-4 írott, vagy gépelt oldal illusztrációkkal kiegészítve. Önálló munka legyen!

■ A II. korcsoportban az általános iskolák 7-8. osztályos tanulói versenghetnek. A választható témakörök: Minden földi energia forrása a Nap - élet a fény által?; A Nap melege és az üvegházhatás; Nap és a bolygók - Naprendszer; Hogyan hat a fény a növényekre? A fotoszintézis folyamata, jelentősége a napfényenergia megőrzésében; A fény terjedése, sebessége, törése. A szivárvány és a délibáb; A fény a gyógyászatban (szolárium, UV-hatás, szépségápolás).

A diákoknak a fentiekből kell kiválasztaniuk egy témát, melyen keresztül bemutatják a napfény hatásait. A pályamű terjedelme érje el az 5-7 oldalt (kézzel, vagy géppel írva), melyet saját készítésű, vagy átvett ábrákkal kell illusztrálniuk a tanulóknak.

■ A III. korcsoportban 5-8. évfolyamos tanulók pályázhatnak a napfénnyel kapcsolatos műalkotással (rajz, montázs, festmény, ragasztás), amely kifejezi a napfény éltető hatását.

A pályaművek legnagyobb mérete A/3-as lehet. Anyaga (ceruza, festék, kréta, ragasztás, préselt növény) és technikája (háromdimenziós, többrétegű) szabadon választható. A műalkotások elején a címet, hátoldalán a pályázó jeligéjét kell feltüntetni. Pályázni egyénileg lehet.

* * *

A pályázatok benyújtási határideje mindhárom korcsoportban: **március 31.**

Elbírálásuk határideje: **május 15.**

Eredményhirdetés: június 1-je és 8-a között.

A pályázat jeligés, a munkákat két példányban a Pedagógiai Szolgáltató Intézet címére *(1033 Szérűskert utca 40.)* zárt borítékban várják. A nevezési lapot, amely az információkat tartalmazza, be kell tenni a borítékba, melyen tüntessék fel a pályázó jeligéjét.

A pályázatokat nem adják vissza, a nyertes munkákat kiállítják.

Fogadóóra új időpontban

Merkl Gábor (MSZP), az 5. számú egyéni választókerület önkormányzati képviselője minden hónap első keddjén 18-tól 19 óráig tart fogadóórát az Óbudai Művelődési Központban (San Marco utca 81.).

Iskolai eseménynaptár

Február 16-tól március 12-ig: általános felvételi eljárás. Március 16.: a középfokú iskolák nyilvánosságra hozzák a felvettek ideiglenes jegyzékét.

Csillaghegyi Polgári Kör

Minden hónap második csütörtökén, (legközelebb március 11-én) 17 órától tartanak fogadóórát a Csillaghegyi Polgári Kör Egyesületnél. Ennek helyszíne a Csillaghegyi Közösségi Ház (volt Banán Klub), a Mátyás király út 13-15. szám alatt. Az egyesület irodavezetője: Miticzky Péterné, akit a 06-20-566-9947-es számon érhetnek el.

Ha nem kapja a lapot!

Kérjük, hogy az Óbuda újság terjesztésével kapcsolatos gondjaikkal hívják a 267-0525-ös telefonszámot.

Halála napján is alkotott

Emléktábla Gruber Bélának

Emléktáblát állítanak a fiatalon elhunyt Gruber Béla festőművésznek a Tímár utca 17/b. számú lakóház falán - döntött február 11-ei ülésén a képviselő-testület.

Gyermekkorától 27 éves korában bekövetkezett haláláig a Tímár utcai - közismert nevén - Városi-házak nevű épületben lakott Gruber Béla festőművész, aki rövid élete ellenére több mint ezer művet alkotott. Az Óbudai Hajógyárban segédmunkásként, majd dekorációsként dolgozott 1952-től 56-ig. Itt figyeltek fel rajzügyességére, tehetségére, ezért kiemelték a dekorációs osztályra. A Magyar Képzőművészeti Főiskola festő tanszakán tanult, ahol Kmetty János, majd Bernáth Aurél tanítványa volt. A sok munka azonban felőrölte, hatodéves főiskolásként, diplomamunkája készítése közben halt meg. *„Gruber Béla igazi festő volt. Csak festő volt és semmi más. Úgy volt festő, hogy abba bele is halt. Úgy volt festő, hogy élete utolsó napján még jó képet festett. És nincs ennél nagyobb sors, és nem lehet ennél nagyobb élete festőnek"* - írta róla Sváby Lajos, a festő életét és munkásságát bemutató könyvben.

Gruber festményeiből halála után 27 önálló és 6 csoportos kiállítást rendeztek. Többek között kiállították műveit 1985-ben a Hajógyár 150 éves fennállásának ünnepségsorozataként, de volt tárlata a Magyar Nemzeti Galériában és Párizsban is.

- Fontos, hogy újra felfedezzük a tehetséges, ám mára talán elfeledett, egykor Óbudán lakott Gruber Béla festészetét - nyilatkozta lapunknak *Bús Balázs* (Fidesz) alpolgármester -, ezért állítunk tiszteletére emléktáblát. Hozzátette: itt az ideje, hogy kiállításokon is megismerhessék az emberek a fiatalon elhunyt festő művészetét.

Szabó Adrienn

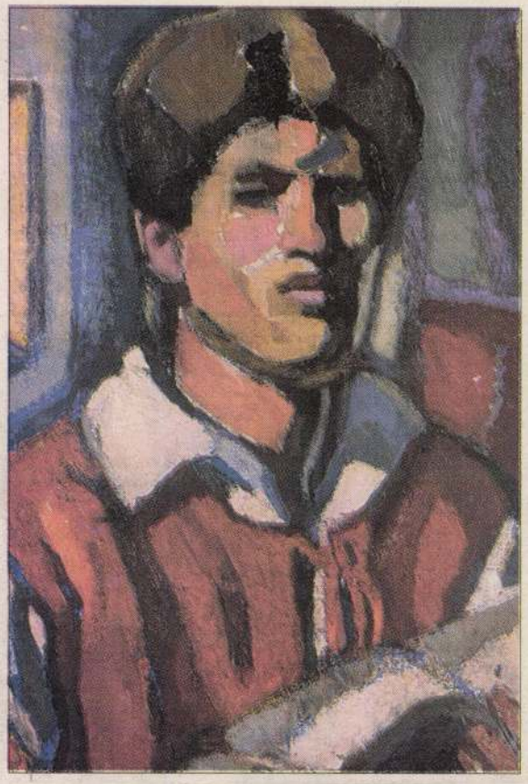

Önarckép

Az emléktáblán az alábbi szöveg lesz olvasható:

EBBEN
A HÁZBAN ÉLT ÉS ALKOTOTT
GRUBER BÉLA
1936-1963
festőművész,
a XX. századi magyar festészet
fiatalon elhunyt
„NAGY ÍGÉRETE"
ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER ÖNKORMÁNYZATA
2004.

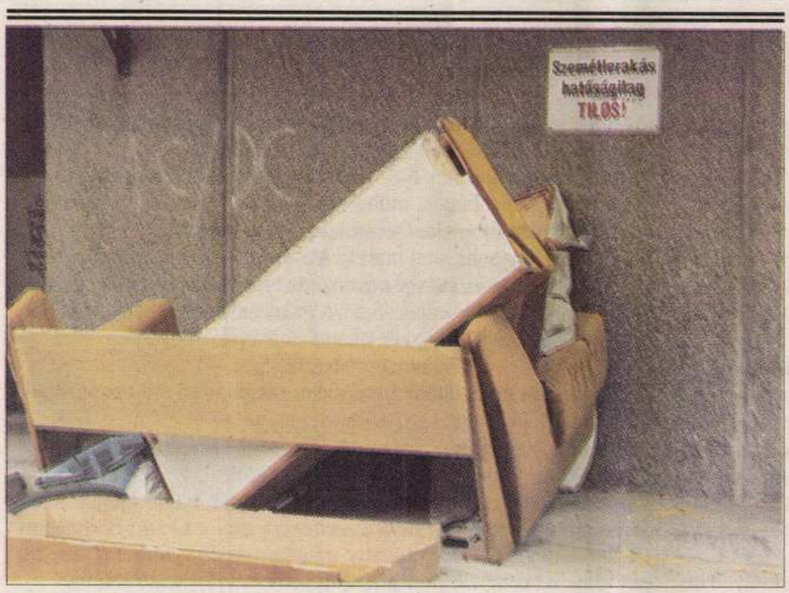

Szemét lerakás hatóságilag tilos! Ágy vagy egyéb jó szolgálatot tett használati tárgy lerakása kötelező!?

Öröm-Tánc Nap az Óbudai Művelődési Központban

A Mozgás-Tér Alkotóközösség Budapesten eddig egyedinek számító, különleges programját Öröm-Tánc Nap elnevezéssel március 6-án, 10-től 18 óráig másodszor rendezik meg az Óbudai Művelődési Központban.

A közösség tagjai olyan táncművészek, táncpedagógusok, táncterapeuták, akik hisznek a tánc és a szabad mozgás gyógyító erejében.

A programban szerepelnek jóga alapú bemelegítő gyakorlatok, a magyar néptánckincs motívumaival való ismerkedés, közös séta az Amfiteátrumhoz, ki mit tud? kérdésekkel, relaxáció, gyakorlatok önismeretre, társismeretre, ritmikus mozdulatok csoportban, együttes mozgásalkotás. (Részvételi díj ebéddel: 3.000 Ft. Információt Ónodi Bélától a 06-70-334-0440-es telefonszámon kérhetnek.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1969 SEP. 19.

GRUBER BÉLA emlékkiállítása vasárnap nyílt meg Zalaegerszegen. Az 1963-ban, 27 éves korában elhunyt művész 50 festményét és 30 grafikáját állították ki.

I

Sinkovits, Peterdi, Hidegkuti és Román portréját írta meg

Egy könyv óbudaiakról óbudaiaknak

„Az igazak tovább élnek" címmel jelent meg a Codex Print Kiadónál Lelkes Péter óbudai díszpolgárokról szóló kötete. A könyvben Óbuda négy, immár elhunyt büszkeségének élete elevenedik meg anekdoták, levelek, fényképek, személyes vallomások segítségével. Sinkovits meg a többiek, azaz Peterdi Pál, Hidegkuti Nándor és Román Gyula portréja számos kulisszatitkot is felfed.

Többek között olvashatunk az Aranycsapat focistájának rejtélyes betegségéről és haláláról, valamint arról, hogy 1956-ot követően miért várta a nemzet színészét egy nagy fekete autó minden előadás után. A kötet meglepetést tartogat azok számára is, akik Peterdi Pált idáig csupán a „Tücsök és Bogár-ral" azonosították: Peterdinek egy még sehol meg nem jelent művével találkozhat az olvasó. A portrékat Lelkes Péter személyes ismerősként formálja meg, bár Román Gyulával - a kiváló testnevelőtanárral és a Szérűskert utcai uszoda megálmodójával - csak telefonon beszélgetett, és Hidegkutihoz is csupán „fanatikus sportrajongása" kötötte: milliószor látta őt játszani. Azonban Sinkovitscsal találkozott a színpadon - több közös fellépésük is volt -, Peterdi Pállal pedig egyenesen „lelki testvérek" voltak. A könyv szerzője így vall arról, mit jelent óbudainak lenni: *„Aki óbudainak vallja magát, érzi a múltat. Valahol a tudatában benne vannak még a római katonák, meg az egész múlt század Óbudája is, a kis kocsmák és Krúdy Gyula."*

Azért, hogy ne csak a múltat érezhessük: remélhetőleg hamarosan napvilágot lát Lelkes Péter tíz élő óbudai díszpolgárról - köztük Göncz Árpádról, vagy az olimpiai bajnokokat nevelő Sárosi Imre mesteredzőről - szóló könyve is, mely igazi követendő példaképeket tár mindannyiunk elé. Óbudának olyan büszkeségeit, „akik nem elégedtek meg egy szürke élet hordalékaival, hanem magasabb csúcsra is törekedtek."

Az igazak tovább élnek végre egy óbudaiakról óbudaiaknak szóló könyv, mely már kapható a Flórián üzletközpont könyvesboltjában.

Maros Edit

Óbuda-Békásmegyer Sportjáért Emlékplakettet kapnak

A tavalyi évben elért kiemelkedő sporteredménye elismeréseként, a képviselő-testület február 11-ei döntése értelmében *„Óbuda-Békásmegyer Sportjáért Emlékplakettet"* adományoz Benedek Dalma kajakosnak (Dunaferr), Bóta Kinga kajakosnak (Tiszaújváros), Ferjancsik Domonkos vívónak, Fonó László teniszezőnek, Harkai Orsolya kajakosnak (Multi), Kolonics György kenusnak (Csepel), dr. Krzyzewsky Beáta sportlövésznek, Lengyel Balázs vívónak, Mincza Ildikó vívónak, Novák Ferenc kenusnak (BHSE), Pulai Imre kenusnak (BHSE), Szemler István judósnak (Dojo No.1 Judo Club), Viski Erzsébet kajakosnak.

A kerület sportéletében végzett kiemelkedő munkája elismerése jeléül „Óbuda-Békásmegyer Sportjáért Emlékplakettet" adományoz Halmi Bélának (Ganz Villamossági Evező Klub elnöke), Horváth Péternek (Multi Szabadidő- és Vízisport Egyesület elnöke), Koch Istvánnak (Ökölvívó szakedző), Szíjjártó Ágnesnek (Tanuszoda igazgatóhelyettes).

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

- A **Vesebetegek Egyesületeinek Országos Szövetsége** kéri a lakosságot, hogy személyi jövedelemadójának 1 százalékával támogassa a kiemelten közhasznú szervezethez tartozó művesegéphez kötött betegek életkörülményeinek javítását, valamint a „Vesevilág" című folyóirat megjelentetését szóló programot. **(Adószám: 19000668-1-41.)**
- A **„Kisközösség" Alapítvány Óvoda** köszöni a személyi jövedelemadóból felajánlható 1 százalékokból befolyt összegeket, egyben kéri a lakosságot, támogassák idén is a civil szervezetet. **(Adószám: 18048267-1-41. Cím: Emőd utca 12.)**

Fogadóóra új időpontban

Merkl Gábor (MSZP), az 5. számú egyéni választókerület önkormányzati képviselője minden hónap első keddjén 18-tól 19 óráig tart fogadóórát az Óbudai Művelődési Központban (San Marco utca 81.).

Iskolai eseménynaptár

Február 16-tól március 12-ig: általános felvételi eljárás. Március 16.: a középfokú iskolák nyilvánosságra hozzák a felvettek ideiglenes jegyzékét.

Csillaghegyi Polgári Kör

Minden hónap második csütörtökén, (legközelebb március 11-én) 17 órától tartanak fogadóórát a Csillaghegyi Polgári Kör Egyesületnél. Ennek helyszíne a Csillaghegyi Közösségi Ház (volt Banán Klub), a Mátyás király út 13-15. szám alatt. Az egyesület irodavezetője: Miticzky Péterné, akit a 06-20-566-9947-es számon érhetnek el.

Ha nem kapja a lapot!

Kérjük, hogy az Óbuda újság terjesztésével kapcsolatos gondjaikkal hívják a 267-0525-ös telefonszámot.

Halála napján is alkotott

Emléktábla Gruber Bélának

Emléktáblát állítanak a fiatalon elhunyt Gruber Béla festőművésznek a Tímár utca 17/b. számú lakóház falán - döntött február 11-ei ülésén a képviselő-testület.

Gyermekkorától 27 éves korában bekövetkezett haláláig a Tímár utcai - közismert nevén - Városi-házak nevű épületben lakott Gruber Béla festőművész, aki rövid élete ellenére több mint ezer művet alkotott. Az Óbudai Hajógyárban segédmunkásként, majd dekorációsként dolgozott 1952-től 56-ig. Itt figyeltek fel rajzügyességére, tehetségére, ezért kiemelték a dekorációs osztályra. A Magyar Képzőművészeti Főiskola festő tanszakán tanult, ahol Kmetty János, majd Bernáth Aurél tanítványa volt. A sok munka azonban felőrölte, hatodéves főiskolásként, diplomamunkája készítése közben halt meg. *„Gruber Béla igazi festő volt. Csak festő volt és semmi más. Úgy volt festő, hogy abba bele is halt. Úgy volt festő, hogy élete utolsó napján még jó képet festett. És nincs ennél nagyobb sors, és nem lehet ennél nagyobb élete festőnek"* - írta róla Sváby Lajos, a festő életét és munkásságát bemutató könyvben.

Gruber festményeiből halála után 27 önálló és 6 csoportos kiállítást rendeztek. Többek között kiállították műveit 1985-ben a Hajógyár 150 éves fennállásának ünnepségsorozataként, de volt tárlata a Magyar Nemzeti Galériában és Párizsban is.

- Fontos, hogy újra felfedezzük a tehetséges, ám mára talán elfeledett, egykor Óbudán lakott Gruber Béla festészetét - nyilatkozta lapunknak *Bús Balázs* (Fidesz) alpolgármester -, ezért állítunk tiszteletére emléktáblát. Hozzátette: itt az ideje, hogy kiállításokon is megismerhessék az emberek a fiatalon elhunyt festő művészetét.

Szabó Adrienn

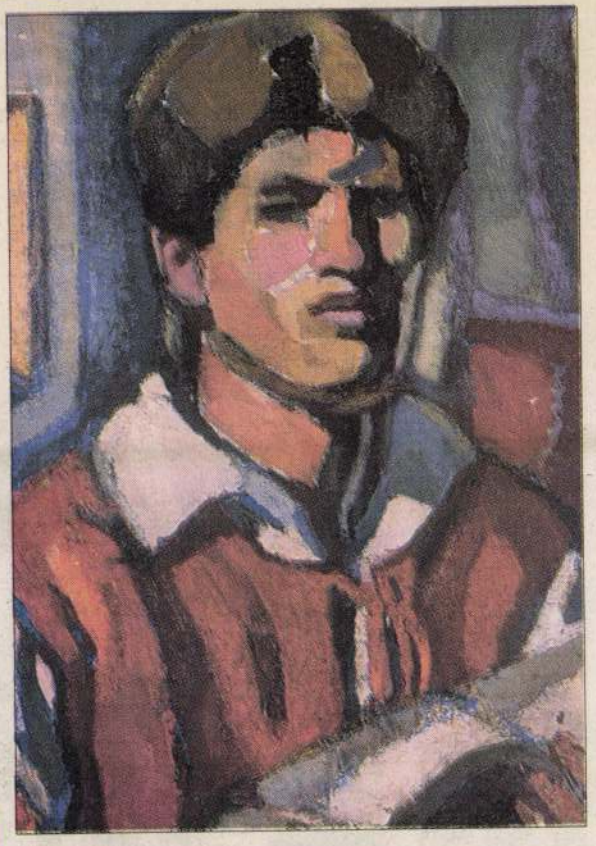

Önarckép

Az emléktáblán az alábbi szöveg lesz olvasható:

EBBEN
A HÁZBAN ÉLT ÉS ALKOTOTT
GRUBER BÉLA
1936-1963
festőművész,
a XX. századi magyar festészet
fiatalon elhunyt
„NAGY ÍGÉRETE"
ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER ÖNKORMÁNYZATA
2004.

A Kert Galéria tisztelettel meghívja

Önt és barátait

Galériánk minden nap 10 és 18 óra között látogatható.

2081 Piliscsaba Széchenyi utca 1.

Telefon: 26 373 140

1997 szeptember 28-án, vasárnap délelőtt 11 órakor

Gruber Béla

festőművész

kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:

Dr. Czeizel Endre

genetikus professzor

A tárlat 1997 október 30-ig látogatható.

Szeretettel várjuk!

Meghívó

GRÜBER Béla

Bernáth Aurél életművéről 1980-ból
Nemeth Lajos —"—
Ed. Vàli Dersö: C. Napló. Bp. 1982 145.
146.
147
148.
149
150
151
283

-

n nyelvvel foglalkozni kívánók számá-
eket igyekszik csökkenteni, de koránt-
s grammatika átadásának dicsőségével
ot rakja le, amelyre a továbbhaladás
t a teljesség reális igényével a latin

feldolgozásra kijelölt 3 szentencia
következő egységek szerint:
, kiejtése, olvasása.
merése.
gyarázatok.

Hazafias Népfront
IX.ker. Bizottsága

Bp.1977 dec.29.

Gruber Béla

GRUBER Béla

Kedves Barátunk!

Szeretettel meghívjuk Önt, Családját és Barátait 1978 január 9-én, hétfőn 17.30 órakor a Hazafias Népfront IX.ker. Bizottságának székházába / IX. Kinizsi u 22./

a M Ü V É S Z E K É S B A R Á T A I K K Ö R E

januári találkozójára.

P r o g r a m: GRUBER BÉLA festőművész emlékkiállitása
- megnyitja Kovács Dezső

SZEMÉLYISÉG KÉRDÉSE AZ ALKOTÓ MÜVÉSZEKNÉL
- Dr Hortobágyi Tibor főorvos, tudományos kutató előadása

s z ü n e t

Beszélgetés GRUBER BÉLA művészetéről

Személyiség kérdése az alkotó művészeknél
- kötetlen beszélgetés

Baráti Üdvözlettel:

Léyay László sk.
HNF IX.ker. Bizottságának
titkára

HAZAFIAS NÉPFRONT IX. KERÜLET BIZOTTSÁGA

Kovács Dezső sk.
Művészek és Barátaik Köre
vezetője

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUL 15

KISALFÖLD

Gruber Béla,
festőművész
1021

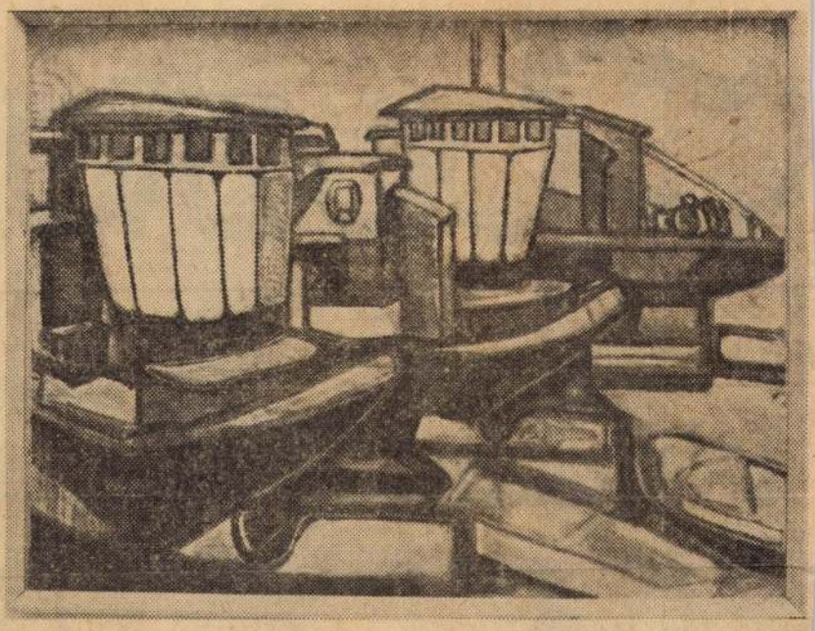

Tisztelet Gruber Bélának címmel kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában.

Képeinken: Két hajó (felső kép) – Önarckép tükörrel – Csendélet kenyérrel.

ORSZAGJ

Füstkergetőben

Erdei emberek a Bükkben

Csend motoz az erdőn. Hallga'! Néha ág reccsen. Beljebb madár reppen, s dalol. Szellő jár a keszekusza ösvényeken. Messzi tenger morajlik a lombok között. Egy szarvas a dombnak szalad.

És közben esik az eső. Csepp, cseppre hull. Lassan megereszkednek a levél-ernyők, összegyűjtik, s lezúdítják gyűszűnyi vízesésüket.

De nézd csak! Ott füstöl valami. Tűz van tán és eső nem oltja? Szaladj út! Tekeregj! Tán még idejében odaérünk. Egy hatalmas tábortűz dombja. Fadarab fára rakva, óriás gúlába. Mintha a völgy titokzatos szelleme akarná lángra lobbantani a száz, ezer hektárnyi erdőt. De még csak épp hogy füstöl az egyik rakás, földdel letakarva. A másik pedig még be sem gyulladt. Oltani kéne?

Kutya ugat. Ember integet, aki sátrát nylonból három összetákolt ágra húzta, akinek arcába belevette, beleette magát a füst, a korom, az erdő nyugalma. Kezében lapát. Igazgat egy kicsit a letakart halom, a mile oldalán. Megfenyegeti a kószáló fehlőket, s mily barátságban lehetnek, hisz azok már iszkolnak is tova. Kisüt a Nap.

A férfinak esze ágában sincs a földdel, levéllel takart gúlába kushadó tüzet oltani. Ő mindig csak a füstöt látja, vallatja. Szénégető.

Neve hosszan kacskaringózik, mintha az erdő valamelyik dalára felelne: Hoffertáler János... Hoffertáler János...

hónapokig, várva az emésztő tüzet. Egy-egy mile három, három és fél méter magas. Nehéz lenne megsaccolni, hogy pontosan mennyi fa fér bele. A faszenet, a készterméket már könnyebb, huszonöt, harminc mázsa jön ki egy boksából.

Őrizni, irányítani a láthatatlan tüzet nem egyszerű dolog. Sok ember kedve belekopott, s mégsem tanulta meg. Hoffertáler János egyik fiát is beleszoktatta a mesterségbe, s most már ő is önállóan dolgozik. A kutyát leszámítva, tíztizenöt napig, míg a boksa ég, csak az erdő a társa. Megszokta már a csendet, a nyugalmat, az éjszakát. Este apró kis tüzet rak a nylonsátor elé, betakaródzik a bundakabátba, erdő vadja nem bántja, embere nem háborgatja. Elnézi a távoli tüzeket, a csillagokat. Fütyül, ha úgy tartja kedve... Hallgat, ha haragban van önmagával. Nézi a füstöt, ha kell, földet szór a mile oldalára. Nyugalmas munka, mégsem nagyon irigyli el senki sem tőle. Tapasztalat, türelem híján hamar odavan az egész esztendős igyekezet. Könnyebb mesterségek is vannak már havi négy-ötezer forintért. Hoffertáler János mégsem kívánkozik máshova. Bízik benne, hogy az ő életében már kitart az export, a szénégetés. Ha meg nem, akkor is ott van az erdő. Ad az kenyeret.

✦ ✦ ✦

Gruber Béla

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1964 APR 30.

A befejezetlen igazság

A Képzőművészeti Főiskola kiállító termében a napokban megnyílt Gruber Béla emlékkiállítása. Katalógusának előszavát közöljük.

A Képzőművészeti Főiskola egy VI. éves növendékének emlékkiállítását készítik ezek a sorok. Gruber Béla tragikus körülmények közt hunyt el 1963. szeptember 29-én, életének 28. évében. Fél évvel halála után nyílik meg ez a kiállítás. Nyilvánosság elé kerülésének ez a gyors gesztusa iránta érzett rendkívüli megbecsülésünket mutatja. Mindannyian, akik személye körül valamilyen szerepet betöltöttünk, úgy ítéljük, hogy az ő tragikus halálával a magyar művészetet fájdalmas veszteség érte.

Gruber Béla 1936. február 23-án született Budapesten. Apja tisztviselő, akit 9 éves korában elvesztett. Édesanyjára szakadt hat gyermekének nevelése, aki nagy gondok és nehézségek árán tud csak ennek megfelelni. Béla már az alsó fokú iskolában rajzol. Majd a Művészeti Gimnáziumba szeretne kerülni. Ez nem sikerül, mire Kőszegen a Mezőgazdasági Technikumba nyer felvételt. Ennek azonban rövidesen hátatfordít, nem érezvén elhivatottságot a pályához. Segédmunkásnak áll be az Óbudai Hajógyárba. Itt is rajzol, munkásokat, hajókat, gépeket. A műhelyben felfigyelnek rá, és rövidesen átkerül a gyár dekorációs osztályára. Rendes fizetést kap, saját munkájára több ideje jut. Anyját támogatja. 1955-ben jelentkezik a Képzőművészeti Főiskolára, ahol felveszik. A család és a Főiskola pártfogása teszi lehetővé, hogy tanulmányait haláláig folytathassa.

A főiskolán töltött hét és fél évből közel másfelet kórházban tölt el. Betegsége már az V. évfolyamban kezdődik. A VI. évfolyamban még elkezdi diplomamunkáját, de kórházba kerül, s ezzel a magyar művészetnek egyik remekművet sejtető darabja befejezetlen marad.

Ez, a még ilyen befejezetlen állapotban is kiemelkedő, hatalmas invenciót sugalló alkotás kényszerít bennünket arra, hogy e kiállításon bemutatott iskolai tanulmányait, s a kezdő festőnek a formát kereső tapogatózásait a legnagyobb figyelemmel, mondhatnám, áhítattal nézzük, mert az emberi szellem megrendítő birkózását mutatják, és az igazat, a tökéleteset áhító szomjúságát.

E folyamat szemlélése itt az igazi látnivaló. Az, ahogy az emberi lélek gerjesztett parazsa lángralobban, ahogy ez terjed, nő, ahogy falja, emészti azt, amin gyulladt, s ahogy ez a láng mind tisztább, lobogóbb lesz. Ez a megható itt. A festő hitele pedig abban mutatkozik, hogy sajátos világa van, egyedül az övé. Indulástól haláláig csak arról beszél, amit igazán átélt. Ahogy a tárgyát nézi, nem azon töpreng, hogy miként kerülje meg, hanem, hogy miként gyürje le az anyagát. Cézanne-i gyötrelem él benne, az anyag átlényegesítésének démoni gyötrelme. Ha diplomamunkájának már a befejezettség felé tartó csendéleti részeit nézzük, fogalmat alkothatunk magunknak, hogy mit jelent újra alkotni a világot. Ezek a részletek valóban olyanok, mintha lángba tekintenénk.

Szegény fiú! Mivé tudta volna ezt a hatalmas képet fejleszteni, ha megadatott volna neki a véghezvitel üdvösségéhez az idő! De még így is azt mondom, ide kell zarándokolni a fiatalságnak e kép elé. Az említett részletek nemcsak elég, de kiáltó példák arra, hogy miként tud és milyen módon lehet a festészetnek megújhódnia. Még így is — befejezetlenül — az igazságnak, az emberi szív hűsége igazságának példája e kép. De arra is, hogy az Európa-szerte nagyon is elharapódzott kishitűségnek, mely szerint a festészet csak a medréből való kiugrással képes korának igazi tanúja lenni, példa mutattassék: hogy igazi festőzseniken múlik a dolog. Olyanokon, akikben érzékenység van, hit az életben, alázatosság a téma előtt, és szenvedély a mondanivaló kifejezéséhez. Mindez megvolt Gruber Bélában.

Magától értetődő viszont az is, hogy a legmagasabb igények megfelelése említésekor figyelembe kell vennünk azt is, hogy igazában a pályára indulása előtt érte el a halál. Vele kapcsolatban valóban jogosan lehet felsóhajtani: mivé lehetett volna! Ha valaha, úgy most és itt ez a sóhaj nem alapozatlan hiedelmet jelent. Még az iskolai műhelymunkái, gyönyörű rajzai is bizonyítékok erre.

Ez a nagy kép egy festőműtermet ábrázol. De nézzük csak, milyent! S emlékezzünk csak, hogy e címszó alatt valamikor, a régi világban, a századforduló körül mit követtek el. Így a visszaidézés által kapunk egy kis léptéket az ő mondanivalójához. Az ő műtermébe úgyszólván betódul a világ [illegible] tele és ruhás, az élővel egyenértékűnek látott tengernyi tárgy, festett kép a festett képen a dunai uszályokról (az utóbbi egyetlen részlethez a hagyatékban legalább 10, közel 2 méteres, színes karton található) szőnyegek, drapériák, képes művészeti albumok, élők és requizitumok, porosak és újak, mind-mind zsonganak, vagy zsongani készülnek, hatalmas orchestrális igyekezetben. Mondanivaló? Igen, ez hatalmas mondanivaló, mai, az övé. Az ő műterme pontosan ilyen volt. Száz és száz műve, rajza, festetlen vászna, papírja állt, gyűlt, feküdt, ott a műterme falainak támasztva, díványán fektetve, padlót elborítva. Kis, szabadon maradt tekergő ösvényen lehetett csak az állványát megközelíteni, ha a készülő képét akartuk megtekinteni. Ő maga majdnem elveszett a nagy vászon mögött, e feldúltnak látszó, de mégis egybe csendülő világban, amiben költészet és valóság adott egymásnak kezet. Hatalmas palettáján, mint kráterből dőlt láva hánytorogtak a színek. Keze, arca, ruhája festékben úszott, s ha végre megtaláltuk őt e felborzolt világban, riadt, kutató, lázas szem fogadott bennünket, sápadt, keskeny arcból figyelve, árulkodva a tűzről, ami bensejében ég, de árulkodva arról a riadalomról is, ami talán sorsa megsejtéséből eredt.

A ravatalánál tartott búcsúztatómban mondtam róla: Nem tanítottam, nem kellett őt tanítanom. Szíve, indulata mint egy felsőbb hatalom irányította kezét.

E tárlat látogatóinak szeretetébe ajánlom ezt a tragikus sorsú, rendkívüli tehetségű festőt.

Bernáth Aurél

felismerés, hogy végre *be kell vonulnia a munkának, a munkára nevelésének ebbe az iskolatípusba is.* Jelenleg a gimnáziumi tanulók 89,7 százaléka részesül 5 plusz 1-es rendszerű szakmai előképzésben. A fizikai munka bevonulása az iskolába megszüntette a nevelés és az oktatás egyoldalú intellektualizmusát. A leglényegesebb nevelési értéke ennek a változásnak azonban mégiscsak az, hogy *nagyobb megbecsüléssel tekintenek a tanulók azokra, akik számukra a mindennapi javakat előteremtik,* megismerik a mi társadalmunk éltető elemét, részeseivé válnak az új értékek létrehozásának.

— A gimnáziumi szakmai előképzéssel kapcsolatban sok a vitatott kérdés, nemcsak azért, mert alig 4—5 éves »múltra« tekinthet vissza, hanem azért is, mert ennek a foglalkozásnak a megszervezése sokkal komplikáltabb, mint, mondjuk, egy történelemóráé. Itt sokkal több személy együttműködését, tárgyi, technikai feltételek biztosítását kell megoldani, ami nemcsak bonyolultabb folyamat, de még elég tapasztalatunk sincs hozzá. Ez azonban más kérdés, mint a munkaoktatás elvi kérdése! Nem helyes a megvalósítás legelején tartó fontos kezdeményezés elvi részét összekavarni a feltétlenül javításra szoruló gyakorlati végrehajtással. *Eddigi tapasztalataink a munkára nevelés elvének fontosságát, helyességét igazolták.*

Az előadás ezután érintette a felsőoktatási reform egyes kérdéseit, majd a reform új iskolatípusáról, a *felsőfokú technikumokról szólt.* Ezeknek létrehozásával *legfőbb célunk a technikusképzés színvonalának felemelkedése a korszerű követelmények szintjére.*

[illegible] folyamatoknak olyan hátrányos és visszatetsző oldalait, mint a könnyelműség és felelőtlenség, az anarchikus tekintélyellenesség, az érintkezési formák elég gyakori kulturálatlansága stb.

Pedagógusaink megbecsülése

— A reform végrehajtása folyamán elért eredményeink igen jelentős részben köszönhetők a pedagógusok mindennapi szívós és következetes munkájának. Méltán állapította meg a VIII. kongresszus, hogy az *»új ember formálásában a tanítók, a tanárok a legfontosabb társadalmi tényezők, a párt legjobb harcostársai«.*

— Pedagógusaink társadalmi megbecsülése egyre magasabb szintű. Ismeretes az is, hogy a *pedagógusok nagyobb anyagi megbecsülése a kormány elhatározott szándéka és erre sor kerül, amikor azt a lehetőségek megengedik.*

Összefoglalásul megállapította, hogy a reform végrehajtása érdekében szívós és nagyon szerteágazó munka folyik, nem csak az iskolákban és az irányító szervekben, hanem a pedagógusok alkotó kollektíváiban, és sok termelőüzemben is. Élő valóság a VII., majd a VIII. kongresszus határozatának ama fontos megállapítása, hogy életünkben a gazdasági és kulturális építés került előtérbe. Társadalmunk tudatában mindinkább jelentőségének és súlyának megfelelő helyen szerepel a kulturális építőmunka, aminek kétségkívül legfontosabb része éppen a közoktatás, a szakemberképzés. Eddigi eredményeink biztatóak, és közös munkával még szebb eredményeket fogunk elérni, mert a szocialista építés anyagi és műszaki eredményei újabb alapokat nyitnak iskolareformunk megvalósításához.

[illegible] a feladat, [illegible]
Magyarország
litsuk le, tökél[illegible]
ható lenne, s
határában is fö[illegible]
űrhajó.«

Magyar [illegible]

A szovjet—amerikai űrkutatási szerződés keretében folyó *közös* kísérletekről szólva elmondotta: e program keretében jelenleg automatikus mesterséges holdak segítségével rádiótechnikai vizsgálatok folynak. A jövőben minden bizonnyal *kiszélesítik a programot és közös űrkutatási kísérleteket* hajtanak végre. A továbbiakban elmondotta azt is, hogy személyes véleménye szerint a *jövőben mind Magyarországról, mind pedig a többi szocialista országból is részt vesznek majd az űrutazások előkészítésében és végrehajtásában.*

A *Magyar Nemzet* egyik kérdésére válaszolva a szovjet űrhajós-egység parancsnoka elmondotta, hogy a *Szonda* és a *Kozmosz* típusú automatikus űrállomások segítségével a *világűrt vizsgálják,* például *az első és a második sugárzási övezet kiterjedését, a sugárzás erősségét, a Nap különböző sugárzásait* stb. Korábban például a tudósok nem tudták, milyen kiterjedésűek a sugárzási övezetek. A világűr rendszeres vizsgálatának megindulása után kiderült például, hogy az Északi- és a Déli-sark felett nincs sugárzási övezet. *Valószínű, hogy a jövőben, éppen az űrhajósok biztonsága érdekében, az űrhajók az Északi- és a Déli-sark felett fognak átjutni ezeken az övezeteken azért, hogy az űrhajósok szervezetét semmi károsodás ne érje.* A *Poljot*-típusú űrhajó szerepe *rendkívül nagy* az űrhajózás fejlesztésében. Ezeknek az ür-

[illegible] szolva magyarországi benyo[illegible]
másairól elmondotta: *»Bárho[illegible]*
jártam, mindenütt nagy szere[illegible]
tettel, testvérként fogadtak.
Sok szépet és jót mondtak a Szovjetunióról, a szovjet népről, a szovjet űrhajósokról. Bensőséges, baráti hangulatú volt találkozásom *Kádár* János és *Dobi* István elvtársakkal is. Különböző kérdésekről beszélgettünk igen szívélyes légkörben, s *úgy éreztem, mintha szeretett, idősebb testvéreimmel, rokonaimmal, barátaimmal lettem volna együtt.* Vagyis: nagyon jól érzem magam, *mind jobban megszeretem ezt a szép országot, ezt a szép várost, mind jobban megszeretem a testvéri magyar népet«.*

Különleges szakképzés

A továbbiakban *Tyereskováról* beszélt. Elmondotta: fizikailag nagyon jól van, egészséges, és további megfelelő felkészítés után ismét olyan állapotban lesz majd, hogy *bármikor végrehajthat bármilyen rábízott feladatot.* Ha azzal bíznák meg őket, hogy *közös űrutazást* tegyenek, *nagy örömmel teljesítenék* ezt a megbízatást. Egy kérdésre válaszolva Nyikolajev nagy derültség közben azt mondotta: *»Ami az újságírók űrutazását illeti, erre azt mondhatom, minél előbb, annál jobb!«*

A *Magyar Nemzet* két másik kérdésére válaszolva, beszélt akadémiai tanulmányairól. »Mi, űrhajósok — mondta — a Zsukovszkij Akadémián folytatjuk tanulmányainkat, ahol *repülőmérnök képesítést* szerzünk. Jelenleg az általános mérnöki tudni-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUN 22

DAILY NEWS

Béla Gruber

1021

FOTO MTI — E. MOLNÁR

„Maleratelier" — unvollendete Diplomarbeit des jung verstorbenen Künstlers Béla Gruber, für den in der Nationalgalerie eine Gedächtnisausstellung gezeigt wird.

üblichen Vorwand, die Sowjetunion stelle „die schwerste militärische Bedrohung in dieser Region" dar, werden Forderungen abgeleitet wie: höchstmögliche Teilnahme an Manövern und Notstandsplänen, verstärkte Waffenhilfe für die Türkei, Festigung der Verbindungen zwischen dem integrierten NATO-Kommando und den Streitkräften Spaniens, dessen Aufnahme in die NATO ausdrücklich befürwortet wird.

Die in Paris tagende WEU-Versammlung hat am Mittwoch die Mitgliedsstaaten der Westeuropäischen Union (die EWG-Gründer und Großbritannien) ersucht, ihren Handel mit China auszubauen und die verstärkten Nachfragen der Volksrepublik um industrielle Technologie „günstig" aufzunehmen. Dem Votum über diese Empfehlung, die gegen die Stimmen der kommunistischen Parlamentarier aus Italien und Frankreich angenommen wurde, war eine über dreistündige Debatte vorausgegangen.

USA

festgestellt werden."

Mangelnde Risikobereit wenig Angriffsgeist, tak Punkt- und Torverhältnis die gravierendsten Vor während der argentinis laut wurden. „Alle Ma richten sich zu wenig eigenen Möglichkeiten, s lein nach ihren Gegne Jan Zwartkruis, der zukü tionaltrainer des holländi tionalteams fest, das als eine der wenigen Ausnahmen dieser Negativ-Entwicklung gelten muß. „Fußball wird immer mehr zum Rasenschach", bemängelte Schottlands Alt-Star Dennis Law. Europas früherer „Fußballer des Jahres", selbst einst Repräsentant einer „stürmenden" Epoche, konnte als BBC-Reporter seinen Hörern ebenfalls nicht viel Positives vom „World-Cup '78" berichten.

„Schönspielerei bringt nichts. Was zählt, ist allein der Erfolg", bringt Jugoslawiens Trainer Ivan Toplak die Meinungen seiner zahlreichen Mitbeobachter auf einen Nenner. Als Beispiele dieser These mögen die Nationalmannschaften von Frankreich, Tunesien und auch Peru gelten. Die Franzosen erspielten sich mit ihrem erfrischenden Angriffsfußball außer vielen Sympathien nur noch die vom Verband spendierten Flugkarten nach Rio. Peru war in der zweiten Finalrunde mehr oder weniger nur Punktlieferant, und Tunesien liefer-

Erbe von Helmut Schön an. Die Aufgabe für ihn werde doppelt schwer, sagte Derwall in einem DPA-Gespräch, „denn Schön bleibt der Welt als Gütezeichen des westdeutschen Fußballs in Erinnerung".

Frage: Belastet Sie der Neuaufbau nach der WM?

Derwall: „Ich habe mit den Spielern noch nicht über die Zeit danach gesprochen. Aber von den 22 werden nicht übertrieben viel aufhören, der Neuaufbau ist nicht total. Ich spreche eher vom Ergänzen dieses WM-Kaders."

Frage: Seit Ihrer total verkehrten Bewertung des England-Spiels gelten Sie als unkritisch. Sind Sie das tatsächlich?

Derwall: „Das war furchtbar, was ich damals geliefert habe. Ich habe mich von Hektik und Nervosität anstecken lassen und das falsche Pferd geritten. Ich habe an dem Tag gesponnen. Ich bin kein unkritischer Mann, der sich in eine

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

DAILY NEWS

Béla Gruber

1979 JUN 2 0

1021

Ausstellungen:

Nationalmuseum: Die ungarischen Krönungsinsignien.

Museum der Bildenden Künste: Grafiken von Goya.

Nationalgalerie: Gedenkausstellung für Béla Gruber. Der im Alter vor 27 Jahren verstorbene Maler hatte die Hochschule für Bildende Kunst besucht und dort auf sein nicht alltägliches Talent aufmerksam gemacht. Die Ausstellung in der Nationalgalerie läßt nur ahnen, welche Meisterschaft Gruber hätte erlangen können. Seine Bilder strahlen Lebenskraft und Schöpferwillen aus. Stillleben, Selbstbildnisse und Motive aus dem Sanatorium bestimmen das Schaffen der letzten Lebensjahre.

Ethnographisches Museum: Töpferkunst von Mezőtúr.

Kunstgewerbemuseum: Teppiche aus Vorderasien.

Ausstellungen in der Provinz:

Balatonboglár, Kapellengalerie: Werke der Textilkünstlerin Jolán Fett und des Kunstschmiedes János Percz.

Székesfehérvár, König Stephan-Museum: Fotos von Demeter Balla.

zungen trotz der in Peru herrschenden Wahlpflicht den Urnen fern.

Kritischer Politiker ausgewiesen

Der Wahlkampf in Peru stand ganz im Zeichen heftiger Unruhen, mit denen die Bevölkerung gegen die von der Militärregierung, die seit zehn Jahren an der Macht ist, verhängten Preiserhöhungen für Lebensmittel und Benzin protestierte. Über 40 Menschen waren bei den Zwischenfällen ums Leben gekommen. Wie in Lima bekannt wurde, hat die Polizei in diesem Zusammenhang am Sonntag einen der Hauptkritiker der Regierung, den Führer der neugegründeten Revolutionären Sozialistischen Partei, Leonias Rodriguez, verhaftet. Rodriguez, ein ehemaliger einflußreicher Politiker der Militärregierung, wurde nach Angaben seiner Frau kurze Zeit später nach Argentinien abgeschoben. Zuvor waren bereits zwölf linksgerichtete Politiker, denen gute Chancen eingeräumt wurden, in die neue Nationalversammlung gewählt zu werden, ebenfalls wegen angeblicher Unruhestiftung nach Argentinien deportiert worden.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1978 SEP. 10

Gruber Béla

1021

GRUBER BÉLA: FESTŐMŰTEREM
(Befejezetlen diplomamunka)

LDI MŰHELY

űvelődés ❋ Irodalom ❋ Művészet

termett
nber
nyítéka

ntnál meg is állnék
lert ha ez a tolsztoji
meg kell kérdeznem

De ő, Lev Nyikolajevics Tolsztoj, a riadtszemű fiatal tiszt, és a nagyszakállú, parasztinges öreg író csaknem 100 életesztendőn át makacsul kitartott e hite mellett. És egy világot teremtett bizonyítékul rá. Könyveket írt száz és ezer oldalakon át, melyekben mindent újra megalkotott, mint az isten — csak jobban, mert ebbe, az ő világába beleírta a makacs, megható tanítást: hogy az élet célja a boldogság és a bölcsesség. Ezért tűnik

Gruber Béla (1936-1963)

„Munkásanya" o.v. 91,5 x 70 cm
Védett. Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 51.Képaukció katalógus,Bp.1980.május

Gruber Béla. festőművész

„Tisztelet..." c. sorozatban Uitz Béla, Ripple Rónai József, Gruber Béla, Rudnay Gyula és Endre Béla után most Berény Róbert munkássága került előtérbe.

Losonci Miklós: Tisztelet Berény Róbertnek. Pest Megyei Hírlap 1978. okt. 21.

Gruber Béla

Gruber Béla halála után, 1964-ben a Főiskolán, volt emlékkiállítása nagy séhérrel zárult a tárlat.

— : Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. julius 23 - 3 lap.

Gruber Béla

Gruber Béla emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában megnyílt.

←: Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. július 23 – 3. lap.

Gruber Béla

Képei bevonultak a magyar festészet nemzeti képtárába. Dési Huber és Derkovits méltó utóda Gruber Béla.

—: Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. július 23-3 lap.

Gruber Béla

"Munkásasszony"
(opera)

— : Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. július 23 - 3. lap.

Gruber Béla

Gruber Bélázól a diplomája megszerzése előtt, a 27 éves horában elhunyt festőről megírták hogy kiroblanó erejű tehetség volt.

— Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. julius 23 - 3 lap.

Gruber Béla (1936-1963)

festő

emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

1978. június-július

– katalógus a kötetben –

Gruber Béla

Reich Károly és
Somogyi József a Balatonboglári Kápolnában
július 2.-től,
Czinke Ferenc grafikus a Tihanyi Művelősédi
Házban július 2.-től,
Étienne Hajdu szobrász a Műcsarnokban junius
30.-tól,
Martyn Ferenc a Budapesti Történeti Muzeumban junius 30.-től mutatja be alkotásait.
Borsos Miklós "A kert" c. kiállitása a Tihanyi Muzeumban junius 24.-től,
Gruber Béla festőművész emlékkiállitása a Magyar Nemzeti Galériában julius 16.-ig tekinthető meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 1.
XXII. évf. 26. sz. 8. lap.

Gruber Béla

Tőke Imre és
özv. Bácskai Andrásné
Kecskeméten a Magyar Naiv művészek Muzeumában szeptember 7.-ig,
Farkas Ádám szobrász a Magyar Nemzeti Galéria Mühely-sorozatában julius 16.-ig,
Birkás István és
Palotás József a Velencei Galériában julius 10-ig,
Albert Zsuzsanna a Ferencvárosi Pincetárlaton julius 6.-tól mutatja be müveit, -közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 1.
XXII. évf. 26. sz. 8. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JÚL 16

NÓGRÁD

Gruber Béla
1021

Tisztelet Gruber Bélának

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Festőműterem — befejezetlen diplomamunka.

Önarckép tükörrel.

KMETTY-csendélet. (Koppány György felvétele)

12.53: Részletek vígoperá
13.28: Kis magyar néprajz
13.33: Takács Jenő: Dalok táncok.
14.00: Kettőtől ötig...
17.00: Ötödik sebesség.
18.00: Vasakarat.
18.33: Zeneközelben.
19.37: Tanuljunk gyermeknyelven.
20.07: Labirintus.
20.25: Made in Hungary.
21.25: Levél egy kibújdosott barátom után.
21.30: A Made in Hungary című műsor folytatása.
22.33: A reformkor és a szabadságharc irodalmának hetei.
22.58: Népi zenekarok műsorából.
23.30: Jacobi operettjeiből.

BESZTERCEBÁNYA:

17.40: Hírek.
17.55: A nyár. Folklórműsor gyerekeknek. SZ.
18.25: A minőségjavítás, Publicisztikai műsor.
18.40: Esti mese. SZ.
18.50: Időjárásjelentés.
19.00: Tv-híradó.

ez is probléma? (14). Színes francia filmvígjáték. — **Kohász:** Egy magyar nábob — Kárpáthy Zoltán. Színes magyar film. — **Kossuth:** Banditasirató. Színes spanyol—olasz—francia film. — **Ifjúsági művelődési ház:** De hová tűnt a 7. század? Francia filmvígjáték. — **Balassagyarmati Madách:** Serpico (14). Színes amerikai bűnügyi film. — **Kisterenyei Petőfi:** A bosszú (14). Színes francia bűnügyi filmdráma. — **Nagybátonyi Petőfi:** A választ csak a szél ismeri (14). Színes NSZK bűnügyi film. — **Szécsényi Rákóczi:** Férjhez menni tilos! Magyar filmvígjáték. — **Pásztói Mátra:** Délután: Bob herceg. Színes magyar filmoperett. — A javíthatatlan (14). Színes francia bűnügyi filmvígjáték. — **Karancslapujtő:** Mágnás Miska. Magyar filmvígjáték. — **Erskvadkert:** A veréb is madár. Színes magyar filmvígjáték.

NAPRÓL NAPRA fabulon

Tavaly még újdonság volt a kétféle FABULON NAPTEJ, kétféle erősségű fényvédő faktorral. Azóta ezt a jól bevált napozópárt megszerette a közönség.
Most egy harmadik készítmény teszi kellemessé a napozást: a FABULON BALZSAM.
A FABULON BALZSAM napozás utáni bőrnyugtató: hűsíti és pihenteti a bőrt, segít megőrizni a barnaságot. Érzékeny bőrűek rendszeres testápolásra is használhatják, mert értékes természetes kollagéntartalma elősegíti a bőr megújulását.

Napozáshoz:
Fabulon naptej

Napozás után:
Fabulon balzsam

A KISZ Nógrád megyei bizottsága és az Ezermester- és Úttörőbolt Vállalat

1978. július 13-án 16 órakor a József Attila Művelődési Központ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUL 14
MAGYAR IFJÚSÁG

Gruber Béla, festő-művész

1021

Gruber Béla emlékkiállítása

A fiatalon elhunyt nagy tehetségű festőművész, Gruber Béla műveit a Magyar Nemzeti Galériában állították ki. A mintegy ezerdarabos életműből félszáznál több látható a kamaratárlaton. Csendéletek, műterembelsők, önarcképek sorakoznak a paravánokon, elvezetve a befejezetlenül maradt diplomamunkáig. Gruber e szűknek tűnő tematika ellenére is az egész valóságot ölelte át dinamizmusával, érzelemgazdagságával. A kiállítást rendező és a katalógust összeállító O. Jobbágyi Zsuzsát idézve: képeiben elénk vetíti saját izzó, belső énjét a leghétköznapibb tárgyak segítségével, melyek ecsetje alatt drámaian súlyos művekké válnak, új, tragikus jelentésre tesznek szert.

valame
Nézzük
torna. I
Remélh
három
zilabdá
szájból'
Iskolás
ján...
ják me
többszö
levezetéseben, versenyek rendezésében.
A honvédség nem csak a kiskatonák tornáztatásával tesz

LÁTTUK

Üveghíradó?

Megnyitották. Tartalmas akciót kezdeményezett. Új vonással bővült. Közművelődésünk tükrében jól látszik. Mester, hogy érzi magát?... Azért nem tettem ki az idézőjelet, mert fantáziamondatokról van szó, amelyeknek csupán annyi közük van a valósághoz, hogy bármelyik este, bármelyik Tv-híradóban elhangozhatnának.

Igazán nem panaszkodhatunk a „merítésre", a híradósok szemlátomást frissen és országszerte dolgoznak. Mindazonáltal lehet valami baj a kulturális jellegű tudósításokkal. Huzamosabb ideje tapasztalom ugyanis, hogy szürkék: mintha mindig és mindenütt ugyanaz történt volna, mintha minden beszámoló egy kaptafára készült volna. Ilyen egyhangú lenne a hazai közművelődés? Nem hiszem. Inkább a tálalása egyhangú. Valószínűleg azért, mert az érdekes hangú *Ránki Júlia* — aki mostanában egyre rendszeresebben foglalkozik kulturális témákkal — afféle üveg módjára ereszti át magán az eseményeket. Felkészül, bemutat, kommentál: az újságíró-iskolán bizonyára jelest is

MAGYAR HÍRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUL
DOLGOZÓK LAPJA

Gruber Béla

– megnemesítésével. Sikerélnényre van szüksége? Ezt is könnyen biztosítjuk számára

nyugodt alkotás, ahol a „folyt. köv." művészetet is jelent.

Nemlaha György

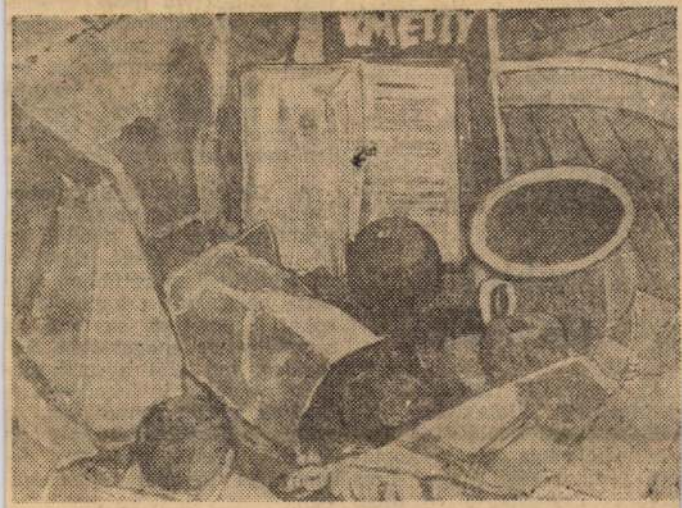

Gruber Béla: Csendélet kenyérrel

kat és ker
helyi körü
timálisan
hatékony
pedig a d
nyításban
Természet
nyítási rer
het ki minden ellentmondást,
ezt irreális lenne elvárni. A
cél olyan feltételek és körül-
mények kialakítása, amelyek
között ezek az ellentmondások
a lehető leggyorsabban és leg-
eredményesebben oldhatók fel.

re ráébreszteni, s [illegible]
olyan meggyőződéssé formál-
ni, amely a cselekvés közvet-
len mozgatójává válik.

A Társadalmi Szemlében
lefolytatott vita ehhez a te-
vékenységhez sok gondolatot
jó „muníciót" adott. Együtta
az eddiginél sokrétűbben mu-
tatta be azokat a kapcsolódá-
sokat, amelyek egyfelől a
szemlélet és magatartás for-
málása, másfelől a gyakorla-
ti-szervezeti intézkedések és
lépések között fennállnak, s
amelyek figyelembevétele el-
engedhetetlen az üzemi de-
mokrácia további fejlesztésé-
ben.

Gyenes László

A szubjektív tényezők

Az optimális feltételek és
körülmények kialakítása nél-
külözhetetlen. Enélkül az üze-
ni demokrácia kibontakozta-
ása jámbor óhaj vagy üres
szólam maradna. Azonban
csak az objektív tényezők nem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUL - 9
SOMOGYI NÉPLAP
Gruber Béla,
festőművész
1021

Tisztelet Gruber Bélának

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Festőműterem — befejezetlen diplomamunka.

KMETTY csendélet.

Csendélet kenyérrel.

(Koppány György felvétele —KS)

SPORT

6-

Új rend alapjá

A Magyar Labdarúgó Szövetségben elkészítették az 1978—79. évi labdarúgó bajnokság menetrendjét. Az új rendnek megfelelően csappant az MLSZ által irányított bajnokságban szereplő csapatok száma, hisz ősztől már nem lesz NB III.

Az ösztönző erő hi
a Táncsics kosara

Bizony már ismétlésnek tűnik a megállapítás: A Honvéd Táncsics SE kosárlabda csapata a bajnokság harmadik helyén várja az őszi folytatást, de még bajnok is lehet. Így van ez már évek óta. Pontosabban attól kezdve, hogy a kaposvári kosarasok búcsút mondtak az NB I-nek, ahol csak egy bajnoki esztendőt sikerült eltölteniük.

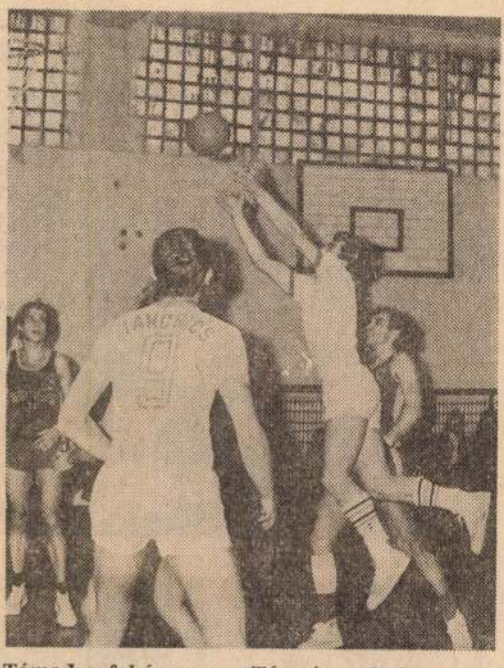

Támad a fehér mezes Táncsics a Bakony Vegyész ellen.

— Nem volt olyan varázsa annak az első osztályban eltöltött esztendőnek, hogy a Táncsics újra visszakívánkozzék a legjobbak közé?

— Nem erről van szó. Az viszont igaz, hogy a dicső múlt a maiaknak nem sokat mond. A jelenlegi csapat tagjai legfeljebb hallomásból tudják, hogy Kaposvár legjobb kosárlabda együttese nem mindig elégedett meg az alsóbb dobogós helyekkel. Igaz, a régiek közül ma csupán Györke István edző van még a csapatnál. A többiek, maguk a játékosok — éppúgy mint a labdarúgók e sportkörnél — jönnek-mennek.

élcsapatok, mind pedig a többiek előtt ma már tekintélye van a második vonal legjobbjai közé sorolt Táncsics SE-nek. Az ellenfelek általában tisztelik az együttest. Nem egy közülük már a mérkőzés elején elkezdi a megengedett 30 másodperc »kijátszásást«. Tudják uganis, ha a Táncsics birtokolja a labdát, abból baj, pontosabban kosár lehet. A mai csapatban szerencsére sok a ponterős játékos. Az élen az ötszörös válogatott Kauzál István áll, aki 322 ponttal járult hozzá csapata sikeréhez Személyit,

Gruber Béla

A művész tusrajzai felszabadultak. A „Szanatorium-hegy tavasszal" c. kép idézi a vonalak expresszivitását.

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása
Új Tükör, 1978. február 5-3 lap.

Gruber Béla

A „Műtermemlékek", a „Virág-csendélet" jól komponált képek. A művész önarcképei egyszerűek.

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása. Új Tükör, 1978. február 5-3. lap.

Gruber Béla

A művész stilus ára jellemző a „Virágzó fa" c. műve, a „Szanatorium kutjén" nagy feszültséggel telitett.

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékki állítása. Új Tükör, 1978. felmász 5-3 lap.

1021

1978. július 30. Kossuth 21.34 M.

Gruber Béla kiállítása

Láttuk, hallottuk.....

A Nemzeti Galériában látható Gruber Béla emlékkiállitása, amelyről Csapó György mondja el véleményét.

- 1936-ban született, s már 15 esztendeje halott. Mindössze 27 évet élt. Mások még alig indultak el a pályán amikor ő már befejezte. Diploma munkája a Müterem, mely ugyancsak láthatő a kiállitáson befejezetlenül is remekmü. Vagy talán a remekműveknek éppen az a sajátossága, hogy minden fázisukban magukban hordják a lényeget? A festői, költői sürítésnek olyan példáját adja Gruber Béla e művében hogy az túlzás nélkül páratlannak mondható. Élete is ilyen volt. Alig több mint két évtizednyi lobogás. Számszerüen is rengeteg képet festett. Élete utolsó 1.5 esztendejében kórházban töltötte és akkor is ott is szinte mindig dolgozott, a betegágyban is. A körülvevő szük világtól kapott impulzusok bőségesen elegendőek voltak számára ahhoz, hogy súlyos, szenvedélytől izzó remekműveket hozzon létre. Nem szivesen használom ezt a magasztosnak tünő kifejezést ami a gyakori használattól ugyancsak megkopott, de kénytelen vagyok élni vele, mert alig hiszem, hogy hasonló erejü önarcképet festett volna valaki az elmúlt három évtizedben Magyarországon mint ez a kisebb méretü portré amit most a Nemzeti Galériában láthatunk. Gruber Béla a tárgyi valóságból meritette témáit, mondhatni hagyományos módon festett. Ez a Van Gogh-i indulatú fiatalember nem leplezte Cezanne iránti hódolatát. A két korszakalkotó művész szelleme lengi be az ifjú mester emlékkiállitását.
A szélsőséges irányzatok az avantgard tipus általában távol állott tőle, mégis kétségbevonhatatlanul modern, noha ábrázol. Szólóan szép tanulsága e kiállitásnak az is, bizony nincs más igaz mérce mint az minőség. Gruber Béla magától értetődő természetességgel és erőteljesen fogalmaz. Habozás, tétovázás nem látszik müvein. A világ egyértelmü és érthető volt számára és csalhatatlan biztonsággal fejezte ki ezt mint az igaziak. Erre csak a legnagyobbak képesek. Nagyon szép kiállitás, látni kell.

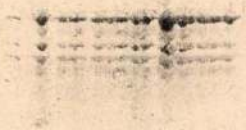

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

Gruber Béla

1978 JUL 23

1021

ZALAI HÍRLAP

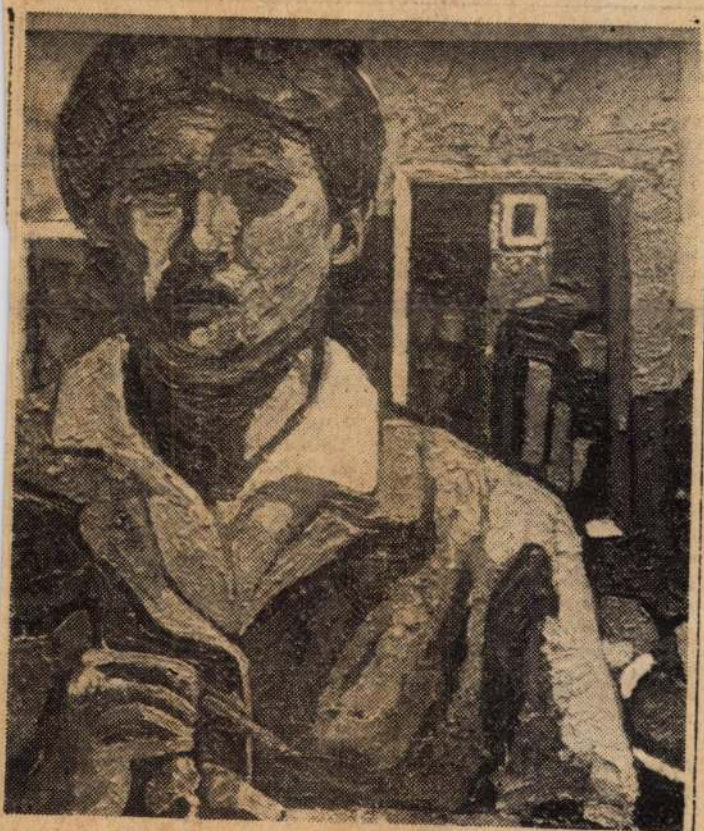

Gruber Béla: ÖNARCKÉP TÜKÖRREL

(A Magyar Nemzeti Galériában látható, Tisztelet Gruber Bélának című emlékkiállítás egyik képe).

levél

gott volna — darazsak repültek ki, s be.

Július végén váratlanul nyirkosra fordult az idő, ritka nap múlt el eső nélkül. Így hát minden arra vallott, hogy levelünk az utolsó betűig teljesen átnedvesedik.

— A levél persze nem az enyém — szólt Vovka —, de bántani fog, ha valami fontos van benne. Már bizonyára minden szó elmosódott.

— Ha fontosat írtak volna benne, akkor már történt volna valami — válaszolta Tánya. — De hát semmi különös nem történt!...

Augusztus végén hirtelen eltűntek a darazsak. Talán mind egyszerre szálltak el, akár a füstfelhő a mozdony kéményéből, talán egyenként — hosszú-hosszú láncban, talán valahogy másképp... Nem tudom ezt nem láttuk. Csak egyszer azt vettük észre, hogy kiürült a fészek.

— No, ezek elrepültek — mondta Tánya —, még el se búcsúztak!

Vovka meg máris futott a levélszekrényhez. Kivette a fészket, amely igen sima, szürke papírból csavart tölcsérhez hasonlított.

— Ne törd szét! — kiáltotta a verandáról Tánya.

— Miért törném szét? — szólt vállat vonva Vovka.

A levélnek jóformán nem esett baja és nem nekem, nem Vovkának, nem Tányának szólt, hanem mind a hármónknak. Egy ismerősünk azt írta, hogy valamikor a nyár elején betért volna hozzánk, de nem talált itthon senkit, így aztán a tornáclépcső alatt hagyott egy doboz cseresznyebefőttet.

Benéztünk a lépcső alá. Csakugyan ott volt a doboz. Teljesen megrozsdásodott, a befőtt pedig megsavanyodott.

— Eh! — mondta legyintve Vovka. — Pedig nekem ez a kedvenc befőttem!

Az igazat megvallva, nekem is.

Makai Imre fordítása

Ahogy tetszik

SZERKESZTI: MÉSZÁROS TAMÁS

1993. október 2., szombat

A MAGYAR HÍRLAP KULTURÁLIS MAGAZINJA

GRUBER Béla

Beszélgetés Litván Györggyel

Manipulációk és tények

Közeledik a forradalom újabb évfordulója, és — a dátumra időzítve, de spontán módon is — egyre újabb tények és adatok kerülnek nyilvánosságra. Ezek nem változtatnak lényegesen az eddigi tudományos megítélésen, ellenkezőleg: megerősítik azt a felfogást, amely szerint a megmozdulás spontán volt és országos; mindenütt a munkások és diákok álltak az élen; újabb szélsőséges kilengésekre sem derült fény. Forradalom volt, s nem provokált lázadás, és meghatározott politikai célokért küzdött; a mostanra beérő vidéki kutatások nyomán kiderült: már az első követelések az ország minden pontján nagyjából azonos célokat jelölnek meg. Ezt bizonyítja a többi közt Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete, pontosabban annak Hajdú-Bihar megyei kutatócsoportja által most kiadott vaskos kötet, amely a megye, illetve Debrecen egykorú eseményeivel foglalkozik.

Litván Györggyel, az Ötvenhatos Intézet igazgatójával készülök beszélgetni a témáról, és a találkozás azonnal meglepetéssel szolgál, mielőtt akár egy szó elhangzana . A Budakeszi úti Filmarchívumban beszéltünk meg ugyanis találkozót, mert úgy tudtuk, hogy ott levetítenek valami most előkerült korabeli „musztert". Amiről nyomban kiderült, hogy nem egyszerűen néhány alkalmi filmfelvétel, hanem az új dokumentumok valóságos tárháza.

igyekeznek feltüntetni, melynek célja, hogy alkalom adódjék a fegyveres leszámolásra . Ám ezek a felvételek a szemünk láttára bizonyítják a spontaneitást, a debreceni kötet anyagai pedig a megmozdulás országos jellegét. Ennyi embert nem lehet provokációs eszközökkel megmozgatni…

— Nem is azt mondják, hogy ők szervezték , hanem azt, hogy a meglévő elégedetlenséget kívánta kihasználni a hatalom arra, hogy ellenforradalomról beszélhessen és

— Ugyanezt bizonyítják a más vidékeket bemutató megjelent és készülő kötetek is. Cáfolva egyben az állítást, hogy megmozdulások csak Budapesten voltak, és ott dőlt el minden, a fegyveres „pesti srácok" jóvoltából. Hogy a fővárosban komoly ellenállás volt, az persze a fegyvereseknek köszönhető, de ott volt mögöttük az ország fiatalsága és munkássága. Tényeket nem lehet megváltoztatni, s bebizonyítani, hogy „minden másképpen volt". Az új dokumentumok határozottan cáfolják az utólagos ítélkezést. Debrecenben is a diákok kezdték, de már egy napon belül bekapcsolódott a MÁV Járműjavító, a Gördülőcsapágy Gyár, a Vagongyár, meg a többi üzem munkássága. Aminthogy Miskolcon is a műszaki egyetemiekkel indult, és rögtön kapcsolódott hozzá a Dimávag. Az én felfogásom szerint négy fő irányzat működött közre a forradalomban: a reformszocialisták, a nemzeti demokraták, a keresztény konzervatív erők, és végül a szélsőjobb. Egyáltalán nem véletlen, vagyis azt jobban meg lehet szervezni, lényesíteni. A problémák is konkrétabban jelentkeznek: a beszolgáltatás terhei, a kuláklista, a földkérdés és így tovább. Csaknem minden helyi programban ezek vannak középpontban, kiegészítve aztán az országos követelésekkel: szovjet csapatok kivonulása, a hatalom átrendezése, semlegesség. A másik szempontra vonatkozóan eddig valóban csak azt hallottuk, hogy a vidék segítette a fővárost. Most ez konkretizálódik: a korábbi beszolgáltatási terhek ellenére pillanatok alatt gyűlnek össze az önkéntes adományok, ezeket szervezetten összesítik és küldik Budapestre. De nem szabad lekicsinyelni a közigazgatás átszervezésére vonatkozó javaslatokat sem. Szinte mindenütt megtalálják a pillanatnyilag legmegfelelőbb formát: a forradalmi bizottságokat, s hozzájuk a legelfogadhatóbb embereket.

— És nem szabad megfeledkezni a spontán kialakuló új sajtóról sem.

— A röplapokban az az érdekes, hogy valóban mindenütt hasonlónatnyilag nem üríthető ki.

— Miközben a követelések egykét napon belül megyeszerte megfogalmazódnak, feltűnő tartalmuk józansága, a szélsőséges hangok hiánya. Sokhelyütt például kimondják, hogy a pártok szerveződését az első szakaszban ellenzik, hiszen itt össznépi megmozdulásról van szó.

— Ezt a józanságot sokminden motiválhatta. Egyrészt talán az óvatosság, másrészt kétségtelenül a nemzeti egységre való törekvés. Az egyetemen és a munkástanácsokban például az volt a vélemény, hogy a forradalmi eredményeket a diákok meg a munkások vívták ki, és nem volna helyes, hogyha ezt a pártok most kisajátítanák. Másfelől természetesen el kellett ismerni a földbe tiport pártok életvágyát is. Mégis, ötvenhattal kapcsolatban lehetetlen nem észrevenni, milyen erős a közvetlen demokráciára való törekvés. Nagyon sok helyen megfogalmazódott, hogy majd kétszintű országos képviseletet kell létrehozni; az egyik „kamarát" a pártoknak szánták, a másik egy össznépi, például a munkástanácsokra vagy forradalmi bizottmányokra, diák- és egyéb szervezetekre alapuló kamara lenne. Összefoglalva: az övenhatos hagyomány ma elsősorban azért problematikus, mert akkor nem volt még szó piacgazdaságról és kapitalizmusról. Másrészt pedig azért, mert a forradalom aktív vezető rétege 1945-ig, s nem korábbra akarta visszakapcsolni a történelmet. Ezért felemás a mai kor-

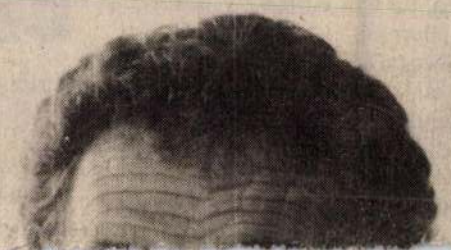

Gruber Béla

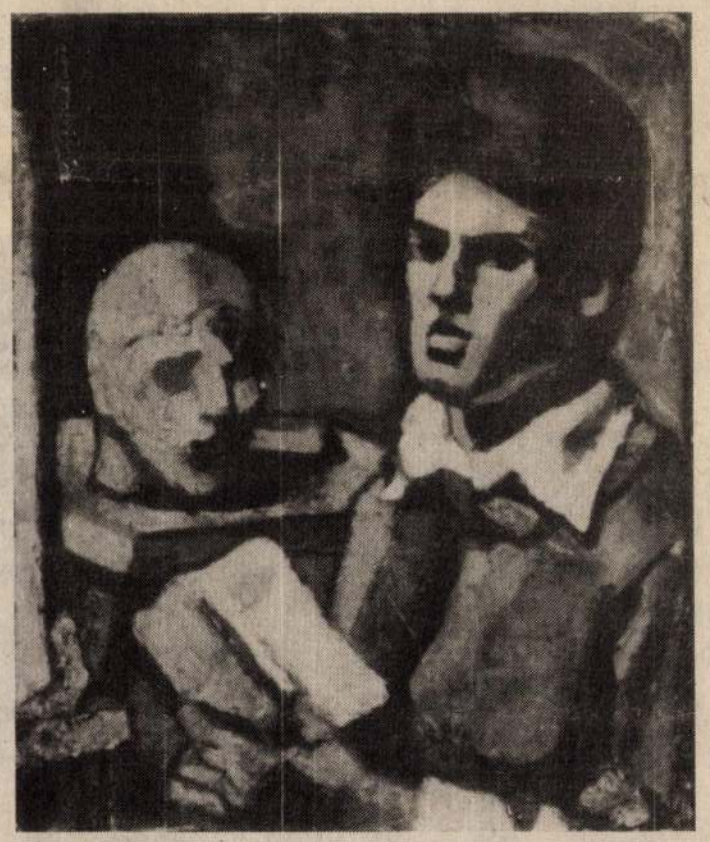

Gruber Béla: Önarckép szoborral

Mindössze huszonhét évet élt és már harminc éve halott Gruber Béla, akinek e szomorú jubileum alkalmából nyílt emlékkiállítása a képzőművészeti főiskolán. Nem adatott meg neki, hogy befejezhesse első nagy művét, Festőműterem című diplomamunkáját. Mégsem hiába élt és dolgozott; expresszív indulattal és markáns kontúrokkal festett csendéletei, portréi, tájképei többet mutatnak, mint kivételes tehetséget. Nagy Balogh János és első mestere, Kmetty János méltó örököse ő, aki — tudom, hogy nagy szavak, de azt kell mondani — főiskolás munkáival is beírta nevét a magyar művészet történetébe.

V. J.

Beszélgetés Ludassy Máriával

A szabadság mint érték

— Ha jól érzékelem, a viták alapját a vallásszabadság, illetőleg a szekták kérdésében a közösségiség különböző felfogása adja. Mint filozófus, mit gondol: lehet-e „tulajdona" bármilyen közösségnek a tagok tudata, lelkiismerete? Vindikálhatja-e magának például egyház vagy állam azt a jogot, hogy ha egy meggyőződést nem talál megfelelőnek, megváltoztatásával próbálkozzék?

— Nekem az a meggyőződésem: ha bármilyen hitvallás, eszmerendszer feladja, hogy saját erejével, érvei szépségével, erkölcse magasabbrendűségével győzzön meg másokat, és inkább egyéb eszközökhöz fordul, önmagát járatja le. Többek között ezért vagyok szomorú, ha a hajdani üldöztetésekben sorstárs katolikusokkal — legalábbis látszólag — szembekerülnek ma a liberális, szabadelvű meggyőződést követők. Ugyanis tévedés, hogy bárkit, bármit háttérbe szorítana az, aki nem vall egy adott hitet vagy elvet.

— Mégis azzal támadják ma a liberalizmust, hogy relativista, hogy közömbös, a praxis és haszon mellett nem tartalmaz szellemi értéket, illetve a meglevőket tagadja, rombolja...

— Az európai történelemben a szabadság azért önmagában komoly értéknek számít. Már a görögök, vagy a reneszánsz korában az volt, de a reformációt, vagy a felvilágosodást ugyanúgy felhozhatom példának. Értékmentesnek nevezni azt a gondolkodást, mely a szabadságra, a lelkiismeret szabadságára helyezi a fő súlyt, enyhén szólva is butaság. Másrészt van egy erős abszurd vonás ebben a kétes érvrendszerben — nevezetesen az, hogy nem „érv"-rendszer, láthatóan nem kíván igazán érvelni: azt mondja, hogy aki kiteszi a kérdőjeleket, az már istentelen, nemzet- és-vagy kereszténységellenes; eleve nem hajlandók ezen eszmei-politikai irány követői végiggondolni, hogy a választás, a kritikai szabadság nem törést-zúzást jelent. Tudatos, szabad választás adhatná meg a hitelét akár az általuk védeni kívánt értékeknek is.

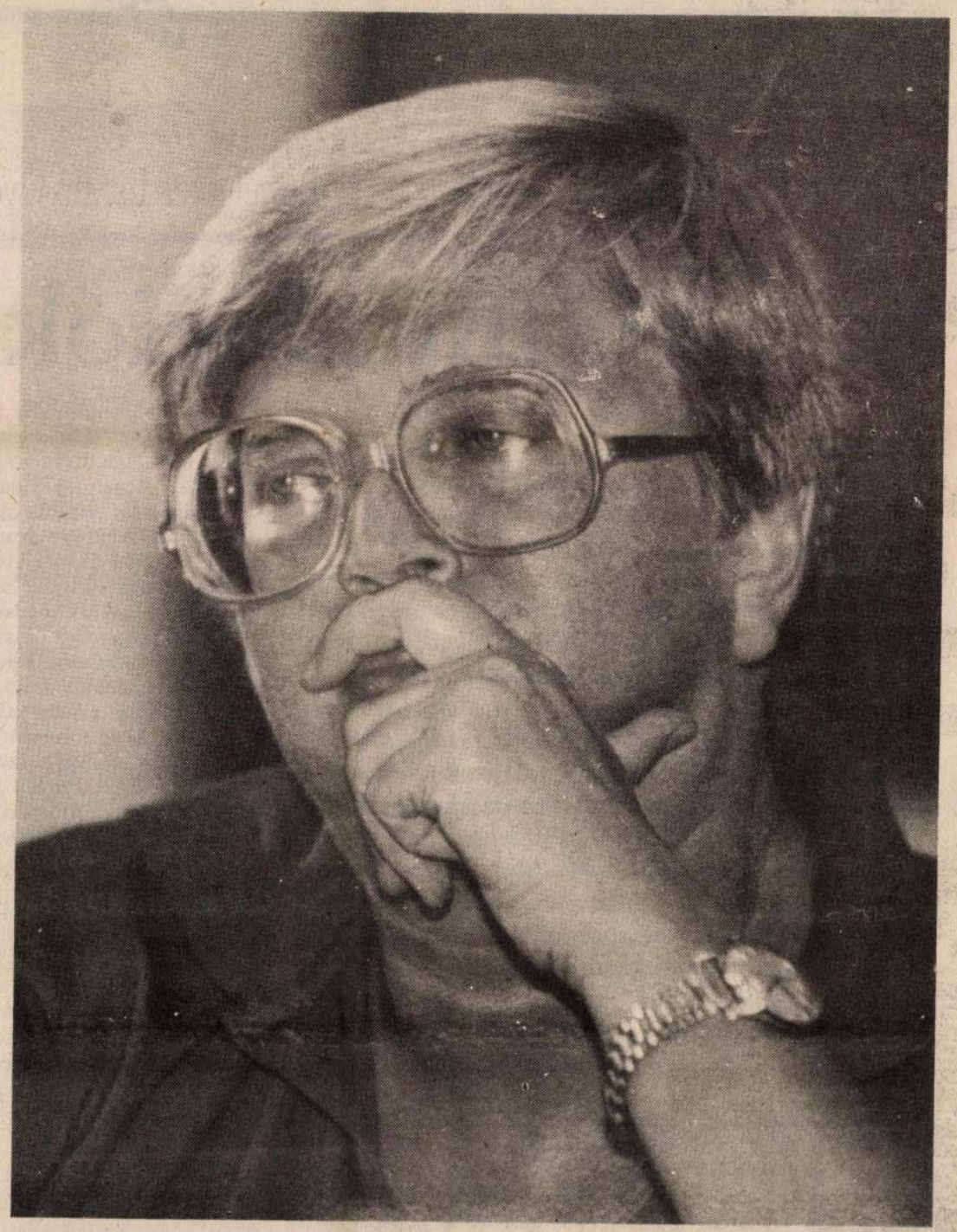

Ludassy Mária

FOTÓ: SZIGETI TAMÁS

— Mi lehet az oka, hogy sokan nem fogadják el: amíg törvényszegés nem történik, mindenki szabadon hirdethesse meggyőződését? Diszkriminációk történnek, legismertebb eset a támogatás megvonása a bizonyíték nélkül „destruktív"-nak nyilvánított kisegyházaktól, de a betiltást, a bejegyzés, vagyis a törvényes működés megtagadását is szorgalmazzák.

— Ami a költségvetési támogatást illeti, én itt a liberális katolicizmus klasszikusait idéztem, akik azt mondták, hogy a katolikus egyház függetlensége akkor valósulna meg, ha őket sem dotálná az állam. Az egyenlőséget tehát Lamennais-i alapon is el tudom képzelni: senki nem kapna semmit. Ami a szektákat ért vádakat illeti: intoleráns közösségekről beszélnek, noha például a katolikus szerzetesrendek ugyanúgy korlátozzák tagjaik mozgási és szellemi szabadságát, legfeljebb jóval régebben teszik ezt. Ha egy felnőtt ember felad valamennyit saját személyes lehetőségeiből, ez még egyáltalán nem társadalomellenes, nem rejt a többire nézve különös veszélyeket. Más kérdés, hogy minden új közösséggel szemben a rágalom általában előkerül, mint hatásos fegyver. Főleg a szexuális kilengés és a rituális gyilkosság vádja.

Ami viszont a pénzügyi manipulációk feltételezését illeti: el tudom képzelni aufklärista gondolkodóként, hogy egy-két vallási közösség frissen csatlakozott tagjait anyagilag némiképp megkopasztja. Azonban felnőtt, egészséges emberekről van szó, mindenki oda adja a pénzét — ha van neki — ahova akarja. Ha tényleg bebizonyosodna, hogy csalás történik, félrevezetik az adakozó embereket, akkor tessék a BTK-t alkalmazni, vonatkozik ez persze az egyéb, mondjuk a szexuális természetű bűncselekményekre; semmivel nem tűrhetőbb egy kiskorú zaklatása, ha egy vallási vezető követi el, mint ha egy popzenész.

De amikor meggyőződésről van szó, bibliaértelmezésről, akár a zsidó—keresztény hagyományon alapuló életforma elvetéséről, nincs értelme — és semmiképp nem jogos — adminisztratív úton fellépni.

— Talán leginkább az utóbbi, a keresztény tradíciótól eltérő életforma irritálja a szekták elleni fellépőket. Ezek szerint a tradíció tiszteletben tartása, a hagyományok ápolása, a kulturális örökség megőrzése, a nemzeti identitás megőrzése, a nemzeti identitás megőrzése mind olyan gondolt dolog: ez a tradíció tiszteli, szentnek gondolja azokat a jezsuitákat, akik elmentek, sőt máig elmennek Ázsiába, Afrikába, Dél-Amerikába téríteni — na most a kereszténység az eredeti (mázsásit!) hagyományában egyáltalán nem tiszteli a tradíciót, a hagyományt, a kulturális örökséget, a nemzeti identitást, hanem mindezeket a meggyőződés megítélhető — s e szerepet mégiscsak a modernizált nyugati morál, gondolkodás vállalná?

— Nagyon óvatosan azt mondom: ha a fehér ember kétségtelenül agresszív imperializmusa az

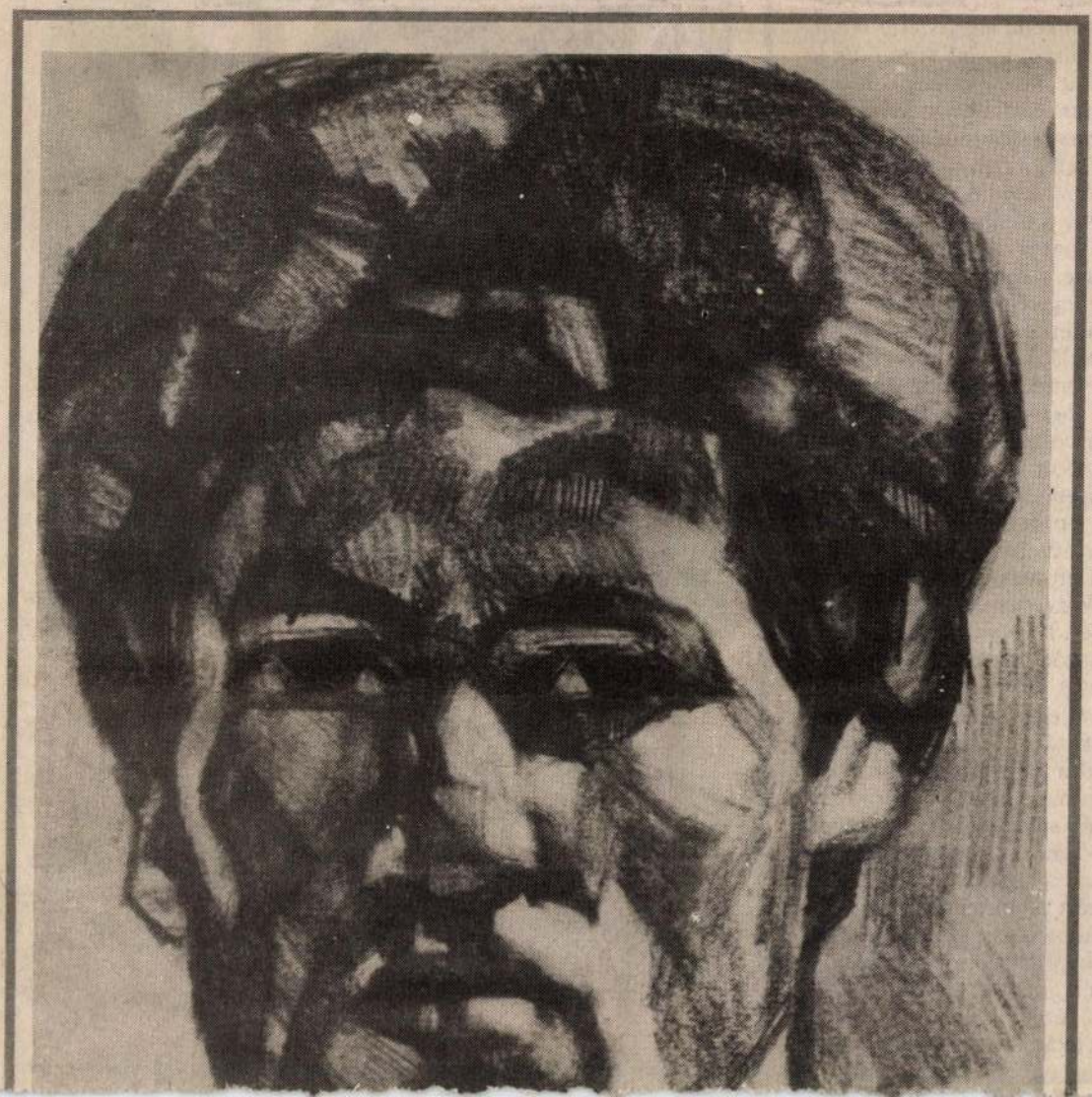

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 III 2 3
HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Gruber Béla,
festőművész

1021

Tisztelet Gruber Bélának

címmel kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában

1 FESTŐMŰTEREM – BEFEJEZETLEN DIPLOMAMUNKA

2 ÖNARCKÉP TÜKÖRREL

3 KMETTY CSENDÉLET

4 KÉT HAJÓ

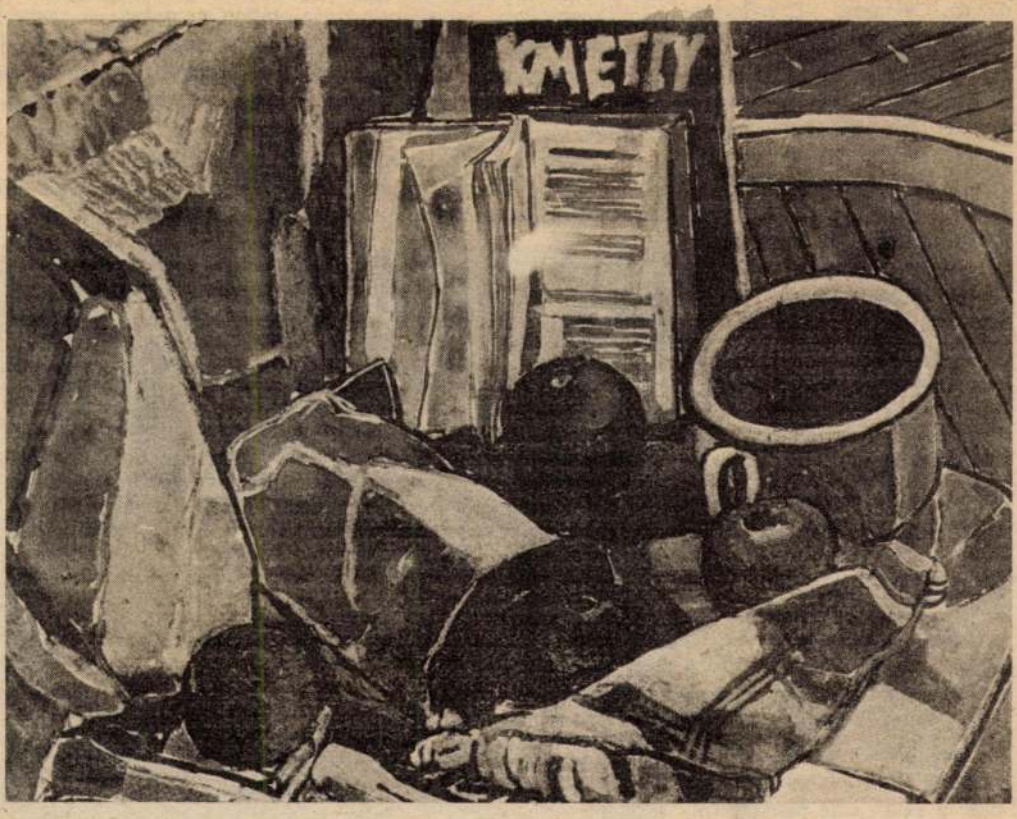

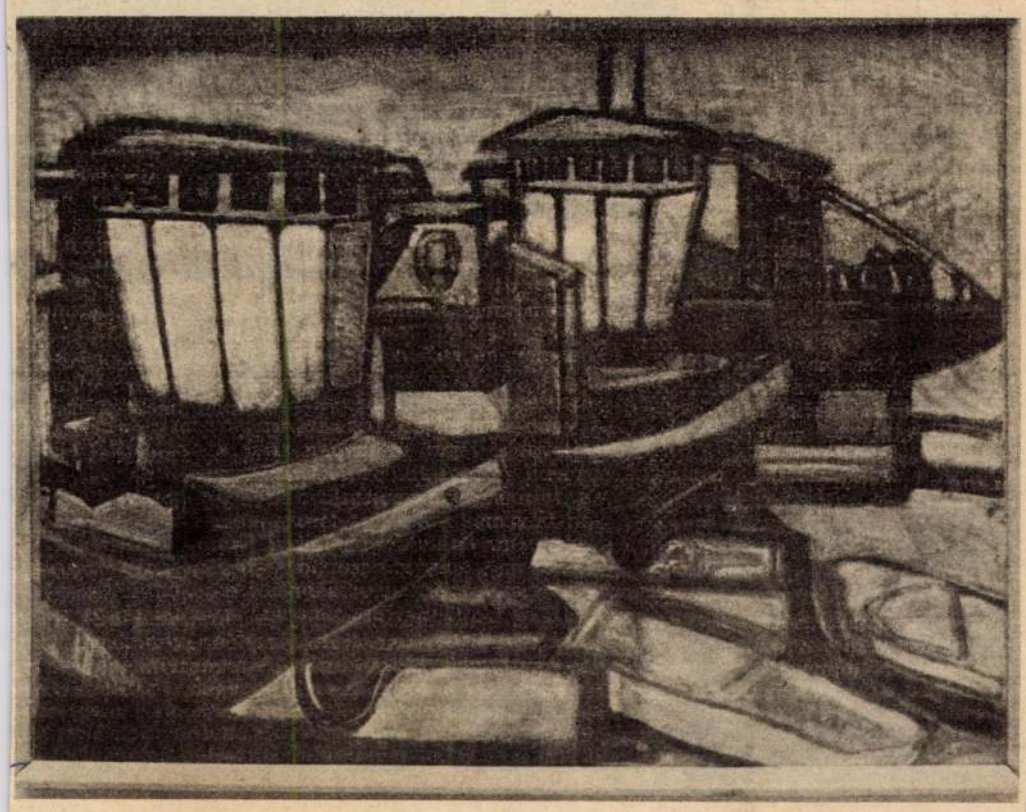

PLISZKA I

1300 ÉVES A BOLGÁR ÁLLAM

Ezerháromszáz évvel ezelőtt megjelentek Észak-Dobrudzsában, ott, ahol a Duna a Fekete-tengerbe torkollik, Aszparuh kán ősbolgár csapatai. Szövetségben a helyi szláv törzsekkel, dél felé nyomulnak, és 681-ben megalapítják az első bolgár cárságot. A bolgár nép kialakulása sok évszázados bonyolult folyamat, amelyben három népiség olvad eggyé: az ősbolgár, a szláv és a trák.

Az első bolgár állam fővárosa Pliszka volt.

Pliszka

Romjai ma is csodálatra gerjesztik a történelmi múlt sok ezer kedvelőjét. Sík mezőn terül el, mintegy húsz kilométerre Sumen megyeszékhelytől (Északkelet-Bulgáriában). Valójában erődítményváros, amely egy szláv település helyén épült. Nem véletlen, hogy Aszparuh kán katonái éppen ezen a helyen ütöttek tábort. Választásuk összefüggésben van harci tapasztalatukkal, hadi művészetükkel, valamint politikai-stratégiai elgondolásaikkal és terveikkel. Innen könnyen megfigyelhették és ellenőrizhették az erdős Balkán-hegység szorosait, a halban gazdag, hajózható Duna folyó felé vezető utakat, s a környező, tágas rétek buja legelőt kínáltak rengeteg sok lovat számláló méneseiknek... Megtetszett nekik ez a hely, s hozzáláttak, hogy árkokkal és falakkal vegyék körül.

Ha most látogatjuk meg Pliszkát, feltűnik a tágas terület, amelyet földsánc vesz körül. Csaknem 23 négyzetkilométer! Valamikor árok és töltés alkotta, ez az ősbolgárokra annyira jellemző erődítési eljárás. Mögötte tanyázott az egységekre osztott lovasság, és itt élt a lakosság is. Ez volt az úgynevezett „külső város". Itt több, IX—XII. századból származó ház és középület alapjait fedezték fel.

Érdekes objektum a Nagy Bazilika, amely a IX—X. századi bolgár architektúra legimpozánsabb alkotása: 100 méter hosszú és 30 méter széles! A 865-ös év a bolgár történelem sarokköve, mert a keresztény vallás felvétele fogékonnyá tette a bolgár népet a műveltség elsajátítására. Ekkor építette I. Borisz cár a „Nagy Bazilikát" is. A közeli kolostoregyüttesben fejtették ki kulturális tevékenységüket a szláv apostoloknak, Kirilnek és Metodijnak, a szláv írás megalkotóinak, tanítványai. A bazilikának hatalmas udvara és oszlopokkal szegett előcsarnoka volt.

A „külső város" központjában állt a belső erősség, amelyet 2,5 méter széles falak vettek körül. A falakat nehéz faragott kőtömbökből építették. Az erősség minden sarkán egy-egy kerek torony emelkedett, s a négy falat még két-két négyszögű toronnyal is megerősítették. Minden falban volt egy kétszárnyú kapu csapóajtóval is ellátva. Bent a várban volt a „kis palota", fürdők, medencék, kaszárnyák, gazdasági épületek, előbb pogány, utóbb keresztény templomok. A vár legimpozánsabb épülete a „nagy palota", amelyet „trónteremnek" is neveztek, itt székeltek a polgár uralkodók. Építészeti tekintetben négyszögletes, kétszintes épület, három hajóval, s a helyiségek bazilikaszerűen helyezkedtek el benne. Mérete 52×26,5 méter. A „nagy palota" építését Omurtag kán uralkodása alatt kezdték el, és fejezték be.

A „nagy palota" romjai alatt végzett régészeti ásatások napvilágra hozták Krum kán palotájának alapjait, amelynek mérete 74×59,5 méter.

Nikifor bizánci császár 811-ben elfoglalta Pliszkát, lerombolta és fölégette a „tróntermet", de a bizánci sereg visszavonulóban, a varbiki szorosban, a Balkán-hegységben megsemmisítő vereséget szenvedett, úgyszólván az utolsó emberig odaveszett. Krum utóda, Omurtag új palotát építtetett a réginek mintegy fele területén.

Madara

Sumen városától 16 kilométerre keletre terül el a Madara, történelmi-régészeti szabadtéri múzeum.

A madarai fennsíkot, mint nyaklánc fogai őrzik a meredek sziklák. Magasságuk csaknem 100 méter, s innen gyönyörű kilátás tárul a szem elé... 23 méterre a szikla lábától a kőbe vésett „madarai lovas" — nemcsak Bulgária, hanem egész Európa egyetlen szikladombormüve — ragadja meg a nézőt. A középkori kőfaragó művészetének ez a páratlan alkotása már messziről elbűvöl monumentalitásával és fenségével.

Bár sok évszázad múlt el fölötte, még mindig világosan kivehető a lovas és az utána futó kutya alakja. Az ismeretlen kőfaragó minden valószínűség szerint vadászjelenetet ábrázolt, amelynek központi figurája egy diadalmas kán. A ló elülső lábai alatt oroszlán hever, átdöfte a lovas kopjája. A dombormű mestere úgy vélte, leghelyesebb, ha a vadászat utolsó fázisát ábrázolja, azt a fázist, amely a bolgár ha-

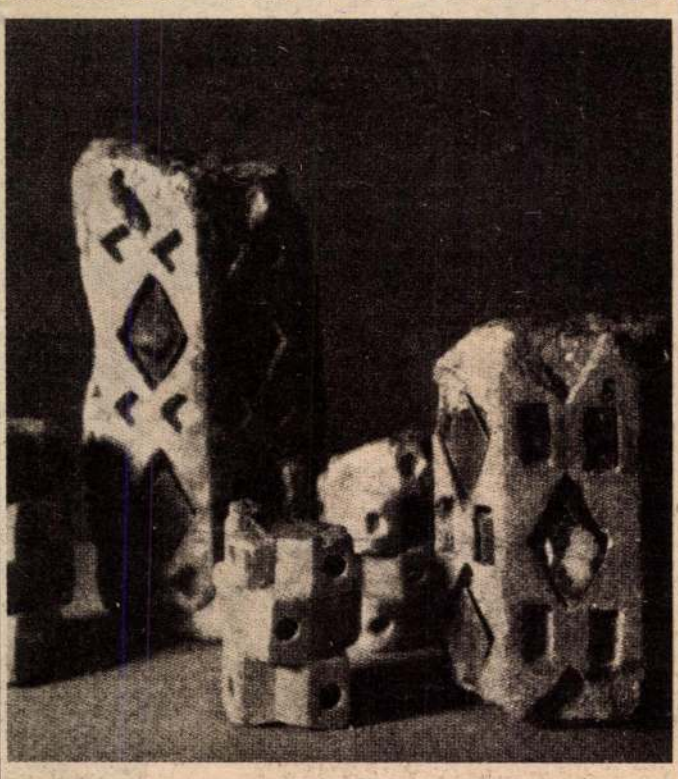

A preszlávi templom keramikus díszítése

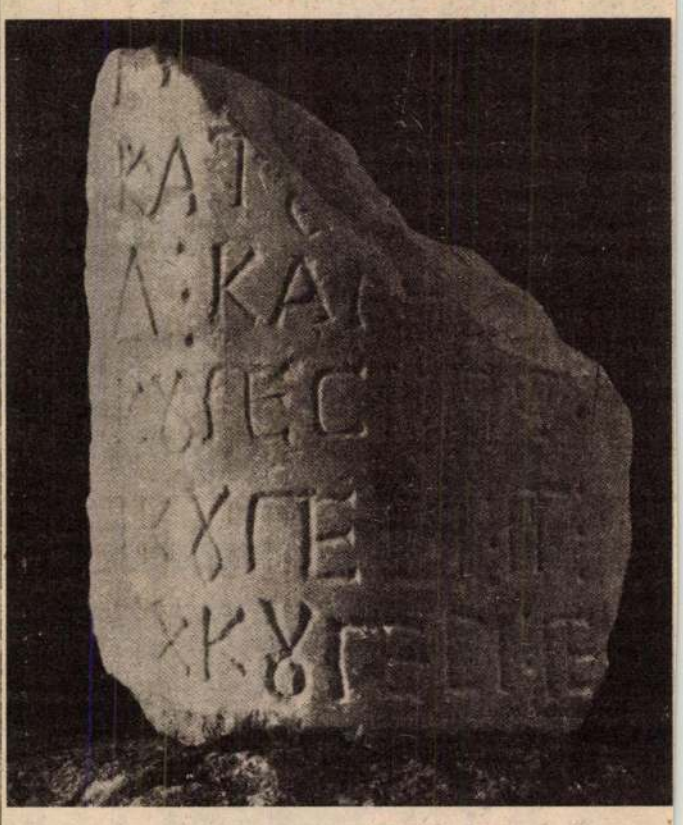

Feliratos kő, amelyet a Preszlávval szomszédos Krum kán faluban találtak

A preszlávi Szimeon-templom egyik oszlopfőjének maradványa

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 III 12

MAGYAR NEMZET

Gruber Béla
festőművész

r Nemzet

Gruber Béla emlékkiállítása

a Nemzeti Galériában

1021

Tizenöt esztendeje lesz, hogy *Gruber* Béla — 1963. szeptember 29-én, huszonöt esztendős korában — meghalt. Emlékkiállítása, mely most a *Nemzeti Galéria* földszinti bemutatóhelyén szemlélhető, nyilvánvalóan erre emlékeztet. Bár Gruber Bélára nem kell emlékeztetnie senkit: ez a főiskolás korában, diplomamunkáján dolgozva eltávozott fiatal festő ma is elevenen jelen van a magyar piktúrában. S nem osztálytársainak és mesterének — *Bernáth* Aurélnak — kegyeletes emlékeiben, nem anekdoták szomorkásan emlegetett szereplőjeként. Úgy ahogyan kell, ahogyan egyedül lehetséges. Festőként.

S teljes joggal. Gruber Béla csonka életmunkája ugyanis nem volt soha iskolás teljesítmény. Amit rajzolt, amit festett — a főiskolán, s később a kórházban — mindmind festőre vall. Vitathatatlanul önálló képe volt a világról, s képessége — tehetsége és készsége, mesterségbeli készültsége — ahhoz, hogy ezt a képet műveiben ki is fejezze. Gondot csak az okozott neki — ha egyáltalán gondnak mondható a művész munka közbeni töprengése, újrakezdésre szólító, vagy továbbmenésre biztató mérlegelése —, hogy mi módon beszélien mennél pontosabban.

Főiskolás művész emlékezetéről lévén szó, logikus lenne most avval folytatni, hogy Gruber Bélának nem volt epigon-korszaka. Nem került — mint legtöbb kollégája — mesterének stilisztikai befolyása alá. Mást, többet hasznosított Bernáth Aurél korrektúrálból: saját eszközeit csiszolta velük. Alighanem nagyobb tiszteletet adván evvel léptei irányítójának, mint valahány utánzója tehette. De nemcsak Bernáth Aurélnak nem lett követője Gruber. Távolságot tartott tapasztalatainak egyetemes forrásaitól — Cézanne, Van Gogh — műveitől is, mert itt sem az utánozható érdekelte, hanem a megtanulható, s végül az a sugallat, amely a valóban érdemes tanítvány előtt megnyitja mestereit.

Csonkaságában is teljes és meghökkentően termékeny pályájának eleddig legbőségesebb budapesti bemutatása azonban mégiscsak mond valami újat és izgatót Gruber Béla megtett és félbeszakadt útjáról. Jelzi azt, amit a régebbiek — egyebek közt anyaguk kicsinysége okán — nem tehettek: hogy Gruber Béla munkásságának, kétségbevonhatatlanul egységes szemlélete ellenére is, voltak jól elválasztható korszakai. Sorukból a kalligrafikus vonalvezetésű rajzok és a legvégső időkben festett, pasztózus fölrakású, fojtott izgalommal szervezett tájképek (szanatóriumi parkrészletek) és interieurök csoportjai emelkednek ki ebben az összeállításban. Vitathatatlan a létük. Értékükkel és történetükkel azonban ennyi anyagból csak szerencsével jöhetnének tisztába. Éppen ezért most nem is arra kötelességünk fölhívni a figyelmet, milyen festői — tehát nem stilisztikai, hanem emberi-művészi — utakat nyithatott volna meg általuk a maga és művészete számára Gruber, ha kibontakozásában meg nem akadályozza a halál. Azt kell elmondanunk, hogy a műtörténetnek immár elodázhatatlan kötelességévé tette ez a gyűjtemény a megfontolt feldolgozást: az életmű belső rendjének reprodukálását, s mindezeknek az eredmények közlését. Ha ugyanis jól végzi el valaki ezt a nem könnyű munkát, értékes tapasztalatokkal gazdagíthatja önismeretünket. Mert Gruber piktúrája önmagánál több volt a maga idejében. Mostanra pedig egy egész időszak tényeinek és lehetőségeinek tanúja.

—th

a dzsanata elvesztené a választásokat. Ez — szerinte — a szavazatok összeszámlálása alatt egészen nyilvánvaló volt. Csaran Szingh Indira Gandhi egyik legelkeseredettebb ellenfele: nem habozott ősszel elrendelni letartóztatását. Tekintélyét azonban nem növelte, hogy az őrizetbe vétel után néhány órával a soros vizsgálóbíró Indirát szabadon bocsátotta. E rövid, látványos letartóztatás igencsak megnövelte a volt miniszterelnök-asszony nimbuszát.

A MOSTANI INDIAI körülményeket sem nehéz kihasználnia a jó taktikusnak. *A fokozódó zűrzavar aláássa a dzsanata tekintélyét,* nehezíti az alig ötnegyed éve folyó munkát. A hírek súlyos problémákról számolnak be. Előfordulnak vadsztrájkok, amelyeket rendőri beavatkozással törnek le. A *Mainstream* című folyóiratban olvastuk, hogy a Bihar állambeli Dzsaidában mintegy háromezer ember tiltakozott az ellen, hogy földjeiket állami célokra kisajátították, de azokért a valóságos ár alig egyötödét fizették. „Sem pénz, sem föld, sem munka" — hangoztatták, és követelték, hogy a munkálatokhoz (amelyek eredménye egyébként 200 000 hektár öntözhető terület lesz) a helyi lakosságot alkalmazzák. A kilenc rendőr-sortűzben többen meghaltak, sokan megsebesültek. Egyetemi hallgatók olykor vandál tettekre ragadtatják magukat. Sok véres összeütközéssel jár, hogy az állami állások egy részét alacsony kasztbeliek részére tartják fenn. A magasabb kasztbeliek úgy érzik, háttérbe szorítják őket, annál is inkább — bűvös kör! —, mert az alacsonyabb kasztokban nem is találnak elég iskolázott embert az állásokba. A rendelkezést végül is — miután Biharban félezer főnyi csőcselék harizsánokat gyilkolt, kunyhókat gyújtott fel, középületeket, vasutakat rongált — kiegészítették azzal, [illegible]

alkalmából

Bamdarijn *Dügerszüren,* a Mongol Népköztársaság budapesti nagykövete, a mongol népi forradalom 57. évfordulója alkalmából kedden fogadást adott a nagykövetségen.

A fogadáson részt vett *Óvári* Miklós, az MSZMP KB titkára, *Katona* Imre, az Elnöki Tanács titkára, *Borbándi* János, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Ábrahám* Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter, *Polinszky* Károly oktatási miniszter, *Trethon* Ferenc munkaügyi miniszter, valamint a politikai, a gazdasági és a kulturális élet sok más vezető személyisége.

Bamdarijn Dügerszüren nagykövettel az élen a mongol nagykövetség munkatársai az évforduló alkalmából kedden megkoszorúzták a Szabadság téri szovjet hősi emlékművet. A koszorúzáson megjelent V. I. *Pavlov,* a Szovjetunió budapesti nagykövete.

A Szingapúri Köztársaság nagykövete átadta megbízólevelét

Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke kedden fogadta Joseph Francis *de Conceicao* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet, a Szingapúri Köztársaság új magyarországi nagykövetét, aki átadta megbízólevelét. A megbízólevél átadásánál jelen volt *Garai* Róbert külügyminiszter-helyettes.

TOT-küldöttség utazott Spanyolországba

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának küldöttsége *Czimbalmos* Béla főtitkár vezetésével kedden Spanyolországba utazott. Az ötnapos látogatás során felveszik a kapcsolatot a spanyol Mezőgazdasági Szövetkezetek Országos

Gruber Béla

Méltatás-

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. február 5-3 lap.

Gruber Béla

A művész témakőre: szűk
archépek, tájak, épületek, csend-
életek, Műtermi csendéletei
komorak,

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. február 5 - 3 lap

Gruber Béla

Gruber Béla emlékkiállításának anyaga, 1963-ban, életének utolsó évében készült.

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. február 5 - 3 lap.

Gruber Béla

Gruber Béla – Kmetty János és
Bernáth Aurél mósvendéke volt.
Diplomája megszerzése után,
alig 27 évesen halt meg.

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. február 5. 3. lap.

Gruber Béla

Gruber Béla emlékkiállítása a Harafias Népfront Tl. kerületi Bizottsága helyiségében megnyílt.

Balla Erzsébet: Gruber Béla emlékkiállítása. Új Tükör, 1978. február 5 - 3 lap.

Gruber Béla

Gruber Béla most volna 42 éves
és 15 éve nem él közöttünk.
A művész sorstalan ember volt,
mert csak festett.

Szabó Lajos: Gruber Béla
Művészet, 1978. június - 48. lap.

Gruber Béla.

1 „Tájkép jelzőtáblával pasztell 32x24
2 „Bernáth"-csendélet csukott könyvvel 1963
48x36
3 „Műterem csendélet pasztell 48x36

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1.	Tájkép fával	pasztell	1963	48×34
2.	Színes idomok	—"—	1963	51×35
3.	Két fa	—"—	1963	50×30

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Csendélet kerettel pasztell 1963 51x36
2. Férfi arckép —"— 1963 41x28
3. Tájkép fával —"— 1963 49x37

Gruber Béla emlékkiállítás Nagyhaúzsa
Ilkúry Gyorgy Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Csendélet bögrével pasztell 40x32
2. Kórházi interieur —"— 1963 40x32
3. Fa —"— 1963 38x31

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Csendélet (Dosodoros) grafit 1963 48x36
2. Krizantémos csendélet pastell 1963 41x28
3. Két fa pastell 1963 50x30

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Férfi arckép grafit 1963 48×37
2. „Van-Gogh"-csendélet grafit 48×37
3. Jegenyék hóval -"- 1963 44×32

(Gruber Béla emlékkiállítása Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Téli táj grafit temp. 1963 50x34
2. Két fa temp. toll. 1963 50x35
3. Virágzó fa grafit 1963 60x46

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Két alakos kompozíció, graf't 21x16
2. Virágzó fa graf't 1963 60x47
3. Jegenyék kúttal graf't 1963 43x30

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa

Thiny György Múzeum 1969

Gruber Béla

1.	Fáradt munkás	grafit	1962	31×20
2.	Bíbelődő férfi	—"—	1962	21×16
3.	Önarckép	—"—	1962	50×33

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa

Thiery György kézirata 1969

Gruber Béla

1. Kompozíciós jelenet grafit 28×25
2. Önarckép szénrajz 1962 43×32,5
3. Több alakos kompozíció grafit 1962
16×15

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Család tusrajz 1962 29×21
2. Virágok levéllel tusrajz 29×21
3. Hajó 644-es grafit 1962 28×25

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Női fej (Márta) grafit 1961 42x30
2. Önarckép tusrajz 1962 18x15
3. Dolgozó munkás barna tus 1962 12x12

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
[. Thury György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Kert kerítéssel	grafit	1961	31x22
2. Ház	—"—	1961	31x21
3. Házak	—"—	1961	31x22

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Házak	grafit	1961	42×29
2. Házak	grafit	1961	31×22
3. Női arckép	—"—	1961	36×24

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Sírbatétel (Caravaggio után) graft 48x39
2. Ház graft 1961 32x21
3. Két kéz (Béla keze) graft 29x20

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Gyökeres fa tus 1961 18x13
2. Fatörzsek tus 1961 14x10
3. Kéz (Béla keze) tus 1961 28x20

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Fatörzs tusrajz 1961 41x10
2. Házak — " — 1961 31x25
3. Bibliai jelenet repr. tusrajz 1961 40x31

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thury György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Önarckép téglapiros graphit 1960 43×30
2. Több alakos kompozíció női 1960 36×25
3. Háromalak graphit 1960 31×22

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Virágzó fa olaj 1963 31x27
2. Üldögélők olaj 1963 43x33
3. Kert kukoricákkal olaj 1963 45x41

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Udvarrészlet olaj 25x35
2. Kerti lép olaj-temp. 35x28
3. Öreg fa olaj 1963 42x34

Gruber Béla emlékkiállítás Napkanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Műtermi csendélet olaj-temp.: 37×40
2. Kertrészlet jegenyével olaj 48×32
3. Falurész olaj 33×46

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Önarckép tükörrel olaj 1963 52x41
2. Két buksussohkal olaj 1963 51x60
3. Fa házzal vegyes 1963 49x34

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Fatörzs olaj 1963 47x36.
2. Kert buksusokkal 1963 olaj 49x39
3. Műterem csendélet 1963 vegyes 37x30

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa

Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Önarckép szoborral olaj 1962 68x50
2. Jegenyék 1963 olaj 31x40
3. Kert buksznsokkal olaj 1963 45x40

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa

Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Kétalakos iskolai tanulmány olaj 1962
150x121

2. Tanulmány a diplomamunkához tempera
1962 110x160

3. Önarckép (zöld) olaj 1962 45x31

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla
festő

Életműve korai halálával befejezetlen
torzó maradt.

Dévényi Iván: Dósa Géza
Művészet, 1971. március - 27. lap

MDK

Gruber Béla, [ ]

Németh Lajos könyvéről szólva értékeli a cikk.

Miklós Pál: A modern magyar képzőmű-vészetről 20-25. o.

KRITIKA, BP. 1969. március VII/3.

Gruber Béla

Kmetty János tanítványa
volt – emlékve

Képsőmű vérset

Vigília 1969 december
852. old

Gruber Béla

1. Tömegjelenet tusrajz 20×14
2. Ebédelő parasztok tusrajz 25×20
3. Parasztlány tus-akvarell 40×28

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Bibliai jelenet	tusrajz	42×30
2. Női akt	— " —	25×18
3. Női akt	— " —	23×17

Gruber Béla emlékkiállítása Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Önarckép (vázlat)	olaj	1962	68×VT
2. Műteremi csendélet	olaj	1962	70×90
3. Műteremi csendélet	olaj	1962	60×70

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
(Thury György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Hajók, papír - tempera 1961 106x80
2. Két nő a műteremben tempera 1961 125x200
3. Csendélet gyümölccsel olaj 1962 44x31

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thury György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Nő kosárral olaj 1961 100×75
2. Csendélet ülőhéjjel olaj 1961 100×90
3. Csendélet kenyérrel olaj 1961 75×100

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Csendélet halakkal olaj 1960 49x58
2. Piros-rukás lány olaj 1960 110x80
3. Műteremrészlet pastell-tempera 1961 44x34

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúrzy György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Csendélet gyümölcsökkel olaj 1960 42×30
2. Csendélet gitárral olaj 1960 97×70
3. Akt, fehér lepelben olaj 1960 92×120

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Tájkép kréta 27×38
2. Két fa pasztell 1963 33×23
3. Virágcsendélet tusrajz 1963
39×31

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Önarchép grafit 68x46
2. Fésülhödő nő grafit 35x23
3. Erdőrészlet —"— 20x20

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa

Thury György Múzeum 1969

Gruber Béla

Öreg fa pastell 1963
44x31

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thury György Múzeum 1969

Gruber Béla 1.

Az új generáció egyik jellegzetes képviselője. Kmetty és Bernáth művészetének volt. Főiskolai diplomamunkájának festése idején idegszanatóriumban érte a halál. A Cézanne-i örökséget dolgozta fel, ez a formanyelv Van Gogh indulatával találkozott. Témakörei: a festőművészet, csendéletek, önarcképek, a kórház parkja, világított épülete.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968.

142. l.

Gruber Béla 2.

Fő műve, a befejezetlenül maradt Festőműterem /1962–63/ a courbet-i műteremértelmezés szülötte, a festő világa transzponálódik benne figurákká, műtermi kellékekké. A festék traktálása brutális, szobrászi hatású. A színt úgy kezdi, mint a dombormüvet mintázó szobrász, ezért illeszkednek képeibe szervesen a kollázsok is.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1968.

142.8.

Gruber Béla 3.

Festményeinek kompozíciója zsúfolt, de a festői és a konstruktív összetevő egyensúlyba kerül. A motívumok egymáshoz való viszonyát a plasztikai rend belső logikája határozza meg.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina 1968

Gruber Béla

4.

Élete utolsó évét időszaktóriumban töltötte, ott is lázasan dolgozott. Stílusa valamennyire változott, nagyobb hangsúlyt kapott a dekoratív színesség.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina 1968

142.l.

Gruber Béla

A zalaegerszegi művelődési központban kiállítása nyílt

Szocialista kultúráért 1969 okt.

Gruber Béla

1963-as képe a Festőműterem.

Németh Lajos: Modern magyar műnemek, Corvina 1968

180. l.

MDK

Gruber Béla, író

Emlékkiállítása nyílt meg

Zalaegerszegen.

[Gruber Béla 1963-ban halt meg
27 éves korában.]

— : Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 16.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Gruber Béla
festő-

M. IV.

Emlékkiállítást rendezett Zala megye Tanácsa a 27 éves korában tragikusan elhunyt művész hagyatékából a magyarszai Thury György Múzeumban.

— : —

Művészet, 1969. junius — 25 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Gruber Béla, festő

Emlékkiállítása nyílt
meg Nagykanizsán.

— : Kulturális hírek 7

Népszabadság, Bp. 1960 máj. 27.

Gruber Béla

28 éves korában halt meg. 1964-ben emlékkiállítása nyitt, melyen 28 festmény, 60 grafika nekrológ. A Kép. Mű. Főiskolán tanára Bernáth Aurél.

Önarckép nobonal (1962, olaj) szepró
Festő műtermen (1962-63) "
Műtermi sendélet (1962 "
Önarckép tükörben (1962) "
Nőkosárral (1962, olaj "
Virágesendélet (1963 pantell "

Kritika 1966 VII. n. 24-25 old.

MDK

Gruber Béla festő

Család, tus

Bibliai jelenet, tus

Keresztlevétel, akv.

Gruber B. ~~kexxőm~~ emlékkiáll. Képzőm.Főisk.
1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Akt, szén

Csendélet, szén

Önarckép, szén

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Háztetők, szén

Virágcsendélet, repr.

Bibliai jelenet, "

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Fák, szén

Házak, szén

Kompozició, szén

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kompoziciós jelenet, tus

Női arckép, szén

Sirbatétel, szén

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Jelenet asztal mellett, toll

Széken ülő akt, tus

Embercsoport, "

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Széken ülő nők, tus

Olvasó asszony, "

Ház, toll

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Nő virággal, tus

Önarckép, ¼

Dolgozó munkás, toll

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Étkező Munkások. tus

Nő .virággal, "

Két alak, "

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Önarckép szoborral, o.

Csendélet halakkal, o.

" , temp.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Csendélet ülőkével, o.

" teritővel, gyümölccsel, o.

" dobozzal, festőedényekkel, o.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Két nő a müteremben, temp.

Három alakos isk.tanulm., o.

Mütermi csendélet, o.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Tanulmány a diplomamunkához, temp.

Nő kosárral, repr.

Mütermi csendélet, repr.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Festőműterem, o.temp.

Önarckép tükörrel, o.

Kétalakos iskolai tanulm., o.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kert bukszusokkal, o.

Csendélet kenyérrel, o.

Önarckép, o.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Nő kosárral, o.

Tájkép házakkal, o.

Csendélet ecsetekkel, temp.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Cendélet gitárral, o.

Tájkép nyárfákkal, o.

Kert bukszusokkal, temp.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kompozició, tus

Nő karbafont kezekkel, akv.

Női arckép, tus

Gruber B. ~~festőm~~ emlékkiáll. Képzőm.Főisk.
1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kétalakos komp. vázl., tus

Nő virággal, "

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kétalakos komp. vázl., tus

Házak, tus

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Nő virággal, tus

Kétalakos komp.vázl., tus

Olvasó nő, tus

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

Gruber Béla festő MDK

Család, repr.

Erdő, tus

Ház részlet, tus

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

Gruber Béla festő

Akt szobában, tus

Kompozíciós terv, tus

Erdőrészlet, "

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Pőisk. 1964.ápr.

Gruber Béla festő MDK

Kórházkert, paszt.

" este, "

Önarckép, kr.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

Gruber Béla

27 éves korában meghalt, főiskolás volt.

Emlékkiállítása nyílt

„Festőműteremben" (befejezetlen, emlékül)

Korunk 1964 VII. n. 1161 old.

Gruber Béla festő MDK

Férfiarckép, paszt.

Kórházkert két fával, paszt.

Csendélet, paszt.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

Gruber Béla festő MDK

Önarckép, temp.

Üvegházak, paszt.

Kórházkert, paszt.

Gruber B. emlékkiáll. Képzőm.Főisk. 1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Család, repr.

Női arckép, "

Csendélet, paszt.

Gruber B. festőm emlékkiáll. Képsőn.Főisk.
1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kert, paszt.

Csendélet lábassal, paszt.

Virágcsendélet, "

Gruber B. festőm emlékkiáll. Képszőm.Főisk.
1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Férfi arckép, paszt.

Szanatórium kertje, "

Csendélet, "

Gruber B. ~~festőm~~ emlékkiáll. Képzőm.Főisk.
1964.ápr.

MDK

Gruber Béla festő

Kompozició, tus-szén

" diófapác

Szanatórium kertje tavasszal, szén

Gruber B. festőm emlékkiáll. Képzőm.Főisk.
1964.ápr.

GRUBER BÉLA

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
ÉS A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

GRUBER BÉLA

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1964 ÁPRILIS 25-ÉN DÉLI 1 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

DR. VÉGVÁRI LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA TANSZÉKVEZETŐ TANÁRA

KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA KIÁLLÍTÓ TERME
VI, NÉPKÖZTÁRSASÁG ÚTJA 69—71

6661 fnyv 1

Gruber Béla

1021

bb 91. a képzőművészeti főiskolán megnyitották gruber béla emlékkiállitását

t tf/tr szb fm 1964. április 25.

a képzőművészeti főiskola - 6. kerület, népköztársaság utja 69-71 szám alatti - bemutató termében szombaton ünnepélyesen megnyitották gruber bélának, a főiskola festő tőtanszaka tavaly elhunyt 6. éves növendékének emlékkiállitását.

az ünnepségen, - amelyen résztvettek a fiatal művész hozzátartozói, a főiskola tanárai és növendékei, - dr. bencze gyula igazgatóhelyettes üdvözölte a megjelenteket, majd dr. végvári lajos művészettörténész emlékezett meg gruber béláról, rövid, de alkotásokban gazdag, sokrétü munkásságáról, s ismertette a tárlatot.

- bernáth aurél egykori tanitványának művészi módszerei, szemlélete és magatartása meggyőző példája művészi nevelőmunkánknak, amely a növendékeket nem az akadémikus szabályok elsajátitására ösztönzi, hanem a mesterségbeli tudás megszerzése után alkotói egyéniségük szabad, konstruktiv szellemü kibontakoztatására irányul - mondotta. - a megemlékezés jegyében összeállitott kiállitásunk kettős célt szolgál. az egyik bemutatni a magyar művészet egy korán elpusztult nagy tehetségének java alkotásait - 23 festményét, köztük a befejezetlenül maradt „festőműterem„ cimü diplomamunkát és több mint 60 grafikai művet - s kifejezésre juttatni a halálával ért veszteség miatt érzett fájdalmunkat. nem kisebb cél a második sem: példát mutatni most tanuló növendékeinknek a helyes és célhoz vezető ut követéséhez.

a tárlatot május 17-ig - naponta 11-től 19 óráig - nézheti meg a közönség. /mti/

-,-

bb 95. bőséges esőzések a dunántulon, országszerte erős lehülés - hétfő-kedd-szerdára talajmenti fagy várható

i cs/im szb -cz 1964. április 25.

a pénteken érkezett hidegfront záporokat, zivatarokat, majd csendes áztató esőket hozott az egész ország területére. szombat reggelig pécs-esztergom vonalától keletre általában 3-12 milliméter csapadék hullott le, záhony és kisvárda vidékéről azonban 16-18 millimétert jelentettek a megfigyelők. az ország nyugati fele 10-25 milliméter csapadékot kapott, a fertő tó partvidékén 26, farkasgyepün 29, zalalövőn pedig 36 millimétert mértek.

a meteorológiai intézet központi előrejelző osztályán közölték, hogy a hidegbetörés az ország nagyrészén felére, harmadára csökkentette a nappali felmelegedést. pénteken a dunántulon már csak 10-13 fokos maximum-szint alakult ki, s a keleti megyékben is - ahol még volt néhányórás napsütés - csupán 16-21 fokot mértek. szombaton az ország nyugati és középső vidékein 10 fok alatti maximumok voltak. az esőzések tovább folytatódtak, a nyugati határ mentén a délutáni órákig ujabb 10-15 milliméterrel gyarapodott a talaj vizkészlete. szombathely vidékéről 70-80, keszthelyről 100 kilométeres óránkénti sebességü viharos szelet jeleztek.

a hétvégi időszakra borus, hüvös időt, helyenként meg-megismétlődő ujabb esőket várhatunk. a csapadék azonban már kevesebb lesz a szombatinál. a vasárnap reggeli hőmérséklet előreláthatólag 2-6, a vasárnapi maximum-szint 8-12 fok között alakul ki. az előrejelzés szerint hétfőn, kedden és szerdán - a kárpát medence felett hamarosan kialakuló anticiklonális helyzet következtében

illetve

MDK.

Gruber Béla

Kiállitási kritika

Hid 1966 6 p.745.

KDK.

Gruber Béla.

Kisállítási kritika.

Hid 1966 6 p.745.

M.D.Y

Gruber Béla
festő

Méltatás

Végvári Lajos: Bachelier József kiállítása
Művészet, 1967. május - 41 lap

Gruber Béla

1. Csendélet lóbassal pasztell 1963
47x32

2. „Bernáth"-csendélet nyitott könnyvel 47x35
60x41

3. — " — — " — — " —

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Üvegházak pastell 1963 48x34
2. Önarckép kréta 1963 31x21
3. Csendélet papirhárral pastell 1963
48x37

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

Gruber Béla

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

1102

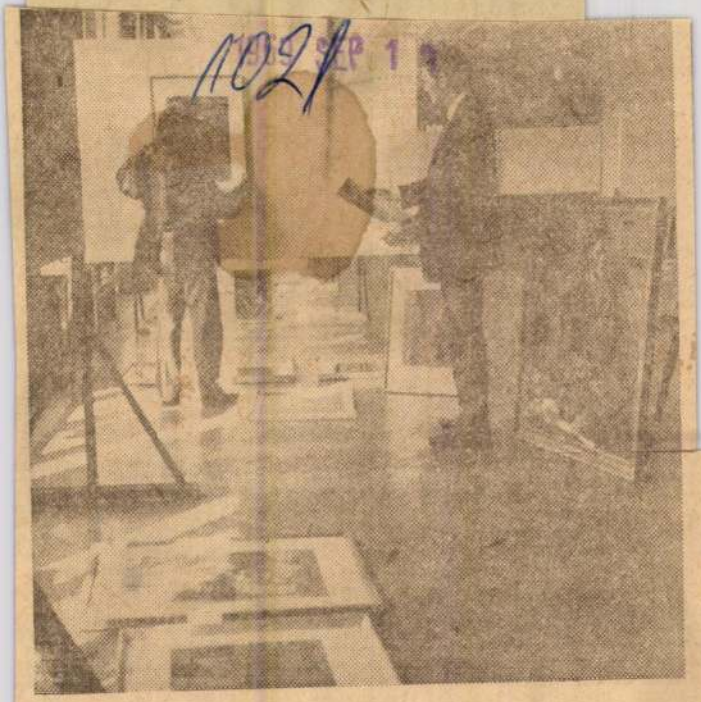

Tárlatrendezés

Rendezik Gruber Béla, a fiatalon tragikusan elhunyt festőművész vasárnap nyíló egerszegi kiállítását. Képünkön a Megyei Művelődési Központ báltermében Dús László festőművész irányítja a tárlatrendezést.

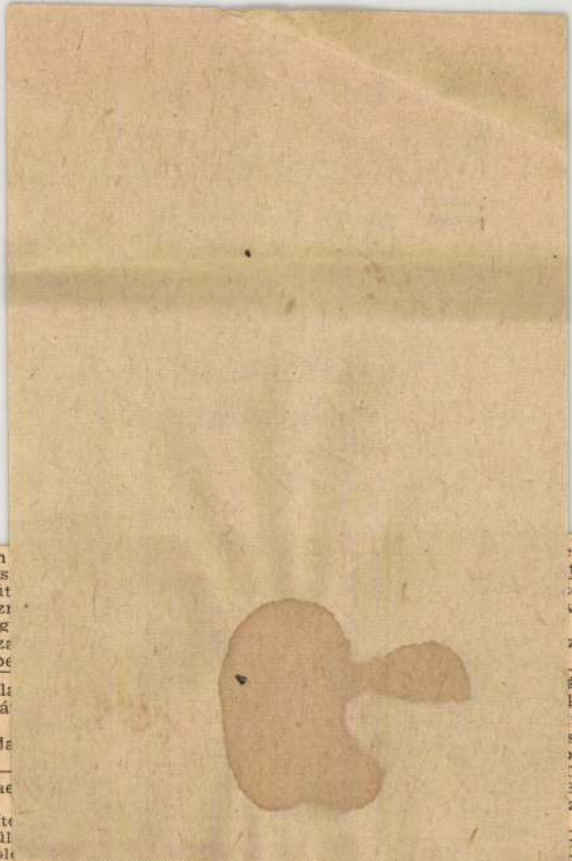

...ni lehet 1969
...15-ig.
...-bánya
...kaügyi osz-
... Ajka.
141 822

...ból, oroszból
...s iskolások
...ását válla-
...Zalaegerszeg,
... 31. 96 571

Ingatlan

Vásárolnánk közműves(ített házhelyet Zalaegerszegen. Ajánlatokat ármegjelöléssel a kiadóba kérünk. 2737

Nagykanizsán, Hamburger u. 1. számú ház két műhely helyiséggel, lakásrésszel beköltözhetően eladó. 2731

...ltözhetően
...sútállomás
...lkötő, műút
...ben. „Közl
...9 296" jelig
...apest, Felsza
...ri hirdetőbe

Házhely el...
... levő pajtá...
...egerszeg,
...adsereg útja

Eladó Zalae...
...elterületén
...ahegy) épít...
...almas terül...
...eklődni Zsol...
...or. Zalaegerszeg,
...abók út 6. 2712

Balatonfenyvesen, ...lomáshoz közel vil... eladó. Bővebbet ...agykanizsa, Vörös...hadsereg 29. 2722

Hévíz belterületén 1400 négyszögöl területet eladó, esetleg üdülő építésére is alkalmas. Érdeklődni lehet Hévíz, Szabadság út 18. 48 202

Beköltözhető kisebb magánházat veszünk 50 000 forint készpénzzel és életjáradékkal. Cím a nagykanizsai hírlapboltban. 2711

...Martirok u. 67. 96 560

Moszkvics 408-as kifogástalan állapotban eladó. Nagykanizsa, Néphadsereg u. 77/a, Vasárnap délelőtt. 96 566

Garázs kiadó. Zalaegerszeg, Gorkij u. 12. (Nyomda mellett) 2720

Skoda 1000 MB új állapotban eladó. Nagykanizsa, Farkas József út 17. 2710

Kiskerekű **Wartburg**, újszerű állapotban eladó. Nagykanizsa, Vöröshadsereg út 6. II/1. 59 359

...ado. ...Petőfi u. 7. 96 575

Fekete Skáj heverő eladó. Zalaegerszeg, Kossuth u. 27. I/2. 96 573

Eladó cserépkályha, sezlon, varrógép, bútorok, kettes ablak. Zalaegerszeg, Pintér Máté u. 26. 96 570

Kombinált szobabútor eladó. Zalaegerszeg, Lenin út 38. I/1. 2734

Fiatal diplomás férfi üres albérleti szobát keres Zalaegerszegen. Címeket a kiadóba kérek. 2738

...es egy
...ajtós s
...Zalaeg
...Márton

Ágyb
...sezlon
...nál.
...Rákóc
...fon: 1

...Uj tv
...Kabhe
...deklőd
...mi te
...(volt
...Zalaeg

Orvo
...személ
...szobát
...ber els
...hoz kö
...szeg.
...18/a.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Gruber Béla
MAGYAR IFJÚSÁG
1964 MÁJ 16

Emlékkiállítás a főiskolán

Emlékkiállítást rendeztek a Képzőművészeti Főiskolán: egy VI. éves növendék festményeiből és grafikáiból. Gruber Bélára emlékeznek, aki fél évvel ezelőtt, tragikus körülmények között elhunyt. A 28 éves növendék műveiből egy nagy jövő ígérete látszott kibontakozni, amíg élt. Csak addig jutott el, hogy megfestette, megrajzolta iskolai műhelymunkáit. Ezekből áll e kiállítás, amely nem egy életművet mutat be, csak egy befejezetlen utat, s már az is milyen gazdag volt szépségekben...

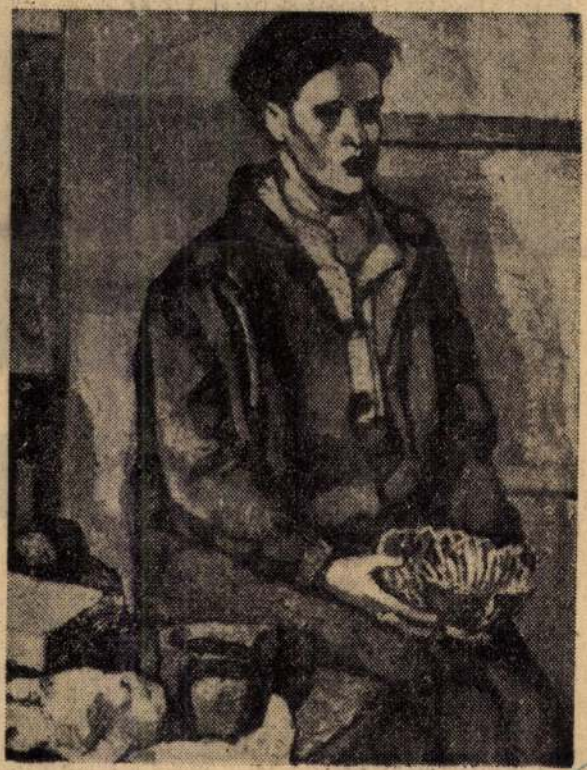

Gruber Béla: Nő kosárral (iskolai tanulmány)

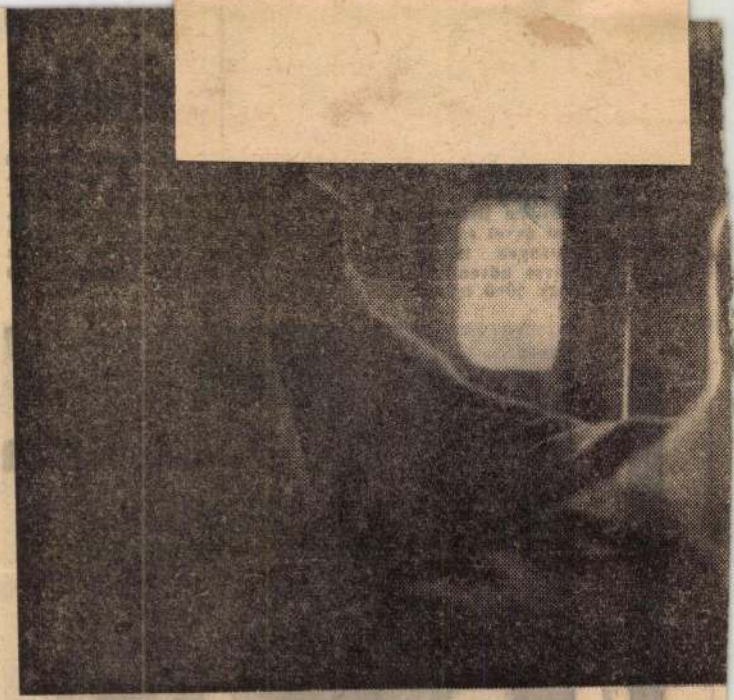

Hogyan lehet

Az „ötből kettő"-nek sikere van. Hogy győzött-e, azt még nem lehet jósolni. Ugyanis erős a mezőny, számolni kell a versenytársakkal. Dehát mindenekelőtt a vállalkozóról...

A nevét még nem lehet megmondani, mert hiszen [illegible] feladata rajzolódott ki *ebben az esztendőben feladatának tart. Ebből részt vállaltak a fiatalok. A KISZ II. kongresszusa tiszteletére elhatározták, hogy a legfőbb problémában, a magas selejtszázalék csökkentésében nyújtanak segítséget. Mondani sem kell, hogy nagyon örültünk ennek a vállalásnak. Az*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Gruber Béla

MAGYAR NEMZET

1964 ÁPR 26

Gruber Bélának, a Képzőművészeti Főiskola festő főtanszaka tanárának elhunyt, hatodik éves művészének kiállítását szombaton ünnepélyesen megnyitották a Képzőművészeti Főiskola bemutatótermében.

1071

MAGYAR NEMZET

Gruber Béla

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 SEP 1

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

Ma délelőtt 11 órakor, a Megyei Művelődési Központ kiállítótermében nyílik meg a tragikusan korán elhunyt festőművész, Gruber Béla emlékkiállítása. A tárlatot dr. Keresztényi Edit, a nagykanizsai Thuri György Múzeum igazgatója nyitja meg. A kiállítást szeptember 30-ig tekinthetik meg a tárlatlátogatók.

1021

Gruber Béla

Zalaegerszeg, Megyei Művelődési Ház:
Gruber Béla (1936–1963) festőművész
emlékkiállítását H. Kerecsényi Edit nagy-
kanizsai műszeumigazgató nyitotta meg.
(foto)

Népsművelés 1969/11 44 old.

Gruber Béla, festőművész

Gyarapszik a pécsi Janus Pannonius Múzeum képzőművészeti gyűjteménye. Két idei kiszerzések közül igen fontos alkotásnak számít Gruber Béla műve.

Déldunántúli Napló, 1981. okt. 1.

Gruber Béla

Profán oltár előtt

(Kohán György)

Tiszatáj 1984/6

Gruber Béla

1

17 művet felsorakoztató
emlékkiállítása nyílt (?)

Magyar Nemzet 1972 március 14
4. old.

2

Gruber Béla

1963 szeptember 29-én
26 éves korában halt meg.

Magyar Nemzet 1972 március 14
4. old.

Gruber Béla

3

„Müterembelső"

„Müterembelső két alakkal" c.

Régi emlétve

Magyar Nemzet 1972 március 14

4. old.

Gruber Béla

Enklitve

Dévényi Iván: Vom Kleinair zur Moderne
Budapester Rundschau, Bp. 1969. dec. 19.

Graber Béla

Németh Lajos
Művészettörténész

Budapest

XIV Bánki Donát - u 73

A MEGYEI TANÁCS VB. MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYA ÉS
A MEGYEI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

m e g h i i v j a Ö n t

GRUBER BÉLA FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLITÁSÁNAK
MEGNYITÁSÁRA

mely 1969. szeptember 14.-én, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a Megyei Művelődési Központ kiállitási termében. Zalaegerszegen

A kiállitást megnyitja: dr. Keresényi Edit, a nagykanizsai Thury György Muzeum igazgatója

A kiállitás nyitva:
Szeptember 14-30-ig, naponta 9-19 óráig

Gruber Béla MBK

A kepzőm. Foiskola tarolyektanyt

VI. éves nőrendékének

emlétkiállítása.

1964 ápr 25-én jelik

Magyar Nemzet 1964 ápr 22

Gruber Béla

Az 1967-es képzőművészeti naptárban egyik festménye szerepel.

Vigilia 1966. XII 850.l.

Gruber Béla

28 éves korában, fél évvel ezelőtt halt meg.
Emlékkiállítása nyílt a Kép. mův. Főiskolán
Nő kosárral (rajzó, to-mulmány)

Magyar Ifjúság 1964 V. 16

Gruber Béla M.D.K.

A Képzőművészeti Főiskola tavaly elhunyt 6. éves növendéke.

Bernáth Aurél taniványa volt

Emlékkiállitása / 80 mü/

Napi krónika

Magyar Nemzet 1964. április 22. 6.1.

Gruber Béla festő M.D.M.

1936 . febr. 23-án született., Budapesten. Apja tisztviselő, 9 éves korában meghalt. Művészeti Gimnáziumba szeretne kerülni, nem sikerül Kőszegen a Mezőgazdasági Technikumba veszik fel. Kimarad, segédmunkásnak áll be az Óbudai Majógyárba.

Magyar Nemzet 1964. április 30. 4.l. */.

Gruber Béla festő M.D.K.

A "ajógyárban is rajzol, átkerül a dekorációs osztályra.

1955-ben jelentkezik a Képzőművészeti Főiskolára.

A Főiskolán töltt 7 és fél évet.

Betegsége már az V. évfolyamban kezdődik.

Diplomamunkáját már nem tudja befejezni, kórházba kerül

Magyar Nemzet 1964. április 30. 4.,l. */

Gruber Béla festő M.D.K.

Diplomamunkája festőművésznet ábrázol.

Bernáth Aurél: A befejeztlen igazság

Magyar Nemzet 1964. április 30. 4.l.

Grubek Béla

Emlékkiállítása nyílt - a Képző
művészeti főiskolán - tavaly -
VI. évi hövendék, kakaban halt meg -

Négmaros, 1964, ápr. 26, 10 oldal

1969 MAJ 25

Gruber Béla

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Gruber Béla emlékkiállítás nyílik ma délelőtt 11 órakor Nagykanizsán, a Thury György Múzeum új, Lenin úti kiállítási termeiben. A múzeum és a megyei tanács vb művelődési osztálya által rendezett kiállítást Bernáth Aurél, Kassuth-díjas festőművész nyitja meg. Az emlékkiállítás július 13-ig tekinthető meg.

k tíz éve

példa: a könyvtárkezelők több-
sége társadalmi munkában
égzi nemes hivatását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1969 MÁJ 25
1021

Gruber Béla

Gruber Béla: ÖNARCKÉP
(A festő nagykanizsai kiállításának megnyitása alkalmából.)

— Szevasztok, gyerekek, de jó, hogy látunk benneteket, segítsetek már leszedni a csomagokat, jaj, képzeljétek, kivel találkoztunk, kibírhatatlan ez a meleg...

A család nagy lármával lekászálódik a vonatról. Egész úton szünet nélkül ömlik a szöveg, mintha legalább tíz éve találkoztak volna utoljára. Pedig két hete búcsúztak ugyanilyen zajosan, ugyanezen az állomáson.

A fiatalok albérletben laknak, a szolgálati lakást csak egy év múlva adják át, ha igaz. A kis szoba lehúzott redőnyei kirekesztik a koranyári hőséget.

— Jaj de jó, hogy a Balaton mellett laktok, kész fönyeremény egy ilyen helyet kifogni, nem is tudjátok elképzelni, mi van Pesten, a villamosok, mint a szardíniásdobozok, de a strandok sem különbek, nektek pedig itt ez a víz korlátlan mennyiségben, csak a lakásotok készüljön már el, de jó is lesz, nem kell szorongani a gumimatracokon, különben vehetnétek még egyet, de ezt az újabb fajtát, ez szélesebb, jaj kisfiam!, télen sem hideg ez a szoba? Mindig kínlódtál a reumáddal, igazán korán kezded, apád ennyi idős korában...

A fiatalasszony tanácstalanul néz szét a kamrában. A húst már megvette, de más nincs itthon. Arra gondol, hogy anyuék mindig hatalmas csomagokkal érkeznek: tisztított baromfi, krumpli, sütemények —

P. GONDI

Ko

nekik soha nin
italt szoktak v
Bátortalanul
— Anyuka te
zek? Van itt
talán kirántan
mellé...
Az asszony ar
Széles arcáról
magát.
— Sose búsu
van piac nálat
az ABC is nyit
szatyrot, megyü
— kiált be a
lünk a piacra?
— Nahát, an
vannak ebben
A két férfi, a
érzi magát, a
otthonosan ciga
Kati odébbhajit
elnyúlik az ágy
Az ABC-ben
— Hát akkor
az anyós — mi

A kulturális élet hírei

Gruber Béla

1. Bibliai jelenet grafit 44x29
2. Téglagyári lázak Óhudán grafit 44x30
3. Bibliai jelenet diófapác 42x29

Gruber Béla emlékkiállítás Nagyhamzsa
Thirring György Múzeum 1969

Gruber Béla

1. Férfi arckép pasztell 1963 43x31
2. Csendélet tányérral pasztell 48x38
3. Jegenyés tusrajz 1963 30x21

Gruber Béla emlékkiállítás Nagykanizsa
Thúry György Múzeum 1969

GRUBER Béla

Szeretettel meghívjuk
GRUBER BÉLA festőművész kiállításának
megnyitójára,
mely 1995. augusztus 17-én
délután 5 órakor lesz
a Műgyűjtők Galériája - Aukciós Ház-ban.
A kiállítást megnyitja:
Svábi Lajos Kossuth díjas festőművész
A kiállítás megtekinthető:
1995. augusztus 17-től szeptember 9-ig
hétköznapokon 10.00-18.00 óráig.

Cím: Budapest V., Kossuth L. u. 10. félemelet
Tel.:117-6579, 117-3294, 117-5995
Fax: 117-5741

Gruber Béla festőm.

Gruber-emlékkiállítás

Kemessei András: Ami sorarat érint: a védettség
(lásd Ősi Lázló)

Magyar Hírlap 1995 Aug. 18.

GRUBER Béla

V.J. [VADAS József]: Gruber Béla
= M. Hírlap 1993. okt. 2. I. ill

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
ÉS A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

GRUBER BÉLA

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1964 ÁPRILIS 25-ÉN DÉLI 1 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

DR. VÉGVÁRI LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA TANSZÉKVEZETŐ TANÁRA

KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA KIÁLLÍTÓ TERME
VI, NÉPKÖZTÁRSASÁG ÚTJA 69—71

6661 fnyv 1

Orüveted
1964. 9.2.

GRUBER BÉLA FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

1963. szept. 29-én, életének 28. évében halt meg Gruber Béla festőművész a Balassa utcai Neurológiai Klinikán. A Képzőművészeti Főiskola VI. éves növendéke volt, és a főiskolán ez év áprilisában megrendezett emlékkiállítás, kivételes tehetségének elismerését jelenti.

Halálának okáról és betegsége mibenlétéről orvosai bővebb felvilágosítást nem adnak. Érdeklődésemre Dr. Nyírő Gyula professzor a következőket mondotta: „Gruber Béla betegsége organikus megalapozottságú volt, mely más, akár fertőzésre vagy lelki tényezőkre vissza nem vezethető. Betegsége alkotókészségét érdemben nem befolyásolta." Bizonyára alapos indokok teszik szükségszerűvé a nyilatkozat fölöttébb zárkózott jellegét — ezt átlátni nem áll módomban — de hogy milyen körülmények között élt, melyek véleményem szerint hozzájárultak sorsának alakulásához, arról ha nem is a teljesség igényével, de a szemtanú hitelességével beszélhetek.

Azt hiszem nemcsak bennem, de többekben felvetődött a kérdés: vajon elkerülhető lett volna-e sorsának ilyen tragikus vége? Én nem merek határozott választ adni erre, de abban biztos vagyok, hogy nem volt elkerülhetetlen sorsa az, hogy csak 28 évet éljen, hogy kedvezőbb anyagi és családi viszonyok késleltethették volna betegsége elhatalmasodását.

Még azok is, akik soha egy szót nem váltottak vele a főiskolán, azok is igazolhatnak engem abban, hogy ilyen nélkülözések között kevés hallgató végezte tanulmányait, mint Gruber Béla. 1957 óta ismertem és kerültem közelebbi barátságba vele. 1959-ben közel fél esztendeig nála laktam abban az agyonzsúfolt kis szobában, ahol éveken keresztül lakott, telente fűtés nélkül, és aludt egy földig leszakadt, foszladozó pokrócokkal letakart ágyban, amibe tiszta lepedő úgy hiszem nagyon ritkán került. Többnyire másoktól levetett szedett-vedett ruhákba öltözött, amiket megaláztatva és hálálkodva kellett elfogadnia. Ami kevés pénzhez jutott, festékre költötte, ez volt a legfontosabb számára, de persze elegendő sosem. A főiskolától ebédet, vacsorát, valamint havi 150—200 forint ösztöndíjat kapott, reggelire nagyon ritkán futotta, egyéb szükségleteiről nem is beszélve.

Igaz, semmijét nem kímélte, amit rokonaitól, barátaitól kapott, hetek alatt elvesztette színét, formáját, a mindent ellepő festékfoltok alatt. Úgy érezte, ha nem élhet, öltözködhet természetes igényei szerint, akkor mindegy, hogy a „topisság" melyik fokán áll. Vagy — vagy. Szélsőséges volt mindenben, a középút nem érdekelte. Egyet azonban soha nem mulasztott el, bármily későn is vetődött haza. Fehér ingének a nyakát — de csak a nyakát — mindig kimosta és reggel kivasalta. Mintegy jelképe volt ez belső tisztaságának, mely irdatlan nyomorúságának közepette is érintetlenül élt benne. S hogy túlérzékeny idegrendszere kevésbé bírta a megpróbáltatásokat, mint esetleg másoké, az csak aláhúzza azt, hogy fokozottabb szüksége lett volna mindazok figyelmességére és támogatására, akiktől ezt joggal elvárhatta volna.

Nem akar ez felelősségrevonás lenni, de úgy vélem, jogos a keserűség akkor, amikor például, a Főiskola költségvetéséből százezrek jutottak a talán nem is oly létfontosságú beruházásokra, ugyanakkor az ösztöndíjak méltánytalan, és nem elsősorban a szakmai

Gruber Béla: Uszályok – Chalands – Баржи

Móritz Sándor: Révkikötő – Port du bac – Пристан в порту

A munka, mint tartalom, nem tolakszik előtérbe a festői mondanivaló kárára. Móritz nem is a munka szépségét ábrázolja, mert számára nincs külön a munka, a gép, az ember, szép munka és ronda munka, hanem maga az élet áll előtte a maga egységében. S mivel Móritz a kompozíció festői lehetőségeit ragadja meg, ezért a képszerűség adja meg a valóság művészi karakterét. Éppen ebből következik, hogy nem elbeszélő ez a festészet, az irodalmi mondanivaló helyett a festői uralkodik rajta anélkül, hogy ez elmosná a valóság kontúrjait. Lírai alkatát, amelyről még lesz szó, üzemi képein sem tagadta meg.

Bármennyire komolyan vette s bármilyen rangos képek születtek is az üzemi képfestés terén, igazi alkatának mégis a természet megörökítése felelt meg inkább s ezen belül a falu életét érezte magához közelebb állónak. Ha az üzemi képekhez a vasúttal, a vasúti élettel való találkozás gyermekkori élményei egyengették az utat, akkor a Berzsenyitől oly feledhetetlenül megénekelt Kemenesalja táji szépségei, a messze sötétlő Sághegy, azután Tokorcs, Nagysimonyi lankái, színes szőnyegszerű szántóföldjei, tavaszi virágzásban fürdő gyümölcsösei szolgáltatták az élményeket.

Ez az oka, hogy közben a falusi életből is merített témát. Néhány évig, mint a Csók Alkotó Közösség tagja járt le *Tihanyba*, ahol az ósdi és szegényes házak számos festői motívumot kínáltak ecsetjének (*Tihanyi házak*. akv.). *Sárospatakon* és *Nagymaroson* is inkább az utcák, a házak ragadták meg figyelmét. A Dunakanyarban festett képein a folyam vize éppen hogy csak feltűnik a háttérben. (*Nagymarosi utca*, 1956. E. Andrén gyűjt., Stockholm), *Nagymarosi házak* (1956. Olivecrona gyűjt. Stockholm). Téli képeit elsősorban a Sashegy és környéke ihleti, mivel maga is a hegy alatt lakik s műterme a hegyre néz. (*Téli Sashegy*, 1954. Pécsi Vasutas Kultúrotthon, *Hófelhők a Sashegyen* 1955. Külügyminisztérium). De Buda más tájai is megragadták figyelmét (*Hűvösvölgyi rét*, Elnöki Tanács.).

Hűséges látogatója *Zsennye* művésztelepének, amely nemcsak ősi fáival, félévezredes tölgyeivel, a kastély regényes múltjával, a park gondozott szépségeivel és ősinek meghagyott részleteivel bűvöli el a művészt, hanem a távolibb környék sík határával, vetéseivel, legelésző csordáival s tsz-ben fáradozó népével is magára vonja figyelmét. Abban, hogy a festő a tájtól, mondjuk így: Nagybányától megérkezett a mai faluhoz, abban Zsennyének nagy része van. Itt készült *Beszolgáltatás* (1955) c. képe azt a „történelmi" pillanatot ábrázolja, amikor a paraszt verejtékének termését a cséplőgéptől egyenesen az állami magtárba viszik. *Lapátoló a Sorokparton* c. képét évekig érlelte, míg véglegesítette. — Zsennye bőven kínálja motívumait az akvarellfestőnek is. Egész sorozata vár kiállításra az idevágó képeknek. Különösen szereti a művésztelep mellett elfolyó Sorok patakot, amely számos változatban jelenik meg képein. *Áradó patak* (1963), *Ősz Zsennyén* (1963) az akvarellista jókedvűen élénk kolorizmusának szép példája. A *Tavasz a Sorok partján* (1960, Dr. Babos Ferenc tul.) üde zöld mezőben kanyarog a barnás partfal között a kis zsennyei patak, szürkésen-kékesen iramló vizével.

Móritz művészete szervesen kapcsolódik a nagybányai hagyományhoz. Nem véletlen, hogy amikor cserealapon módja nyílt Bukarestbe mennie, az erdélyi művésztelepet, Nagybányát is felkereste. Az úton mindenekfelett Nagybánya érdekelte, a magyar művészetnek ez a szent helye, ahová minden magyar művésznek úgy illene elzarándokolnia — egyéb külföldi utak mellett — mint az igazhitű mozlimnak Mekkába.

Külföldi útjai közül a Franciaországban 1962 végén eltöltött három hónap érdemel különösebb figyelmet. Régiek és újak egyaránt érdekelték. Nemcsak azzal jött haza, amivel kiment: sok-sok gátlástól szabadították meg a látottak. Különösen Matisse, Bonnard, Rouault és Braque bátorították, de végül is csak abban, hogy továbbra is megmaradjon a valóság ábrázolójának.

Móritz Sándor csendes, inkább szemlélődésre hajlamos lírai alkat, a művészek túlszerény fajtájából, jóval kevesebb energiával annál, amely ma a napi küzdelemhez s az érvényesüléshez elengedhetetlen. Talán éppen ennek köszönhető, hogy művészete mentes a viharoktól, a nagy ingadozásoktól, noha betegsége is hozzájárult ahhoz, hogy e ragyogóan indult pályára a fény-árnyék játéka rányomja bélyegét. Így lett művészete olyan, mint egy megunhatatlan mezei virágcsokor, vagy mint egy szép zenemű, amely hol a praeklasszika, hol a csendes romantika ízeit idézi Scarlatti és Mendelssohn lapjairól.

Szíj Rezső

Gruber Béla: Önarckép
Portrait de l'artiste par lui-même
Автопортрет

eredmény alapján való megállapítása évek hosszú során nélkülözésre ítélte a főiskola egyik legtehetségesebb növendékét.

Túlfűtött érzelmi élete, ösztöne vezette festészetében.

Van Gogh volt számára a követendő példakép, és Kmetty János a rajongásig szeretett Mester, kinek az osztályán eltöltött két esztendő hozta meg festői magáratalálását és egyénisége kibontakozását. Ezen az úton megtett fejlődésében segítette tovább a későbbiekben Bernáth Aurél, akihez igen ragaszkodott.

Nem volt ún. intellektuális alkat, az esztétizálást, az ügyeskedést, a nagyképű okoskodást lenézte, megvetette. Nem folyóiratokból és reprodukciókból inspirálódott, hanem a természetből. Vérbő, egészséges festői vénája, kvalitásra és teljességre való törekvése fő erényei.

Festészete a közvetlen látványélmény ellenére, messzi esik az imitatív lefestés naturalizmusától. A látványból, a természetből merített elemek az ő képalakító, konstruáló tevékenységén formálódtak át egy új, a saját képét hordozó világgá. Az érzékletes anyagiságban gyökeredzik, de ezt rendkívüli érzékenységgel költészetté emeli. Sajátosan ötvöződik nála a mérlegelő, képépítő tevékenység, az áradó invenciójú, szinte expresszíven az anyagban tobzódva vájkáló szín és faktúra őrjöngéssel.

Soha nem tesz programokat, elméleteket célkitűzéseivé, a mindig formálás, a teremtés szükséglete, gyönyörűsége hevíti. Fejlődése folyamán mindinkább letisztul, tanulmányjellegét elveszti, mind képibbé, és némileg dekoratívabbá válik.

Törekvése lényegében a magyar festészetnek abba az ágába esik, melynek elindítója Rippl Rónai és a „Nyolcak" csoportja voltak. Kár, hogy a főiskolán rendezett emlékkiállítás a hangsúlyt azokra a IV., V. évben festett tanulmányaira helyezi — amelyek ugyan többségükben a Főiskola nívójához mérten kiemelkedőek, azonban természetszerűen a szokványos beállítások tanulmányjellegét magukon viselik — és nem azokra a javarészt a szanatóriumban és VI. évben készült képekre, melyek fejlődésének utolsó, és egyben legérettebb szakaszát reprezentálják (pl. Kert bukszusokkal, Tanulmány a diplomamunkához, Önarckép tükörrel). A hagyatékában megtalálható utolsó éveinek anyaga, az Ő rangját és helyét sokkal méltóbban meghatározó kiállítást eredményezett volna. Annál is inkább sérelmes a kiállítás eme hiányossága, mert nem tudni, lesz-e alkalom egyhamar bemutatni ezeket a műveket? Ha nem is általános jelenség az Ő sorsa, de létező sors volt, és ha sok minden ismeretlen is még az Ő tragikus végével kapcsolatban, egy biztos: nagy tehetséget vesztett el a magyar művészet, és az a rövid élet, ami számára adatott, folytonos küzdelem volt az alkotói vívódások mellett a nélkülözésekkel, és magányos elhagyatottságával.

Dezső József

EMLÉKEZÉS GRUBER BÉLÁRA

Egész életét, testét-lelkét, egészségét egy szent célért áldozta. Utolsó szívdobbanásával is a művészetet, vagy talán méginkább a művészet tükrében kifeslő, magát megfejteni akaró életet kívánta szolgálni.

„Tehet-e valaki többet, mint ha életét adja embertársaiért?" És ő életét adta. Azért, hogy valamit — egy jókora darabbal

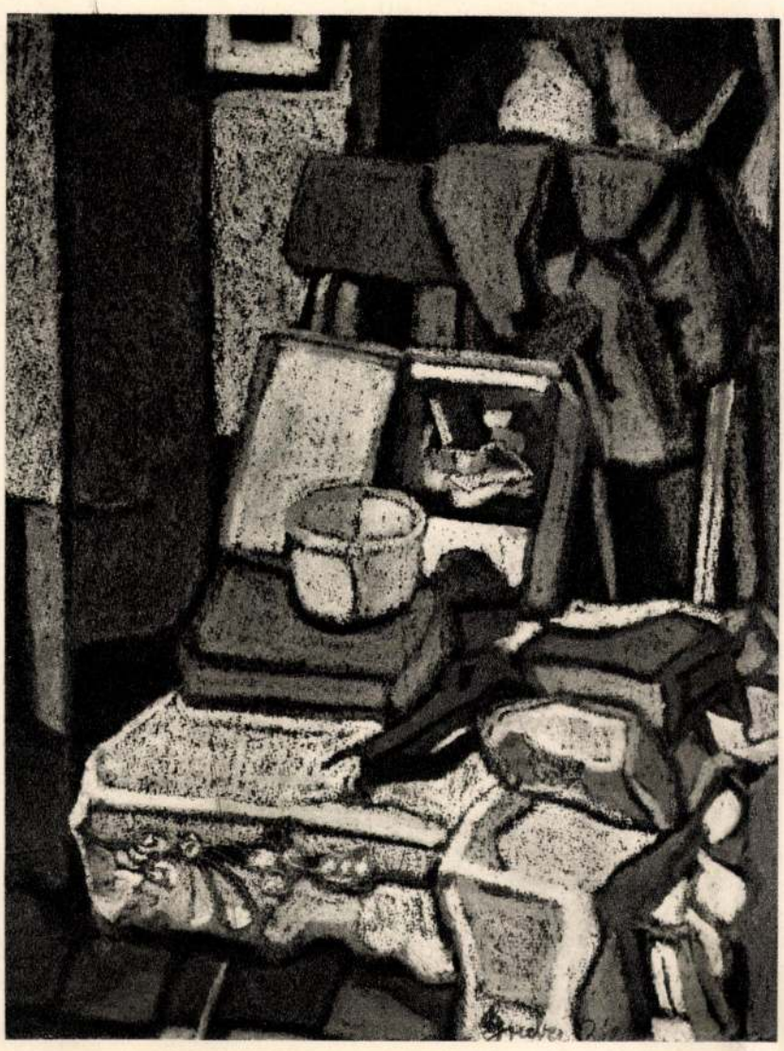

Gruber Béla: Kórházi éjjeliszekrény
Table de nuit dans l'hôpital – Больничная тумбочка

többet ragadjon és láttasson meg a Szépségből, ebből a halhatatlan valamiből, amit fürkészve kutatni minden igaz művész szomjúsága és hivatása.

És ő csodálatosan vonzódott ehhez a Valamihez. Valóban: igaz művész volt! Sajnos, csak későn ismerjük fel az igazgyöngyöket! Ők azért csak tovább ragyognak a mélységek kincseiről beszélve.

Ha erre gondolok, úgy érzem, csak most esett el Petőfi — most halt meg Csontváry elhagyottan, éhezőn — József Attila most vetette magát a vonat kerekei elé —, és csak nemrég csukódtak be egy szomorú intézet fekete kapui Luigi Gulácsy, Nakongxipan csodálatos megálmodója mögött.

Ha megpróbálom emberi és művészi arcát megrajzolni, össze kell szednem minden kis apróbb emléket, amelyek közösen töltött éveink alatt élményből fölraktározódtak bennem. Nehéz és fájdalmas érzés számomra, hogy mintegy évtizedes barátság után így és most kell róla szólanom, amikor már nem lehet változtatni azon, ami megtörtént.

Magányos sétáink egyikén mondta egyszer: „Ha igazán a művészetért akarsz élni, akkor minden egyebet fel kell áldozni!"

Valóban! Mindentől mentes, életre-halálra elszánt kiállást látunk itt. (Sajnos a „halál" szó itt nem csak frázis!) Ahogy az évek folyamán arcát figyelem, látom, mint válik a kezdetben oly életvidám kifejezés mind befelefordulóbbá és az élet komoly dolgain töprengővé.

Elhanyagolja magát, nem törődik külsejével, öltözködésével és szinte szerzetesi hittel és önmegtagadással dolgozik. A családjától kapott ruhapénzt festékre költi. Ő maga tovább jár lyukas cipőben. Szinte hihetetlen, hogy mennyi pénzt tudott elkölteni festékre és mennyi anyagot dolgozott fel.

Ő tudta, mit akar, és tudta, miért teszi mindezt!

Hatalmas vágy hajtja megújítani, előbbrevinni a művészetet. A mai kor irányát keresi. De a mai művészet hibáitól mentesen. Mestere, Bernáth Aurél írja katalógusa előszavában: „Olyan művész volt, akiben megvolt a hit az életben, alázatosság a téma előtt és szenvedély a mondanivaló kifejezéséhez."

Igen, még a régi, hittel eltelve dolgozó művésszel van dolgunk. Aki nem veszti el a lelkét a kor nagy rohanásában. De nem marad le! — Tartja a tempót, — halad, sőt újít, . . . forradalmasít.

Egész képi megjelenése forradalmi.

Tűzben égve láttatja a dolgokat —, élőket és tárgyakat egyaránt. Képein, mintha nem is vihar, hanem egyenesen vulkáni kitörés készülődne.

A színeket szinte a zeneiségig hevítve látjuk viszont. Hatalmas harc indul meg, amelyben a különböző színek — színcsoportok összemérik erejüket. Valóságos versengés, amelyben a koncentráló szólamok egyike sem — még a második szólamot játszók sem veszítenek magas hőfokukból. Egyik sem hajlandó háttérbe szorulni, minden premierplanban elsődlegesen szól, s így hallatlan feszültséget érnek el.

Valahogy általában az az érzésünk, hogy életünk köznapi tárgyait — kenyeret, krumplit, festéket, sót, festékes tálkát és desodoros szilkét — megannyi tényezőjét az élet megszokott képének valami különös magasabb szinten jeleníti meg, mintegy a dolgok „égi mását" idézve fel!

Mintha például az acélt nem megszokott alakjában, szürkén és hidegen —, hanem a vörös vagy a fehér izzás hőfokán látnánk viszont. A régi szín-skála helyett meglepő új spektrummal lép elő. Egészen originális fényt lövell maga körül — mint valami új planéta, amely most emelkedett ki tejút-rendszerének forrongó ősködéből.

Őnála a cézanne-i hangszerelés is merőben új színnel — valami hamisítatlan gruber-i ízzel gazdagodik. Hatalmas ősöktől merít — de nem utánoz és nem ismétel! Hanem feldolgoz, magába gyűr, olvaszt, fölfal és megemészt — és a saját képére alakít mindent, amit a látható világban maga körül talál.

A régire épít, de egy új világot teremt!

Mintha valaki egy szép régi templom köveit használja fel egy új dóm építéséhez! S ahogy elnézem, mint rakja épületében gigászi erőfeszítéssel egyik kődarabot a másik után, — az a benyomásom, hogy egy Atlasszal vagy Sámsonnal van dolgunk.

Vagy talán Prométheusszal?

A posztimpresszionista szentháromsággal, Cézanne-nal, Van Gogh-gal, és Gauguin-nel való rokonsága tagadhatatlan. (A két utóbbihoz — érdekes — még fizikailag is hasonlított. Főiskolás kollegái csak kis Gauguinnek hívják.) A cézanne-i életmű benne méltó utódra lelt és a Van Gogh-i hitvalló újra föltámadni látszik. Szinte hivatásának érzi a három nagy elől munkájának továbbfolytatását.

Valóban mindháromnak a hatása megtalálható nála, de micsoda át-hangszerelésben — micsoda új tartalmi telítődésben!

A Katalógus címlapját díszítő önarckép — hátterében a katapulton álló, koponyát idéző gipsz-fejjel — szinte hamleti hatású. Egy a „lenni — nem lenni" fölött való töprengés — tűnődés az élethalál harc szomszédságában. Merengés lengi át a képet, de nem a romantika szentimentális értelmében, hanem telve erővel, mely korok és sorsok fölött gondolkozik. Merengés, melynek most sima fodrú felszíne alatt érezzük a tenger-mélységek remegését.

Mindvégig nagy belső átélések megszállottságai fűtik, hajtják kifejezése motorját. Képeit nézve és átélve magunk is hatalmas kifejeződés áramába sodródunk, hol egyszerre ömlik dráma és líra, forma, szín és gondolat. S ebben a nagy sodrásban óriási erőfeszítéssel próbál rendet teremteni, de a mindent elöntő enthusiasmus hullámai állandó áttöréssel fenyegetik a harsogva triumfáló érzéseket magukba záró konstruktív kapcsokat.

Valóságos ujjongás tölt el ilyen nagy életöröm, — az élet ekkora szeretete láttán. Csodálatos, hogy az élet éppen őtőle mennyire elvett, megtagadott minden külső életörömöt, hogy annál értékesebb bennsőkkel pótolja azokat.

Azon kevesek közé tartozott, akikre a Sors az igazi nagyoknak járó legszebb koronát, a töviskoszorút osztotta ki. Csodálatos, hogy sorsát milyen megilletődéssel és Van Gogh-i alázattal viselte el.

A dolgok feltartóztathatatlan menete szerint a befejezés —, a dráma epilógusa — mint egy hatalmas beethoveni gyászinduló — már gyors és rövid lefolyású volt. Küzdelme és — már mondhatjuk — győzelme szép jelei előttünk hevernek.

Izzása rokon-izzásra késztette szíveinket, mely most a kihunyni nem akaró parázs fájdalmával sóhajt Utána — mint a világűrbe kicsapódó rakéta után.

Remsey Iván

GRUBER BÉLA

FŐVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP

A KIÁLLÍTOTT MŰVEKET A
GRUBER HAGYATÉKBÓL VÁLOGATTA:
ANDRÁSI GÁBOR

REPRODUKCIÓ: IBI ÉS GYURIKA, É. N.
PAPÍR, TUS, 205 x 148 MM

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

BUDAPEST, III. FŐ TÉR 1. – ZICHY-KASTÉLY

GRUBER BÉLA

(1936-1963)

RAJZAI

MEGNYITJA
2004. OKTÓBER 12-ÉN 18 ÓRAKOR
JOBBÁGYI ZSUZSA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 2004. NOVEBER 7-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL 14-18 ÓRA KÖZÖTT.

Gruber Béla

6

1943-ban fiatalon elhúnyt festőművész kiállítását a magkanizsai Thury György múzeumban vasárnap nyitották meg Bernáth Aurél kossuth-díjas festőművész.

(108 alkotás: 38 olajfestmény, 70 grafika.
Két hónapig tekinthető meg.)

A nap hírei

Magyar Hírlap, 1969. május 26. 8. l.

Gruber Béla

Tanítványa volt Kmetty Jánosnak.

Dévényi Iván: Kmetty János; Művelt Nép, 1971. 2. sz. 55. l.

MDK.

Gruber Béla

Emlékkiállitásáról

Müvészet 1964 szept.p 36-37.

MDK.

Gruber Boris

F. Tekhialiitsaarol

Nuvõssat 1964 aasept. p 36-37.

MDK

Gruber Éva, gyermekrajzoló

Díjat nyert.

–: Átadták a díjakat a nemzetközi gyermekrajz-pályázat magyar nyerteseinek 13.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 7.

Gruber, festő

Décsi, a XVIII. sz-ban Szegeduek is dolgozott - 183. old. Az alsóvárosi templomban művei

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőmüvészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum,xx Évkönyve.Szeged,1957.Szegedi Nyomda Váll.1957

E.J.Grueber, festő

E.J.Grueber,1693. szerepel egy képen.Nagyszombat a jez
zsuita templom falképe. 37.old. 11.jegyz

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi
képzőművészetünk 1.old.

Muv.Tört.Írt. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

GRUEBER, Erhard Josef festő

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
6, 8. lap

Nagyszombat, Jezsuita templom 1700

M.D.K.

Gruber Ferenc, jezsuita
ostalos

Egerben 1773-ban a jezsuita
rendház oltalosmunkaiban
dolgozik.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemlékei topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 334. old.

GRUBER Ferenc jezsuita asztalos fráter. Egerben 1773-ban müködik a jezsuiták rendházában az asztalosmühelyben. Ekkor 59 éves.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Gruber Ferenc

apostolos hitek az 1773-ban feloszlatott jezsuita rend tagjai között Egerben.

Voit Pál szk.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

5381

GRUBER, Franz, pozsonyi kőművesszéd

F. G. Maurergesell, +65 éves korában, Pozsony, 1781 nov. 11. (1781, 94. szám, 7–8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Pozsony. Gruber Ferenc, Kőmüvesegéd, + 1781.

Pressburger Zeitung

1781, 94. sz.

Gruber Ferenc, Kőmívesmester,
† 1781, Pozsony.

Pressburger Zeitung
1781, 94. sz.

Gruber Fülöp, Kömüves,

1792, Pozsony:

Pressburger Zeitung

1792, 88, 82.

Pozsony. Gruber Fülöp, kőműves,

1792.

Pressburger Zeitung

1792, 88. sz.

Ø Gruber D. S.

Orás Szeged

l.

Ezredévesk iáll

IX. crop 45. l.

Gruber, timárcsalád

A 19.sz.elején Sárváron élt timárcsalád. 323.old

Dávidházy István: Gruber József soproni tanító/1828-1878/ naplói 323.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIV. évf. 1960 Sopron

I. 124

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l.

Név: Grüber Carl

Foglalkozás: Kőmüves mester

Szárm. hely: Pest

Hitfelekezet: Rk. Csal. állapot:

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1786 VIII. 31

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

GRUEBER, Blasius Jertó

Varasd (1700-1753)

Rodovi Inst. za pov. um.

22/1998 97-107, ill

NÉPSZABADSÁG 1991 június 4. 23. p.

Kárpótlási jegy a képzőművészetben?

A „HATVANAS ÉVEK" A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Mielőtt a címben feltett kérdés parlamenti interpretációvá dagadna, lássuk a tényállást. A *Magyar Nemzeti Galéria* földszinti teremsorában egy fontos kiállítás és mellékleteként egy háromszázharminc oldalas katalógus készül egy peresíthető helyzetet alátámasztani. A rendező-szerkesztők nem titkolják viszonyukat a múlthoz, amely számukra kérdés formájában tételeződik: „azt kell-e rekonstruálnunk, ami a '60-as években a legnagyobb súllyal jelent meg a közönség előtt, vagy azt kell kiemelnünk, amit utólag — lehántva a jelenségekről a történelmi kontextus »esetlegességeit« — *ma* tartunk fontosnak?" A döntés az alternatíva második felére esett. Minden látvány és minden mondat ebből a választásból következett.

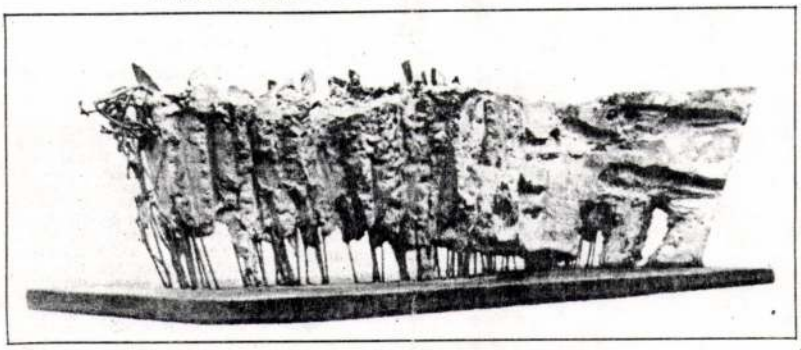

Ami látható: Varga Imre: Erőltetett menet. 1968.

Kereset az elmaradt haszonért?

A rendezők és a szerkesztők abból a hipotézisből indultak ki, hogy a képzőművészet egyetemes mozgása a maga autonóm módján leír egy ideális vonalat. Fejlődik valahonnan valahová. Eljut A pontból B pontba. Saját genetikai kódja befolyásolhatatlan sorsszerűséggel hajtja végzetes célja felé. Ez az ideális vonal sajnos nem nagyon hasonlít a valóságos emlékanyag számszerűsített trendjéhez. Ha az ideálképp nem lenne ennyire szigorú, akkor többféle módon lehetne összepárosítani a „van"-t a „legyen"-nel. A terjedelmes katalógusból ketten is súgnának ehhez a toleráns trükkhöz. Egyrészt a bevezetőt író *Vajda Mihály*, aki külön fejezetben méltatja azt az igazságot, mely „pedig többé nem egy!" és *Frank János*, akinek eredója nyíltan hirdeti: „művészettörténésznek ne legyen meggyőződése, hanem nézze a neki nem megfelelő irányzatból is a legjobbakat". Nem így a döntéshozók! Ők *tudják*, hogy ha egyszer az egyetemes képzőművészet *legitim* vonala szerint (lásd negyvenes-ötvenes évek euroamerikai művészetét) a dolgok a szürnaturalizmusból haladnak a lírai absztrakció és informel felé, továbbá a pop arttól a tiszta konstruktív formák irányába, akkor csak nem fognak inkább *hinni a szemüknek*, amely megtöri a vonal lendületét holmi kvalitásproblémákkal?

Kellene, hogy legyen egy Mark Tobey-szerű monokróm felületet kezelő mester? Ilyen nincs igazán? Hunyorítva *Frey Krisztián* betölthetői azért azt az űrt, amit a még fel nem fedezett elemek a Mengyelejev-táblázatban pusztán spekulatív alapon szoktak betölteni. Kellene egy Germain Bazaine-féle autentikus foltfestő? Hogy ilyen sincs igazán? Annyi baj legyen, a pályakezdő *Bak Imrének*, midőn hónapokat időzött külföldön és kreatívan végigutánozta a sóvárgott nagyokat, a „tache"-hoz, a folthoz is eljutott, zsengéje éppen belelillik a kontextusba. Csak a napilapi terjedelemhatár miatt nem részletezendő, hogy — bocsánat, ha ló nincs, a szamár is jó alapon — mit és kit helyettesít *Hortobágyi Endre* és *Illés Árpád*, *Türk Péter* és *Gedő Ilka*, *Tót Endre* és *Kovács Albert*, *Molnár Sándor* és *Vajda Júlia*. (És fenntartom: *Lossonczy Tamás*.)

Kereset a sérelmek miatt?

A kereset világosan kimutatja, hogy a kár „az eszme frontján" valóban tetemes. Ha a külső erők (amelyek a produkció védnökei szerint kizárólag a pártállami hatalom szerkezetében meg a művészetirányítás elnyomóapparátusában — és soha nem a nép-nemzeti konzervativizmusban, netán más ízlésvonulat preferenciájában — keresendők) támogatták volna az egyetemes stílusok szabad áramlását, akkor mi is letehettük volna a magunk Skira-albumát, Knaur-lexikonját, Rizzoli-katalógusát, azaz olyanok lehettünk volna, mint „ők". A rendezőbiztosok követelik tehát, hogy a képzőművészetben állítsák vissza a negyvenhetes állapotokat, de az egyetlen és isteni igazság nevében csak és kizárólag azt, ami a betiltott és szétszórt, megalázott és agyonvert Európai Iskola extrapolálásából, meghosszabbításából következik. Ez a pártos szemlélet csak és ennyit képes felvállalni. A negyvenhetes plebejusbaloldali képzőművészet tönkretételéért, a negyvenhetes paraszti-népi vonulat eltüntetéséért más párt nyilván máskor fogja benyújtani a maga keresetét. A hatpárti konstelláció illő sorrendjében.

A katalógus tanúsága szerint az interjú-dokumentum gyűjteményből egyebek mellett az alábbi peresíthető károk érték az érdekelteket. Frank János csak fősamesz lehetett a biennálék magyar pavilonjának rendezésénél, és egyszer sem küldték ki Velencébe. *Anna Margit* vastag tomuszt szeretett volna kiadatni a Corvinával, de a szerkesztő ezt a kívánságát nem tudta teljesíteni. *Lakner László* szatirikus festményét, a *Hitler beszél*t, a főszüror *Ridovics László* — félve a „fasiszta nép" dehonesztáló minősítéstől — leakasztotta a stúdiókiállításról. *Keserü Ilona* római tartózkodása során lakhatott ugyan a Magyar Akadémián, de ezért jelentős összeget kellett fizetnie. *Schrammel Imre* kerámiareliefjét, mint „pesszimista munkát", jogtalanul eltávolították a Budapesti Történeti Múzeumból, és a harmadik részlettel mind a mai napig adósak. *Deim Pál* egy illegálisnak tartott kiállításon való részvétele miatt sokáig nem szerepelhetett, és nem kapott Derkovits-ösztöndíjat sem. *Fajó János* valósággal beleroppant, amikor leváltották a stúdió progresszív vezetőségét. Bak Imre sosem fogja megbocsátani *D. Fehér Zsuzsának* és *Ormos Tibornak*, hogy művészetpolitikai okokra hivatkozva bezáratták a Ferihegyi repülőtéren rendezett kollektív kiállítást. És *Vigh Tamás* sem fogja elfelejteni *Czifka Péternek*, hogy megalázta saját műtermében, meg *Varga Imrének*, hogy nem állt ki bátran terve mellett. Súlyos sérelmek ezek. Empátiahiányokról, hatalmi túlkapásokról, alkalmi gonoszságokról szólnak. És nem von le súlyosságukból semmit, hogy ha a ma induló művészgeneráció elé fogják odatartani a mikrofont, az minden bizonnyal nyafogásnak tartaná mindezt, mert ő még „apuka" igazságtalanságára sem hivatkozhat. Egyszerűen néma csöndben veszi tudomásul, hogy a piac vastörvényei szerint kell lavírozni — az egzisztenciális megsemmisülés, a külföldre tántorgás és a begiccselés Bermuda-háromszögét elkerülendő.

Azért van katarzis, van vádirat is, de nem pontosan ott, ahol a tételes panaszok találhatók. *Kokas Ignác* — a kötet legjobb interjúja! — szerette „azt a rendszert". Az övé volt, népi kollégista volt, és sose lett volna festőművész, ha egy politikai kampány, egy demagógiával megszórt tehetségkutatási láz nem „emeli ki". Kapott a hatvanas évek elején egy hatalmas sgraffittómegbízást Oroszlányban. Ha megcsinálja, horribilis összeg ütötte volna markát, a mellékdíjakról nem is beszélve. De nem csinálta meg. Nem ideológiai okokból, és nem a progresszív művészéletforma csábítása miatt. Nem ellenállásból és nem sértődésből. Egyszerűen az ízlése miatt. Az a válságélmény ugyanis, ami egy esztétikailag elfogadhatatlan — bár keggyel osztott — megbízás teljesítésének vágya és végső visszautasítása között feszül, mélyebbről és beljebbről jön, mint amit a külső hatalom valaha is elérhet a leakasztgatott képekkel és a betiltogatott kiállításokkal. Az efféle nevesíthetetlen sérelmek összegyűjtésével, a belső meghasonlások listájával, a Kokas-típusú művészeknél az ideiglenes munkaképtelenség okainak feltárásával, másoknál viszont a művészi elvacakulás rajzával ez a tárlat is, ez a katalógus is adós maradt. Úgy látszik, könnyebb hétszer elsorolni az Aczél elvtárs vagy Aradi Nóra konkrét beavatkozásaiból származó vélt és valódi károkat, mint egyszer szembenézni a lényeggel: egy fejlődésképtelen hatalmi konstrukció kiürült reprezentációs igényével és a „negyven év"-nél lényegesen meszszebbre nyúló magyar konzervatív művészetszemlélet, a rendi, a tekintélyelvű, az antidemokratikus hagyományok nem feltétlenül rendszerspecifikus mindent meghatározó jelenlétével.

A megszűnt NDK egyik legelbájolóbb ideológiai mutatványa volt a sok évszázados német történelem és kultúra utólagos beosztása a jaltai egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősültek, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

Ami hiányzik: Orosz János: Búcsúzik a lovacska. 1968.

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilveszterezett együtt a Műegyetem K kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión puskassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánkásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rékassy Csaba*, a Szántó Kovácsot mintázó *Somogyi József* és a Földmarkolót festő *Főth Ernő*, a fanyar formákat alakító *Berki Viola* és a túl korán elment nagy ígéret, *Gruber Béla* mind voltak és mind *ott voltak* a hatvanas évek nyílvánosságában, ez — azt hiszem — nemcsak nekem nem kétséges, hanem e művészettörténeti vállalkozás spiritus rectorának, *Beke Lászlónak* sem. Hiszen végül is mindketten olvastuk *Németh Lajos* alapvető munkáját az 1968-ban megjelent Modern magyar művészetről, és kettőnk közül én csak távoli tisztelőnek, ő viszont tanítványnak számít.

A kimaradtak listája viszont oly markáns és reprezentatív, hogy semmiképpen sem lehet a véletlen számlájára írni. Beke nyilván úgy gondolkodott, hogy valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főhelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremműfajokban (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért hiven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő eleganciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igénnyük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azoké, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő*, *Kokas Ignác* és *Vigh Tamás*, *Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműgyanús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserű Ilona monumentális forróságát, *Henczе Tamás* látomásos szcientizmusát és Lakner László keserű világmagyarázatát nem nélkülözhetné semmilyen „beállítottságú" művészettörténet-írás. Éppen ezért kerültek itt és most veszélyeztetett helyzetbe. Egy féligazság mulatságához tartják mindannyian a gyertyát.

Ki fizeti a költségeket?

Nem taktikus dolog a kárpótlási igényt és a kirekesztési politikát egyetlen kulturális vállalkozáson belül összehozni. Nem taktikus, mert a liberális művészet előtörténetét antiliberális szelekciós elv aligha hitelesítheti. És azért sem, mert köztudomású, hogy az intézményesült liberális gondolat ma Magyarországon kárpótlásellenes.

A költségeket tehát mi, a művészeti közvélemény fizetjük. Azzal fizetjük, hogy az esztétikai, kvalitásszempontok háttérbe szorulnak a szoc. hazások utódaiként fellépő kap. hazások érdekérvényesítése mellett. És akkor minden kezdődhet elölről.

P. Szűcs Julianna

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?
Avagy járkáljak hajnalig,
mint cellában az elítélt,
míg éppen ötvenhatodik
esztendőm rozsdás láncait
halálraszántan csörgetem.

Jézus mellett

Kereszten függök Jézus mellett,
bűnös lator, de a szelíd,
s megtérek egykor-álmaimhoz,
ha az időből még telik.
Mikor „Feltámadott a tenger"...

Talán nekem is engedik!

Jaj

Nem mennydörög, villám se vagdal,
fényes az ég, körös-körül,
jaj, mégis eldőlnek a nagy fák,
jaj, mégis borzongatsz, Úram!

Tudjuk, majd ránk is sor kerül.

Tor

A gazdáé a teljes disznó,
a gyereké a malac farka.
Add Uram, adá, jó Istenem,
lagyek még picikét gyerek!
Nem érdekel a zsíros disznó,
ha farkincáját engeded!

GRUBER Béla

ELTE 72046

GRUBER BÉLA

Meghivó

SZERETETTEL MEGHÍVJUK

AZ ELTE EÖTVÖS KLUBBA

V. KÁROLYI U. 9

Gruber Béla

festőművész műveiből rendezett

KIÁLLITÁSRA

A KIÁLLITÁST 1972. MÁRCIUS 9-ÉN 18 ÓRAKOR

Svábi Lajos

festőművész

NYITJA MEG

MEGTEKINTHETŐ MÁRCIUS 26-IG NAPONTA

10 - 20 ÓRÁIG

GRUBER Béla

A művészet igazában van a szabadság világa. Beszélgetés a hetvenéves Végvári Lajos művészettörténésszel. = Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989
11.p.

1991 vége
három-éves tervperiód
téma munkálatai, ille
lévő feladatai (kötet
ban, hogy a nemzeti ö
kiemelt támogatásban
még nem tisztázott. C
maradt munka húzódjon
témáknak a programba
kivéve a hazai nemzet
kapcsolatos munkálato
(bár szerény) keretet

A fentiek s
re vonatkozó pénzügyi
címünkre) november 20
tásban tartalmazza az
Ahol főállású dolgoz
gessé váló többlet-ki
tiségi kutatásokkal ö
fentieken felül terje
részletes tematikai

Festészet, XIX.sz., önálló táblakép

Gruber Ferenc: A beteg asszony, c.

festménye

Divatcsarnok, 1853. juli. 17. 31. 619-621.

A pesti állandóképtárlat.

Gruber Ferenc, festő, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853. juli 17. 31. 619-621.

A pesti állandó képtárlat.

D

Gruber Ferenc

Pozsonyból, 1828-ban 15 éves.

lásd Fleischer Béla 47. l.

H i v a t a l
---

a bélyeg utján közvetlenül fi
felett.

1. A bélyegköteles irat tárgy

2. A kiállitó neve, lakása:

3. Hatóság, melynél benyujtat

4. Mino intézkedés történt az

Gruber Ferenc

"A beteg anya" c. képet igen nagy elismerésben részesiti Soltz: "A pesti állandó képtárlat" c. beszámolójában, de kifogásolja az anya arcának csunyaságát.
Junius-juliusi kiállitáson szerepel a festmény.

Divatcsarnok, Pest. 1853. juli. 17.
31. sz. 619-621. lap.

MDK

Gruber György

4. m. plakát kiáll. MÜcs. 1961.

Gruber Géza

L. Görgényi (Gy. Géza)

725 Klein, Adam

Pocsolya mellett legelő tehenek.

Rk.

K 2.

143 x 171 mm.

M.D.K.

Gruber, Georg, pesti ~~epito~~ könüvesmester

a hatvani kapucinus kolostor becslésénél szerepel 1787-ben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 334. old.

GRUBER, Georg pesti kőművesmester. A hatvani kapucinus kolostor becslésénél találjuk 1787-ben --+ Krdetter Thomas --+ Mertz Xavér, --+ Walthierer Francz, --+ Müller Heinrich, --+ Trautzel Joseph pesti mesterekkel együtt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Gruber György

kiállított grafikái:

Illusztrációk, tollrajz, 50×40 cm

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirini Irén. Bp. 1957. 19 l.

15.1.

Gruber Gjörgy

Illusztrációk, tollrajz, 50 × 40 cm

Budapest, Műcsarnok Kiállítása, 1957. Kat. szerk. Kisdégimé, Kirimi Irén

15

MDK

Gruber György, grafikus.

Illudztrációk. Tollrajz.

Műcsarnok. -Tavaszi Tárlat. 1957. Kat. 16.1.

Gruber György MDK

Illusztrációk, tollrajz

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Georg Gruber, puskaagymüves

A Győrben, 1667, febr. 1-én kiadott céhoklevél szerint a céh vezetőségének a tagja volt. 94.old

Batári Ferenc: asztalosiegények Győrött a XVII. században adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

arrabona, 9.-Antus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gruber Gusztáv, üvegfestő mester, (1800–90 körül).

Zettl Gusztáv 1882-ben építette a jelenlegi háznak a közepső traktusát és 1890-ben még végig, egészen a sarokig szepek a rajzolatok az ablakokon. Egy egyszerű soproni üveges mesternek, Gruber Gusztávnak hívták – Később Vermesre magyarosította – a csodálatos munkája, művész-ember volt, gyönyörűen rajzolta üvegre a négy foglalkozás alakját: halászt, vadászt, földművest és pásztort. A túlsó oldalon az ablakon színes bex: a hit, remény, szeretet, a festőművészet, a zene és az irodalomnak az allegorikus figurája. (említve).

Láthatatlan múzeum.

1983. XI. 19. Petőfi 9.00 (S. Gyné).

MDK

Gruber György, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

MDK

Gruber György

Kisgrafika 1939. k l.sz. 2.l.

GRUBER GYORGY, pékmester

Az 1784-re vonatkozó adatok szerint elég aranyosan helyezkedtek el a pékmühelyek Sopronban a bel-és a külvaros területén.-Az 1784-es adatok szerint Gruber Györgynek a Szeder utca 4.sz.alatt volt haza. 152-old. 22.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek a XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17.sz. Győr, 1975.

Gruber Gyuláné

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Budapest

8

1021

Gruber Gyuláné: Tihanyi házak

sítem.
lenőrizni
jai ezt
zék bán

a balato
talános
— A
biztosítá
Bizony,
alig marad ideje az iskola pedagógiai irányítására, holott mégiscsak ez volna a fontosabb. Idén az alapvető feltételekkel talán kevesebb bajom lesz, mint a korábbi években — eltekintve attól, hogy pillanatnyilag még nincs számtanszakosunk. Így valószínűleg több időt és energiát fordíthatok a *pedagógiai munkára*. Szeretném *alaposabban megismerni kollégáim*

Az első félévi beszámolók összesített adatai szerint *a tagság mintegy 15 300 000 forint tagsági díjat fizetett* — csaknem 400 000 forinttal többet, mint az elmúlt év hasonló időszakában. *Különösképpen Komárom, Pest és Vas megyében teljesítették túl a féléves tagdíjbevételi tervet.* (A túl-

Gruber Hedvig

1907/8 - 1993/14

Ferkèpzomfoiskèvk

87. l.

vel köze tartoznak Alessandro Da-
masçeni-Peretti bíboros és Michele

Gruber Hedwig

1896/97 - 1900/1

Ferkèpzomfoisk vk

87 L.

16

Gruber Hedvig

Basikszott bankótárca
negr.

Magyar Iparművészet

1916. 93. l.

Gruber Hedvig

polg. isk. v. Ajztanito

† 1939

l.

Magy. Iparm

1939. 202. l.

11.434-1915. szám.

III.

Nagyméltóságú Báró Forster Gyula v. b. t. t. úrnak, a Műemlékek Országos Bizottsága elnökének,

folyó évi január hó 27-én 44. szám alatt kelt fölterjesztésére, tudomása és megfelelő további szives eljárás végett, másolatban megküldöm.

Gruber Hedvig

vaptanár

meghalt 1939-ben

Rajzoltatás

1939-56-1.

wszystko będzie 60 f. = 120 f. 80 f.

[illegible]

Gruber Hedvig

szül. Nagyszebenben 1874 okt 17.

1896/97 I é. rajztjel –

1897/98 I. II é " "

1897/98 II " –

Dubovácz h. n. II. 206.

Gruber Hedwig

Mit. Nagynebenben 1874

1898/99 I-II. Vendeglat

1899/900 I-II.

Torontálmegye V. 301

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 AUG 20.
PEDAGÓGUSOK LAPJA

Gruber Gyuláné

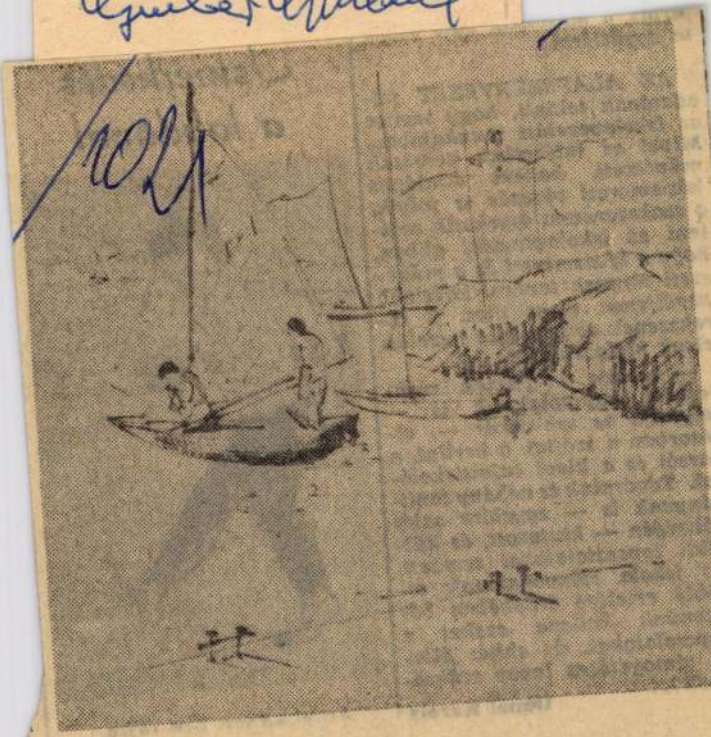

Gruber Gyuláné: Útrakészen

te együttérzés.

AZ ALAPSZ
adatának tekint
az iskolavezetés
Mivel az intéze
művészeti, han
közismereti okt
a szakszervezet
teni az iskolave
hogy a közismereti és a művészeti tárgyak tanárai közelebb kerüljenek egymáshoz. S törekszenek az egységes nevelési elvek kialakítására.

— Lassan kiépülnek nemzetközi kapcsolataink is — folytatja az szb-titkár —, elsősorban a szófiai, a berlini, a varsói és a kievi balettiskolával. Tanáraink és néhány tanítványunk is — egyelőre saját költségén — kiutazott, és külföldi tapasztalatokat szerzett. Az iskola színvonalának további emelése érdekében bővítenünk kellene ezeket a kapcsolatokat, de ehhez állami támogatásra lenne szükségünk...

Dunai Károly

Ackermannn Éva rajza

MDK.

Gruber Gyula

Életrajzi adatok.

Alföld 1965 4. 143 la p

MDK

Gruber Gyula, III.é.hallg.

Csendélet, of.

Ifjuségi Képzőm. és Iparm. kiáll. N. Szal.
1950. jun. 8 l.

Gruber Imre

okl. építőmérnök
egyházmegyei építész

lakik
Szombathely

Gruber Imre

okl. építészmérnök.

5 erbből álló kollekciója a szombathelyi mérnök kiállitáson 1934. szept. 1–10.

Katalogus Wälder Gula csomagjában –

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Gruber Imre

épitész

Családiház tervek

a szombathelyi nér-
noki kiáll. láson

1934. szept. 1-10.

katalogusban 26. l.

Wälder Gyulá-
nál a katalogus

W. 1. dobor

The. 15th. Dec. 1948.

III.

Home Life.

(Free.)

I am a student. I learn to-
Budapest in the Protestante
Grammar-school, and I live
in the boarding house of Grammar-

Gruber Imre
műépítész

1.
Dunántuli Szemle
1941. 189. l.

Gépin Gyula dr
Szombathely vára
c. cikke

Gruber Imre

okl. építésznérnök

Magyar Építőművészet

1943. 213. l.

(Bérház a Marcius

15. téren [Szombathelyen],

képpel és alaprajzokkal

terveste fenti.

3 emeletes Kovszerű

Épület.

reki uradalmával honorálja
részt, vagy Ulrich von Cilly,
ölti. Hasonlóképen az udvar
rik is, kinek sírkövét a budai
rint a királynő szolgálatában

unk Nagy Lajos udvarában
ószínűleg lengyel származású
ari életbe, hogy hamarosan a
a nápolyi hadjáratok kül-
ségét honorálta Lajos, de a
ól jövedelmező gurki püspök-
küldöttségekben az avignoni
irálynál.
a westfáliai származású jog-
Lajos udvarában. Többször
en mint elődе, de a nápolyi
óviszonyának ápolója. Szem-
csak a pápai okmányok, dip-
megőrizte. A klosterneuburgi
mely Gergely pápának Jób
ga szerint Visegrádon készült

Gruber Imre

okl. építőmérnök.

Magyar Építőművészet

1943. 214. l.

(Kétlakásos bérvilla a Nyiszty-utcában [Szombathelyen], kápolna és alaprajzokkal.

Tervezte fenti.

ı álló sírköve magasabb szellemi
t találjuk a másik hatalmas lovagi
ét is. A Czudarok sok tekintetben
mint a Lackfiak, azzal a különb-
ıellett a főpapok egész sora emel-
egri püspökség után mint erdélyi
lett, unokatestvérei közül Czudar
pök. Végül Czudar György telje-
nokmester bizalmi tisztjét.

Újlakiak, Giletfiak, Bebekek és
társadalmát.

Róbert híres zászlótartójának fia
ajd — a 14 évig nádorságot viselő
nas birtokai révén a Lackfiakkal
magyar külpolitika irányításában,
ıek Magyarország déli szomszéd-
tt távozik az udvarból.

Benedek, aki Nagy Lajos uralko-
alamennyi hadjáratban résztvesz.
ıál küzdő magyar csapatok vezére

Gruber Imre

Magyar Építőművészet
1943. 215. l.
(Családi lakóház a
szinház-téren F, képpel
és alaprajzokkal.)
~~terverte~~ fenti.

F [Szombathelyen]

itt-tartózkodását — politikai szem-
nkább azzal lehet magyarázni, hogy
zet nyugodt csendjét, a vadban dús
geit. E három székhelyen kialakuló
Talán Budán élénkebb volt az élet,
örben a nyugalom, de lényegében
lvartartások mintájára.
királyi udvarnak életével, ünnepei-
tartás főszereplőivel, a Nagy Lajos-

agy Lajost trónján ülve udvarának
ibolikus jelentősége is van. A képen
ovagok állanak, míg balra ősi keleti
ari élet és udvari kultúra kialakítói
külföldi szereplőkre és idegen hatá-
k előtt személyi vonatkozásban is.
ető szerepe, sőt az országos és a kül-
nesség legtehetségesebb tagjai fog-
ak második felében is megfigyelhető,

Gruber Imre

vul. 1898.
okl. építészmérnök
Szombathely

Tagja lett a Bpesti Mérnöki Kamarának

MMÉE kozl
1931. 20. l.

(F)

30

36

28

89

96

Gruber ~~Lajos~~ Lucze

épitész

Bérházak Szombathelyen

Repr

Tér és Forma

1933. 38. l. 40. l.

Képekkel és alaprajzokkal.

vód

Tóth János:

Szombathely fejlőtlése és

korszerű épitkezései.

Tér és Forma. 1933. 38. 40 l

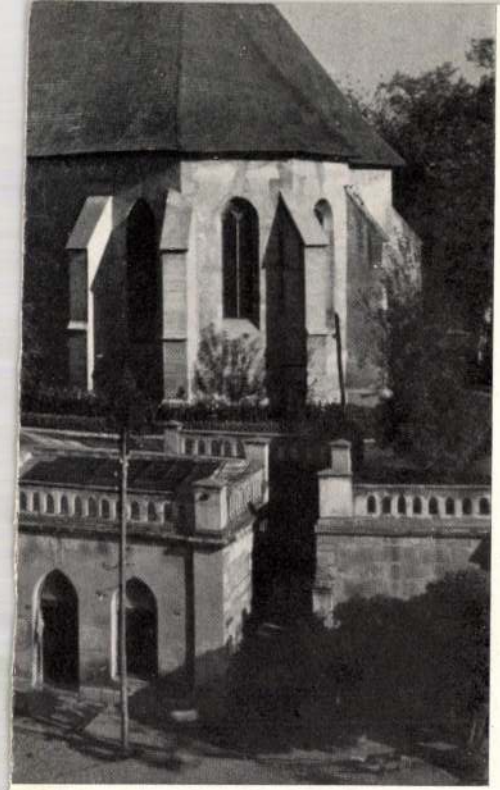

kocsirakományként
nyány gróf hitbizo-
olgárdi kő- és mész-
pviselője

Barta Béla
BUDAPEST,
VI., Liszt Ferenc-tér 8.

TELEF
162—

gház részére 229·6 köbm.
. oszt. bükk-hasáb tüzifa
litására szeptember
Aranyosmaróton a kir.

8996 köbm. tölgy, 8000 köbm. bükk
és 31660 ürm. tölgy és bükk tüzifa
összes fatömeg eladására. A 20000
pénzzel felszerelt ajánlatokat neveze

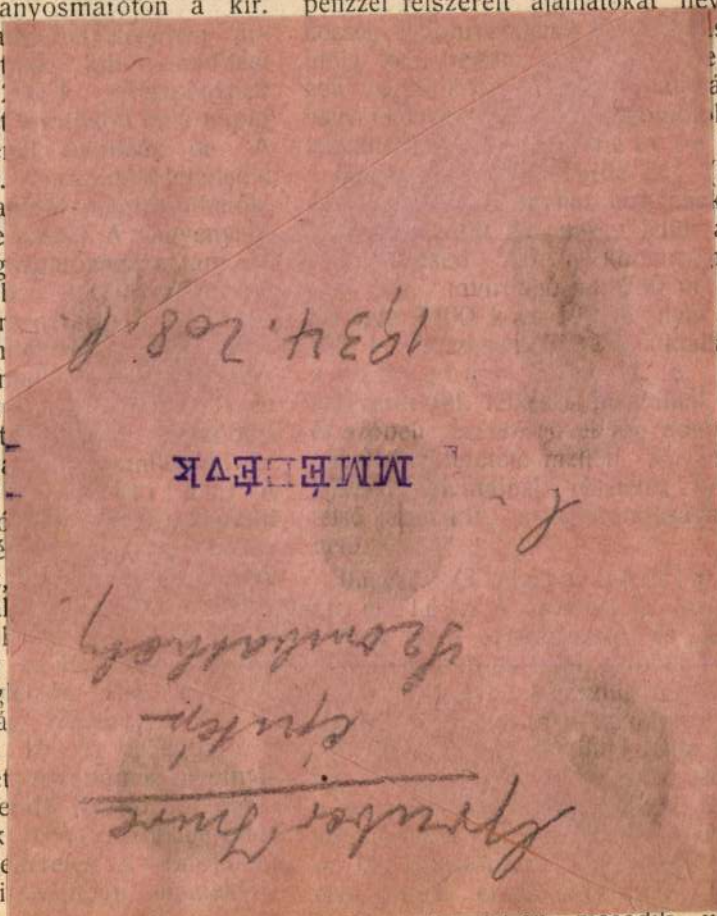

tember 13-án második versenyt

VÁK JÓZSEF MŰTE
SZOBRÁSZ VII., AMAZON
TELEFON. ooo

őrlő ruha beszerzésére augusztus 10 órakor zárt ajánlatok utján ár- Bánatpénz a kikiáltási ár 10%-a. bat. (Utca- és házszámjelző szállitása) Nagyszombat sz. tanácsa árlejtést hirdet az uj utca és ezzel kapcsolatosan az uj házatározása folytán szükséges 70 db. 900 db. házszámjelző tábla szállitajánlati összeg 10%-ának megfelelő a városi pénztárban letétbe helyenyugta az ajánlathoz csatolandó. ok a v. pénzügyi tanácsnokhoz mber 6-án déli 12 óráig nyujtanjelző táblák egy-egy mintája csatofeltételek a pénzügyi tanácsnoknál ok.

órházi felszerelések szállGyőr szab. kir. város tanácsa a városi ujonan épülő sebészeti pavillonjához vas-, ágy- és fehérnemüek szállitására 5,000 k értékben versenytárgyalást nlati ürlapok, szállitási feltételek és dó tárgyak jegyzéke a városi mérnöki kaphatók. Az ajánlatok augusztus 12 óráig a polgármesternél nyujtan-

. [Bács m.] (Egyenruházati szállitása.) Palánka község ga 1909/10. évre szóló rendőri ruhafelszerelés és pedig: 8 db. téli posztó- 8 db. téli posztó csizmanadrág, 8 a, 8 db. jelsipzsinór, 8 db. jubileumi g, 8 db. nyakravaló, 1 db. kardkötőselyem kardbojt nyitott 7 db.

köbm. után 20 koronát, 75 fillért, összesen 24 k letenni. Vállalkozók mintá

Rimaszombat. (Köny A rimaszombati kir. törvé szombati, rimaszécsi, torn járásbiróságoknál 1910., 1-től december 31-ig előfo munkálatok elkészitése bi tatván, felhivatnak vállal ajánlataikat augusztu kir. törvényszék elnöki i szerződési feltételek vala jegyzéke az elnöki irodáb

Szatmárnémeti. (Tüz szállitás.) A szatm vényszék, kir. járásbirós hivatali, valamint a fogház az 1910. évben szükség köbm. tüzifa, 56 mm. darabos kőszén szállitásán Szatmár-Németiben a k IV. sz. tanácstermében s d. e. 10 órakor árlejtés fog t hivatnak, hogy 500 k ajánlataikat a törvénysz adják be. A feltételek é elnöki irodában megszere

Székesfehérvár. (Tü élelmicikkek sz kesfehérvári kir. javitóinté január 1-től ugyanazon szükséglendő különféle cikkek, továbbá 300 ma

Gruber Imre
építész

Szül: Szombathely 1898.
Oklevelet nyert: 1925.

Műegyetem 8. C

...ak egy kicsit lugosabb a kere ma-

...i üzleti összekötetésünkről van szó

...ngedményt adni.

...va vagyunk

kiváló tisztelettel

Patyolat Szappongyár

Szabó Kacsó

4.

Gruber Imre
éjutérhallgató
rajzai repr.

Megfagyott Muzsikus

1922.

5.

Sap.	Szöveg	
		1. áthozat
		2. áthozat
24.	Kifizetjük a részvénykibocsátási illetéket	
	Folyószámla	
	Árú ametának	
27.	Selök János, Győr, eladott eladó számla szerint:	
	400 hl bort	59.920.- @ 149.80

Gruber J.

Kartogr.

l.

Eperjessy 1928

29. l.

MDK

Gruber Imre épitész

MM és ÉE kiáll. kat. Szombathely, 1934. szept.

GRUBER IMRE, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.-Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 1227.-Összeírási szám: 3468.- 47.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII.1970.
Bp. 1971.

MDK

Gruber Imre, ép.
Szül. Szombathely, 1898-ban

Oklev. kelte: 1925
" száma: 8719

A m.kir.József Müegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig
ÉI-ÉM .17.1. 1931 jan. 15.

Gruber Imre

Bérház, Szombathely

Tér és Forma, 1933 VI.35

GRUBER IMRE, épitész

A szombathelyi ferences kolostor 1935-ös nagyobbitásának terveit Gruber készitette..A vállalkozó Andrásky Müller Ede fia volt,a Szombathelyi Épitő Részvénytarsaság vezetője volt. 419.old

TAKÁCS INCE: A szombathelyi ferences rendi templom és rendház története/folyt/ 409.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966. 3.szám. Szombathely, 1966

GRUBER IMRE, műépítész

34.ábra.-Az 1940-es években a háborus konjunktura idején épült szombathelyi bérház a Mártirok terén.- Tervezője: Gruber Imre szombathelyi okl.építész mérnök. -Fekete repr. 28.old

HECKENAST JÁNOS: Szombathely város rendezési terve 1.old.

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, XIX.évf. 1965. 2.szám Szombathely, 1966

GRUBER IMRE, müépitész

Dr. Tóth János érdeme, hogy Szombathelyen korszerü villanegyedek épültek ki. /Jókai utca, Hunyadi ut környéke/. Jellemzője a város épitési tevékenységének, hogy zö mmel jó képességü helyi épitészgárda készíti a terveket.
Lásd: 33., 34., 35., 36. ábrákat.- 29. old

MECKENAST JÁNOS: Szombathely város rendezési terve
1. old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX. évf. 1965
1. szám Szombathely, 1965

GRUBER Imre épitész

Szombathely Papnevelde. - bővítés 1939-41

Szent Márton egyházmegyéje. Szerk. Szamos Rudolf. Szombathely : Pannon Műhely, 1991
30.

GRUBER ISTVÁN, asztalosmester

Pesti aszatlaos kontár volt 1828-ban.-Ferencvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 132.-Összeirasi szám: 247.- 47.old.

BATARI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 59.old.

Az Iparmv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Guber István MDK

Jutka leányom

Mücsarnok 1941 Téli kiállitás

Gruber István
grafikus
71 éves
(tüdőgümőkor)
†1944. I. 2.
Kerepesi temető

Kalotti főhányó
84

M.D.K.

Gruber Jakab, klosterneuburgi ácsmester

Egerben a líceum építkezésénél 1764. július 24-én kéri az 1763 évre visszamenő fizetését.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 337. old.

GRÜBER Jakab klosterneuburgi ácsmester. Egerben a liceum épitésénél szerepel és 1764 julius 24-én kéri az 1763. évre visszaamenő fizetését.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

GRUBER János M.D.K.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya ... Bk. 1954. 339. l.

M.D.K.

Gruber János
lakatos

A tornyon lévő keresztet csinálta meg.

Bachó László: A gyönyösi templomok története 39 l.
A Szent Bertalan templom története.

Gruber János, selmeczi festő. A mult század első felében (?) Bécsben tanult. A részére, mint a bécsi művészeti akadémia növendéke számára szóló kardhordhatási engedélyt a selmeczbányai múzeum őrzi.

Richter Ede: Selmecz-Bélabánya szab. kir. bányaváros múzeumának katalogusa. Selmeczbánya, 1900. 14. l.

GRUBER JÁNOS (asztalos)

Kikunlachára

Várady J * Dunamellék ref templ

Gyoma, 1993

95.o.

GRUBER János asztalos

sekrestye bútorzata 1894

Baniska Ilvás: A Zöszegi Jézus Szive-templom
Köszeg, 1995 5.

hogy ez a finom reneszánsz
ben Deák Ferenc személyéhez.)
ött évtized alatt, 1872. július 11-
elvételt a szabadkőművesek Humboldt

g időszaka. 1879-1892

források nem adnak egyértelmű
és miért hagyta el Schickedanz az
iban 1877-et jelöli meg távozása
ázlatában azt írta, hogy az építési
ch következtében beállott pangásakor
az iparművészeti múzeumot.[72] Egy
fogalmazott, hogy 1878-ban történt
ödött díjtalanul az 1873-as bécsi
rművészeti tárgyak rendezésénél,
nál Pulszky Károllyal együtt a régi
emlékezésekben ismételten feltűnik
ondott neki Ybl, amikor a híres

Gruber János György, timármester

Pinkafőn dolgozott a 19.sz.elején. Gruber József soproni tanitónak, 1828-1878, a nagybátyja volt. 323.old

Dávidházy István: Gruber József soproni tanitó/1828-1878/ naplói 323.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIV. évf. 1960 Sopron

M.D.K.

Gruber József, gyöngyösi lakatosmester

1786-ban a városkárán, 1787-ben a városkapun, 1795-ben egyéb városi munkákon dolgozik. 1798-ban részt vesz a markazi templom munkálataiban, melyet Császka János kőműves mester ~~állít~~ épít. E templom újabb tervéhez költségvetést készít. Munkássága még 1845-ben is kimutatható.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

334. old.

M.D.K.

Gruber József, pesti kútásó

Egerben 1764-ben a püspöki rezidencia számára két csövű kutat hésit.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 334. old.

GRUBER József pesti kutásó. Egerben 1764-ben a püspöki rezidencia számára kétcsövü kutat készit, amely a régebbi madárházból indulva a konyhába vezeti a vizet.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

GRUBER József gyöngyösi lakatosmester. Gyöngyösön 1786.ban a városházán, 1787-ben a város kapuján, 1795-ben a város egyéb munkáin és a nationalis iskolákon dolgozik, majd 1798-ban --+ Császka János gyöngyösi kőművesmester által épitett markazi templom munkálataiban vesz részt. 179? Karácsondon Kelemen László házának becslését --+ Eichinger ácsmesterrel és --+ Rabl kőművesmesterrel ejtik meg 1814-ben..

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit

végül 1849-ben a ---+ Varró kőműves által épitett Csányi rk. plébániaház lakatos munkáit készíti el.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Gruber József, lakatos

nevét Czászka János
kőművessel kapcsolatban
emlitik

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 318. old.

Gruber József MDM

a telep pázsitján, fénykép

A szolnoki művésztelep mostani lakói.
Uj Idők 1904. 39.sz. 292.o.

Gruber József, festő

Életképek, 1846.II. 593-594.

S.A. Iparegyleti rajziskola kiállítása

Gruber József

ácsmester

Bé 1765-

Tp. Gödöllő

Schneider

22 i. l.

Gruber József, ~~naturalista~~ festő az 1840-es években Pesten. Az ipariskolában tanult, s már itt feltünt jeles tehetségre valló arczképeivel. Az iskola 1846. évi rajzkiállításán neki ítélték a legjobb rajzra jutalmul kitűzött aranyat.

Életképek. 1846. II. 510. l.

– rendező

Gruber Józsefné MDK

Karádi himzésü teritő

Műcsarnok 1960. Képző-és Diszitőművészeti körök kiáll.

Gruber, Josef Franz (? - 1854)

„Madarfiókák fényekben"

o.v. 32x40 cm J. l. b. Jos. Gruber professor

Védett. Kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 48.Müvészeti Képaukció Bp.1979.május

GRUBER Joseph (Józef)

malom belso szerkezetterv
ai: Joseph Gruber Burgl. Zimmer Meister mp.
absolút jelentéktelen nehézkes alapterv
kívül: A° 1782 Lőrintzer Granarium

igen jo szines tervrajz
Kartusban: Grund Riss der Zimer Arbeith des Kompolter Stadls sambt ein Schüttboden gezeichnet
ai: Joseph Gruber burgl. Zimer Meistr in Pest.

Grassalkovich - Gödöllői

Művtört.Ért. 1988 3-4 251.

→

1 hosszúkás lap szürke és rózsaszín ács hosszm. tetőterv és pavilon tető külső kép és ácsszerkezete Grassalk s. k.

„Accordatum pro toto hoc Tecto in fnis 600 et 20 Met Frumentis; ita quidem: Ut pro tecto hoc Babilonico quod pro 1 Apr. paratim esse debet, omnia Materialia tam lignea quam ferrea Fabrorum Lignariorum Magr. ipsemet praestet; Pro residuo vero Tecto usque Ecclesiam Arcis protenso omnia necessaria per Dominium administrabuntur

Ged. 18 Xbris 1769 C A Grassalkovich mp.
Grass s. k.

A° 1770 2 Juny Pro residentiam Tractus materialibus omnibus tam lignei quam ferreis qui non amplius Imbricibus verum Asseribus et scandulis tegendus est, conventum est denuo in f. 500.

ai: jobbra lenn: Joseph Gruber bürgl. zimer Meister mp.

Kívül: Delineatio Tecti in Horte supra Oranscheriam cum Accorda.

est solutus f 1100.

974

I974.

n°8, I974.pp

, I974. pp 33-

974.

in : Dekorativnoe Iskusstvo .- n°3, mars

usstvo .- n°5 , I974.

coul.

in : Iskusstvo .- Moskva.- n°8 , I974

: Iskusstvo .- Moskva.- n°6, I974 pp 33-

n : Iskusstvo .- Moskva.- n°4, I974.

254.p

Karlheinz Gruber, német festőművész

A lenti Sályon László Művelődési Központ kiállítóterében látható, mely 11 alkalommal megrendezett nemzetközi lendvai művésztelep-alkotásainak bemutatója. – A tárlatot Karlheinz Gruber képei nyitják, bepillantást kínálva a Kortárs NSZK-beli festészet sajátos nyelvezetébe, világába.

M. H.: Nemzetközi tárlat Lentiben.
Zalai Hírlap, 1984. febr. 29. 5. old.

GRUBER KÁROLY, pékmester

Az 1784-es adatok szerint elég aranyosan helyezkedtek el a pékmühelyek Sopronban a bel-és a külváros területén.-Az 1784-es adatok alapján Gruber Károlynak a várkerület 119.sz.alatt volt háza. 152.old. 22.jegyz.

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

Gruber Károly

Könyvtáró segéd.
2 polg, 1 iparisk.
A tanévben 9 hónapot
töltött az iskolában, jeles
eredménnyel.

Iparrajziskola 1892.

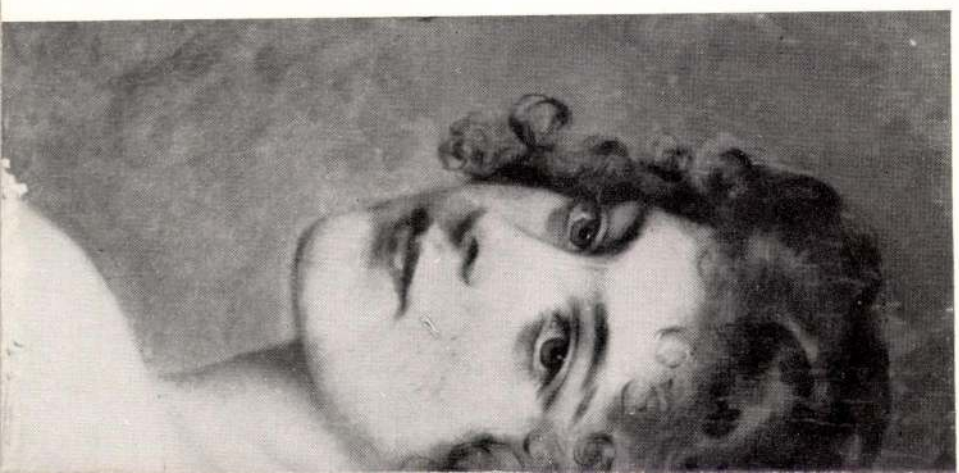

Gruber Klára.

Yaschik Álmos tanítványa.

Az Ott. Magyar Iparművészeti Társulat palotájában nyílik meg Yaschik Álmos tanárnőrendőkeinek kiállítása, melyen ötvösmunkája szerepel.

Magyarság, 1927. ápr. 24.

MDK

Gruber Klári

Jascik Almos tanitványa.Kiallitáson vett részt az Ipmüv.Társ.helyiségében,melyet Jaschik rendezett.

Képzőmüvészet.

Ujság 1927,ápr.24. 17 l.

MDK

Gruber Klári

Jaschik Álmos növendéke, munkájával szerepelt az áruművészeti kiállitáson, melyet Jaschik növendékeinek munkáiból rendezett.

(e.a.): Áruművészeti kiállitás.

Ujság, 1927.ápr.24.

GRUBER KATALIN, pékmester

Az 1784-re vonatkozó adatok szerint elég arányosan helyezkedtek el a pékmühelyek Sopronban a bel-és a külvaros területén.-Az 1784-es adatok szerint Gruber Katalinnak a Domonkos utca 15.sz.alatt volt haza. 152.old. 22.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

özv.GRUBER LAJOSNÉ, pékmester

Az 1884-re vonatkozó adatok szerint elég aranyosan helyezkedtek el a pékmühelyek Sopronban a bel-és a külvarosban.-Az 1784-es adatok szerint Özv.Gruber Lajosnénak a magyar urca 10.sz.alatt volt haza. 152.old. 22.jegyz

DONOKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

Gruber Lenárd

ács

Sopron

1641. jan. 2.

polgárcskü

Házi

~~Babelon VIII 180.~~

MDK

Gruber Leó diszitő szobrász

Iparművészeti Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936. 28 l. kép

GRUBER, Johann, pozsonyi kőműveszegéd

J. G. Maurergesell, 10 hetes fia meghalt. (1835, 1134 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

GRUBER JÓZSEF

üvelődés

KIÁLLÍTÁS EGY TUDÓS EMLÉKÉRE

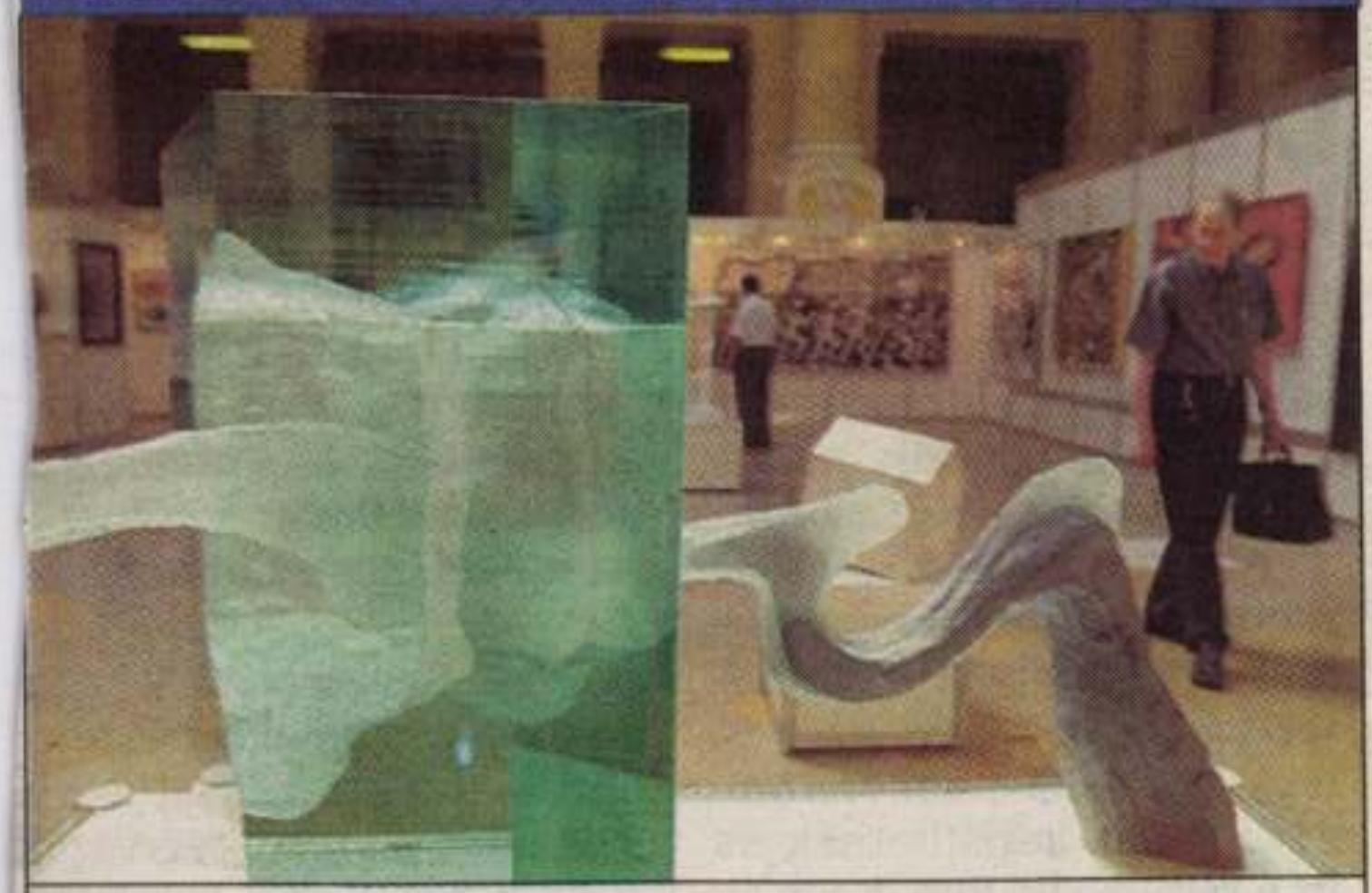

Az áramlások jelentősége Áramlások – Hommage à Gruber József címmel meghívásos kortárs képzőművészeti tárlat nyílt a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. A nemzetközi hírű tudós az áramlás jelentőségével foglalkozott. (Metro)

a Duna Dunáért

ebédhez közeledvén dunai népek főzőfesztiválján lehet ízelítőt kapni román, szlovák, német, szerb, bolgár és a párkányi magyarok bográcsos specialitásaiból.

Akit megszáll az ihlet, az meríthet a Duna „hozadékából", a legjobb képzőművészeti alkotásokat díjazzák is. A gyerekek kavicsot festhetnek, tutajt készíthetnek és itt a remek alkalom, hogy az aszfaltra rajzolhassanak.

Bemutatkoznak az esztergomi reneszánsz vízgépmodellek és a Duna Múzeum legszebb makettjeit is megcsodálhatják a látogatók. Mindehhez persze a szabad-

Almássy téri mulatságos sokadalom

Holnap délutántól vasárnap estig áll majd a bál az Almássy Téri Szabadidőközpontban. Az Erzsébetvárosi Sokadalmak sorában az idei immár az ötödik.

Az V. Erzsébetvárosi Sokadalom – a korábbiakhoz hasonlóan – a népművészet jegyében telik, hiszen a szervezők a Kárpát-medence hagyományos kultúrkincsének bemutatását tűzték zászlajukra. A komoly cél azonban számtalan szórakoztató, mulatságos eszközzel érendő el az idei sokadalomban is.

A gyerekeket Hólyu

Gruber János

építész

Temesvárról, 1839-ben

19 éves.

lásd Fleischer Béla 47.l.

H i v a t a

a bélyeg utján közvetlenül f
felett.

1. A bélyegköteles irat tárg

2. A kiállitó neve, lakása:

3. Hatóság, melynél benyujta

4. Mi

Gruber Leó

MDK

Férfiképmás, gipsz

Műcsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Gruber Leó

Perlikópmás. Ujpest

MDK

Gruber Leó IV.é. szobrásznöv.

Matyó Madonna

Bozzay: Munkabemutató. Pesti Napló, 1935. június jun. 2o. 2 1.

Oud, Jacobus Johannes Pieter
Iand épitész, a modern épité
lentős hatású müvelője. Tanu
ijpers és J. Sluyt irodájába
Fischernél Münchenben. Ezutá
/1918-1933/. Jelenleg Wassen
gyiasság, a funkciók jó mego
a disztelenség, s csupán a s
lemzi. Fontosabb müvei: "Spa
dam, 1918-19; Gyár, Purmeren
kás lakótelep, Rotterdam, 1
1924; Evangélikus templom, R

MDK

Gruber Leó IV.éves diszitőszobrász

Érem.Repr.XXVI.old.-on.

Iparmüvészeti Iskola Évkönyve 1880-1941.
Bp.1942.

MDK

Gruber Leó szobrász

Nyilatkozik a legujabb generáció. Müvész Élet 1933. ápr. 15. 21.l.

M.D.K.

Gruber Leó diszitő-szobrász

Érméről készült kép az Iparm.Isk.Evk.-ben

Iparművészeti Iskola Évkönyve 1880-1941.
Bp.1942.XXVI.l.

MDK

Gruber Leó

relief

Ipm. Főisk. évvégi kiáll. Magy. Iparmüvészet, 1924. 131-132. l. kép.

M.D.K.

Gruber Leó

"Nő fej" c. képének repr.-ját közli a lap, amelyet a müvész a "Tehetségavatás" c. felhivásra küldött be a laphoz Herman Lipót ajánlásával.

Szinházi Élet. Bp. 1933. juli. 3o.-aug. 5. XXIII. évf. 32. sz. 59. lap.

GRUBER Leo szobrán

Keresztút domboruni, 1929 előtt
Szombathely. Kálvária templom

Szent Márton egyházmegyéje. Szerk. Szamos Rudolf. Szombathely : Pannon Műhely, 1991
50.

GRUBER Lipót gyöngyösi kőmüves. A domoszlói rk. templom javitásánál 1821-ben --+ Klemencz nagyfügedi ácsal --+ Herczmann asztalossal --+ Walbert lakatossal --+ Kain üvegessel és --+ Kanta Pál kőmüvessel együtt dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Gruber Lipót, gyöngyösi kőmüves

a domoszlói templom javításánál munkádik körre 1821-ben

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó

334. old.

M.D.K.

Gruber Király, kőműves

nevét az 1775-évi egri adóösszeírás említi.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 334. old.

Gruber Mihály

soproni bábsütő

lásd

Sopronitzemle

1940. 106. l. 112. l.

Csatkai Endre

Sopronvármegye

1939. máj 21.

A lelkigyakorlat
telre összes egyházművésze
juk.

Budapest, 1944. r

Gruber Vándor
grafikus
tüdőgümőkor
38 éves
+1944. I. 13.
Kerepesi temető

Halotti főkönyv
84

GRUBER, Philipp, pozsonyi kőművesegéd

PH. G., Maurergesell, 60 éves fellszége meghalt.
(1792, 988 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

GRUBER Rozalia

1933-ban Nagybányán a Szépmüvészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya. Pp. 341.l. 340.l.

MDK

Gruber Sándor: Virágok, pasztell

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21–márc. 19.

MDK

Gruber Sándor, festöm.

Virágok. Pasztell.

Budai Izr.Nőegyl.helyis.-ben OMIKE képzöm.csop.téli ki-
1944.febr.21.-márc.19. Kat. állitása.

M. D. K.

GRUBER, Stephan

Tanuló Vogel S. műhelyében 1805

Z-S. Vogel 203.

M. D. K.

GRUBER Tamás forintverő

Forintverő (Guldenmeister, Goldmeister) a pénzverőben. 1574-76. Klosterneu

Horváth Tiborcztól: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI-XVIII. században 177. l.

Művészet. 1953. 1-2-77

Grueber V e i t, építő. A XVII. század második felében Tirolból került Segesvárra, hol Bonge Fülöppel (l. o.) 1676-ban újjá építette a dominikánus templomot.

L. *Bonge Fülöp* irodalmát.

Gruber Leó

nobrász

Matyó Madonnája, 9
1934-35. az Iparmivészeti
Iskola IV. éves növendéke
volt.

9 az Iparmivészeti Iskola
cozáró kiállitásán.

Bozzay Margit: „Mun-
kabemutató." Pesti
Napló. 1935 jun. 20.

KARDOS ARTHUR ÉS SZÁNTÓ

BÚTORSZÁLLITÓK — MÖBELTRANSPORTEURE

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI UCCA 2. SZ.

Nagys.

Dr. Szentiványi G. urnak

H.

Gruber Leb

Hobrass

l. Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 24. l.

30. l.

45

Gruber Leó

Molnár

1931-34.

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 45. l.

115. kép. *Sa*

S Francesco da

Gruber Leó I. é

szobrász hallg.

Ferk'pzomfoisk`vk

1935-36. 69. l.

Gruber Leó

II éves szobrászati szakos hallg.

Képrm. Fóisk. Évk. 1936/37. 73. l.

Ferkipzomfoiskévk

Gruber Leó

Képzőm. főisk. kiáll. 1937

Férfiképmás, gipsz

Tanár: Sidló F.

Ielc

„Szúrapa"

Kopterjesztő vállalat,

Budapest

V Rothemere utca 12

Gruber Leó

Lux Elek tanítvanja.

Magyar Iparmüvészet

1934. 131. l.

Gruber Leó

h. 1912
Szkoly

Lux Elek tanítványa az Iparmüvészeti Iskolában

Relief, fenti müve. Repr.

MAGYAR IPARMÜVÉSZET
1934. 131. l.

állítási és bírálóbizottsági ülések :
1932 április 12. 79
1932 március 21. 116
1932 május 19. 117
1932 június 9. 117
1932 június 13. 117
1932 június 27. 158
1932 szeptember 9. 158
1932 szeptember 15. 159
1932 szeptember 22. 159

IN MEMORIAM

rkay Aladár 44
lvary Géza 44
ullmann Artúr 44
gy Árpád dr. 44
. Janesurák Gusztáv 80
rrich Béla 80
abadi Ferencné Strasser Lidia 80
ul Károly 80
örre Tivadar 120
ndrassik Alfréd 120
lt Ervin 160
l Hugó 160
emeyer Adalbert 160
ermendy Elemér 204

GYZÉKE

Révész és Nemes terve. — Molnár József

M. Gruber Leo

M

a MIOE érempályá-
zatán részt vett terv.
a /

MAGYAR IPARMUVESZET
1937.52. C.

Grueber (Gruber) Veit

aus Falkenstein in Tirol 1677.

dominicanus Segesvári
l. kolostor templom restauratara

Archiv des Vereins f. sieb. Landesk.

1855-57 Neue Folge

II. 426-l.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT A kuruc háboruk és a pestis veszélyeitől való szabadulásáért fogadalomból emelte a város lakossága.

):

zent alakjával.

GRUBER Mihály kőműves. Egerben az 1775-ös adóösszeirás alkalmával említik nevét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Gruber-Vermes Alajos MDK

. üvegfestő müiparos

Csatkai Endre: A 4o éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Gruber - Vermes Mojos

Soproni származású, rajzai nyomán készültek a Zettl-Langer kék üvegfestményei. Itt számos tollrajz is tőle. Apja nem engedte, hogy az üvegfestéssel iparszerűen foglalkozzon.

Soproni László: A Zettl-Langer gyüjtemény Sopronban
1960. Sopron
20. l.

Grueber Veit von Falkenstein, Tirol

épitész. XVII. sz.

Arch. Sieb. 1889. 22. köt. 49. l.

Grueber Veit épitész, XVII.sz.
a tiroli Falkensteinböl .

Arch.Sieb.1903.32.köt.40.l.

Gruber Zsuzsa

Bp. XIV. Május 1. uti ált. iskola tanulója

Dijat nyert a Helsinkiben megrendezett Nemzetközi Gyermekrajz kiállitáson.

/repr/

Rajztanitás 1963. I. Hátlap

~~Ø~~ Gruberer Tóbiás

ácsmester

l.

Luverpr püspvár

202. l.

MDK

Grubics asztalos m.

Gaul K: Butorip. diszitőip. az ezr.éves o.kiáll.on.
MMÉEKözl 1897, 6.füz. 276.l. képek

Grubics Gizella
diák

a Szemenyey Ferenc és Burján Kálmán által vezetett képzőművészeti körben dolgozik.

Jó festővé válhat.

Timár Ede:Néhány szó Nagykanissa képzőművészeti életéről.

ZALAI HIRLAP, 1957. okt. 31.

Grubits Gizella

Leninvárosban megnyílt hétfőn Pataki János festőművész kiállítása; ugyanabban a teremben állították ki tanítványainak munkáit: Grubits Gizella „Ritmus" magyaros motívumú c. képe szerepel (erülétve).

(benedek): Pataki, meg a tanítványai.
Észak-Magyarország, 1975. dec. 10.

Grubics László

Gaul K: Butorip.diszitčip. az ear.éves ó.kiáll.on.
[illegible]ből 1897, 6.füz. 263-276 l. képek

Grubics László

műasztalos

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. róf. 4. sz. 145. – 162. o.

Sylka Károly: A magyar iparművészet korácsonya.

MDK.

Grubicz Géza futo

„Fritjof emlik"
„Óbudai táj" a ahvarelljei
pécsi tárlatom 1888.

MDK-A-I - 1/2243.

Grubiczy Géza

alakrajzolás

1884

Éinisk 1930.83.1.

Az Egyetemi Nyomda szolgáltatja ki a hivatalos tanter-

veket, rendeleteket, szabályzatokat és az összes tanügyközigazgatási, valamint iskola-

ügyviteli kezelési nyomtatványokat. Indokolt esetben rövid lejáratú hitelre is szállít.

CSÜTÖRTÖK

PÉNTEK

SZOMBAT

1

Egyed, Egyed

M.D.K.

Grubilie Ferenc

ötvösmester

1760-as adat szerint Pozsonyban működött és bécsi származásu volt. Az 1788-as összeirás is emliti (1760-1817) Grüvilie néven, mint pozsonyi céhtagot.

S.Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
278. old.

GRUBITS GIZELLA

10 ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1998. III. 17

Életmű képekben

Tiszaújváros (ÉM) – Lantosné Grubits Gizella festőművész alkotásaiból nyílik életműkiállítás ma, kedden délután 5 órakor a tiszaújvárosi Városi Galériában. Az április 5-ig látogatható tárlatot Kormos Vilmos, a B.-A.-Z. Megyei Közgyűlés alelnöke ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

– Szeretem az Alföldet, számomra ez a táj a nyugalom, a béke, és mégis mennyi feszültség rejtőzik benne! Különösen az ártereken bolyongok szívesen, ahol minden fa egy-egy csoda, életek, emberi sorsok jelennek meg előttem az ártéri füzek láttán. Ezek a fák szenvednek, sorsuk állandó megpróbáltatás, víz és vihar sorvasztja őket, mégis élnek... Kicsi korom óta szenvedélyesen rajzoltam, festettem. Mint minden fiatal, a modern irányzatok hatása alá kerültem, sok kubista, konstruktív, majd szecessziós jellegű dologgal próbálkoztam, de egyik stílusban sem tudtam magam igazán kifejezni. Ebből a zsákutcából a harmincas éveim végén sikerült kilépnem. Az utóbbi évtizedekben egyre többet foglalkozom figurális témákkal, de főleg a portré érdekel. Rájöttem, hogy nem szabad elrontani, eltorzítani azt, amit a természet olyan tökéletesen megalkotott. Valójában mindig azt az érzést festem meg, amit a látható világban az általam keresett és megtalált téma indított meg bennem, s ettől vagyok expresszív, de ugyanakkor realista festő is – mutatja be művészetét az alkotó.

Név: Lantosné Grubits Gizella
Születési hely: Nagykanizsa
Születési idő: 1938
Tanulmányok: Szegedi Tanárképző Főiskola, földrajz-rajz szak; Magyar Képzőművészeti Főiskola Rendkívüli Tagozata
Munkahelyek: Általános iskolai tanár Nagykanizsán, Miskolcon és Tiszaújvárosban, majd gimnáziumi tanár a tiszaújvárosi Eötvös József Gimnáziumban
Önálló kiállításai: Tiszaújváros, 1985; Polgár, 1986; Hódmezővásárhely, 1987; Nagykanizsa, 1987; Tiszaújváros, 1990; Tiszaújváros, 1998.

természettel

…szély felbecsülé-

…*eredményt ad a*

… példa, hogy az
…rrare humanum
…dni emberi dolog
…rületén is figye-
…r 1997-ben meg-
…vatosságra intők
…grokémiai óriás,
… volt visszavonni
…ét, mert kiderült,
…gént vittek bele,
… Az Egyesült Ál-
…bb mint ezer vál-
…manipulációval.
…ió hektáron ter-
… Svédország teljes
…!) génmanipulált
…epcét, kukoricát,
…kőt, szóját és pa-

❑ *Növelheti-e a világ élelmiszertermelését a géntechnika?*

● Végső konklúzióként leszögezném, hogy a géntechnológia mezőgazdaságban való alkalmazása révén nem sikerült megoldani az éhezés problémáját – pedig ez volt és talán még mindig ez egyik fő érvük a géntechnológia alkalmazóinak. Lenne egy használható észrevételem is: Magyarország számára most itt az alkalom, hogy a mezőgazdaság fejlesztésében ne az egyre bonyolultabb technikákat, vagy a vegyszerezést vigye tovább, hanem átugorva a fejlődés különféle stációit, térjen át a bioélelmiszerek termelésére. A biotermékek iránt egyre inkább növekszik az igény Nyugaton, méghozzá oly mértékben, hogy a termelés nem is tudja kielégíteni a keresletet. Svédországban például a mezőgazdasági termelés 10-15 százaléka bioproduktum, a kereslet viszont 25-30 százalékos.

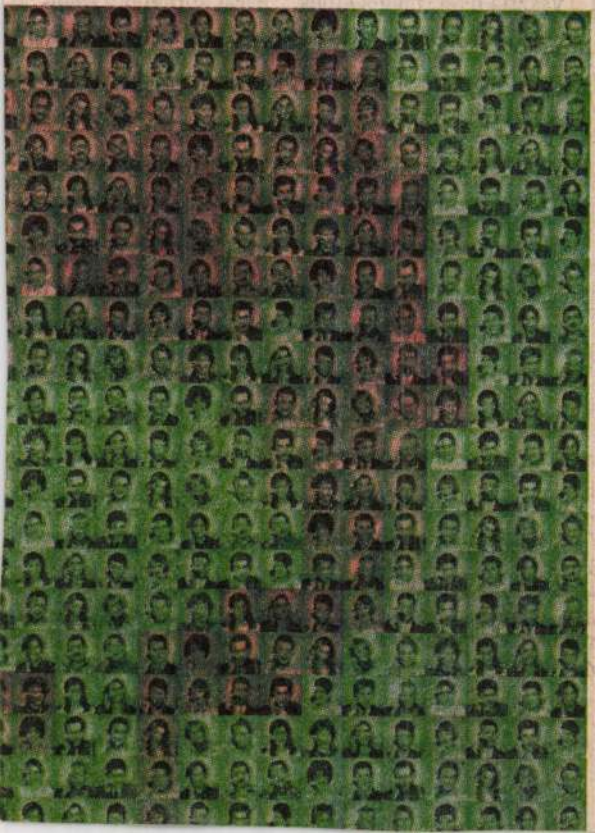

Grubiczy Viktor

Felsőolaszországba
a XIX. sz. utolsó évti-
zedében működő
magyar festő tanár
és doktódik Fleischer
Gyula

Heutings
1938. junius 8.

BUDAPEST

9.38 MAJ.31 1 19

Grubicy de Dragon,
Vittore

magyar származási
olasz festő, szül Mi-
lano 1850, † 1920.

Lásd:

Éber-Gombosi
Univerzeti lexikon
I. K. 421. l

Cronographica«[116]) kilenc kronosztikont közöl, amelyekben a török holttesteknek a Dunába való süllyesztése is a kronosztikon két sorának tárgyát alkotja. Ötven kronosztikont találunk Buda visszavívásáról a »Clarissimi cuiusdam viri lusus geniales« című nyomtatványban.[117]) Természetes, hogy e sorok legnagyobb része Lipót császár és a hadsereg magasztalására szolgál és a különféle egyetemi és iskolai költészet is versenyre kel, hogy verselő készségét e nagy esemény alkalmával bemutassa. A prágai,[118] a lignici[119]) és jenai[120]) iskolák tanárai és növendékei kelnek versenyre, hogy örömüket a nagy esemény felett, de egyszersmind verselő készségüket is bemutassák. Előfordul, hogy a költemények címe önmagában is kronosztikon és az egész mű versei anagrammák és kronosztikonok változatai. Ilyen a Franciscus Trips[121]) által 1688-ban közölt 111 lapos nyomtatvány, amely összefoglalja a Bécs fölmentésétől Buda visszavételéig történt eseményeket és magasztalja a vezető egyéniségeket, főként XI. Ince pápát. Nem ritka e költemények között az illusztrált, a kor nagyjainak képével díszített mű, amelyekben a művészeti megjelenítésnek a korban szokásos minden formájával találkozunk. Ilyenek a mitológiai szimbolumok ábrázolásai, a bibliai jelenetekkel tarkított hősi képsorozatok, az éremmetszetek, amelyeknek alakításában e kor volt a leggazdagabb. [illegible] költemények mintájára itt is feltűnik össze[illegible]

Grubitsch Kristóf

pudramüves Sopron

1811. szept 13. végre dele-
tét felolvasták

Csatközl

ren. 13 Bergen. 14 Sagard. 15 Stubbenkammer. 16 Hiddensee. 17 Dünen und Bad bei Göhren. 18 Rugard.

MDK

Grubits László Bpest.

A Vallás- és közoktatásügyi min. által az Iparművészeti Társulat 1897.évi karacsonyi tárlatából vásárolt s az Iparművészeti Muzeumnak ajándekozott tárgyak közt van egy szekrény,zöldre pacolt tölgyfa,faragással diszitve,melyet készitett Grubits László.

Magyar Iparművészet, 1899. 38.l.

Ø Grubits Mariska

festő

1911–12

Éimisk 1930. 83 l.

... S AHOL HAYDN ALKOTOTT ...

A kismartoni Eszterházy-kastély. Acélmetszet a XIX. század közepéről

Grubits László

műasztalos

l.

Ráth György 1896

140. l.
148. l.
155. l.

Grubits László

asztalos

l.

Ráth György 1896

409. l

M. Kir. Műsz. csap. egy. Karp. isk.

Vázlat

A 20/3 század ve

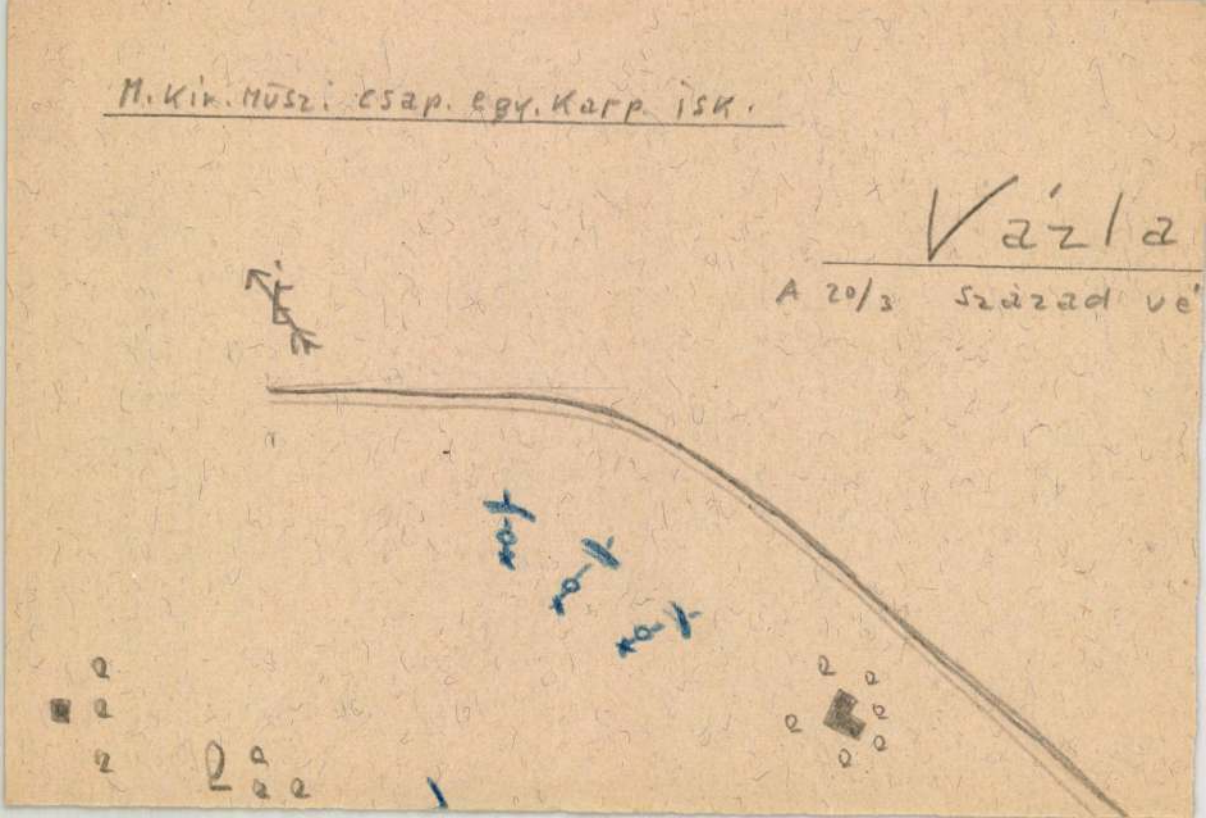

Gyurkics László

címzetes

l.

Közlezrkiáll

1887. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Grubits László

műasztalos Bp.

l.

Ezredéves Eiáll

XII. csop. 42. l.

GRUBER JÓZSEF (dcs)

Várady J * Dunamellék ref templ 1

Gyoma 1993

95.o.

LEONHART GRUEBER, vésnök

Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása:
L G /1532-1533/.=Leonhart Grueber Kosztainican
64.old.

DR. HUSZAR LAJOS: Ujkori pénzeink verdejegyeinek
feloldása 63.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XIX. 1963. 25.sz. Bp.

Gruehoffer H./Han3/,asztaloslegény

Győrben 1674-1692 ~~között megfordúlt asztaloslegén~~
megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Sankt Pölten:Gruehoffer H." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Évkönyve

Han3 gruehoffer,asztaloslegéyn

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től:"Han3 gruehoffer gebirtig von Z./ankt/ bölten Dischler". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 9 .old

Arrabona,9.-Xantus János Múz,Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gruehoffer,Han3,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Gruehoffer,Han3,Sankt-Pölten,1682". 116.old. 13.jegyz.

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Ház.Győr,1907
A Győri Ház.Évkönyve

GRUIBER, molnar

Az ősi velemi családok közül az egyetlen valóban bennszülöttnek látszó német-nevü család:a GRUIBER gyakorolta a molnarmesterséget.A velemi magyarsag ajkan nevük GOROBOL-GEREBÖL-re módosult 285.old

MOESS ALFRÉD: Velem népessége 1711-1895, I.rész 277.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972. 2.szám, Szombathely

GRUIBER ISTVAN, molnar

Gruiber Istvan 1767-ben az ugyancsak ósi velemi családból szarmazó KÖVÉR Rozinat vette nőül, aki férjének halála utan/1804/, az asszony 50, vagy 60 évves lehetett, BUTI Janos nemesvisi születésü 25 éves molnarhoz ment feleségül. Buti itt halt meg 1853-ban, Butiné 1818-ban, mint molnarné/"molitorissa"/halt meg. 283.old

MOESS ALFRÉD: Velem népessége 1711-1895, I.rész 277.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972. 2.szám, Szombathely

MDK

Gruiz Ferenc, festő
Elektromos Müvek.

186. Beszélgetök.

Nagy. Ifj. Képzöm. Kiáll. /VIT/
Föv. Képtár 1949 aug.16.-szept. 10. Kat.

Grubhofer, Tony (1854-1935)

„Alpesi falu" o.v. 120x75

J.l.j.: Tony Grubhofer (Restaurált)

Vár: 15000 Ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976 december

GRUNAUER Vince épitész.

1856

70. ápr. 17. Grunauer Vince bécsi épitész kép-
vételre

Müvtört.Ért. 1990 1-2 132.

765.
A kihágások és felsőbirásági

607.
Killmann, Paul: Die Trigonom

390.
Kim Ir Sung: All for the pos
development of the national
New Korea

297.
Kis Péter-Lovass László: Any
alkalmazása és ellenőrzése.

326.
Kiss Imre: A gazdasági rends
1971, Számok

M. D. K.

GRUNBERG Szaniszló festő

1697 –

Garas XVIII. 77. 221. l

M.D.K.

GRUNBERG Szaniszló jezsuita fstő

Garas XVIII. Nr. 221. l

MDK

Grund,

könyomatu képek készültek nyomdájában kevesebb
mübeccsel.

Szalay Imre: A müvészi ipar az Országos Tárlaton.
Müvészi Ipar. 1885/86 évf. 155.l.

Grund...

és Rohn litográfiája: „Michal Miloslav Hodža." 279. p. reprodukció. 1863.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest, 1973. 575 l

GRUND EDE (Életrajzi adatai ismeretlenek) kőnyomdász

1862–1870 között Rohn Alajossal közösen dolgozott, s műhelyük híres volt a szép könyvekről és illusztrációkról (pl. 1865-ben Székely Bertalan háromlapos illusztrációja Arany János Ágnes asszony c. balladájához).

Irod: Gerszi 1960, 72. 76.

B.S.H. – B.K.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp 1981

A szereplők társadalmi helyzetüket tükröző, korabeli, a népszínmű műfajában használatos kosztümöket viselnek. Lajos jelmeze pontosan megfelel a szerzői utasításnak: „cifra hálóköntösben, arany himzetű vörös bársony házisipkával, haja papírba tekergetve, reggeli bugyugóban, sárga cipőben, shawllal nyakán, hosszú szárú pipa kezében."

b. Siralomház

A második szakasz 8. jelenetében a katonaságtól megszökött, majd elfogott és megbilincselt Gergelyt Camilla meglátogatja a siralomházban. Gergellyel egy asztalnál egy másik szereplő, a Költő ül, mögöttük fegyőrök, – a szín másik részén s börtönfolyosón látogatók.

A népszínművet a Nemzeti Színház 1843 november 25-én mutatta be. Korpádi Lajos Szerdahelyi József, Korpádiné Kovácsné Felbér Mária, Kisbiró Udvarhelyi Sándor,

MDK

Grund és Rohn kőrajzolók

az alábbi munka összes tájképeit és a mü cimlapját Keleti Gusztáv rajzolta; a cimlapot köre rajzolták és nyomtatták Rohn és Grund kőrajzolók 1864-ben

Szabó J. dr. és Török I.: Tokaj-hegyaljai album. Pest 1867.

M.D.K.

Grund Imre, esztergályos

mint 1800-24 körök
emlitik az egri összeirások.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 334. old.

H. D. K.

GRUBITS L. iparművész

Az 1899-i oroszországi osztrák-magyar kiállításon szerepel

Louis XV. stilusu vitrin

Magy. ork. iparmüv. tk.

Weinerné: Orosz kapcs. 153.

BOROSNÉ

GRUND Imre esztergályos. Egerben a XIX. század első felében működik és 1800-24-ig említik a városi összeírások.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

GRUEBER András Kőfaragó

1697. Kismartonban szerepel

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 200. l.

M. D. K.

GRUEBER József szobrász

1717. Gyulafehérvár, székesegyházban, tö-
bbedmagával szerződött Mária-oltár fel-
állítására, Mihály és Borromei Károly-
oltár csiszolására 230,— forintért

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 149., 203. l.
II. 112. l.

Grubner Mihály

ács

Sopron

1670. szept. 8.

polgáreskü

Házi

~~Babelon IX. 74.~~

Andreas Grueber

1679 óta a St. Morgarethen-i kő-
faragó-cék mestere

Allgemeine Landeskapographie des
Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/b kötet

926/

Gruber András

Kőfaragó

Kismarton, 1679 óta

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 545

SÁRNAP 9 Szentcsal. t. Marcel	N. k. 7 ó. 47 p. N. ny. 16 ó. 28 p.
IÉTFŐ 10 Vilmos pk. t. Melánia	
KEDD 11 Higin p. vt. ot. Ágota	
ZERDA 12 . Ernő ap. rot. Ernő	3. —
TÖRTÖK 13 . Veronika ot. Vidor	1 — Izr. 11. Sobebim bőjt
ÉNTEK 14 . Hilár pk. ot. Bódog	3
OMBAT 15 . Rem. Pál ot. Lóránt	5 — Izr. 13. S. Besalakk

Grueber Ignac

Ø

Epitet?

XVIII zz

jezsuita

pótkotet

N

Lásd

BPo 194. l.

...agyar királyi államvasutak.

T. Múhel

Miután kéresményemnek 191

...sésénél

...lenhetek, kéresményemnek átvételé

Gruber József

Köfarago 1717

l.

Batthyaneum

II. k 146. l.

T. 4475.

ndékek közül egy az ekét kezeli,
könyvet nézi, egy a czölöpre
val közeledik.

l cm.

G r u n d J á n o s
festő

Fővárosi Lapok.1868.dec.25. /Fővárosi hirek./

G r u n d J á n o s

festő

Fővárosi Lapok.1869.febr.4. /Fővárosi hirek./

G r u n d J á n o s
festő

Keleti Gusztáv: A képzőművészeti társulat vegyes kiállitása. Fővárosi Lapok.1869.márc.6.

Grund

festő Bécs 1836

Fürstenberg Károly Egon
herceg ajánlja gróf
Széchenyi István figyelmébe

Storno Mikra: A Storno-
család Széchenyi gyűjtemé-
nyeinek tárgyjegyzéke —
Sopron, 1938. 36. l.

kelünk egy levelezőlapot, amelye
elküldeni. (Bélyeg nélkül adhat
A levelezőlapok beküldőinek mé
küldünk.

Reméljük, hogy ezzel ke
és maradunk

Mellékelve:
1 levelezőlap.

1940. 26882. LÉGRÁD

Grund J., festő. Zichy-gyermekeket ábrázoló olajfestménye a Tört. Képcsarnok tulajdona. E kép jelzése: »Festette J. Grund 1836.«

Peregriny János dr.: A Magyar Történeti Képcsarnok lajstroma. Budapest, 1894. 170. l.

A CZIGÁNYZENE.

Már akár van igaza Liszt Ferencznek, mikor a czigányzenétől megtagadja a magyar eredetet, akár nincs, annyi bizonyos, hogy semmi sincs úgy a magyar ember lelkéhez nőve, mint ez a sajátságos, mélabús, majd tomboló, majd játszian szeszélyes világa a hangoknak, mely a kopott vonó alól támad életre s elénk varázsolja a puszták bűbájos költészetét, az egyszerű szivek keresetlen érzéseit, a kesergő szerelem édesbús szózatát. A rongyos, füstös faluvégi kalibák, hol a serdülő czigány legény az emberi társadalomtól elszigetelve éli koborló félvad életét, sokszor voltak már ragyogó életpályáknak bölcsői, életpályáknak, melyek a kukoriczaszár-hegedün kezdődtek s fényes módban, hirnévben értek véget.

Nem is képzelhető eredetibb s a maga rendetlenségében költőibb, gondatlanabb élet, mint a czigány muzsikusé, kinek az a szárazfa mindene, élete hű társa, kenyere megkeresője, bánata megvígasztalója, öröme osztályosa. Az a festőiség, melyet a czigányélet romantikája nyújt, nem szünt meg azért hálás tárgya lenni a képzőművészeteknek is, s azon a képen, melyet bemutatunk, ujabban Grund német festő adja ujra vissza annak a titokteljes proczesszusnak a körülményeit, hogy hogyan születik a czigányzene. A barna fiu, hanyag ülésben a földre vetett szalmazsákon, merengő szemekkel czifrázza a nótát, mig társai, a bőgős és a czimbalmos, figyelve hallgatják. Két kis leány néma csodálkozással lesi a szivhez szóló hangokat, melyeket a négy ujj kicsal a hurokból, s még a fiatal menyecske is elfeledi a kezébe vett baromfit, melyet ebédnek szánt, hogy elandalodjék a nóta bűvös hangjain. Földre ejti önfeledt ábrándjában a legény pipáját is, kalapját pedig térdére fekteti, hogy jobban húzza.

Nincs hivatlan hallgatója a jelenetnek, nincs úri tanuja; csak úgy magának huzza a rongyos művész, de ez a nóta bizonyosan több érzéssel, több őszinteséggel szól, mint ha fényes asztaltársaság előtt ötös bankók vándorolnának a leborított tányérba.

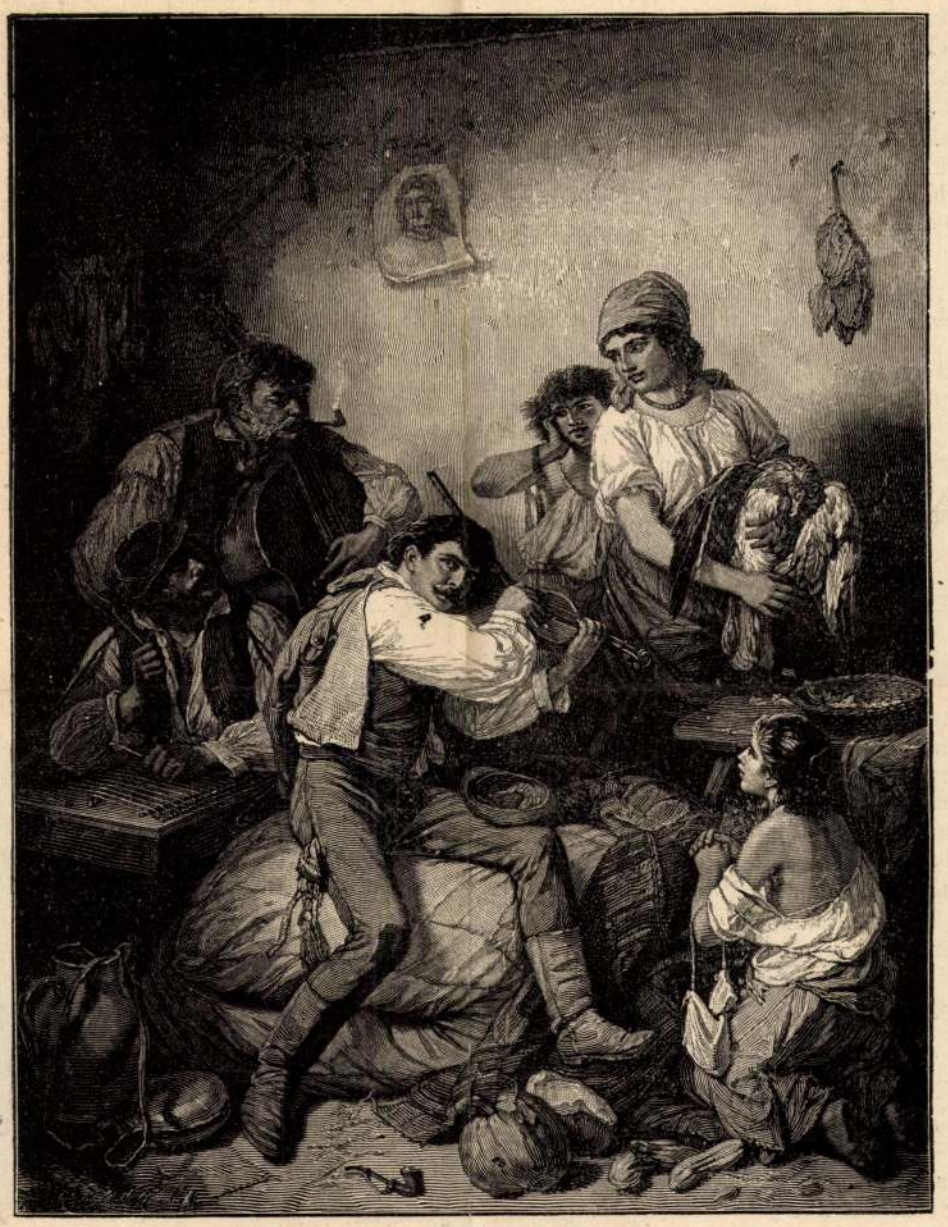

CZIGÁNYZENE. — GRUND FESTMÉNYE.

MODERN HÁZASSÁGOK.

Mióta Balzac a «Házasság physiologiáját» megírta, irók, bölcsészek, tudósok vetélkedve veszik a házasságokat vegyelemzés alá, s komoly tételeikkel elárasztják a világot. De csodálatos, hogy mióta a házasságok a tudományos theoriák kedvelt tárgyaivá váltak, maga a házas élet boldogsága százszorta ritkábbá lett.

Mézeshetek! ti röppenő tündérálmai a földre szállott mennynek, hol vagytok, hová lettetek? A méz bizony már eczetté ülepedett bennök, a hetek napokká, talán órákká rövidültek, a házasság prózai ügyletté lett égben kötött szövetség helyett, melyhez a pénzdarab száraz csengése szolgáltatja a nászi zenét.

Ott áll a házasélet szótárában ragyogó betükkel ez a három szó: *boldogság, szerelem, egyetértés.* Nehány hét csak, s a betü kopik, s piszkosan üti ki magát a túlsó oldalon: *elégedetlenség, unalom, viszály.*

A gavallér világfi, miután vagy husz farsangnak felét végig tánczolta, másik felét pedig a nem tánczolók csoportjában végig ásítozta, nehány ujját szenzációs párbajokban nyomorékra szabdaltatta, pár kapitális heczczel gazdagította a lapok krónikáit — egy szép reggelen tükrében megpillantja az első őszülő hajszálat. Harmincz év! milyen súlyos értelmü szó a férfi életében! Ki nem vesztett, ki nem élvezett, ki nem csalódott, ki nem szeretett valamit harmincz évig? Ah, a férfi harmincz éve — tanúm rá minden 16 éves lányka — van oly érdekes kor, mint a Balzac asszonyainak harmincz éve. A tisztuló világnézlet, bizonyos jól álló byronizmus zománczában, a kitomboltság fáradt nyugalma és a komoly feladatok ujult önérzete, egy hit, a melyet elvesztettünk, s egy hit, a melyet megnyertünk, mindez sajátságos bűvkörrel vonja be a férfikor 30 évének első szakát. Denique, a családi tanácsok mind sürűbbekké válnak. Az ember küzd, ellenáll, vergődik még egy ideig, — de hasztalan; végre is lemond és megadja magát.

Persze ezt csak az érzelgős regényirók szerint, a kik azt szokták mondani, hogy a házasság örömeink s bánataink megfelezése. Dehogy is az. Örömeinket szivesen megtartjuk azután is magunknak, csak bánatunk terhét tolhassuk másra. A közül a száz ok közül, melyek miatt az emberek ma megházasodnak, igen sok esetben az emberi szív legrútabb önzése játszik szerepet. Ime ott a nagyvilági férj modern fotografiája, egy *illemházasság*, a mint a művész találó humorral papirra vetette. A fess kis hadnagyocska a tavaly még *vortänzer* volt, de átkozottul álló vagyoni viszonyait kellett rangiroznia, különben mindent elsodor a keringő forgatagos szele — s ime most milyen jó étvágygyal habsolja — a mását. A klubból jött meg épen, fejében az utolsó tarokk skize, szivében a tőr, melyet a kérlelhetlen após ellenállása döfött bele, a szinházban première s ő még csak a mai lapokat sem olvashatta el. Pedig ördögadtát, épen a kis Adélról van benne egy érdekes pletykaság. Szerencsére most megnyughatik; *otthon* van, senkisem ül mellette más mint a saját felesége (ezzel pedig csak nem köteles egy jó nevelésü férj törődni) s egy villahegyre tüzött őzgerincz s egy pohárka Château Yquem között épen a legalkalmasabb idő hamarjában végig futni a sorokat.

Hát a szegény, elhanyagolt nő szelid, kérdő tekintete, az erőltetett kedveskedések, hogy vajjon mivel vonhatná magára a büszke kényúr tetszését; talán egy megmozdult ideg a szivben, mely árván, visszhangozatlanul kell hogy elhangozzék, mert nincs a ki a boldog szerelem akkordját adja meg rá? Hát a női tetszeni vágyás apró fogásai, melyek soha sem voltak oly elfogódottak, oly ügyetlenek, mint most a férjjel szemben? A várakozó remény, ha közelebb huzná székét, s talán még el is csevegnének valamiről, a mire egy kolduspárnak is édes visszaemlékezni. Mindez nem beszél-e valami keletkező szomorú tragédiáról, melynek olyan könnyü volna feltartani még pusztító viharát? A percz, mely a kis ebédlőben együvé hozta a férjet és nőt, talán most épen távol jövő könyeivel, sóhajaival, átkaival vajudik.

És nincs egy szó, a mely elüzze a leselgő démonokat s fölélénkítse a rideg együttlét nyomasztó unalmát?

De van. Szárazon, kurtán hangzik, mint a mely nincs ellenkezéshez szokva:

— János! A Radamant ma nagyon megizzadt! Nézessen utána, adtak-e neki pokróczot?

*

Nézzük a másik képet; ez is modern házasság, csakhogy más fajából, a melyet a hideg számítás köt meg, hogy egy eleven röghöz kösse egy fiatal élet minden fellobbanását. Mennyi fagyos bölcselem, mennyi rábeszélés, mennyi prózai érdek és lemondó önfeláldozás játszhatott össze, hogy ezt a viszonyt létrehozza, a melyet «okos» lépésnek itél a világ. És vajjon boldogabb-e azért amannál?

Dér ül a fákon; dér ül az agg férj tisztes ősz fején. A tábornok urat asthma és köszvény kinozza, fejét kezébe hajtva ül székén; csönd van a szobában, csak egy-egy köhécselés szakitja félbe, ezernyi önvád keserűségeit elevenítve fel a mint a rideg, örömtelen jelenből sóhajtva téved a multba vissza, csak azért, hogy még sivárabb emlékeken legeltesse fáradt képzeletét.

Künn sétáló tömeg, deli lovasok, csevegő úri nép a sétaút ritkás fái közt; benn egy váddal, szemrehányással teljes családi kép néma egyhangusága. Gyermek-kaczaj nem üditi fel a két kihült szív sivár egyedüllétét, boldog visszaemlékezések nem aranyozzák be a multnak képét. A még fiatal nő szemei félénk kiváncsisággal, titkolt vágygyal tapadnak az irigy ablakra, mely elzárja előle azt az üde, kaczagó világot s kötelessége szegődött rabjává teszi a mogorva beteg férj oldala mellett. Ah! kétszeres rabság, melyben mosolyt kell szinlelnie, midőn szive gyötrelmektől vérzik s bünös remények közt tengődve várnia a szabadulás perczét, mely feloldja lánczait.

És lelke előtt elvonul tán a szülői ház szomoru képe is, melyben nélkülözések közt serdült igéző szüzzé csak azért, hogy áruba adott boldogsága árán családjának kenyeret vásároljon. Látja a szegény apa homlokán átvonuló felhőket, hallja a kis testvérek kérő rimánkodását, megdöbbenti az anya könyektől aszott szemében felvillanó nagyravágyás ördögi mosolya s keblében undor küzdi le a természet legszentebb érzéseit. Aztán egy gyürű húzódott lassan ujjára, hidegen, simán tekerőzve mint a kigyó. S az a gyürű megölte szivét. Visszagondol a tépelődések közt átvirrasztott éjekre, a haragos tekintetekre, melyek gyilkos szemrehányással tapadtak rá; a szomszédasszonyok irigy sopánkodására, a mint egymásközt suttogják, «mekkora szerencse»; az első selyemruha álnok suhogására, a mint csábítva fogja át tagjait s gonosz csalfasággal suttogja: «illünk rád, ne vess el», a gyémántok hazug káprázatára, a mint incselkedve mondják: «hadd tanuljunk szemeidtől ragyogni;» a koros udvarló szánalmas alakjára, a mint boldogságtól túláradva fürészti csókkal kezeit s száraz csontjai megroppannak a mint térdre ereszkedik előtte, — s ki

*

tudja még, valahol messze tán egy megtört életre is, a ki kis szobájában, szegényes vásott kabátjában az éjjeli lámpa világánál dideregve hajol könyvei fölé s a száraz egyenletek összefolynak könyes szemei előtt, a mint azt a rejtélyes x-et keresi, a melyet meg nem hoz neki többé semmi bonyolult művelet, semmi tudománya az elménck, az ábránd tárgyvesztett álmát, az ifjui lélek elkésett virágnyilását.

Az óra egyhangu ketyegéssel méri az időt, s felhorkan néha, mintha ütni akarna, aztán meggondolja magát: minek végezne fölösleges munkát.

— «Milyen hideg van itt!» — nyöszörgi kedvetlenül az öreg ember.

— «Csak most szitották fel a tüzet a kandallóban, barátom; ha akarja, közelebb huzom székét.»

— «Nem, nem. Ha mondom, hideg van» — folytatja türelmetlenül a férj, aztán zsémbelő szemrehányással hozzáteszi: — «Tudom, hogy önnek is terhére vagyok már, tudom hogy kiállhatatlannak, zsörtölődőnek hisz . . .»

— «De biztositom —»

— «Ne mondjon semmit kérem. Igaz, hogy ön nem panaszkodik, de azért tudom én a mit tudok. Persze, hogy én vagyok az oka; önnek derék, fiatal férj kellett volna, s én elég kegyetlen voltam hozzám lánczolni. De ne féljen, nem leszek hálátlan s ha majd egykor . . .»

A monológot hosszú ásítás szakitja meg, a reszkető szempillákra álom nehezül s az ifju nő lassan, lábujjhegyen öltöző szobájába siet. Nehány pillanat mulva gyönge köhécselés szólitja ujra vissza.

— «Bocsánat, bocsánat! Miért is zavartatta magát? Csak azt akartam kérdeni, hány óra?»

— «Egy negyed hét.»

— «Köszönöm. Ah! kegyed estélyi ruhát öltött? Igaz, igaz, mára megigértem, hogy szinházba engedem. De látja megis, ha nem haragudnék meg, szeretném, ha ma itthon maradna. Kissé rosszúl érzem magamat, s ez az új komornyik olyan ügyetlen. Nos, nem hozná meg nekem ezt az áldozatot?»

— «Ha úgy parancsolja....»

— «Pompás! Akkor hát üljön ide édesem mellém. Nem akar egy parthie sakkot? Vagy talán elbeszéljem madonna del montei élményeimet?

— «Köszönöm uram, hallgatom.»

S megindul lassan, vontatott hangon, köhécselésekkel félbeszakítva a csatatörténetek sorozata. Ódon szekrények halk reccsenése közbeközbe az ágyuk morajló dörrenéseit utánozza, mig a szú csöndes neszezéssel őrli a padló fáját. S a falon függő komor, ünnepélyes arczok néma szánalommal tekintenek le arra a vérnélküli vértanura, ki eldobta szivét, nem azért, hogy ne kelljen szeretnie, hanem hogy ne kelljen *gyülölnie* egy rideg környezetben, melyben minden tárgy egy élő sírra rakott fejfa.

*

Nos és kedves családjának hogy szolgál egészsége méltóságos asszonyom?

Ah, az apus köcsögkalapot visel s minden este sprengolja a bankot a *Zöld Ökörhöz* czimzett vendéglő kártyaszobájában; a nagyobbik fiu már jogász s bálrendező és adósságot adósságra halmoz; a kis huga énekleczkéket vesz Passy Cornet asszonynál, csak a mama nem akar sehogyse czivilizálódni s a szomszed grájzlerosnénál két findzsa kávé közt órákig elsiratja örömében az ő egyetlen kincsét, büszkeségét, a ki olyan kimondhatatlanul nagyon boldog.

BAJZA JÓZSEF KIADATLAN KÉZIRATAIBÓL.

Bajza levele Makáry Györgyhöz és «Emlékezések» czimű költeménye.

Makáry Györgynek szives Baráti üdvözletét Bajza.

Április elsőjén 1825.

Leveledet, mint szoktam, nem vevém sok öröm nélkül, ámbár igen rövid valál; mely miatt bocsánatot nem is nyernél tőlem, hanem ha erős hittel hinném, hogy azon benned vetett bizodalmam meg nem csaland, melly szerént reménylek ennek utána tőled, valahányszor alkalom leend, nagyobb foglalatu levelet vehetnem. Névnapi kivánásodért fogadd el szives Baráti köszönetemet. Hiszem, hogy a' névnapi üdv-óhajtás csak az etiquette-nek szüleménye; azonban tőled nem veszem 's nem vehetem annak, mert Barátom vagy, 's nincs szükséged, hogy francziás hajlongással 's udvariasság' tónjában járulj elém.

Ki által jutott kezedhez a' Schedel' levele? Igen szeretném és kérlek érte, édes barátom, ha te, midőn Egerben alkalmad akad, irnál Schedelnek, hogy küldené hozzád Egerbe azon csomót, melyet ő már régen elküldeni akart hozzám, de nem lelt embert, a ki kihozta volna; mert én foglalatosságim miatt nem találhatok Pestre menő embert. Mindazáltal csak azon esetre kérlek erre, ha történetből akadna valamelly jó ismerősöd, mert utánna való fáradozással terhelni nem akarnálak. A csomó nem lenne nagy, mintegy négy könyvet foglal magába.

Schedeltől tegnap kaptam levelet. Irja, hogy Kisfaludy elmene Pestről, mert atyja a' mult hónap 26-dikán meghalálozott korának 90-d. évében és csak Április 5-d. fog visszatérni. A' mi tisztelve szeretett Károlyunk helyheztetése most uj fordulatot veend, melynek literaturánkba is nagy befolyása fog lenni, mert ő szép birtokban fog succedálni a' meghalt öreg után. Kazinczy Májusra váratik Pestre. Kovacsóczy nem tudom mi kinézéssel Bécsbe megyen.

Én tegnap érkeztem meg egy heti utazás után a Bátyám — Földváryval Déva-Ványáról, hol három repositiója volt. Ha el nem volnék foglalva levelem hosszabbra terjedne, de igy csak azon dalt közlöm veled, mivel megigértem volt, mellyet Kisfaludy az Aurorába fel nem veve.

Emlékezések.

Midőn az est' bibor piránya
Szelíd végbúcsúval köszönt,
'S keblébe int a' völgy magánya,
Reád emlékezem, te Szent!

Ha távol csillagom sötétül,
Felém arczid tündöklenek,
Tekinteted' tavaszszinétül
Mosolygnak a' kietlenek.

Gyakorta bolygom szívvirúlva
A hely' kies tájékait,
Hol mennymalaszttal rám simulva:
«Tiéd», rebegték ajkaid.

Még ott a' tó, a' hattyuferdő,
Hol tündérnek festett a víz,
'S az a' kedvelt kis jávorerdő,
Az a' szivvonzó paradíz.

Most is nyugkéjt leng ott a béke,
Balzamlehellők a' szelek;
De szent szerelmünk' bájvidéke
Pusztán gyászolva csendeleg.

A frigy szétt van, mellyet kötöttünk —
Ellenzék felsőbb végzetek!
Te messze vándorolsz — közöttünk
Hegyek, lapályok, tengerek!

Minden tájban körül ragyogdal
A' pásztoróra' kelleme,
Midőn ajkidról rezge a'dal
S fülelt az éjnek szelleme.

Hang, hang után elhalva szűne,
Az elválás-percz suttoga;
'S egy ismeretlen honba tűne
Az egyesület' csillaga.

Viszonlátás! egek' leánya!
Derengsz-e még egykor nekünk?
Melly percz, ah, melly vidék' viránya
Lesz eggyesítő édenünk!?

A' vég előtti (penultimus) versszaknak két első és a' 4-dik versszaknak második verse megjobbíthatatlan rosz. Közöld gondolatidat felőle velem és közölj munkáidból is.

Élj szerencsésen, ölellek!

A' jövő Gralis gyüléskor, melly Április 11-d. leend, lesz szerencsém veled öszve-jöhetni.

*

Bajzának e jelen költeménye ily alakban még teljesen ismeretlen. Mint irja, a Kisfaludy «Aurorá»-jába szánta, de Kisfaludy nem vette föl. Bajza maga is érezte, hogy egy pár sor «megjobbíthatatlan rosz» benne, s azért az egészet ujra átdolgozta s az új átdolgozás azután meg is jelent összegyüjtött műveiben «Emlékezés» czímmel. Az itt közölt ismeretlen költemény tehát a már ismeretesnek első kidolgozása, de még nagyon is magán hordja annak a szétfolyó, légben uszó, minden realismustól szigoruan tartozkodó stilnek minden vonását, a melynek eleinte Bajza is egyik képviselője volt. De másfelől rendkivül jellemző a költő fogalmazási módjára nézve. A részletes összehasonlításból ki fog tünni, hogy az itt közölt költemény és a már ismeretes «Emlékezés» irása közt mennyit változott Bajza izlése; hogy kezdett szakítani avval az iránynyal, a melynek ifjú korában Kazinczy és a német költők hatása alatt harczosává szegődött. De másfelől az is kitetszik, hogy a kritikus a költőben sem tagadta meg magát; a költemény eszméjét megtartá, csakhogy egészen új mezbe öltöztette s csupán az új kidolgozásban vette föl összegyüjtött művei közé. Az itt közlött költemény tehát leginkább irodalomtörténeti fontosságú s némi világot vet Bajza irói jellemére. Összehasonlítás végett im itt közöljük a költeményt abban az alakban is, a mint az Bajza összegyüjtött költeményeiben megjelent:

Emlékezés.

Midőn az est bibor-sugára
Bucsúzva száll a kék hegyen,
S elcsendesül a völgy magánya,
Kedves! reád emlékezem.

Magamba' bolygom néma búval
A forrás tündér-partjait,
Hol édesen reám simúlva.
«Tiéd» — rebegték ajkaid.

Most is vigan zug ott a csermely,
Balzamlehellők a szelek:
De a titkok tanúvidéke
Pusztán gyászolva csendeleg.

Az édes kínos őszi alkonyt
Bájával újra élem én,
Midőn dalod szívrázva zenge
A hársak csendes éjjelén.

Hang hang után szelíden elhalt,
Ütött az óra rémesen,
S szerelmi csillagunk leszálla
Viharsötétes fellegen.

Könyek gördűltek szép szemedből,
Reszketve nyúlt felém kezed,
És elválánk némán zokogva,
És szívünk mélyen vérezett.

Viszontlátás, egek leánya!
Feltünsz-e még egykor nekünk?
Mely óra, ah! mely föld vidéke
Lesz egyesítő édenünk?

GOBLET, A FRANCZIA KORMÁNY UJ ELNÖKE.

GOBLET.

A franczia köztársaság oly könnyeden cserélgeti a kormányait, mint valami piperkőcz a kalapját. Az 1885-iki képviselőválasztások idején 200 bonapartista és orleanista jutott be a képviselő-kamarába, a kik ugyan szemközt állanának egymással, ha a franczia trónus betöltéséről volna szó, de együtt tartanak a köztársaság megbuktatására irányuló törekvéseikben. Mindazonáltal alig lehetne valaha reményük a sikerre, ha a köztársaság többségben levő hívei egységesen összetartanának. De van közöttük egy tulzó, u. n. radikális párt, mely föladatává látszik tenni, hogy minden kormánynak ellenzéke legyen s minél több zavart idézzen elő. Ha már most ezek a monarkhistákkal szavaznak a képviselőkamarában, mindjárt kész a kormányválság.

Freycinet kabinetjét is e homlokegyenest ellentétes pártoknak együttszavazása buktatta meg legközelebb, egy meglehetősen alárendelt jelentőségű közigazgatási kérdés alkalmából. A volt miniszterelnök megunta a folytonos tojástáncot, az örökös alkudozást s hol az egyik, hol a másik iránynak tett engedményeket s daczára a marasztalásnak és annak az érvelésnek, hogy ily csekélyebb kérdés miatt (melyben azon fölül

Grund, Johann német festő

Pesti Hirlap. 1881. márc. 12.3.

A műcsarnokból

Ø Grund Márton

porcellántestő

l.

Ruzicska Herend

61. l

lainak helyreállitása ügyében f.évi
egtartott értekezlet jegyzőkönyvének
n szerencsém Eminenciádnak tiszte-

egmélyebb tiszteletem őszinte kife-

17.

Herrich

elnök

Grund Norbert

MDK

prágai festő

Az Orsz. Iparmüv. Muzeum tulajdonában lévő kabinetszekrényke előlapjába 16 kis kép van foglalva, Melyeknek nagyrészét Grund festette. Két staffage nélküli tájképet talán L. Kohl festette, aki Grundnál tanult és akinek képein többször festette meg mestere a staffaget.

221.o.

Repr. 1. Kabinetszekrényke aXVII-XVIII.sz. (221.o.)
2-7. Hát kis olajkép (a szekrényke közepről).
8. "Romok"Állami képtár , Prága
9. "Hegyoldal alakokkal" Barockmuseum Wien.

223.o.

Bedő Rudolf: Norbert Grund képei az Orsz. Iparmüvészeti Muzeum egy szekrénykéjén.

Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 220-223.

Grund , Norbert MDK

prágai festő

Sz. 1717-ben Prágában. Atyja Christian Grund kisebb jelentőségü festő.
1735 táján Bécsben tanul. Franz de Paula Ferg már nincs Bécsben, csak képei által hatott Grund stilusára.
1738ban megnősült és 1767-ben bekövetkezet haláláig Prágában müködött.
1738 előtt volt Németországban és Olaszországba Francesco Guardi csak 1745 körül festi első capriccio-tájait, igy tőle ezt a pikturát Grund készen nem kaphatta.
A kis formátumokat kedvelte talán ezért bizták rá az Orsz, Iparmüvészeti Muzeum kabinetszekrénykéjének ujradiszitését.

220 és 221.o.

Bedő Rudolf: Norbert Grund képei az Orsz. Iparmüvészeti Muzeum egy szekrénykéjén.

Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 220-223.

Grand Vilmos

† 1908.08.29 Nógrádverőce, 79 éves magánzó

A Finnes úton eltemetve

A temető bőrlése

különböző városokban, falai között rendszerint a város p
városias jellegű települések egy típusának, mint például a 13
belvárosnak látszólag meglehetősen szabálytalan az alapraj
Buda esetében a Várhegy felszínéhez, illetve a korábbi ispá
alkalmazkodó tervezés eredménye. A telkek aprózódása és
mindkét városban erősen átalakította ezt a szerkezetet.

A telepített város legcélszerűbb formáját képviselik
utcahálózatú települések, amelyeknek középpontját szabályo
században alapított városok közül például *Korpona, Lőcse, K*
átmenő, a piactér szerepét betöltő főutca elsősorban a nem
fejlődés révén kialakult települések sajátossága – így játszi
Besztercebánya vagy *Gölnicbánya* szerkezetében –, bizonyo
átgondolt városépítésre engednek következtetni. Ilyen piac
városfél szabályos utcahálózata jellemzi például *Kassa, Szá*
szabályos elrendezésű települések körzete elsősorban az új te
területeken rendszerint csak ott fordulnak elő, ahol régebbi
mesterségesen alapított város alakult ki. Ilyen települési
városszerkezetének kialakulásában.

Luiza Coburg Kir. herzogue (arcépe).
[Jelz:] Ny. Grund V. Budapesten.
Kiadta Verebyhoma. – 18 x 22 cm. —

För. Kot. Bg. 769/272.

GRUND Vilmos

Vörösmarty a Föld dalt navalja a
metnet (repr.)

Művelt Nép 1955 II. évf. 47 sz. nov. 20. 6. l.

Grund és Rohn

Nincs ced is

litografusok

Dr Marikovszky György

archeje, Kőrajz fentiek-

tól 1866-ból

Megjelent: –

Humfalvy János

Gömör és Kishont

törvényesen egyesült

vármegyének leírása.

Pest, 1867 192. l.

utani

Grund Vilmos litografus M.D.K.

archéplitográfiái

Gerszi, H magy. Körajz. 1960 88.

Grund Vilmos M.D.K.

litografus

A hatvanas évek végén a „Családi kör" c. folyóirat archépeit litografálta

Geoszi, A magy. körajz. 1960 77.

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.U.

12.) Benza Ida – 1871

13.) Berzsenyi Daniel – 1876

14.) " "

15.) Bignio Lajos – 1878

16.) Dr. Ernst Birk

17.) Bischitz Istvánné

Gerni, A magy. kőrajz. 1960 146

Grund Vilmos kőrajzoló M.O.K

18.) Bittó István
19.) Blaháné Kölesi Lujza
20.) Bobula János
21. Boja Gergely
22.) dr. Bólay János
23.) Brunsvick hárza Terézia

Gerri, A magy. kőraj. 1960 146

Gyurd Vilmos kőrajzoló M.D.K.

24.) Coburg dujza
25.) " " 1875
26.) " "
27.) gr. Csáky Anna 1878
28.) Csiszka Gyözö
29.) Csengery Antal
30.) Csiky Gergely

Gerevi, A magy. kőrajz. 1960 146

Grund Vilmos kőrajzoló

M.D.K.

31.) Damjanich Jánosné – 1877
32.) Deák Ferenc – 1876
33.) Dobus József
34.) Döry Miklós
35.) Dr Emmer Kornél

Gerő, A magy. kőrajz. 1960 146

Grund Vilmos M.D.K.

körajpoló

36.) Erkel Ferenc
37.) Erzsébet királynő
38.) hg. Esterházy Pal
39.) " " Pálné
40.) br Falk Miksa

Gerszi, A magy. körajp. 1960 146

Grund Vilmos M.D.K.

körajzoló

41.) Tekete Károly

42.) Teleki Miklós

43.) " " 1877

44.) Telekiné 1870

45.) Telekyné 1877

Gerri, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.U.

körajzoló

46.) Ferenczy Ida – 1868

47.) Dr. ~~Fel~~leischer Frigyes – 1878

48.) Flór Ferenc

49.) Dr Fogarassy Mihály

50.) Friedmann Mór

Gerri, A magy. körajz. 1960 147

M.D.K.

Grund Vilmos

11.) Frivaldszky János
12.) Gebhard Leibe Antonia 1869
13.) br. Gerliczy Vincéné 1869
14.) Gerlóczy Felixné 1879
15.) Gerlóczy Károly

Gerevich, A magy. kőrajz 1960 147

M.D.K

Grund Vilmos

körajzoló

56.) Gerster Etelka – 1877

57.) özv. glacz Antalné – 1872

58.) Greguss Ágoston – 1868

59.) " " – 1878

60.) Gromon Dezső 1878

Gerszi, A magy. körajz. 1960 146

Gound Vilmos M.D.K.

kőrajzoló

61.) Gyöngyössy Alajos – 1871
62.) Gyöngy Aladárné – 1878
63.) Györy Vilmos – 1876
64.) Hajós József 1868
65.) Hajós Zsigmond – 1872

Gerni, A magy. kőrajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

körajzoló

71.) ifj. Hild Károly

72.) Hollán Ernő

73.) Hollán Ernőné

74.) Horn Ede

75.) Horváth Döméné

Gerszi, A magy. köraji. 1960, 147

Grund Vilmos M.D.K.

körajzoló

76.) Horváth Lajos

77.) dr. Hoványi Lajos

78.) Huszár Adolf 1879

79.) Ihász Dániel – 1881

80.) Jámbor Vilmos – 1870.

Gerri, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

körajzoló

81.) Kassáné Jászai Mari 1874

82.) br. Jeszenák János

83.) Józai Mór 1875

84.) József Löhg

85.) Káldy Gyula – 1875

Gerszi, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

körapoló

86.) Kalocsa Róza

87.) Kammermayer Károly

88.) Gr. Karácsonyi Guidoné - 1872

89.) Kepes Gyula - 1874

90.) Kerkápoly Károly

Gerni, A mag. köraji. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

körajzoló

91.) dr Kerismárky Tivadar – 1877

92.) Király Pál – 1872

93.) Klapka György – 1868

94.) Klotild fölhgnő – 1869

95.) Korán Sebestyén Endre

Gerszi, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

körajzoló

96.) Csek Kövér Anna

97.) Kralovánszky Istvánné 1874

98.) Kühnel Ignácné

99.) Lampl Hugo

100.) ifj. Lendvai Márton -1868

Gerszi, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K

körajzoló

101. Liget i Antal - 1874

102.) Lipovniczky Sándor

103.) Liszt Ferenc - 1870

104.) " " 1874

105.) Madarán Viktor - 1876

Gerni, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

kőrajzoló

106.) Mair Józsefné – 1871

107.) Mária Henrietta – 1870

108.) Martinengo Waldor

109.) Mártonffy Károly

110.) Matianes Johann

Gerevi, A magy. kőraj. 1960 147

Grund Vilmos M.D.K.

körajvoló

111.) Medgyaszay István

112.) Mészáros Halán Konstancia 1869

113.) Metianu Joanes

114.) Molnár Aladár -1873

115.) Molnár György -1873

Gerszi, A magy. köraj. 1960 147

Gruud Vilmos kőrajzoló M.D.K.

116.) Molnár Györgyné – 1872
117.) Munkácsy Mihály – 1871
118.) Návay Lászlóné – 1878
119.) Ney Ferenc – 1874
120.) Nogáll Janka – 1878
121.) Ódry Lehel – 1874

Getsei, A magy. kőrajz. 1960 147

Grund Vilmos körajzoló M.D.K

122.) Palotásy János – 1868
123.) dr. Pauler Tivadar
124.) Perczel Irma
125.) Petényi Otto
126.) br. Podmaniczky Lánló

Gerszi, A magy. körajz. 1960 147

Grund Vilmos közrajzoló M.T.A.

127.) Dr. Pólya József
128.) Prielle Kornélia – 1874
129.) Pucher József
130.) Dr Reinitz József
131.) Richter Károly ágoston

Gerevi, A magy. közrajz. 1960 148

M.D.K.

Grund Vilmos körajzoló

132.) br. Rudnyánszky Istvánné – 1872.
133.) Rudolf trónörökös – 1877.
134.) Satzgel. Karolina – 1871
135.) Sauer Ignác
136.) Saxlehner Emma – 1876

Gerszi, A. magy. körajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.K.

137.) br. Lennyey Pálné – 1868

138.) Simig Istvánné – 1873

139.) br. Simonyi Lajos

140.) Simor János

141.) Sipos Antal 1875

Gerni, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.K.

142.) br. Skobensky Fülöp

143.) Soós Miklós – 1868

144.) Szabóry Adolf – 1876

145.) Szapáry Sarolta gfnő

146.) Szathmáry Király Pálné – 1876

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 148

M.D.K.

Grund Vilmos kőrajzoló

147.) Szende Béla

148.) Szentkerenky Stefanie 1875

149.) Szigeti József — 1871

150.) Szigligeti Ede — 1873

151.) Sztupa György

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos körajzoló MDK

152.) Sztupa György – 1873

153.) Tabajdy Károly

154.) Tancsics Mihály

155.) Tancsics Mihályné

156.) Tannerné Szabó Róza – 1875

157.) gr. Teleki Sándorné – 1873

Gerszi, A magy. körajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzolá M.D.K

158.) Than hór – 1870

159.) Tisza Kálmánné – 1877

160.) Toldy Ferenc – 1871

161.) Toldi István – 1872

162.) Tóth József

163.) Tóvölgyi Titusz

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.K.

164.) Trefort Ágoston – 1875

165.) " "

166.) Türr István – 1874

167.) Ujházy Ede – 1877

168.) Ujváry Ede – 1874

169.) Nahot Imre

Gerri, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M. D. K.

170.) Váradi Antal – 1878

171.) Várady Gábor – 1873

172.) br. Vay Miklósné – 1878

173.) gr. Vécsey Károly

174.) Végh Aurél

175.) Veres Pálné – 1876

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.U.

176.) Vizváry Gyula – 1876
177.) Wenkheim Krisztina – 1871
178.) br. Wesselényi Béla
179.) Woroniecki Mieczislav
180.) Wöber György – 1878
181.) Gr. Zichy Hippolyt

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.K.

182.) Gr. Zichy József

183.) Zichy Mihály

184.) Gr. Zichy Ferraris Viktor

185.) Zirzen Janka

186.) Zsedényi Ede

187.) Emlékmutaj Kossuth Lajos 80. éve.

Gerszi: A magy. kőrajz 1960 148

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.K.

188.) A fejedelmi mátka pár – 1872

189.) Ifjabb íróink és művészeink archége Csarnoka – 1874

190.) A magyar ipartig vezérférfiai

191.) Magyarország közművelődési s jótékonysági nőegyleteinek pártolói és vezérhölgyei 1880-ban.

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 148

Grund Vilmos körajzoló M.D.K.

192.) Magyar orvosok

193.) ... dr. Simor János lébornok ...

194.) A testvér törnek nemzet hősei

195.) Történelmünk kiválóbb nőalakjai

196.) Buda és Pest látképe ....

Gerszi, A magy. körajz. 1960 149

Grund Vilmos kőrajzoló M.D.K

197.) Budai látkép ..... – 1870

198.) Esztergomi bazilika – 1859

199.) Perényi Ilona a mohácsi hősöket temeti – Viszkeleti B. festménye után – 1864

Gerson, 7 magy. kőrajz. 1960 149

Grund Vilmos körajzoló M.D.K.

200.) Anyai neretet — 1873

201.) Divatképek a Nemzeti Férfi Divat — Közlöny c. Lapban

202.) Dicső kent István Királynak .... emlékezete

203.) A magyar nabadsághere emléke.

Gerszi, A magy. köraj. 1960 149

Johann-Basilius Grundemann festő M.D.K.

Apollo freskója a fertődi Esterházy kastély emeleti díszermében

Genth.Müeml.1959 I. 99

M.D.K.

Grundig Ede körajzoló

mük. az 1840 es években Erdélyben

1). Bem József

2.) Bosco Bertalan – 846

3.) Mikes Kelemen

4.) Kabó János – 1848

Gerri, A magy. köraji 1960 149

M. D. R.

GRUNDMANN, V. Festő

Festő d. Esterházy-kastély falképei

Magyar építészet. Bp. 1954. 71. l.

MDK

Grusz Béla

keresk. miniszt. segélye 300 kor.

Zimisk 1914-15. 83-84 l.

Grand Vilmos

litográfiája: „Vécsey Károly gróf." 555. p.
reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a
kortársak szemével, Budapest 1973 5751

GRUND VILMOS

Történelmünk kiválóbb hősalakjai című litográfiáját említik a Sárvár története irodalmának ikonográfiája cím alatt. (a litográfia Budapesten a Tört. Képcsarnokban) Ugyanitt említve: Gr. Batthyány Lajos gr. ~~arcképe~~ című litográfiája.

Kondics József: Sárvár és a sárváriak a magyar képzőművészetben I. rész

Vasi Szemle 1983. 4.

Ø Grund Péter

Győr 1831.

l.

Jankó Ötvös apródok

12. l.

GRUND, Nabat

KŘÍŽ, J. 1967

Norbert Grund, 17711767

(Rat) Wien. Österreichische Galerie

Grund Vilmos, kőrajzoló és kőnyomdász Budapesten az 1860—1880-as években. Művei:

1. Dícső szent István királynak, a magyar állam alapítójának emlékezete. Kőrajz, nagy folio, sárga alapnyomással. Jelzése: Kőre rajz. és ny. Grund V. Budapesten. Tervezte Wagner János. Rajzolta Udvarlaky Béla. Kiadja: Szinay István Miskolczon.

2. Magyarország közmívelődési s jótékonysági nőegyesületeinek pártoló és vezérhölgyei 1880-ban. Negyvennégy arczkép egy íven. Kőrajz, folio, sárga alapnyomással. Jelzése: Fénykép után rajzolta és nyom. Grund V. Budapesten.

3. Történelmünk kiválóbb nő alakjai. Tizennégy arczkép. Kőrajz, nagy folio, sárga alapnyomással. Jelzése: Kőre rajz. és nyomt. Grund V. Budapesten. Kiadta: Szinay István.

4. A magyar iparügy vezérférfiai. Kőrajz, nagy folio, sárga alapnyomással. Jelzése: Fénykép u. rajz. és nyomt. Grund V. Kiadta: Szinay István.

5. Batthyány Lajos gróf arczképe. Felirata: Gróf Batthányi Lajos / az első magyar felelős miniszterium elnöke. / Alul keretben: szül. 1806 / † 1849. october 6. / Kőrajz, folio. Jelzése: W. Grund (1870).

6. Bem tábornok arczképe. Felirata: J. Bem (névaláírás) Tábornok s még két sor szöveg. Kőrajz, 4.-r. Jelzése: Grund. Kiadta: Barráné és Stein Kolozsvárt.

7. Friedmann Mór arczképe névaláírással. Felette: Dícsérem az Isten nevét énekben / Zs. 69. 31. A név alatt: a Pesti izr. hitközség főkántora. Kőrajz, folio. Jelzése: Kőre rajz. és nyomt. Grund V. Budapesten.

8. Frivaldszky Imre arczképe. Kőrajz, 8.-r. Jelzése: Grund.

9. Hollán Ernő arczképe. Kőrajz, folio, sárga alapnyomással. Jelzése: W. Grund. Nyomt. Grund V. Pest. Kiadta: Vahot Imre.

10. Ihász Dániel arczképe. Felirata: Ihász Dániel / 1848/9-i honvéd alezredes, és olasz királyi ezredes / 1813—1881. / Kőrajz, folio, sárga alapnyomással. Jelzése: Grund V. Kiadja Halász István Budapesten.

11. Lujza, Kóburg herczegné arczképe. Felirata: Luiza / Coburg kir. Herczegné. / Kőrajz, folio. Jelzése: Grund V. Kiadta: Vereby Soma.

12. Reinitz József dr. arczképe. Felirata: Dr. Reinitz József / orvos tudor, Budapest fővárosi bizottsági tag. / A kir. orvosegylet és a 2dik iskolaszék tagja s. a. t. / Kőrajz, folio. Jelzése: Grund. Kiadta: Vereby Soma.

13. Tóth József tanfelügyelő arczképe. Felirata: Tóth József / királyi tanácsos / Pestpilis-solt-kiskun vármegye s Kecskemét sz.

kir. város tanfelügyelője. / Kőrajz, folio. Jelzése: Grund V.

14. Trefort Ágoston arczképe. Felirata: Trefort Ágoston / vallás- és közoktatásügyi miniszter. / Kőrajz, folio, sárga alapnyomással. Jelzése: Grund V. Pesten. Kiadta: Vahot Imre és fia Gyula.

15. Vécsey Károly gróf arczképe. Kőrajz, sárga alapnyomással. 4.-r. Jelzése: Grund V. Nyomtatta és kiadja: Halász István Pesten.

16. Woroniecki herczeg arczképe. Felirata: Woroniecki Miecislav / lengyel herczeg, 1848/49dik évi magyar szabadságharczi / honvédezredes és vértanu. / Kőrajz, folio. Jelzése: Rajz. és ny. Grund V. Budapest. Kiadja: Grund V. Festette: Mücke J. Az eredeti olajfestmény Balogh Andor tulajdonában van.

17. Zichy Hippolyt gróf arczképe. Felirata: Zichi és Vásonkeöi / Gróf Zichy Hippolyt, / Pápai Praelatus, és Szent Jakabról czímzett Simeghi Apát. / Kőrajz, folio. Jelzése: Kőre rajz. és ny. Grund V. Pesten.

Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteménye, Budapest.

Grund Vilmos

Simor János hgyprimásazanyuiséje emlékére. Mellékcsoport (Simor J., Majláth Gy. Tisza Kálmán, Br. Sennyei Pál, Trefort Ágoston) Könyomat Grundtól 1886.

34.5 x 42.5 cm.

50 – 67 cm.

Kim S. (32.) 604.–

Joannovics György, ülő térdkép, Könyvmar

(Grundtól), rajz: ifj. Marastoni József

1873.-

20x26; 35½-54 cm.—

Kim S. (32.) 316.—

Podmaniczky Frigyes báró, mellkép, kny.

Ny. Grund V.

21.5 x 24,33 x 46 cm.

Kim S.: (32.:) 545.

Pólya József dr.; mellk. Kny. rajz Grund V.

a 60-as évekből;

16x20; 24x31 cm. ——

Kun S. (32). 548.—

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Feladó:

LEVELEZŐLAP

Grundei Rohr
Litogr.
l.
Bimzei
XI 345, 1.

Viktória-nyomda.

83.886-1915. szám.

III.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának, f. évi julius hó 24-én 282. szám alatt kelt fölterjesztése kapcsolatában s az öt drb. számlának illetőleg nyugtatványnak ide visszazárása mellett, tudomása s további eljárás végett másolatban kiadom.

Grund és Rohn

litogr.

Kitaibel Pál
arcképe.

lásd
2

Szinnyei. VI.
447. h.

Gyöngyössy Alajos:

Mellig, kissé balra fordult. Oldalt elválasztott haját előre fésüli, bajusza és szakálla nyírott. Ingének gallérja álló, nyakkendője pettyes, mellénye hajtókás, egy elejű kabátja zsinóros. Felirata a kép alatt névaláírásának másaképp

Gyöngyössy Alajos

s a jobb karnál: „Ny. Grund V. Pest 1871."

Könyomat, az alak nagysága 20·2 c/m.

9767. (ch. p.).

Sz. N. 281/98

252-98-3.

Grund V.

Körajzoló

Szögyény-Marich László, fejérvármegyei főispán arcképe, fenti körajza után repr.

Károly János = Fejér vármegye története. I. k. Székesfejérvár, 1896.

290. l. után

Grund és

Rohn

nincs

céd

Alter és Kiss pesti divatárú-
üzlet hirdetése. 1863.
Könyomat.
Falragat, Rajz. és
nyomt. Rohn és Grund.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.
V. K. Bp. é. n. 232, 670. l.

Grund

litogr.

lásd

Lay Bpest iparmuvkiáll

61. l.

LÓR

GYÜJ

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt. —

Grund Vilmos
Königsmarkin

l.

Magy NM Cent

73. l.

79

GRUND VILMOS kőrajzoló és kőnyomdász Pesten az 1860—80-as években. L. még Rohn és Grund. Bibl.: Sz-Szi. Lex. 607. l.

után lit. Bauer. Megjelent Feher[illegible]or megye és város egyetemes leírása, Bp. 1874. c. művében. — Franz Graf Haller, General der Cavallerie & Leiter der k. siebenb. Hofkanzlei. Ged. bei Jos. Stoufs Wien. — Bibl.: M. T. Kcs. graf. Gyüjt. — Sz-Szi. Lex. 134. l. — Th-B. Lex. —

BECK VILMOS festő, karikatúrrajzoló és illusztrátor. Baján szül. 1824-ben, Pesten halt meg 1862-ben. Először Alcoviere, majd Bécsben Eybl tanítványa volt. 1846 ban megalapította Pesten a Monarchia első élclapját, „Der Zeitgeist" cím en, amelynek karikatúráit maga rajzolta. Egyetlen példánya sem maradt fenn. 1849-ben ismét Bécsbe ment, ahol Engländer S. el a „Charivari"-t szerkesztette. A bécsi rendőrség Bécsben két hónapra becsukta, majd Pestre internálta. Sokat betegeskedett, mégis munkatársa volt az „Eulenspiegel" c. lapnak és más lapoknak is állandóan dolgozott. — Bibliográfia: Der Spiegel, 1847. 416. l. — Lyka: Tbv. m. I. II. — Ostern Rózsa: Zsidó ujságirók és szépirók a magyarországi németnyelvü időszaki sajtóban a Pester Lloyd megalapításáig, 1854-ig. Bp. 1930. — Sz-Szi. Lex. — Szinnyei: Magyar [illegible]. 735. l. —Is—

BECK VINCE szombathelyi ötvös a 19. sz. első felében. Ismeretes egy könyomata is: Szombathely nagy ívrét alakú látképe. 1838. Jelzése: „V. Beck". — Bibl.: Lyka: Tbv. m. III, — Sz-Szi. Lex. — M. T. Kcs. Graf. Gyüjt. —

BEKEL JOSEF (1806—1865.) cseh miniatur festő és kőrajzoló. Kriehuber hatása alatt fejlődött a mult század első felének egyik legjobb cseh grafikusává. 1839-ben Magyarországon járt és néhány kőrajzot készített: 1. Schwarczer Antal,

Viselet. T. 2127. II.

Az első alak kiforditott elejü felöltőt, jaquettet és csikos nadrágot, a második testhez álló kabátot és nadrágot egy kelméből, a harmadik (kis fiú) felöltőt otthonkát, fehér mellényt és koczkás nadrágot, a negyedik két soros jaquettet bársony gallérral és csikos nadrágot, az ötödik felöltőt és kettős csikú nadrágot, a hatodik pedig két soros téli kabátot visel, mig a hölgy öltözetét főkötő virággal és fátyollal, magas derekú ruha fodorral. A háttért hegyes vidék képezi, a hol keritès köti le figyelmünket. Felirata:

DIVAT-KÉP

ezután: Melléklet a nemzeti férfi-divat közlönyhez Pest, November hó 1870.

legalól középütt: Ny. Grund V. Pest 1870.

Kny., mér. 23.3 : 39.5 cm.

Viselet. T. 2126. II.

Az erdős vidék előterében lévő társaság tagjai közül az első testhez álló kabátot és nadrágot egy szövetből, a második testhez álló kabátot és világos nadrágot, a harmadik, ötödik és hatodik vadász-öltözetet, a negyedik pedig bársony gallérú felöltőt és csikos nadrágot visel. Felirata:

DIVAT-KÉP

ezután: Melléklet a nemzeti férfi-divat közlönyhez Pest, September hó 1870.
legalól középütt: Ny. Grund V. Pest 1870.

Kny., mér. 24.1 : 41.2 cm.

Viselet. T. 2125. II.

A férfiak közül az első, a második és harmadik czilindert, saccot, mellényt és nadrágot, a negyedik (kis fiú) és az ötödik jaquettet, mellényt és koczkás nadrágot, a hölgy pedig tollas kalapot és fodros ruhát visel. Végre az inas öltözete félmagas mellény, kabát, térdig érő harisnya és nadrág. A háttért erdős vidék képezi úri lakkal. Felirata:

DIVAT-KÉP

alól jobbra: Ny. Grund V. Pest 1870.
legalol jobbra: Melléklet a nemzeti férfi-divat közlönyhez Pest, Augusztus hó 1870.

Kny., mér. 21 : 39.5 cm.

Viselet. T. 2154. II.

A képekkel diszitett teremben lévő társaság férfi tagjai közül az első frakot és kivágott mellényt, a második paletto kabátot, a harmadik felöltőt, frakot és kivágott mellényt, a kis fiú bársony kabátot és lengyel nadrágot, a negyedik téli kabátot és az ötödik testhez álló bársony galléru kabátot visel, mig a hölgynek öltözete tollas kalap, kihajtott elejü rojtos kabát meg fodrokkal és dudorokkal diszitett szoknya. Felirata:

DIVAT-KÉP

alól jobbra: Ny. Grund V. Pest 1870.
legalól balra: Közli Hofmann és Török.
jobbra: Melléklet a nemzeti férfi-divat közlönyhez Pest, Február hó 1870.

Kny., mér. 25.5 : 37.9 cm.

Viselet. T. 2123. II.

Az előtérbeli társaság férfi tagjai közül az első diszmagyart, a második jaquettet, kivágott mellényt és csikos nadrágot, a harmadik (kis fiú) zubbonyt, mellényt és nadrágot, a negyedik jaquettet és hajtokás fehér mellényt, az ötödik zubbonyt és magyar nadrágot, a hatodik zekét és n magyar nadrágot visel, mig a hölgynek öltözete kalap tollal meg kabát és magas ruha fodordiszszel. A háttérben kert van jobbról nyaralóval. Felirata:

DIVAT-KÉP

legalól középütt: Ny. Grund V., Pest 1870.
jobbra: Pest, Május-hó 1870.

Kny., mér. 25.6 : 39 cm.

Grund

Vilmos, Szentvény 170 old.
607. old.

János, Keletty Mův dolg. p. 252.
Tört. Kiges. Tichy egyenekek
arch. 1836. ból

Grund Velum

Zsedényi Edvard:

Mellig, kissé jobbra fordult. Előre fésült hajának egy fürtje homlokába lóg, bajuszt és rövid körszakallt viselt. Ingének gallérjá lehajtott, csomóra kötött nyakkendője hímes atillája zsinóros, vállra vetett prémgallérú s szegésű mentéjének díszes kötőjén a csaton női fej látható. Felirata a kép alatt, tölgy-s babérgaly-koszorúban, három sorban:

„ZSEDÉNYI EDE,"

a magyarországi ágostai h. evang. egyház s tanodák egyetemes főfelügyelője, és országgyűlési képviselő."

alól jobbra: „Ny. Grund V. Pest"

s legalól jobbra: „Tisztelői kivánatára kiadta: Vahot Imre."

Könyomat, az alak nagysága 17.9 cm.

Ltsza 8800 (alányomással)

107/95 N° 195.

1161q.

Grund V.:

Gr. Zichy Ferraris Viktor.

Derékig, balrafordultan, dísz magyarban, kalpaggal és csipkefővel van ábrázolva. Felirata a kép alatt szimerekkel díszített babérkoszorúban:

„GRÓF ZICHY FERRARIS VICTOR.

Pest-, Pilis és Solt megyék alkotmányos főispánja,"

és a balkarnál: „Grund V." – „Ny. Grund V. Pest."

Könyomat, mérete az alányomásnak 23·9 : 19·2 cm.

Szabolcs. 261–914.

Sels. n. 14441.

897–914–7.

1 K.

Zichy Hippolyt 10338

Térdig, ül és kissé jobbra tekint. Cimádája felett kettős nyaklánzzon feszületet visel. Felirata a kép alatt három sorban:

ZICHI ÉS VÁSONKEÖI
GRÓF ZICHY HIPPOLYT,
Pápai Praelátus, és Szent Jakabról czimzett Simeghi Apát.

alól balra: Köre rajz és ny. Grund V. Pesten.

Kny., chp., mag. 32 cm.

Szn. 680-98.
304-98-5.

Végh Aurel:

Csaknem térdig, áll, kissé jobbra fordult. Bal kezével a melyen jobbját nyugtatja, kardiának kosár nélküli markolatát fogja. Haja szakálla rövid, álla kiberetvált, bajusza kipödrött. Ingének lehajtott sarkú gallérja és kézelői látszanak, csomóra kötött nyakkendője rojtos, atillája zsinóros, vállra detett mentéje prémgallérú és szegésű. Felirata a kép alatt két sorban:

„VÉGH AURÉL

Batonya (: Csanád m:) választó kerületének országgyűlési képviselője s.a.t."

alól jobbra: „Ny. Grund V. Budapesten."

Könyomat, az alak nagysága 25.7 Cm.

Ltsza 8798 (alánymással).

107/95 № 193.

Vécsey Károly:

Mellig, kissé balra fordult. Jobb felől elválasztott haja hullámos, bajusza hosszú, szakálla leberetvált. Mellét érdemjel díszíti. Prémgallérű és szegésű zsinóros mentéjének vállvetője hátra csapta. Felirata a kép alatt

„GRF. VÉCSEY KÁROLY"

a bal karnál: „Grund V."
s alól jobbra: „Nyomatta és Kiadja Halász István Pesten".

Könyomat, az alak nagysága 19 cm.
Köre rajzolta: Grund V.

Ltsa 8797 (alányom.)

107/95 № 192.

Táncsics Mihályné:

Mellig van ábrázolva s kissé balra ~~tekint~~ fordult. Tehát csipkés főkötőjének széles szalagját csokorra kötötte, középütt elválasztott haját simára fésülte, keskeny nyakkendője ~~csokor~~ és bő ruhája nak két gombja látható. Felirata a kép alatt

TÁNCSICS MIHÁLYNÉ

s a jobb karnál: „Ny. Grund V. Budapest."

Könyomat, az alak nagysága 10·5 cm.

9750.

Sz. N. 264/98.
250/98 N° 1.

Grund Vilmos

Tóth József:

Mellig, kissé balra fordult. Haját bal felől választja, bajusza gyér, szakálla rövid. Ingének gallérja lehajtott, keskeny nyakkendőjét kettős csokorra köröte, mellénye kivágott, kettős elejű kabátjának hajtókája széles. Órájának láncát nyakba vetetten viseli. Felirata a kép alatt három sorban:

„TÓTH JÓZSEF
királyi tanácsos
Pest-pilis-solt-kiskúnvármegye s Kecskemét sz. kir. város tanfelügyelője"

a jobb karnál: „Ny. Grund. Budapest"
a balnál: „Grund V."

Könyomat, az alak nagysága 17.5 cm.

Ltfa 8946 (chinai papiroson)

Simor János:

Középütt, a bibornoki kalappal ékesitett hermelines palástban elhelyezett tojásdad medaillonban: „Simor János bibornok, herczeg-primás"-nak, ki rendjelei körül kettőt visel, arczképe vállon alól látható, melyet a kettős keresztet és a pásztorbot közeiben balról: „† Majláth György országbíró, volt Főkanczellár" és „Dáró Sennyey Pál, volt főtárnokmester, most országbíró" s jobbról: „Tisza Kálmán, miniszterelnök" és „Trefort Ágoston kultuszminiszter" képei s fölül a sugarakat fióró primási s alól a pálmadíszelőtt az országos czimer vesznek körül. Feliratai a kép alatt, aláirásának másaul:

„Joannes Cardinalis Simor"

ezután hét sorban:

Főmagasságú és főtisztelendő

Dr Simor János Bibornok

Magyarország Herczeg-Primása, esztergomi Érsek, az apostoli szent Szék született követe, fő és titkos Kanczellár, v. b. t. tanácsos, Szent István jeles Rend főpapja, stb. stb. stb.

Ő Eminentiája

50 éves áldozársága aranyjubileumának ünnepe emlékeül

1886. Október 28."

A legalól balra: „Utánnyomat tilos";
középütt: „Ny. Gründ V. Budapest"
a jobbra: „Tulajdonos-kiadó: Sarkady István."

Könyomat, chinai papiroson.

Ltsz. 7888.

112/43 N° 217.

Grund

Moyses István:

Térdig, balra, ülve. Caputiumot s cimádájának gallérja felett kettős lánczon keresztet hord, haja rövid s arcza leberetvált. Jobb kezében könyvet tart, melynek sarkán: „P.V." betűk vannak s baljával párnázott támlásszékének karfájára nehezedik. A háttérben félrevont függöny lóg. Felirata a kép alatt czimertől megszakított két sorban:

Štefan ... Moyses
Biskup ... Banško-Bystrický"

alól balra: „Patisk zapovězen"
jobbra: „Tiskem Rohna a Grunda v Pešti"
s legalól középütt: „Vydal Rupert Přecechtěl v Pešti."

Könyvmat, az alak nagysága 25 cm.

Lasza 3407.

Medgyaszay István:

Mellig, hétnyolczad jobbra. Rövid haját, bajuszt s kecskeszakált hord. Ingének gallérja lehajtott, nyakkendője csokorra kötött, mellénye kissé kivágott s kabátjának hajtókáján rosetta van. Órájának láncza rövid s szemüvegének zsinórja nyakába van vetve. Tehiratai a kép alatt öt sorban:

Medgyaszay István

kir. tanácsos, a Ferencz-József rend, olasz korona-rend, osman Medjidjie-rend és román csillag-rend lovagja, az első csász. kir. szab. Dunagőzhajózási Társaság magyarországi forgalmi igazgatóságának főnöke."

a jobb karnál: „Ny. Grund V. Budapest"
s legalól középütt: „Kertész József kiadása."

Könyvmat, az alak nagysága 18 cm.
Kőrerajzolta:

Ltsza 7878 (min. pap.)

112/93 № 227.

Kossuth Lajos és családja:

Az oszlopos előcsarnokban magyar díszbe öltözve áll „Kossuth Lajos", ki bal kezével a szívre támaszkodik. A koszorún az ország címere van s az oszlopok körül babérgaly csavarodik. Fölül Hungária trónol lábainál a tudomány, a művészet, az ipar, a kereskedelem jelvényeivel. Jobbját kinyújtva tartja mintegy mutatva Kossuth Lajosnak olaszországi lakására, baljával pedig a magyar címerre támaszkodva a pallost szorítja magához. Mögötte Buda-Pest látképe szemlélhető. A csarnok tól balra „Kossuth Lászlóné" és „Kossuth Ferenc", s jobbra „Kossuth Lajosné" és „ifj. Kossuth Lajos" képei helyezvék el ajándak medaillonokban. Fiainak arcképeit babérgaly karolja át. Feliratai a kép alatt két sorban:

„EMLÉKMŰLAP

Kossuth Lajos 80ik éve, politikai, journalistikai és jogászi pályája félszázados örömünnepére"

alól balra: „Ny. Gyula V. Budapesten"

s legalól balra: „Tervezte: Vahot Gyula"

s jobbra: „Ez emlék műlap utánzása tilos."

Könyomat. méretei az aláírásnak 43.3 : 58.5 /m.

Ltpa 8394.

Jhász Dániel:

Mellig látható kissé balra fordult és babérkoszorú ban van ábrázolva. Ingének gallérja lehajtott, keskeny nyakkendőjét csokorra kötötte, mellénye kivágott, kabátjának hajtókája széles. Jobb felől elválasztott hosszú haja, bajusza és körszakálla őszbevegyült. A babérkoszorút körül futó szalagon e szavakat olvassuk: „N. Lövő 1848. oct. 9. Pákozd szept. 29" – „Naszód 1848. oct. 31." – „Csucsa 1848. dec. 19. Gálfalva 1849. jan. 16." – „Déva 1849. febr. 8. Medgyes márc. 2." – „Alvinc 1849. márc. 26. Piski febr. 9" és: „Schwechat 1848. oct. 28." – „Vöröstorony 1849. jul. 19" – „Marsala 1860. május 11. Nápoly szept. 11." – „Castelfidardo 1860. szept. 18. Ancona 29." – „Capua 1860. nov. 1." Felirata a kép alatt három sorban:

JHÁSZ DÁNIEL

„1848/9-i honvéd alezredes, és olasz királyi ezredes

1813 – 1881."

a jobb karnál: „Grund V."

s legalól balra: „Ny. Grund V. Budapesten 1881"

s jobbra: „Kiadja Halász István Budapesten kerepesi út 32."

Könyomat, méretei az alányomásnak 28.8 : 24.3 Cm.

Ltfra 8722 (alányom.)

107/95 № 117.

Gyöngyössy Alajos:

Mellig, hétnyolczad balra. Előre fésült hajat, bajuszt és álan szakált hord. Inge álló galléru, nyakkendője pettyes, kivágott fehér mellénye hajtókás s kabátja zsinóros. Felirata a kép alatt aláírásának másául:

„Gyöngyossy Alajos
pesti polgármester."

s a jobb karnál: „Ny. Grund V. Pest 1871."

Könyomat, az alak nagysága 20.5 cm.

Lassa 1596.

Frivaldszky Imre:

Mellig, kissé ~~[illegible]~~ jobbra fordulva s párnázott támlás székben ülve. Teje elöl kopasz, álla kiberetvált, haját előre fésüli, szakálla rövid, bajusza hosszú. Egyelejű kabátja zsinóros. Telirata a kép alatt két sorban:

FRIVALDSZKY IMRE
szül. 1799. megh. 1870.

a bal karnál: Grund.
s legalól: (Emlékezete az alelnöki beszédben foglaltatik).

Könyomat, az alak nagysága 13·2 c/m.

9854.

Sz. N. 414/96
112 – 78 – 301.

Friedmann Mór 10094

Mellig, balra. Felirata a kép alatt négy sorban:

DICSÉREM AZ ISTEN NEVÉT ÉNEKBEN
Zs. 69. 31.
Friedmann Mór
A Pesti izr. hitközség főkántora.

s legalól középütt: Köre rajz. és nyomt. Grund V. Budapesten.

Kny., chp., mag. 18.8 cm.

Szn. 632-98.
261-98-11.

Esterházy Pál hg. 10067

Mellig, jobbra, magyar diszben és a nagyok a Lipót rend jelvényével. Felirata a kép alatt öt sorban:

GALANTHAI ÉS FRAKNOI
HERCZEG ESTERHÁZY PÁL
Sopron vármegye, valamint Sopron, Ruszt és Kis-Marton városok főispánja,
és a Lipotrend Középkeresztes vitéze
1898.

a jobbkarnál: Ny. Grund V. Budapesten.
és legalól jobbra: Kiadta: Vereby Soma.

Kny., chp., mag. 17.7 cm.

Szn. 719-98.
341-98-9.

Batthyányi Lajos gr. 9988

Mellig, kissé balra, diszmagyarban. Felirata a kép alatt két sorban:

GRÓF BATTHYANYI LAJOS
az első magyar felelős miniszterium elnöke.

ez után babérkoszorúban melyre a koronás magyar czimerről leomló gyászfátyol csavarodik:

szül. 1806.
1849. october 6.

balra: W. Grund.
jobbra: Ny. Grund V. Pesten, 1870.

Kny., chp., mag. 19.2 cm.

Szn. 785-98.
398-98-7.

Bartay Ede. 9984

Mellig és kissé jobbra nézve. Felirata a kép alatt három sorban:

BARTAY EDE,
A zenemüvészek segélyző egyletének Elnöke
az országos dalárda-egyesület Alelnöke, stb.

a jobbkarnál: Ny. Grund V. Budapest.
s legalól középütt: Kiadta Sarkady István a „Hajnal" szerkesztője.

Kny., chp., az alak mag. 14 cm.

Szn. 848-98.
415-98-1.

Baldácsy Antal:

Mellig, hitnyolczad balra. Előrefésült haja rövid, bajusza nyirott s arcza leberetvált. Ingének gallérja álló, rojtos nyakkendője csomóra kötött, atillája zsinóros s vállra vetett prémes mentejének körűjén a csatok ékkövesek. Felirata a kép alatt babérkoszorúban:

„Báró Baldácsy Antal."

alól jobbra: „Ny. Grund V. Budapest"

s legalól jobbra: „Tisztelői kívánatára kiadták: Müller Gyula és Vahot Gyula"

Könyomat, chinai papirosn, az alak nagysága 17.7 cm.

Ltsza 7854.

112/93 № 33

Grund V

Tizennégyes csoport.

Történelmünk nő-alakjai.

A babérgalylyal körülfutott keretben, a következő hölgyek medaillon-mellképei látható és pedig az első sorban: „Mária királynő (Zsigmond király neje)" – „Szilágyi Erzsébet (Hunyady János neje)" – „Beatrix (Mátyás király neje)" és „Szentgyörgyi Czeczilia (Rozgonyi Istvánné)"; a másodikban: „Kanizsai Dorottya (Perényi Imréne)" – „Izabella (Szapolyai János neje)" – „Zrinyi Hona" – „Lorántfy Zuzsanna (I. Rákóczy György nője)" és „Dobó Klára (Dobó István leánya); a harmadikban: „Szécsi Mária (a Murányi Vénus)", – „Mészáros Johanna (Gróf Teleky Lászlóné)" – „Palóczy Horváth Mária" – „Brunswik Terézia" és „Fanny (irónő) (Kármán ideálja)."

Felirata a kép alatt, a nevek előtt:

TÖRTÉNELMÜNK KIVÁLÓBB NŐ-ALAKJAI

alól balra: Kiadó tulajdonos Szinay István

jobbra: Kőre rajz. és nyomt. Grund V. Budapesten.

Középütt: Mindennemű utánzás tilos.

Könyomat, méretei az alányomásnak 52 : 71·4 cm.

9705.

60–98–50.

70.—

eg, jégtartó hengerrel, vadkan-
XIX. sz. Üvege hibás. 25.—

agozott ezüst keretben. Bécs,
70.—

y kanna, egy teatartó és négy
XVIII. sz. e. 1630 gr. 580.—
Illusztr. XXV. tábl.

TÓ, ezüst, négycsigás, kihajló
630.—

ssel, csókolódzó galambokkal.
60.—

60.—

95. 80.—

1816. 60.—

, ezüst. Bécs, 1833. 60.—

Bécs, 1740. 100.—

roszló (Breslau), XVII. sz. 25.—

Grund 2

1 Brd TM 1948

22. l

1012. KÉT TALPAS MOKKACSÉSZE ALJJAL ÉS TALPAS CUKORTARTÓ, ezüst, vésett diszitéssel. Bécs, XIX. sz. 180 gr. 20.—

1013. ÖT KIS POHÁR, ezüst, nielló-disszel. Moszkva, 1858.320 gr. 30.—

1014. ÖT LIKŐRPOHÁR, ezüst, nielló-disszel. Moszkva, 1864. 140 gr. 15.—

1015. POHÁR, ezüst, nielló-disszel. Moszkva, 1839. 100 gr. 10.—

1016. KIS TALPAS POHÁR, ezüst, harangalaku. Osztrák, 1802. 90 gr. 10.—

1017. UTAZÓPOHÁR, ezüst. Drezda, XVIII. sz. 60 gr. 6.—

1018. TEAFŐZŐ ÁLLVÁNNYAL, ezüst, födelén papagáj. Bécs, 1864. 1530 gr. 180.—

1019. TEAFŐZŐ, ezüst, triposzos állványon, csappal. Berlin, 1830 k. 1950 gr. 300.—

1020. JARDINIÉRE, hosszukás alak, ezüst, üvegbetéttel. Bécs, XIX. sz. 690 gr. 85.—

1021. JARDINIÉRE, ovális alak, ezüst, üvegbetéttel. Német, XIX. sz. v. 700 gr. 70.—

1022. KÉT PALACK- ÉS NÉGY KEREK POHÁRTÁLCA ezüst diszitett

GRUND Vilmos (1860/80-as években mük.)

Fridmann Mór portréja, [XIX. sz. második fele] - graf

Válogatás Füst Milán mügyüjteményéből. Bp. : PIM, 1992 [kiállitási katalógus] leírás

W X, 5.

Leica 67.616.

~~0~~ ~~111~~

Grund Vilmos

Körajzolót nem lehet Eihaffni!

Lexikonom

607. l.

Minködése vinna nyulik az 1850-es évekig.

Grund V.

Grund V. utódai litografiai és
nyomdai műint., VII. Nefelejts-u. 60.
420-718

Bptaiv6. 1940. Sept

e s t

---

si utca 16 sz.

Grund Vilmos

* **Hymen.** Pávai Gál Ferenc budapesti távirdatiszt és ügyvédjelölt ma délután öt órakor tartja esküvőjét, az evangelikus templomban, Grund Ilona kisasszonynyal, Grund Vilmos könyomdatulajdonos bájos leányával.

Fővárosi Lapok

1875. 175. l.

KLÖSZ
GYÖRGY ÉS FIA

GRAFIKAI
MŰINTÉZET

Tekintetes

Műemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.

IX. Högyes Endre u. 10.

Grund Vilmos

felü

i tá

n B

ra

disc

tréb

ry I

kode

ánco

asch

n tr

asche

ösisc

ines

ve."

Sch

Loui

e: „B

ldeko

ört b

Gold

arany

ndon

l.

Mag N M Cent

79. G.

1668. KEREK SZELENCE, békateknő, ar
val. Francia, 1800 k. — Runde Dos
Französisch, um 1800.

1669. KEREK SZELENCE, kék zománc
festésü női képmás. Francia, 1800
Deckel Emailmalerei. Französisch,

1670. KEREK SZELENCE, zöld lakk, a
férfimellkép. Francia, XVIII. sz. v. —
Miniaturbildnis in Goldumrahmung.

1671. OVÁLIS SZELENCE, arany, felület
alföldi modoru, en camaieu-jelenetel
Gold emailliert, mit Scenen. Franzö

1672. KEREK SZELENCE, békateknő é
festésü tájkép tehenekkel, Francia, 1.
Goldfassung, am gewölbten Deckel

1673. KEREK SZELENCE, elefántcsont,
cia, XVIII. sz. v. — Runde Dose,
Französisch. E. XVIII. Jh.

1674. KEREK SZELENCE, békateknő, ar
cia, 1800 k. — Runde Dose, Schildp
zösisch, um 1800.

1675. CSÜNGŐ MÉDAILLON, arany, ová
szines miniatürkép: Szüz Mária
medaillon, Gold, mit zwei Miniatu

1676. OVÁLIS MÉDAILLON, gyöngyházl

egy heves csata az Akadémiában, az egyetemen, a főváros közügyeiben. A legcsöndesebb ember közülök a napokban elhunyt *Ballagi* Géza volt, de ő is alighanem azért, mert a vidéken élt és munkálkodott, a hol nem volt elég tere harczi készségének érvényesítésére s mert tudományos munkássága is nagyon elfoglalta. Mert hogy családja erős temperamentuma benne is megvolt, az meglátszott rövid politikai szereplésében: a népszerűség csábításaival nem törődő, buzgó harczosa volt annak a pártnak, a melyhez szegődött.

A politikai pálya különben csak epizód volt életében, nem is szaporította babérait, nem is volt talán egészen neki való. Igazi hivatása a tanári pályára és a jogtudományi meg politikai történelmi irodalomra utalta, mely tereken, ha nem méltányolták is úgy, a hogy megérdemelte volna, önemésztő munkásságával maradandó emléket állított magának. Majd egy emberöltőn át, 1875-től 1901-ig volt a sárospataki kollegiumban a politika és közjog tanára s ez idő alatt a jogászok egész nemzedéke került ki keze alól; főleg az ország északkeleti részében vannak a közélet különböző terein nagy számmal tanítványai, a kik tanuságot tehetnek tudományos szelleméről és tanítói szorgalmáról.

Élénk érzéke volt a publiczisztikai munkásság iránt; már egész fiatal korában munkatársa, majd segédszerkesztője volt apja egyházi folyóiratának, az akkor oly nevezetes szerepet játszott «Protestáns egyházi és Iskolai Lap»-nak s mint fiatal sárospataki tanár dolgozott majd minden akkori komolyabb irányú lapba és folyóiratba, politikai, közgazdasági, tanügyi, egyházi és történeti czikkeket, kisebb-nagyobb tanulmányokat. Mindez azonban csak előkészület számba ment tulajdoképeni pályájára, a tudományos irodalomra. Olyan teret választott ki magának, a melynek fontossága nyilvánvaló s a mely nélküle alighanem parlagon maradt volna: a magyar politikai irodalom történetét. A családját jellemző kemény szivósság nagy segítségére volt ebben is. A ki ismeri a magyar vidéki életet s azokat a nehézségeket, a melyekkel ebben a környezetben a tudományos munkásság jár, nemcsak az anyaggyüjtéshez szükséges források nehezen megközelíthető volta, hanem a társadalmi élet berendezkedése miatt is, csak az méltányolja igazán azt a munkát, melyet Ballagi Géza végzett. Könyvtárakat, levéltárakat kutatott minden támogatás nélkül, teljesen a maga erejéből, roppant fáradsággal és tetemes költséggel összeállított egy a maga nemében páratlan gyűjteményt: az 1780 óta megjelent magyar vagy magyar vonatkozású politikai röpiratoknak mintegy 10,000 darabból álló sorozatát. Jórészt ebből az anyagból dolgozta ki egyik valóban úttörő munkáját, mely 1888-ban jelent meg «A magyar politikai irodalom 1825-ig» czímmel. Ez a munka példásan megbizható, hű tükre mindazoknak az eszmeáramlatoknak, melyek Magyarországban a XVIII. és XIX. század fordulóján hullámzottak s melyekből aztán a harminczas és negyvenes évek magyar politikája kijegeczesedett. Ezért a munkájáért választotta levelező tagjává az Akadémia. Székét itt az 1839/40-iki országgyűlésnek az irodalomban keltett visszhangjáról szóló értekezésével foglalta el, a melyet ép úgy a magvasság, a gazdag s nagy részben új anyag és a tudós gond jellemez, mint egyéb értekezéseit, a melyek közül különösen «A protestáns pátens és a sajtó» czímű, a pátens-mozgalmakat igen sok tekintetben új megvilágításban bemutató tanulmánya érdemel figyelmet. 1897-ben a Szilágyi Sándor szerkesztette milleniumi magyar történetben ő irta meg a nemzeti államalkotás korát, az 1815-től 1847-ig terjedő korszakot, a melyet addig csak Horváth Mihály még mindig értékes, de sok tekintetben elavult előadásában ismertünk s melyet Ballagi Géza új felfogásban, új adatokkal s eleven képben állított elénk. Ezért a munkájáért rendes tagjává választotta az Akadémia. Kisebb értekezéseinek se szeri, se száma, mert nemcsak jó munkás volt, hanem buzgó munkás is. Tudományos elfoglaltsága mellett tudott magának időt szakítani arra is, hogy a református egyház és Zemplénmegye életében is hasznos munkásságot fejtsen ki. A képviselőháznak egy czikluson át volt tagja 1901-től 1905-ig s különösen az igazság-, közoktatás- és munkásügyi bizottságokban fejtett ki nagyobb arányú tevékenységet. Az országgyűlésen is sokszor felszólalt a szabadelvű párt padsoraiból. Nem volt népszerű szónok, de beszédeinek mindig volt magva s a közpálya komolyságának átérzése vezette. A mint hogy egész életében az igazi tudás erkölcse vezette, a ki a tudományt s általában a közszereplést komoly és szent dolognak, nem pedig világi ambiczió eszközének tekinti.

Ugyanabból a kőből volt faragva, mint a többi Ballagiak. A ki közülök eddig férfikort ért, mind ugyanazt a pályát futotta be: mind a három Ballagi a tudományos téren munkálkodott s munkálkodik, mind a háromból főiskolai tanár, akadémiai rendes tag és országgyülési képviselő lett. Olyan országban, a hol senki se folytatja az apja mesterségét s a hol az apák érdemei a fiúknak csak a könnyebb boldogulás eszközei, nem pedig a komoly munkára sarkaló rugók, — ez sem utolsó érdem.

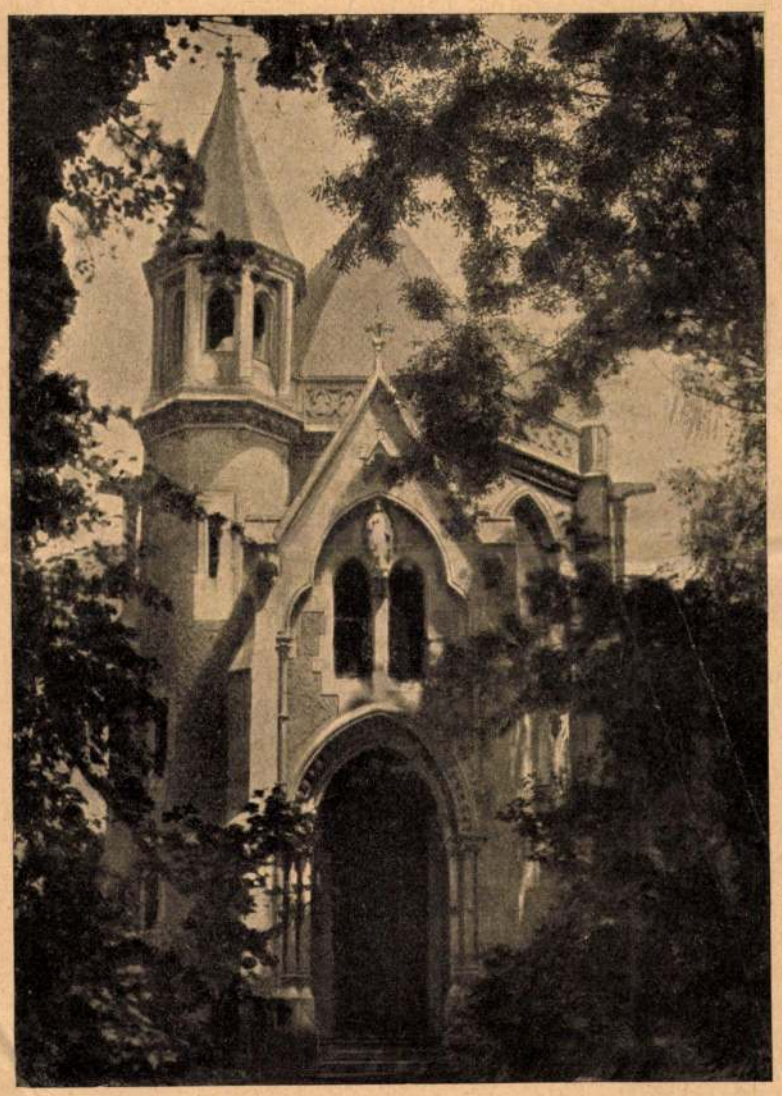

A KLOTILD MÁRIA FŐHERCZEGNŐ EMLÉKÉRE EMELT KÁPOLNA A MARGITSZIGETEN.

ALMÁSI BALOG TIHAMÉR.

1838—1907.

Azok közül, a kik a hetvenes és nyolczvanas években a magyar népszinművet még egyszer fölvirágoztatták, most költözött el az utolsó: *Almási Balog* Tihamér. Ez a nemzedék immár teljesen a múlté, mint a hogy a múlté maga a műfaj, a melyben dolgoztak. Mert akármily kelletlenül valljuk is be, a magyar népszinmű ma már nem élő műfaj, csak a szinigazgatók programmjaiban él, a szinpadon már nem. Ama nemzedék óta, a melyhez Almási Balog Tihamér tartozott, nincs egyetlen népszinmű sem, a mely egy-két szinházi idénynél hosszabb életet élt volna s még kevésbbé akad olyan, a melyhez az irodalomnak csak valami köze is volna.

A népszinművet az ölte meg, hogy nem tudott fejlődni, nem akadt irója, a ki tovább tudta volna fejleszteni s meg tudta volna csinálni belőle azt, a mit kellett volna: vagy a speciális magyar népdrámát, vagy a speciális magyar zenész szinjátékot. Még a legjobbak is, mint Tóth Ede és Csepreghy, csak ismételték azt, a mit Szigligeti kezdett; egy-egy új alakot, új motivumot vagy technikai fogást vittek bele, de új szellemet, a formának tovább fejlesztését nem. Maradt a népszinmű az, a mi eredetileg volt: magyar paraszt-kosztümös és magyar nótákkal fűszerezett többé-kevésbbé érzékeny szerelmi dráma, a melyben a nép mind hamisabbra stilizálva jelenik meg. A később jött népszinműirók közül egyik sem tudta a szinpadra vinni a magyar nép életét a maga realitásában, a maga egyszerű és mégis oly nehezen hozzáférhető gondolkodásmódjával, lelki és világi szükségleteivel, örömével és bújával, öntudatos és öntudatlan vágyaival, szeretetteivel és gyülölségeivel. Azokból a csirákból, melyeket Szigligeti, Tóth Ede s egy-két társuk életre keltetfek, nem lett életképes növény, csak élettelenné dermedt sablon s ennek a sablonnak az unalmassága aztán elvette a kedvét a népszinműtől közönségnek, színésznek, irónak egyaránt. Most már eltehetjük a népszinművet azok közé a folytatás nélkül maradt kezdetek közé, a melyekben a mi fokozatos fejlődést nem ismerő, ugrásokban haladó szellemi életünk oly fájdalmasan gazdag.

Ezért azonban kegyelettel kell viseltetnünk azok iránt, a kik egykor a népszinművet felvirágoztatták s Blaháné kivételes művészetének segitségével a közönség ledkedveltebb műfajává tették. Ezek közé tartozott *Almási Balog* Tihamér is. Nem volt vérbeli iró, inkább tehetséges dilettáns, de nekünk hálásaknak kell lennünk a dilettánsok iránt, mert régi irodalmunk javarészben a dilettánsok irodalma s még a mai sem egészen mentes ettől a tulajdonságtól. Almási Balog Tihamér a hatvanas években kezdett az irodalomban szerepelni s csak természetes, hogy őt is magával ragadta az akkori irodalmi élet áramlata, a mely majd minden tehetségesebb irót és sok tehetségtelent is, a drámairás felé terelt. Eleinte társadalmi vigjátékokkal próbálkozott vidéki, majd a budapesti szinpadon, de hamar rátalált a maga terére, a népszinműre. Egyik oszlopa lett a Népszinház régi műsorának s nevéhez több zajos és egy valóban értékes siker emléke fűződik. Blaháné volt akkor a magyar szinpad uralkodó csillaga, neki irta a szerepeket Almási Balog Tihamér is s művésznő és iró kölcsönösen sok sikert szereztek egymásnak. A «Borsáné Marcsája», «Czigány Panna», «Sári néni» stb. akkor sok jó estét szereztek a Népszinház közönségének. «A tót leány» pedig, melylyel az iró 1883-ban a Népszinház ezer frankos pályadiját nyerte el, annak az időnek egyik legkomolyabb szinpadi sikere volt. Vidéki szinpadokon ez a kedves, meleg hangulatú, eleven menetű darab ma is műsoron van, a mint hogy a nyolczvanas évek népszinmű-irodalmának egyik legmaradandóbb darabja. Irt akkoriban Almási Balog Tihamér néhány társadalmi vigjátékot s egy sereg novellát is, melyek ma már elfeledett dolgok ugyan, de az akkori irodalmi termelésnek szinvonalán állottak s tetszésre is találtak.

Az utolsó évtizedben a sok sikert ért jeles iró csaknem teljesen visszavonult az irodalomtól. Idejét teljesen orvosi tevékenysége foglalta el. Mert polgári foglalkozására nézve, atyja, az egykor hires Almási Balog Pál példájára orvos volt, és pedig homoeopata, ennek az iskolának egyik legjelesebb képviselője hazánkban. Több homoeopata irányú orvosi munkát is adott ki. Utóbbi időben emlékiratainak megirásával foglalkozott; ezekben a régi magyar irodalmi és szinházi életnek sok becses emlékét őrizte meg az elfeledéstől.

AZ OSZTENDEI SAKKVERSENY.

Ilyenkor, a nyári hónapokban van a sakkozásnak a fő-szezónja. Ez időtájt szokták rendezni a nagy nemzetközi sakkversenyeket, a melyeken az egyes kiválóbb mesterek mérkőznek egymással. Ezeknek

A TÖKÖLY-INTÉZET FŐÉPÜLETE A VERES PÁLNÉ-UTCZÁBAN.

a sakkversenyeknek a sorában a legnagyobb jelentőségre emelkedtek az utóbbi évek során azok, a melyeknek Osztende, a világhírű tengeri fürdő, a színhelye. És az eddig rendezett osztendei sakkversenyek közül kétségtelenül az idei verseny volt a legérdekesebb; annyival is inkább, mert ez alkalommal két sakkversenyt rendeztek: egy bajnoki versenyt és egy mesterversenyt. A bajnoki verseny már régebben befejeződött és a hat résztvevő közül *dr. Tarrasch* Siegbert, a kiváló német sakkmester került ki győztesként és ezzel bizonyságát adta annak, hogy egyenrangú társa Laskernek és Maróczynak. A többi díjat *Janovszky, Schlechter, Marshall, Burn* és *Csigorin* nyerték el.

A minap nyert befejezést a mesterverseny is, a mely különösen azért volt érdekes, mert a fiatal sakkmesterek együvé kerültek benne az idősebb gárda legkiválóbb képviselőivel. A jelentős voltát pedig az adja meg ennek a versenynek, hogy a fiatalok impozáns módon fölébe kerekedtek az öregeknek és ezzel bizonyságát adták annak, hogy komoly és folytonos fejlődésre kész talentum van bennük, a mely még a mostaninál is szebb eredményeket tudhat produkálni.

Az első helyekre az egy *Mieses* kivételével csupa fiatal sakkmester került, a kiknek a képességeit eddigelé csak a beavatottak tudták kellően értékelni. *Rubinstein, Bernstein, Niemzovics, Forgács:* mindezek olyan nevek, a melyekhez azok, a kik közelebbről ismerik a sakk-viszonyokat, mindig nagy reményeket fűztek. És örömünkre szolgál, ha az a reménykedésünk, a melyet a verseny kezdetekor emlegettünk, most valósággá vált. Örömünkre szolgálhat az a körülmény is, hogy az első díjasok között foglal helyet *Forgács* Leó, a nagytehetségű fiatal, magyar sakkmester is, a ki ezzel az újabb szép eredményével megint bizonyságát adta annak, hogy mindig tisztességgel és becsülettel képviselhet bennünket a külföld előtt, hiszen a sakkmesterek gárdájában kétségtelenül igen jelentős helyet foglal el. Arra, hogy az első díjat elnyerje, megvalljuk, nem számítottunk, mert hiszen Forgács még igen fiatal ember ahhoz, hogy egy ilyen rendkívül hosszú és megerőltető versenyt fáradság nélkül kibirjon. Ennek a fáradságnak pedig természetesen nyoma marad a verseny-eredményen. Mindezeken kívül pedig figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy Forgács igen fiatal ember, a ki a fejlődés során még nem érkezett el addig a momentumig, a melyhez egy első díj hozzátartozik. Még nem érkezett el, de gyors tempóban közeledik ehhez a ponthoz.

Mindent összevéve: a sakk iránt érdeklődő közönség, a mely e verseny alatt bizonyosan megint megszaporodott tömérdek emberrel, meg lehet elégedve ezzel az idei osztendei sakkversenynyel, a mely nemcsak érdekesség, hanem az eredményt illetőleg értékesség dolgában is jelentős helyet foglal el az eddigi sakkversenyek sorában.

A sakkozás idei főszezónjának azonban nem ez a verseny volt az egyedüli tényezője: nemsokára kezdetét veszi a karlsbadi sakkverseny; és nálunk Magyarországon is rendeznek a nyár folyamán egy nemzeti versenyt Székesfehérvárott. Ilyenformán tehát sakk-eseményekben az idén sincs hiány.

A TÖKÖLY-INTÉZET HÁZÁNAK LEBONTÁSA.

Ismét lebontásra kerül a régi Pestnek egy közismert épülete, melynek homlokán 1838 óta áll a «*Tököly a tanulóknak*» felírás. Ugyancsak el fog tűnni a mellette levő kis ház, szintén a Tököly-intézet tulajdona, melyben 40 év óta fővárosunknak egyik legrégibb könyomdája volt elhelyezve. E hó folyamán mindkettőt le fogják bontani, hogy a jövő évben modern palota emelkedjék helyükön.

Tököly Száva, vagy teljes nevén vizesi és kevermesi dr. Popovics-Tököly Száva, néhai aradi nagybirtokos, a hazai görög-keleti szerb tanuló-ifjuság legnagyobb jótevője. A szerb egyetemi hallgatók javára 1838-ban tett alapítványa most tőkében és épületekben egy millió koronára tehető. A karlóczai szerb metropolita által kezelt és a szerb ifjuságnak katonai és papi pályára való kiképzésére szintén 1838-ban tett másik alapítványa meghaladja most már a két millió koronát.

A budapesti Tököly-intézet épületét az akkori «Fehér kereszt», később «Zöldfa», ma pedig a «Veres Pálné»-utczában, a mellette levő kis bérházzal együtt Tököly Száva 1837-ben szerezte meg és 1838-ban alapító levelében «*örök időre*» azon «*szegénysorsú görög keleti szerb tanulóknak*» szánta, a kik a pesti egyetemen tanulni fognak. Fel is nevelt ez az intézet majdnem 70 éves fennállása óta a hazának majdnem 800 fiatal embert jó hazafias szellemben.

Tököly, ki az ösztöndijas intézetet személyesen rendezte be és 1842-ben bekövetkezett haláláig gondozta is, a «Maticza Szerbszka» nevű, akkor még Pesten székelt szerb irodalmi társulatra bízta. Az intézet gondozása 1877-ben ideiglenesen átment a pesti görög-keleti szerb egyházközségre és végre 1902-ben a magyar miniszterelnök kezdeményezésére és javaslatára a király legfelsőbb elhatározása alapján keletkezett szervezeti szabályzat értelmében egy külön önálló patronátusnak adatott át. A patronátus élén áll a budai görög-keleti szerb püspök mint elnök és a patronátus tagjai között ott van a magyar miniszterelnök által kinevezett és a horvát bán által kiküldött egy-egy tag is. Ezen új szervezeti szabályzat értelmében a Tököly-intézet nem ösztöndijas ház többé, hanem igazi *internátusnak* alakíttatott át és ezentúl a növendékeknek nemcsak szakszerűki képzésükre, hanem általános kiművelődésükre is kiváló gond fordítandó.

Az intézetnek ezen átalakítását nem lehetett a régi különben is düledező épületben keresztül vinni, ennélfogva szükségessé vált a régi épület lebontása és helyébe egy új, czélszerű épület emelése. Az új épület *Fellner* Sándor fővárosi műépítész tervei alapján épül és két részből fog állani. Jobb szárnyában lakosztályok lesznek növendékek, az igazgató, két prefektus számára és a modern internátusokban szükséges mellék helyiségek, a balszárny pedig bérház lesz. A bizanczi stilusban tervelt homlokzat az egész épületet egységbe foglalva egy palotának tünteti fel.

—*pp*—

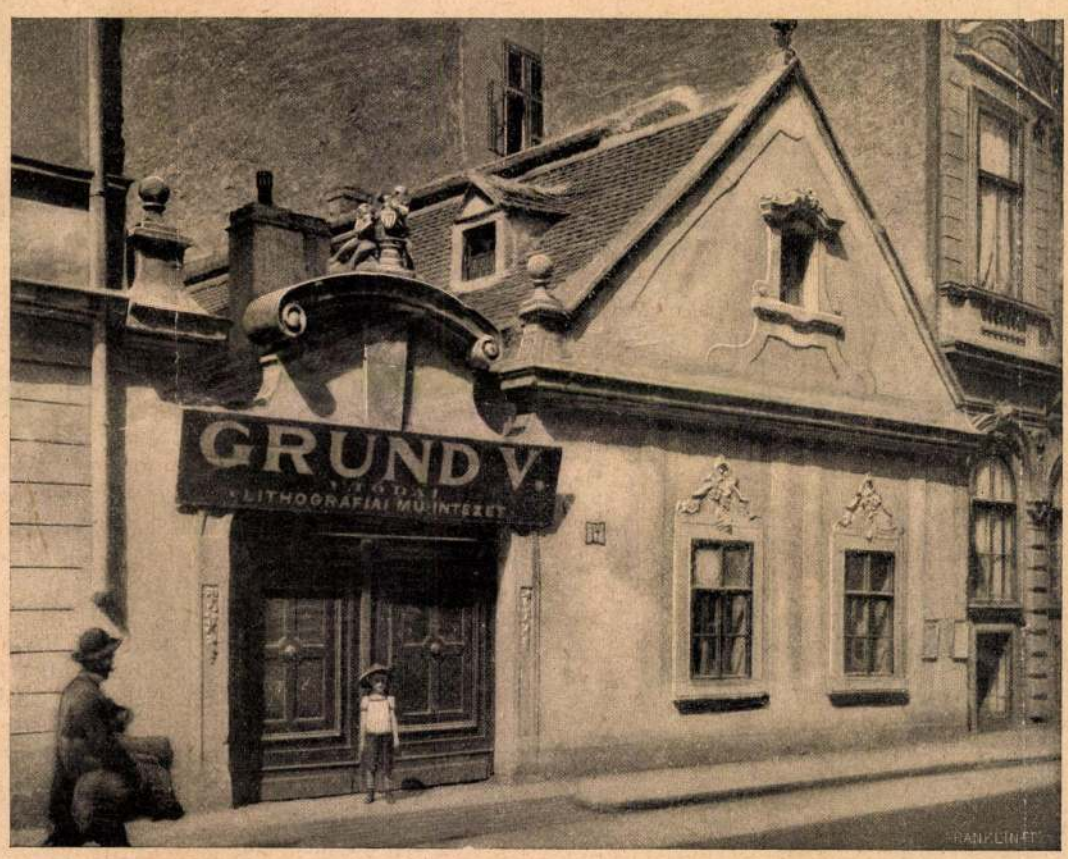

A TÖKÖLY-INTÉZET MELLÉKÉPÜLETE A VERES PÁLNÉ-UTCZÁBAN.

L EBONTÁSRA KERÜLŐ RÉGI BELVÁROSI HÁZAK.

Grunwieller János

óras Vác

vród

z

Csányi Mubarát

101. l.

Grumieller János Mihály
órás Vác
XVIII. sz.

Csányi Ernst iparm

158. KIS ÁLI
Grumielle

diszü ezüstveret. Pest-i ötvösbélyeg

137. OKMÁNYPECSÉTTOK, elefántcson

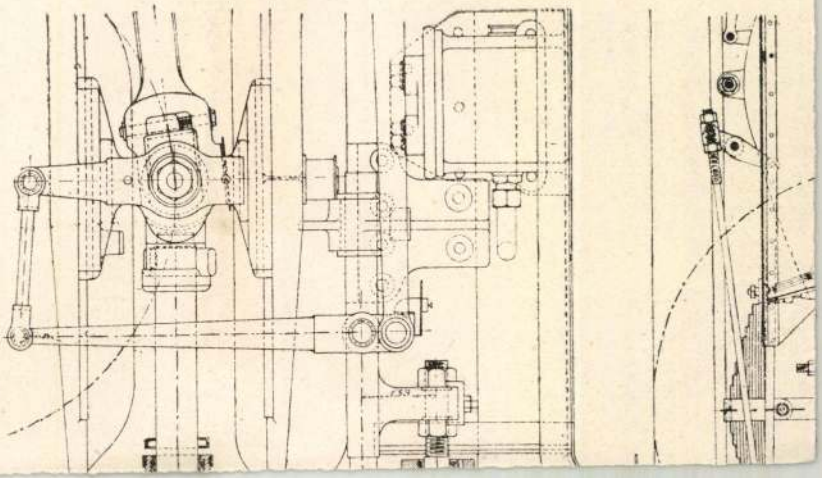

Grummiller Lúlich

órás Vác

lásd

Csatórásich

46. l.

: Kór:

élés:

Hőmérsék			Lefolyás, oltások, testsúly stb.
reggel	délben	este	
37.6°	37°	36.4°	
36.6°	36.7°	36°	
36.7°			

Budapest székesfőváros házinyomdája 1932 — 8814

Grummiller Mihály

váci órás

órája kiállítva a mill.
kiáll. tört. csoptjában.

csod

Czobor Béla dr

A történelmi kiállítás.

Bpest 1898. 56 l.

Grümiller Ferenc

váci születésű és ide-
való órás és mechanikus
az általa feltalált met-
szőgép szabadalmazására
tanúságlevelet, majd
1826-ban a szabadalom-
ra kölcsönt kért a vá-
rostól. A városi tanács
azonban a kérelmet elu-
tasította.

Duray 2/3, 44. l.

99

levő kesőbb felirat alap-
ján 1776 ban Szőllősy
Terenc birta.

IRODALOM

– Mihalik: Emlékek a
Thököly-Rakóczi korból.
193 old. 2 ábra. (Muzeus
könyvt. Ért.) IV. Köt.

JEGYZET

Lapjaik

Grumiller Mihály

órás Vác.

1797-ben egy szak-
mabeli peres ügyben
mint szakértő szerepelt.

Duray. 99. l.

HELYSÉG

BALOGD.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

1 Címeres e

KOR

XV. n

ŐRZÉSI HELYISÉG

R. k. templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Címer a pentaphrázon.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Grunmüller János

Mihály

vaci órás

Óra

M. Nemzeti Museum

Ismt

KASSA

Zöldi-ház

RMV 12, 104 l.

Gruebmüller János

Mihály (Ján Michal)

váci órásmester

(hodinár vo Vacove [Vác?]

a XIX. sz. elején - helyes!

Egy díszes órája az alábbi

muzeumban.

Kat Bratislavy

288. l.

Grumiller János

orás Vác

Pritz. 54. l

Grümüller

órás, csillagászati
inga-órái révén is-
mert

Schams: Pesth

284. l.

…olás

…olna javítása körül végzett

…iadások:

…r.	31·20 Ó
…a	160·00
	40·00
…ó	79·46
	14·31
…nok,	15·20
	3·60
…a	6·00
	9·60
…ozása	422·40
…	32·23
Összes	[illegible]

Grubmüller Johann

Michael

vači órás.

l.

Vači Mur. Lajstr.

169. l.

Grünmiller János dúkáz

órás Vác

XIX. n. elége

lásd

Vaflő Ernst gyűjt

108. l.

NYOMTATVÁNY

úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Grumieller János Mihály

váci órás

1251. ÁLLÓÓRA, aranyozott bronztokkal; festett zománcú számlapján tájkép (Vác?) és a készítő felirata: Johan Michael Grumieller in Waytzen. XIX. század eleje 60.–

Árverési Közlöny

1939. jan. 1. rk. 17.

Ernst Museum anyagának aukciója.

ILLUSZTRÁCIÓK

Felajánlott havi összeg :

Havi jövedelem :

Személyi adataim: Vallás :

Név: .....

Születési hely és idő: .....

Családi állapot, gyermekek száma, ebből eltartott: .....

Apa neve és vallása: .....

Anya neve és vallása: .....

Feleség neve és vallása: .....

Feleség esetleges állása és munkaadója: .....

.....

Grümiller, Johan Michael

váci órás XIX. 7

l.

Va Hö Ernst gyűjt

108. l.

MDK

Grundböck István, ép.
Szül. Székesfehérvár, 1855-ben

Oklev. kelte: 1899
" száma: 1648

A m.kir. József Müegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig.
EI-M .17.1. 1931 jan. 15.

MDK

ifj. Grundböck István, ép.

Szül. Szabadka, 1883-ban

Oklev. kelte: 1905
" száma: 3429

A m. kir. József Műegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig.
ÉI-ÉM .17.1. 1931 jan. 15.

Grundemann [, festő] Mok.

Az Esterházy herceg egykori udvari festője. Ő kénitette a fertődi kastély díszterméneh mennyezet freskóját. Ez most újabb restaurálásra szorul.

–: Röviden 6. l.

Népszabadság, bp. 1961. jan. 5.

Grundemann festő M.D.K.

Köremüködött a fertődi kastély építésnél

Ferenczy Károly: Adatok a fertődi kastély értékeléséhez

Műemlékvédelem 1961. / V./ 4. sz. 229.l.

Johann Basilius Grunolemann

a fertődi Esterházy kastély emeleti

szalonjának freskóit festette. 43. sz.

reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,

Budapest, 1970.

96 P

Grundig Ede

kőrajzoló

L.

Szwarcz - Szentiványi

604. l.

8.

T. 2882.

igetről (Von der Margarethen-
dőt, mely előtt a gőzhajó ha-
város koronás czimere, A gyógy-
), a Nőuszoda kivülről (Damen
a Török fürdők (Türkenbader),
res), a Férfi uszoda (Herrnschwim-
-Schwimschule Ineres) és a Lu-
sbaad aus) a CSÁSZÁRFORDÓ hom-
ta

ÁN
[redacted] in OFEN

tulajdona.

5 cm.

Gründig

l.

LykaMagyműI300-50

296 l.

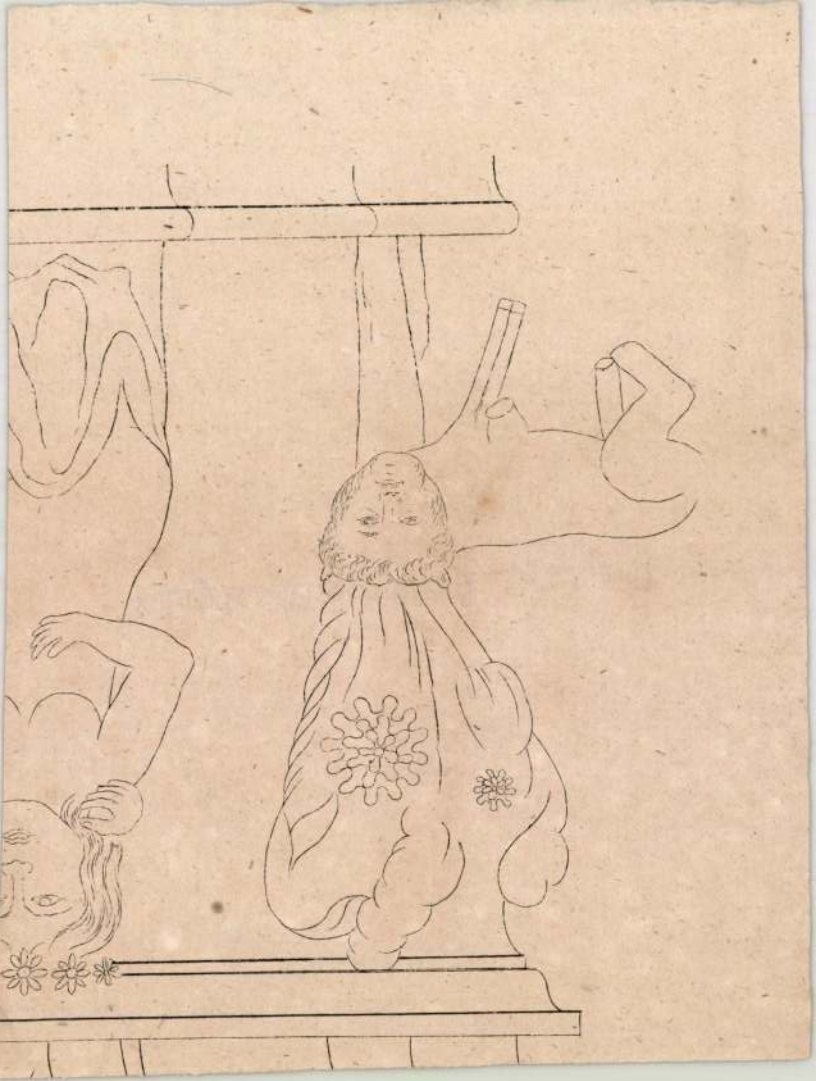

GRUNDIG EDE kolozsvári kőrajzoló az 1840-es években.
Bibl.: Sz-Szi. Lex. 608. l. —

Grundig Ede

Wasyrlito 95. l.

KARL W. HIERSEMANN

BUCHHÄNDLER

Müemlekek Orzagos Bizottsag
z.Hd.Herrn Dr. Otto S z ö n
Budapest/Ungarn.
-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-
VI.Arena-ut.41

frei.

GESCHÄFTSZEIT 7³⁰ UHR BIS 17 UHR · SONNABENDS

MEIN ZEICHEN **IH**

Kaa/Sch.

Sehr geehrter Herr Doktor,

Unter Bezugnahme au
übermittle ich Jhnen anbei ei
Bände der Jnventarisations-We
die von Jhnen benötigten Ergä

Grundig E d e, kőrajzoló. Az 1840-es években Kolozsvárt a lyceum kőnyomdájában működött. Tőle való Kraszna megye térképe, melyet 1846-ban Andrási megyei mérnök rajza után metszett kőre.

Szilágyi István: Adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. *Tört. Tár.* 1880. 161. l.

Ø

Grundböck István

épitész

szül. 1855. Székesfehérvár

Zürich és München okl. 1899

Kismarty Lechner Jenő

rózsére

1955. nov. 23

Grundböck István

építész

Szül: Székesfehérvár 1855

Oklevelet nyert: 1899

Nérjegyzmúegyetem 8.0

barátai vagyunk

kiváló tisztelettel

Kovács Miklós

Grundböck István ö/j

szül. 1883. Szabadka

Bpesti mnegy. okl. 1905.

Kismarty Lechner Jenő
közle.

1955. nov. 23.

ifj. Grundböck István
ép. tész

Kül: Kabadku 1883
Klevelet nyert: 1905

Nérjegyzműegyetem 8. C.

Miklós

.

tér 7

Táv. cím.	Tel.	Üzleti órák.	Folyószámla.
Kovács	Aut. 833-95	18-6 óráig	Győri
Győr			Takarékpénztár
I. Lenke-tér 7.			

3. V 16. Levelünk jele: R. H. Kelet: 1933.

ínykérés junius 19.

árúkat megkaptam. Azonban a küldött

g a mintának mivel túl lugos s ezért

Grundböck Béla
építén

~ és ifi Dávid Károly, Körmendy Nándor terve az OTI Balesetkórház (1940)

A magyarországi műv. tört. I. 494.
Corvina 1971.

Grundböck Béla, mérnök M.D.K.

tervei szerint felépült maratsugeti „Magda"-forrás ivócsarnokát ismerteti a lap egy fényképpel.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

jul. 15. sz. 4. old.

MDK

Grundböck Béla

építén

építette 1937 ben a Margit-
szigeten a Magda gyógyfovrás
ivócsarnokát.

Dersény - Szivós: Margitsz. 243

M.D.K.

Grunböck István (zentai) építén

hajtja végre a zentai gőz fürdő átalakítási munkálatait.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

jul. 24. sz. 2. old.

Grunböck István

M.D.K.

(zentai) építész

terve a zentai fürdőre kiírt pályázaton első és (második) díjat és megbízást nyert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVI. évf.

febr. 25 sz. 4. old.

-1- M.D.K.

ifj. G. [illegible]eböck István, építész

nyert megbízást a nagbányai uj pósta- és távirda épület megtervezésére, melyhez a város felajánlotta Hid-utcai emeletes bérházát. [Kulturtörténeti kuriózumból leírom a közlemény bevezető szavait: „A jelenlegi pósta és távirdahelyiség Nagbányán olyan nedves és sötét, hogy a tisztviselők állandóan megbetegszenek.-/.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

febr. 19. sz. 13 old.

ifj. Grundböck István, építész M.D.K.

... szenek, a hőrönség részére szolgáló helyiség pedig olyan szűk és sötét, hogy a pénz feladására elhüldött cselédek vagy gyermekek nap-nap után kifosztva és meglopva térnek haza, aki a szoba padlóján levő bynhakat nem ismeri, ott elvágódik.."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

febr. 19. sz. 13. old.

M. P. U.

GRUNDMANN, U. Jestő

Fertőd (Győr Sopron m.) v. Esterházy kastély díszterem tallhelyei (1764-66)

Gerő László: Magyar építészet haladó hagyományai Bu. 1951. 34. l.

MDK

Grundemann

Eszterházy udvari festője

a diszterem mennyezet freskója: Apolló napisten kocsijával és az Éj és Nap megszemélyesitője.
32.o.
Repr.: Részlet a diszterem mennyezet freskójából.

32.o. 29. kép.

Sallay Marianna: A fertődi Eszterházy-kastély.
Bp. 1959.

M.D.K.

Gründler ács mester

374
1823-ban tatarozáskor zsindelyezésért XXX forintot kapott.44.o.

Petrovicg Ede: Adatok a Kaptalan u.2.sz.ház történetéhez. 31.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve.XXX 1956.Pécs,1956

Grundmann Basilius, festö

Müggyüjtő 1928. 246-48.

MK

Grundmann Basilius

1779 nov. 19-én leégett az eszterházi szinház. Dec. 18-án Michael Stöger tervei alapján az uj szinház alapkőletétetele. Haunold tervei csak 1780 jan. 26-ra készültek el. Ha Stöger át is vett valamit Haunold terveiből, ő a szinház építője. Tervezője. Kivitelező Paul Guba épitőmester. A díszkapuk kőfaragója Balthasar Emerich, a homlokzat puttocsoportját Johann Heinrich Schroth készitette. A szinház belsejének festői munkáit Bazalius /igy!/ Grundmann vezette.

Horányi Mátyás: Eszterházyi vigasságok. Bp. 1959.

126.l.

M. D. K.

GRUNDMANN Basil

1726 - 1798

Garous XVIII. Jf. 99, 221, 268. l.

Grundmann [ ], Kstő

L: Markó Károly

– Hčti ojánlat.

4.

Új Tükör, B p. 1986 febr. 9.

XXIII/6

448. Basil Grundmann.

Elt Bécsben a XVIII. században.

Pg. 171

48

A tavasz.

A középtérben a zöldelő fák között két ház és egy ól van, a melyek felé utak vezetnek. Az előtérben az igen szélesút menten buzaföldek terülnek el és a zöld táblákon túl férfi s nő halad beszélgetve. Az előbbi a házak felé mutat s az utóbbi hátán puttont visz. Jobbra az úton ~~egy~~ magánosan haladó férfi ~~közi le figyelmünket, ki~~ a házak felé siet. A háttér domtos vidék és az égbolt felhős.

Fa, méretei 15·5 : 21·5 cm.

Rycker János László ajándéka.

~~B~~

Grundmann Basil

Ry 170

49

449. Basil Grundmann

Élt Bécsben a XVIII. század második felében.

A nyár.

A kép tenger-partos tüntet fel, ~~midőn a tenger~~ hullámzó ~~zik. A~~ tengeren ~~előt~~ négy hollandi hadi hajó közi le figyelmünket teljesen és részben kifeszitett vitorlákkal. A hadi hajókon innen, a melyeknek egyikéhez a hullámok épen oda csapódnak, egy csolnak iparkodik a hajók felé. Benne tizenegyen vannak, kik részint beszélgetnek, részint ~~pedig~~ a hadihajók felé mutatnak. Egyikök pedig a hajó orrán áll. A háttérben még két vitorlásnak körvonalai vehetők ki, ~~a~~ az előtérben a sziklán jelző árbocz van, ~~míg~~ és a paszton ös halász lát dolga után. Az egyik hálót hún ~~[illegible]~~ maga után, ketten beszélgetnek, ~~[illegible]~~ a ~~[illegible]~~ negyedik hátra mutat s az ösödik bosjára támaszkodva a széllel kind. Az égbolt felhős.

Fa, méretei 15·5 : 21·5 cm.
Pyrker János László ajándéka.

Grundmann Basil

446. Basil Grundmann.

Élt a XVIII. század második felében Bécsben.

Az ősz.

Ekép folyótól átszelt vidéket ábrázol, ~~[illegible]~~ a leveleiket répben
már elhullatott fák között házakkal, a melyeknek egyikében, a
pitvar ajtajánál, asszony áll és néz a part felé. Az előtérben
dobogó van, mely néhány ~~[illegible]~~, a nádon innen, csolnak körött ki. Ben-
ne két férfit látunk. Az egyik bosjára támaszkodva néz, s a
másik lehajolva dolgozik. Kissé odább egy kiszáradt s ex már meg-
lehetősen korhadt fűzfán túl, de a korlát közelében, a hol
a folyó kanyarodik, dereglye bukkan elő holmikkal megrak-
va. A ~~[illegible]~~ kormányos állva végzi dolgát, társa pedig ül. A
háttér sík ~~[illegible]~~ terület és az égbolt felhős.

Fa, meretei 15·5 : 22 cm.
Pyrker János Lapló ajándéka.

48.

Ry 173

Dy 172

47

445. Basil Grundmann.

Élt a XVIII. század második felében Bécsben.

A-tél.

A hótól bontott ivdéket folyó szeli, a melyen korlátos fahid veret át. A hidon négy alakot látunk. Az egyik a hidra jön, a másik arról távozik, kettő pedig középütt halad ~~bal felé~~ s az egyiknél hosszú bot van. A sziklák közt ~~elhaladó~~ folyó be- ~~van~~ fagyott s rajta egy férfi ~~halad~~ megy. Az előtérben jobbra a talp-fákon ~~egy~~ napszámos dolgozik s a parton álló nő nézi öt. A háttérben a falú házai tűnnek fel és az előre kanyarodó úton földmíves közeledik ösnedugott kezekkel. Az égbolt felhős.

Fa, méretei 16·5 : 23·5 cm.

Pyrker János László ajándéka.

dem 14., der Fuss aus dem XV. Jahrhundert, während das Wappen im Jahre 1607 verfertigt wurde. Alles ist ungarische Arbeit. Das Auge des Kunstkenners vermag sich an all den Herrlichkeiten kaum satt zu sehen. Da prangen drei Büffelhornprunkgefässe mit Greifenklauen, in vergoldetes Silber eingefasst; dort sieht man zwei Kannen aus dem Anfang des XV. Jhd., Geschenke des deutschen Ritterordens an Kaiser und König Sigismund, der die Prachtobjekte seinerseits an den Fürstprimas Georg Pálóczy verschenkte. Eine der Kannen ist ungarische Arbeit und befand sich im Besitze von Matthias Corvinus. Das vielleicht prunkvollste Goldschmiedekunstwerk der Welt ist aber der Kalvarienberg des Königs Matthias Hunyadi. Man sieht u. a. ein 72 Zentimeter hohes Standkreuz aus purem Golde, mit staunenswerter Plastik, Architektur und überreichem Schmelzwerk. Zahlreiche Perlen und Edelsteine vollenden die Pracht. Der gothische Oberteil ist um 1430 in Ungarn entstanden, der untere Teil ist um 1480 in Florenz auf Bestellung des Königs Matthias im Renaissancestil angefertigt worden. Der Meister ist unbekannt. Der Fürstprimas Hippolit von Este (1487—97) bestellte das apostolische Vortragkreuz bei Francesco Francia. Eine Spezialität der ungarischen Goldschmide war die Umrahmung der Schmelzfelder mit Goldfäden. Diese Technik kann an den gothischen Kelchen des Benedikt Suky (1440), Dionysius Széchy (1440—65) und Szakolca (XV. Jhd.) beobachtet werden.

Eine eingehende Besichtigung der Schatzkammer erfordert geraume Zeit, und auch dann muss man sich nur auf die Hauptstücke beschränken. Prächtige Spätrenaissancewerke sind der goldene Kelch und das sogenannte königliche Pacificale von Georg Szelepcsényi mit wunderbaren Schmelzbildern. Aus der Barockzeit verdient ein Kelch nebst Tasse und zwei Kännchen von J. J. Vogelhund (Augsburg, 1715) sowie der mit Granaten und gemalten Emailbildern reich belegte Khüenberg-Kelch aus Salzburg besondere Erwähnung. In dieser Gruppe befindet sich auch ein Kelch, den Maria Theresia dem Fürsten E. Esterházy zum Geschenk machte.

Unter den Kirchenparamenten findet man zwölf Kaseln und einen Vespermantel aus dem 15. Jhd. aus venezianischem und florentinischem Samt oder Brokat gefertigt, mit zumeist reliefartigen reichen Stickereien und Perlenbelag. Die Stickerei ist grösstenteils ungarische Arbeit. Ausserordentlich schön ist die Kasel des Thomas Bakócz (1510). Die Krönungs-Kasel, die reich mit Perlen besetzt ist, stammt aus dem 17. Jhd. Auch die brabantischen Spitzen aus dem 16. Jhd. dürfen nicht unerwähnt bleiben. Eine Vitrine in einer Fensternische enthält das Pontificale des Nikolaus Oláh (1543) sowie das Agramer Messbuch (1511).

In der Basilika bildet die Renaissancekapelle des Thomas Bakócz eine besondere Sehenswürdigkeit. In ihr findet man ein hölzernes Grab Christi aus dem 15. Jhd. (ungarische Arbeit), sowie ein Grabdenkmal vom Schüler Casanovas Giuseppe Pisani von Modena, die Krypta in aegyptischem Stil. Schliesslich sei hier noch eine Statue Stefans des Heiligen von Stefan Ferenczy (1838) hervorgehoben.

Sehr malerisch liegt am Donaufer das erzbischöfliche Palais, in dem sich das Christliche Museum befindet. Da fallen dem Besucher die Kunstsammlungen des Fürstprimas Johann Simor († 1891), des Bischofs von Nagyvárad Arnold Ipoly († 1886), der Herzogin San Marco, geb. Gräfin Mileva v. Nákó († 1921) und des im vorigen Jahre verblichenen Kardinal-Fürstprimas Dr.

Johann Csernoch ins Auge. Im ersten Saale fesseln ausserdem ungarische Bilder des Mittelalters. Der Altar des Thomas von Kolozsvár ist ein Meisterwerk seiner Art. Im zweiten Saale sind die italienischen Meister des 14. bis 17. Jhd. untergebracht. Johann Simor kaufte 1870 die Bertinelli-Sammlung an. Im dritten Saale begegnen wir Schöpfungen der deutschen und niederländischen Renaissance, ferner flämischen, deutschen und österreichischen Barockbildern. Flämische Gobelins und venezianische Spitzen wetteifern miteinander an Feinheit der Ausführung. In den folgenden acht Sälen bietet sich eine Fülle des mannigfaltigsten wertvollen Materials dem Beschauer dar. Japanisches und chinesisches Porzellan, Fayencevasen aus Delft, Glas- und Elfenbeinarbeiten, eine Dosen- und Uhrensammlung, Nippsachen, Holzplastiken, Teppiche, Münzen und Plaketten, ungarische Keramik und Stickerei: all dies ist nur ein Bruchteil der reichhaltigen Sammlungen. Auch alte Kachelöfen, Reliefs, Statuen, Wachsfiguren, archäologische Funde usw. verdienen vollstes Interesse. Im Hofe endlich sieht man römische Grabdenkmäler, Idole und Altäre, Siegesdenkmäler der Feldherren, Sarkophage und Baureste des mittelalterlichen Domes.

Eszterháza

Irta: *Csányi Károly.*

Vidéki kastélyaink legkiválóbbja, az a nagy U-alakú épület, amelyet Esterházy Miklós herceg, akit kora a »pompás« melléknévvel tisztelt meg, emelt Eszterházán a XVIII. század második felében. Az Esterházy-család gazdagságának megalapítója Esterházy Ferenc pozsonyi alispán volt (a XVI. században), aki anyja, Bessenyei Ilona öröksége révén használta először a galánthai előnevet. Felesége Illésházy Zsófia 1567-től 1590-ig tizenhárom gyermekkel ajándékozta meg. A tizedik gyermek, Miklós, a család páratlan gazdagságának tulajdonképpeni megalapítója, 1582-ben született és 1625-ben Magyarország nádora lett. Mint ilyen, kapta Borostyánkő, Kabold, Kőszeg, Szarvkő, Kismarton és Fraknó várakat a hozzájuk tartozó birtokkal együtt és II. Ferdinánd 1626-ban a fraknói grófi rangra emelte. Fia Pál (1635—1712) a kiváló katona, 1681-től az ország nádora, 1687-ben I. Lipót királytól a hercegi címet nyerte. A hercegi címet viselő Pálnak unokája volt Esterházy Miklós herceg, a kastély építője.

Az építési hajlam mindenkor a család kiváló tulajdonságai közé tartozott. Ez nyilatkozik meg kiváltképpen Miklós hercegben, aki 1764-ben meglátogatván Versaillest, elhatározta, hogy ahhoz hasonló kastélyt építtet. Elhatározását mihamarább tett követte, mert a kastély és a hozzátartozó francia park már 1766-ban készen állott. Azon a mocsaras területen régebben egy szerényebb vadászkastély emelkedett. Építője a kastélyt Eszterházának nevezte el.

De vajjon ki volt a tervezője és építője e pompás kastélynak? 1794-ben Pozsonyban jelent meg a »*Beschreibung des Hochfürstlichen Schlosses Eszterház im Königreiche Ungarn*« című nyolc rézmetszetes táblával díszített könyv, a szerző megnevezése nélkül. Ez a kastélynak és a többi épületnek leírását adja, de keletkezésének körülményeit nem említi és nem mondja meg közvetlenül

A Műgyűjtő 1928. 8-9 f.

termül szolgált és a remetelak (Eremitage). A parkot tavas szökőkutak, vizesések és szobrok díszítették. Ezek jórésze azonban elpusztult.

A XVIII. században fényes ünnepségek színhelye volt Eszterháza. Ebben az időben Rohan herceg, a francia követ, 1772-ben, Mária Terézia királyné és a főhercegek látogatták meg Eszterházát. Esterházy Antal herceget 1791-ben itt avatták soproni főispáni méltóságába, Sándor Lipót főherceg nádor, Károly és Ferenc főhercegek, az ország prímása és sok más előkelőség jelenlétében. Ezek az ünnepségek 340.000 forintba kerültek.

A XIX. század elején a park pusztulásnak, a kastély is hanyatlásnak indult. Bubics Zsigmond püspök, a család zárgondnoka a mult század végén művészi ízléssel helyreállította a romlásnak indult épületet. Ma az ifjú Esterházy Pál herceg kedvelt tartózkodási helye és egyszersmind a magyarországi hercegi birtokok igazgatóságának székhelye a pompás berendezésű palota.

Eszterház

Von *Karl Csányi*

Das hervorragendste unserer Provinzschlösser ist jenes grosse U-förmige Gebäude, das Fürst Nikolaus *Esterházy*, den sein Zeitalter mit dem Beinamen »der Prächtige« ausgezeichnet hat, in der zweiten Hälfte des 18. Jhd. errichten liess. Die Baulust gehörte von jeher zu den hervorstehenden Eigenschaften der Familie. Sie fand vor allem im Fürsten Nikolaus ihre Verkörperung, der nach einem Besuche Versailles, im Jahre 1764 den Entschluss fasste, ein ähnliches Schloss zu erbauen. Doch wer war wohl der Entwerfer und Erbauer des prachtvollen Schlosses ? Aus den Signierungen von Kupferstichen, die in einer 1794 in Pressburg erschienenen »Beschreibung des Hochfürstlichen Schlosses Eszterház im Königreiche Ungarn« enthalten sind, kann darauf gefolgert werden, dass *Jacoby* der Erbauer des Schlosses war. Von den mitwirkenden Künstlern kennen wir nur einen Maler namens Basilius *Grundmann*, der das Deckengemälde im grossen Saale des Stockwerkes, »Apollo auf seinem Triumphwagen« gemalt hat.

Das hufeisenförmige zweistöckige Gebäude umfasst mit seinem Mittelteil und den beiden Flügeln einen länglichen viereckigen Zierhof, in dessen Mitte sich ein statuengeschmücktes Wasserbecken befindet. Das ganze Schloss enthält 126 Zimmer. An seine beiden Flanken gliederten sich der ehemals als Gemäldegalerie (heute bildet diese das Grundmaterial des Budapester Museums der Schönen Künste) dienende Flügel und der Wintergarten. Im Park des Schlosses standen verstreut : das Opernhaus, dessen Kapellmeister Josef *Haydn* war (1760—90), das Marionettentheater, die Sonnen-, Diana-, Fortuna- und Venus-Tempel, das chinesische Haus (alias Bagatelle), das als Tanzraum diente und die Eremitage. Den Park schmückten Teiche mit Springbrunnen, Wasserfälle und Bildhauerwerke, die jedoch grösstenteils schon zugrundegegangen sind.

Im 18. Jhd. war Eszterház der Schauplatz glänzender Festlichkeiten. In dieser Epoche besuchten Herzog *Rohan*, der französische Gesandte, 1772 Königin *Maria Theresia* und die Erzherzoge das Schloss. Zu Beginn des 19. Jhd. setzte der Verfall sowohl des Parkes als des Schlosses ein. Bischof Siegmund *Bubics*, der Kurator der Familie, liess Ende des verflossenen Jahrhunderts mit künstlerischem Geschmack das verwahrloste Gebäude wiederherstellen.

(a szövegben) az építész nevét. A metszetek aláírásából arra következtethetünk, hogy *Jacoby* volt a kastély építője és egyúttal a könyv szerzője is, aki bizonyára szerénységből elhallgatta nevét.

A közreműködő művészek és mesteremberek, szobrászok, festők stb. nevét sem tudjuk. Pohl *Josef Haydn*-ról írott könyvéhez adatokat keresve, átkutatta a levéltár okmányait, mégis csak egy művész nevét említi, *Grundmann* Basilius festőét, aki az emeleti nagyterem mennyezetképét (»Apollo diadalkocsiján«) festette.

A patkóalakú kétemeletes épület középrészével és két szárnyával, hosszúkás négyszögű díszudvart fog közre, közepén szobordíszes vízmedence van. A negyedik oldalt pillérek közé fogott hármas, finom rokokó díszű, kovácsolt vaskapuzat zárja le.

Az épület kiemelkedő középrészének első emeletéhez pompás vasráccsal, puttókkal és lámpásokkal díszített pilléreken és oszlopokon nyugvó szabad lépcső vezet. A homlokzatokat két emeletet átfogó falpillérek tagozzák, a közbeeső ablakok szemöldökét rokokóba hajló plasztikus dísz élénkíti. A földszint középrészét a pilléreken nyugvó előtér és a Sala terrena foglalja el. Ezekből nyílnak a földszinti termek. Közöttük vagy belső díszítés, vagy pedig bútorzata révén kiválik a Louis XV. bútorzatú fogadószoba, a következő hálószoba Louis XVI. kályhával és egy du Paquier korabeli porcellánfeszülettel; tőle jobbra elterülő fogadószoba Watteau-modorú festményekkel (benne oszloposlábú ezüst asztal, rokokó fajánszkályha és a sarokban berakott díszű Louis XVI. írószekrény), a tanácskozó termül szolgáló Louis XVI. bútorzatú szobában a falakon németalföldi modorú kocsmajelenetek láthatók (rokokókályha, nehéz Louis XVI. bronzveretes butorzat és egy Roentgen-modoru íróasztal). A Watteau-médaillonos szobában kínai modorú holland lakk női íróasztal áll. Az építtető Miklós herceg hálószobája pompás hatású, kanapészerű ágyával, felette zománcos óra; Louis XVI. kályha és fehér-arany falborítás egészíti ki a bútorzatot. A lakkborítású szobában lakkfestésű kínai ülő és álló porcellánalakok jól hatnak az adott környezetben.

Az első emeleten a kastély középrészét elfoglaló és két emeleten áthaladó nagyterem szép térhatásával lep meg. Mennyezetét és oldalfalait Basilius *Grundmann* nagyméretű olajfestményei díszítik. Ez a weimari születű (1726) festő Chr. W. E. Dietrich tanítványa volt Drezdában. Meller szerint 1762-ben Esterházy Miklós herceg udvari festője lett. (A négy évszakot ábrázoló festménye a Szépművészeti Múzeumban van.) 1792-ben nyugalomba vonult és 1798-ban halt meg Eszterházán. Ehhez a teremhez csatlakozik a vadászjelenetekkel díszített szoba. A gobelinburkolatú hálószoba Mária Teréziát látta vendégül. A piros damasztos hálószobában gazdag berakású bronzveretes íróasztal köti le figyelmünket. Említésreméltó a Gobelin-terem, melynek falait a F. V. D. BORCHT (Jean Francois B. 1727—61.) jelzésű csatajelenetes, a XVIII. század első feléből származó brüsszeli faliszőnyegek borítják. Az ovális alaprajzú kápolna két emeleten megy át. Kupoláján a Magyarország védasszonya előtt térdelő Szent István, a főoltáron Szent Antal alakja van ábrázolva. Az egész kastély 126 szobát foglal magában. Két oldalához az egykor képtárul (ma a budapesti Szépművészeti Múzeum alapanyaga) szolgáló szárny és a télikert csatlakozott.

A kastély parkjában szétszórva állottak: az operaház, melynek Haydn József volt a karmestere (1760—90.), a marionette-színház, a Nap-, Diana-, Fortuna- és Vénusz-templomai, a kínai ház (máskép Bagatelle), amely tánc-

GRUNDMANN, *Basil*, festő és rézkarcoló, * 1726, † Eszterháza 1798. Dietrich tanítványa, majd Liechtenstein herceg, végül Eszterházy Miklós herceg udvari festője (1762, 1796-ban nyugdíjazva). Az Eszterházy kastélyban a földszinti és emeleti díszteremet festette ki freskókkal, ugyanitt több apróbb tájképe, amelyekből négy a budapesti Szépművészeti Múzeumba került. — Irodalom: *Meller*, Az Eszterházy-képtár története (Budapest, 1915).

K. g. I. 42 l

neghalt 1332. ben.)

...tó és szem be néz hajá, szemöldöka-
...lt jobb kerében kerekitőkést (kneipeor) tart; fejét dicsfény,
fehér kendő vetett. Fülkeje
és fölülmegoldalt mozaik-csikok képeznek
...a hajlóán levágva s a három egyenes oldal
... c/m.
...08 frt.

...01. *)

Grundmann Karl

festő

Haydn József zeneszerző arcképe, olajfestmény

1768 körül, festette az Esterházy hercegi család tulajdonában Kismartonban.

Repr.

Geiringer, Dr Karl

Joseph Haydn.

Leipzig, 1932. 44. l.

Exp. 19....

43.612. — K. M

Grundmann Varul

festö

Gentmüenel

214. l.

A helyszínen járva ad

tóságoknak, hogy a vasigénylé

történtéről Méltóságodat ért

Fogadja, Méltóságos Elnö

teletének nyilvánitását.

Kolozsvár, 1943. Szepteemb

Vásárhelyi János

püspök, elnök.

Grundmann Varul

Festő

Falképe Esterházán

wód

Gerecze Falképek

521. h.

Pollitzer Albert VIII. 32.

Grundmann Basi-
lius

Eletrajza

Meller S. Esterházy
képtár tört. XXXI. l.
XXXII. l.
XXXV. l

Grundmann Basil

Lárd oko

Meller S. Az Es-
terházy kejtár
tort
Bp. 1915.
XXXI. l.-

BELVÁROSI VÁSZONÁRU R. T.

BUDAPEST, IV., KAMMERMAYER KÁROLY-U. 10. (Ev. templom épület)

Óriási választék és raktár lenvásznak és pamutárukban

Speciális fehéráru-üzlet ═══ Nagyban és kicsinyben

Telefon: 125—22 **Postatakarékpénztári csekkszámla 29766** **Telefon: 125—22**

Nagys.

Dr. Szentiványi Gy

Köszönettel nyugt

mely összeget nagybecsü s

Egyben bátrak va

miután nagybecsü számlá

tesz ki, hogy az esedékes

miután így a számla kiegy

hitelt nyujtani nem áll m

Kívánságára csa

ismétlése mellett

Grundmann Baril

Festo-

l.

Művészi Ipar

1894. 170 1 -

Grundmann

festi

XVIII. sz. Esterhaza

vrá

=

Papp Viktor. Beethoven

és a magyarok. Bpest

1927. 58. l.

1335. TALPAS SÓTARTÓ. Porcellán, festett virágdísszel. Herend . . . . 4.—
1336. TÁNYÉR. Porcellán, áttört szegéllyel. Bécs, 1833. (Csorba) . . . . . 4.—
1337. VÁZA FEDŐVEL. Porcellán. festett

2 mustártartó, 2 sótartó, 16 különféle tál, 24 mély-, 48 lapos- és 23 csemegetányér) . . . . . 600.—

1257. TÁL. Kék üveg. 1850 körül . . . 8.—

1258. DÍSZVÁZA. Porcellán, alakos és festett díszítéssel. Capo di Monte . . . 120.—

1259. CUKORTARTÓ FEDŐVEL. Fehérzománcú porcellán. Berlin . . . 12.—

1260. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, festett díszítéssel. „Gesundheit und Zufriedenheit" felírással. Cseh, XIX. század közepe . . . . . 8.—

1261. TALPAS CUKORTARTÓ FEDŐVEL. Szögletesen csiszolt zöld üveg, festett dísszel. (Kissé csorba) . . . . . 12.—

1262. KÉTSZEMÉLYES KÁVÉSKÉSZLET. Porcellán, festett díszítéssel. Bécsi jellel. (2 kanna, cukortartó fedővel, 2 csésze aljjal és tálca) . . . . . 100.—

1263. VÁZA FEDŐVEL. Porcellán, kékkel festett dísszel. Rosenthal. (Repedt) . 24.—

1264. POHÁR. Pirossal színezett üveg, festett magyar címerrel. 1840 körül . . 18.—

1265. FÜLESPOHÁR. Kék üveg, köszörült és ezüsttel fedett tájképpel. 1840 körül . . . . . 15.—

1266. CSÓNAKÁZÓ JAPÁNI NŐ. Színes porcelláncsoport . . . . . 270.—

1267. POHÁR, ALACSONY TALPPAL. Pirossal színezett üveg, köszörült vadászjelenettel . . . . . 18.—

Baril

Grundmann ~~Vazul~~

festő

L.

Szendrey - Szentiványi

606 g. l.

Életrajza: Meller

Simon: Az Esterházy

Kapitan tört. - Bpest 1915.

Éber lex. II. kiadás.

T. 4309.

n balra Budát a Gellérthegytől egé-
ig Pestet látjuk az alsó Dunasor-
rtokat, melynek mentén bárkák és
ró-kelők élénkitik s a hajóhid
ata:

EST.

: 21.1 cm.

.

Grundmann Varul

festö

l.

Thirfelsödunántúl

102. l -

Romai bronzfibula VI. 275

Grundmann V a z u l, festő. A XVIII. század első felében Szászországban született s Dietrich C. W. E. tanítványa volt. 1765 körül Bécsben élt s a Lichtenstein család szolgálatában állott. Utóbb Esterházy Miklós herczeg udvari festője s az Esterházy-képtár őre lett. Az 1780-as években G. készítette azt a falfestményt, mely Esterháza kastély díszterménének mennyezetét foglalja el, s mely bágyadtan világos színekkel Apollót, a napistent, négyes fogaton ábrázolja. A négy évszakot ábrázoló képei az Országos Képtárból kerültek a Szépművészeti Múzeumba.

Beschreibung des hochfürstlichen Schlosses Esterhäss im Königreiche Ungern. Pressburg, 1784. 29—30. l. — *Ernst Lajos:* A magyar történeti festészet. Budapest, 1910. 26. l. — *Nagler, G. K.:* Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1837. V. 408. l. — *Pasteiner Gyula:* Esterháza kastély. *Művészi Ipar.* 1894. 170. l. — *U. az:* XVIII. századbeli falfestmények Magyarországban. *Akad. Ért.* 1896. 199—200. l. — *Pulszky Károly:* Országos Képtár. A képgyűjtemény leíró lajstroma. Budapest, 1888. 91, 92. l.

Grundmann Johann

Basil

festő 1726-1798

életrajz

l.

MelEstKépt

XXXI,

XXXII. l.

XXXV. l.

is lásd a

névmutatót is

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

DOBYASCHOFSKY, FRANZ JOSEPH
(osztrák festő, 1818—1867)

Madonna szentekkel

Vászon, olaj, 150×114 cm.
Jelezve lent balra: Dobyaschofsky Franz, 1838.
Simor prímás vette a művész hagyatékából.

Dankó József: Dobyaschofsky Xav. Ferenc. Esztergom, 1872., 15. l. — —ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 770. l. — Maszlaghy II., 186. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Esztergom vármegye ... Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 249. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Szent József a kis Jézussal

Vászon, olaj, 87×47 cm.
Jelezve lent jobbra: Fr. Dobyaschofsky, 1863.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — —ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Maszlaghy II., 265. szám. — Esztergom vármegye ... Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Lepold—

Grundmann Bazil

festö

ired

Csatkai, Dr André

Joseph Haydn.
Katalog der Gedächt-
nisausstellung in
Eisenstadt 1932.
2. l.

Pozsony vára és városa az 1663-iki
erősségekkel) III. 123.
(rézmetszet)

Grundmann Basil

festo

vród

Csányi Károly: Eszter-

háza. Építő Ipar —

Építő Művenet. 1928.

148. l.

MDK

Grundmann Basilius festő (1726-1798)

Az eszterházi kastély emeleti nagyterem mennyezetképét "Apolló diadalkocsijan" festette. A terem nagyméretű olajfestményei is Grundmann Basilius festette.

Csányi Károly: Eszterháza.

Epitő Ipar - Epitő Művészet, 1928.okt.15. 148.1.

MDK

Grundmann Basilius festő (1726-1798)

Weimari születésű festő Chr.W.E.Dietrich tanitványa volt Drezdaban. 1762-ben Eszterhaza Miklós herceg udvari festője lett.
A négy évszakot abrazoló festménye a Szépm. Muz.van.

Csányi Károly: Eszterhaza.

Epitő Ipar - Epitő Művészet, 1928.okt. 15. 148.l.

Grundmann (1726-1794)
festő

M.D.K

Grundmann festette a fertődi kastély
salatoczena és a díszterem mennyezet
freskőit.

Ferenczy Károly: Álláspontok találkozása és összeütközése
Művészet, 1963. május - 11 lap

M.D.K.

G

SRUNDMANN Basil festő

Szül Weimár mellh. Eszterházán, ~~cubicu~~-

„Cubiculorum pictor"

C.W.E. Dietrich tanítványa, Drezdában,

majd 1768-tól Bécsben dolgozik

1762-től Eszterházán Esterházy Miklós udvari festője

1794-ben Eszterházán nyugdíjba vonul

Magyar XVIII. sz. 221.l.

MDK

Grundmann Basil, festő; 1726-1798
(Esterházy Miklós udvari festője.

Bevásárlás. Fémlemez

Jel.: Grundmann 1783.

Gansl Henr. aukc. 54. k. - Kiáll. 1936. nov. 22-29.

Jegyz. 11. l.

M.D.K.

Grundmann Bazil
festő

A fertődi kastélyban végzett munkák
felülvizsgálatát 1764 ben végzte.

Fenyvesy Károly: Álláspontok találkozása és összeütközése
Művészet, 1963. május – 11 lap

MDK

Grundmann Johann Basilius.
festő

Eszterházy "Cabinet Mahler"-ja, Travaglia diszletfestő is alá tartozik.

Az Eszterházy kastély számos freskóját festette. Festékszámlái tanusitják, hogy szinpadi diszleteket is festett.

Horányi Mátyás: Eszterházi vigasságok. Bp. 1959.
124.l.

Grundemann Bazil

a Fertődi Eszterházy kastély
emeleti díszteremének freskóját
(Apollo a Napszekéren) festette

Kelényi György: Kastélyok, emlékek, vallomások
Bp. Corvina 1974

113. old.

MDK

Grundemann, Johann Basilius /1726-1798/

festő

1762-ben lépett Eszterházy szolgálatába, valószínüleg ő festette a palota falképeinek legnagyobb részét.

Az ő müve a diszterem mennyezetfreskója /Repr. 29. kép/

16.o.

Sallay Mariann: A fertődi Eszterházy-kastély. Bp. 1959.

BASILIUS GRUNDEMANN, festő

Az 1780-as években.mikor a Monbijou kastélyt restaurálták,ezzel egyeidőben Grundemann a csapodi templom kifestését végezte. Munkajáról nem alkothatunk fogalmat,mivel néhány év mulva a templomot atépitették.
140.old. 21.jegyz

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása
1 0.old

Soproni Szemle, Helytört.folyóirat, XXX. 2.sz.
Sopron, 1976

BASILIUS GRUNDEMANN, festő

Inkább ügyes mesterember volt, mint művész. 1780-tól ir
inkább csak a fertődi színháznál alkalmazták, mint dísz
letfestőt és magánjellegű megbízatások kötik le. A csapo
di templom végleges kifestésével 1786-ban készült el. 14
142.old

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása
1 0.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat, XXX. 2.sz.
Sopron, 1976

BASILIUS GRUNDEMANN, festő

A csapodi templomban lévő Szt.Margit oltarképe a több szöri restaurálás után elvesztette eredeti színhatását. de ez Grundemannak egyik legértettebb alkotasa.Bár a weimari születésü,korábban rézmetszéssel is foglalkozó festő nem volt elsőrangú művész. 141.old.

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása
1 0.old

Soproni Szemle, Helytört.folyóirat, XXX. 2.sz.
Sopron, 1976

BASILIUS GRUMDEMANN, festő

1762-94-ig az Esterházyak szolgálatában. O festette a fertődi kastély díszterménék mennyezetfreskóit, a palota falképeinek túlnyomórészét. -A Szépmüv. Múzban is van néhány kisebbméretü képe. Közepes festőnek mutatjak, ra való lóban csak a "cubicolorum Pictor", azaz szobafestő szó illik. 141.old.

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása
130.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat, XXX. 2.sz.
Sopron, 1976

BASILIUS GRUNDEMANN, festő

6.sz.kép.-A csapodi templom oltarképe /Basilius Grunde
mann müve./. Fekete repr . 137.old

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása
130.old

Soproni Szemle, Helytört.folyóirat, XXX. 2.sz
Sopron, 1976

BASILIUS GRUMDMANN, festő

A fertődi kastély elsőemeleti díszterménék mennyezet freskója minden bizonnyal Grundemanntól származik. /Paradesaal/. 141.old. 24.jegyz

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása
130.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat, XXX. 2.sz
Sopron, 1976

BASILIUS GRUNDEMANN, festő

A Monbijou kastély freskóinak helyreállitása 1793-ban történt meg. Ezt azonban nem a már kiöregedett Grundemann, a herceg udvari festője végezte, de FRIEDrich Rode végezte. 1793-ban. 140.old.

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendazer kialakulása 130.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat, XXX. 2.sz.
Sopron, 1976

BASILIUS GRUNDEMANN, festő

Grundemann ismét a csapodi templom plébania megbizatásainak teljesitését végzi. Ő festette a sokáig Maulbertschnek tulajdonitott Szt. Margit vértanu halalát és megdicsőülését ábrázoló oltárképet is. /6. kép/. 141. old.

Katona Imre: A Fertődi kastélyrendszer kialakulása
170. old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat, XXX. 2. sz.
Sopron, 1976

MATH. GRUSZBECK, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név: 13. Herr Math. Gruszbeck
Felvétel ideje: 1765. Xbarx 22.Xber.
Hová vették fel: Pressburg, /Pozsony/ 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Gryneus Péter Pál
fotós

A Fővárosi Pincetárlaton mutat-
ja Gryneus Péter Pál fotográfiáit.

----: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. október - 45.oldal

Lea Grundig
grafikus

M.D.K.

Munkásságából bemutatunk Pesten.

K.T.: Kulturális kapcsolataink további erősödésének esztendeje.
Magyar Nemzet, 1959. jan. 30.

5 l.

M.D.K.

Hans Grundig
festő

Műveiből Pesten bemutatnak.

K.T.: Kulturális kapcsolataink további erősödésének esztendeje

Magyar Nemzet, 1959. jan. 30. 5 l.

GRUNDIG, Hans

FÖRSTER, Ruth: Álmodozó és harcos egy személyben.: Hans Grundig életéről és munkásságáról. = Művészet, 26, 1985, 9. 55 - 59.,ill.

explicite vagy burkoltan, de viaskodik Fülep dilemmájával (amint az egyik kulcs-tanulmány 21. számú jegyzete idézi): „van-e magyar művészet... van-e ennek a művészetnek nemzeti jellege, s nemzeti jellegének egyetemessége, azaz van-e olyan művészi–formai problémája, amelyet neki és éppen neki kellett fölvetnie s megoldásán fáradnia... vagy a másutt fölvetett és egyetemessé vált problémák megoldásához hozzájárult-e sajátságos módon, úgy hogy ez a hozzájárulás a művészetek közösségére is jelentőséggel bírhat?"

A „van"-ra a legszebb példát úgylehet a „Nemzeti gondolat a XIX. század magyar építészetében" című tanulmány hozza. Alcíme már önmagában is beszédes: „Az egyetemestől a regionális stílusig". Néhány szerencsésen választott példa – főleg a Nemzeti Múzeum, a Magyar Tudományos Akadémia és az Országház – fölvillantásával mutatja meg, hogy a klasszicizmus és a neoreneszánsz egyetemes európai építészeti stílusa után hogyan tört be hozzánk a század végén, jócskán megkésve, „a nemzeti tartalmat előhívó historizálás". Jelen recenzens ugyan nem hiszi, hogy Pollack Mihály műve (s általában a klasszicista Pest és a reformkori vidéki építészet) csakugyan annyira „a nemzetinek látható jelei nélkül" való, az azonban kétségtelen, hogy múzeumaink „létrejöttükkor polgári intézmények, melyek nem csak a nemzeti, hanem az egyetemes kultúra honi, nyilvános hajlékai". Épp ezért és így korszerűek. Meglehet épp ezért (ha nem is a későbbi értelemben) „nemzetiek" is (mondjuk a debreceni Városháza vagy a szekszárdi Megyeháza). Ám nem ez a lényeg, hisz *törekedni* semmiképpen sem törekedtek rá (de hisz a

vészeti Múz
kecskeméti v
hivatkozik m
si épület fun
századok so
Ezért is válha
zadvég gazd
lésében újraé
gazgatási em
birtokviszony
tok és nagys
dasági felvira
zák foglalták
legyházán, K
méti városh
Európában e
építészeti ha
paraszti polg
nénk ezt a
mely a népit
se következ
azáltal, hogy
nem provinc
sa egy tájeg
időben, ami
elidegenede
sektől, s így
új tartalomr
és polgári fo
hagyomány

MDK

Grundler, Johannes

18 sz i sprtén, valószínűleg helyi pécsi mester. Csak írásból ismeretes

Dercs. Pogány .. Pécs

65.0

GRUNDSTEIDLI BÁBSÜTŐ MIHÁLY, bábsütő

A szombathelyi Állami Levéltárban Szombathely város közgyülési jegyzőkönyve említést tesz:
1742.április 14-én egy Grundsteidli Bábsütő nevü bábosról,aki házat ad el. 243.old.

HORVÁTH MARIA: A mézeskalácsosok kisnemtersége 242.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XXI.évf. 1967 2.szám. Szombathely, 1967

D Gruninger Lajos

Antalom.

1796.

l.

Korrespondenzblatt

1904. 39, 40. l.

92, 93. l.

E. n.

Ø

Gruner Albert

festő

Katonatiszt, Eperjesről,

1871-ben 23 éves.

lásd Fleischer Béu 47. l.

Táncok és *Arcképek*, *Kossuth*, Kodály: *Hári János szvit* stb.), karművek (Kodály *Psalmus Hungaricus*-a, amely 1940 tavaszán a firenzei »Maggio musicale« egyik legnagyobb sikere volt) és kisebb kompozíciók tömérdekszer szerepelnek a külföldi hangversenytermekben és a legkülönbözőbb rádióállomások műsorán. Akkor, amikor Erdély, a magyar műzene régi virágzásának paradicsoma idegen uralom alatt nehezebben tudta teljesíteni régi feladatait, mintegy az egész Európa vette át a Báthoriak és Bethlenek szerepét a magyar muzsikával szemben.

Lassabban tör utat magának a magyar daljáték. Talán azért is, mert nagy operáink tárgya annyira magyar, hogy az ének sűrű fátyolán nem szűrődik át hiánytalanul a sajátos szellem fénye: nehéz első hallásra felfogni Bánk bán vagy Hunyadi László teljes tragikumát. De ugyanaz az út, amely az orosz opera európai sikeréhez vezetett, itt is rendelkezésre áll: a zene nagy és mély szépsége, amit nem korlátoz az a tény sem, hogy

Grundtrich Ferenc Károly

zsobrari

Pest 1743

javitómunka a Szentháromság zsobron –

l

Némethy Lajos:

A pesti főtemplom tört.

I. k. Bpest, 1890: 309. l –

CSERÉPEDÉNYEK — SOPRONYI LELET.

Lásd 153—5. lapon.

Grundlin B.

rézmetsző

L.

Szendrey-Szentiványi

60 ~~6~~ l.

8

T. 4697.

átkép előterében a Lánczhid van,
a mely előtt a rakodó partot és
ó-kelők élénkitik; a háttérben
ik. Felirata:

ke in Pest.

del Lloyd austro in Trieste.

: 26.2 cm.

Grundlin B., rézmetsző Pozsonyban a XVIII. század első felében. Bél Mátyás: Adparatus ad Historiam Hungariae cz. művében tőle való Pozsony város és vár látképe (1735).

Szilágyi István: Adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. *Tört. Tár.* 1880. 161. l.

Gundel Borbála
rézmetsző

Ez Grundlin Borbálával
Aronos

Rézmetszet. A dubnitzai oltár képe
"Altare Mayus / Ecclesiae Parochalis /. Dubnitz/ ensis"
del. And. Betták Pictor Dub/Barbara Gundel ~~Bos~~ Sculp. Pos.

Ezsertegom Bibliotheca

Grundlin Borbála
rézm.
Konaks

Csatkai

87.

Szász tallér

Friedr. August 1823.

Av. Körirat: FRIEDR. AUGUST KOENIG V. SACHSEN
körjepen: balra alfali mellkép tábornoki ruhában

Rev. Körirat: ZEHN EINE - FEINE MARK. Körjepen Koronkded
Szász csúcsos pajzs cipruságak közt, fenn koronna, lenn: I.G.S.,
alatta: 1823.

Peremen: GOTT SEGNE SACHSEN

Átm. 38.5 m/m Suly: 27.8 gr

GRUNTOVICS, Theodor festő

Ráckevei festőiskola, 1770

Posztbirányi Közlemények, 3. 1997. 136-137.

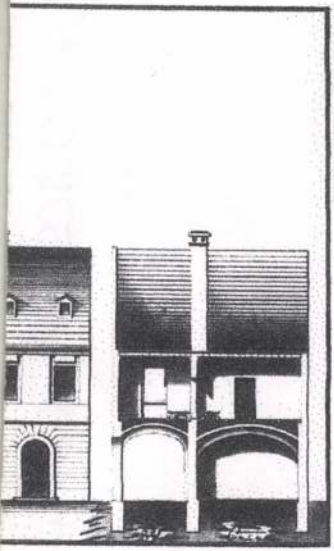

ve, 1813

fotó alapján.[24] Az udvarról
2-es számú lakásba, amely-
keresztvasas ajtón. A temp-
ona [két ablaka volt az ere-
szobájában nem állt sem
oszolya, egy láda, könyves-
ék."[25] Virág Benedek a tűz-
ás U alaprajzú, 18. századi
ztulása után Kulcsár István
lépítése után költözött visz-

Gruntovics Tódor, festő

Ráckeve görögkeleti templomában a belső falképek 1771-ben készültek. (Gruntovics Tódor munkái)

— : Város rénletre

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971, jul. 24.

GRUNOVICS TÓDOR, festő

Grunovics Tódor: Görögkeleti templom mennyezetfreskó. Részlet, Rákeve. Fekete repr. 13.old

Molnar Aurél, Székely Andras, Tóbiás Aron: a Duna századai 3.old

Muzsák, Muzeumi Magazin, 1971. 2.sz. Bp.

GRUNTOVICS TÓDOR, festő

--

A rackevei szerb templom belső falképei egyedülállóa
Közép-Európában. A mai képek 1771-ből szarmaznak, festőjü
Gruntovics Tódor volt, aki a bizánci művészet kései kép
selője, s képei valószinüleg régebbi feskókra készültek.
13.old

Molnár Aurél, Székely András, Tóbiás Áron: A Duna
századai 3.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1971. 2.sz. Bp.

GRUNTOVICS Tódor

Ráckeve templom freskói

Művtört Ért. 1990. 115.

31 P	*Bosco János,* Marc

JEGYZETEK

A †-tel jelöltek parancsolt egyházi ünnepek és vasárnapok (a szentmisén való részvétel kötelező). ❐ az első pénteket jelzi. A dőltbetűs nevek a napi liturgiában szereplő emléknapok. A dőlt nagybetűkkel jelöltük a főünnepeket, **vastag** fekete betűkkel az ünnepeket.

A szombatot általában a Szűzanya tiszteletére szenteljük.

Böjti és bűnbánati fegyelem:

Az év péntekjei bűnbánati napok Jézus halálának az emlékezetére. A bűnbánat gyakorlatai: imádság, alamizsna, önmegtagadás és böjt. Nagyböjt péntekjein és hamvazószerdán kötelező a hústól való megtartóztatás, betöltött 14. évtől kezdve. A többi pénteken ehelyett az irgalmas szeretet és a bűnbánat egyéb cselekedeteivel tehetünk eleget bűnbánati kötelezettségünknek. Szigorú böjt csak kétszer van: hamvazószerdán és nagypénteken, amikor húst nem eszünk, és csak egyszer lakhatunk jól, de két esetben még ehetünk kevés ételt. (Betöltött 18. évtől megkezdett 60 éves korig). Húsvéti áldozás ideje: hamvazószerdától Szentháromság ünnepéig (március 4-től június 14-ig) tart.

Könyörgő és világnapok:

jan. 1.:	A béke világnapja
máj. 10.:	A világ éhezőiért
ápr. 26.:	Papi hivatásokért
máj 10.:	A jó termésért
máj. 24.:	Tömegtájékoztatási világnap
jún. 7.:	Te Deum (hitoktatás)
aug. 30.:	Terménybetak. hálaadás
szept. 6.:	Veni Sancte (hitoktatás)
szept. 27.:	Szentírásvasárnap
okt. 18.:	Megemlékezés a pápáról
okt. 25.:	Missziósvasárnap

JÚLIUS

1 Sz	Tihamér, Annamári
2 Cs	**Sarlós Boldogass**
3 P	**Tamás ap.,** Kornél,
4 Szo	*Portugál Erzsébet,*
5 V	ÉVKÖZI 14. VASÁRN
	Zaccaria Antal, Em
6 H	*Goretti Mária,* Csab
7 K	Apollónia, Vilibald
8 Sz	Ellák, Edgár, Kilián
9 Cs	Lukrécia, Hajna, Ma
10 P	Amália, Ulrika, Alma
11 Szo	**Benedek,** *Eur. véd*
12 V	ÉVKÖZI 15. VASÁRN
	Izabella, Dalma,
	Gualbertus János,
13 H	*Henrik király,* Jenő,
14 K	*Lelliszi Kamill,* Örs,
15 Sz	*Bonaventura,* Henri
16 Cs	*Kármelhegyi Boldog*
17 P	*Zoerard András és*
	Endre, Elek, Sarolta
18 Szo	*Hedvig,* Frigyes, Mi
19 V	ÉVKÖZI 16. VASÁRN
	Emília, Rubina, Stel
20 H	Illés, Margita, Eliána
21 K	*Brindisi Lőrinc,* Dán
22 Sz	*Mária Magdolna,* Ma
23 Cs	*Brigitta,* Lenke, App
24 P	*Kinga,* Borisz, Kincs
25 Szo	**id. Jakab ap.,** Jako
	Kristóf, Zsaklin
26 V	ÉVKÖZI 17. VASÁRN
	Joakim és Anna, An
27 H	Olga, Ajtony, Árvács
28 K	Szabolcs, Ince, Gyó
29 Sz	*Márta,* Flóra, Beátri
30 Cs	*Aranyszavú Péter,* J
31 P	*Loyolai Ignác,* Oszk

Soproni Mária-oszlop (Altomonte András, 1745)
Fotó: Fábián Lajos

Grunwalsky Ferenc

Fotografika (repr.)
Klösz Gy. anyagából.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 88. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Grunwalsky Ferenc

Fotografika (repr.)
Klösz György anyagából.

Új-Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 46. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Grunwalsky Ferenc

Fotografika (repr.)
Klösz György anyagából.

Új Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 14. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Grunwalsky Ferenc

Fotografika (repr.)
Klösz György anyagából.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 26. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grunwalsky Ferenc

Fotografika (repr.)
Klösz Gy. anyagából.

Új Szés VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 86. l.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Szinnyei Ferenc

Fotográfiája (repró.)
Klösz Gy. anyagából.

Új Idők VIII. évf. 2. sz. 1867. febr., 87. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

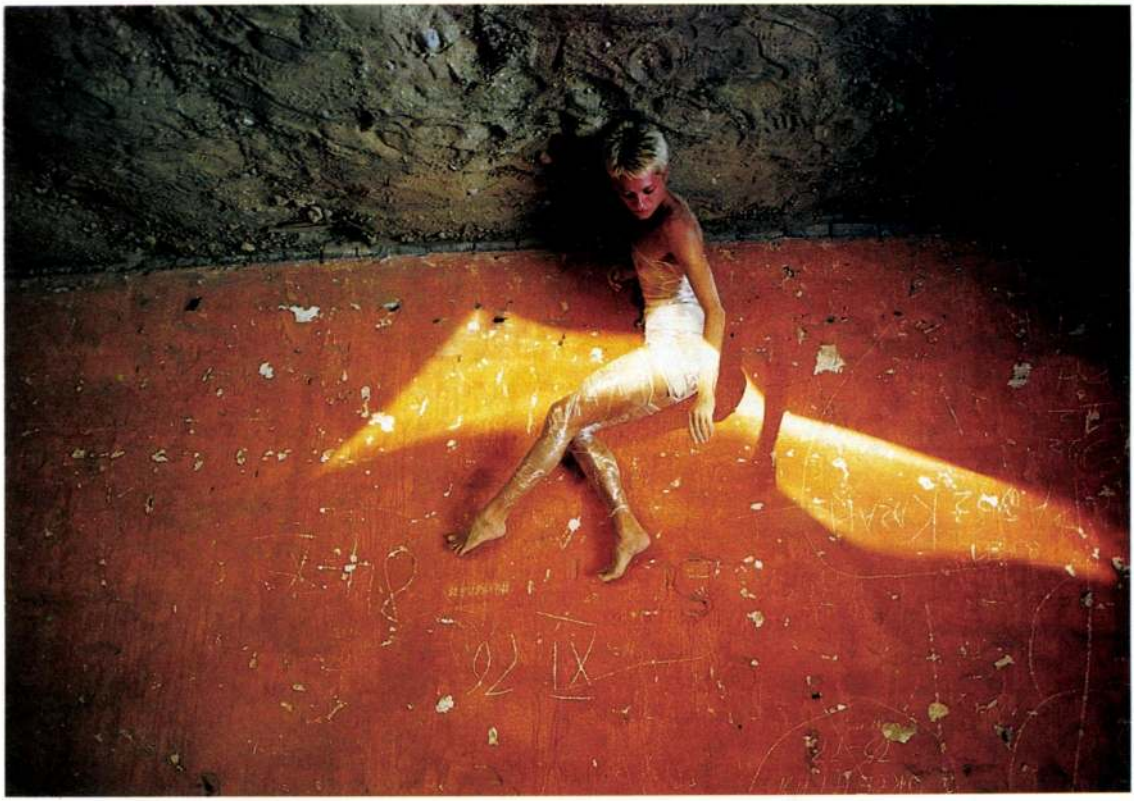

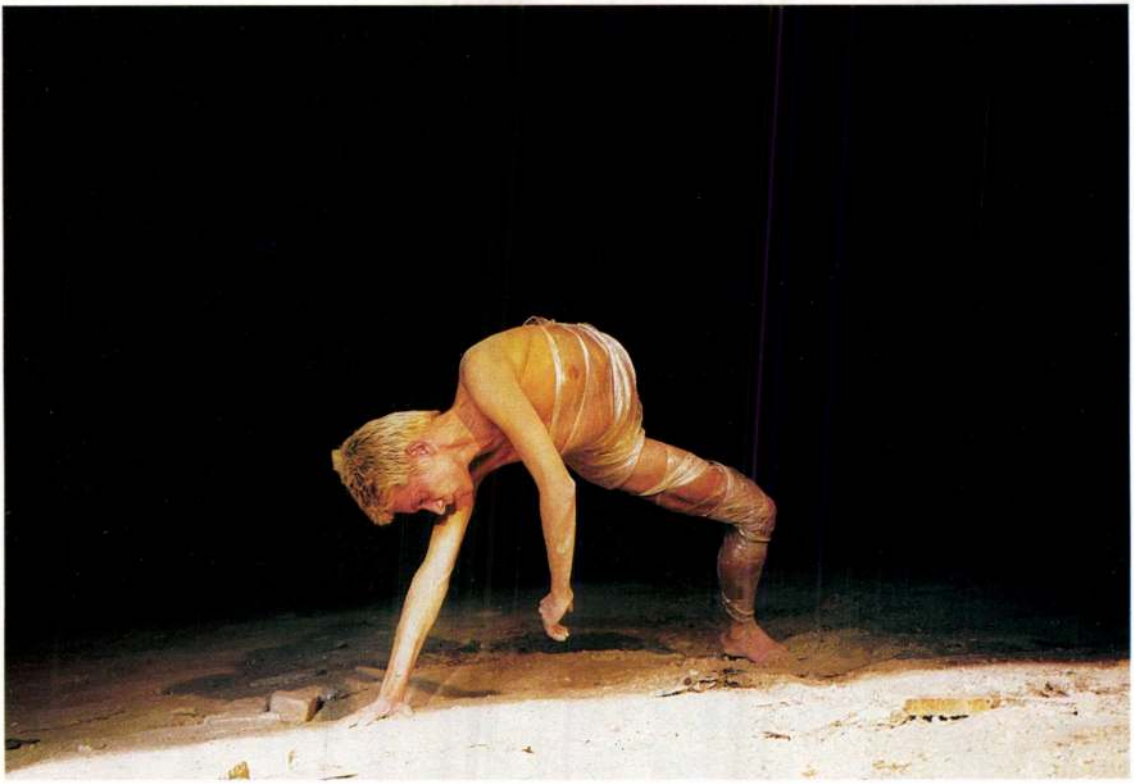

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test–tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test–tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test–tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test–tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

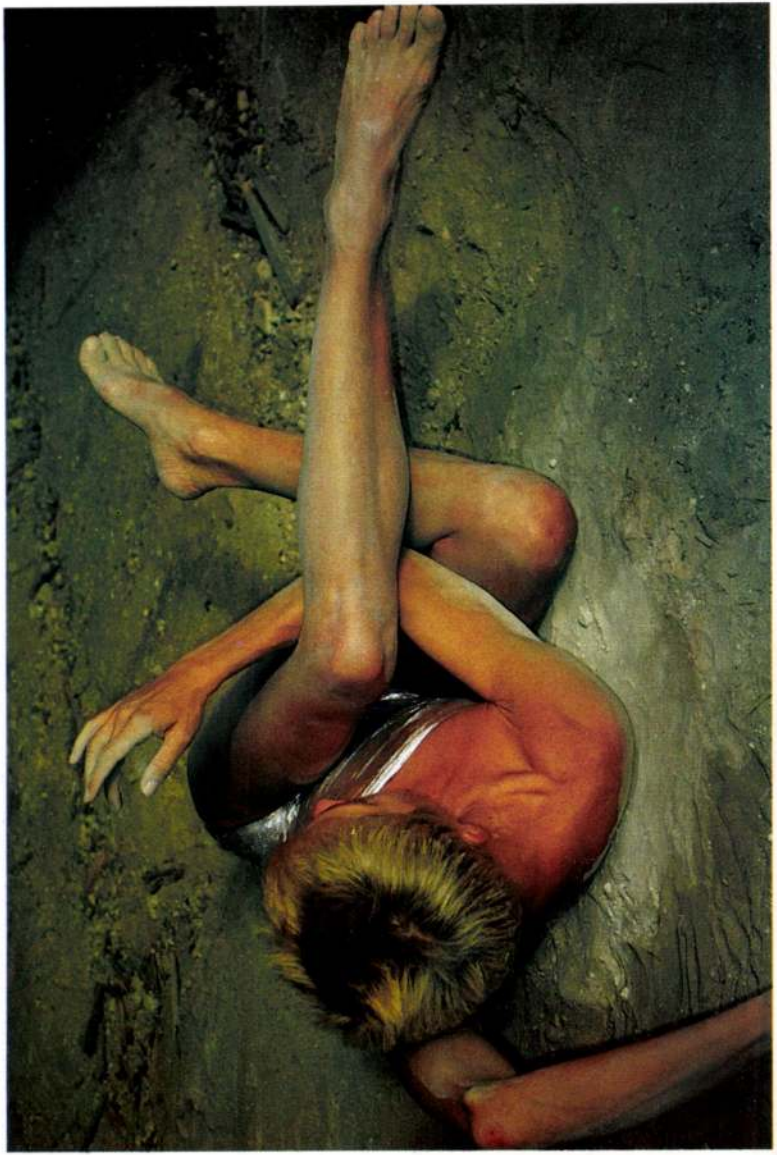

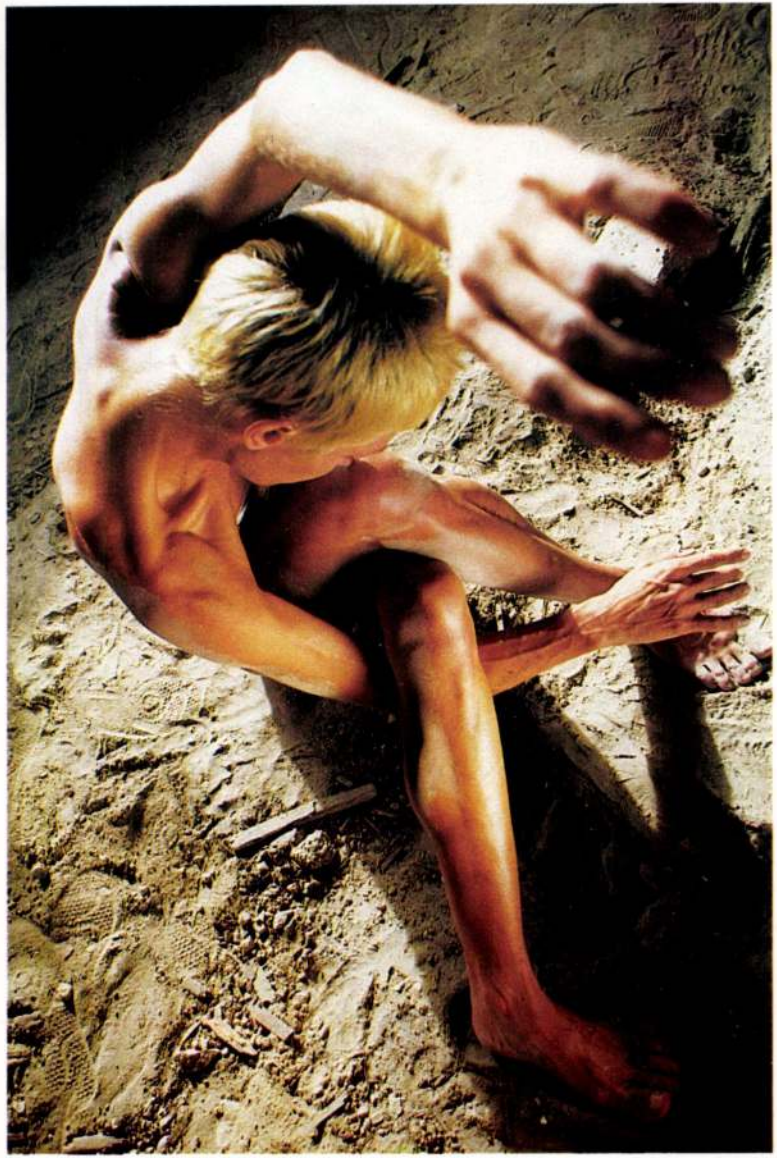

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test–tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test–tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test-tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Grunwalsky Ferenc (1943–)
Test-tér
(Fotósorozat Ladányi Andrea mozdulatairól)
Kiállítás, Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum, Budapest, 1999. április 15. – május 16.

A II. Országos Fotóhetek alkalmából
a Kortárs Művészeti Múzeum / Ludwig Múzeum Budapest
meghívja Önt

GRUNWALSKY FERENC H.S.C.

Test – Tér
című fotókiállításának
táncbemutatóval egybekötött megnyitására
1999. április 15-én csütörtökön 17.30 órára

A kiállítást megnyitja:
ILLÉS GYÖRGY, Kossuth-díjas operatőr

Táncelőadás: *Éjféli Marathon No. 2*
bemutatja Ladányi Andrea és az L. A. dance company

A kiállítás megtekinthető 1999. május 16-ig
Kortárs Művészeti Múzeum / Ludwig Múzeum Budapest
Budavári Palota, "A" épület
tel.: 375 9175 fax: 212 2534
e-mail: ludwig@c3.hu
Nyitva hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

The Museum of Contemporary Art / Ludwig Museum Budapest
invites you to the opening
of the photoexhibition of

FERENC GRUNWALSKY H.S.C.

Body – Space
on 15th April 1999 at 5.30 p.m.

Opening speech by
GYÖRGY ILLÉS, director of photography

Dance performance: *Marathon at Midnight No. 2*
presented by Andrea Ladányi and the L. A. dance company

The exhibition is open till 16th May, 1999
Museum of Contemporary Art / Ludwig Museum Budapest
Royal Palace, Building 'A'
tel.: (36 1) 375 9175 fax: 212 2534
e-mail: ludwig@c3.hu
Open: Tue-Sun 10 a.m. - 6 p.m.

AZ ELŐADÁS LÉTREJÖTTÉT TÁMOGATTÁK / THE PERFORMANCE IS SUPPORTED BY

Kodak Polska Sp. z o.o.
Magyar Kulturális Intézet, Varsó
HUNGARIAN SOCIETY OF CINEMATOGRAPHERS
RTL KLUB
Mozgókép Innovációs Társulás és Alapítvány
BUDAPEST FILM
MAGYAR FILMLABORATÓRIUM Kft.
MAFILM

2. ORSZÁGOS FOTÓHETEK az exponált világ

NEMM Bt.
T.A.S.C. Bt.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM BUDAPEST

egy tetszik

A Magyar Hírlap kulturális magazinja

Szerkeszti: Mészáros Tamás

A művészetben nincs demokrácia

Kortárs művészek egyes csoportjai nyíltan támadják a Műcsarnok kiállításpolitikáját, Beke László, az intézmény főigazgatója úgy véli, nyitott ajtókat döngetnek. Az ezredfordulóra tervezett nagyszabású tárlat méltó módon fogja majd be a hazai képzőművészet keresztmetszetét. Az alkotók és közönség között mindig keletkeznek konfliktusok, éppen ezért Beke szerint csak arról lehet megismerni, hogy „eltűri" a művészet függetlenségét.

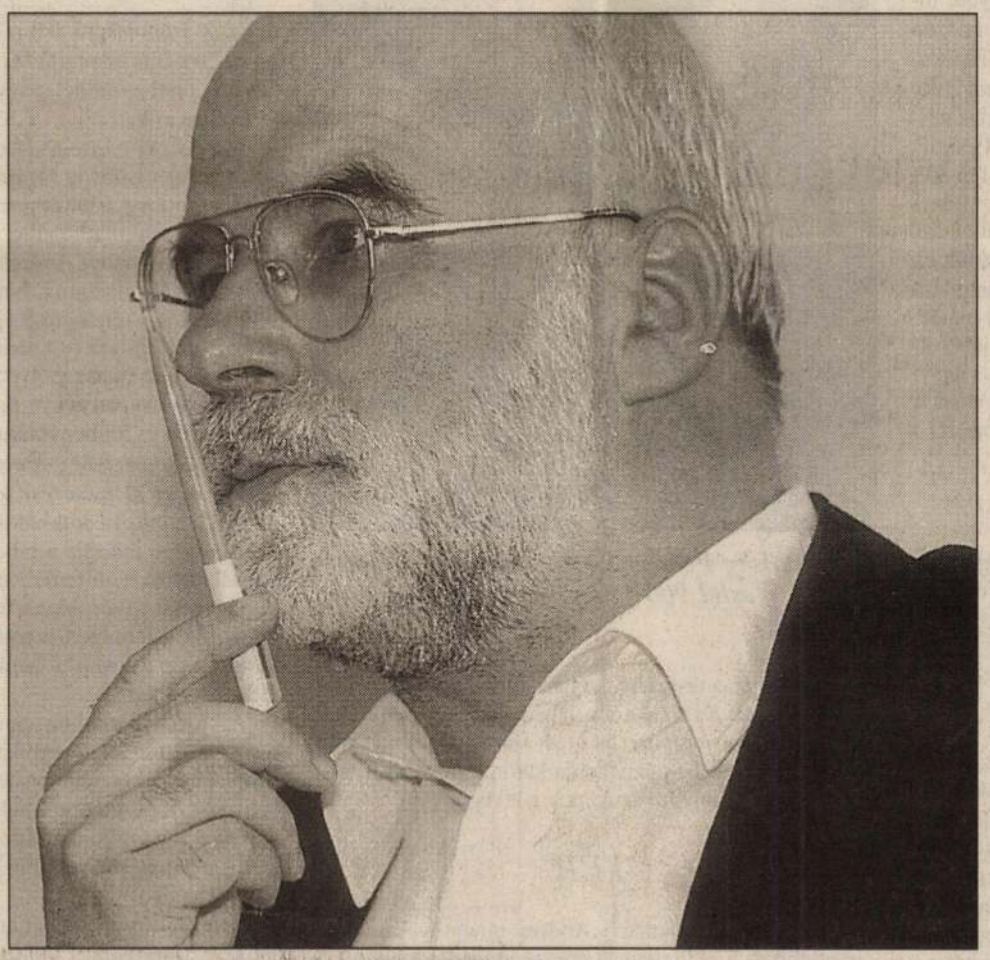

Fotó: Habik Csaba

dig érdekcsoportok szerinti
„hozott anyagból" szűrik ki

***kiállításszervezőnek van
a, és bizonyos koncepció je-
e művészeket, akkor sokan
san sosem kerülnek sorra.
úgy élni és alkotni, hogy so-
nemzet legrangosabb kiál-
Ahhoz vagy nekem kéne
het, hogy az már nem én
lítási szisztémának. Miért
elt tenni? Valósítsa meg a
rált kiállításpolitikáját,
y országos seregszemlét.***

at dönget. Lesz ilyen kiállí-
bléma, hanem az, hogy ki
gyen a Műcsarnokban. Ez
vitatéma. Akkor megjelent
let – másfél évnyi egyezte-
gyértelműen szabályozza a
sét. Kimondja, hogy fő fel-
társ vizuális művészetek és
mutatása, a külföldi művé-
e itthon és a magyarok be-
. A Műcsarnok ezt a munkát
mi műhely" teljesíti. A fő-
yításával, aki posztját pályá-
nnentől nincs miről vitázni.
pp képzelik, új jogszabályt
Műcsarnok működtetéséről
zik. A nóta mégis mindig
kori homogén művésztársa-
nek fel egyesek a minden-
ányítású intézmény ellen.
majdnem ugyanazok.
szólította fel egyik elődö-
vagy 15 éve, hogy rendez-
tásokat, mert „a Műcsarnok
". Ami akkor sem volt igaz, s
. Évente bemutatunk egy
, mert csak így lehet rango-
gosan megmutatni a közön-
bb művészeti törekvéseket.
k: a) mindenkinek, b) a mű-
bizonyítani tudóknak, hogy
, melyekből majd kiválога-
valót, s a képekkel kitapé-
ot. Ez a kísérlet is hallatla-
ne…

***esség nem azt deklarálja,
dóvásár, semmi köze a mű-***

negvan. De ez az ára a mere-
mokráciának, erre mondom
egköveznek, hogy a művé-
krácia.

***tben nincs demokrácia, ak-
san rendezett kiállításban
t. Azt hiszem, sokan ezért***

nem sülhet ki abból, ha a közepest, a gyengét, a jót, a féljót és a kiválót összekeverem. Azért vagyok itt, mert ismerem a magyar művészetet, s az a feladatom, hogy annak eredményeit a közönség elé tárjam koncepciózus kiállításokon. Azért neveztek ki erre a posztra, hogy ezt csináljam. Elmarasztalható azért lehetnék, ha valami zseniális művet nem vettem volna észre. Az össznépi tárlat művészetszociológiailag lehet érdekes, jó azonban nem. Erdély Miklós jut eszembe, akinek nemrég nagy kiállításon mutattuk be életművét. Ő festett a barátaival egy „demokratikus festményt" a Kossuth Klubban: Birkás Ákossal és Hegyi Lóránttal kiültek a közönség elé, s azt mondták: tessék szavazni, azt festik meg, amit a többség óhajt. Felhő? Igenis, egy felhő. Jegenyefa? Íme. Végül a demokratikus képen jegenyefa volt, tank és felhő – a többség óhaja alapján. Játék volt, de nagyon komoly értelmű játék. S hát nem ugyanez zajlik le száz éve minden köztéri szobornál?

– Fogadjuk el, a konfliktusok szükségszerűek. De nem túl nagyok-e? Egy nemzeti intézményben nem kellene-e az öntörvényűségtől a konszenzus felé mozdulni?

– Ezek a mindennapi munka állandóan je-

meg sem történt. Most eleve azzal indítottunk: felajánljuk, hogy óriási kiállítást csinálunk az ezredfordulóra. Azt javasoltam, legyen zsűri nélkül. Azt mondták, jobb lenne zsűrivel. Végül ez az álláspont győzött. Legyen, bár nem örülök neki, mert ez újabb problémákat vet majd fel.

– Ön kritikusként nyitottnak és megengedőnek hat, főigazgatóként viszont rendkívül határozott. Hogyan lehet ezt a kétféle szerepet összeegyeztetni? A műkritikus árnyaltan fogalmaz, töpreng, elemez, a főigazgató pedig kénytelen csak „igen"-t és csak „nem"-et mondani. Ezt kiállítjuk, ezt nem.

– Nem tartom magam tévedhetetlennek, de annyit mondhatok, a sok gyakorlat a tévedést ritkítja. Az ember egyszerre sok mindenhová tartozik: a műkritikusok halmazába, a művészettörténészek halmazába, emellett közalkalmazott, hivatalnok. Ez jellegzetesen posztmodern helyzet: a különféle szférák áthatják, fedik egymást. Hogy ez jó vagy rossz, ideológiai kérdés. Én szeretnék eligazodni a világban, de mint tudós, azt veszem észre, hogy minden a komplexitás irányába hat. Az esztétika belecsúszik a tömegkommunikációba, a pénzvilág az intimszférába, a művészetben a rossz összekeveredik a jó-

stb. Egyfolytában mozgó, változó világ ez, sok benne a hamis és a blöff, amit az ember, ha csak utólag vesz észre, dühös lesz magára.

– Úgy érzem, ön az új törekvések pártján áll a hagyományossal szemben. Mintha azt mondaná: a hagyományosról rögtön látom, hogy közhelyes, csak az újnak van esélye rá, hogy eredeti legyen, persze arra is, hogy csak blöff.

– Kétségtelen, az avantgarde-ban a kísérletező, a fölfedező mentalitás számomra hallatlanul vonzó. A fáradt, unalmas, beletörődő magatartás nem használ a művészetnek. Azok közé tartozom, akik kíváncsian keresik az ismeretlent, mert az újat sokkal izgalmasabb fölfedezni, mint egy helyben taposni. De most már azt is hozzáteszem: minél többet látom ugyanazt, annál több újdonság fog belőle kiderülni belőle számomra. Ez az avantgarde–nál is radikálisabb gondolat: a régiben fölfedezni az újat. Egy műalkotás attól igazi, hogy kimeríthetetlen, hogy mindig lehet benne újat találni. Nem gondolom tehát, hogy az új mindig jó s a hagyományos rossz. Az igazi művész egész életében keresi az újat, a jó újat, miközben a hagyományból mindent tovább visz, ami aktuális és korszerű. A legújabb, a posztmodern viszont paradox módon tagadja az avantgarde-ot, azt az irányzatot, mely mindaddig az újat kereste. Ezt bizony már elég nehéz követni. Számomra korszerűnek lenni egyszerűen annyit jelent, mint az élet kihívására a legjobb választ adni.

– Kritikusai mégis azzal vádolják, hogy csak az újakat, az útkeresőket favorizálja.

– Nehéz vitatkozni velük. Egy festő megtámadott: azt mondta, posztmodern vagyok, ami szerinte nem más, mint a vászonra ráhányni. Először is nem tartom magam posztmodernnek. Másodszor: talán az avantgarde-ra érvényes ez a nem túl gusztusos meghatározás, a posztmodernre semmiképp sem. Ha valaki összekeveri a szezont a fazonnal – hogyan vitatkozzam vele?

– Néhány hete levelet kapott a minisztériumtól, hogy halassza el az aznapra tervezett sajtótájékoztatót. Azóta már lezajlott az új. Mennyiben különbözött a két sajtótájékoztató szövege?

– Semennyiben. Szó szerint ugyanazt mondtam, mint amit akkor mondtam volna.

– Mi lehetett akkor a drámai „letiltás" hátterében?

– Egy nevetséges félreértés-sorozat. Először is meggyőződésem, hogy mint főigazgató akkor tarthatok sajtótájékoztatót a Műcsarnok dolgairól, amikor szükségét látom. Azért láttam szükségét, mert be akartam számolni a terveinkről és mert akkoriban tűnt föl a kapunk előtt egy magát művésznek nevező személy, aki képeit égetve tiltakozott kiállításpolitikánk ellen. Úgy éreztem, a sajtó az én véleményemre is kíváncsi. A minisztériumot pedig illendőségből hívtam meg, őket is tájékoztatni kívántam. Ők azt hitték, prelegálniuk kell valamiféle hivatalos álláspontot, s azért mondták le velem, mert – úgymond – nem volt idejük fölkészülni.

– Nemrég újabb levelet kapott a minisztériumtól, hogy 2000-re már ne tervezzen az Ernst Múzeumba és a Dorottya Galériába kiállításokat, mert ezek a helyek nem fognak a Műcsarnok hatáskörébe tartozni.

– Nem örültem a levélnek, csak azt tudtam felelni, hogy nem veszem tudomásul. Továbbra is tervezek, tehát 2000-re is, mert a javaslatokat annyira megalapozatlannak tartom, hogy remélem, megváltoztatják ezt az elképzelést. Ezt a lépést szakmailag semmi sem indokolja. Más indok meg mi lehetne?

– Ez az elhatározás mindenesetre jelzi, hogy nem felhőtlen a kapcsolatuk a minisztériummal.

– A szakma és a politika közötti konfliktus természetes. A Műcsarnok nem elsősorban kultúrpolitikában gondolkodik, hanem a művészet szakmai szempontjainak akar eleget tenni, és

GRUNWALSKY FERENC

MAGYAR HÍRLAP 1999. IV. 10.

Angyalszárnyakkal a fény kapujában

Test – Tér címmel április 15-étől látható Grunwalsky Ferenc fotókiállítása a Ludwig Múzeumban. A 2. Országos Fotóhetek rendezvényének különlegessége, hogy a filmrendező-operatőr Ladányi Andreát és táncosait örökítette meg, akik minden pénteken táncelőadást tartanak a Ludwig Múzeum aulájában.

Test – Tér. Pillanatok az üres térről, amelyet egy szinte arc nélküli, celofánba burkolt emberi alak tölt ki. Egy szikár test állandó mozgása, néhol egymásba folyó, máskor kővé dermedt mozdulatok, izmok tánca, kecses és keserves testhelyzetek. Egy újszerű fotókiállítás képei Grunwalsky Ferenc operatőr-filmrendezőtől – Ladányi Andrea táncosnőről.

„Megnyugtatott az a harmónia és erő, ami Ladányi Andreából árad" – mondja Grunwalsky Ferenc. „Azt hiszem, ezért tudtam közvetlenül a fotózás után leforgatni a Visszatérés című filmem brutális jeleneteit, mert biztosan tudtam, hogy milyen az a világ, amelyből hiányzik ez a harmónia. Jó volt valami egészséges és szép dolgot megmutatni." A fotók tavaly ősszel, két filmforgatás között készültek. Ez jó lehetőség volt Grunwalsky számára, hogy „kitörölje magából" a Jancsó Miklós rendezte „Nekem lámpást adott kezembe az Úr – Pesten" groteszk történetének képi világát, amelyet ő fényképezett, és felkészüljön egy egész más látásmódot követelő, megrázó erejű drámai alkotásra. Annak ellenére, hogy a két film forgatása között csak néhány hét telt el, megdöbbentő a különbség: egészen más hangulatú képsorok jellemzik a Visszatérést, mint a Jancsó-mozit.

A kiállítás anyagát szemlélve Grunwalskyt újabb oldaláról ismerhetjük meg. A közelképek mániákus nagymesterét – aki filmjeiben mindenekfelett az arcokra koncentrál – ezúttal valami egészen más foglalkoztatta.

TEST

„A klasszikus értelemben vett emberalak – ahogy az az antik szobroktól kezdve a Dührer-metszeteken és Leonardo rajzain át Barcsai anatómiájáig megjelent – a mai képzőművészetben már csak elvétve van jelen; az embert legfeljebb a gúny vagy az elesettség tárgyaként ábrázolják. Ezeknek a fotóknak viszont az emberi mozgás, a test és a tér viszonya a témája.

Az ókori görögök még nem fejlesztették speciálisan táncra, sportra vagy más tevékenységre a testüket. Az izomzat az élet minden területének megfelelően arányos volt, megjelenítése pedig sehol sem esztétizáló. Nem a gyengédséggel, gyengeséggel azonosították a női nemet, és nem a duzzadó izmokkal a férfiasságot, hanem a kettő összhangja, a szépség és az erő egyensúlya jellemezte a férfi- és a nőideált egyaránt" – mondja a művész. Szerinte Ladányi Andrea alkata is ilyen, egyszerre nőies és férfias, dinamikus és harmóniát sugárzó. Mozgása akkor sem diszharmonikus, ha egymásnak ellentmondó mozdulatokat végez. Soha sem sajnálatra méltó vagy abszurd, amit csinál, mert az ereje összetartja teste széthúzó vonalait. Életveszélyesen akrobatikus a mozgása, de a leglehetetlenebb pózban is nyugalmat áraszt.

Az anyagban összesen egy-két olyan kép van, ami portrénak is beillik, vagy amin egyáltalán látható az arc. A fotók a mozgáson, a test részletein, művészi anatómiáján keresztül mutatnak be egy embert. Bár egyes képeken az sem derül ki egyértelműen, hogy ugyanaz a személy látható rajtuk. Helyenként a szerző zavarba ejtő közelségbe hoz részleteket, megfejthetetlen perspektívából láttat égnek meredő végtagokat, vagy beazonosíthatatlan testrészekből alkot geometriai alakzatokat. Máskor pedig totálképeken, egy póz fonákságával, egy ambivalens mozdulattal kelt feszültséget, vagy nyűgözi le a nézőt. Grunwalsky több esetben ugyanannak a mozdulatsornak több pillanatát is lefényképezte különböző látószögből, ezzel is fokozva azt a benyomást, hogy modellje körüljárható, akár egy szobor. A képek Orbán Ottó költőt is megihlették. Körtánc című költeményében a következőket írja a szokatlan képekről: „azt

Grunwalsky Ferenc fotója Ladányi Andreáról. (A Westel 900 fotópályázatának nyertes alkotása.)

mondja a lélek a testnek / megjártam minden járatod folyosód üreged / a hajadtól a lábad körméig betöltelek magammal / most repülj / és a test szárnyak nélkül sután fölemelkedik / lába pózna karja karó de nem azok tartják szemmagasan nem azok / a híg levegő"

TÉR

A operatőr-fotóst Ladányi Andrea táncművészetében leginkább az a különleges képesség ragadta meg, hogy mindig dinamikus viszonyban van a térrel. „Mozgása nem mond ellent annak a helyszínnek, ahol éppen van, táncol, vagy ahol fotózzák. Se az épületnek, se a belső formáknak, arányoknak, se a képeknek a falon. Azt hiszem ez egyrészt ösztönös tehetség, másrészt úgy fejlesztették ki az izomzatát, hogy egy állapotból bárhogyan tovább tud menni a térben. Andrea ugyanis nem az egyik pozícióból megy a másikba, hanem állandó a változás a mozgásában. Szerintem ezt rajta kívül csak néhányan tudják a világon."

Ezért a fotózás során beállításokra sem volt szükség, sőt a táncosnő nem is tudta, hogy mikor, és milyen távolságról készül kép testéről, mozdulatairól. „A közös munkában – akár a klasszikus múlt századi művész-modell viszonyban – elengedhetetlenül fontos volt a tökéletes összhang" – állítja Grunwalsky. Főleg azért, mert ő ma is azt vallja, amit egykor Illés Györgytől tanult az operatőrszakon: a fotózásban csak az a pillanat lényeges, amikor az ember elkattintja a gépet, tehát nem szabad utólag változtatni a kompozíción, a képkivágáson, a tónusokon és kontrasztokon. Ennek ellenére a nézőben egyáltalán nem tudatosul, hogy a több mint száz kép mindegyike ugyanott, a Komáromi Erőd egyik hatalmas termében készült. A fotókon csak egy alakot látni a porban fekve, a pravoszláv templomokat idéző, mély bíbor-színű falat támasztva, ajtókeretben, hatalmas ablakmélyedésben állva. A változatos fényviszonyok azonban „megemelik" a képeket, ez már nem pusztán test- és mozgásábrázolás többé. Ugyanaz a fal időnként élénk vörösen izzik, máskor meg inkább barnás, mint az alvadt vér. Az egyik fotón a vakító világosság úgy önti el a helyiséget, mintha a Nő a fény kapujában állna, de van olyan is, ahol csak egy vékony fénycsík rajzol angyalszárnyakat a porban vergődő alak hátára. Néhol a sötétség végtelen szakadékot fest az űrben lebegő emberalak alá, egy másik pillanatban pedig az ember teremt árnyékával különös „barlangrajzot" a falon. Lehet, hogy a kiállítás anyaga csak művészi anatómia, vagy mozgástanulmánynak, vagy ki tudja minek készült, de ezeken a képeken rajta van a TEST gyötrelme és gyönyöre is. Orbán Ottóval szólva:

„tagjai úgy kifacsarva mintha az inkvizíció csigái facsarták volna ki őket / vagy az esztelen gyönyör / tudása több a tudhatónál / de annak amit tud nincs neve"

TÁNC

A fotók szoborszerű alakja életre kel. Nem kell többé körüljárva fürkészni titkait, hiszen ő maga táncolja körül a nézőt, testbeszéddel magyarázva a képeken kimerevített pillanatokat.

A pénteki táncelőadások ötlete Néray Katalintól származik. A Ludwig Múzeum igazgatója úgy gondolta, hogy a rendhagyó fotókhoz, a különös színvilághoz és az archaikus hangulathoz illenék a táncosnő valóságos jelenléte is. Ladányi Andrea örömmel koreografált előadást erre az alkalomra, hogy bemutassa a mozdulatok időteremtő és téralkotó erejét. „Én minden táncomban évek óta az emberi test térbeli létezését, elhelyezkedésének módját és hangsúlyait kutatom. A test mozgása, a mozgás aránya és iránya maga is teret teremt. Mintha más helyen és időben, más arányú terekben lennének a különböző mozgáskombinációk. A térben való elhelyezkedés az az alaplétezési forma, amit én mindenkitől elvárok. A mozdulatokból ugyanis rengeteg minden kiolvasható" – mondja a táncosnő. „Nagyobb öröm másokkal együtt betölteni ezt a hatalmas teret, ezért öt fiatal táncossal együtt lépek fel. Különben sem szerettem volna, ha valamilyen személyi kultuszra hasonlítana a kiállítás: én vagyok a fotókon, a videobejátszáson, és élőben az aulában..."

Az Éjféli marathon címre keresztelt műsor elején Ladányi Andrea egy-egy klasszikus görög és egyiptomi mitológiai alakra utaló pozíciót „támaszt fel": egyiptomi síralakok vagy pompeji halottak formáit, fekvő pózait, amilyenek a fotókon is láthatók. Az előadás középpontjában azonban a Marathoni Futó mindent legyőző mozgása, léte áll.

Grunwalsky ugyanis nem sokkal megismerkedésük után a Marathoni Futóhoz hasonlította a táncosnőt. „Úgy gondolom, ebben az esetben nem a hír, hanem a hír közvetítése volt a lényeges. Ettől az erőfeszítéstől a Marathoni Futó az egyik legmodernebb figurává vált, hiszen a kérdés ma is aktuális: átadható-e az üzenet egyáltalán. Felfogják-e az emberek a jelentőségét? Nem csak azért értették meg az üzenet fontosságát, mert a hírnök erőfeszítése a halálig tartott?" – teszi fel a kérdést a filmrendező.

A meglepő párhuzam beindította a művésznő fantáziáját is, aki egy olyan előadást álmodott meg, amelyben vizuálisan megjeleníthetik azokat az állapotokat és víziókat, amelyeket ez a futó élhetett át. Ezek a víziók pedig határtalanok, rengeteg lehetőséget adnak: az Éjféli marathon víziói egészen a jelenig terjednek, amelyet a meglehetősen eklektikus, Maria Callastól Lajkó Félixen át a Prodigy-ig terjedő zenei összeállítás, és a klasszikus elemekkel keveredő modern koreográfia érzékeltet.

A táncosnő szerint a táncok főszereplője, a futó egy olyan figura, aki létrehoz valamit, aki kihoz valamit másokból. Észrevétlen marad az emberek között, mégis kiválik közülük és megy tovább, mert neki küldetése van. A futó mindenkit késztet valamire: vagy arra, hogy megtapsolják, imádják, vagy arra, hogy összetörjék...

Kovács Gergely

WIEN
BUDAPEST
DUNA ÚJVÁROS
Zwei Tage Architektur aus Wien
Két nap építészet Bécsből
Okt 22-23
1999

WIEN 1999
THE SCENT OF ARCHITECTURE
KIÁLLÍTÁS / AUSSTELLUNG

kortárs építészeti tendenciák bécsben
a gruppe 12 kiállítása
kortárs művészeti intézet - dunaújváros

tendenzen wiener architektur
eine ausstellung der gruppe 12
institute of contemporary art - dunaújváros

MEGNYITÓ / ERÖFFNUNG
22. OKT.1999. / 19.00

páldi livia / ica-d
wanger zsolt
laura spinadel / bus architekten, wien

ingyenes busz indul 16 órakor
a műegyetem főépülete elől

kostenloser bustransfer vom hauptgebäude
der technischen universität um 16.00 uhr

modern művészetért közalapítvány
kortárs művészeti intézet
institute of contemporary art
2400 dunaújváros > hungary
vasmű út 12. > tel/fax: +36 25 412 220
www.ica-d.hu > ica-d@dunanet.hu

nyitva / geöffnet
1999 okt. 22 - nov. 26.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig
täglich außer Montag von 10.00 bis 18.00

organisation / szervezők :
christine bärnthaler
páldi lívia
boris radojkovic
wanger zsolt

ARCHITECTURAL TACTICS
SZIMPÓZIUM / SZIMPOSIUM

ars hungarica művészeti központ - budapest

ars hungarica art center - budapest

23. OKT.1999.

10.30 tízórai / brunch und information

11.30 megnyitó - / eröffnung

bevezető / kurzreferat von manuela hötzl
junge architektur - visionen 1960 - (1999)
fiatal építészek - stratégiák 1960 - (1999)

12.00 **peter mörtenböck előadása**
vortrag von peter mörtenböck
evolutionaere architekturen:
die neue form des lebens
evolúciós építészet: az élet új formája

15.00 **kísérleti építészeti előadás** :
négy építésziroda és egy költő színpadi produkciója
experimentelles architektur theater :
eine bühnenproduktion von
vier architekturbüros und einem schriftsteller

anna popelka / georg poduschka
hermann czech
heidulf gerngross
artec / richard manahl
tini bauer
ferdinand schmatz

17.00 **pódiumbeszélgetés / podiumsdiskussion**
fiatal építészek bécsből
junge architekten aus wien

abdomen
farthofer und leuthner . awg_alles wird gut
lilli hollein
mörtenböck und mooshammer

moderátor / moderation sabine pollak

21.00 performance
didi bruckmayr linz - wien

ars hungarica művészeti központ / art center
1033. budapest hajógyári sziget 117. 322.épület
tel: +36 1 250 39 55

www.origo.hu

támogatók / gefördert durch :

[origo] MATÁV ÖKB .KUNST CAD/ OCTOGON ZUMTOBEL STAFF
NESCHEN SOROS Svoboda ALUCOBOND DUNAÚJVÁROS MA18

MDK

Gruska Lajos

Oláh Gy: Új művésztelep Várospatakon. Magyarság. 1924. okt. 19. 9.l.

Ø

Gruss

keramikus

d.

Ruzicka Herend

27. 6.

~~Csongrád vármegye VII. 243~~

Gruss Antal

Nobrán

1850-ben Blacho József
Nobránszal közösen
restaurálták az alábbi
templom Szent József
oltárát

pest-belo-i
Tipl. errendh.

Szabó pestiferencrendich

80 P

korint
1345

19. P.

1934.					
nov.	30.	18 számlának	P.3.		114143
					114.143
1933.					
dec.	1.	Mérlegnek			54.914

20. Eredmény

1934.					
nov.	30.	6 számlának	N.1.		1.010

Gruss Antal MDK

szobrász

A pesti ferences templom szt.József oltárát 1830-ban Gruss Antal és Vlacho József szobrászok készitették.

Szabó Erzsébet: A pesti ferences templom
Bp. 1959. 20.o.

Gruss Franz

MDK

Repr:

Az eszterházi-park vizesésének terve.
1782.

57.1. 16. kép.

Horányi Mátyás: Eszterházi vigasságok. Bp. 1959.

Grusz //~~Gusz~~ Ferenc MDK

mesterséges vizesés terve a fertődi kastélyban.

16.o.

Sallay Marianna: A fertődi Esterházy-kastély.

Bp. 1959.

Grusz Ferenc MDK

Repr.: /A fertődi kastély/ mesterséges vízeséséenek terve /1782/

10.o. 7. kép.

Sallay Marianna: A fertődi Eszterházy-kastély.
Bp.1959.

Grus, Jaroslav

Tasnádi Attila: Jaroslav Grus tájlépe.
= Népszava, 112. 109. sz. 1984. május 11. 6. p.

Bp. Csehszlovák Kultúra
XX. sz. cseh festő

ányai az NDK Művészeti Akadémiájának
nisztériuma Művészettörténeti
formájában éltek tovább.
an - éppugy, mint az Ukrán
eményezett együttmüködés -
yüttmüködési formáknak
pontjáb ól igen kivánatos
való megtöltése éppugy érdekönkben
on intézményekkel való kapcsolatok

nekelőtt a greifswaldi egyetem
konferencia-sorozata, lengyel
módon nem a Tudományos Akadémia, -
nész-egylet által kezdeményezett -
vu konferenciák jelentenek ,
támogatandó - kezdeményeket.
oport nemzetközi kapcsolatai
ak nemzetközi tekintélyéhez,
s meghivásához igazodtak. Az ilyen
áma jelentősebb, mint a hazai

Gross Keresztély

ötvös

l. Kattner K.

L.

Szendrey-Szentiványi

606. l.

Esztergom

A középtérben emelkedő h
vében a város épületei látsza
egy kocsi halad balra. Az elő
tutaj élénkiti. Felirata:

ESZTERGOMI

fölül: FÖLSZENTELÉSI EMLÉNY
alól jobbra: Nyom. Reiffenste

R Kny., chp. mér.

Grus Mihály alias Süveges
ötvös Rozsnyó

Körnagyötvj. 319. l.

1911 **MC** Michaël Grus alias Süveges, ca 1669. Működéséről ugyan nincs adat, de az alábbi tárgy ajándékozója nevének a mesterjeggyel egybevágó kezdőbetűi valószínűvé teszik, hogy a készítő és ajándékozó ugyanaz volt. — *Als Goldschmied nicht nachgewiesen, doch das Übereinstimmen der Anfangsbuchstaben des Donatornamens mit dem Meisterzeichen an der folg. Arbeit lassen die Vermutung zu, daß er auch der Verfertiger war.*

Serleg, kerek, bordás talppal, a száron groteszk figurás fülekkel, kelyhén tájképekkel. — *Pokal, am runden Fuß Rippen getr., am Schaft Bügel m. grotesken Figuren, an d. Schale Landschaften. Inschrift :*
„HIC CALIX OBLATUS IN GLORIAM DEI A MICHAELE GRUS alias SÜVEGES AN : 1669 . 25 . dec.“

Ev. egyház, Rozsnyó — *Ev. Kirche, Rosenau.*

Gruss (Gross) János (Hans), ötvös. 1618—1623-ig Igel Barteschnél (l. o.) tanult.

1631-ben lett mesterré Brassóban. Meghalt 1633 aug. 6-án.

Batthyáneum Brassó, 1911. I. 52. l. — *Gyárfás Tihamér:* Régi brassai ötvösök. *Erdélyi Múzeum.* 1908. 383. l. — *U. az:* A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 48, 107, 319. l. — *Resch, Adolf:* Die Kronstädter Gold- und Silberarbeiter. *Korrespondenzblatt.* 1884. 21. l.

Gruss (Gross) János (Hans)

özv.

L.

Szudrey-Szentiványi

608. l.

T. 3441.

en balra a Gellérthegytől fogva
ig jobbra a pesti parton az el-
számos bárka és csolnak kötött
énkitik. Felirata

kintve

mér. 12.4 : 18.4 cm.

Gross János

Gross János

Orassai ötvös

l.

Batthyáneum

I. 52. l.

9524

ordult lovakon, teljes disz-
ábrázolva. Felirata a lapnak

s Heer
de-Reiter
ichienne
rps

irosnak 18,1:39,3 cm,

912
135
710,

0.62

GRUSS, Johann, kőfaragósegéd Pozsony-
ban

J. G. Steinmetzgesell, 2 éves fia meghalt (1791,
779 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Grus Mihály

ötv.

l.

Kőmagyötvi.

1911. 7.

Gruss Simon

ötös

l. Igel S.

L.

Szendrey-Szentiványi

608.1.

T. 3430.

gadót, melytől jobbra van az An-
az utat és a partot járó-kelők
nak és bárka látszik. Felirata

LET
UDE

méretei 12.4 : 18.4 cm.

Gruss S i m o n, ötvös, l. *Igel S.*
Gruss T a m á s, ötvös, l. *Fenescher T.*
Gruvina, l. *Gavina.*

Gruss Tamás
ötös

l. Fenescher T.

L.

Szendrey - Szentiványi
608. l.

T. 3963.

lek szikla emelkedik, tetején a
egy katona áll lábhoz eresz-
vek látszanak. A látkép fölött
inket. Felirata a lebegő mon-

olvasható.

1.4 cm.

3-13.

Gruss Franz

épitész

l.

Kapossy János

F. A. Hildebrandt

1819 – 1797.

Bp. 1924.

16. l.

Tetyei romo
Havi-Boldog
Jakabhegyi
Siklós vára.
Török mecs

Grusz Timmler ferenc épitész M.D.K.

A fertődi kastélynál munkáló épitész

Ferenczy Károly: Ágetek a fertődi kastély értékelésához

Műemlékvédelem 1961 / V./ 4. sz. 2 9.1.

Grutsch (Grutz) Mátyás

Frigyes

győri német ardalos
1651. lett mesterre.

A győri német ardalos F. Mester könyvé.
Városi Muzeum
Győr

Kiertam 1950
jul. 12

F és puska agyumves
cek

A MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS

NAGYTEKINTETÜ E L N

A m.kir. vallás és
junius hó 18-án kelt 9469/1
hogy a 306/1928 sz.rendelett
kiutalt s a Budapest épitőmi
gépirásos másolására engedél
sáról elszámolásomat terjess

Amint azt annak ide
nek szóbeli uton bejelentett
s ezuttal van szerencsém a

Johann Grutsch, asztalos legény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1675-től: "Johann Grutsch Von Rab dischler gesell". 102. old

Határári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII. században. Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez. 93. old

Arrabona, 9. Xantus János múz. Győr. 1967. A győri múz. évkönyve.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grutsch Johann, asztaloslegény

Győri vagy környéki. Győrben tanult. 97. old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Grutz/Grutsch/ J./Hans/ ,asztaloslegény
---- -----

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Győr:Grutsch
/Grutz/ J." 192.old

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmiveségé-
nek történetéhez 9 .old

rrabona,9.- Antus János Múz.Győr,1967. - Győri
Múz.Évkönyve

Grutsch/~~Grutz~~/Grutz/ J./Hans/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordált asztaloslegények jegzéke származási hely szerint:"GYŐR,Grutsch /Grutz/ J." 122.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött A XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 9[illegible].old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967. -A Győri Múz.Évkönyve

Hans Grutz, asztaloslegény

A győri asztalos és pukaagykészitő céh legénykönyvéből 1674-ből: "Hans Grutz Von Raab ein tischler gesell" 101. old

Szatári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Kantus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Evkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grutsch,/Grutz/,Hans,asztalos legény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalos legények jegyzéke:"Grutz,/Grutsch/,Hans,Győr,1674,1777. 116.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmívességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Áantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz.Évkönyve

Kérem postafordultával

utánvéttel
számlámra

a következő könyveket:

Gruz Béla
Autotervező
1913–14.
Górnik. 1930.83.1.

Név és Cím:

Egyéb írásbeli közlés esetén Levelezőlap portódiját kell leróni!

KÖNYVRENDELÉS

2 fillér

Lauffer Tivadar

könyvkereskedés

Postafiók 311.

BUDAPEST

IV., Váci ucca 11.

Grusz Béla

Kereskedelmi minisz-
teriumi 300 K állam-
segély.

Éimisk 1914-15.

83. l.

könnyű alkalmazásával mindig felülmúlhatatlan lett.
A könyomtatás sokszorosító
szerepe a sztereotípia és galvanoplasztika még sokáig nem
érik utól a könyomat akarító
erejét. Ezek csak adott esetekben alkalmazhatók, a könyomat mennyek az eredetinek

Grüsz Béla

kereskedelmi minisztériumtól 300 K ösztöndíj

Érettségi 1913-14.

1)

Gruato vagy Gruvato (Crovato?) Márk, dalmát építész és faragó, a 15. század első felében élt Trogirban. Többnyire ~~[illegible]~~ Racić Miklóssal dolgozott együtt. 1431 augusztus 26.-án a két mester szerződést kötött a trogiri székesegyház gondnokával Venturinić Jakabbal hogy a székesegyház középső hajójában egy uj bolthajtást készítenek 250 forintért. Hét évvel később 1438 julius végén Subotić Miklós gazdag trogiri polgár özvegyével a két mester írásbeli szerződést kötött, hogy két éven belül a trogiri székesegyházban egy kápolnát építenek. Ez a szerződés eredetiben így ~~[illegible]~~ szól:

„Die et loco predictis (ultimo mensis Julii 1438), presentibus nobili viro ser. ~~[illegible]~~ Jacobo Doymi Desse examinatore, Michaele Johannis tinctoris et Radovani Vlatchi Busanni ~~[illegible]~~ barberio de ~~[illegible]~~ tragurio, testibus vocatis et rogatis. Ibique ~~[illegible]~~ nobilis vir ser petrus nicole de Andreis de tragurio,

nomine nobilis mulieris domine Nicolote, relicte ser Jacobi nicole, de fragurio ex una parte. Et magister Marcus Gruato lapicida, habitator fragurii pro se et nomine magistri Nicolai Racich, lapicide de fragurio, pro quo promisit de rato et pratihabitione pt(pariter?) sub obligamine suorum bonorum parte ex altera, ad infrascripta pacta et conventiones invicem solemniter devenerunt, videlicet: Quod dictus magister Marcus debeat construere unam capellam de lapidibus in angulo Ecclesie S. Laurentii, a parte ponentis et boree, magnam quantum continent pilastri dicte ecclesie parieti laurentii de muro intus et extra secundum quod est laboratus murus Ecclesie, altitudinis pedum XI a salizata supra usque ad cornices ac cum suis cornicibus et croceria sua ac cum sua porta ad modum inceptum, ad similitudinem capelle sancti Johannis,

ac cum una fenestra competenti a latere ponentis, secundum designationem ostensam in quadam carta papirea designatam, ac cum uno oculo a parte levantis ad similitudinem oculi quod est subtus campanile. Item quod voltus ipsius capelle sit laboratus ad similitudinem corporalis existentis in ecclesia sti Johannis baptiste, ad capellam sti benedicti, et cum suis fundamentis sufficientibus ad dictum opus. Et hec omnia debeat facere, dictus magister marcus simul cum dicto magistro nicolao pacich, omnibus eorum laberibus et expensis, excepto, quod dicta domina nicolata teneatur et debeat conduci facere lapides ponendos in opere dicte capelle a marmore portus usque ad locum dicti laberis, et omnia ipsa facere ad laudem boni magistri. Incipiendo dictum opus ad presens ..... usando dictum laborerium debeant complevisse usque ad duos annos proxime futuros

omni exceptione et occasione remotis. Et ... omnia, quia versa vice prefatus ser petrus nomine ipsius dicte .... pro qua promisit de rato et rati habitione, sub obligatione .... quo ad contentam in presenti contractu, se obligando ..... soluere et assignare eisdem magistris marco et ~~M~~ Vicolao pro eorum labore et operis mercede dicte capelle ducatos ..... cutos duodecim auri, in hunc modum; et in terminis infrascriptis, videlicet: modo cum inceperit incidere lapides ad petrenam, ducatos quadraginta auri. Et residuum, dictorum denariorum in quinque pagis, ~~I~~ videlicet cum lapides erunt incisi et conducti ad marinam, ducatos XXXV. Item cum lapides ipsi erunt semilaborati, ducatos XXXV. Item cum erunt lapides omnes laborati et incepti pon .... in opere, ducatos XXXV. Item cum

capella erit semi laborata
ducatos XXXV. et cum ipsa
capella et dictum opus erit
expletum, totum residuum
dictorum denariorum. Que
omnia et singula ~~supranscrip~~
suprascripta, et in presenti
contractu contenta, promi-
serunt dicte partes hui-
usmodi nominibus quibus
supra, solemnibus stipula-
tionibus huiusmodi inter-
ventionibus se perpetuo
firma et rata habere,
tenere et in nullo contra-
facere vel venire, defi-
cere vel cessare per se vel
alium seu alios aliqua
ratione vel * causa de
iure vel de facto sub pe-
na ducatorum centum auri
stipulatione premissa,
soluenda per partem contra
facientem parti ~~suum~~ se-
muare volenti. Et obligatio-
ne bonorum, dicte domine
Nicolote et dictorum magist-
rorum Marci et Nicolai pre-
sentium et futurorum, cum
refectione damnorum, ex-
pensarum et interesse litis
et extra. Qua pena soluta

uel non ac damnis expensis et Interesse refertis, uel non, rata tamen permaneant omnia suprascripta.

Ego Franciscus de Viviano. Oldalt: Domine Nicolote Soboti cum Marco Gruato lapicida pacta et conventiones.*

Lucio és Andreis

Ebbön szerződésből kitünik, hogy a trogiri történetírók tévedtek, a midőn azt állitották, hogy a trogiri szt. Iván kápolnát 1438 kerdték épiteni Subotić Nicolot költségén, holott ezen kápolna templomi költségen Aleksijev Andor és Florentin Miklós mesterek által épült 1468 ban és pedig azon a helyen a hol azelőtt szt. Ursula oltára állott, azaz az északi fal közepén, és nem a templom szegletében, a hogy azt a szerződés mondja. Ebből tehát

* Nálam Rkp.

ez következik, hogy a Gruato és Racić által épült kápolna alatt nem a jelenlegi trogiri, szt. Iván kápolna értendő, hanem a szt. Jeromos kápolnája. Ezt P különben Lucio Iván: ~~egy je~~ „Memorie storiche di Trau" ⊥ „művének egy jegyzete is, ~~bizonyítja~~ mely ~~[illegible]~~ szt mondja hogy 1438 ban a szt Jeromos kápolna részére készült egy szerződés. Ugyanezt bizonyítja a trogiri quadernákban található bejegyzés is 1439 február 26. ról, a ~~[illegible]~~ F az említett két mester a községi bíró előtt kötelezi magát hogy ~~[mindazon írásokat]~~ mindazon írásokat ~~[illegible]~~, melyek köztük és Lubotić Nikolot megbízattja Andreis Péter közt létrejöttek és ugy fogják tekinteni mintha a községi jegyzőáltal ~~[illegible]~~ T volna. Ezen írások pedig mint maguk mondják, elismervények voltak azon átvett pénzről, melyet egy

P bizonyítja

⊥ p. 488,

F mely szerint

T irattak

a székesegyház szegletében építendő kápolna számára vettek fel. (juxta angulum ecclesie). Ez pedig Szt Jeromos kápolnája.

Gruato tanítványa a mintazta spalatói quadernák emlitik (Alegretus) Radojević Radovan volt, kit fivére Radojević Radmil pospöki szolga adott hozzáo tanulás végett és 6 évi szolgálatra oly feltételek mellett, hogy kielégítő szolgálat ~~és szorgalmas~~ mellett étellel és ruhával ellássa az idő leteltével pedig 2 aranyat a szükséges szerszámok részére és oly ruhát adjon neki melyre más többé szüksége nincsen. Ez az egyezmény 1446 január 1. én jött létre.

Pés szorgalmas

Forrás. Chiese di Traù, Garanjin-Fanfonje trogiri herceg arkivumából. MSC. Quadernae Communitatis

9/.

Traguriensis, MSC.

Slovnik umjetnikah jugoslavenskih od Ivana Kukujevića. God. 1858. 101 oldal.

Gruvina, l. Gavina

L.

Szendrey-Szentiványi

608. l.

T. 3699.

redek szikla emelkedik, tete-
a alatt egy katona áll lábhoz
ben hegyek látszanak. A látkép
e figyelmünket. Felirata a le-

11.4 cm.

Gruy Mária

1904/5 – 1907/8

Ferkèpzomfoiskèvk

87.l.

való visszaüzetését ábrázolta. Gyermekképmásaival is rendkívül nagy sikereket ért el. A Villa Borghese alvó Puttója erre a legjobb példa. Annál kevésbbé elégít ki XI. Leó síremlékének üresen nagyzoló foalakjával (Szt. Péter-templom). A mester még Spanyol-, Franciaország és Málta számára is dolgozott. Építészeti munkái között legnevezetesebb a római S. Ignazio homlokzata. A templom belsejének puttókkal való díszítése szintén az ő műve.

ALGRÁFIA (alumíniumnyomat). Josef Scholz Mainzban 1892-ben a litográfiai nyomatnál a követ alumínium-lemezzel helyettesítette. Az A. eljárása teljesen egyezik a könyomat (litográfia) útján készült sokszorosítással. Előnye, hogy a lemez vékonysága és könnyűsége miatt könnyebben kezelhető. Az A. igen alkalmas térképészeti és merkantil litográfiák helyettesítésére, művészi szempontból azonban nem éri el a kőrajz tónusos lágyságát. A grafikai művészetben különösen Paczka Ferencné lett ismertté számos alumíniumnyomatával.

ALHAMBRA, a mór fejedelmek granadai palotája. Három főrészből áll: az erődből *(Alcazaba)*, a tulajdonképeni palotából s az udvari nép lakóépületéből. Ezt a falakkal körülvett épületcsoportot az arabok *Medinat alhamrának*, vörös városnak nevezték el, miután anyaga vörös kő. I. Mohammed (1232—1272) kezdte építtetni, majd II. és III. Mohammed és I. Jusuf építkeztek rajta, a legtöbbet V. Mohammed a XIV. sz. második felében, majd utolsónak VII. Mohammed, a XIV. és XV. sz. fordulóján. Később a spanyol királyok intézték sorsát és több ízben restaurálttatták, különösen a franciák kivonulása után (1812). A palota belsejének legszebb részei a követek terme *(Sala de los Embajadores)*

Kőmagyötvj. 31. l

181	**Simon Gruz,** e. 1594—, MC 1610, † 1611. Mellboglár, nyilas tűvel. — *Heftel, m. pfeilarß Nadel.* Bruckenthal-Museum, Nagyszeben — *Hermannstadt.*	Uliger

Grüz Simon

l. ötv

Kömagyötöj

181. 7.

Korunk 1974/2

Gruzda János, az erdélyi tél festője

Gruzda János, akit Aprily Lajos „a tél festőjének" nevezett, több mint kilencven évvel ezelőtt, 1881. november 18-án született Tövisen a református parókián. Apja nem sokat törődött a művészettel, csak azt akarta, hogy fia pap legyen, de az anya hamar észrevette korán festegetni kezdő fia tehetségét. Krétát vett neki, hogy rajzoljon, fessen, de arra biztatta, végezze el előbb a teológiát, hogy biztos kenyér legyen a kezében.

Gruzda Jánost beadták a nagyenyedi kollégiumba, de akkoriban (1900) a felső osztályokban nem volt rajztanítás. Egymagában, lényeges útmutatás nélkül kellett a festékek titkait kikísérleteznie. Érettségi után beiratkozott a kolozsvári református teológiára, s ott is inkább festőnek tartották, mint papjelöltnek. 1902-ben, a Mátyás-szobor leleplezésekor Kolozsvárt képzőművészeti kiállítás nyílt. Sok biztatás után Gruzda is rászánta magát, hogy két képét beküldje. A megnyitás napján alig mert, remegve, belépni a terembe, de micsoda meglepetés várta ott: mindkét képe előkelő helyre volt függesztve, és alattuk a felirat: „El van adva" (Gruzda Jánosné közlése).

Fadrusz adott döntő lökést Gruzda művészi pályájának: felkereste a fiatal festőt a teológián, és azt mondta neki: „Ön a festészetet a szobrászattal egyesíti, ami ritka adomány. Jöjjön hozzám. Én nem tanítom, csak nézzen! Utána majd maga választja meg, hogy kiket látogasson meg, és kiktől tanuljon. Magának olyan látóképessége van, hogy nagy művész lehet." Volt ezenkívül Gruzdának Tövisen is egy pártfogója, dr. Boér Jenő, a mindenkitől megbecsült orvos személyében; nála ismerkedhetett meg Körösfői-Kriesch Aladárral, aki ezekben az években ott töltötte a nyarakat. A Boér-házban megforduló és Diódon nyaraló művészek társasága bizonyára hatott Gruzda festői ambíciójára, habár közvetlen kapcsolataikról nem tudunk.

Nem is nyugodott meg Gruzda a teológia elvégzésével. A püspök kinevezte ugyan tövisi segédlelkésznek, de engedélyezte, hogy beiratkozzék a budapesti képzőművészeti főiskolára, és azt Tövisről feljárva a következő négy évben (1904—1908) elvégezze. Ferenczy Károly, Hegedűs László és a kiváló pedagógus, Balló Elek voltak a tanárai. Noha Gruzdát kitűnő rajzáért azonnal felvették a főiskolára, és erős művészi egyéniségét is mindjárt észrevették, mégis, gyengébb technikai felkészültsége miatt néha a tehetetlenség érzése vett rajta erőt. Különösen a figurális munkákkal volt sok nehézsége. Tanárai hallgatólagosan fel is mentették az ilyen munkák erőltetésétől, mert látták, hogy milyen erős a tájfestésben. Sokszor hosszabb időre haza is engedték tájképek festésére. Ekkoriban már szerepelt a kolozsvári kiállításokon, s 1908-ban kivitték egy képét a londoni világkiállításra (egy angol folyóiratnak feltűnt a festmény, és reprodukálta); a következő években (1909—1918) a Nemzeti Szalon, illetőleg a Műcsarnok rendszeres kiállítói közé tartozott.

Gruzdát már ekkor leginkább a téli táj színei vonzották. Megcsodálta Akseli Gallen-Kallela, a nagy finn festő alkotásait, aki 1907-ben és 1908-ban Magyarországon járt, és munkái a finn művészek kiállításán is feltűntek Pesten. Úgy érezte, hogy a finnek kemény, szűkszavú művészetével, a havas, jeges, fenyves tájakkal közeli rokonságba került, mert őt is hasonló

lozsvárt, sem Nagyenyed utcáin; a pénzt meg az orvost Marchininek; és küldte a festéket, az albumot és az orvosságot Fülöp Antal Andornak is, meg nekünk is, hogy egészségünk legyen a további munkához.

És mindezt úgy tette, sokszor még a köszönetet is szerényen elhárítva, hogy rajtunk kívül senki meg ne tudja. Ám mindez: a mecénási bőkezűség s értékes gyűjteményének kisugárzó hatása, megkésve bár, de végre is áttörte szerénységének korlátait. A híres tudós és műkritikus László Gyula — kinek, hozzá hasonlóan, szintén nagy része van abban, hogy szárnyra kaptak közös művészbarátaik — már évekkel ezelőtt felfigyelt a Wagner-gyűjteményre, s ettől kezdve más kritikusok is be-bekérezkedtek a kis házi múzeumba. Szolnayról megemlékezve, a Művészetben László Gyula professzor leánya, László Emőke idézetet közölt a művész egyik, Wagnerhez intézett leveléből, s a tömör, szép, meleg hangú tanulmánnyal együtt néhány Szolnay-képet is közölt, illetve reprodukáltatott a Wagner-gyűjteményből. Ezt követőleg az Utunk két belső oldalán közzétett Szolnay-levelek bevezető szövegében olvashattunk Wagner Arthur nagy hatású mecénási tevékenységéről; majd hat kitűnő reprodukciót is mellékelve, a Műgyűjtő című folyóirat tárta fel méltóképpen e gyűjtemény kincseit, s a jóízlésű és áldozatkész művész- és műbarát nagyra becsült érdemeit. „Nemcsak gyűjti az értékes és művészettörténetileg is jelentős darabokat — állapítja meg többek között a cikkíró —, hanem valóságos dokumentációs központot alakít a vásznak és szobrok köré. Nem passzív élvezője a műkincsnek. Mindent tud az alkotókról, a művek keletkezéséről, és ma is figyelemmel kíséri a lezárt vagy még folyamatos életművek további sorsát."

Nos, ezek a több helyen is felbukkant elismerő méltatások már eltitkolhatatlanul jólestek neki. „Ha már ennyire »lelepleztek« — írta rejtett örömmel, legutolsó levelében —, még csak annyit szeretnék megérni, hogy a fiam befejezze műegyetemi tanulmányait, és hogy kézbe vehessem már a Szolnay-levelek kötetét. A sír szélén állva, immár kezdem elhinni, hogy mégiscsak érdemes volt..."

Mindössze két nappal a vágyva-várt könyv megjelenése előtt, egy szempillantás alatt végzett vele a nagy kaszás.

Hogyne fájna a távozása! Jóval kedvezőtlenebb viszonyok és arányok között, ő volt a mi Paul Durand-Ruelünk, Ambroise Vollard-unk. Amit nagy francia elődei tettek az impresszionistákért, a modern művészetért, vékonyabb bukszával, kisebb közvetítői lehetőséggel bár, de ugyanazt tette és óhajtotta tenni Wagner Arthur is a helybeli, korabeli avantgarde-ért.

Gyűjteményének zömét az erdélyi magyar, román és szász művészek munkái alkotják. Csak Szolnaytól, Szervátiusztól és Marchinitől mintegy két tucatnyi mesterműszerepel a kis házi múzeum kincsei közt. A kollekció többi részét Nagy István, Nagy Imre, Ziffer Sándor, Tassy Demian, Catul Bogdan, Ion Vlasiu és Widmann Walter művei alkotják. A magyar mesterek később vásárolt munkái közül főként Szőnyi István és Szentiványi Lajos művei gazdagítják a Wagner-hagyatékot.

Holttestét Budapesten hamvasztották el, de szellemének termékenyítő hatása és lelkének egy darabja itt maradt közöttünk — szülőföldjén. Neve, emléke — mint ezt már az eddig megjelent és megjelenés előtt álló kiadványok is tanúsítják — fennmarad a művészettörténet lapjain.

Balázs Péter

problémák izgatták. Hívták is Finnországba, a hó és jég világába, de ő mégis inkább itthon maradt, és az erdélyi táj festője lett (Gruzdáné közlése).

Utolsó évében Szinyei útján kultuszminiszteri ösztöndíjhoz jutott, és Szuhanek Oszkárral együtt európai tanulmányútra indult. Egyenként 800 aranykoronát kaptak; ezzel az összeggel egy németországi útra indulhattak. Bécs, Prága, München, Berlin, Drezda és Königsberg múzeumait tanulmányozták, innen tovább akartak utazni Oroszországba, de elfogyott a pénzük, és Breslau felé hazatértek (Szuhanek Oszkár szíves közlése). Míg Szuhanek ma is Temesvárt él, Gruzda visszatért Tövisre segédlelkésznek, és élete jó részét azon a vidéken élte le; megházasodott, és feleségében, Ripka Annában hűséges társra talált, aki állandóan munkára serkentette, biztatta, és segítségére volt képei eladásában is. Közben tíz évig (1914—1924) Becében élt, egy szegény, a világtól elmaradt faluban, ahonnan sáros időben még Enyedre is alig lehetett bejutni. Megosztotta a nép szomorúságos életét, de nem tette le az ecsetet, bár ezekben az években művészekkel nem érintkezhetett. Csak a világháború utáni időkben elevenedett meg körülötte egy kissé az élet. Dóczyné Berde Amál és Göllner Elemér ekkor jártak Nagybányán, friss tervekkel, lelkesedéssel tértek haza. Gruzda ekkoriban ismerkedett meg velük, valamint Aprily Lajossal, aki sokat gyönyörködött a csendes, téli tájban, és Gruzda művészetének megértő tisztelője volt.

Gruzda művészetének első tövisi és becei szakaszából (1908—1918) kevés képet ismerünk. A tövisi iskoláról, a becei tehénről, a hóolvadásról, a becei házakról festett képei fokozatos fejlődést mutatnak. Kezdetben a sötét tónusokat kedvelte, a zöld és a barna voltak az uralkodó színei. A barnába vöröset, zöldet vagy kéket kevert, de a napfény még alig hatolt be ezekbe a képekbe. Többnyire egyhangúság, elhagyatottság nehezedik festményeire.

Az 1920-as években leginkább tájképeket festett. Fő témája a becei hóolvadás volt, amikor a havas hegyoldalban feltűntek már a barna foltok, és egy kanyargós út a képet átlósan keresztülszelve, mintha a végtelenbe vinne (Szentkirályi hegyoldal). Gruzda halványkékes foltokkal, nemcsak a napfényben szikrázó hó vakító fehérségét, hanem anyagiságát is kifejezte. Az ellentétek, a fény és az árnyék, a tél és a tavasz, a megújhodó természet izgatta. Problémákat látott a tájban, magának az életnek a problémáit, azokat akarta megoldani képein.

Jó hatással volt Gruzdára Aprily Lajos barátsága. A művészet iránt közben Enyeden is megnőtt az érdeklődés. 1922 októberében a Bethlen-kollégium jubileumi ünnepségei alkalmával a kollégiumban képkiállítást rendeztek. Ezen Gruzda számos erőteljesen megfestett, biztosan megkonstruált képével tűnt fel. A becei falusi élet nyomorúsága mellett itt új téma volt a remetei táj, a mokányság hazája és élete. Ezekben a tájképekben „a tapintható anyagszerűség és a felépítésben az egyszerűség őskifejező ereje" (Enyedi Újság, 1926. 13.) döbbenetes hatást váltott ki.

Gruzda egyre tovább, egyre biztosabban haladt Remetén, a mokányok világában tanulmányokat végzett, rengeteget rajzolt, megörökítette a jellemző típusokat és a hegyoldalhoz lapuló havasi házakat. 1924 áprilisában elbúcsúzott Becétől, és Kolozsvárt a teológián kiállítást rendezett utolsó éveinek termésből. Képei egyszerre megháditották a kritikát és a közönséget. Gruzda a kicsi földhözragadt becei házakban meglátta a falusi szegénységet, az évszázadok óta szinte változatlan, nyomorúságos falusi életet, és azt minden szépítgetés nélkül ábrázolta. A becei hegyoldalak vonulatában a táj szerkeze-

Gruzda János: Téli est

tét is észrevette. Ugyszólván háromszögekre bontotta fel a tájat, a meztelen hegyoldalakat, és a napfény ajándékával meg-megvilágította az egész, csendben élő völgyet.

Első kolozsvári kiállításakor a Vasárnapi Újságban (1924. 17.) azt írták róla, hogy „a havasok monumentális tömegeinek hivatott festője". De milyen „monumentális" témákat kínált neki a világtól elzárt becei völgy? Elég volt számára a kopár hegyoldalba mélyen bevágódó út kanyargó vonala vagy az intergáldi völgy sziklái alatt meghúzódó néhány apró faház és templom. A téma a legegyszerűbb volt, mások ecsete nyomán talán sivár kép lett volna, de Gruzda ebbe is erőt és lendületet vitt. Vastagon, durván kente fel a festéket a vászonra, s megéreztette a táj, a föld anyagi valóságát, mélységét és nyugalmát. Aprily Lajos találó jellemzése szerint Gruzdában az „emberi igénytelenség s a művészi lobogó energia szerencsés megtestesülése" egyesült. Gruzda János Párizsba készült, a párizsi útból azonban semmi sem lett, ám akkor már megtalálta önmagát, és megtalálta azt az erdélyi tájat is, amelyben otthon érezte magát. Ennek a szerkezetébe, az anyagi és szellemi élet végtelenbe vesző összefüggéseibe, rejtett titkaiba akart egyre mélyebben behatolni. Valóban fáradhatatlanul, szinte önfeledten, teljes odaadással dolgozott.

1924 pünkösdjén kiköltözött Zalatnára, ott kellemesebb környezetbe került. Ebben a kis bányavárosban nem élt olyan elhagyatottan, mint Becében. Hivatali munkája nem foglalta le túlságosan, és a kisváros értelmiségét a közös érdekek, a nagy városoktól való távolság és a viszonylagos elszigeteltség összetartotta. Ezenkívül Aprily Lajos, Kuncz Aladár, Tavaszi Sándor és társasága is gyakran kirándult ide. Jancsó Béla is többször meglátogatta. A vadabb, sziklás táj, a Zsidóhegy, a Detonáta, a Vulkoj, a hegyekről lezúduló jeges patak és a hegyoldalban megkapaszkodó bányász vagy falusi jellegű román és magyar házak folyton új témákat nyújtottak számára.

Gruzdát nem a nyugati, modern festészet vonzotta, inkább a Gallen-Kallela útmutatását őrizte meg fiatalságából, és Nagy István kemény, szűkszavú művészetével érzett közeli rokonságot. Őt ugyan nem az arcok mélységében tükröződő szenvedés izgatta, hanem az embert környező, sokszor sivár és vadnak látszó táj küzdelme az élettel, a fénynek, az életnek a feltörése a sötétségből, a homályból, a hegyoldal olvadásából felcsillanó barna,

zöldes föld, a hegyi patak áttörése a jégpáncélon, a télből tavaszba forduló idő sejtelmes zöld színei és a zalatnai hegy kálváriája, amint belenyúlik a végtelen kék égbe.

Zalatnán fáradhatatlanul dolgozott. 1926 márciusában Kolozsvárt 76 olajképét, 1927 karácsony hetében pedig 60 képét állította ki. Nem annyira a témái változtak az idők folyamán, hanem inkább festői problémái, a színei, a stílusa. Számára egy őszi hegyoldal éppen olyan érdekes téma lehetett, mint a jeges patak, a Zsidóhegy vagy a Kálvária hegye. A monumentális hatást vonalainak határozottságával, sötét, erőteljes színeivel, mély tónusaival érte el. De a természet nyugalmával szemben, amely hatalmas erővel sugárzik felénk egyik utolsó, zalatnai téli tájképéről (A Kálvária télen), a természet másik arca: az esti naplemente, a jeges patak diadalmas harsogása is állandóan izgatta. A nyugalmat itt az élet örökös mozgása, a sötét háttérből előtörő fények kékes csillogása váltotta fel. Az ellentéteken, a színek kontrasztjain, a fények és árnyékok változásain túl az egész természet egységét és harmóniáját kereste, azt a végtelenbe vezető nyugalmat, amely az emberi életnek is nyugalmat ad.

Mintegy két évtizeden keresztül (1953. november 3-án halt meg Zalatnán) viaskodott azzal a Zalatna környéki tájjal, amelyet a maga változatos, sziklás hegyeivel, komor domboldalaival és a hegyekről frissen lezúduló, jégtörő patakjaival az Erdélyi-medence egyik legjellegzetesebb természeti világának tartunk. Ebben a környezetben Gruzda főként a román nép, a szegényesen élő munkások, bányászok házait, életkörülményeit láthatta maga körül, és a természettel együtt ezt elevenítette meg. Így lett a két világháború közötti időszaknak az a kiemelkedő erdélyi festője, aki az új festői áramlatokkal nem sokat törődve haladt a maga útján, és mint Kós Károly írta (lásd Nagy József cikkét: Református Szemle, 1953. 256.), „kizárólag [...] népének szentelte a tehetségét".

Az 1930-as és 1940-es években Gruzda egyre ritkábban vett részt tárlatokon, de azért számon tartották minden erdélyi gyűjteményes kiállításon, mint például a Károlyi Gáspár Társaság művész-tagjainak a kolozsvári kiállításán (1933), továbbá az erdélyi művészek budapesti (1940) és brassói (1943) kiállításán. Képei közül egyesek külföldre is eljutottak és díjat nyertek (Budapest, London, Milánó), de az 1950-es években Gruzda olyan visszavonultan élt, hogy a művészkörökben megfeledkeztek róla. „Elnyelte a végzetes erdélyi közömbösség" — írta egykor Kós Károly, de ez a közömbösség most a múltba süllyed, és a művészi értékeink iránt mindenütt újra megnyilvánuló érdeklődés fényében a Gruzda-képek is új életre kelhetnek. Egységes, keményen megfogalmazott koncepciójukkal, a tömör kifejezés és a távlatokat megnyitó elhallgatás művészetével a természet nagysága, végtelensége és a mindig újjászületö élet előtti mélységes alázatot, az anyag súlyát és meghatározó erejét, de ugyanakkor az élet fölfelé törését és diadalát hirdetik. Gruzda tájképfestészetét az erdélyi művészet olyan hagyományai közé sorolhatjuk, amelynek eleven erejét ma is érezzük, és időtállónak tartjuk. Az erdélyi tél nagy festőjének alkotásaiban nem a tél mozdulatlansága, hanem a tavaszvárás feszítő ereje és izgalma fog meg.

Vita Zsigmond

Klein József és Nagybánya

Harmincöt olajkép, két színezett linóleummetszet, két tempera, két kerámia és két relief — Klein József életművének valójában csak töredéke szerepelt az 1973-as nagybányai retrospektív kiállításon, amely azonban így is a tárlatlátogatók elismerését és háláját váltotta ki. A kiállított munkáknak talán a tizszerese, szétszóródva az országban s a határokon túl, holnapi muzeológusok és művészettörténészek felfedező szenvedélyének eredményeként válhat csak közkinccsé. Am így is gazdag, értékes anyag gyűlt össze, amely messzemenően igazolja alkotóját. Mint volt tanítvány, noha már több alkalommal megemlékeztem Klein Józsefről (Korunk, *1966. 9.*, Utunk, *1971. 47.*, Bányavidéki Fáklya, *1973. június 30.*), *ez alkalommal megpróbálom felvázolni a művész életútját, helyreigazítva azokat a tévedéseket, melyek egyes korábbi cikkekben megjelentek.*

*

Klein József az Arad melletti Csermőn született 1897-ben. Apja szobafestő volt, s fiát is annak szánta, de közben elvégeztetett vele négy gimnáziumi osztályt. Klein tizenöt éves, amikor elhatározza, hogy művészi pályára lép. Hogy a kecskeméti művésztelepen vagy a budapesti Képzőművészeti Főiskolán kezdte-e meg tanulmányait, azt kideritik majd a monográfusok, tény azonban az, hogy Pesten Réti István tanítványa volt. 1920—1921-ben a nagybányai Szabadiskola növendékei között találjuk, de már mint kiállító művész is szerepel 1921-ben Kolozsváron, közösen a nagybányaiakkal. Pár évvel később Aradon és Szatmáron állit ki önállóan, képeit jó áron veszik, megnősül, Párizsba megy másféléves tanulmányútra. 1927-ben visszajön Bányára, itt dolgozik 1932-ig, majd Bukarestben tölt öt évet. 1937-ben újra hazajön Bányára, és itt él 1944-ig, amikor a németek elhurcolják, és ugyanebben az évben (vagy 1945-ben) elpusztítják.

Művészi indulása szerencsés volt: Pesten Réti a mestere, a kecskeméti művésztelepen valószínűleg Iványi-Grünwald, Nagybányán megint Réti és valószínűleg Thorma (Réti csak nyaranta járt le Pestről korrigálni). Természetesen eleinte a nagybányai impresszionizmust vallotta magáénak, de Párizsban könnyűszerrel levetette ezt a stílust, hogy élete utolsó rövid szakaszában újra visszatérjen hozzá, részint kedvtelésből, részint kényszerből. Expresszionistának vallotta magát, de az ő expresszionizmusa művei nagy részén át meg át van szőve „nagybányaiság"-gal. Figuralista volt a szó legszorosabb értelmében. Az ember áll érdeklődésének központjában, eleinte mint magáért való szépség, aztán mint az ember küzdelme, nyomorúsága, tiltakozása a kizsákmányolás ellen, később a munka szépsége, dicsőítése. Kezdeti kompozicióin a figura majdnem mindig egyedül szerepel, később mind gyakrabban a tájba helyezi alakjait, de sohasem fest olyan képet, ahol az ember csak része a természetnek, dekoratív színfolt vagy kompozicionális kellék.

Párizsi éveiben s azután itthon az aktkompoziciók dominálnak, ritkán a táj vagy a csendélet. Aktjai átlényegültek, szinte testetlenek, időtlenek, misztikusak — sohasem erotikusak —, ritmikus mozgásúak, mégis passzi-

GRUZDA János *51, 53, 54, 63, 68, 88*
Tövis, 1881. november 18.–Zalatna, 1953. november 3.
Képz. Főisk. Bpest, festő

Banner Erdély

Márton, a Savariából T
katonából lett püspök
sőbb az a Mór, akiből
tes volt eredetileg a
Szent Gellért; s remet
és tanitványa: András

A magyarság megtéri
zésében közremüködők,
kikövetkeztethető, fel
gától értetődő, termés
melyet a későbbi nemze
veztek el. Ennek követ
hogy az első, fentebb
született, de huzamosa

MDK

Gruzda János és Dezső Miklós

Kolozsvárt fognak kiáll.t rendezni

Tövisi G: Képkiállitások. Pásztortüz 1923. IX. évf. II.fele 113 o.

Gyurda János

Gyurda János a diósdi festő-
telepen dolgozott.

Keserü Katalin: Müvésztelepek, csoportosulások.
Művészet, 1975. december - 10.oldal.

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Gruzda János
UTUNK
festőművész
1980 FEB 15
1021

GRUZDA JÁNOS

— az erdélyi téli táj festője —

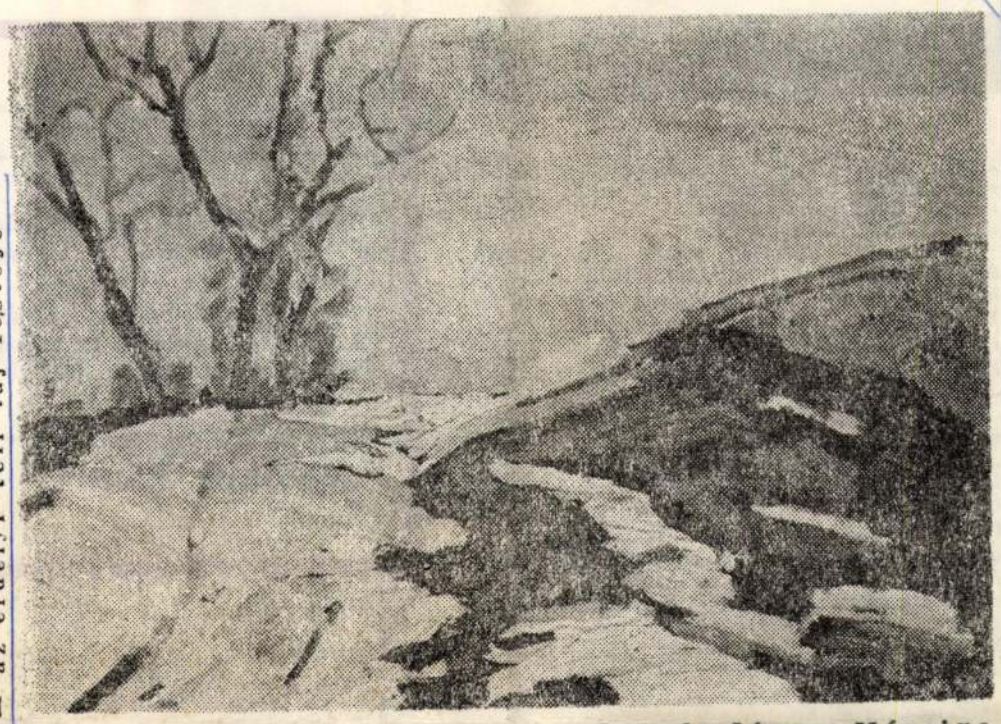

Gruzda János: Március

Kós Károly kortársa, akiről Kós egyszer ezt írta: „Jellemző reánk, erdélyiekre, hogy itt él egy köztünk való művész, aki feltűnést keltett a budapesti Műcsarnokban, a Nemzeti Szalonon, a pécsi országos kiállításon, elismerést aratott a londoni világkiállításon és Milánóban... egyszer aztán elhallgatott róla a szó, mintha meghalt volna. Ez pedig akkor történt, amikor nem tárta vágyait a nyugati érvényesülés felé, hanem *kizárólag saját földjének és népének szentelte tehetségét.* Mihelyt a mienk lett teljesen, azonnal elnyelte a végzetes erdélyi közömbösség."

Gruzda annak a Nagyenyed körüli vidéknek jellegzetes festője, amelynek hegyeiről Áprily lírájában olvashatunk. Áprily jó barátja volt, *Levél* című verse ezzel a dedikációval kezdődik:

Gruzda Jánosnak, a tél-festőnek

Mi itt a téli Szép titkát kerestük
halott falukban, hóhullámokon
s beporozott az erdők zuzmarája,
lelkünk a tél lelkével lett rokon.

Gruzda János sajátos utakon járt, amint művésztársa, Dóczyné Berde Amál egyik velem folytatott utolsó beszélgetésében említette: Gruzdát a föld érdekelte. S amint egyre jobban megismerte, mind jobban ihlették a nagy hegyek. Nagy hatással volt reá az erdélyi tél. Képei nagy része téli tájkép. Figurális alkotásai nincsenek.

Tövisen született, 1881. november 18-án. Édesapja ottani református lelkész volt. Valószínűleg édesanyjától, Pálfy Katalintól örökölte festői képességét. Iskoláit Tövisen és a Bethlen Kollégiumban végezte, ott is érettségizett. 1900-ban iratkozott be Kolozsváron a Református Teológiára. Mint 21 éves ifjúnak két képét kiállították a Fadrusz János *Mátyás király* szobra leleplezése alkalmával rendezett kiállításon. Fadrusz felfigyelt Gruzda képeire. A lelkészi oklevél megszerzése után, 1904 őszétől a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be. Már itt feltűnt tájképeivel. 1908-ban végezte el főiskolai tanulmányait. Ettől kezdve, 1911-ig állami ösztöndíjjal Berlinben, Bécsben, Drezdában tanult tovább. A londoni világkiállításon is kiállította képeit. Ekkor ismerkedett meg Akseli Gallen Kallelával, a nagy finn festőművésszel, aki barátjaként Finnországba is meghívta. Két évi tövisi segédlelkészség után 1914-től a Nagyenyed melletti Magyarbecében lelkész. Bár e vidék nem volt kedvező művészi alkotáshoz, rendszeresen festett. Száznál több képét a Bethlen Kollégium jubileumi ünnepségén rendezett kiállításon mutatta be nagy sikerrel. 1924-től harminc éven át zalatnai pap. E vidék nagyszerűen inspirálta, s több száz képet alkotott.

A húszas évek elejétől három önálló, több hazai és külföldi tárlaton állította ki képeit. Ezek közül két kolozsvári kiállításáról kell megemlékeznünk, 1924. április 16—26. között volt az első. Hetven képét hozta fel. A tíz nap alatt mind a hetvenet megvásárolták. A Pásztortűzben Maksai Albert írt róla: „Kiállított képei annyi új szépséget tártak fel, annyi meglepetést hoztak, annyi gyönyörködtető elmélyedésre adtak alkalmat azoknak, akik megnézték, amennyit még egy, az Erdélynél gazdagabb képzőművészeti termést termő környezetben sem lehet elfelejteni. Kolozsvár műértő társadalma megismerte és megszerette Gruzda Jánost". 1926. március 31-től április 10-ig szintén Kolozsváron rendezett tárlatot.

Legkedvesebb témái voltak: a Detonáta, a Dîmbul, a Nagyhegy és a Breaza hegység. Egyik legszebb képe *Téli est a Nagyhegyen.* Megragadó művészettel festette a hóolvadásos tájakat, patakokat.

Az utóbbi években többször is felmerült már egy Gruzda-kiállítás terve, amely végül a Korunk Galéria keretében meg is valósult. Méltó lenne ezt egy nagyobb, gyűjteményes tárlattal ünnepelni.

Gruzda János negyedszázada pihen a zalatnai temetőben.

BORBÁTH DÁNIEL

zatuk hiábavaló volt. Csak az autót tudták megtisztítani. A benne ülő embereket nem." — S a szégyenkezés keserű könnyei peregtek az agg Skoda fényszórójából.

D. I. — Gyergyószentmiklós: „Egy csöndes éjszakán érte jön fekete öltözetben a fekete kocsis. Arca gyászos lesz a gyászkocsit két fekete ló fogja vontatni, még az ostor is fekete lesz. Kigördül a kapun a halálszínű fekete hintó, s ő fekszik benne, mint egy igazi halot." — Akinek tetejében ellőtték a féltéjét.

K. J. — Maroshévíz: „Levélfélét írt *egyes maroshévizi építőmunkásokhoz.* Így kezdődik: *„Ezek az ajtók és ablakok tudatosan pontatlanok, / szántásos keritésdeszkaszerűek / nem ismerik a jóérzésű simaságot, / megfeledkeztek a meleggel tartozók jóindulatáról. // Ezek a falak gyerekesen előkészített bosszantások, / és már komoly kezek sem vállalják / a haragos görbületek, a taszító igénytelenségek, / a beteges vigyázatlanságok kijavítását.*" — Fölháborodása minden bizonnyal jogos, szószerkezetei azonban tüskésen dönciszerűek.

B. J. — Sepsiszentgyörgy: Új verseit lehetőség szerint közölni fogjuk.

Ö. H. — Kolozsvár: „Most arra kérjük, hogy magyarázza meg, kivel is beszél a pénzespostás az oázisban Bágyoni Szabó István versében." — Idézzük a kérdéses két sort: *„kifosztanak minden hozzám bicegő pénzespostást / gyanútlan óázisok*". Látható tehát, hogy a pénzespostás egyáltalán nem beszél, hanem éppen ellenkezőleg, biceg, kifosztásában pedig senki sem vétkes, hiszen még az oáz is gyanútlan.

H. H. — Kolozsvár: „Újév első napján szüntelenül havazott. Ültem a meleg szabában, a gyerek aludt. Mari szintén. A férjem és Laci és még egy barátja, aki boldog újévet kívánni jött hozzánk, kint söröztek a konyhában. Egyszer csak halkan nyílt az ajtó, és megjelent Laci. Leült mellém, hozzám hajolt és halkan arról beszélt, nehogy eláruljam Péternek vagy Marinak. Éreztem leheletét az arcomon, feléje fordultam és megfogtam a kezét. Nem tudott szólni ő sem. A szerelem rá is hatott, és most már akaratlanul is megcsókolt. Eltoltam magamtól. Féltem, Mari meghallja szivem heves dobogását a nagy csendben. Láttam ő is tart Maritól és nem erőszakolt semmit." — Hol hat a szerelem, hol nem. Akkor se sírj, fejts el engem, vélünk az Isten kis ható.

F. Cs. — Csíkszereda: „... nem ismertelek meg, / nem udvaroltattam veled, éppen ezért nem is csalódhattam benned, / hosszú várakozás után / nem kérted meg a kezem / nem bánt rosszul velem az anyád, / vele sem veszekedhettem, / rövid idő után nem kellett beadjam a válópert ... / Hát nem jó így az élet?" Átérzem elégedettségét. Én sem írtam meg Marosi Péter cikkeit.

K. JAKAB ANTAL

Ki hitte volna ...

hogy Benedek Imre szerint: „A teremben uralkodó sötétség iránti neheztelésünket a villanykapcsoló sűrű kattogtatásával próbálta eloszlatni, de sikertelenül." És aztán megvirradt?...

Ki hitte volna ...

ben Banner Zoltán *Tűzkör* címmel. Műsorában jelenkori romániai magyar költők és prózaírók művei szerepelnek.

● A csíkszeredai tanulók Mihail Sadoveanu nevét viselő irodalmi-művészeti körének negyedszázados tevékenységét bemutató, bő képanyaggal illusztrált emlékkönyv jelent meg Gheorghe Afloarei szerkesztésében.

● A nagyváradi Kortárs Színpad '71 Hajdu Géza rendezésében vitte színre Heltai Jenő *Néma levente* című színművét, Elekes Csaba zenéjével. A főbb szerepekben fellép Mihály András, Thoma Márta és Nechita Csilla.

● A Csikszeredai 10. számú Általános Iskola növendékei Kányádi Sándor *Szürkület* című kötetéből összeállított műsort mutattak be a költő jelenlétében. A műsort Nagy Ibolya és Lőrinczi Annamária tanítónő állította össze és rendezte.

● A nagyváradi Ady Endre irodalmi kör ülésén Cselényi Béla *Barna madár* című versskötetét Bajor Andor mutatta be az olvasóknak.

●

● Az *Új Tükör* februári első száma Fănuș Neagu egyik karcolatát közli Beke György fordításában.

litikai események közötti összefüggéseket tárja fel — fél évszázadra visszamenően.

● A *Népszabadság* részletet közöl Kacsó Sándor *Virág alatt, iszap fölött* című kötetéből.

● A *Magyar Műhely* decemberi számában Balla Zsófia *Pater noster* című versének első részét közli.

● A külföldi sajtó hollywoodi képviselőinek Arany Glóbusz díját *Cramer Cramer ellen* című filmnek ítélték, a legjobb forgatókönyvért. A legjobb férfi alakítás (Dustin Hoffmann), a legjobb epizódszerepek (Jane Alexander, Meryl Streep, Justin Henry) és a legjobb rendezés (Robert Benton) díját is ez a film nyerte el.

● A *Szocialista Művészetért* Varga Imre recenzióját közli a Kriterion Könyvkiadónál Kántor Lajos szerkesztésében megjelent *Móricz Zsigmond közöttünk* című kötetről.

● A Magyar Rádióban Koczkás Sándor mutatta be Szilágyi Domokosnak a Magvető Kiadónál nemrég megjelent vers- és műfordításkötetét.

● A *Hajdú-bihari Napló*ban Tóth Béla cikke olvasható a Kriterion Könyvkiadó Téka-sorozatának száz kötetéről.

Olajfestmények

HÓOLVADÁS — 45×55
HAVAS PATAKPART — 68,5×86,5
ŐSZI TÁJ — 27,5×38
SZIKLÁS TÁJ — 58×47
KÁLVÁRIA — 45×54
ASSZONY A TÉLI UTCÁN — 27×35
SZIKLÁK — 43×53
LILA ALKONY — 23×33
ŐSZI SZÍNEK — 44×53
ZSIDÓHEGY — 45×55,5
KORATAVASZ ZALATNA FELETT — 45×54,5
FESZÜLET A HEGYEK ALJÁN — 27,5×38
HÓOLVADÁS — 27,5×38
JEGENYÉK A HEGY ALJÁN — 31,5×40,5
ÖSVÉNY A HÓBAN — 45×55
HÓSIPKÁS HÁZAK — 27,5×38
MÁRCIUS — 27×38
GUZSALYAS ASSZONY A HÁZ ELŐTT — 47×59
FEHÉR HÁZAK — 28×38

Rajzok

FEJTANULMÁNY (szén) — 47×32
FEJTANULMÁNY (szén) — 36,5×26,5
VIRÁGZÓ FA (ceruza) — 14,5×11
TÖLGY (ceruza) — 14,5×11

134.

KORUNK GALÉRIA

1980. JANUÁR

I.P.C.M. C.-N. 6002 500 ex.

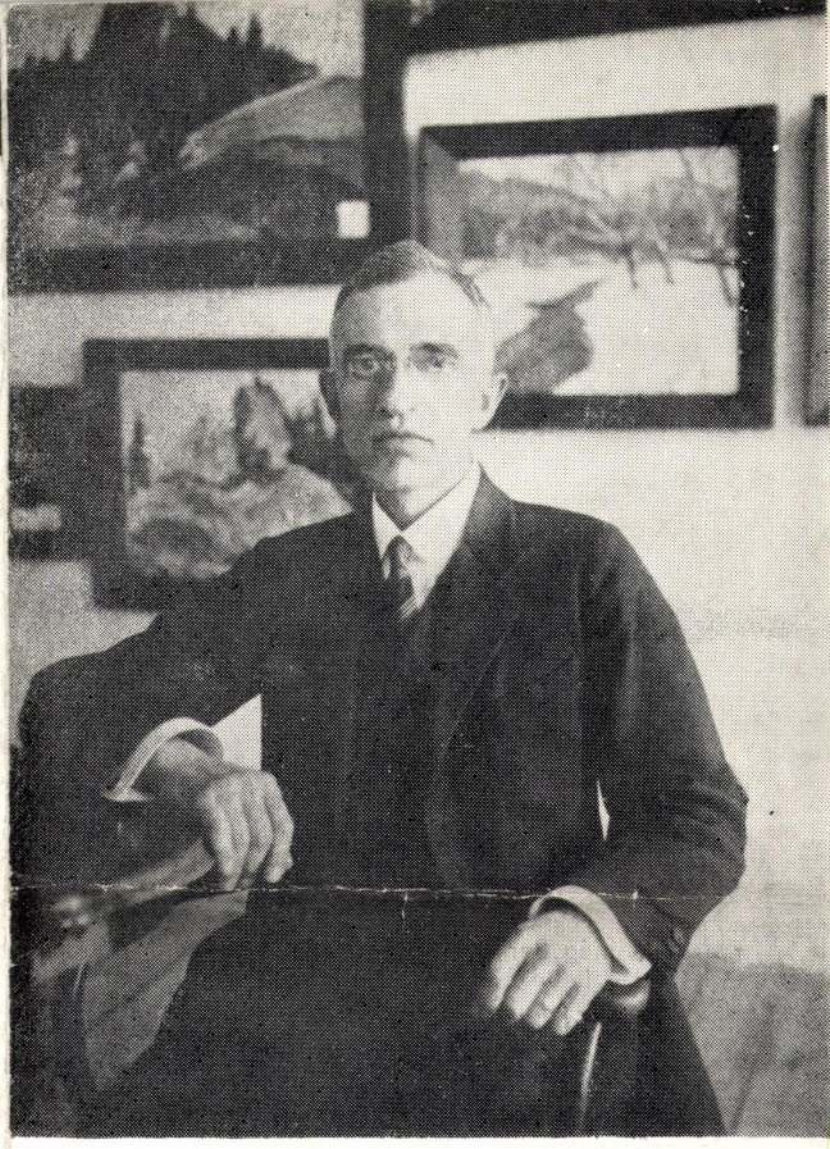

A TÉLI SZÉP TITKA

Gruzda János (1881—1953) nevét ma nagyon kevesen ismerik, de nem mintha elfelejtették volna — hanem mert Gruzda sohasem törődött a művészi hírnévvel, kiállításokon szerepléssel, csak azzal, hogy a benne felgyülemlett élményt kivetítse, s ugyanígy mellékesnek tekintette az anyagiakat is.

A rajzolás, festés gyermekkorától kezdve vonzotta, kizárólagos kenyérkereső pályául azonban még akkor sem választotta, mikor olyan hiteles

vélemény bíztatta erre, mint a Fadrusz Jánosé. Teológiai diplomával a kezében, püspöki jóváhagyással végezte el a képzőművészeti főiskolát, s utána még Berlinben, Drezdában, Düsseldorfban egészítette ki festészeti tanulmányait. Londonban s Akseli Gallen-Kallela meghívására Finnországban is járt. Kenyérkereső pályáját 1912-ben szülőhelyén, Tövisen kezdte, ott két évig segédlelkész, majd tíz évig Magyarbece papja volt, s 1924-ben került Zalatnára, ahol haláláig működött.

Az Enyed melletti Bece nyomasztó kis falu, hangulata átitatja az itt készült képeket, így aztán az 1922-ben írt kritikák a festő pesszimizmusát hangsúlyozzák, holott Gruzda János közismerten derűs, társaságkedvelő ember volt. Zalatnán annál otthonosabban érezte magát, bár ez a kis bányászváros ka eldugott fészek volt, végállomás. Városias mozgalmasságra nem vágyott, kis baráti társasága itt megvolt, és a havasok iránti nagy szerelmének semmi sem állt útjába, közöttük élhetett, látásuk élménye nem ünnepi kirándulás volt számára — mint íróbarátainak, ha hozzá jöttek —, hanem hétköznapi állandóság. Első zalatnai évében már kiállítást rendezett az itt készült képekből. Tájai a perc hangulatát rögzítik, elvonatkoztatás nélkül: ezért számíthatjuk a hazai posztimpresszinionizmushoz. Könnyen, gyorsan, jókedvből dolgozott. Mindig olajjal, de egyetlen ülésre készültek a képei, utólag nem fejlesztette-csiszolgatta őket, nagy színvonal-ingadozásának ez a magyarázata. A hegyi táj minden hangulatát ismerte és rögzítette, legszívesebben a hóolvadást. Palettájának nem voltak kedvenc vagy szabvány színharmóniái, a tűző napsütés szikrázó színellentéteit, merész társításait, az ősz színorgiáit éppen úgy átérezte, mint a párás-ezüstös zöldek nyugalmát vagy a borús napok szürke havának félelmes egyhangúságát a kopasz téli domboldalon.

Mi az, ami ebben a tájkép-témára korlátozott életműben maradandó? Legjobban Hunyadi Sándor érzett rá 1930-ban, az Erdélyi Művészek Kiállításáról írott kritikájában **(Ötvenhárom erdélyi művész képeiről és szobrairól. Ellenzék,** 1930. dec. 6.): „tiszta hangulatot lehellnek finom tájképei." Az életérzésnek, az egészséges ösztönnek az az önfenntartó tevékenysége összegeződik bennük művészi szinten, amit a mai tudomány hirdet természetvédelemről, biológiai egyensúlyról, s ami az ókori, sokat idézett „ép testben ép lélek" elvvel is egyezik.

E. SZABÓ ILONA

Gyurza János

szalatnai festő

részt vett az alábbi

kiállításon

Az Ország

1943. aug. 14.

(A délerdélyi magyar

képzőművészek ki-

állítása [Brassóban]).

Déli Hírlap (Brassó)

1943. aug.

GRUZDA *János*, festő, * Tövis 1881 nov. 18. Budapesten és Berlinben tanult. 1912 óta táj- és csendéletképeket állít ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban.

E. gy. I. 421 l

III

677 (1302)
821 (78).

l és öt confraterrel. baljával
épen úgy ~~[illegible]~~ mint a
b kezével, ~~és~~ bal térdén álló
~~ljával~~ a nézőtől balra mutat,
zik. ~~A Madonnának és gyermekének fe-~~
ete: fátyol, magas piros ruha és
érő ing, et Mindkettőjök fejét díszfény övezi
visel.

, cm.
95:VII. 26-án 550 lirán. (254 frt 38 kr.)
I. 31-én. (246/95.)
az 54347/95 min. számot.

28

Gruzda János

Zalatnai külváros
c. oláff. repr.

Erdélyi Helikon

1933. 1. 7.

Kodály Zoltán

Werke: *A közigazgatási birás-kodás eszméje, kellékei és alak-zatai Európában* (Die Idee, die Behelfe und Formen der Verwaltungs-Gerichtsbarkeit in Europa, 1897), *A feltételes elitélés* (Die bedingungsweise Verurteilung, 1891), *A javító intézetekről és az ifjúkori bűnösökről* (Über die Korrektionsanstalten und die jugendl. Verbrecher, 1897).

Grubiczy, Géza, landw. Schriftsteller, geb. 1842. gest. 1893, erwarb sich um die Hebung der ungar. Geflügelzucht grosse Verdienste; seine Fachwerke über Geflügelzucht erlebten mehrere Auflagen.

Gruby, David, Arzt, geb. 1809 in Kiskér, gest. am 14. Nov. 1898 in Paris, wo er seit 1836 als angesehener Arzt praktizierte. Zu seinen Patienten zählten Heine, die beiden Dumas, Chopin, Balzac, Gambetta. Er befasste sich auch mit botan. Studien, über die er latein. Werke publizierte.

Gruzda, Johann, Maler, geb. 18. Nov. 1881 in Tövis, bildete sich in der Budapester Musterzeichnenschule und in Berlin zum Maler aus und setzte seine Studien in Dresden und in Paris fort. In den ungar. Kunstausstellungen ist er mit seinen Gemälden seit 1910 vertreten. Bekanntere Gemälde: *Berge in der Abenddämmerung, Holzstudie, Felgyógyer Dorflandschaft, Sonnenblumen.* G. hat auch in London mehrere Gemälde ausgestellt.

Grünfeld, Wilhelm, Violinvirtuose, geb. am 16. Dez. 1855 in Budapest, war vier Jahre Mitglied des bekannten Hubay-Popper'schen Kammermusik-Quartettes und gründete 1894 ein eigenes Quartett, das seither zahlreiche Triumphe feierte. Seit 1869 gehört G. dem Opernorchester an, dessen Konzertmeister er seit 1896 ist. Im Jahre 1898 wurde er zum Professor der Landes-Musikakademie ernannt.

Grünhut, Adolf, Arzt, Spiritist, geb. am 29. Juni 1826 in Budapest, gest. 1906, war während des Freiheitskampfes Militärarzt, wirkte später als Homöopath und wandte sich schliesslich dem Spiritismus zu, in dessen Dienste er in den 70-er Jahren die Zeitschrift *Reflexionen über die Geisterwelt,* 1899 die Revue: *Égi Világosság* (Himmlisches Licht) gründete, in denen er zahlreiche Essays über Magnetismus, Spiritismus und Somnambulismus veröffentlichte.

Grünhut, Karl, Rechtsgelehrter, geb. 3. Aug. 1844 in Burszentgyörgy. 1872 wurde er an der Wiener Universität a. o. Professor des Handels- und Wechselrechtes, 1874 o. Professor, 1897 wurde er zum Mitgliede des Herrenhauses ernannt. Bekanntere Werke: *Die Lehre von der Wechselbewegung nach Verfall* (1871), *Das Recht des Kommissionshandels* (1879), *Wechselrecht* (2 Bde, 1897), *Lehrbuch des Wechselrechts* (1900), *Grundriss des Wechselrechts* (1903). Seit 1873 gibt er die von ihm gegründete *Zeitschrift für das Privat- und öffentl. Recht der Gegenwart* heraus.

Grünwald, Béla, Publizist, geb. am 2. Dez. 1839 in Szentantal, gest. 4. Mai 1891 in Courbevois, nahm am Komitatsleben des Zólyomer Komitates regen Anteil und entfaltete eine rege Tätigkeit im Interesse der Verbreitung des Ungartums in dem überwiegend slovak. Komitate. 1878 wurde G. zum Abgeordneten gewählt. Bedeutendere Werke: *Felvidék* (Oberungarn, 1878), *Magyar közigazgatási jog*

des Nagyvárader isr. Spitales eine Heilanstalt für arme Blinde und entfaltete eine rege Tätigkeit im Interesse der Gründung von Augenspitälern. G. war schon zu einer Zeit mit bedeutsamem Erfolge als Augenarzt tätig, da im Auslande die Augenheilkunde noch als nebensächlicher Zweig der medizin. Wissenschaften galt. Er schrieb einen *Bericht über die Tätigkeit des Nagyvárader Augenspitales* und *Die Augenkrankheiten der grossen Ebene Ungarns* (1857).

Grósz, Julius, Kinderarzt, geb. am 26. Nov. 1862 in Budapest, absolvierte seine Studien ebenda, promovierte 1887 zum Doktor. Darauf war er ein Jahr an der Seite des Professors Ajtai im gerichtsärztlichen Institute, dann im Budapester Stephanie-Kinderspitale von 1888/92 als Assistentsarzt tätig. G. machte längere Reisen in Deutschland, Frankreich und England und befasste sich während derselben mit dem gründlichen Studium der Kinderheilanstalten. 1893 wurde er ordinierender Arzt des Franz-Josefs-Spitals, von 1893/98 war er auf der Klinik des Professors Tauffer mit der Behandlung der Neugeborenen betraut, 1896 wählte ihn die Pester isr. Gemeinde zum Direktor-Oberarzt des Siegmund- und Adele Bródy-Kinderspitales. G. ist ein eifriger Mitarbeiter der deutschen und ungar. Fachpresse. Selbständiges Werk: *Gyermekegészségtan* (Kinder-Gesundheitslehre, 1914).

Groszberg, Leopold, jüd. Theologe, geb. 1869 in Belényes, absolvierte die jüdische theolog. Hochschule in Pozsony und wurde mit 22 Jahren Redakteur der *Allgemeinen jüdischen Zeitung*, die er in ein Tageblatt – das einzige jüdische polit. Tagesjournal Ungarns — umwandelte. Für dieses hat G. auch mehrere gelungene Erzählungen aus dem Leben des ungar. Judentums geschrieben. Er ist Tempelvorsteher der Budapester orth.-isr. Gemeinde, Vorstandsmitglied mehrerer konfessionell-humanitärer Vereine und Mitglied der Orthodoxen-Israelit. Landesrepräsentanz.

Gróz, Johann, Pädagoge, geb. 1879 in Györszentiván, legte die philosoph. Studien in Wien und Kolozsvár zurück und wirkt seither als Mittelschulprofessor, derzeit in Kecskemét. G. publizierte mehrere geograph. und monograph. Studien und ist auch als Mitarbeiter polit. Blätter tätig.

Gröber, Karl, Schriftsteller, geb. 18. Juni 1847 in Berzaszka, war Artillerie-Leutnant. Seine literar. Werke sind für die Kenntnis der ungar. Volkssagen und Kulturgeschichte von Wert. Bekannter sind: *Königssohn Marko* (1883), *Die Schlacht auf dem Amselfeld* (1885), *Mehmeds Brautfahrt* (1890).

Gruber, Ludwig, Astronom, geb. 12. Mai 1851 in Pécs, gest. 15. Nov. 1888 in Budapest, war 1875 am Hamburger Marine-Observatorium, seit 1. Mai 1876 an der Budapester meteorolog. Anstalt als Observator, seit 1887 als Direktor angestellt. G. schrieb in in- und ausländ. Fachschriften zahlreiche astronom. Studien und das grössere Werk: *Útmutatás földrajzi meghatározásokra* (Wegweiser für geograph. Bestimmungen).

Gruber, Ludwig, Rechtsgelehrter, geb. am 24. Mai 1855 in Budapest, gest. 12. Aug. 1907. Nach Absolvierung der jurid. Studien betrieb er die Advokaturspraxis in Budapest, bis er 1891 als Staatsanwalt in den Staatsdienst trat. Bekanntere

Gyurda János
festő

Magyarság
1943. júl. 6.
(Délerdélyi művészek
kiállítása Brassóban.)

ter Ur !

n Nagyméltóságod kegyes kijelölése
ándor dr. iparmüvészeti muzeumi
rmüvészeti kiállitás,a Triennale
r bátor voltam tisztelettel je-
kitüntetésben részesültek, 3 grand-
aranyérem, stb. Ugy méltóztatott
napi napidijban részesüljünk. A
t, amennyiben maga a zsüri munká-
ak, mig az előzetes megbeszélések,
ollálása, az oda és visszautazás
. Visszajövet a Minisztérium meg-
án, a Biennale vezetőségével meg-
llon esetleges kibővitése és tata-

Gyurda János

l

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

39-l. 43. l

Gruzda János

festő

Szül. Tövis 1885-

Lásd

Osvát Kálmán dr.

Erdélyi Lexikon.

Nagyvárad, 1928. III. l.

4159. Kléh János.

Sz. Krakón 1881 december 15

Virágzó rózsafák.

Gyepes sik vidéken di
képviselnek. Közülök
tizenöt, [illegible] a b
hat és a jobbról elhelyezett
A háttérben fehérre meszelt
közelében két gazdasági ép
tartozó fák lombosak. Az égb
ra: KLÉH JÁNOS.

Vászon, méretei 70:60 cm
1912 május 17-iki 66043 sz.
-- Kifizettetett 1912 [illegible]
moltatott 1912 julius 8-án (
lásd a 31993-912 szvsz. előad

Sz.
Át.
116

V.

Gyurda János
festő
Zalatna
1929.

Szuly Fritz
XIII. c.

68026 / 16722 SZ.

méltóságú
ság os
ságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Bp.

MENTES
. sz. rendelettel
mélyes illeték-
folytán.)

K JELEN ELEMBE	EGYSÉG-ÁR P	f.	ÖSSZES ÁR P	f.	ÖSSZES ÁR P	f.
RM.	10.	—			19.	—

41.327. — K. M. E. Nv.

Gruzda János
festő

L.

Szendrey - Szentiványi
608. l.

T. 4021.

juk a várat, a mely fölött ma-
falu épületei közül a katholi-
úton ökörfogatot hajtanak,
a kép alatt

Ö

s.

stein & Rösch in Wien.

a vk. 19.1: 13.6 cm.

31.

Gruzda János

Laid
2

Szépművészek

1940. 18. l.

GRUZDA JÁNOS.

* 1881. nov. 18. Tövis. (Alsófehér vm.) Református lelkészi oklevelét a kolozsvári ref. Teológián szerezte meg. A budapesti Képzőműv. Főiskolán Balló és Szinyei mestereknél tanult. Tanulmányúton Németországban volt. Tájképein szűkebb hazája, Zalatna hegyvidékét eláradó egyszerűséggel festi meg. Kiállított: Budapest: Műcsarnok, Nemzeti Szalon. Kolozsvár.

82. Hóolvadás, olajf. 250.—
83. Zalatnai hegyek, olajf. 250.—

Gruzda János festő

Nemzeti Szalon 1939. jan.
Erdélyi kiáll

Gruzda János festőművész, Zalatna—Zlatna, Jud. Alba.

Ercole Grandi da Ferrara (élt a

Mithologiai jelenet.

A hegyes vidék elöter
férfit látunk, ki bal l
vagdalt fiatal ember tetemér
Kissé hátrább birka
ketten állnak. A idősebbik
sik köröny ösen
ben a hegyek között egy vár

Olajfestés fára, mé
~~Ercole Grandi.~~
~~Ara 400 lira~~ Ara 1

238

4625/4

Ltpa 13

148/95

Gruzda János

1909. tavaszi

Hegyek alkonyatkor,
olajf. 400 k.

Hortobágyi Pipáshalom V. 171.

Gruzda János, festő; szül. 1885 nov. 18-án Tövisen (Alsó-Fehér megye). 1905—1909-ig a budapesti képzőművészeti főiskolában tanult, hol Balló Ede és Hegedűs László voltak tanárai. 1909-ben Berlinben volt tanulmányúton.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő képeivel vett részt:

1912. tavaszi kiáll.: Hóolvadás, olajf. — Felgyógyi falu, olajf.

1912—13. téli kiáll.: Napraforgók, olajf.

1913—14. téli kiáll.: Remetei részlet, olajf.

Kiáll. tárgymutatók. — Nemzeti Szalon Almanach. Budapest, 1912. 170. l. és a művész közlése nyomán.

Gruzda János

Zalatnai kulváros
c. Eljé repr.

Erdélyi Helikon

1933 január

Gruzda János
festő

Méltalás

Dr Vita Zsigmond: Egyedülyi festőművész mátalba
Művészet, 1970. február – 15 kap.

MDK

Gruzda János, festőm.

558. Napraforgók. Olf.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. Kat. 75.1.

MDK

Gruzda János

Felgyógyi falu, of.

KMT 1912. tav.kiáll.

MDK

Gruzda János

Felgyógyi falu.Olajf.

Műcsarnok 1912.tav.kiáll.

MDK

Gruzda János

Napraforgók, olaj

KMT 1912/13. téli kiáll. 75 l.

Ete (Kanálson)

Ref. templom órapárkányos, hegye
ronnyal, (épült 1811-ben.) Klasszic
1731, 1762. Két kanna, 1731. Tány

(Kováts J. István: Magyar reformát
Tomtar Ilona, 1951)

MDK

Gruzda János

Ernyei Gáspár: Erdélyi müvészek. Vásárhelyi Z. Emil könyve. Erdélyi Helikon 1938. 3. sz. 211.l.

MDK

Gruzda János festőművész.

Erdélyi kiáll. N.Szal. 1939. jan.

Mlle

Drama dans Tentation.

Brodsky Nikki. N. Beat. 1939. Jan.

MDK

Gruzda János

Hóolvadás

Téli hangulat

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Művészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Gruzda János

Esti világitás

Zalatnai részlet

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Művészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Gruzda János

Tél

A hó

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.l.

M.D.K.

Gruzda János

Müve szerepel a Nemzeti Szalonban az erdélyi művészek kiállitásán, mint azt ifj. Ambrózy Ágoston:"Erdélyi Kiállitás a Nemzeti Szalonban" c. beszámolójában irja.

Szinházi Magazin, 1939. január 8. II. évf. 2. sz. 24-26. lap.

MDK

Gruzda János

Munkái a Nemzeti Szalonban rendezett Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitáson.

B.P.L.: Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitás.

Nemzeti Ujság 1939.jan.1. 27.o.

Gruzda János

Hóolvadás. olajfm.

Műcsarnok, 1912. tav.kiáll. 74.lap

MDK

Gruzda János

Verespataki stomp

Sziklás táj

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

MDK

Gruzda János

Zalatnai külváros, repr.

Erdélyi Helikon 1933. 1. sz.

Gruzda János MDK

Remetei részlet, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Granda Jeuos

Remetei réaxlet, olf.

MDK

Gruzda János

Erdő

Erdő belseje

Tóth I.: Karácsonyi képkiállitások. Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 1928.

14.1.

Gruzola János

1924 ápr. 16-án képkiállítása volt

Vita Zsigmond: Feljegyzések ...
Kosnak, Kolozsvár 1968. XI. 1749.

MDK

Gruzda János

Erdélyi Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Pesti Napló 1939. jan. 1.

Gruzda János

MDK

Hóolvadás, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Gruzda János, festöm.
Zalatna.

megszokott hideg téli tájképei között igazán meglepöen jó és más egyetlen nem havas képe.

Kós Károly: A Kárpáti Gépész Társaság művésztagjainak kiállítása. -Kolozsvár.
Erdélyi Helikon. 1933. január. 78-80.l.

Gruzda János MDK

Felgyógyi falu, elf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Grunda János festő

Pásztortűr, 1928. 1 sz. 22. l.

Baksay Albert: Grunda János kiállítása

MDK

Gruzda János, festöm.

Zalatnai külváros. /c Repr.

A "Károli Gáspár" társaság kiállításáról.

Erdélyi Helikon. 1933. január.

MDK

Gruzda János

Kós K.: A "Károli Gáspár" Társ. művésztagjainak kiáll.
Erdélyi Helikon. 1933. 1. sz. 78-80.l.

Gyurda János

szerepelt a Nemzeti Salon Erdélyi magyar

képzőművészeti kiállításán.

V. h. 1939. I. 1.

Gruzda János

„Téli est" c. képe
a 294. oldalon

Korunk 1974/2 Kolozsvár

Gruzda János, festőművész

1932. decemberében a Károli Gáspár Református Irodalmi Társaság képzőművészeti kiállítást rendez. Ifjan Thotma János, Gruzda János és mások társaságában Gy. Szabó Béla is részt vesz.

Balogh Péter: Ybl Károly arcai.
Magyar Építőművészet, Budapest, 1983. jún. 56-57-old.

Grúzda János a magyenyedi kolle-
gyumban tartott tárlatot 1923-ban.

Pásztortűz, 1923. IX. évf. II. fele
113. l.

Tövisi Géza: Képkiállítások.

Kiállítás (Gruda János, Kolozsvár)

Pásztortűz, 1928. 1sz.

22. l.

Maksay Albert: Gruda János kiállítása

Kolozsvárou a református theologia termében Gruzda János tartott hiállitást 1926-ban.

Pásztortűz, 1926. 7 sz.
166. l.

Maksay Albert: Gruzda János képhiállitása

Nagyenyed (Gruzda János itt tartott hiállitást)

Pásztortűz, 1923 IX. érf. II. fele

113. l.

Tövisi Géza: Képhiállitásol.

Kolozsvár: Gruda János kiállítása

Pásztortűz, 1928. 1 sz.
22 l.

Maksay Albert: Gruda János kiállítása

Kolozsvár (Gruz da János tartott kiállítást)

Pásztortűz, 1926. 7 sz.
166. l.

Maksay Albert: Gruz da János képkiállítása

GRUZDA János (- 1953)

BORBÁTH Dániel: Gruzda János zalatnai [illegible]elkipásztor, az erdélyi tájak festője. In: Confessio, 8.évf.1.sz. 1984 71 - 75.p. ill.

MAGYAR POSTA VÁLLALAT

Érvényes: 1991. január 14-étől.

POSTA (KIV

A részletes feladási feltételeket és egy

BELFÖLD

	helyi	vidéki
114x162 mm szabvány-, 110x220 mm méretű	7,–	12,–
Levél egyéb	100 g-ig 12,–	17,–
	250 g-ig 17,–	24,–
	500 g-ig 26,–	33,–
Levelezőlap, képes levelezőlap	5,–	7,–
Nyomtatvány, könyv, hírlap és nyomtatott	20 g-ig 4,–	7,–
	50 g-ig 6,–	9,–
	100 g-ig 8,–	13,–
	250 g-ig 11,–	17,–
	500 g-ig 16,–	24,–

Értéklevél
Azonos súlyú nem szabványméretű … még a biztosítási díj.
Értéknyilvánítási (bizto
50 000 Ft-ig a nyilvánított érték m … vagy annak töredéke után … nél legalább 20,– Ft
50 000 Ft-nál magasabb értéknyilv … – 50 001–100 000 Ft-ig 236,– … 100 000 Ft-on felül megkez … további 36,– Ft
Értékküldemény postai lezárása kül
Postautalv
100 Ft-ig 15,–
500 Ft-ig 23,–
1 000 Ft-ig 30,–

GRUZDA Jána

Muradin Jenő: A téli Szép titkát.

= Utunk, 1985. nov. 29. 17 ill

1945?

gen zu sein. Der grosse Raum im Stockwerk darüber war wahrscheinlich der Saal. Diese zwei Räume sind auch die grössten des Hauses, dürften also bei Festanlässen gedient haben. Für die Anlage des Palastes, der von damaligen ersten Künstlern ausgeführt und nach seinen Ausmassen zu schliessen auch eine der bedeutendsten war, ist bezeichnend das Fehlen einer Akzentuierung der Festräume. Die zwei wichtigsten Säle waren in verschiedenen Stockwerken gelegen. In dem Verzeichnis u.d. Aufzählung der Räume heisst es bei dem dritten Stock (zweiter Hauptstock) "ein Saal mit 4 Fenstern ain silber Kammerl darbey". Welchen Zwecken die an der Strassenseite gelegenen unsymmetrischen Räume dienten, ist nicht erkennbar, denn die zahlreichen in den Rechnungen genannten Wohnräume lassen sich noch weniger klar lokalisieren als die Festräume. Die Räume des Grafen, der Gräfin, des Grafen Ratsstube

MDK

Gruzl Ferenc

díszítési szobrászmunkák

A szt.István tpl megnyitása. Vállalkozók Közl.

1905. nov. 22. 3-5.l.

MDK

Gruzl Ferenc

Bpesti Szt.István-templom. Epitő Ipar, 1905.
nov. 2o. 391-94 l. képek.

Gruzl Ferenc

„szobrászművész"

Ki a pesti bazilika ornamentikai szobrászmunkái egy részét végezte -

cród

Boz Magyarlex

735. G

Grüger Frigyes

festő

l. Krüger F.

L.

Szendrey - Szentiványi

608. l.

Budapest.

Az északról felvett látkép
sát szemléljük, a melyet az előt
ostromolnak. Felirata a lebegő m
mértani ábra van:

OFFEN

és fölül balra: 75.

Rm., mér. a rl. 17.

92-92-49

Grüger/Crüger/,B./Benjamin/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Festenberg, Szilézia:Grüger/Crüger/ B." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

Grüger,/Crüger/,Benjamin,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Grüger,/Crüger/,Benjamin,Festenberg, Szilézia,1689,1690". 116.old. 13.jegyz.

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz.Évkönyve

GRÜN, Anton, nagyszombati építőmester

A. G., Baumeister in Tyrnau, Walz polgár számára Nagyszombatban gotikus stílben borpincét épített, ide került a pesti Donner (l. ott) óriás kordója. (1824, I. kötet, 488 l)

—

U. az. 1824-ben építette a nagyszombati külvárosban a kétemeletes, kápolnás kórházat, 32 Klafter hosszú. (1824, II. kötet, 353-354, 365-366, 461-462, 473-475, 483-484 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Grün Anasztáz

Kunsági: "A száraz levél a könyvben" c. versét illusztrálta ugyanilyen cimü képpel, mely siró öregasszonyt ábrázol a könyvben talált levéllel a kezében.

Képes Világ Bp. 1866. I. évf. 385. lap

Grün Bernát

a nagyszombati nagyoll
nejtanoda rajz-
mestere

Tanügyi Nestár

1845. 90. l.

11 I. Pius p. vt.	Ujhold 18 óra 6 pk.	**Görög** Eufémia **Izraelita** Thamus 28
Csütörtök **12** Gualbert sz. Ján.		**Protestáns** Izabella **Görög** Proklusz **Izraelita** Thamus 29
Péntek **13** Anaklét p. vt.		**Protestáns** Jenő **Görög** Gábor főa. **Izraelita** Ab 1
Szombat **14** Bonavent. pk.	1934 **Julius** 31 nap	**Protestáns** Eörs **Görög** Aquila **Izraelita** Matoth 2.P.

28-ik hét

Nap kelte 4 óra 10 pk. — Nyugta 19 óra 55 pk.

GRÜN, Bernhard, nagyszombati építőmester

B. G., Baumeister in Tyrnau, Modorban ev. iskolát épített, melyet 1826 szept. 13.-án adtak át-a használatnak. Kivitelező Franz Zistek nagyszombati pallér volt. (1826, 926 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

Grün Erna

Divattervei tetszetősek és praktikusak. "Az Atelier kiállitása" cimmel a lap beszámol az Atelier művészeti tervező és műhelyiskola negyedik kiállitásáról. Illés László kerámikus tanár növendékeinek munkáit méltatja a kritika s felsorolja a grafikusokon kivül a divattervezőket: Grün Erna, Bilitzky Tiborné, Radó Zsuzsa, Grün Mici, Sándor Márta, Fleiner Mici és Fischer Márta.

A HÉT, Bp. 1935. junius 30.
45. évf. 13-14. ~~lap.~~ sz. 4. lap.

Grün Ferdinánd,szobrász

Bécsben működött.A keszthelyi Festetics kastély barokk diszitésén dolgozott.1883-87-között. 373.old

Pécsely Piroska: Fertőrákosi kő szerepe a keszthelyi Festetics kastély épitésében 373.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XIV.évf.1960.
Sopron

GRÜN, Ferdinand szobrász

(1883-87)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 170

Petercsák Tivadar 1101
Péterfia Borbála 2560
Péterfy Ida 2382
Péterfy László 84
Peternák Miklós 82, 2579
Petheő Károly 384
Petheo Bela > Pethő Béla
Pethő Béla 2549
Petranská, Darina 273
Petrequin, Anne 1994
Petres Éva 405
Petricioli, Ivo 895
Petrilla István 84
Petrisevich Horváth Lázár 1392
Petró Sándor 431
Petróczy Gábor 1725
Petrová-Pleskotová, Anna 1138, 1206
Petrović, Miomir 896
Pfaffenbichler, Michael 796
Piacsek Antal 1565
Piacsek Ferdinánd 1565
Piacsek József 1565
Piazza Péter 2727
Picasso, Pablo 2550
Pilgram, Franz Anton 1213
Pilinszky János 2350
Pinczehelyi Sándor 533, 1838, 1994, 2551, 2667
Pintér Attila 209
Pinterová, Zuzana 2279
Piombo, Sebastiano 1033
Pimát Antal 166
Pittmann László 2302
Plaček, Miroslav 472, 850
Plachá, Veronika 791

Ø

Grün Frigyes

városi írnok

Pozsonyban

1512 – 1516.

Ortvay Tivadar

Pozsony város tört.

III.-R. Pozsony, 1894.

440. l.

441. l.

számára. Elméleti tanulmányai mellett Bécsben írta meg „Szimfónia
zenószenekarra“ című művét, amelyet a Budapest-Székesfővárosi Zene-

Szücs Margit (1914, Szentlőrinc, Baranya m., róm. kat.), középiskolai tanárjelölt (Koszó János professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. A magyar biedermeierről készülő disszertációjához kultúrtörténeti és irodalomtörténeti anyagot gyüjtött a bécsi egyetemi és városi könyvtárban. A bécsi egyetemen Nadler és Castle professzorok irodalomtörténeti és Srbik professzor történeti előadásait hallgatta, tudományos érintkezésbe lépett Wilhelm Bietakkal, az ausztriai biedermeier-kutatás legérdemesebb képviselőjével és Reinhold Backmannal, aki Grillparzer összes műveinek kritikai kiadását rendezi sajtó alá. Németországi tanulmányútja folyamán az osztrák és német biedermeier kölcsönhatásaival ismerkedett meg.

Dr. Telegdi Zsigmond (1909, Enying, Veszprém m., izr.), bölcsészdoktor, Budapestről (Németh Gyula professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. A XII. századi perzsa Achmed Tusi egyik munkáját vizsgálta át tüzetesen a Nationalbibliothek kéziratgyüjteményében abból a szempontból, hogy nem tartalmaz-e a magyarságra vonatkozó ismeretlen adatokat; kutatása azonban negatív eredménnyel járt. Kiegészítette a talmudi arameus iráni kölcsönszavak hangtanára vonatkozó korábbi munkáját és áttanulmányozta a régi magyar és török történet néhány fontos kútfőjét.

Dr. Vértes Olga (1914, Budapest, róm. kat.), bölcsészdoktor, okl. középiskolai tanár, Budapest[illegible] (Eckhardt Sándor professzor). Ösztön-

Grün Lőrinc ausztalos

épitette a pesti szervita tpl.

Szt. Ráfáel oltárát Pez Ráfáel sebész

adományából 1740-ben

Művészeltörténeti Értesítő

8. old 1973/1

Grün Mici

/rajzai.

A tárlat legszebb darabjai a művész divat/
Az Atelier művészeti tervező és műhelyiskola 1935. junius 22./ én rendezte meg negyedik kiállitását, Illés László kerámikus tanár növendékeinek munkáiból.
A grafikusokon kivül a lap felsorolja a női divattervezők nevét, s méltatja munkáikat "Az Atelier kiállitása" c. beszámolójában: Fischer Márta, Fleiner Mici, Sándor Márta, Grün Mici, Radó Zsuzsa, Bilitzky Tiborné, Grün Erna.

A HÉT, Bp. 1935. junius 30.
45. évf. 13-14. sz. 4. lap.

Ø Grün Mór

épitész

Porubáról (Arva m)

1861-ben 23 éves

lásd Fleischer Béla 47. l.

a zene jelentősége a magyar lélek életében.

AHOL BEETHOVEN HANGVERSENYEZETT . . .

A budai Várszínház
Kőrajz a XIX. század közepéről

GRÜN ORBÁN, nyomdász

A XIX.sz.elején szegedi nyomdája kis kapacitású vidéki tipográfiák közé tartozott, két könyvsajtóval. Termékei tankönyvek, kalendáriumok és vásári ponyvák voltak. Ő adta ki Gilitze István népköltő ver es művét a makói árvíz vizről. 157.old.

TÓTH FERENC: Gilitze István népköltő és az 1821-es árvízről

A Móra Ferenc Muz. Évkönyve, 1971-1. Szeged, 1971

GRÜN ÖRB

Ø Grün Orbán

nyomdász

l.

Kertész nyomtatott

278 l.

A szabin nők elrablása.

MDK

Grün Orbán

nyomdája

tulajdonát képezte a „Die Wol-eingerichtete Buchdruckerey" c. 1733-ban Nürnbergben kiadott régi szakkönyv. Grün ex librise is feljegyzések voltak benne, melyből kitűnt hogy Grün Speyer első nyomdásza volt. A nyomdát 1801-ben alapította.

— Érdekes szaktörténeti adatok —

Grafikai Szemle 1894 évf 4 sz. 62 l.

Green Orbán

l.

Novák V

20,74 l.

25

Kat. Gellért vt.
Prot. Kleofás

CSÜTÖRTÖK

26

Kat. Cipr. és J.
Prot. Jusztina

PÉNTEK

27

Kat. Koz. és D.
Prot. Adalbert

SZOMBAT

28

Kat. Vencel kir.
Prot. Vencel

GRÜN ORBÁN, nyomdász

Szegeden a XIX.sz.eleje óta nyomdja volt. Itt jelent meg 1819-ben Dugonics András müve, a Magyar példabeszédek és jeles mondások.stb. 142.old.

INCZEFI GÉZA: Müvelődéstörténeti emlékek Szeged multjából 141 .o ld.

A Móra Ferenc Muz.Évkönyve, 1971-1. Szeged, 1971

Grünanger Károly [építén]

L. Medgyaszay I.

Moravánszky Á. „Ide pislogoss kímet, ..." 45-47

Magyar

Építőművészet Br. 1983 8-3/5

JOH. G R Ü N E R , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 396.- Herr JOH. G R Ü N E R
Felvétel ideje: 1824. 27. Juny.
Hová vették fel: Wartberg, /Szempc/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Grünenwald, Alexander Rudolf
(1849-1890)

„Kocsajáték" o.v. 50x67 cm
J.l.j.: K. Grünenwald
Irodalmi ár: 12000 Ft.

BÁV 48.Művészeti Képaukció Bp.1979.május

Grünfeld Kató

Nagy tehetségre valló figurális kompoziói a tárlat legjobbjai közé került. **A textiltervező művészek** szerepelnek munkáikkal a divattervezők és a grafikusok mellett az Atelier művészeti tervező és műhelyiskola negyedik kiállitásán. Illés László kerámikus tanár növendékeinek nevét felsorolja a lap "Az Atelier kiállitása" c. beszámolójában: Grünfeld Kató, Porgesz Kató, Schillinger Klári, Gombos Erzsébet, Sándor Klári és Szegő Vera.

A HÉT, Bp. 1935. junius 30.
45. évf. 13-14. sz. 4. lap.

Grünhut Aladár, nyomdász

Szombathelyen a Vasmegye Nyomdánál sztrájk 1909. júl. BREITWIESER BÉLA, Grünhut Aladár és Rozgonyi szedők, amint éjjel két órakor a nyomdából távozni akartak, az után a kapuk alatt lesbenálló, mintegy 15 főből álló csapat megtámadta őket. 101.old

KUNTÁR LAJOS: Nyomdaszmozgalmak Szombathelyen / 1892-1914 / 89.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

Grünhut/Gádor/István, keramikus

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1896 és 1919 közt
Grünhut/Gádor/István, kisplasztika szakon 54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Grünn Orbán, tipográfus

Szegedi. Az 1821-es makai árvíz pusztítását versbe szedte Gilitze István. Művét még abban az évben „Kinyomatta Grün Orbán szegedi tipográfussal."

— : Szerkesztői asztal
Diczérhetnénk...

95–96.

XXVIII
3.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. március

Szünn Orbán, tipográfus

L.: Orosz János

Szovi Sándor cikke után
a Szerkesztői asztal

112.o.

Tiszatáj, Szeged, 1976. december

XXX/12.

Grünn Orbán

Szegeden pénteken kétnapos ünnepség kezdődött a helybeli nyomdászat megalapításának 175. évfordulója alkalmából. Az első szegedi nyomdát 1801. őszén Grünn Orbán nyitotta meg; egykori lakóházának falán most emléktáblát helyeztek el, a tábla feliratát a nyomdaalapító által először alkalmazott klasszikus betűtípusok stílusában készítették.

Magyar Nemzet, 1946.

Grünn Orbán, tipográfus

Működésének ismertetése.

Tóth Béla: 175. éves 55–60.

Fiszalaj, Szeged, 1976. okt. XXX/10.

MDK

Grün Gyula, uselnai épitömester

a király a Ferenc József renddel tüntette ki.

Kitüntetés.
Epitö Ipar. 18.sz. 1910.máj.1. 192.l.

Grün János litogr. M. D. K.

Sugeden 1845-től volt könyvnadai privilégiuma.

Gerri, H magy. körajz. 1960 41

Grün József
festő
1921–27

Éimisk 1930. 83. l.

~~ány Gábor~~

Sárosvármegye IX. 168.

Grünanger Frigyes

építész

Segesvárról, 1877-ben

22 éves.

1878-ban Haggenmüller-

díj.

Lásd Fleischer Béla 47. l.

stílushoz. A csárdás mellett, amely a legnépszerűbb magyar tánc lett, divatba jöttek a »kesergő«, meg a »hallgató« nóták s mindez együtt olyan »furórét« keltett Európában, hogy úgyszólván nincs is nagy zeneszerző, akinek ne volna »all'ungherese« próbálkozása, — magyar táncok, csárdajelenetek, indulók. Maga Beethoven, aki a monda szerint megcsodálta Biharit, a zeneszerző cigányprímást, *István király* címen nyitányt írt ; Haydn, aki az Esterházy-kastélyban élte le talán legszebb éveit s akinek kéziratait is Esterházy herceg vásárolta össze, épúgy állandó kapcsolatban állt ezzel a magyar zenével, mint Schubert, akinek kedves magyar indulója oly népszerű. Berlioz a Rákóczi-induló feldolgozásával nemcsak első pesti hangversenyén arat mérhetetlenül nagy sikert, hanem a *Damnation de Faust* leghatásosabb részletévé is teszi a magyar dallamot. Brahms *Ungarische Tänze* című sorozata világhírű, Sarasate pedig biztosította a »Csak

MDK

Grünanger Frigyes, Segesvár.

1878. Haggenmüller-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs. Fleischer, Bécs. 105.l.

MDA

Grünanger Frügyes, Segesvár

Haggenmüller-díj 1878

Bécsi képzőm. akadémia nagy.ösztönd. névsora
Fleischer Béca. 105.l.

MDA

Grünanger Károly, Segesvár

Fügor-díj 1895

Bécsi képzőm. akadémia nagy. ösztönd. névsora

Fleischer Bécs 103. l.

MDK

Grünanger Károly, Segesvár.

1895. Füger-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.

Fleischer, Bécs. 103.1.

Grünanger Károly

épitesz

Hul. 1870 ápr 17. Segesvár

1895-ben Füger-díj.

lásd

Fleischer Béla 47. l.

egy kislány van a világon« c. szerenád világsikerét. Németh János az 1885-iki budapesti nemzeti kiállításra, amelynek sok külföldi látogatója volt, adott ki egy kis füzetet tíz műdallal, s ennek révén is terjedtek el a századvég népies hangulatú dalai.

Valóságos »magyar-dal korszak« volt ez. A színpadon is ekkor virágzott a népszínmű: drámai vagy érzelgős történet falusi szereplőkkel, — mintha azt kellene bizonyítani, hogy a népben az ösztönök és szenvedélyek tisztábban és zavartalanabbul élnek s ezek az elemi érzések tolulnak az ajkakra dalformában; — mintha a beszéd nem is volna elég, hogy hordozója legyen ennyi erős lélekindulásnak. A népszínmű, amelynek sikerét egy istenáldotta művésznő, Blaháné nagyban előmozdította, egészen elfeledtette cselekvényének sokszor nagyon melodrámai szintjét a benne kivirágzó dalokkal. Ezek a dalok aztán napok alatt szétáradtak az országban, a cigányok hegedűjére, a vidéki zongorák

Grünanger Károly

építész

- 3704. Fortuna rt.

l.

Művészi Ipar

1893. 171. l.

köznap értékével — iratnak jóvá. A köznapnak a következő hónap első kö

A bank átviteleket egyik számlá tartozik.

15. Eltérő megállapodás hiányába vagy negyedév végével, ezenkivül ped kivonatot küld. A számla miatti felszólalá intézendők a bankhoz, mert ellenesetben

16. Minden pénz, követelés, értékp értéktárgy és áru, mely az ügyfél utj rendelkezése alá került, minden az üg bárminő követelése biztositékául a banl bank magát ezen értékekből birói kö: ügyfél számára átadott takarékbetéti k beszedheti.

17. A bank információkat, ajánlás azokért azonban semmiféle kötelezettsé

18. Eltérő megállapodás hiányába összeköttetést tetszése szerint bármikor a félhez intézett értesités utján megszi mutatkozó követelés minden további in

Grünbaum Ernő

rajzoló és

könyvnyomdász

Budapest VI. Csengeri

utca 49.

Kisgrafika

1942. 24. l.

tiványi Gyuiane
ányos-utca 16

Grünbaum Ernö

grafikus

1.

Kisgrafika

1939. 2. 2. 19. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
574
1911.

aug. 2. 1911.

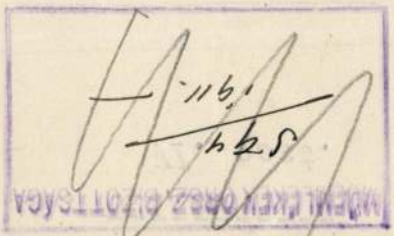

1911 évi 17391 számv. sz.

VI. oszt.

Méltóságos

Báró F O R S T E

a müemlékek orsz. biz

F. é. julius

ra, van szerencsém Csá

bati utiszámláját 38 K

Grünbaum Ernő

grafikus

l.

Kisgrafika

1940. 3-4. n. 22. l.

74097-1911. szám.

A zólyomi kir.
végzését a t. Bizottságnak
leiratom kapcsán tudomás
küldöm.

Budapest, 1911.

A minist

GRÜNBAUM Ernő *44*
Nagyvárad, 1908. március 29.– ?
Autodidakta, grafikus

Banner Erdély

bbször megfordult és a magyar
os személyiségnek bizonyult a

elmesebb forrás tudósit, a Vita
két Passio. Valószinüleg ő a
latin nyelvü beszéd /Szent Elek-
szerzője. Szent István Nagy-le-
le legenda szintén értékes, ám
dő adatokat tartalmaz vele kap-

MDK

Grünbaum Ernő

Kisgrafika 1939. k 1.sz. 2.1.

Grünbaum Mór

szobrász

61 éves

(végelgyengülés)

+ 1945 VI. 13

X. Rákoshereszturi izr.

Halotti főhönyv

Grünberg Armin

festő

1893

Éinnisk 1930. 83. l.

Vasárnap, 1926. szeptember 12.

ÁNTUL

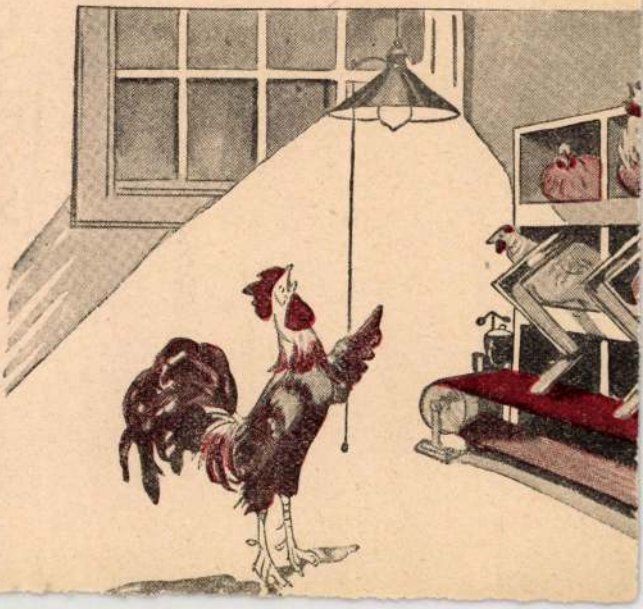

GRÜNBERG, Joseph, pozsonyi (avitalos ~~[illegible]~~ meister

J. G., bürgerl. Tischlermeister, 5 éves fia meghalt. (1800, 1127 l)

—

U. az., † 62 éves korában, Pozsony, 1812 május 8. (1812, 513 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

GRÜNBERG, Joseph, pozsonyi ötvösmester

J. G., bürgerl. Tischlermeister, eladja a polgári kórház kápolnájának régi oltárait és bútorait. Hirdetés. (1833, 161, 207, 267 l)

Preßburger Zeitung
(Jentsch)

Ø

Grünberg Lázár

aranyműves

Bp. VII. Károly

király u. 9.

Nemfévk 1941

193. l.

GRÜNBERG, Joseph, pozsonyi asztalosmester

J.G.,bürgerl.Tischlermeister,
5 éves fia megh. 1800, 1127 l.

U.az † 62 éves korában, Pozsony,
1812 máj.8. 1812, 513 l.

Pr.Z.

GRÜNBERG, Ludwig antalos

1795 Alsókaoupu

Ars 1996/1-3. 183, 188, 213

ıyszky György

ből.

rú.

borművekkel.

ák, fegyverek,

mennyezetes

zifra ormában

tboltos szobák

tvösművek: A

. h. vésett

LCB jeggyel,

/ bélyeggel H

GRÜNBERG, Ludwig, pozsonyi asztalosmester

L.G.,bürgerl.Tischlermeister,
† 59 éves korában, Pozsony,
1802 nov.10. [1802, 1037 l.]

Pr.Z.

GRÜNBETG, Joseph, pozsonyi asztalosmester

J.G.,bürgerl.Tischlermeister, eladja a polgári kórház kápolnájának régi oltárait és bútorait. Hirdetés [1833, 161, 207, 267 l.]

Pr.Z.

GRÜNBERG, Ludwig, pozsonyi asztalosmester

L. G., bürgerl. Tischlermeister, +59 éves korában, Pozsony, 1802 november 10. (1802, 1037 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Grünberger Adolf

festö 1892

Éimisk 1930. 83. l.

Budapest. — 80470.

kereskedő üzletének falán, kinél Ön Gargoyle Mobiloilt vásárol. — Sohase mulassza el megnézni az Ajánlási Táblát.

Ilymódon biztosíthatja magának azon olajat, mely a legalkalmasabb az Ön gépéhez tél idején.

Ez a tábla mutatja, hogy kinél kapható eredeti Gargoyle

VACUUM OIL C

Telefon: T 16—24, T 21—67, T 142—81, L 920—51.

Dr. Grünberger András

Grünberger András vésnök,
VII. Hársfa-u. 59/a. 221-500

Budapest 1940. sept.

M D K

Grünberger Jenő csillárkészitő

Mária Teréziától - Firenzéig. A Magyüjtő 1929. 263 l.

Grüncs. F

Doborján. T. 6283.

Az előtérben balra látjuk azt a földszintes házat, a hol Liszt Ferencz született. Kapuja fölött egy szentnek szobra áll. A háttérben templom van kettős kereszttel, honnan botjára támaszkodó férfi közeledik. Felirata:

LISTS GEBURTSHAUS ZU RAIDING.
in Ungarn.

alól balra: Nach der Natur aufgenommen v. F. Grüncs.
középütt: Gedr. bei J. Rauh
jobbra: Lith v. J. Stadler.
fölül: Beilage zum oesterreichischen Morgenblatt
(Redigirt von J.N. Vogl.)

Kny., mér. a vk. 16.4 : 22.5 cm.

140-95.

G

NDK

Hans és Erna Gründig

német grafikus müvészek kiállitást rendeznek a Mücsarnokban.

Esti Hirlap 194 sz. 1958. aug. 19. 2 old.

MDK

Grünberger J. csillár,faragó-és aranyozó

A Műgyűjtő 1929. 8-9. sz. 263.l.

Grünberger József

festő 1902

Élt Miskolc 1930. 83. l.

Kath. Ciprián és J.
Prot. Jusztina

CSÜTÖRT.

27

Kath. Kozma és D.
Prot. Adalbert

PÉNTEK

28

Kath. Vencel kir. vt.
Prot. Vencel

SZOMBAT

29

Kath. Mihály főan.
Prot. Mihály

Grünberger Péter

festő

1652 körül valószínűleg
ő javitotta a soproni
ha Lélek templomban
heverő 15 képet.

Bán. Sopron nyelvi
egyháztört. 201 l.

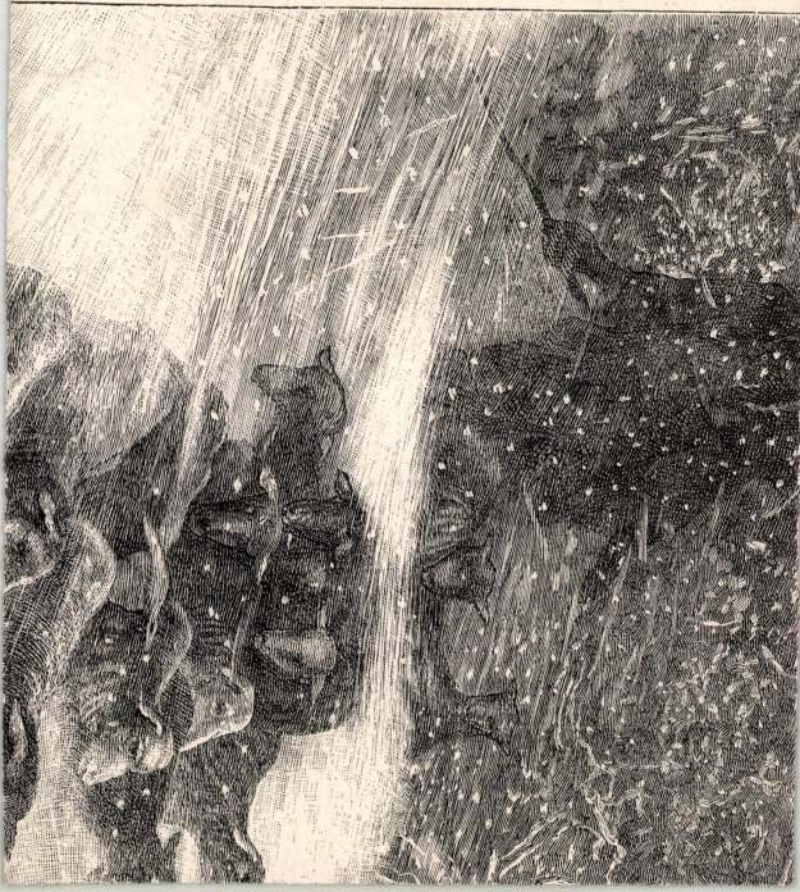

Grünblatt Ilona

festőnő.

l. Máté Ilona.

L.

Szendrey-Szentiványi

608. l.

Budapest.

A Rudas fürdő bolthajtáso
ródnek, mit balról két úr néz,
nek, kik közül egy a kabátját hu
egy czipőjét igazgatja.

Mezzotinto, mér. a

290-95-4

MDK

Grünblatt Ilona

Ferképzőmfőiskévk. 87.l.

Grüger Frigyes, festő, l. *Krüger F.*
Grünblatt Ilona, festőnő, l. *Máté Ilona.*

Ø Gründer

festö"

Wien

Der Ungar 1844. jul. 27.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalmán

Ø Gründer Gottfried

nyomdász

1

Könyvkiáll. emlék

150 l.

szonyok templomában

Waigand Slit.

941. április hó.

Gellért szálló.

day Budapest

MDK.

Gründer Gottfried

evangélikus nyomdász

1669-ben állít fel nyomdát Pozsonyban. Gründer sajtója szép tevékenységet fejtett ki "s ezért sok zaklatásnak volt kitéve. Működése már 1673-ban véget ért.

Fertinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói stb.

Grafikai Szemle 1892. 12 z. 198 l.

MDA

Gründler András ácsm.

1775-ben szabadult fel atyja G.János mellett.

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1915. nov. 30.3-4. l.

Gründler András ácsm. MDK
19.sz.e.f.

[redacted]

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913.
nov. 30. 3-4. l.

Gründler András
pécsi ácsmester
1805

l

A Pécs-Baranyamegyei
Múzeum-Egyesület
Értesítője. 1912. 75. l.

idó ur

DAPEST

JOHANN GRÜNDLER, hangszerkészitő

"MEISTERBUCH/1836"/1867-ig/, 179 lap, 63-on német szöveg 3 irástipus. a/. Kalligrafált "gastorban i.t..." sir, kereszt szomorúfüz. 1836-1845. b/. Lent halálozási dátum tintával 1845-1870. c/. Lent adat, halálozás "vékony" tintával, 1846-1870. - 1856-tól ceruza bejegyzések. 6. jegy:

"56. lap /Ceruzával:/ Johann Gründler, Gewerbe Patentiert d. 25. Nov: 862. Auf/Geigen Instrumente Nichts bezahlt bei der Innung.". 199. old

GÁBRY GYÖRGY: A pesti hangszerkészitő céh Mesterkönyve 19[illegible].old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

MDK

Gründler János

1755 után ácsmester Pécsett

Csorkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov. 30.3-4. l.

GRÜNER, Johann, pozsonyi asztalosmester

J.G.,bürgerl.Tischlermeister,
† 67 éves korában, Pozsony,
1818 jan.7. [1818, 45 l.]

Pr.Z.